

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2021

ขาดแคลนและความทรงจำ: เรื่องเล่าเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ (White Terror) ในไต้หวัน

รณฤทธิ์ มณีนันท์
คณะอักษรศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Comparative Literature Commons](#)

Recommended Citation

มณีนันท์, รณฤทธิ์, "ขาดแคลนและความทรงจำ: เรื่องเล่าเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ (White Terror) ในไต้หวัน" (2021).
Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 5356.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5356>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บาดแผลและความทรงจำ: เรื่องเล่าเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ (White Terror) ในไต้หวัน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

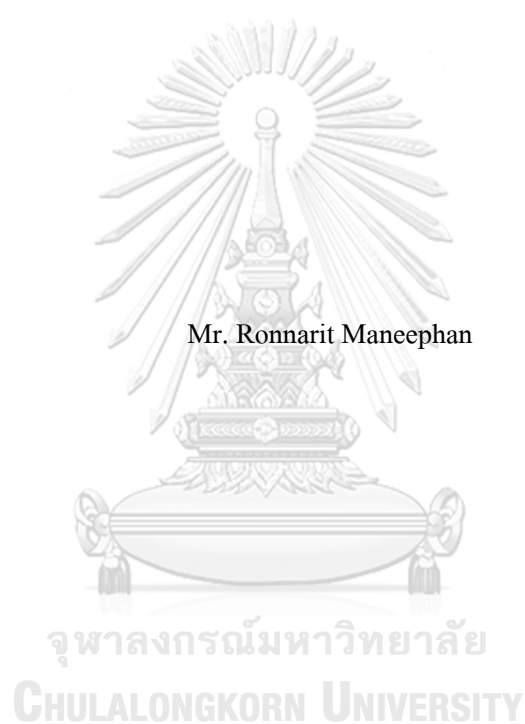
สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Trauma and Memory: Narratives of Taiwan's 228 Incident and White Terror

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Comparative Literature

Department of Comparative Literature

FACULTY OF ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บาดแผลและความทรงจำ: เรื่องเล่าเหตุการณ์ 228 และ
	ไวต์ เทอร์เรอร์ (White Terror) ในไต้หวัน
โดย	นายรณฤทธิ์ มณีพันธุ์
สาขาวิชา	วรรณคดีเปรียบเทียบ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา ประภาสวุฒิสาร

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

	คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธุ์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญา วัฒนกุล)	
	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา ประภาสวุฒิสาร)	
	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม)	

รณฤทธิ์ มณีพันธุ์ : บาดแผลและความทรงจำ: เรื่องเล่าเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ (White Terror) ในไต้หวัน. (Trauma and Memory: Narratives of Taiwan's 228 Incident and White Terror) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ชุตินา ประภาศวุฒิสาร

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาการถ่ายทอดความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ของไต้หวันในกลุ่มตัวบทคัดสรร โดยมุ่งสำรวจให้เห็นบทบาทของบาดแผลที่เชื่อมร้อยคนระหว่างรุ่นเข้าด้วยกัน การจัดการกับอดีตที่ยังตามมาหลอกหลอนของผู้ที่เจ็บปวดจากความทรงจำบาดแผล และการปรับใช้อดีตเพื่อยามความเป็นไต้หวัน กลุ่มตัวบทคัดสรรดังกล่าวได้แก่ *The Lost Garden* (1991) ของ หลี่ อัง (Li Ang) ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปีค.ศ.2015 *The Third Son* (2013) ของ จูลี่ หวู่ (Julie Wu) *The 228 Legacy* (2013) ของ เจนนิเฟอร์ เจ. ไชว์ (Jennifer J. Chow) *Green Island* (2016) ของชอว์น่า หยาง ไรอัน (Shawna Yang Ryan) และสื่อวีดิโอเกมสยองขวัญ *Detention* (2017) ของ เรด แคนเดิล เกมส์ (Red Candle Games) จากการศึกษากลุ่มตัวบทคัดสรรพบว่า ความทรงจำบาดแผลนั้นมิได้ทำให้ตัวคนหยุดนิ่งอยู่กับบาดแผล หากแต่ยังเปี่ยมล้นด้วยพลังสร้างสรรค์ แม้ผู้ประสบเหตุความทรงจำบาดแผลจะชะงักค้างติดอยู่ในอดีต แต่ก็ยังสามารถเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลไปสู่เรื่องเล่าอื่นใดได้หลากหลายรูปแบบ ดังนั้นเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ของไต้หวัน ในฐานะเหตุการณ์ความทรงจำบาดแผลจึงสามารถปรากฏในเรื่องเล่าหลากหลายรูปแบบได้ เช่น นวนิยายโรแมนติคพาฝัน วิดีโอเกมสยองขวัญ นวนิยายก่อรูปอัตลักษณ์ นวนิยายชีวิตครอบครัวระหว่างรุ่น และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ รูปแบบของเรื่องเล่าต่างๆดังเผยแสดงในตัวบทคัดสรรดังกล่าวสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจอดีตที่ยังคงหลอกหลอนไต้หวัน ตลอดจนวิธีการที่อัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันก่อรูปปรากฏขึ้นมาจากประวัติศาสตร์อันหลอกหลอนนี้

สาขาวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ

ลายมือชื่อนิติ

ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6180156122 : MAJOR COMPARATIVE LITERATURE

KEYWORD: Taiwan, The 228 Incident, White Terror, Trauma

Ronnarit Maneephan : Trauma and Memory: Narratives of Taiwan's 228 Incident and White Terror. Advisor: Assoc. Prof. CHUTIMA PRAGATWUTISARN

This thesis aims to study the transmission of trauma of Taiwan's 228 Incident and White Terror in selected texts. It explores how trauma functions to bind people from different generations, how people suffering from trauma deal with the haunting past and how the past is appropriated to form Taiwanese identity. The selected texts include Li Ang's *The Lost Garden* (1991 translated to English in 2015), Julie Wu's *The Third Son* (2013), Jennifer J. Chow's *The 228 Legacy* (2013), Shawna Yang Ryan's *Green Island* (2016), and Red Candle Games's *Detention* (2017). The study of these texts shows that trauma is not only a disruptive but also a creative force. Being stuck in the past, the victims of trauma may turn their traumatic experience into narrative forms. As traumatic events, Taiwan's 228 Incident and White Terror appear in different narratives forms such as romantic novel, horror video game, bildungsroman novel, family drama novel and historical novel. As revealed in the selected texts, these forms of narratives enable readers to understand the haunting past of Taiwanese history and the ways in which Taiwanese identity emerges from this haunting history.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Comparative Literature

Student's Signature

Academic Year: 2021

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้คงมีอาจสำเร็จเป็นรูปเล่มได้เล่ายหากไม่ได้รับความช่วยเหลือของบรรดาอาจารย์ พี่น้อง มิตรสหาย ตลอดจนครอบครัวที่อดทนและเข้าใจผู้เขียนตลอดมา คงไม่อาจมีค่าใดแทนสิ่งที่ผู้เขียนรู้สึกขอบคุณทุกคนได้เพียงพอ แต่ความรู้สึกขอบคุณนี้ก็ยังคงจำเป็นต้องปรากฏเป็นตัวอักษรเพื่อแทนความรู้สึกที่ไม่อาจจางจืดได้หมด

ก่อนอื่นผู้เขียนขอขอบคุณคุณแม่จวนเพ็ญ แสงนาผู้เคยปรามาสผู้เขียนไว้ในวัยเด็กว่าหนังสือเล่มหนึ่งที่ผู้เขียนได้มาก็คงมีสภาพไม่ต่างจาก “สามวันขึ้นแปด เจ็ดวันขึ้นเก้า” ผู้เขียนลบคำสบประมาทนี้ด้วยการหันเหเข้าสู่โลกของหนังสือและตัวอักษร โดยมีคุณแม่และคุณพ่อสำราญ มณีพันธุ์ให้การสนับสนุนบนเส้นทางนี้ตลอดเรื่อยมา

ขอขอบคุณบรรดาอาจารย์และมิตรสหายจากภาควิชาวรรณคดีแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่คอยขัดเกลามุมมองและสายตาของผู้เขียนในเส้นทางการศึกษาให้แหลมคมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้ร่ำเรียนวิชา “ความทรงจำศึกษา” ที่รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ ได้กลายเป็นรากฐานของวิธีคิดในการพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณบรรดาอาจารย์จากภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ตลอดจนอาจารย์ท่านอื่นๆ ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้สั่งสอนลับคมความคิดของผู้เขียนให้แหลมคมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา ประภาสวุฒิสาร ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นอย่างสูงในการคอยชี้แนะแนวทางในการศึกษา “ความทรงจำบาดแผล” จนได้มุมมองที่สดใหม่ต่อการทำความเข้าใจบาดแผลส่วนตัวที่ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกับเรา แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ส่งผ่านและอยู่กับเราตลอดเวลา

ขอขอบคุณบรรดาพี่น้องและมิตรสหายทั้งหลายที่เป็นที่ปักพินิจระหว่างการเดินทางเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่ว่าจะเป็นบรรดาเพื่อนสมัยมัธยมที่ชักชวนผู้เขียนเล่นเกมอยู่เสมอๆ หรือบรรดามิตรสหายที่พานพบจาก Club House ห้อง Thinking About ที่ช่วยลับคมความคิด หรือห้อง Dangerous Talk ซึ่งมีพี่อ๊อฟ จิรัชญ์ เณิมแสนยากรรุ่นพี่ผู้นำเคารพรักเป็นที่ปักพินิจยามหมดแรงใจในการเขียนวิทยานิพนธ์

รณฤทธิ มณีพันธุ์

สารบัญ

หน้า

.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	16
1.3 สมมติฐาน	16
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	17
1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
1.6 วิธีวิจัย	19
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
บทที่ 2	20
บริบททางประวัติศาสตร์ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมได้หวนในยุคเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์ เรอร์จนถึงปัจจุบัน	20
2.1 ได้หวนช่วงเหตุการณ์ 228 (1945-1947)	21
2.2 ได้หวนยุคไวด์ เทอร์เรอร์ (1949-1987).....	32

2.3 ได้หวั่นยุคหลังยกเลิกกฎอัยการศึก (1987-ปัจจุบัน).....	44
บทที่ 3	55
ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในกระแสรณกรรมได้หวั่น	55
3.1 กระแสรณกรรมได้หวั่นที่เกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์	57
3.2 การศึกษาบรรณกรรมความทรงจำบาดแผลหลากหลายมุมมอง	67
บทที่ 4	79
ไวต์ เทอร์เรอร์ ความทรงจำยุคสมัยเผด็จการที่ยังคงหลอกหลอนในสื่อเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผล ในได้หวั่น	79
4.1 เดอะ ลอส การ์เดน ความทรงจำบาดแผลในระยะรื้อฟื้นอัตลักษณ์ความเป็นได้หวั่น	80
4.1.1 โครงสร้างเรื่องเล่า: ความกระจัดกระจายของความทรงจำและอัตลักษณ์	84
4.1.2 ความคลุมเครือของอัตลักษณ์ได้หวั่น	89
4.1.3 ความทรงจำบาดแผลยุคสมัยเผด็จการได้หวั่นที่ตามหลอกหลอนในชีวิตประจำวัน ...	94
4.2 การสวมบทบาทจำลองความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ในสื่อวิดีโอเกมของ ขวัญ “ดีเทนชั่น”	108
4.2.1 การนำเสนอความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ผ่านแนวเรื่องสยองขวัญ	111
4.2.2 การเล่าเรื่องโดยการสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกม	114
4.2.3 การสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกมและการรื้อฟื้นจดจำความทรงจำบาดแผล	119
4.2.4 การสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกมและระยะห่างของการทาบเทียบตัวตน	124
4.2.5 การสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกมและทางออกของความทรงจำบาดแผล	132
บทที่ 5	139
ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นได้หวั่น	139
ในวรรณกรรมได้หวั่น-อเมริกัน.....	139
5.1 เดอะ เวิร์ด ชัน ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และการตามหาบ้านของผู้อพยพพลัดถิ่น รุ่นแรก	141

5.1.1 โครงสร้างเรื่องเล่าในขนบนวนิยายแนวก่อรูปอัตลักษณ์และเรื่องตัดแต่งของความทรงจำ.....	143
5.1.2 อัตลักษณ์ที่ทับทิมระหว่างปัจเจกและความเป็นชาติ.....	145
5.1.3 ความทรงจำบาดแผลของปัจเจกที่ทับทิมลงไปบนบาดแผลของความเป็นชาติ.....	152
5.1.4 บ้านอยู่ไหนใดที่ใจเพรียกหา	159
5.2 <i>เดอะ พูพเพท เลกาซี</i> มรดกความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และบาดแผลสามัญของผู้อพยพพลัดถิ่นชาวไต้หวัน	165
5.2.1 โครงสร้างเรื่องเล่าและบาดแผลของคนสามัญ	166
5.2.2 เราต่างก็มีบาดแผลในความเจ็บที่มองไม่เห็น	168
5.2.3 บาดแผลทำให้เราหันหน้าเข้าหาคุณแลกัน	174
5.2.4 การกลับบ้านเพื่อเผชิญหน้ากับบาดแผล	179
5.2.5 คำว่าบ้านนั้นเราสร้างด้วยตัวเราเอง	182
5.3 <i>กรีน ไอส์แลนด์</i> การเขียนอัตลักษณ์ไต้หวันบนความเจ็บงันของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์	186
5.3.1 โครงสร้างเรื่องเล่า: การเล่าเรื่อง ตัวตนและความทรงจำ	188
5.3.2 ความเจ็บบนบาดแผลของลูกผู้ไร้พ่อ และแม่ผู้ไร้สามีจากเหตุการณ์ 228	192
5.3.3 ความเจ็บบนบาดแผลของพ่อผู้กลับมา และระยะห่างของความเจ็บระหว่างพ่อกับลูก	197
5.3.4 ความเจ็บในยุคสมัยเผด็จการที่ยังคงตามหลอกหลอนผู้อพยพชาวไต้หวัน	206
5.3.5 จมอับความเห็นใจแค่ผู้ที่อยู่ในความเจ็บงัน	213
บทที่ 6	216
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	216
6.1 บทสรุป	216
6.2 ข้อเสนอแนะ	221
บรรณานุกรม	224

ประวัติผู้เขียน	231
-----------------------	-----

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูป 1 เกมเพลย์ไประทึกใจปริศนาที่ผู้เล่นต้องจับคู่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของในช่องเก็บของและวัตถุใน ฉาก	116
รูป 2- 3 ตัวอย่างการบอกใบ้ (clue) และ ตัวอย่างบันทึก (note)	118
รูป 4-5-6 การรำลึกความทรงจำต่างช่วงเวลาของเรย์	121
รูป 7 การมาเยือนของเจ้าหน้าที่รัฐ	122
รูป 8-9-10 การไประทึกใจปริศนาที่เต็มไปด้วยความรุนแรงและความตายของเวย์	123
รูป 11 ภาพกระจกแตกสื่อความถึงการปฏิเสธความทรงจำบาดแผล	126
รูป 12-13-14-15-16-17 ภาพมอนทาจทาบเทียบมุมมองของผู้เล่นไปยังมุมมองของเรย์	127
รูป 18-19 เอกสารเปิดเผยความจริงถึงชะตากรรมของ เวย์ ครูจาง และ ครูหยิน	130
รูป 20-21 เรย์เผชิญกับความทรงจำบาดแผลในอดีต	131
รูป 22-23 แสดงถึงวัฏจักรการหลอกหลอนของเรย์	133
รูป 24 ฉากจบที่เวย์กับเรย์ได้กลับมาพบกันอีกครั้งในช่วงหลังยุคไวต์ เทอร์	134

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เหตุการณ์ 228 (the 228 Incident) หรือวันนองเลือด 28 กุมภาพันธ์ (the February 28 massacre) ปีค.ศ. 1947 เป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของไต้หวันที่อยู่ภายใต้ความเจ็บปวดและความหวาดกลัวมาอย่างยาวนานมากกว่า 40 ปี เนื่องในวันดังกล่าวเป็นเหตุการณ์การลกดขี่ข่มเหงประชาชนชาวไต้หวันต่อผู้ปกครองชาวจีนที่เข้ามาปกครองมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ ในนามคณะจีนชาตินิยมหรือก๊กมินตั๋ง (Kuomintang เรียกอย่างย่อว่า KMT) การลกดขี่ข่มเหงของประชาชนไต้หวันมีสาเหตุจากฟางเส้นสุดท้ายในเหตุการณ์กวาดล้างบูห์เหี้ยนในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 ในเหตุการณ์นี้เจ้าหน้าที่รัฐคณะจีนชาตินิยมได้ใช้ความรุนแรงเข้ายึดบูห์เหี้ยนจากหลิน เจียงไห่ (Lin Jiang-mai) หญิงขายบูห์เหี้ยน หากแต่เธอไม่ยินยอมให้เจ้าหน้าที่รัฐยึดบูห์เหี้ยนถูกกฎหมายและเงินที่ได้จากการขายบูห์เหี้ยนถูกกฎหมาย ทำให้เธอถูกเจ้าหน้าที่ตบเข้าที่หัวอย่างแรง นั่นเป็นสาเหตุให้ประชาชนชาวไต้หวันเข้าร่วมลี้ภัยที่รัฐด้วยความกลัวจะถูกกระทำร้าย เจ้าหน้าที่รัฐได้ลั่นไกปืนออกไปโดนชาวบ้านผู้โชคร้ายจนเสียชีวิตในเวลาต่อมา วันรุ่งขึ้น วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 ชาวบ้านได้รวมตัวกันประท้วงเรียกร้องความยุติธรรมให้จับกุมและไต่สวนผู้กระทำความผิด หากทว่าเจ้าหน้าที่รัฐและทหารก็ได้เปิดฉากยิงผู้ประท้วงจนทำให้เกิดการจลาจล เหตุการณ์ที่ความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนทำให้คณะจีนชาตินิยมต้องประกาศกฎอัยการศึกพร้อมกับขอกำลังเสริมจากจีนแผ่นดินใหญ่ซึ่งเคลื่อนทัพเข้ามาในวันที่ 8 มีนาคม ในระหว่างนั้นผู้นำท้องถิ่นไต้หวันได้รวมกลุ่มและเรียกร้องข้อเรียกร้อง 32 ประการเพื่อปฏิรูปการปกครองไต้หวัน หากแต่ข้อเรียกร้องนั้นกลับถูกโต้กลับด้วยความรุนแรงจากการสังหารหมู่ จับกุม ทรมาณ และประหารชีวิต

เบื้องหลังเหตุการณ์ 228 นั้นล้วนเต็มไปด้วยความขัดแย้งระหว่างชาวไต้หวันผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เกาะไต้หวันแห่งนี้มาก่อน กับชาวจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารคณะจีนชาตินิยมที่เพิ่งเข้ามา โดยกล่าวอ้างว่าเข้ามาเพื่อปลดปล่อยเกาะไต้หวันจากการตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นยาวนานถึง 50 ปี ตั้งแต่ปีค.ศ. 1895-1945 อันเป็นผลสืบเนื่องของการแพ้สงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่ 1 โดยจีนได้ยกเกาะ

ไต้หวันให้เป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นตามสนธิสัญญาชิโมโนเซกิ (Treaty of Shimonoseki) ในเบื้องต้นชาวไต้หวันล้วนยินดีที่ได้กลับไปพร้อมกับพี่น้องชาวจีน ทว่าความยินดีในเบื้องต้นกลับกลายเป็นความโกรธเกรี้ยวผิดหวัง เมื่อผู้ที่คาดว่าจะมาปลดปล่อยกลับกลายเป็นผู้กดขี่ที่เลวร้ายกว่าเดิม ดังนั้นความขัดแย้งไม่ลงรอยระหว่างกลุ่มผู้อพยพเดิมกับกลุ่มผู้อพยพเข้ามาใหม่จึงเต็มไปด้วยแรงผลักดันทั้งด้านความต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ กล่าวคือพื้นที่ไต้หวันแต่เดิมนั้นเต็มไปด้วยความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นชนพื้นเมืองที่อยู่มาอย่างยาวนาน ชาวจีนเชื้อสายฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามา เป็นอาณานิคมตั้งอยู่ระยะหนึ่ง ก่อนจะเปลี่ยนเป็นอาณานิคมญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1895 และเมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ในปีค.ศ. 1945 นั้นทำให้ไต้หวันกลับคืนสู่อาณัติของจีนแผ่นดินใหญ่ หากแต่ความแตกต่างทางภาษาด้านภาษา ซึ่งชาวไต้หวันใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนสำเนียงไต้หวันกับภาษาญี่ปุ่นเป็นหลักมาโดยตลอด ในขณะที่ชาวจีนที่อพยพเข้ามาใช้ได้แต่ภาษาจีนกลางแมนดาริน นั้นทำให้เกิดระยะห่างของการสื่อสาร ส่วนความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรมนั้นยิ่งทำให้เห็นว่ามีรอยแตกร้าวลึกกระหว่างชาวไต้หวันกับชาวจีนอยู่ กล่าวคือสังคม วัฒนธรรมไต้หวันนั้นเป็นลูกผสมระหว่างความเป็นจีนและความเป็นญี่ปุ่น โดยเฉพาะช่วงเวลา 50 ปีที่เป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นนั้น ชาวไต้หวันรับเอาอิทธิพลทางด้านสังคมวัฒนธรรมความศิวิไลซ์มาจากญี่ปุ่นอย่างมหาศาล จนทำให้ชาวไต้หวันมองว่าชาวจีนที่อพยพเข้ามาทีหลังนั้นล้วนกักขะไว้ อารยธรรม หากรอยแตกร้าวยังไม่ลึกมากพอแล้ว การเข้ามาของชาวจีนเพื่อสูบเอาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจออกไปจากไต้หวัน อีกทั้งตำแหน่งการบริหารรัฐนั้นชาวไต้หวันแต่เดิมพอจะปกครองตนเองได้ภายใต้อาณัติญี่ปุ่นก็ถูกยึดแย่งตำแหน่งงานไปเสียหมด นอกจากนี้แล้วสภาพความคิดจิตใจของชาวจีนที่เข้ามาก็มองชาวไต้หวันเป็นคนบ้านเดียวกันที่ทรยศเชื้อสายความเป็นจีน และมอบความภักดีให้กับญี่ปุ่นศัตรูคู่อาฆาต นั้นยิ่งทำให้ความแตกแยกยิ่งบาดลึกมากขึ้น จนกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ความรุนแรงแตกหักนั้นเหลือแค่เพียงรอเวลาการปะทุ และไฟจุดชนวนก็คือการบุกยึดบูห์รีเถื่อนในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1947 นั้นเอง

ผลสืบเนื่องต่อมาของเหตุการณ์ 228 คือช่วงเวลาแห่งความหวาดกลัวและความเจ็บปวดต่ออำนาจรัฐเผด็จการที่บังคับปิดปากประชาชนในนามกฎอัยการศึกยาวนานถึงเกือบ 40 ปี ช่วงเวลาความหวาดกลัวดังกล่าวรู้จักทั่วไปในนามไวต์ เทอร์เรอร์ (White Terror) ซึ่งกฎอัยการศึกนั้นถูกประกาศบังคับใช้ในช่วงเวลาเดียวกับการถอยทัพของคณะจีนชาตินิยมมายังเกาะไต้หวันเมื่อเจียงไคเชก (Chiang Kai-shek) ผู้นำคณะจีนชาตินิยมได้พ่ายแพ้แก่เหมา เจ๋อตง (Mao Zedong) ในศึกชิงการครอบครองจีนแผ่นดินใหญ่ นั้นทำให้จีนแผ่นดินใหญ่ได้กลายเป็นจีนคอมมิวนิสต์หรือที่เรียกกัน

อย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China เรียกอย่างย่อว่า PRC) ที่มีผู้นำเป็นเหมาเจ๋อตง ในขณะที่เจียง ไคเชกได้ถอยร่นไปเกาะไต้หวันและได้ตั้งรัฐบาลจีนพลัดถิ่นที่เรียกว่า สาธารณรัฐจีน (Republic of China เรียกอย่างย่อว่า ROC) ขึ้นมา ภายใต้การปกครองระบอบเผด็จการของเจียง ไคเชกและคณะจีนชาตินิยม ไต้หวันก็ได้เกิดช่วงเวลาของความหวาดกลัวไวต์ เทอร์เรอร์ขึ้น ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่ใช้เรียกการบังคับใช้กฎอัยการศึกระหว่างปีค.ศ. 1949 -1987 เป็นเวลา 38 ปีที่กฎหมายดังกล่าวถูกบังคับใช้ในการปิดปาก ไม่ให้ใครผู้ใดได้กล่าวถึงเหตุการณ์ 228 หรือกล่าวโจมตีคณะจีนชาตินิยม รวมถึงเกิดการอุ้มหายสาบสูญของผู้คนจำนวนมากที่เป็นปรีภัยทางการเมืองกับคณะจีนชาตินิยม

ทั้งสองเหตุการณ์เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของไต้หวันเป็นอย่างมาก จนอาจเรียกได้ว่าเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์นั้นเมื่อมองย้อนกลับไปแล้วเป็นทั้งจุดแตกหักของความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ และเป็นจุดกำเนิดสำนักอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน ซึ่งได้ปะทุและถือกำเนิดขึ้นจากการลุกฮือขึ้นประท้วงของประชาชนไต้หวันในเหตุการณ์ 228 แรกเริ่มจากไทเปจนลุกลามไปทั่วเกาะไต้หวัน ทว่าการลุกฮือประท้วงเพื่อเสรีภาพของตนกลับจบลงอย่างน่าเศร้าด้วยการปราบปรามสังหารหมู่จากฝ่ายคณะจีนชาตินิยม โดยประมาณการว่ามีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 228 ราว 5,000-28,000 คนนอกจากนั้นยังมีผู้ถูกคุมขัง หายสาบสูญ รวมถึงครอบครัวของผู้สูญเสียชีวิตได้รับผลกระทบอีกจำนวนมาก ผลสืบเนื่องจากความรุนแรงเหตุการณ์ 228 และการบังคับใช้กฎอัยการศึกจนเกิดช่วงเวลาแห่งความหวาดกลัวของไวต์ เทอร์เรอร์ นั้นคือสำนักตัวตนความเป็นไต้หวันได้ถูกกดทับปราบปราม และถูกปกครองโดยคณะจีนชาตินิยม ในนามประเทศสาธารณรัฐจีนซึ่งพรึงพร้อมด้วยนโยบายจีนเดียวที่กลืนกลายให้ไต้หวันอยู่ภายใต้อิทธิพลความเป็นจีนผ่านนโยบายของรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นเด่นชัดจากนโยบายด้านการศึกษาที่คณะจีนชาตินิยมบังคับให้ประชาชนไต้หวันกลืนกลายไปเป็นชาวจีนผ่านการเรียนรู้และสืบทอดภาษา สังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์จีนอันต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 4,000 ปี การกระทำในเชิงนโยบายดังกล่าวเป็นการกลืนกลายและสร้างจิตสำนึกความเป็นจีนทับลงไปบนสำนึกความเป็นไต้หวัน ผ่านวาทกรรมเขียนประวัติศาสตร์ด้วยความต่อเนื่องของยุคสมัยที่เคลือบด้วยโฆษณาชวนเชื่อสืบทอดว่า ไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินจีนที่อยู่มาช้านานหลายพันปี แม้ว่าตอนนี้แผ่นดินแม่จะถูกพวกคอมมิวนิสต์ยึดครอง แต่สักวันคณะจีนชาตินิยมจะสามารถชิงแผ่นดินแม่อันยิ่งใหญ่กลับคืนมาจากพวกคอมมิวนิสต์ให้จงได้โดยมีรัฐบาลของเจียง ไคเชกเป็นรัฐบาลจีนพลัดถิ่นที่มีสิทธิ์ปกครองแผ่นดินจีนอย่างถูกต้อง หากแต่สถานะของรัฐบาลจีนพลัดถิ่นก็เสื่อมอำนาจลงไป

พร้อมกับสงครามเย็นที่จบลง ด้วยการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้สถานะประเทศสาธารณรัฐจีนเพียงหนึ่งเดียวของไต้หวันถูกถอดออกจากสหประชาชาติ โดยมีประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนนั่งตำแหน่งในฐานะประเทศจีนเพียงแห่งเดียว และนั่นทำให้ไต้หวันมีฐานะเป็นรัฐโดยพฤตินัย (de facto) ที่ไม่มีประเทศใดประกาศให้การรองรับ และอยู่ภายใต้การกล่าวอ้างของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันว่าไต้หวันเป็นเขตปกครองของแผ่นดินจีนภายใต้นโยบายจีนเดียว

การกล่าวอ้างว่าไต้หวันเป็นเขตปกครองส่วนหนึ่งของแผ่นดินจีนในปัจจุบันนั้นจะว่าไปแล้วก็เริ่มมาจากโวหารการสร้างความเป็นประวัติศาสตร์นิยม (historicism) ให้กับเกาะไต้หวันผ่านการกล่าวอ้างพัฒนาการความต่อเนื่องจากอดีตอันรุ่งโรจน์ของแผ่นดินจีนที่ย้ายมายังเกาะไต้หวัน เป็นการเขียนเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ฉบับทางการของรัฐเผด็จการคณะจีนชาตินิยมที่กล่าวอ้างความต่อเนื่องของเหตุการณ์ หรือแสดงให้เห็นการวิวัฒนาการไปข้างหน้าของประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นรูปแบบการเขียนประวัติศาสตร์ที่นิยมกันมากในศตวรรษที่ 20 โดยเป็นการสืบทอดรากความคิดของความเป็นประวัติศาสตร์นิยมในศตวรรษที่ 19 ผ่านการเชื่อมความคิดเรื่อง “เวลา” (temporality) เข้ากับ “ความก้าวหน้า” (progress) ยังผลให้เกิดความคิดว่า ความเป็นประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการพัฒนาไปข้างหน้าและไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเดิม นั้นทำให้เกิดการสถาปนาการเล่าเวลาประวัติศาสตร์แบบเส้นตรง (linear time) เชื่อมร้อยเหตุและผลของเหตุการณ์เข้าด้วยกันโดยมุ่งหน้าสู่จุดสูงสุดของวิวัฒนาการที่อยู่ข้างหน้าและกำลังมุ่งไปถึง ในกรณีของโวหารการเขียนประวัติศาสตร์ฉบับทางการของคณะจีนชาตินิยมก็ไม่น่าแปลกใจนักที่ใช้ความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์กล่าวอ้างว่าเกาะไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินจีน อีกทั้งยังกำหนดจุดมุ่งหมายของประวัติศาสตร์ไปยังการยึดแผ่นดินจีนคืนจากคอมมิวนิสต์เหมา ทว่าเมื่อไต้หวันเสียตำแหน่งในฐานะประเทศให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน โวหารพาฝันของคณะจีนชาตินิยมกับสาธารณรัฐจีนก็ย่อมจบลง แต่แน่นอนว่าโวหารความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์นั้นหาได้จบลงไม่ โวหารดังกล่าวได้ถูกสาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงใช้กล่าวอ้างเพื่อให้ไต้หวันกลายเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนจีนในปัจจุบัน

กระนั้นความต่อเนื่องและความก้าวหน้าเป็นเส้นตรงของความเป็นประวัติศาสตร์นิคมนั้นก็เป็นสิ่งที่วอลเตอร์ เบเนยามิน (Walter Benjamin) ปฏิเสธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโวหารความต่อเนื่องและความก้าวหน้าทางประวัติศาสตร์นั้นไม่อาจเข้าไปอธิบายปรากฏการณ์ความทรงจำ

บาดแผล¹ (trauma) ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้เลย หรือซ้ำร้ายยิ่งกว่านั้นที่โวหารดังกล่าวนั้นกลับ
 จงใจละเลยและหลงลืมความทรงจำบาดแผลเหล่านั้นเสียด้วยซ้ำ เรื่องนี้ตัวเบนยามินเองที่ต้อง
 เผชิญหน้ากับบาดแผลสงครามและความรุนแรงในสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ย่อมรู้ยิ่งดีกว่าใคร
 ในบทความ *Benjamin's Silence* โซซานา เฟลแมน (Shoshana Felman) ได้อธิบายถึงภาวะความ
 เจ็บปวดไร้เสียงของประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในบทความ *Theses on the Philosophy of History* ของ
 เบนยามินว่ามีเพียงเรื่องเล่าของผู้ถือครองอำนาจในการเขียนประวัติศาสตร์เท่านั้นที่สามารถกล่าว
 อ้างถึงความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ในฐานะความก้าวหน้าได้ โวหารเรื่องเล่าความต่อเนื่องนี้ส่ง
 เสี่ยงกึ่งกลบความเจ็บปวดของเรื่องเล่าอื่นๆ แน่แน่นอนว่าเรื่องเล่าของผู้ถือครองอำนาจในการ
 เขียนและเล่าประวัติศาสตร์นั้นย่อมเป็นประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์รับราชการ ในแ่ง
 ดังกล่าวประวัติศาสตร์ชาตินิยมจึงผูกโยงอย่างแยกไม่ออกจากการเล่าเรื่องของผู้ถือครองอำนาจการ
 เล่าประวัติศาสตร์ นั่นทำให้รูปแบบการเล่าและเขียนประวัติศาสตร์ที่กล่าวอ้างความต่อเนื่องของ
 ประวัติศาสตร์เป็นประวัติศาสตร์แบบเผด็จการฟาสซิสต์ (Fascism) หรืออาจเรียกได้ว่า “ลัทธิเผด็จ
 การฟาสซิสต์แท้จริงแล้วก็คือปรัชญาความคิดของประวัติศาสตร์ในฐานะผู้พิชิต”² (Felman, 2013:
 31) ในแ่งนั้นผู้ชนะก็คือผู้เขียนประวัติศาสตร์ นี่จึงอาจเป็นการนิยามความเป็นประวัติศาสตร์นิยม
 ได้ดีที่สุด เนื่องจากความเป็นประวัติศาสตร์นิยมนั้นวางรากฐานบนความสับสนปนประหว่างความ
 จริงที่เกิดขึ้นกับอำนาจในการลิขิตของผู้พิชิต ในขณะที่ประวัติศาสตร์นั้นควรจะเป็นพื้นที่ที่ความ
 ขัดแย้งชั่วคราวระหว่างความทรงจำร่วมของกลุ่มคนต่างๆ ได้สถาปนาเรื่องเล่าของกลุ่มตนจนเกิดรอย
 ปรีดเคระหว่างความจริงและอำนาจขึ้นมา (Felman, 2013: 31) ในความเป็นจริงแล้วสิ่งที่เรียกว่า
 ความก้าวหน้าคือสิ่งที่เบนยามินให้นิยามว่าเป็น “การส่งผ่านวาทกรรมทางประวัติศาสตร์จาก
 ผู้ปกครองคนหนึ่งสู่อีกคน จากอำนาจในชั่วขณะทางประวัติศาสตร์สู่อีกอำนาจหนึ่ง”³ (Felman,
 2013: 31) หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าความก้าวหน้าในทัศนะของเบนยามินนั้นเป็นเพียงหายนะต่อ
 หายนะของผู้แพ้ที่ผู้ถือครองอำนาจแย่งชิงกันเพื่อลิขิตความต่อเนื่อง นั่นทำให้ความต่อเนื่อง

¹ ผู้เขียนแปลคำว่า “trauma” ว่า “ความทรงจำบาดแผล” เนื่องจากในวิทยานิพนธ์เล่มนี้มองปรากฏการณ์ความทรงจำ
 บาดแผลเป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ความทรงจำทางวัฒนธรรมที่สามารถแพร่กระจายได้ ด้วยเหตุนี้การแปลคำว่า
 “trauma” ว่าเป็น “บาดแผลฝังใจ” หรือ “บาดแผลฝังจำ” ซึ่งเน้นไปที่มิติบาดแผลทางจิตใจที่ฝังจดจำของบุคคลอาจไม่
 สามารถอธิบายการส่งผ่านและแพร่กระจายความทรงจำบาดแผลในเชิงวัฒนธรรมได้เท่าใดนัก

² แปลมาจากข้อความ “Fascism is, indeed, quite literally, a philosophy of history as victory.” (Felman, 2013: 31)

³ แปลมาจากข้อความ “the transmission of historical discourse from ruler to ruler, from one historical instance of power
 to another.” (Felman, 2013: 31)

(continuum) ของประวัติศาสตร์เป็นเพียงภาพลวงและโวหารที่ผู้มีอำนาจใช้เขียนประวัติศาสตร์กลบเสียงอื่นๆ โดยเฉพาะเสียงของบาดแผลที่ถูกกดทับปราบปราม ในขณะที่รูปแบบการเขียนประวัติศาสตร์ของผู้ถูกกดทับกลับเป็นความไม่ต่อเนื่อง (discontinuum) หรือจุดแตกหักของประวัติศาสตร์ (Felman, 2013: 32) เช่นนั้นแล้วประวัติศาสตร์ในมุมมองของเบนยามินจึงมิใช่การขยับเคลื่อนมุ่งหมายไปข้างหน้า หากแต่เป็นการขยับเคลื่อนสู่การไถ่ถอน (redemption) โดยแสดงให้เห็นความไม่ต่อเนื่อง และความชะงักงันของประวัติศาสตร์ ซึ่งยังผลให้เสียงของผู้ถูกกดทับปราบปรามที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความต่อเนื่องได้เผยแสดงตัวตนออกมา (Felman, 2013: 33)

ลักษณะการเขียนประวัติศาสตร์จีนโดยทาบกับความต่อเนื่องของอดีตบนความเป็นได้หัววัน จึงไม่ต่างอะไรกับการเขียนประวัติศาสตร์แบบฟาสซิสต์ที่ใช้โวหารความต่อเนื่องและความก้าวหน้ากดทับเสียงของความแตกต่าง รวมถึงเสียงของบาดแผลของผู้ถูกกดทับปราบปราม เหตุการณ์ 228 จึงเป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นการแตกหักและความไม่ต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ฉบับทางการ ระหว่างโวหารประวัติศาสตร์ชาติจีน และสำนึกความเป็นได้หัววันที่ถูกกดทับปราบปรามจากการลุกฮือขึ้นประท้วง ในแง่หนึ่งเหตุการณ์ 228 เป็นจุดตัดแสดงความไม่ต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ที่ยังผลให้สำนึกความเป็นได้หัววันได้ถือกำเนิดขึ้นมา แต่ในอีกแง่หนึ่งก็เป็นประวัติศาสตร์บาดแผลของได้หัววันที่บาดลึกเกินเยียวยา ช้ำร้ายยังถูกบังคับปราบปรามให้ตกอยู่ภายใต้ความเงียบและการลืมเลือนจากอำนาจการปกครองเผด็จการของคณะจีนชาตินิยม ความจริงถูกปกปิดบิดเบือนและเลื่อนหายไปตามกาลเวลายาวนานของอำนาจกดทับ กระนั้นเสียงของผู้ถูกกดทับก็มิได้เงียบงันและเลื่อนหายไป หากแต่รอคอยสะสมพลังมวลชนจนเกิดขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยหลายครั้งหลายคราในช่วงทศวรรษ 1970-1980 หากครั้งที่น่าจะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยคือเหตุการณ์ฟอร์โมซา (Formosa Incident) ในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1979 เสียงของประชาชนผู้ไม่ยอมเงียบเหล่านั้นเองที่ยังผลให้กฎอัยการศึกถูกยกเลิกไปในปีค.ศ. 1987 หลังสิ้นสุดยุคไวก์ เทอร์เรอร์ ก็เกิดการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์บาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวก์ เทอร์เรอร์ขึ้นมาสืบสวนตามหาความจริง ลงโทษผู้กระทำความผิด และคืนความยุติธรรมให้กับผู้สูญเสีย รวมถึงการผุดผาดขึ้นมาของเรื่องเล่าความทรงจำต่างๆ ของผู้สูญเสีย จนเกิดการตระหนักรู้ในประวัติศาสตร์บาดแผลนี้อย่างกว้างขวาง ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานเชิงสุนทรียภาพเพื่อรำลึกและนำเสนอเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งสองเหตุการณ์นั้น ทั้งในรูปวรรณกรรม ภาพยนตร์ รวมถึงการสร้างพิพิธภัณฑ์และอนุสรณ์สถานรำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความ

รุนแรงทั้งสองเหตุการณ์ อาจกล่าวได้ว่าในช่วงยุคทศวรรษ 1990 เป็นต้นมาได้หันได้เข้าสู่ยุคของความทรงจำแบ่งบาน (memory boom) ตามที่หลงจื่อ จาง (Lung-chih Chang) กล่าวไว้ว่า

ไต้หวันประสบกับกระแส “ความทรงจำแบ่งบาน” ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 พร้อมด้วยพิพธิภยันต์และแหล่งมรดกความทรงจำที่เพิ่มจำนวนขึ้น การมีความทรงจำร่วมกันและการผลิตสร้างแหล่งมรดกความทรงจำนั้นเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการไล่ตามอัตลักษณ์ใหม่ของไต้หวัน ซึ่งกลายเป็น ลักษณะสำคัญของการเมืองอัตลักษณ์ ความทรงจำทางสังคมของไต้หวันครั้งหนึ่งเคยถูกกดทับ ตอนนี้ได้กลายเป็นแรงผลักดันเบื้องหลังขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อฟื้นคืนไต้หวัน และได้สถาปนาเรื่องเล่ารูปแบบใหม่ในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับไต้หวันฉบับทางการ ฉบับวิชาการ และประวัติศาสตร์ประชาชน⁴ (Chang, 2014: 232)

การสร้างความรู้และการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์บาดแผลเพื่อตามหาความจริงของเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ถือเป็นพันธกิจสำคัญที่คนไต้หวันรุ่นถัดมาต้องแบกรับความทรงจำบาดแผลของชาติตนไว้ เนื่องด้วยร่องรอยบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ยังคงปรากฏหลอกหลอนไต้หวันอยู่ปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่ทางการเมืองที่เหตุการณ์ 228 ยังคงปรากฏเป็นการต่อสู้ทางการเมืองในปัจจุบันระหว่างพรรคการเมืองคณะจีนชาตินิยม และพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า (Democratic Progressive Party เรียกอย่างย่อว่า DPP) ดังปรากฏในคำกล่าวของประธานาธิบดีไต้หวันคนปัจจุบัน ชี อิงเหวิน (Tsai Ing-wen) จากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2019 หรือ 72 ปี หลังเหตุการณ์ 228 ว่า “เราจะไม่วันลืม และเราจะไม่วันหยุดสืบหาความจริง เราจะตามหาว่าใครต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่บทเรียนในอนาคต”⁵ (TaipeiTimes "Unrecorded 228 Victims to Receive

⁴ แปลมาจากข้อความ “Taiwan has been experiencing a “memory boom” since the 1990s with increasing numbers of museums and heritage sites. Collective remembering and the production of heritage is closely related to the new pursuit of Taiwanese identity and has become a major feature of identity politics. The once suppressed social memories of local Taiwanese have now transformed into the driving force behind the indigenisation movement and constitute a new narrative for official, academic and popular histories on Taiwan.” (Chang, 2014: 232)

⁵ แปลมาจากข้อความ “We will never forget and we will not stop” seeking the truth, seeking those accountable and promoting history education” (TaipeiTimes "Unrecorded 228 Victims to Receive Justice, Tsai Says", 2019)

Justice, Tsai Says", 2019) คำพูดดังกล่าวประธานาธิบดีไช่ อิง เหวินกล่าวถึงกรณีการจัดทำรายงานการสอบสวนเหตุการณ์ 228 ฉบับที่ 3 โดยฉบับแรกได้จัดทำขึ้นในปีค.ศ. 1992 และฉบับที่ 2 จัดทำขึ้นในปีค.ศ. 2006 ในฉบับที่ 3 ซึ่งมีกำหนดการเผยแพร่ในเดือนกรกฎาคมปีค.ศ. 2019 (TaiwanFocus, 2019) นั้นประกอบด้วยเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 ที่เพิ่งค้นพบจากนโยบายของประธานาธิบดีไช่ อิงเหวินในปีค.ศ. 2017 โดยรายงานการสอบสวนเหตุการณ์ 228 ฉบับที่ 3 นั้นมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (transitional justice) และการตามหาผู้รับผิดชอบต่อการออกคำสั่งสังหารประชาชนโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ คณะจีนชาตินิยมระดับสูงในเวลานั้น

นอกจากนั้นแล้วยังปรากฏการต่อสู้ระหว่างเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ฉบับทางการและเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลในภาคสังคมวัฒนธรรมได้หวนผ่านรูปปั้นอนุสาวรีย์อีกด้วย แน่นอนว่าในยุคเผด็จการคณะจีนชาตินิยมเรื่องอำนาจนั้นเจียง ไคเชกในฐานะผู้นำสูงสุดย่อมมีภาพลักษณ์ไม่ต่างจากบิดาผู้ก่อตั้งประเทศ นั่นจึงไม่น่าแปลกใจนักที่เรื่องเล่าของเจียง ไคเชกจะถูกเขียนให้เป็นวีรบุรุษแห่งชาติ มีอนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน รูปปั้นของเขากระจายทั่วไต้หวันไปหมด เรื่องเล่าทางการของบิดาผู้ก่อตั้งประเทศยังคงมีอิทธิพลอยู่ในการจดจำของผู้คน แต่ในขณะเดียวกันหลังการยกเลิกกฎอัยการศึกได้เริ่มปรากฏความทรงจำเรื่องเล่าอื่นขึ้นมาบ้าง โดยเฉพาะการเผยแพร่รายงานการสืบสวนเหตุการณ์ 228 ที่เริ่มปรากฏออกสู่สาธารณะจนกระทั่งรายงานการสืบสวนเหตุการณ์ 228 ฉบับที่ 2 ซึ่งจัดทำขึ้นในปีค.ศ. 2006 ได้มีข้อความเขียนไว้อย่างชัดเจนว่า “ผู้บัญชาการและต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์สังหารหมู่ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์คือเจียง ไคเชก”⁶(Stolojan, 2017: 30) เรื่องเล่าความทรงจำอื่นของเจียง ไคเชกในฐานะผู้ออกคำสั่งสังหารหมู่จึงปรากฏขึ้น ในปัจจุบันเรื่องเล่ารวมถึงอนุสาวรีย์ของเจียง ไคเชกก็ยังเป็นพื้นที่การต่อสู้ทางการเมือง ดังเห็นได้จากการทำลายรูปปั้นอนุสรณ์สถานเจียง ไคเชกทั้งในปี 2017 ที่กลุ่มนักกิจกรรมการเมืองสาตีสแดงบนรูปปั้นเจียง ไคเชก หรือในปีค.ศ. 2019 เอง รูปปั้นทรงขี่ม้าของเจียง ไคเชกก็ถูกทำลายด้วยการตัดขวานออกไป (James X. Morris, 2019) รวมถึงข้อถกเถียงในสังคมได้หวนว่ารูปปั้นของเจียง ไคเชกควรถูกลดถอนจากพื้นที่สาธารณะในฐานะสัญลักษณ์ของยุคแห่งอำนาจนิยมออกไปหรือไม่ ปรากฏการณ์ความขัดแย้งเรื่องความทรงจำบาดแผลในทางการเมืองและสังคมวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า

⁶ แปลมาจากข้อความ “The principal person responsible: The nationalist head of state Chiang Kai-shek” (Stolojan, 2017: 30)

ผลกระทบของเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ ยังส่งผลกระทบต่อการจดจำและการเล่าเรื่องความทรงจำของคนได้หวั่นในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดีความสัมพันธ์ระหว่างความทรงจำกับประวัติศาสตร์นั้นก็ไม่เคยเป็นเรื่องที่ไร้ความขัดแย้ง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าประวัติศาสตร์ควรเป็นพื้นที่ที่ความทรงจำร่วมหลากหลายชุดเข้าปะทะขัดแย้งอย่างเสมอๆ เพื่อไม่ให้มีความทรงจำเรื่องเล่าหลักเพียงเรื่องเดียวสถาปนาความทรงจำแบบเผด็จการเพียงหนึ่งเดียวเหนือกระแสเสียงของความทรงจำอื่นๆ แม้สังคมเผด็จการอาจสถาปนาความทรงจำเรื่องเล่าหลักเพียงเรื่องเดียวขึ้นมาได้ด้วยการปราบปรามเสียงของความทรงจำอื่นดังเช่นได้หวั่นในยุคเผด็จการ แต่พอยุคสมัยเผด็จการผ่านพ้นไปแล้วความทรงจำหลากหลายชุดก็ยังคงพุ่งเข้าปะทะกัน ดังเช่นการเมืองเรื่องความทรงจำของอนุสาวรีย์เจียง ไคเชก นั้นทำให้เราเห็นความขัดแย้งระหว่างความทรงจำหลายชุดในกระแสประวัติศาสตร์เดียวกัน กระนั้นก็ตามความทรงจำและประวัติศาสตร์ก็มีสิ่งที่แตกต่างอย่างถึงรากฐานอยู่คือ ประวัติศาสตร์เน้นหนักไปยังความจริงเชิงภาวะวิสัย อาศัยความต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลและความก้าวหน้าของความเป็นประวัติศาสตร์ ซึ่งลุ่มเสี่ยงที่จะละเลยมิติด้านอารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงประสบการณ์ชีวิตไม่ว่าจะดีหรือเลวร้ายของผู้ประสบเหตุความรุนแรงตลอดเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์จนเกิดเป็นความทรงจำบาดแผล ดังนั้นความทรงจำและความทรงจำบาดแผลจึงเป็นมิติที่ไม่อาจละเลยได้ในการทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ เนื่องด้วยความทรงจำนั้นเป็นสิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามแต่ละบุคคล แม้แต่ละบุคคลจะประสบเหตุการณ์ความรุนแรงเหมือนกัน แต่กระบวนการในการเลือกจำและเลือกลืมนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ดังนั้นคำถามสำคัญของความทรงจำและความทรงจำบาดแผลจึงเป็นการรับและปรับเปลี่ยนความหมายของความทรงจำนั้นอย่างไร และเมื่อความทรงจำนั้นสามารถถ่ายทอด รับปรับและนำไปใช้ในการทำความเข้าใจภาพรวมของประวัติศาสตร์ความรุนแรงในอดีตได้ ดังเช่นการปรากฏเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลของประจักษ์พยานในเหตุการณ์ความรุนแรง 228 และ ไวด์ เทอร์เรอร์ ที่ยังคงส่งเสียงอยู่ในปัจจุบัน เช่นนั้นแล้วในสังคมได้หวั่นจึงเต็มไปด้วยร่องรอยของความทรงจำและความทรงจำบาดแผลอันเป็นเรื่องเล่าของปัจเจกที่ถูกกดทับปราบปรามในยุคเผด็จการ ได้ผุดเกิดขึ้นมาหลังการยกเลิกกฏอัยการศึก และแพร่กระจายส่งต่อ รับสืบทอดต่อกัน จนสามารถปรับโฉมหน้ากันได้ ในระหว่างชุมชนความทรงจำร่วม นั้นทำให้ความทรงจำไม่สูญสลายไปหากแต่กลายสภาพและถูกช่วงใช้ให้ความหมาย และรับใช้การเมืองของความทรงจำในขณะปัจจุบันเสมอ เช่นนั้นแล้วการกระทำเชิงสัญลักษณ์ของนักกิจกรรมรุ่นใหม่ในได้หวั่นที่เข้าไปบ่อน

ทำลายรูปปั้นเจียง ไคเชกนั้นย่อมเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่อต้านเผด็จการจีนชาตินิยมในอดีตที่ถูกนำกลับมาใช้ปัจจุบัน ในบริบทที่เสถียรภาพความเป็นประเทศของไต้หวันถูกคุกคามโดยจีนคอมมิวนิสต์ในปัจจุบัน

นอกจากนั้นแล้วความทรงจำบาดแผลจากเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ อาจถูกนับได้ว่าเป็น ความทรงจำบาดแผล นั้นก็อาจขึ้นอยู่กับมุมมองของชุมชนความทรงจำที่เลือกจะจดจำเหตุการณ์ 228 อย่างไรด้วยเช่นกัน ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 นั้นล้วนเป็นความขัดแย้งระหว่างการเมืองเรื่องความทรงจำ ที่ด้านหนึ่งถูกรอบงำด้วยเรื่องเล่าความทรงจำฉบับทางการของคณะจีนชาตินิยมที่ถือครองเรื่องเล่าการสืบทอดประวัติศาสตร์และความทรงจำต่อเนื่องมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ ในขณะที่เรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลและการสูญเสียอิสรภาพเป็นความทรงจำของชาวไต้หวันซึ่งหวังการปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระ นั้นทำให้ภายในไต้หวันเอง การจดจำเหตุการณ์ 228 ก็ยังเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยการแย่งชิงและช่วงชิงให้ความหมายกับความทรงจำในอดีตเพื่อเป้าหมายทางการเมือง โดยในความทรงจำของผู้สนับสนุนคณะจีนชาตินิยมที่เอียงข้างไปทางจีนแผ่นดินใหญ่นั้นถือว่าเหตุการณ์ 228 และการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่ตามมา 38 ปีนั้นเป็นส่วนต่อขยายของสงครามกลางเมืองในจีนแผ่นดินใหญ่ จากแง่มุมนี้ทำให้การปราบปรามการจลาจลเหตุการณ์ 228 เป็นสิ่งชอบธรรม และควรฝังความทรงจำนี้ไว้ให้อยู่แต่ในอดีต แต่อีกฟากฝั่งซึ่งสนับสนุนประชาธิปไตยและการปกครองตนเองของไต้หวันเองแล้วนั้น ล้วนจดจำและรำลึกความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ด้วยจิตวิญญาณความเป็นอิสระและปกครองตนเองดังที่ไต้หวันเป็นอยู่ในปัจจุบัน (Chen and Liao, 2017: 60) ด้วยเหตุนี้หากสื่อทางวัฒนธรรมขึ้นใดกล่าวถึงหรือนำเสนอถึงเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์แล้วสื่อชิ้นนั้นย่อมเป็นสื่อที่แฝงฝังความหมายของความทรงจำเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ไปโดยปริยายในแง่ที่ว่าสื่อชิ้นนั้นล้วนแล้วแต่บรรจุความหมายและความทรงจำ รวมถึงการรำลึกถึงเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ไว้ในตัวสื่อเอง

แต่นั่นก็เป็นเพียงปรากฏการณ์การแพร่กระจายความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ภายในพื้นที่เกาะไต้หวันเท่านั้น อย่างไรก็ตามผลกระทบความรุนแรงจากเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ส่งผ่านความทรงจำบาดแผลและการจดจำรับรู้ไปไกลกว่านั้นมากนัก แม้ว่าการรำลึกถึงเหตุการณ์ 228 ภายในไต้หวันในช่วงไวต์ เทอร์เรอร์ไม่อาจทำได้ แต่ความทรงจำต่อเหตุการณ์นี้ได้เดินทางไปยังประเทศต่างๆตามกลุ่มผู้สนับสนุนการปกครองตนเองของไต้หวัน ได้ลี้

ภักยาศัยอยู่ว่า “เหตุการณ์ 228 ถูกตีความให้ความหมายอย่างรวบรัดว่าเป็นเหตุการณ์ต้นกำเนิดของ ขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวไต้หวัน...ความทรงจำเหตุการณ์สังหารหมู่ที่ดำรงอยู่ในความ ทรงจำของสมาคมเรียกร้องเอกราชไต้หวันในญี่ปุ่น ในสหรัฐอเมริกา และแคนาดา”⁷(Stolojan, 2017: 28) อีกทั้งในช่วงเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ ไต้หวันคาดว่าจะตัดขาดการรับรู้จากโลก ภายนอกเสียเมื่อไร ในเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างคณะจีนชาตินิยม และสหรัฐอเมริกานั้นมี ความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างแนบแน่นตลอดช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อาจด้วยความสัมพันธ์ ทางการทูตนี้เองที่ทำให้เกาะไต้หวันซึ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นอาณานิคมญี่ปุ่นได้กลับมาสู่ อาณัติของจีน และในช่วงสงครามเย็นที่ไต้หวันก็กลายเป็นฐานทัพของสหรัฐอเมริกั้นในการสู้รบ กับฝั่งคอมมิวนิสต์ นั้นทำให้ไต้หวันเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยคนอเมริกัน และได้รับอิทธิพลของ อเมริกามาไม่น้อย ในยุคทศวรรษที่ 1950 ในช่วงเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ จึงมีประจักษ์ พยานชาวอเมริกันจำนวนไม่น้อยที่ได้พบเห็นความรุนแรงโหดร้ายนี้กับตา อีกทั้งยังมีรายงานข่าว ความรุนแรงปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ *The Nation* วันที่ 24 มีนาคม ปีค.ศ. 1947 โดยใช้ชื่อว่า “*Terror in Taiwan*” และ ในวันที่ 29 มีนาคม ปีค.ศ. 1947 ก็ปรากฏบทความลงในหน้าหนังสือพิมพ์ *New York Time* ว่า “*Formosa killings are put at 10,000, Foreigners say the Chinese slaughtered demonstrators without provocation*” (Taiwandc, 1997) ทว่าทางสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้เข้าแทรกแซง เหตุการณ์ความรุนแรงแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามมีคนไทยทั้งเป็นผู้เป็นประจักษ์พยานและผู้ที่ ได้ฟังเรื่องเล่าเหตุการณ์ความรุนแรงจนเกิดความรู้สึกร่วมได้เข้าสังเกตการณ์ความรุนแรงและเขียน บันทึกเหตุการณ์ในช่วงนั้นออกมา หนึ่งในบันทึกเหตุการณ์ที่รู้จักกันดีที่สุดคือ “*ฟอร์โมซา บี เทรยด์*” (*Formosa Betrayed*) ของจอร์จ เคอร์ (George Kerr) ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นบันทึกเล่มแรกๆที่มี การเผยแพร่เหตุการณ์ความรุนแรง 228 ต่อสาธารณชน

ในช่วงปีค.ศ. 1950-1960 หรือระหว่างสงครามเย็นเป็นช่วงที่ไต้หวันได้รับอิทธิพลจาก สหรัฐอเมริกาอย่างเต็มที่ และช่วงเวลาเดียวกันนั้นเองที่ไวด์ เทอร์เรอร์ได้แพร่กระจายความ หวาดกลัวไปทั่วไต้หวัน ในช่วงเวลาที่น่าหวาดหวั่นนั้นเองที่มีชาวไต้หวันจำนวนหนึ่งลี้ภัยหรือ อพยพพลัดถิ่นออกนอกประเทศ แน่นอนว่าสหรัฐอเมริกาก็ย่อมเป็นหนึ่งในที่พักพิงที่ชาวไต้หวัน ได้ อพยพมาอาศัยอยู่ และเมื่อดูจากแนวโน้มนโยบายการต่างประเทศอเมริกาในช่วงสงครามเย็นที่มีทิศทาง

⁷ แปลมาจากข้อความ “The 228 Incident was very quickly interpreted as being the founding event of the Taiwanese independence movement...the memory of the massacres subsisted in existing pro-independence associations in Japan, then in the United States and Canada.” (Stolojan, 2017: 28)

เป็นมิตรกับไต้หวันอย่างมากแล้ว นั่นก็ทำให้ชาวไต้หวันได้พบปะกับชาวอเมริกันเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าผู้ที่อพยพเข้ามานั้นจะเป็นผู้ลี้ภัยการเมือง ผู้อพยพเข้ามาหาความมั่งคั่งและชีวิตใหม่ทั้งจากการเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน หรือการแต่งงานกับชาวอเมริกันเองก็ตาม และไม่ว่าจะมีความคิดเป็นปรีชาญาณกับคณะจีนชาตินิยม หรือสนับสนุนประชาธิปไตยและการปกครองตนเองของไต้หวันก็ตาม แต่นั่นก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์เป็นเหตุการณ์สำคัญที่เป็นจุดอ้างอิง เป็นจุดแตกหักทางประวัติศาสตร์และความทรงจำบาดแผลสำหรับการนิยามตัวตนความเป็นชาติสำหรับชาวไต้หวัน หรือชาวพลเมืองประเทศอื่นที่มีเชื้อสายไต้หวัน เช่นชาวอเมริกันเชื้อสายไต้หวัน นั่นจึงทำให้กล่าวได้ว่าไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่เกาะไต้หวันหรือในต่างแดนก็ตามที่ เหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์คือเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ทำให้สำนึกอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันได้ถือกำเนิดขึ้นมา

นั่นทำให้ความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์เป็นพื้นที่ช่วงชิงและฉวยใช้ให้ความหมายในสังคมอยู่ตลอดเวลา กระนั้นก็ดีการแพร่กระจายและการคงอยู่ของความทรงจำใดๆ นั้นขึ้นอยู่กับความทรงจำร่วมของกลุ่มคนที่จดจำความทรงจำนั้นๆ ในสังคม แต่ในกรณีความทรงจำที่เป็นความทรงจำบาดแผลจากการถูกกดขี่ปราบปรามด้วยอำนาจเผด็จการผ่านกลไกการศึกษาก็ปิดปากให้ความทรงจำบาดแผลนั้นอยู่ในความเงียบ ทำให้การรำลึกจดจำความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในระยะแรกสุดไม่อาจกระทำได้ แต่ความเงียบที่เกิดจากความหวาดกลัวก็ไม่ได้หมายถึงการลบเลือนความทรงจำนั้นไปเสียทีเดียวนัก หากแต่เต็มไปด้วยการจดจำถึงความทรงจำบาดแผลที่ไม่อาจเปล่งเสียงเล่าให้ใครฟังได้ เมื่อไม่อาจเล่าความทรงจำบาดแผลให้ใครฟังได้ การส่งทอดความทรงจำบาดแผลไปยังคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนร่วมรุ่นที่ไร้ประสบการณ์เดียวกัน หรือคนรุ่นหลังที่ไม่อาจทำความเข้าใจความทรงจำบาดแผลนี้ได้อย่างเต็มที่ แต่ก็ล้วนเติบโตคุ้นเคยมากับความทรงจำบาดแผลแสนกระเทือนกระแทกนี้ที่ยังส่งอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ พวกเขาเหล่านั้นอาจต้องใช้จินตนาการและความร่วมรู้สึก⁸ (empathy) อย่างแรงกล้าเพื่อพยายามทำความเข้าใจความทรงจำบาดแผลนี้ผ่านสื่อความทรงจำที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ เนื่องจากสื่อความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ล้วนตกอยู่ในสภาพขาดแคลนจนแทบไม่เหลือเนื่องจากอำนาจเผด็จการกดปราบไม่ให้การรำลึกเกิดขึ้นได้เป็นเวลาเกือบ 40 ปี ด้วยเหตุนี้สื่อความทรงจำต่างๆ ทั้งอนุสรณ์สถานและพิพิธภัณฑ์รำลึก รวมถึงสื่อวรรณกรรมเรื่องเล่าจึงได้ถูก

⁸ ผู้เขียนแปลคำว่า “empathy” ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ว่า “ความร่วมรู้สึก หรือ การร่วมรู้สึก” ตาม พจนานุกรมศัพท์แพทยศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพ.ศ. 2544

สร้างขึ้นอย่างกว้างขวางในยุคหลังกฎอัยการศึกในยุคทศวรรษ 1990 ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นยุคความทรงจำแบ่งบานเพื่อรำลึกความทรงจำบาดแผลนี้ทดแทน และพยายามประสานเชื่อมต่อกับมรดกความทรงจำยุคสมัยเผด็จการที่พวกเขาไม่ได้ประสบมากับตัวเอง เนื่องจากพวกเขาหาได้มีความทรงจำบาดแผลนั้นเป็นของตนเองไม่

ที่กล่าวมาข้างต้นคือสภาพการณ์โดยทั่วไปของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในความทรงจำวัฒนธรรม (cultural memory) ของไต้หวันที่ได้แปรสภาพจากประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลส่วนบุคคล และส่วนรวมของสังคมไต้หวันที่ถูกทำให้เงียบหายและขาดแคลนไปจากการจดจำด้วยอำนาจเผด็จการ กลายสภาพไปเป็นการรำลึกความทรงจำผ่านสื่อตัวแทน (vicarious memory) ด้วยสื่อความทรงจำชนิดต่างๆ หรืออาจกล่าวตาม แอนน์ ริกนีย์ (Ann Rigney) ได้ว่า

ความทรงจำวัฒนธรรมจะปรากฏในรูปแบบของความทรงจำผ่านสื่อตัวแทนเสมอ...ด้วยการเสริมส่งของสื่อแขนงต่างๆ พร้อมทั้งรูปแบบการจดจำความทรงจำต่างๆ คนรุ่นหลังจึงสามารถรำลึกจดจำถึงสิ่งที่ผู้อื่นได้ประสบพบเจอมาในอดีตได้ เราสามารถรำลึกจดจำเช่นนั้นได้ด้วยฐานความเชื่อที่ว่าประสบการณ์ต่างๆ ในอดีตเหล่านั้นต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสำนักทางประวัติศาสตร์ของเรา ภาพตัวแทนต่างๆ ของอดีตได้ช่วยดึงความสนใจต่อผู้อื่นที่เราไม่ได้รู้จักในทางตรงขึ้นมาปรากฏให้ชัดแจ้ง หรือกล่าวอีกทางได้ว่าการแสดงการรำลึกจดจำโดยตัวของมันเองอาจปลุกเร้าความสนใจของเราต่อประสบการณ์ของผู้อื่นจนเกิดความสนใจต่อพวกเขา⁹

(Rigney "Plenitude, Scarcity and the Circulation of Cultural Memory", 2005: 25)

⁹ แปลมาจากข้อความ "cultural memory is always a form of vicarious memory... With the help of various media and memorial forms later generations recall things other people experienced, and do so from the conviction that those past experiences have something to do with the sense of 'our history'. Representations of the past facilitate sympathy with respect to 'other' people whom we do not know in any direct way...in other words, the act of remembrance itself may arouse interest in other people's experiences and sympathy for them." (Rigney "Plenitude, Scarcity and the Circulation of Cultural Memory", 2005: 25)

นั่นทำให้ความทรงจำวัฒนธรรมหรืออาจเรียกอีกอย่างได้ว่าความทรงจำผ่านสื่อตัวแทนมีความสำคัญมากในการแพร่กระจายของความทรงจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสื่อประเภทตัวอักษรและภาพซึ่งมีศักยภาพสูงมากในการไหลเวียนถูกผลิตซ้ำไปซ้ำมา และในกระบวนการผลิตซ้ำไหลเวียนเช่นนี้ของสื่อทั้งสองรูปแบบผ่านเรื่องเล่าและลักษณะเฉพาะของสื่อ ได้เชื่อมต่อกันที่ได้อธิบายถึงความทรงจำนี้เข้าด้วยกันเป็นชุมชนของความทรงจำที่เกิดจากจินตนาการร่วมกัน (Rigney "Plenitude, Scarcity and the Circulation of Cultural Memory", 2005: 20) เช่นนั้นแล้วบทบาทของสื่อประเภทเรื่องเล่าเช่นวรรณกรรม นวนิยาย และเรื่องเล่าในสื่ออื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ และวิดีโอเกม จึงมีความสำคัญมากในการไหลเวียนผลิตซ้ำของความทรงจำวัฒนธรรมที่เชื่อมร้อยต่อผู้คนเข้าด้วยกันซึ่งมักแฝงฝังคำถามรากฐานถึงตัวตนของเราว่า เราเป็นใคร หรือเรามีส่วนเกี่ยวข้องในความทรงจำดังกล่าวอย่างไร ดังเช่นการไหลเวียนของเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลของไต้หวันที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ในยุคความทรงจำแบ่งบานยุคทศวรรษ 1990 ซึ่งมีงานวรรณกรรมและภาพยนตร์จำนวนหนึ่งที่ย้อนกลับไปเล่าถึงความทรงจำบาดแผลและผลกระทบของเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ในฐานะสื่อเรื่องเล่าความทรงจำวัฒนธรรมที่ย้อนคิดใคร่ครวญถึงจุดกำเนิดอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน ซึ่งก็คือเรื่องเล่าเหตุการณ์ 228 ที่ถือว่าเป็นบาดแผลสร้างชาติและอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันนั่นเอง

อย่างไรก็ตามเรื่องเล่าจำนวนนั้นก็ยังคงจำกัต้องอยู่แต่ในเกาะไต้หวันเท่านั้น ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของกำแพงภาษาในการเผยแพร่ออกไปสู่โลกภายนอก ซึ่งแม้แต่ภาพยนตร์ที่มีศักยภาพจะแพร่ออกไปสู่โลกกว้างได้ก็แทบไม่สามารถหาชมได้โดยง่ายนัก จนกระทั่งในช่วงทศวรรษ 2010 ที่เริ่มมีการเคลื่อนย้ายและเผยแพร่งานเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ ในโลกภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ ราวกับว่าการไหลเวียนของเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเหล่านี้ในฐานะสื่อความทรงจำได้เดินทางออกจากไต้หวันไปสู่ดินแดนอื่นได้เสียที แต่การเดินทางของความทรงจำจากถิ่นที่หนึ่งไปสู่อีกถิ่นที่หนึ่งย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนความหมายต่อความทรงจำดังกล่าวด้วยเช่นกัน ดังเช่นความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์เมื่อเดินทางออกจากไต้หวันไปยังชาวอเมริกันเชื้อสายไต้หวันที่อพยพพลัดถิ่นเข้ามาในดินแดนสหรัฐอเมริกา ความทรงจำบาดแผลดังกล่าวก็ได้ปรับเปลี่ยนความหมาย กลายเป็นว่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ ตลอดจนอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันนั้นมีความหมายเช่นไรในการประกอบสร้างตัวตนของชาวอเมริกันเชื้อสายไต้หวัน หรือทำให้ผู้คนอื่นในโลกภาษาอังกฤษเกิดความร่วมรู้สึกเช่นไรกับประสบการณ์ชีวิตของคนไต้หวันผ่านสื่อความทรงจำที่

เป็นเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเกี่ยวกับไต้หวันในยุคเผด็จการ จนทำให้เราอาจกล่าวได้ว่าในช่วงทศวรรษ 2010 เป็นช่วงที่ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ในไต้หวันได้ผลิบนานอีกครั้งในโลกภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุนี้เรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ในช่วงทศวรรษ 2010 จึงมีทั้งงานเรื่องเล่าวรรณกรรม และสื่ออื่นที่ถูกสร้างขึ้นใหม่จากโลกภาษาอังกฤษ ไปพร้อมกับงานที่ถูกหุบชีวิตขึ้นมาอีกครั้งผ่านการเผยแพร่ซ้ำ หรือผ่านการแปลข้ามภาษา

โดยงานเขียนที่ถูกหุบชีวิตกลับมาอีกครั้งจากการเผยแพร่ซ้ำ หลังจากที่เคยปรากฏในโลกภาษาอังกฤษก่อนหน้านี้ได้แก่ วรรณกรรมอเมริกันที่กล่าวถึงเหตุการณ์ 228 ในช่วงปีค.ศ. 1953 ที่ได้กลับมาเผยแพร่ใหม่อีกครั้งในปีค.ศ. 2016 อย่าง *A Pail of Oyster* ของ เวอร์น สไนเดอร์ (Vern Snider) หรือบันทึกประจักษ์พยานเหตุการณ์ 228 ของ อัลลัน เจ แซคเคิลตัน (Allan J Shackleton) ชื่อว่า *Formosa Calling: An Eyewitness Account of the February 28th, 1947 Incident* ซึ่งเคยตีพิมพ์ในปีค.ศ. 1998 ก็ได้รับการเผยแพร่ซ้ำในปีค.ศ. 2017 รวมถึงบันทึกทางการทูตและบันทึกประจักษ์พยานความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 ของจอร์จ เคอร์ อย่าง *Formosa Betrayed* ก็ได้กลับมาเผยแพร่ใหม่อีกครั้งในปีค.ศ. 2018

ส่วนงานวรรณกรรมไต้หวันที่ได้รับการเกิดใหม่อีกครั้งผ่านการแปลมาสู่โลกภาษาอังกฤษ อย่างเช่น *เดอะ ลอส การ์เดน (The Lost Garden)* ของหลี่ อัง (Li Ang) ซึ่งตีพิมพ์ในไต้หวันเมื่อปีค.ศ. 1991 แต่แปลเป็นภาษาอังกฤษและเผยแพร่ในปีค.ศ. 2015 ส่วนงานวรรณกรรมที่เขียนขึ้นใหม่ในโลกภาษาอังกฤษโดยนักเขียนสายไต้หวันผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นที่สองในสหรัฐอเมริกาได้แก่ นวนิยาย *เดอะ เธิร์ด ซัน (The Third Son)* ของจูลี หวู่ (Julie Wu) ในปีค.ศ. 2013 นวนิยาย *เดอะ 228 เลกาซี (The 228 Legacy)* ของ เจนนีเฟอร์ โชว์ (Jennifer Chow) ในปีค.ศ. 2013 เช่นเดียวกัน และนวนิยาย *กรีน ไอส์แลนด์ (Green Island)* ของชอว์นา หยาง ไรอัน (Shawna Yang Ryan) ในปีค.ศ. 2016 รวมถึงการปรากฏของสื่อใหม่ที่อาจนิยามได้ว่าเป็นงานวรรณกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยการเล่าเรื่องอย่างวิดีโอเกมจากไต้หวันชื่อว่า *ดีเทนชัน (Detention)* ซึ่งถูกเขียนให้เป็นภาษาอังกฤษมาตั้งแต่แรกในปีค.ศ. 2017 การปรากฏขึ้นของสื่อเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ต่างๆในโลกภาษาอังกฤษได้บ่งชี้ให้เห็นบทบาทของสื่อความทรงจำประเภทเรื่องเล่าวรรณกรรม และสื่ออื่นเช่นสื่อวิดีโอเกมที่มีส่วนสร้างความทรงจำวัฒนธรรมที่เดินทางข้ามไปมา

ระหว่างพื้นที่จนนำไปสู่การถ่ายทอดและปรับเปลี่ยนความทรงจำบาดแผลระหว่างรุ่น และนำไปสู่การนิยามอัตลักษณ์ความเป็นได้วันได้

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความทรงจำบาดแผลจากเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในกลุ่มตัวบทวรรณกรรมกัตศร
2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดและปรับเปลี่ยนความทรงจำบาดแผลจากรุ่นสู่รุ่นในกลุ่มตัวบทข้างต้น

1.3 สมมติฐาน

เหตุการณ์ 228 หรือ วันนองเลือด 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 เป็นวันลุกฮือขึ้นของประชาชนชาวไต้หวันต่อผู้ปกครองที่อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ซึ่งอ้างว่ามาเพื่อปลดปล่อยไต้หวันจากญี่ปุ่น เหตุการณ์นี้ผู้ปกครองชาวจีนได้ใช้ความรุนแรงสังหารโหดประชาชน พร้อมทั้งประกาศใช้กฎอัยการศึกปราบปรามและกดขี่ผู้เห็นต่างจนเกิดช่วงเวลาแห่งความหวาดกลัวที่เรียกว่าไวต์ เทอร์เรอร์ยาวนานนับ 40 ปี จนกระทั่งกฎอัยการศึกถูกยกเลิกไปในค.ศ. 1987 นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมาได้มีการรื้อฟื้นความทรงจำบาดแผลของทั้งสองเหตุการณ์อย่างกว้างขวางผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งวรรณกรรมและสื่อวิดีโอเกมในการรื้อฟื้นเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ในกลุ่มตัวบทกัตศร นักเขียนทั้งในไต้หวันและนอกไต้หวันได้นำเสนอบาดแผลความทรงจำของเหตุการณ์ดังกล่าวในรูปของประสบการณ์ส่วนบุคคล ทำให้เห็นรายละเอียดและความซับซ้อนของเหตุการณ์ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของปัจเจกที่มีต่อเหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ตัวบทเหล่านี้ยังนำเสนอการถ่ายทอดความทรงจำบาดแผลของเหตุการณ์ดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่น อันเผยให้เห็นบทบาทของบาดแผลที่เชื่อมโยงคนระหว่างรุ่นเข้าด้วยกัน การจัดการกับอดีตที่ยังตามมาหลอกหลอน และการปรับใช้อดีตเพื่อนิยามความเป็นไต้หวัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มตัวบทเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ ดังต่อไปนี้

1. เดอะ ลอส การ์เดน (The Lost Garden) (1991 ในภาษาจีน และ 2015 ในภาษาอังกฤษ)
2. เดอะ เธิร์ด ซัน (The Third Son) (2013)
3. เดอะ พูทูเอท เลกาซี (The 228 Legacy) (2013)
4. กรีน ไอส์แลนด์ (Green Island) (2016)
5. ดีเทนชัน (Detention) (2017)

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และการเมืองเบื้องหลังความขัดแย้งระหว่างชาวไต้หวันและชาวจีนก่อนเกิดเหตุการณ์ 228 นั้นได้มีปรากฏในบันทึกทางการทูตของจอร์จ เคอร์ ซึ่งได้บันทึกแนวนโยบายบูครีดของคณะจีนชาตินิยมไว้อย่างละเอียด พร้อมด้วยบันทึกประจักษ์พยานความรุนแรงเหตุการณ์ 228 และผลพวงของความรุนแรงหลังจากนั้นไว้ในหนังสือ *Formosa Betrayed* (1965) นอกจากนี้แล้วยังมีผู้ศึกษาบริบทการบังคับใช้กฎอัยการศึกในช่วงไวต์ เทอร์เรอร์ เพื่อควบคุมปกครองไต้หวันในบทความ *Disciplining Taiwan: The Kuomintang's Methods of Control during the White Terror Era (1947-1987)* ของเคทที ดับเบิลยู เชน (Ketty W. Chen) ในวารสาร *Taiwan International Studies Quarterly* ปีค.ศ. 2008 ซึ่งได้วิเคราะห์นโยบายด้านต่างๆของคณะจีนชาตินิยมที่เข้าปกครองกลืนกลายให้ไต้หวันกลายเป็นจีน ส่วนบริบทความขัดแย้งของความทรงจำเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในปัจจุบันนั้นปรากฏผู้ศึกษาไว้ในปริญญานพนธ์ดุขุณิ บัณ ฑิต เรือง *Contesting the Past in the Present: A critique of transitional justice scheme in Taiwan* ของหลิงหยู เสี่ยว (Ling-Yu Hsiao) ในปีค.ศ. 2018 รวมถึงบทความ *Transitional Justice and Collective Memory in Taiwan* ของวลาดิเมียร์ สโตโลจาน (Vladimir Stolojan) ในวารสาร *China Perspectives* ในปีค.ศ. 2017

ในส่วนของการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์นั้นได้มีผู้ศึกษาไว้ในโลกภาษาอังกฤษจำนวนหนึ่งไม่ว่าจะเป็นบทความขนาดยาว *Trauma and the Politics of Identity: Form and Function in Fictional Narratives of the February 28th Incident* ของมาร์กาเรต ฮิลเลนเบรนต์ (Margaret Hillenbrand) ในวารสาร *Modern Chinese Literature and*

Culture ปีค.ศ. 2005 ซึ่งศึกษาการก่อรูปและการปรากฏขึ้นของวรรณกรรมความทรงจำบาดแผล เหตุการณ์ 228 ในฐานะเรื่องเล่าความทรงจำอื่นที่ได้กลับประวัติศาสตร์เรื่องเล่ากระแสหลักในสมัย เผด็จการไต้หวัน หรือผลงานการศึกษาวิจัยอย่างละเอียดในหนังสือ *Representing Atrocity in Taiwan: The 2/28 Incident and White Terror in Fiction and Film* ของซิลเวีย หลีชุน หลิน (Sylvia Li-chun Lin) ในปีค.ศ. 2007 โดยมีจุดมุ่งหมายจะศึกษาการนำเสนอภาพเหตุการณ์ความรุนแรง 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ในวรรณกรรมและภาพยนตร์ อันมีส่วนช่วยในการซ่อมสร้างความจริงทาง ประวัติศาสตร์และความทรงจำบาดแผลทั้งส่วนบุคคลและสาธารณะ ผลงานการศึกษาอีกชิ้นที่น่าสนใจคือบทที่ 3 ในหนังสือ *A History of Pain: Trauma in Modern Chinese Literature and Film* ของไมเคิล เบอร์รี่ (Michael Berry) ในปีค.ศ. 2008 ซึ่งได้ศึกษาวรรณกรรมและภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ควบคู่ไปกับเหตุการณ์ความรุนแรงอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งในการศึกษาชิ้นนี้เองมีแนวโน้มของการรวบรวมและผสาน เหตุการณ์ความรุนแรงในไต้หวันอยู่ภายใต้อำนาจและทำเนียบวรรณกรรมจีน

ในส่วนการศึกษาแนวความคิดเรื่องความทรงจำบาดแผลซึ่งได้มีผู้ศึกษาไว้อย่างกว้างขวาง นั้น ผู้เขียนได้หยิบยืมแนวความคิดเรื่องความทรงจำบาดแผลที่ได้มีผู้ประมวลรวมสายธารความคิด อย่างสังเขปไว้ในหนังสือ *Trauma (The New Critical Idiom)* ของ ลูซี่ บอนด์ และสเตฟ เครปส์ (Lucy Bond and Stef Craps) ในปีค.ศ. 2020

ส่วนด้วยทวรรณกรรมกัตสรนั้น ได้มีผู้หยิบมาศึกษาจำนวนไม่มากนัก ดังเช่นด้วยทนวน นิยาย เดอะ เวิร์ด ชันนั้น ได้มีผู้หยิบมาศึกษาไว้ในบทความ *Postnational Homelands: Migration and Memory in Two Novels of Taiwan* ของแมรี กูดวิน (Mary Goodwin) ในวารสาร *Neohelicon* ปี ค.ศ. 2016 ซึ่งได้เปรียบเทียบนวนิยายไต้หวันอเมริกันสองเรื่องคือ เดอะ ฟอเรนเนอร์ (*The Foreigner*) ของ ฟรานซี หลิน (Francie Lin) และเดอะ เวิร์ด ชันในประเด็นการประกอบสร้างความ ทรงจำและอัตลักษณ์ของผู้อพยพพลัดถิ่นเชื้อสายไต้หวันที่ขนานทับไปกับสถานะความเป็น ชาติไต้หวัน นอกจากนี้แล้วระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ปรากฏผลงานการศึกษาเกี่ยวกับ ด้วยทวรรณกรรมกัตสร เดอะ พูทูเอท เลกาซี และสื่อวิดีโอเกมตีเทนชั่น อีกสองบทความได้แก่ บทความ *It Is More Than a Bunch of Numbers: Trauma, Voicing and Identity in Jennifer Chow's The 228 Legacy* ของพิหว่า นี (Pi-hua Ni) ในวารสาร *Res Rhetorica* ปีค.ศ.2020 ซึ่งได้วิเคราะห์ นวนิยาย เดอะ พูทูเอท เลกาซีในประเด็นความทรงจำบาดแผลระหว่างรุ่นของผู้อพยพพลัดถิ่นชาว ไต้หวันในอเมริกา และบทความ *Spectralizing the White Terror: Horror, Trauma, and the Ghost-*

Island Narrative in Detention ของเจียหรง หวู่ (Chia-rong Wu) ในวารสาร *Journal of Chinese Cinemas* ปีค.ศ. 2021 ซึ่งได้ศึกษาการนำเสนอภาพเหตุการณ์ความรุนแรงไวต์ เทอร์เรอร์ในสื่อวิดีโอเกมของขบวนการขบวนการ และภาพยนตร์ของขบวนการดัดแปลงจากวิดีโอเกมขบวนการ

1.6 วิธีวิจัย

1. สํารวจกลุ่มตัวบทวรรณกรรมสำหรับการศึกษา
2. ตั้งประเด็นการศึกษา
3. ค้นคว้าเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิเคราะห์ รายงานวิจัย อภิปราย และตั้งข้อเสนอแนะ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้เข้าใจพลวัตของการรำลึกความทรงจำบาดแผลของเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ ที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นในบริบทสังคมร่วมสมัย

บทที่ 2

บริบททางประวัติศาสตร์ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมไต้หวันในยุค

เหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์จนถึงปัจจุบัน

เหตุการณ์นองเลือดในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ 1947 และช่วงเวลาการบังคับใช้กฎอัยการศึกยาวนานนับ 40 ปีที่เรียกกันว่าไวด์ เทอร์เรอร์นั้นเป็นผลพวงต่อเนื่องของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สังคม และการเมืองภายในไต้หวัน เช่นนั้นแล้วการทำความเข้าใจเหตุการณ์ 228 และ ไวด์ เทอร์เรอร์เราจึงจำเป็นต้องย้อนกลับไปทำความเข้าใจ บริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และการเมืองของไต้หวันเสียก่อน

หากกล่าวโดยสังเขปไต้หวันเป็นเกาะแสนงามอุดมสมบูรณ์เปี่ยมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อาทิเช่น ถ่านหิน หินปูน ไม้ ดินเหนียว กำมะถัน เกลือ แร่ซิลิกา แร่ใยหิน และแหล่งน้ำมันธรรมชาติ สอดคล้องกับชื่อที่เรียกขานกันในโลกตะวันตกว่า “ฟอร์โมซา” (Formosa) หรือ “อีลฮาฟอร์โมซา” (Ilha Formosa) ในภาษาโปรตุเกสซึ่งแปลว่า “เกาะแสนงาม” ด้วยเหตุนี้เกาะแห่งนี้จึงเป็นที่หมายปองของบรรดาเจ้าอาณานิคมมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 ทั้งดัตช์และสเปนเคยเข้าครอบครองส่วนหนึ่งของเกาะแห่งนี้ จนกระทั่งในปีค.ศ. 1683 เกาะแห่งนี้จึงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลฝูเจี้ยน (Fujian) หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อมณฑลฮกเกี้ยนในการปกครองของราชวงศ์ชิง นับแต่นั้นมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้มีกระแสชาวจีนแผ่นดินใหญ่จากมณฑลฝูเจี้ยนและมณฑลกวางตุ้งหลั่งไหลอพยพเข้าไปอาศัยบนเกาะไต้หวันเป็นจำนวนมากจนชาวพื้นเมืองต้องหลบหนีไปอาศัยตามภูเขา จนกระทั่งสงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่ 1 จบสิ้นลงในปีค.ศ. 1895 ด้วยความฝ่ายแพ้ของราชวงศ์ชิง ยังผลให้เกิดสนธิสัญญาชิโมโนเซกิ ซึ่งมีใจความสำคัญว่าจีนจะต้องส่งมอบเกาะฟอร์-โมซาหรือเกาะไต้หวันให้กับญี่ปุ่น นั่นทำให้เกาะไต้หวันกลายเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น นับตั้งแต่ปีค.ศ. 1895 เป็นต้นมา ไต้หวันอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นนานนับ 50 ปี จนกระทั่งญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง และต้องส่งมอบเกาะไต้หวันคืนให้กับจีนในปีค.ศ. 1945 และนับจากนั้นมา 2 ปี ภายใต้การปกครองของคณะจีนชาตินิยม เหตุการณ์นองเลือดวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 1947 ก็อุบัติขึ้น

ช่วงรอยต่อสำคัญที่ทำให้เหตุการณ์ 228 อุบัติขึ้นมาพร้อมการประกาศใช้กฎอัยการศึกตั้งแต่ ค.ศ. 1949-1987 ไปจนถึงการยกเลิกกฎอัยการศึกและยุคสมัยประชาธิปไตยเบ่งบาน ตลอดจนการ รื้อฟื้นและรำลึกเหตุการณ์ 228 และ ไวด์ เทอร์เรอร์จึงเป็นเป้าหมายของการศึกษาในบทนี้ โดย ผู้เขียนแบ่งเป็น 3 หัวข้อใหญ่ดังต่อไปนี้ หัวข้อที่หนึ่งได้หวนช่วงเหตุการณ์ 228 (1945-1947) หัวข้อที่สองได้หวนยุคไวด์ เทอร์เรอร์ (1949-1987) หัวข้อที่สามได้หวนยุคหลังยกเลิกกฎอัยการศึก (1987-ปัจจุบัน)

2.1 ได้หวนช่วงเหตุการณ์ 228 (1945-1947)

หลังจากที่เกาะไต้หวันเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นมาอย่างยาวนานนับ 50 ปี เมื่อสิ้นสุด สงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ เกาะไต้หวันถูกส่งมอบกลับคืนมาสู่การปกครองของ สาธารณรัฐจีน (Republic of China) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อ ROC ปกครองโดยคณะจีนชาตินิยม หรือก๊กมินตั๋ง ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 1945-1949 ไต้หวันได้กลายเป็นจุดยุทธศาสตร์และแหล่ง ทรัพยากรสำหรับคณะจีนชาตินิยมที่กำลังรบพุ่งทำสงครามกลางเมืองบนแผ่นดินใหญ่อยู่กับพรรค คอมมิวนิสต์ซึ่งต่อมาได้ชนะสงครามกลางเมืองและสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน (People's Republic of China) หรือที่รู้จักกันในชื่อย่อ PRC เมื่อคณะจีนชาตินิยมแพ้สงครามกลางเมืองก็ถอย รั่นมาลงหลักปักฐานที่เกาะไต้หวันและสถาปนาสาธารณรัฐจีนขึ้นมา

การเปลี่ยนผ่านของไต้หวันในฐานะอาณานิคมญี่ปุ่นสู่สาธารณรัฐจีนนั้นเริ่มขึ้นตั้งแต่ก่อนที่ ญี่ปุ่นจะประกาศยอมแพ้เสียอีก อันที่จริงแล้วการเรียกร้องให้ไต้หวันเป็นอิสระจากญี่ปุ่นและ กลับคืนมาสู่อ้อมอกจีนแผ่นดินใหญ่นั้นมีมาโดยตลอดระยะเวลาที่ไต้หวันเป็นอาณานิคมญี่ปุ่น อย่างน้อยที่สุดก็ปรากฏในส่วนของดินแดนที่สูญเสียไปตามหลักวิถีไตรราษฎร์ (Three People's Principles) ของซุน ยัตเซ็น (Sun Yat-sen) ในปีค.ศ.1924 นอกจากนี้แล้วในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 ชาวไต้หวันพลัดถิ่นบนแผ่นดินใหญ่ได้รวมตัวก่อตั้งคณะไต้หวันปฏิวัติ (Taiwan Revolutionary League) ขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1941 โดยเรียกร้องให้คณะจีนชาตินิยมเข้า ปลดแอกไต้หวันคืนสู่จีนแผ่นดินใหญ่ อาจกล่าวได้ว่าตลอดช่วงปีค.ศ. 1941-1943 กระแสการ เรียกร้องให้คณะจีนชาตินิยมเข้าปลดแอกและปกครองไต้หวันดำเนินไปอย่างเข้มข้นก่อนการ ประกาศยอมแพ้ของญี่ปุ่นเสียอีก (Hsiao- ting Lin, 2016: 16-18) กระนั้นแผนการยึดคืนไต้หวันจาก ญี่ปุ่นก็คงยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง จนกระทั่งในการประชุมฝ่ายสัมพันธมิตรในช่วงปลายเดือน

พฤศจิกายน ค.ศ. 1943 ที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ เจียง ไคเชกในฐานะผู้นำของสาธารณรัฐจีนได้เรียกร้องต่อแฟรงกลิน ดี. โรสเวลต์ (Franklin D. Roosevelt) ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา และวินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) นายกรัฐมนตรีประเทศอังกฤษว่า “ทุกดินแดนที่ญี่ปุ่นพลาไปจากจีน ไม่ว่าจะเป็น แมนจูเรีย พอร์โมซา และหมู่เกาะเปสกาโดเรสจะต้องถูกส่งกลับคืนสู่สาธารณรัฐจีน”¹⁰(Kerr, 2018: 50) คำเรียกร้องดังกล่าวแม้ไม่ได้มีการจัดทำเป็นเอกสารสัญญาระหว่างรัฐ แต่ก็เป็คำสัญญาที่จะแบ่งดินสงครามของญี่ปุ่นซึ่งกันและกัน ผลจากคำสัญญาที่ไคโรเกาะไต้หวันจะต้องถูกส่งกลับไเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐจีน แผนการเข้ายึดครองไต้หวันจึงเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นผ่านคณะกรรมการตรวจสอบกรณีไต้หวัน (Taiwan Investigation Committee) ในช่วงปลายปีค.ศ. 1944 โดยมีใจความสำคัญว่า เกาะไต้หวันจะเป็นเขตปกครองพิเศษภายใต้กฎเฉพาะนอกเหนือจากมณฑลปกครองอื่น ผู้นำของเจ้าหน้าที่เขตปกครองพิเศษไต้หวันจะมีอำนาจสั่งการมากกว่าเจ้าหน้าที่ปกครองมณฑลอื่นบนแผ่นดินใหญ่ หรือกล่าวคือ โครงสร้างเขตปกครองพิเศษใหม่นี้จะให้อำนาจเจ้าหน้าที่อย่างมากในการควบคุมการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และกิจการพลเรือน (Hsiao- ting Lin, 2016 :33-34)

การมาถึงของกองทัพคณะจีนชาตินิยมซึ่งนำโดยเฉิน อี้ (Chen Yi) ได้เปลี่ยนแปลงสถานะของเกาะไต้หวันอย่างเป็นทางการจากอาณานิคมญี่ปุ่นสู่สาธารณรัฐจีน โดยในวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1945 เฉิน อี้ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่า การกลับคืนของไต้หวันสู่อ้อมอกจีนนั้นเป็นชัยชนะของขบวนการปฏิวัติประชาชนจีนซึ่งริเริ่มโดยซุน ยัตเซ็น และสำเร็จด้วยฝีมือเจียง ไคเชก (Zeng, 2005: 280 อ้างถึงใน Dawley, 2015: 118) คำประกาศของเฉิน อี้ยังเป็นการเน้นย้ำถึงความเชื่อที่คณะจีนชาตินิยมยึดถือไว้ว่าพวกตนนั้นถูกชะตาลิขิตไว้ให้กอบกู้ไต้หวัน โดยตีความประวัติศาสตร์ไต้หวันไว้ว่าเป็นดินแดนที่ถูกบุกเบิกโดยชาวจีนอื่น ก่อนจะสูญเสียให้กับจักรวรรดิยุโรป และถูกกอบกู้คืนในราชวงศ์หมิงโดยโคซิงก้า (Koxinga) หรือที่รู้จักทั่วไปในชื่อเจิ้งเจิงกง (Zhongguo zhi, 1945: 1 อ้างถึงใน Dawley, 2015: 118) ความเชื่อเช่นนี้ก็ยังปรากฏในภาพพิมพ์ลงบนธนบัตรใหม่ในช่วงปีค.ศ. 1946 เป็นภาพชัยชนะของชาวจีนที่นำโดยเจิ้งเจิงกงเหนือชาวยุโรปและขับไล่ผู้รุกรานออกไปจากเกาะแห่งนี้ (Kerr, 2018 :119) เช่นนั้นแล้วการมาถึงของกองทัพคณะจีนชาตินิยมจึงเป็นการกอบกู้ไต้หวันจากอำนาจจักรวรรดินิยมกลับคืนสู่บ้านเกิดอีกครั้งโดยมีผู้ว่าการเฉิน อี้เป็นผู้นำการกอบกู้ แต่ในความเป็นจริงแล้วการคัดเลือกให้เฉิน อี้เป็นผู้ว่าการปกครองเกาะไต้หวันของเจียง

¹⁰ แปลมาจากข้อความ “All territories Japan has stolen from the Chinese, such as Manchuria, Formosa, and the Pescadores, shall be restored to the Republic of China.” (Kerr, 2018: 50)

และมีตัวแทนไปนั่งในสภากลางที่นานกิง (Kerr, 2018: 57) เหล่านี้คืออารมณ์คาดหวังที่ชาวไต้หวัน มีต่อการมาถึงของคณะจีนชาตินิยม แต่แล้วความคาดหวังนั้นก็ค่อยๆ ลายไปแทบจะทันทีที่ชาว ไต้หวันเห็นขบวนทหารคณะจีนชาตินิยมอย่างเท้าเข้ามา สภาพของกองทหารคณะจีนชาตินิยม นั้น เดินโซซัดโซเซ ไร้ระเบียบ และสกรปรกเป็นที่น่าขบขันในสายตาชาวไต้หวัน เป็นที่แน่ชัดว่ากอง ทหารผู้พิชิตเหล่านี้ยังตราเข้ามาสู่เกาะไต้หวันได้เพียงเพราะความช่วยเหลือของสัมพันธมิตร สหรัฐอเมริกาเท่านั้น (Kerr, 2018: 81) อาการขบขันหัวเราะเยาะใส่กองทหารคณะจีนชาตินิยมก็ เพียงพอแล้วที่จะทำให้ผู้มาใหม่เกิดอาการกั๊กๆ ด้วยว่าสำหรับคณะจีนชาตินิยมนั้น การเสียหน้า เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะยอมรับได้ ความปิติยินดีต้อนรับกองทหารปลดปล่อยนั้นดำรงอยู่เพียงระยะสั้นๆ ภายในไม่ถึง 6 สัปดาห์ ป้ายประกาศเสียดสีคณะจีนชาตินิยมและเงิน อี้ว่าเป็นหมูจอมตะกละเริ่ม ปรากฏทุกหัวห้วระแห่ง พร้อมกับคำว่า “หมาไป หมูกี่มา!” (Dogs go and pigs come!) ใน วง สนทนาส่วนตัวก็มักมีคำสาบตามหลังว่าอย่างน้อยไอ้หมาญี่ปุ่นก็ยังปกป้องทรัพย์สินของเราชาว ไต้หวัน (Kerr, 2018: 98)

คำกล่าวเสียดสีนี้มีที่มาจากการที่กองทหารคณะจีนชาตินิยมเข้าพักประจำการได้ไม่ทันไรก็ เริ่มการปล้นสะดมอย่างเป็นระบบ ชาวไต้หวันพบว่าทรัพย์สินของตนไม่ปลอดภัยอีกต่อไป สามารถถูกเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นทหารหรือตำรวจของคณะจีนชาตินิยมยึดไปเมื่อใดก็ได้ ชำรายัง ไม่สามารถเอาผิดทางกฎหมายกับเจ้าหน้าที่ที่เข้าปล้นสะดมได้เลย และหากจะดำเนินกิจการงานใด อย่างสะดวกโดยไม่มีการระราน หรืออยู่ห่างจากคุกก็ต้องจ่ายค่ารีดไถให้เจ้าหน้าที่ของคณะจีน ชาตินิยม นอกไปจากนี้ยังมีกฎระเบียบไร้แก่นสารที่ถูกบังคับใช้ไม่ว่าจะเป็นการห้ามสวมใส่รองเท้า ญี่ปุ่น ห้ามเดินราในร้านอาหารในขณะที่สถานเริงรมณ์เช่น บ้านเกอิชาไม่ได้ถูกห้าม รวมถึงการห้าม ซื้อขายและเล่นเพลงปลุกใจสงครามของญี่ปุ่น สภาพความเป็นไปเช่นนี้อาจสรุปได้ว่า “จริงอยู่ว่าใน สมัยการปกครองของญี่ปุ่นจะรุนแรงเข้มงวด แต่อย่างน้อยที่สุดกฎหมายก็ชัดเจนพอที่จะให้ดำเนิน กิจการร้านค้าอย่างสงบสุข ปลอดภัย สบายใจ ชาวไต้หวันรู้สึกที่ชาวญี่ปุ่นซื้อตรงในการเจรจาตกลงด้วย ในขณะที่ชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่นั้นไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ นอกจาก ‘กฎของการรีดไถ’”¹³ (Shackleton, 1998: 9)

¹³ แปลมาจากข้อความ “the Japanese regime had been hard and strict, but the law was clearly defined and providing they kept within it they could go about their business in peace, security and comfort: and the Formosans found the Japanese honest in their dealings. But when the Chinese came from the mainland, a Formosan once remarked, there was no law but the Law of “Squeeze”.” (Shackleton, 1998: 9)

การปล้นสะดมริตไถของคณะจีนชาตินิยมอาจแยกได้เป็นสามขั้น ขั้นแรกสุดเกิดขึ้นในช่วงเดือนกันยายนถึงสิ้นปีค.ศ. 1945 เป็นแค่เพียงการค้ำหาเศษซากของมีค่าของทหารระดับล่าง ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบสำหรับทำอาหาร สิ่งทอ และเศษเหล็ก บ่อยครั้งที่สายโทรศัพท์ ท่อ หรือหัวดับเพลิงที่เพิ่งผ่านการซ่อมแซมจากความเสียหายในช่วงสงครามมักจะถูกขโมยไปในช่วงกลางดึก เช่นเดียวกับอุบัติเหตุบ่อยครั้งที่เกิดบนทางแยกรถไฟเนื่องจากการขโมยที่สับรางอัตโนมัติหรือป้ายสัญญาณเพียงเพื่อที่ขายเป็นเศษเหล็ก การขโมยของดำเนินไปทั่วทุกหนแห่งที่ค่ายทหารคณะจีนชาตินิยมประจำการอยู่

ขั้นที่สองเริ่มขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ทหารระดับสูงเริ่มจัดการคลังเก็บสินค้าและส่งเสบียงทางทหารและประชาชนที่กักตุนไว้ระหว่างสงครามไปขายยังแผ่นดินใหญ่ จากการประเมินการคร่าวๆ แล้วมูลค่าของเสบียงที่ไม่เกี่ยวข้องกับยุทธภัณฑ์ทหารอยู่ที่ประมาณหนึ่งพันล้านดอลลาร์ ในขณะที่เสบียงทางทหารโดยยังไม่นับมูลค่ายุทธโปกรณ์มีมูลค่าราวๆ สองพันล้านดอลลาร์ตามมูลค่าตลาดในปลายปีค.ศ. 1945 สิ่งของเหล่านี้ถูกโยกย้ายไปสนับสนุนสงครามกลางเมืองบนแผ่นดินใหญ่หรือไม่ก็ถูกแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราเข้ากระเป๋าเจ้าหน้าที่ระดับสูง การเคลื่อนย้ายนี้ดำเนินไปแทบจะทันทีในเดือนแรกของการบริหารงานของคณะจีนชาตินิยม แต่ที่เลวร้ายที่สุดคือการเข้าปล้นคลังเสบียงอาหารสำรองของไต้หวันทำให้ภาวะอดอยากจากพิษสงครามแย่งไปอีก ในการประกาศยอมแพ้ของทหารญี่ปุ่นนั้นมีเสบียงอาหารเพียงพอที่จะเลี้ยงทหารถึง 200,000 นายไปได้สองปี หรือเลี้ยงประชาชนได้ 250,000 คนไปได้ถึงหนึ่งปีครึ่ง และถึงแม้ในปีค.ศ. 1945 จะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้น้อยเนื่องจากความเสียหายจากสงครามแต่ก็เรียกว่ามีพืชผลอย่างเพียงพอ ปริมาณอาหารสำรองเหล่านี้จะสามารถช่วยแก้ปัญหาความอดอยากในไต้หวันได้ แต่ทว่ากลับถูกปล้นชิงออกไป บ้างก็ไปปรากฏในตลาดท้องถิ่นขายโดยเจ้าหน้าที่ชาวจีนที่สามารถเข้าถึงคลังเสบียงได้ บ้างก็ถูกส่งไปยังแผ่นดินใหญ่ จนทำให้เกิดภาวะขาดแคลนอาหาร สภาพเช่นนี้ก็ปรากฏกับสินค้าอื่น ๆ เช่นน้ำตาล ถ่านหิน การบูร รวมถึงสารเสพติดที่ต่างอันตรธานหายไปจากคลังเก็บสินค้า อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าทรัพยากรที่เหลือรอดจากสงครามที่ควรถูกใช้ไปกับการฟื้นฟูไต้หวันล้วนถูกปล้นชิง และนำไปสู่ปัญหาขาดแคลนทรัพยากร ด้วยการกล่าวอ้างถึงความรักชาติ ทหารคณะจีนชาตินิยมกำลังป้องกันไต้หวันจากภัยคอมมิวนิสต์อยู่

หากว่าการปล้นสะดมอย่างเป็นระบบในสองขั้นตอนนี้เลวร้ายแล้ว ในขั้นที่สามกลับเลวร้ายอย่างถึงขีดสุด เมื่อกิจการทุกอย่างของไต้หวันล้วนถูกผูกขาดอยู่กับเจ้าหน้าที่รัฐบาลงาน

โดยคณะจีนชาตินิยม และมีเงิน อี้เป็นผู้วางนโยบาย กล่าวคือเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐสามารถเข้าควบคุม คลังวัตถุดิบอุตสาหกรรม คลังพืชผลการเกษตร อสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินกิจการของรัฐและ เอกชนที่ยึดคืนมาจากญี่ปุ่นได้แล้ว การจัดตั้งปันส่วนดูแลกิจการต่างๆ โดยขึ้นตรงต่อคณะบริหาร ของเงิน อี้จึงเป็นรูปร่างขึ้น โดยเงิน อี้ได้แต่งตั้งผู้ว่าการดูแลกิจการและทรัพยากรต่างๆของไต้หวัน ดังต่อไปนี้ ผู้ว่าการเหมืองและอุตสาหกรรม ผู้ว่าการธนาคาร ผู้ว่าการกิจการพลเรือน ผู้ว่าการ โทรคมนาคม ผู้ว่าการรถไฟ และผู้ว่าการการเกษตรและป่าไม้ โดยแต่ละฝ่ายควบคุมดูแลกิจการ ต่างๆกันเช่น

ผู้ว่าการเหมืองและอุตสาหกรรมดูแลกิจการที่เกี่ยวกับพลังงาน น้ำตาล การหลอมโลหะ เคมีภัณฑ์ สิ่งทอ การผลิตเครื่องจักรกล วิศวกรไฟฟ้า สิ่งพิมพ์ การก่อสร้าง และรวมถึงการจัดหา อุปกรณ์และวัตถุดิบอุตสาหกรรม

ผู้ว่าการธนาคารดูแลกิจการธนาคารทุกแห่ง กองทุน บริษัทประกัน และสถาบันการเงิน อื่นๆ รวมถึงโรงพิมพ์ธนบัตร

ผู้ว่าการโทรคมนาคม ดูแลกิจการเกี่ยวกับบรรณยตร์ กรรมการท่าเรือ

และผู้ว่าการการเกษตรและป่า ดูแลกิจการเกี่ยวกับพืชผลทางการเกษตร ปศุสัตว์ ชาติ สัตว์ประ เรด การประมง และการค้าไม้แปรรูป

แน่นอนว่าผู้ว่าการแต่ละคนย่อมเป็นชาวจีน และแน่นอนยิ่งกว่าว่าในกิจการเหล่านั้นมักเต็มไปด้วยเจ้าหน้าที่ชาวจีนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนสนิทมิตรสหาย นั่นทำให้สภาพการว่างงานของชาวไต้หวันที่ย้ายอยู่แล้วจาก สงคราม ยิ่งแย่ลงไปอีกด้วยภาวะการถูกชาวจีนแย่งงานทำด้วยเส้นสาย ชำร่วยหากโรงงาน อุตสาหกรรมท้องถิ่นใดไม่สามารถผลิตสินค้าที่ขายได้ทันที ก็จะต้องขายกิจการคืนให้รัฐ ส่วนรัฐก็ จะซื้อโรงงานอุตสาหกรรมนั้นทิ้งเพื่อหาเศษซากวัตถุดิบที่ขายได้ นั่นทำให้โรงงานอุตสาหกรรม จำนวนมากต้องปิดตัวลง ครั้นชาวไต้หวันทีคิดจะฟื้นฟูทำกิจการงานใดก็ต้องขอใบอนุญาตจากผู้ว่า การที่ดูแลกิจการต่างๆ ก็มักจะถูกปฏิเสธหรือการดำเนินงานเป็นไปอย่างเชื่องช้า เนื่องด้วย กฎระเบียบของผู้ว่าการแต่ละแห่งล้วนนำไปสู่การผูกขาดการค้าของรัฐ

การผูกขาดการค้าของรัฐจะเห็นได้ชัดแจ้งที่สุดกับการผูกขาดสินค้านำเข้าและส่งออกที่ จะต้องผ่าน สำนักงานการค้า (Trade Bureau) และสำนักงานผูกขาดการค้า (Monopoly Bureau) โดย

สำนักงานการค้าจะควบคุมสินค้าสำคัญเช่น วัตถุดิบอุตสาหกรรม ฝ้าย น้ำตาล ปุ๋ย รถยนต์ และ ถ่านหิน ส่วนสำนักงานผูกขาดการค้าควบคุมสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น เหลือ ภูเขาสูบ ไวน์ แอลกอฮอล์ ไม่จัดไฟ และการบูร กลไกการทำงานของสำนักงานการค้านี้เองที่สร้างความมั่งคั่งให้กับจีน อี้ถึง จิตสุด กล่าวคือนี้เป็นการผูกขาดบังคับให้ผู้ผลิตขายสินค้าในราคาที่สำนักงานการค้าตั้งเอาไว้ และ สำนักงานการค้าก็จะขายสินค้าที่รับซื้อมาในราคาตลาดท้องถิ่นบ้าง หรือส่งไปขายที่เขียงไต้บ้าง นั่นทำให้รัฐได้กำไรอย่างมหาศาล และนี่คือนโยบายของเงิน อี้ที่เรียกว่า “การยึดของจำเป็นเข้าสู่ รัฐ” อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าในขณะที่เจ้าหน้าที่ระดับล่างสนใจคุ้มเจียหาของมีค่า เจ้าหน้าที่ระดับบนไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือนต่างสนใจในการยึดอสังหาริมทรัพย์ การใช้อำนาจเพื่อยึด อาคารบ้านเรือนมาเป็นที่พักอาศัย หรือทำประโยชน์อื่นใดดำเนินไปควบคู่กับการผูกขาดการค้าจน เป็นเรื่องปกติ (Kerr, 2018: 92-123) (Shackleton, 1998: 19-29)

ท่ามกลางการรีดไถปล้นสะดมอย่างเป็นระบบของคณะจีนชาตินิยม การฟื้นฟูสภาพ เศรษฐกิจและสังคมได้หวนเป็นสิ่งที่ชาวไต้หวันคาดหวังกันไว้ แต่กลายเป็นว่าการฟื้นฟูสภาพ เศรษฐกิจและสังคมไม่เคยเกิดขึ้น งบประมาณ เติบียงและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ถูกกล่าวอ้าง ว่าใช้ไปกับสงครามกลางเมืองปกป้องไต้หวันจากภัยคอมมิวนิสต์บนแผ่นดินใหญ่ แต่ความเป็นจริง แล้วความมั่งคั่งบนเกาะไต้หวันถูกสูบไปเข้ากระเป๋าเจ้าหน้าที่คณะจีนชาตินิยมทุกระดับชั้น การ พัฒนาไปข้างหน้าถูกแทนที่ด้วยการพัฒนาย้อนถอยหลัง ดังเห็นได้ชัดในด้านการศึกษาและการ สาธารณสุข

ในยุคอาณานิคมญี่ปุ่นนั้นชาวไต้หวันส่วนเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง เพราะค่าใช้จ่าย ทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียมเล่าเรียนและค่าตำราเรียนนั้นแสนถูก หากแต่เมื่อคณะจีน ชาตินิยมเข้ามาปกครอง กระบวนการชำระล้างอิทธิพลญี่ปุ่นไปจากการศึกษาได้เริ่มต้นขึ้น โดย ปรับเปลี่ยนภาษาทางการที่จะต้องใช้ในโรงเรียนและสถานที่ราชการนั้นจะต้องเป็นภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) เท่านั้น นั่นทำให้วิชาเรียนส่วนใหญ่จึงถูกอุทิศให้กับการเรียนภาษาจีนกลาง (แมนดา ริน) เช่นเดียวกับตำราเรียนภาษาญี่ปุ่นที่ถูกแทนที่ด้วยตำราเรียนภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) แต่ทว่า องค์ความรู้ในตำราเรียนภาษาจีนและผู้สอนชาวจีนนั้นไม่อาจเทียบได้กับองค์ความรู้ที่มีอยู่ใน ภาษาญี่ปุ่น จากสภาพการณ์ทั้งหมดทำให้ระบบการศึกษาของไต้หวันต้องหยุดชะงัก และทำให้เกิด ข้อสงสัยด้วยว่านี่อาจเป็นการบ่อนทำลายทางการศึกษาของคณะจีนชาตินิยมต่อชาวไต้หวัน (Shackleton, 1998: 47-48)

เช่นเดียวกันกับด้านการสาธารณสุข ในยุคอาณานิคมญี่ปุ่นสุขอนามัยความสะอาดเป็นเรื่องสำคัญที่ชาวไต้หวันได้รับการปลูกฝังจนเป็นลักษณะนิสัยที่ชอบอาบน้ำ และชอบรักษาความสะอาด รวมถึงมีระบบการสาธารณสุขที่ดี นั้นทำให้โรคระบาดต่างๆ ทั้ง กาฬโรค ฝีดาษ อหิวตโรคร โรคคอติบ ไข้มาลาเรีย ไข้ไทฟอยด์ และโรคไขข้ออักเสบได้รับการป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ครั้นเกาะไต้หวันตกอยู่ภายใต้การปกครองของคณะจีนชาตินิยม มิใช่เพียงคนจีนที่อพยพเข้ามา แต่บรรดาโรคระบาดก็แพร่เข้ามาด้วย ในช่วงกลางปีค.ศ. 1946 เริ่มปรากฏผู้ป่วยจากกาฬโรคต่อมน้ำเหลืองและอหิวตโรคร โดยผู้อำนวยการสาธารณสุขไม่ได้มีมาตรการป้องกันโรคระบาดแต่อย่างใด ชั่วร้ายยังมีท่าที เฉยเมย หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานบรรเทาทุกข์และการฟื้นฟูแห่งสหประชาชาติ (United Nations Relief and Rehabilitation Administration หรือ UNRRA) ที่เข้ามาดูแลการส่งมอบเกาะไต้หวัน ความเสียหายจากโรคระบาดคงคร่าชีวิตผู้คนเป็นจำนวนมาก ความช่วยเหลือดังกล่าวทำให้อัตราการเสียชีวิตจาก 80% ลดลงมาเหลือเพียง 29% โดยประมาณการจากวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1946 ว่ามีผู้ป่วย 2,690 ราย และเสียชีวิต 1,460 ราย (Kerr, 2018: 155)

สภาพการบริหารงานและวางนโยบายของผู้ว่าราชการิน อี้ ดังที่ปรากฏคือเหตุปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่เชื้อไฟของเหตุการณ์ 228 หากแต่การปะทุขึ้นของเหตุการณ์ 228 นั้นใช้ว่าจะไม่มีการต่อต้านมาก่อนหน้านั้น ตลอดปีค.ศ. 1946 การวิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องการปฏิรูปการบริหารงานของเงิน อี้ดำเนินมาโดยตลอด แต่แล้วฝ่ายบริหารก็ตอบโต้ด้วยการตั้งศูนย์แนะแนวทางการฟื้นฟู (rehabilitation and guidance center) ขึ้นมา โดยใช้กฎหมายอันบิดเบี้ยวไม่แน่นอนนี้จับผู้วิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะเจ้าที่ดินหัวแข็งและปัญญาชนผู้นำแนวหน้าไปปรับทัศนคติเรียนรู้ความคิดเห็นทางการเมืองเสียใหม่ ในขณะที่ทางครอบครัวของคนเหล่านี้จะถูกริดไถ่มขู่หากเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับของขวัญที่ควรค่าหรือค่าสินบนอื่นๆระหว่างที่สมาชิกในครอบครัวถูกจับไปปรับทัศนคติ (Kerr 113) ความตึงเครียดระหว่างชาวไต้หวันและชาวจีนเริ่มปรากฏให้เห็นมากขึ้นเรื่อยๆ การหยุดงานประท้วงเริ่มปรากฏในช่วงท้ายปีค.ศ. 1946 โดยมีความไม่พอใจต่อการที่คนจีนได้เข้ามาทำงานแทนที่คนไต้หวัน รวมถึงการได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันเป็นจุดศูนย์กลางของการประท้วงในโรงงานหลายๆแห่ง การประท้วงลุกลามถึงขั้นที่ลูกจ้างชาวไต้หวันเริ่มที่จะเดินออกไปจากที่ทำงานเมื่อไม่ได้รับค่าจ้างหรือได้รับไม่เท่าที่ตกลงกันไว้ ด้วยเหตุนี้ในเวลาไม่นานนัก โรงงานสำคัญหลายแห่งจึงถูกปิดตัวลง นอกจากนี้แล้วยังมีการจลาจลของนักเรียนที่เกาสง (Kaohsiung) ปะทะกับพนักงานรักษาความปลอดภัยของการทางรถไฟของรัฐบาล นักเรียนในที่อื่นๆก็ปฏิเสธการเข้าเรียนโดยมีครอบครัวสนับสนุนอยู่ได้เรียกร้องการปฏิรูปการบริหารงาน โรงเรียน ตลอดเดือนมกราคม

ค.ศ. 1947 สงครามอักษระหว่างชาวไต้หวันกับพม่าจักรวรรดิรัฐบาลและเรียกร้องให้ปฏิรูปกับสื่อ
ฝั่งรัฐบาลดำเนินไปอย่างเข้มข้น จนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1947 ภาวะอาหารขาดแคลนเป็น
สิ่งที่ทุกคนรู้สึกได้ การจลาจลเนื่องจากข้าวปลาอาหารขาดแคลนปรากฏขึ้นเรื่อยๆทั่วทั้งเกาะ
ไต้หวัน (Kerr, 2018: 193-197) ปรากฏการณ์เหล่านี้คือเชื้อเพลิงที่รอประกายไฟจุดปะทุเสียเท่านั้น
แล้วประกายไฟนั้นก็ถูกจุดขึ้นในยามเย็นของวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1947

เย็นค่ำของวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 เจ้าหน้าที่จากสำนักงานผูกขาดการค้ายาสูบ
(Tobacco Monopoly Bureau) จำนวน 6 รายพร้อมตำรวจในเครื่องแบบอีก 4 ราย เข้าบุกยึดบุหรี่
เถื่อนจากหลิน เจียงไหม่หญิงมายขายบุหรี่บริเวณหน้าโรงน้ำชาเทียนหม่า (Tianma Tea House) ใน
เมืองไทเป เจ้าหน้าที่จะเข้ายึดทุกอย่างที่เธอมีอยู่ในครอบครองไม่ว่าจะเป็นบุหรี่เถื่อน บุหรี่ถูก
กฎหมาย และเงินที่ได้จากการขายบุหรี่ เธอประท้วงอ่อนวอนไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ยึดบุหรี่ถูก
กฎหมายและเงินของเธอไป นั่นทำให้เธอถูกเจ้าหน้าที่ใช้พานท้ายปืนกดทับหัวเข้าอย่างแรงจนเลือด
ไหลออกจากหัว จากนั้นประชาชนชาวไต้หวันที่อยู่รอบๆก็เข้าร่วมล้อมเจ้าหน้าที่ที่ทนด้วยความ
โกรธแค้นที่ปะทุขึ้น ด้วยหวาดกลัวจะถูกทำร้ายหนึ่งในเจ้าหน้าที่ได้ลั่นไกปืนออกไปโดนฉิน เหวิน
ซี (Chen Wenxi) ชาวบ้านผู้โชคร้ายถูกลูกกระสุนและเสียชีวิตในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตามกลุ่ม
เจ้าหน้าที่ผู้ก่อเหตุสามารถหลบหนีไปได้ ส่วนกลุ่มชาวบ้านผู้โกรธแค้นก็ก่อจลาจลเผาถนบก
ของสำนักงานผูกขาดการค้า พร้อมทั้งตบเท้าเดินทางไปสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดเรียกร้องให้
เจ้าหน้าที่ที่ลั่นไกปืนต้องได้รับโทษประหารชีวิต (Lai, 1991: 102-103 อ้างถึงใน Berry, 2008: 182)
(Kerr, 2018: 209)

เช้าวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ผู้ชนชาวไต้หวันประมาณการราวสองพันคนได้รวมตัวเดินขบวน
ประท้วงอย่างเป็นระเบียบไปสู่หน้าที่ทำการใหญ่ของสำนักงานผูกขาดการค้าโดยถือป้ายประท้วงที่
เตรียมการกันมาตลอดทั้งคืน โดยมีข้อเรียกร้องใหญ่สามประการคือ หนึ่งให้ลงโทษประหารชีวิต
เจ้าหน้าที่ผู้ก่อเหตุนองเลือดเมื่อคืนนี้ สองให้หัวหน้าสำนักงานผูกขาดการค้าขอโทษและลาออกเพื่อ
แสดงความรับผิดชอบ สามปฏิรูปกฎเกณฑ์การผูกขาดการค้า เมื่อการประท้วงไม่มีการตอบรับด้วย
เหตุว่าหัวหน้าสำนักงานผูกขาดการค้าไม่อยู่ในสำนักงาน ขบวนประท้วงก็เริ่มเคลื่อนไหวไปที่
สำนักงานผู้ว่าการโดยตั้งใจจะยื่นข้อเรียกร้องต่อฉิน อี้ ในขณะที่เดียวกันการบุกยึดสถานี
วิทยุกระจายเสียงและปลุกระดมประชาชนก็เริ่มขึ้น ส่งผลให้ตลอดทั้งบ่ายวันที่ 28 กุมภาพันธ์เกิด
การจลาจลทำลายข้าวของแล้วจุดไฟประท้วงขึ้นทั่วเมืองไทเป ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ถึงคราวหนีหัว

ชุกหัวซุน บ้างก็แปลงกายให้คล้ายชาวไต้หวันที่สุดด้วยการหารองเท้าเกี้ยวแบบญี่ปุ่นมาใส่อำพราง หากชาวไต้หวันเจอชาวจีนก็จะถามว่า “คุณเป็นมันหวานหรือคุณเป็นหมู?” อันเป็นการล้อเลียนมุขตลกโบราณว่าชาวไต้หวันนั้นเป็น “มันหวานของญี่ปุ่น” หากตอบไม่ได้ หรือตอบไม่ทันท่วงทีการไล่ล่าก็เกิดขึ้น ขบวนประท้วงหน้าที่ทำการผู้ว่าการเต็มไปด้วยความตึงเครียดระหว่างฝูงชนไต้หวันกับกองทหารคณะจีนชาตินิยมที่เฝ้ารักษาปากทางเข้า แต่แล้วฝูงกองทหารก็หมดความอดทนเอาปืนกลไล้ยิงฝูงชน กองทหารส่งรถลาดตระเวนไปป้องกันสถานที่ราชการสำคัญพร้อมกับลั่นไกปืนไปตามท้องถนนเส้นหลักอย่างไม่เลือกหน้า เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ เวลา 18.00 น. เจิน อี้ก็ประกาศบังคับใช้กฎอัยการศึก

เช้าวันถัดไป วันที่ 1 มีนาคม บรรดาชนชั้นนำไต้หวัน และผู้นำท้องถิ่นได้รวมกลุ่มตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคดีเหตุการณ์ 228 (February 28 Incident Settlement Committee) โดยข้อเรียกร้องแรกสุดคือ การยกเลิกกฎอัยการศึกด้วยเกรงว่าจะเกิดการปะทะกันระหว่างประชาชนไร้อาวุธกับกองทหารติดอาวุธ ข้อเรียกร้องนี้เจิน อี้ยอมปฏิบัติตามโดยให้สัญญาว่าจะยกเลิกกฎอัยการศึกในเวลาเที่ยงคืนของวันที่ 2 มีนาคม โดยในระหว่างนี้จะต้องไม่มีการชุมนุม และเดินขบวนประท้วง ฝ่ายทหารคณะจีนชาตินิยมไม่ยอมให้เสียเวลาไปเปล่าๆ รถทหารวิ่งทั่วเมืองไปพร้อมกับเสียงปืนยิงขู่ข่มขวัญจนยุติลงเมื่อถึงเวลาเที่ยงคืน สัปดาห์แรกของเดือนมีนาคมเต็มไปด้วยความตึงเครียดของการเจรจาระหว่างคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคดีเหตุการณ์ 228 และฝ่ายคณะจีนชาตินิยม โดยเจิน อี้รับปากว่าจะรับพิจารณาข้อเรียกร้องในวันที่ 10 มีนาคม

อย่างไรก็ตามข้อเรียกร้อง 32 ประการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคดีเหตุการณ์ 228 จัดทำแล้วเสร็จและเข้าเสนอต่อเจิน อี้ตั้งแต่วันที่ 7 มีนาคม โดยมีใจความสำคัญแบ่งเป็น 6 หมวด ว่าด้วยการปฏิรูปให้อำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นของไต้หวัน ปฏิรูปให้ความคุ้มครองแก่บุคคลและทรัพย์สิน ปฏิรูประบบเศรษฐกิจให้มีความเสรีและมีการจัดการที่ดีขึ้น ยุบสำนักงานการค้าและสำนักงานผูกขาดการค้า ปฏิรูประบบบริหารงานกองทัพ ปฏิรูปสวัสดิการสังคมที่มีปัญหา และข้อเรียกร้องอื่นๆที่สามารถต่อรองได้ เจิน อี้รับข้อเรียกร้อง 32 ประการอย่างเสียไม่ได้ ด้วยความโกรธและไม่อาจอดกลั้นได้อีกต่อไป เจิน อี้ติดต่อขอกำลังเสริมจากรัฐบาลที่นานกิงให้มาชำระระเบียบและกำจัดคนทรยศออกไป เจียง ไคเชกสนองตอบต่อคำร้องของเจิน อี้ แม้ว่าจะโกรธเคืองต่อความสามารถในการจัดการวิกฤตของเจิน อี้ด้วยเหตุผลว่า “การจลาจลที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากความเป็นอื่นของชาวเกาะไต้หวัน ด้วยว่าตกอยู่ภายใต้อำนาจอาณานิคมและตกเป็นทาสญี่ปุ่นเสีย

นานนมจนดีตัวออกจากจีนแผ่นดินแม่ ชาวไต้หวันเป็นเพียงแค่คนป่านากลับแต่ไร้ซึ่งคุณธรรม ด้วยเหตุนี้วิธีรักษาสันติและระเบียบที่ได้ผลชะงัดในดินแดนรกร้างที่เพิ่งยึดคืนมาคือการใช้กำลังทหาร”¹⁴(Hsiao-ting Lin, 2016: 47) เป็นที่น่าสังเกตว่าการตัดสินใจของเจียง ไคเชกนั้นมีแรงผลักดันจากวิกฤตสงครามกลางเมืองในหลายๆที่ที่กำลังประสบความล้มเหลว อย่างไรก็ตาม กองทัพกำลังเสริมคณะจีนชาตินิยมได้ออกเดินทางจากแผ่นดินใหญ่มุ่งหน้าสู่เกาะไต้หวัน ในค่ำวันที่ 7 มีนาคม

ยามเที่ยงวันที่ 8 มีนาคม กองทัพคณะจีนชาตินิยมยกพลขึ้นบกที่ท่าเมืองจีหลง (Keelung) และเกาสง การกราดยิงสังหารหมู่ไม่เลือกหน้าได้เริ่มต้นขึ้น ตลอดทั้งวันและทั้งคืนเสียงปืนลั่นและเสียงลูกกระสุนตกกระทบได้ยินไปทั่วเมืองอย่างไม่หยุดหย่อน เจิน อี้ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก และประกาศให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาคดีเหตุการณ์ 228 เป็นกบฏในวันที่ 10 มีนาคม โดยเนื้อหาคำประกาศของเจิน อี้ต่อมาได้เป็นคำโคร่งคำตอบต่อสาธารณชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 ว่า “พวกแก๊งอันธพาลจำนวนหนึ่งได้สร้างความหวาดกลัวบนเกาะไต้หวันขึ้นในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนมีนาคม และลุกลามขึ้นเป็นการก่อกบฏต่อรัฐบาลคณะจีนชาตินิยม กองทหารคณะจีนชาตินิยมจึงเข้ามาเพื่อปกป้องประชาชนผู้ทรงสิทธิ์ โดยในขณะนี้กองทหารก็กำลังทำหน้าที่ปลดปล่อยและปกป้องประชาชนไต้หวันผู้ซื่อตรงอยู่”¹⁵(Kerr, 2018: 240) อย่างไรก็ตาม การกวาดล้างสังหารหมู่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบทั่วไต้หวัน เริ่มต้นที่สมาชิกคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคดีเหตุการณ์ 228 ทั้งบรรณาธิการ ทนายความ แพทย์ และนักธุรกิจที่มีส่วนร่วมในการเรียกร้องการปฏิรูปส่วนถูกไล่ล่ากวาดล้างอย่างเหี้ยมโหด บ้างถูกจับได้และฆ่าที่ทันที บ้างก็ถูกบังคับให้สูญหายยามวิกาล บ้างก็หลบหนีไปซ่อนตัวตามพื้นที่ห่างไกล บ้างก็หลบหนีได้ทันทั่วทั้งไต้ป๋วยที่ต่างๆเช่น ฮ่งกง เซี่ยงไฮ้ และญี่ปุ่น สามวันให้หลังการกวาดล้างยังไปทั่วไต้หวัน กองทหารก็เริ่มเคลื่อนไปยังพื้นที่ซานเหมิง

¹⁴ แปลมาจากข้อความ “the “foreignness” of the islanders; having long been colonized and “enslaved” by the Japanese and detached from the Chinese motherland, Chiang sniffed, the Taiwanese were generally “fearing might and harboring no virtue” Therefore, the most effective way to maintain peace and order in a newly retroceded frontier territory was through military strength.” (Hsiao-ting Lin, 2016: 47))

¹⁵ แปลมาจากข้อความ “A few wicked gangsters had terrorized the island in the first week of March and had rebelled against the Chinese government; Chinese Nationalist troops had come in to protect the righteous people, and were now soothing and protecting all honest and upright Formosans.” (Kerr, 2018: 240)

และพื้นที่ห่างไกล รูปแบบการกวาดล้างเริ่มปรากฏชัดเจนในวันที่ 17 มีนาคมว่า การกวาดล้างพุ่งเป้าไปยังกลุ่มที่วิพากษ์การทำงานของรัฐบาลเป็นครั้งแรก จากนั้นเป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน เหตุการณ์ 228 และผู้สนับสนุนทั้งหลาย กลุ่มเยาวชนอาสาสมัครตรวจตราเมืองแทนตำรวจหลัง เหตุการณ์ 228 นักเรียน ครู นักกฎหมาย ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกครอบครัวผู้ที่มีอิทธิพล และใครก็ตามที่ทำให้ชาวจีนแผ่นดินใหญ่เสียหายนั้นล้วนเป็นเป้าหมายการกวาดล้างทั้งสิ้น

การกวาดล้างเต็มไปด้วยความโหดเหี้ยมในทุกกระบวนการ ในขั้นตอนตามหา หากไม่พบเป้าหมายอยู่ที่บ้าน สมาชิกในครอบครัวคนใดคนหนึ่งจะโดนจับตัวไปแทนและถูกลากออกไปขามวิกาลโดยไม่ถูกพบเห็นอีก บ่อยครั้งที่สมาชิกในครอบครัวต้องถูกบังคับให้เฝ้าดูการประหารเป้าหมายอย่างทารุณกลางถนนอย่างเช่นที่เกิดขึ้นในเมืองเกาสงและเมืองผิงตง (Pingtung) บ่อยครั้งในขามวิกาลเสียงปืน เสียงร้องโหยหวน และเสียงอ้อนวอนขอชีวิตดังเป็น ปกติในเมืองไทเป บ่อยครั้งที่ซากร่างถูกพบเห็นบนถนนริมคลอง และท่าเรือ และบ่อยครั้งยิ่งกว่าที่พบเห็นเรื่องขนาดเล็กเล่นไปตามซากร่างที่ถูกทิ้งจากท่าเรือเมืองจีหลง บรรทุกครอบครัวที่ถูกความโศกเศร้ากัดกิน ค้นหาร่างของสมาชิกในครอบครัวที่หายไป จากการประมาณการคร่าวๆมีคนถูกฆ่าที่เมืองท่าจีหลง อย่างต่ำ 300 คน ในขณะที่มีนักเรียนถูกจับกุมในไทเประหว่างวันที่ 8-12 มีนาคม มากกว่า 700 คน อย่างไรก็ตามการกวาดล้างสังหารหมู่ตลอดทั้งเดือนมีนาคมมีการประมาณการผู้เสียชีวิตไว้ อย่างต่ำ 5,000 -20,000 คน (Kerr, 2018: 249)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 ได้หัววันยุคไต้หวันเตอร์เรอร์ (1949-1987)

จากหลักฐานทั้งหมดล้วนบ่งชี้ว่าเงิน อี้เป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์สังหารหมู่ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ นั้นทำให้คณะกรรมการบริหารกลางแห่งคณะจีนชาตินิยม (The Central Executive Committee of the Nationalist Party) มีมติเสียงส่วนใหญ่ปลดเงิน อี้ ออกจากตำแหน่งผู้ว่าการไต้หวันในวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ.1947 อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าท่าทีของเจียง ไคเชกนั้นแรกเริ่มไม่ได้มีเจตนาจะปลดเงิน อี้ ออก แต่ต้องยอมรับมติการปลดเงิน อี้ ออกอย่างเสียมิได้ โดยเงิน อี้ยื่นคำร้องขอลาออกจากการเป็นผู้ว่าการไต้หวันตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม แต่เจียง ไคเชกกลับประวิงเวลาออกไปและยอมรับการลาออกอย่างไม่เต็มใจนักในวันที่ 31 มีนาคม (Kerr, 2018: 254) และในวันที่ 22 เมษายน เว่ย ต้าวหมิง (Wei Daoming) จะเข้ารับตำแหน่งผู้ว่ามณฑลไต้หวันแทนพร้อมกันนั้นคณะกรรมการบริหารกลางแห่งคณะจีนชาตินิยมได้เริ่มการปฏิรูปการบริหารงาน

ด้วยชาวไต้หวันเป็นส่วนมาก อย่างไรก็ตาม
งแต่ในนาม เนื่องจากไม่มีอำนาจสั่งการในก
นใหญ่เป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่ กล่าวคือแม้จะ
ยล้อมด้วยชาวจีนแผ่นดินใหญ่ทั้งสิ้น (Kerr, 20
้นของเว่ย ต้าหมิง แม้ไม่อาจเรียกได้ว่าประด
งการจัดระบบผูกขาดการค้าของเงิน อี้ กิจ
และอุตสาหกรรมต่างๆ ได้กลายเป็นบริษัทเอ
ค้าถูกเปลี่ยนเป็น สำนักงานการค้าสาธารณ
คสินค้าควบคุมที่จำหน่ายให้ผู้ค้ารายย่อยลง ส
งานจัดหาวัตถุดิบ (Material Supply Bureau)

นอกจากนี้ หวัง โดยที่ราคาขายเป็นไปตามความ

ตลอดระยะเวลาบริหารงานของเว่ย ต้าหมิง สถานการณ์ทางการเมืองในไต้หวันเงียบสงบ ด้วยว่ายุคแห่งความน่าสะพรึงกลัวยังคงตกค้างอยู่ในไต้หวัน แม้ว่าเว่ย ต้าหมิงจะประกาศยกเลิกกฏอัยการศึกไปตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม แต่การจับกุมและประหารยังคงดำเนินอยู่เรื่อยไป ตำรวจยังถือวิสาสะเข้ามาสืบสวนยามวิกาล หากพบความผิดปกติสมาชิกทุกคนในครอบครัวไม่ว่าแก่หรือเด็กจะต้องถูกจับกุม นั่นทำให้ชาวไต้หวันทุกคนต้องดูแลความปลอดภัยของตัวเองและ

ครอบครัวย่างระมัดระวัง การจะพูดหรือกระทำการใดต้องคิดให้ถี่ถ้วน ด้วยว่าเจ้าหน้าที่มักจะให้รางวัลอย่างงามสำหรับผู้ขายข้อมูลว่า ได้ยินคนนั้นคนนี้พูดถึงการแทรกแซงจากภายนอก หรือการเรียกร้องอิสรภาพ ความหวาดระแวงกันเองนี้ยิ่งทำให้สถานการณ์ยิ่งแย่งลง จนถึงขนาดที่ว่ามีคำกล่าวประมาณว่า ถ้ามีชาวไต้หวัน 10 คน ให้ตีก็ตกไปก่อนเลยว่าต้องมีย่างน้อยหนึ่งคนเป็นคนขายข้อมูลให้รัฐ (Kerr, 2018: 273) โทษของการพลั้งปากอาจทำให้กลายเป็นบุคคลสูญหายไปตลอดกาล ความหวาดกลัวยิ่งทวีคูณเมื่อใกล้ครบรอบเหตุการณ์ 228 ผู้ว่าการมณฑลไต้หวัน ค้าวหมิงสั่งให้มีการค้นหาและจับกุมชนานาใหญ่เมื่อล่วงเข้าสู่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 กองทหารรักษาการณ์คุมเข้มงวดทุกเมืองท่าและทางเข้า จนวันครบรอบผ่านไปด้วยความตึงเครียดทั่วทั้งเกาะไต้หวัน แต่ก็หาได้มีเหตุการณ์อะไรไม่ (Kerr, 2018: 277) อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสภาพของไต้หวันในตอนนั้น แม้จะมีอิสรภาพมากกว่าในสมัยของจีน แต่อิสรภาพที่ได้รับมานั้นก็ปิดปากชาวไต้หวันให้ตกอยู่ใต้ความหวาดกลัว

แต่แล้วไต้หวันก็ถึงคราวเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคแห่งความหวาดกลัวขึ้นอีกระลอก ผู้ว่าการมณฑลไต้หวัน ค้าวหมิงถูกปลดอย่างฉับพลันและถูกแทนที่ด้วยนายพลเจิน เจิง (Chen Cheng) ในปลายปี ค.ศ. 1948 เพื่อเตรียมรับการถอยร่นของคณะจีนชาตินิยมมายังเกาะไต้หวัน เช่นเดียวกันกับที่เจียง จิงกั๋ว (Chiang Ching-kuo) ลูกชายของเจียง ไคเชกเข้ามาควบคุมความมั่นคงภายในเกาะไต้หวันภายในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1949 ในวันที่ 14 ของเดือนเดียวกันนี้เองเจิน อี้ถูกจับกุมในข้อหาบงกชเนื่องจากสมัครใจเข้าร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ เจิน อี้ถูกขังไว้ที่ไทเปเป็นเวลาประหลาดชีวิตด้วยความร่วมมือระหว่างนายพลเจิน เจิงกับเจียง จิงกั๋วการแก้ไขปัญหามันคงภายในดำเนินไปอย่างถ่วงถ่วงและเหี้ยมโหด ผ่านหน่วยงานความมั่นคงที่เรียกว่า “กองบัญชาการทหารรักษาการณ์ไต้หวัน” (Taiwan Garrison Command) โดยเริ่มจากการประกาศใช้กฎอัยการศึกในวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 1949 ล้วนเป็นไปเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของไต้หวันจนกว่าการถอยร่นครั้งใหญ่ของคณะจีนชาตินิยมที่แพ้สงครามกลางเมืองจะเสร็จสิ้นลงในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1949 ทหารและประชาชนฝ่ายคณะจีนชาตินิยมราวสองล้านคนอพยพมาปักหลักที่ไต้หวัน รอวันที่จะกลับไปยึดแผ่นดินใหญ่คืนมา

แต่ในขณะเดียวกันการประกาศใช้กฎอัยการศึกในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1949 ก็จุดเริ่มต้นของยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์ หรือยุคสมัยของการปราบปรามประชาชนภายใต้ข้ออ้างภัยคอมมิวนิสต์ ตัวเลขประมาณการคร่าวๆว่าภายในปีค.ศ. 1949 เพียงปีเดียวมีผู้คนเรือนหมื่นถูกจับกุม บ้างถูกกักขัง

เพื่อสอบสวนอย่างทารุณ บ้างถูกตัดสินจำคุกระยะยาว และบ้างก็ถูกตัดสินประหารชีวิต (Kerr, 2018: 291) อาจกล่าวได้ว่าปีค.ศ. 1949 เป็นปีเริ่มต้นของความหวาดกลัวอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน “ไม่ว่าใครก็ตามที่ปฏิเสธระบบการปกครองของคณะจีนชาตินิยม ไม่ว่าจะอยู่ในระดับสังกัดไหน ในพรรคจีนชาตินิยม ในกองทัพ ในรัฐบาล หรือในหมู่ประชาชนคนธรรมดา สามารถถูกเปะป่ายได้ว่าเป็นผู้สมานทานความคิดแบบคอมมิวนิสต์ และสามารถถูกกำจัดได้ทั้งสิ้น”¹⁶ (Kerr, 2018: 309)

ระบบแห่งความหวาดกลัวนี้ดำรงอยู่ได้ด้วยอำนาจการปกครองของคณะจีนชาตินิยมที่แพร่กระจายไปทุกอาณาบริเวณสังคมได้หวั่นหลังการปักหลักของสาธารณรัฐจีนบนเกาะไต้หวัน โดยมีเสาหลักอำนาจการควบคุมอยู่ที่หน่วยงานความมั่นคงของคณะจีนชาตินิยม หรือก็คือ กองบัญชาการทหารรักษาการณ์ไต้หวันที่มีอำนาจทางกฎหมายเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอยู่ในกำมือ กองบัญชาการทหารรักษาการณ์สามารถใช้สภาวะยกเว้นทางกฎหมายเข้าแทรกแซงระบบกฎหมาย หรือกระบวนการทางกฎหมายได้อย่างอิสระ บ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ความมั่นคงสามารถระงับสิทธิตามรัฐธรรมนูญได้ตามใจนึกไม่ว่าจะเป็น เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในพุด การชุมนุม การสอน การเขียน การพิมพ์เผยแพร่ ความเป็นส่วนตัว และสิทธิในการรับความยุติธรรมในการไต่สวน โดยอาศัยการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 แห่งกฎหมายการระดมพลทั่วไป ว่า “ในการบังคับใช้กฎหมายมาตรานี้ รัฐสามารถบังคับยับยั้งเสรีภาพในการพุด การพิมพ์เผยแพร่ การเขียน การติดต่อสื่อสาร รวมถึงการชุมนุม”¹⁷ (Schafferer, 2003: 6 อ้างถึงใน Ketty W. Chen, 2008: 194) และบ่อยครั้งยิ่งกว่าที่ขอบข่ายอำนาจการควบคุมกระจายไปถึงสิ่งที่เรียกว่า “การกระทำผิดทางการเมือง” หรือ อาชญากรรมทางการเมืองนั้นเกินขอบข่ายถึงการหยุดงานประท้วงของแรงงาน การยื่นคำร้อง การเดินขบวนประท้วง การเข้าร่วมชุมนุมสาธารณะ และหมายรวมถึงการเผยแพร่ข่าวลือนั่นกลายเป็นอาชญากรรมต่อรัฐ (Kagan, 1982 :50) โดยผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำอาชญากรรมต่อรัฐมักจะถูกดำเนินคดีด้วยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 100 หรืออาจเรียกอีกอย่างได้ว่าเป็นกฎหมายว่าด้วยการยุบปลุกปั่น มีใจความดังนี้

¹⁶ แปลมาจากข้อความ “Anyone found objectionable to the regime, at any level, in Party, Army, government or private life, can be labeled “pro-Communist” and be done away with.” (Kerr, 2018: 309)

¹⁷ แปลมาจากข้อความ “Upon enforcement of this law, the government may, whenever necessary, impose restrictions on the people’s freedom of speech, publication, writing, correspondence, assembly and association” (Schafferer, 2003: 6 อ้างถึงใน Ketty W. Chen, 2008: 194)

ผู้ใดก็ตามที่กระทำการอย่างเปิดเผยด้วยความจงใจที่จะทำลาย
ระเบียบของรัฐ ชีวคินแดนของรัฐ เปลี่ยนรัฐธรรมนูญโดยการมิชอบด้วย
กฎหมาย หรือล้มล้างรัฐบาล จะต้องได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิต ยิ่งไปกว่า
นั้น ผู้ใดก็ตามที่เตรียมการหรือสมคบคิดกระทำความผิดดังที่แจ้งไว้
จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือนและไม่มากเกินกว่าห้าปี¹⁸
(Schafferer, 2003: 5 อ้างถึงในKetty W. Chen, 2008: 194)

นอกจากนี้แล้วการขยายอำนาจลงโทษการกระทำผิดอย่างตามใจชอบก็ปรากฏให้เห็นมา
ขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่นใน บทบัญญัติการประณาม (Statute of Denunciation) ปีค.ศ.1954 ซึ่งถูกเขียนไว้
อย่างกำกวมว่า “หากญาติสนิทหรือมิตรสหายไม่ได้ทำการประณามผู้กระทำความผิดทางการเมือง บุคคล
ผู้นั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และถูกริบทรัพย์สิน”¹⁹(Kagan, 1982 :50) ยิ่งไป
กว่านั้น แม้ผู้กระทำความผิดจะถูกจับและเป็นที่ป่าวประกาศให้รับทราบโดยทั่วกันแล้ว ญาติสนิท
มิตรสหายก็ยังจำเป็นต้องเพิ่มความไปยังทางการ มิเช่นนั้นก็ต้องประสบกับโทษจำคุกระยะยาว
ได้ แต่ที่เลวร้ายที่สุดคือเมื่อถูกจำคุก โทษจำคุกก็สามารถเพิ่มระยะเวลาขึ้นไปเรื่อยๆ โดยที่คน
ภายนอกไม่อาจล่วงรู้ความเป็นไปในคุกได้เลย

นอกจากนี้แล้วยังมีการใช้กฎหมายเพื่อควบคุมสื่อ โดยใช้อำนาจกฎอัยการศึกออกกฎหมาย
ว่าด้วยการพิมพ์ตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 1952 เป็นต้นมา รัฐบาลสามารถสั่งปิดหนังสือพิมพ์รายวัน
โดยไม่ต้องผ่านอำนาจทางศาลหรือกระบวนการยุติธรรมใดๆ นั้นทำให้รัฐบาลสามารถสั่งปิด
สื่อที่เป็นปรปักษ์ได้ทุกเมื่อ ผลสืบเนื่องจากกฎหมายนี้ทำให้หนังสือพิมพ์ทุกฉบับต้องลงทะเบียนไว้
กับรัฐ โดยรัฐสามารถกำหนดจำนวนหน้าที่สามารถตีพิมพ์ได้ พร้อมทั้งสามารถกำหนดพื้นที่ที่
หนังสือพิมพ์จะถูกตีพิมพ์ หรือแจกจำหน่ายได้ ผลจากกฎหมายดังกล่าวทำให้มีจำนวนสื่อที่
ลงทะเบียนไว้เพียง 31 เจ้าและล้วนเป็นปากประบอกเสียงให้กับระบอบการปกครองของคณะจีน

¹⁸ แปลมาจากข้อความ “Any person who committed an overt act with the intent to destroy the organization of the state, seize state territory, change the constitution by illegal means, or overthrow the government, should be punished with imprisonment for not less than seven years. A ringleader should be punished with imprisonment for life. Moreover, any person who prepares or conspires to commit an offense specified above should be punished with imprisonment for not less than six months and not more than five years” (Schafferer, 2003: 5 อ้างถึงในKetty W. Chen, 2008: 194)

¹⁹ แปลมาจากข้อความ “the Statute of Denunciation (1954) which was written in a vague and ambiguous manner. If a relative or acquaintance does not denounce a political offender that person will receive one to seven years in jail and have his property confiscated.” (Kagan, 1982 :50)

ชาตินิยม ในขณะที่นักข่าว นักเขียนและบรรณาธิการที่จัดขึ้นวิพากษ์วิจารณ์ล้วนถูกคุกคาม โดนจับสอบสวน และบ่อยครั้งที่ถูกจำคุก ด้วยสภาพเช่นนี้ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเซ็นเซอร์ตนเองในองค์กรข่าว (Rawnsley and Rawnsley, 2012: 401)

กระบวนการทางกฎหมายตามอำเภอใจดังกล่าวจึงเป็นเครื่องมือเพื่อควบคุมความมั่นคง โดยขั้นต่อไปคือการส่งนักโทษการเมืองไปคุมขังยังที่ต่างๆ ในบรรดาคุกที่ต่าง ๆ นั้น เกาะกรีน ไอส์แลนด์ (Green Island) ที่อยู่เอียงไปทางตะวันออกของเกาะไต้หวัน คือที่ที่โง่งนมากที่สุด นักโทษการเมืองบนเกาะแห่งนี้ต้องเผชิญกับการทรมานในชื่อเรียกต่างๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นการบังคับเข้าจิตบำบัด การปรับทัศนคติทางการเมือง การบังคับให้เขียนจดหมายสารภาพผิด รวมทั้งการถูกบังคับให้กินอาหารอีกด้วย ด้วยสภาพกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวจึงไม่น่าแปลกใจนักที่ความหวาดกลัวจะแพร่กระจายไปทั่วทั้งสังคม อาจกล่าวถึงที่สุดได้ว่าวิถีทางกฎหมายในยุคสมัยก๊กอัยการศึกได้ให้ความชอบธรรมกับรัฐในการไต่สวนและลงโทษศัตรูทางการเมืองของคณะจีนชาตินิยม โดยอ้างความมั่นคงและภัยคอมมิวนิสต์ ดังที่เจียง จิงกั๋วประกาศไว้ว่า “หลักการของเราผูกมัดเราไว้กับประชาธิปไตย แต่ปราบเท่าที่เรายังปล่อยให้คอมมิวนิสต์ยังดำรงอยู่ เราก็ไม่สามารถบรรลุหลักการและประชาธิปไตยของเราได้”²⁰ (Kagan, 1982 :50)

หากกลไกทางกฎหมายคือโครงสร้างหลักที่สร้างความหวาดกลัวและควบคุมประชาชนของคณะจีนชาตินิยมในยุคสมัยไต้หวัน เฮอร์เบิร์ต กลไกการปฏิรูปโครงสร้างสังคมก็เป็นเสาธงที่คำจูนระบอบแห่งการควบคุมและการกลืนกลายให้ไต้หวันกลายเป็นจีนของคณะจีนชาตินิยม กล่าวคือตั้งแต่ค.ศ. 1949 เป็นต้นมาก็เกิดการปฏิรูปด้านต่างๆ เพื่อขจัดมรดกอาณานิคมของญี่ปุ่นออกไปให้หมด (de-japanization) และเริ่มการกลืนกลายให้เป็นจีน (sinicization) เพื่อรองรับเกาะไต้หวันในฐานะสาธารณรัฐจีน การปฏิรูปที่สำคัญได้แก่ การปฏิรูปที่ดินการปฏิรูปวัฒนธรรมอันนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

คณะจีนชาตินิยมเริ่มการปฏิรูปที่ดินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1949 โดยบังคับยึดที่ดินจากชาวนไต้หวันและเขียนโฉนดที่ดินเสียใหม่ จากนั้นจึงแจกจ่ายที่ดินตามสัดส่วนระหว่างชาวจีนแผ่นดินใหญ่กับชาวนไต้หวัน ผลจากการปฏิรูปที่ดินทำให้คณะจีนชาตินิยมได้ที่ดินเป็นจำนวนมากและสามารถทำกำไรมหาศาลได้จากการเปิดให้เช่าที่ดินราคาถูกกว่าเจ้าที่ดินเดิม

²⁰ แปลมาจากข้อความ "Our principles commit us to democracy, but so long as we let communism exist we can never implement our principles and can never have democracy." (Kagan, 1982 :50)

คณะจีนชาตินิยมได้ผลประโยชน์ของการปฏิรูปที่ดินสองประการหลัก คือหนึ่ง รัฐได้กำไรมหาศาลจากการปล่อยเช่าที่ดินและขายที่ดิน สองคือ การปฏิรูปที่ดินทำให้เกิดการกระจายของประชากรชาวจีนที่เพิ่งอพยพเข้ามาไปทั่วเกาะไต้หวัน นั่นทำให้ชาวจีนสามารถแทรกซึมเข้าไปตั้งรกรากในหมู่ชาวกไต้หวันได้โดยนำพาวิถีปฏิบัติและวัฒนธรรมไปด้วยกัน และบ่อยครั้งที่ทหารชาวจีนได้แต่งงานกับชาวกไต้หวันหรือกลุ่มชาติพันธุ์ท้องถิ่น นอกจากนี้แล้วนโยบายการปฏิรูปที่ดินนี้ยังทำให้เกิดการย้ายของประชากรชาวกไต้หวันไปสู่เมืองใหญ่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมและการจ้างงานเกิดขึ้น (Ketty W. Chen, 2008: 199-200) อาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่าการปฏิรูปที่ดินของคณะจีนชาตินิยมทำให้เกิดการกระจายตัวของประชากรชาวจีนไปทั่วไต้หวัน และยังผลให้เกิดการกลืนกลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

ภารกิจเร่งด่วนของคณะจีนชาตินิยมหลังการถอยทัพปักหลักที่ไต้หวัน คือการปลูกฝังอุดมการณ์จีนชาตินิยม และอัตลักษณ์อันพึงมีแบบชาวจีน ลงไปบนความคิดและค่านิยมของชาวกไต้หวัน หรือเรียกอีกอย่างว่าการกลืนกลายให้เป็นจีนนี้เป็นทางรอดเดียวที่จะรักษาระบอบการปกครองของคณะจีนชาตินิยมเอาไว้ได้ ด้วยเหตุนั้นไต้หวันจะต้องถูกนับรวมเป็นส่วนหนึ่งของความต่อเนื่องอันยาวนานของประวัติศาสตร์จีน นั่นทำให้ประวัติศาสตร์ไต้หวันยุคอาณานิคมญี่ปุ่นรวมถึงอิทธิพลญี่ปุ่นในไต้หวันกลายเป็นปัญหาที่ต้องลบทิ้ง กระบวนการถอดถอนอิทธิพลญี่ปุ่นจึงกลายเป็นความสนใจหลักของนโยบายทางวัฒนธรรมของคณะจีนชาตินิยมหลังการถอยทัพในปีค.ศ. 1949 (Wang, 2005: 59)

อย่างไรก็ตามการปฏิรูปวัฒนธรรมของคณะจีนชาตินิยมนั้นก็ยังไม่มีความเข้มข้นมากนักด้วยภาวะสงครามเย็นระบอบตลอดช่วงทศวรรษที่ 1950 คณะจีนชาตินิยมยังสามารถอ้างความชอบธรรมในการรักษาภาพของการเป็นสาธารณรัฐจีนเพียงหนึ่งเดียวไว้ได้ จนกระทั่งนโยบายการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเริ่มเปลี่ยนไปสู่การฟื้นฟูความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือจีนคอมมิวนิสต์บนแผ่นดินใหญ่ ทำให้ในที่สุดแล้วสาธารณรัฐจีนต้องหลีกทางให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ครองที่นั่งในสภาสหประชาชาติในฐานะประเทศจีนเพียงแห่งเดียวในปีค.ศ. 1971 ในระหว่างนั้นเองที่การปฏิรูปวัฒนธรรมของคณะจีนชาตินิยมถึงได้ทวีความเข้มข้นขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก นั่นคือเมื่อประชาชนทั้งชาวจีนและชาวกไต้หวันเริ่มตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับความหวังในการยึดคืนแผ่นดินแม่ที่ดูเหมือนจะยังไม่ใกล้หน้าไปไหน ในขณะที่คนรุ่นถัดไปได้เติบโตขึ้นและไม่ได้มีความรู้สึกร่วมที่จะสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์เพื่อชิงดินแดนแม่กลับคืนมา

อีกต่อไป การสร้างความชอบธรรมทางการเมืองเพื่อกล่าวอ้างความเป็นจีนในภาวะวิกฤติชาติจึงเป็นแรงกระตุ้นจากภายใน ในอีกทางหนึ่งนั้นสาธารณรัฐประชาชนจีนก็เริ่มแสวงหาการสนับสนุนและการยอมรับทางการเมืองจากประเทศอื่นๆ ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1960 นั้นทำให้เกิดการแข่งขันแย่งชิงตำแหน่งตัวแทนประเทศจีนจากชุมชนทางการเมือง การปกครองของคณะจีนชาตินิยม จากปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อชิงการนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นจีนอย่างถูกต้องในปริบทด้านวัฒนธรรม (Wang, 2005: 60-61) ด้วยเหตุนี้การปฏิรูปวัฒนธรรมจึงเป็นปฏิกิริยาต่อกระแสความขัดแย้งที่เริ่มปะทุขึ้นจากทั้งภายในไต้หวันและนอกไต้หวันเอง

การปฏิรูปวัฒนธรรมโดยเนื้อแท้แล้วคือการแย่งชิงความเป็นจีน หากกระบวนกรปกครองสาธารณรัฐประชาชนจีนคือการสร้างจีนขึ้นมาใหม่ด้วยการขับไล่เศษเดนที่เหลือของระบบศักดินาเก่าแล้ว ฝ่ายสาธารณรัฐจีนของคณะจีนชาตินิยมก็กล่าวอ้างตัวว่าเป็นผู้พิทักษ์วัฒนธรรมจีนอันจริงแท้ ในช่วงปีค.ศ. 1966 สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เริ่มการปฏิวัติวัฒนธรรมขึ้น ทางฝ่ายสาธารณรัฐจีนก็มีนโยบายปฏิรูปวัฒนธรรมที่เรียกว่า “กระแสการเกิดใหม่ทางวัฒนธรรมจีน” (Chinese Cultural Renaissance Movement) ออกมาในปีเดียวกัน โดยมีเป้าประสงค์สองประการคือ หนึ่งเพื่อแสดงต่อชุมชนโลกว่าวัฒนธรรมจีนนั้นได้รับการอนุรักษ์อย่างดีในไต้หวัน และสองเพื่อกระตุ้นความมั่นใจในการมีมรดกทางวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรือง การเกิดขึ้นของกระแสการเกิดใหม่ทางวัฒนธรรมจีนจึงไม่อาจตีความเป็นอื่นได้ นอกจากคณะจีนชาตินิยมคือทนายทอชอบธรรมของวัฒนธรรมประเพณีและชาติจีน (Wang, 2005: 61) โดยเป้าหมายการปฏิรูปวัฒนธรรมนี้มีไว้เพียงมุ่งเป้าไปยังคอมมิวนิสต์บนจีนแผ่นดินใหญ่ หากแต่ยังเป้าประสงค์จะกลืนกลายชาวไต้หวันอีกด้วย

การปฏิรูปวัฒนธรรมจึงนำไปสู่ข้อห้ามปฏิบัติและการปรับตัวอีกมากมายสำหรับชาวไต้หวัน ความชอบในวัฒนธรรมดั้งเดิมกลายเป็นเรื่องต้องห้าม เช่น คณะจีนชาตินิยมได้ประกาศห้ามการแสดงเพลงและละครไต้หวันในพื้นที่สาธารณะ จ๊วไต้หวันซึ่งเป็นละครศิลป์ที่ได้รับความนิยมมากในหมู่ชาวไต้หวัน และโดยปกติจะจัดแสดงบนเวทีที่ตั้งบนจัตุรัสในเมืองกลายเป็นการแสดงต้องห้าม และต้องถูกแทนที่ด้วยจ๊วปักกิ่งซึ่งเป็นการแสดงที่เลียด โทเชกชอบ (Ketty W. Chen, 2008: 205) ถึงกระนั้นการปฏิรูปวัฒนธรรมที่พุ่งเป้าไปยังชาวไต้หวันมากที่สุดก็คือเรื่องภาษา

ในช่วงปีค.ศ. 1970 นโยบายการส่งเสริมภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) ในฐานะภาษาประจำชาติได้ถูกนำมาบังคับใช้เพื่อขจัดความนิยมในการพูดภาษาถิ่น รวมถึงภาษาจีนฮกเกี้ยนสำเนียง

ไต้หวันซึ่งเป็นภาษาที่นิยมมากที่สุดของชาวไต้หวันให้หมดไป รวมทั้งการควบคุมการออกอากาศ สถานีโทรทัศน์ที่ควบคุมให้ออกอากาศได้เฉพาะภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) แต่นั่นยังจำเป็นให้เห็น ความเหลื่อมล้ำระหว่างชาวไต้หวันและชาวจีนขึ้นไปอีกระดับ กล่าวคือในขณะที่ชาวไต้หวันต้อง เรียนรู้ภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) ใหม่ทั้งหมด ส่วนชาวจีนนั้นก็ไม่ต้องเรียนรู้ภาษาใหม่ เพิ่มเติม นั่นทำให้โอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้และการเข้าถึงงานต่างกว้างมากยิ่งขึ้น รวมถึงในพื้นที่ สาธารณชนนั้นการพูดภาษาอื่นใดนอกจากภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) กลายเป็นเรื่องต้องห้าม นอกจากนี้แล้วหากในพื้นที่ที่สาธารณะมีตำรวจคอยตรวจตรา ในโรงเรียนก็จะมีตำรวจภาษา (language police) คอยตรวจตรา หากใครเผลอพูดภาษาถิ่นอื่นใดนอกเหนือจากภาษาจีนกลาง (แมน ดาริน) การลงโทษอย่างรุนแรงได้ถูกนำไปปฏิบัติเช่นการจ่ายค่าปรับ หรือการแขวนป้ายห้อยคอที่เขียน ว่าฉันพูดภาษาจีนสกเกี้ยนสำเนียงไต้หวัน นี่คือการลงโทษให้เกิดความอับอายจนไม่กล้าจะพูดภาษา อื่นใดอีก (Ketty W. Chen, 2008: 203-204)

เช่นเดียวกับนโยบายการกลืนกลายทางภาษา การปฏิรูปการศึกษาก็เป็นผลต่อเนื่องจากการ ปฏิรูปวัฒนธรรม โดยแก่นกลางของการปฏิรูปการศึกษาคือการเข้าควบคุม ปลุกฝังและสร้าง ประชากรตามที่รัฐต้องการ ด้วยเหตุนี้คณะจีนชาตินิยมจึงเข้าควบคุมการศึกษาอย่างเร่งด่วนตั้งแต่ คราวล่าถอยมายังไต้หวัน โดยผู้ที่ทำอาชีพครูในแผ่นดินใหญ่เมื่อย้ายมาแล้วจะถูกส่งไปประจำ โรงเรียนต่างๆ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนก็ถูกแทนที่ด้วยคนจีน โดยมีผู้ช่วยเป็นชาวไต้หวัน (Ketty W. Chen, 2008: 201) หลักสูตรในโรงเรียนล้วนเต็มไปด้วยการครอบงำควบคุมและกลืนกลายให้เป็น ประชากรของคณะจีนชาตินิยม ทุกโรงเรียนจะต้องมีธงชาติสาธารณรัฐจีน มีเพลงพรรคคณะจีน ชาตินิยมเป็นเพลงปลุกใจ มีรูปชุน ยัตเซน และเจียง ไคเชกประดับฝาผนัง นอกจากนี้ยังมีภาคปฏิบัติ ที่แสดงออกถึงความรักชาติ อาทิเช่น การเคารพธงชาติ วิชาการฝึกทหาร และวิชาการร้องเพลงปลุก ใจ โดยนักเรียนในโรงเรียนรัฐตั้งแต่อายุ 6-18 ปีจะต้องเรียนร้องเพลงปลุกใจเหล่านี้ “สู้กลับ ไปสู้ แผ่นดินใหญ่” (Fight our way back to the Mainland) “ฉันคือชาวจีน” (I am a Chinese) “จีนจะต้อง แข็งแกร่ง” (China will be Strong) “ฉันรักประเทศจีน” (I love China) และ “ลูกพลัมผลิบาน” (The Plum Blossom) รวมถึงมีการจัดประกวดร้องเพลงปลุกใจด้วยเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการเร่ง ตีพิมพ์ตำราเรียน โดยประมาณการว่าในช่วงระหว่างปีค.ศ.1949-1957 มีตำราถูกตีพิมพ์มากกว่า 19,000 เล่ม ตำราเก่าในภาษาญี่ปุ่นและภาษาจีนสกเกี้ยนล้วนถูกยึดและทำลายทิ้ง (Ketty W. Chen, 2008: 201-202) นี่อาจเรียกได้ว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาในช่วงระหว่างทศวรรษ 1950 ที่ความหวัง

ในการกู้คืนแผ่นดินใหญ่ยังเรื่องรองอยู่ แต่เหนืออื่นใด การปฏิรูปการศึกษาที่เป็นผลสืบเนื่องจากการแสวงหาเกิดใหม่ทางวัฒนธรรมจีนกลับเกิดขึ้นในปีค.ศ. 1968

ในปีดังกล่าวตำราเรียนฉบับมาตรฐานภายใต้การดูแลของ สำนักงานการเรียบเรียงและการแปลแห่งชาติ (National Bureau of Editing and Translation) ได้ออกเผยแพร่และใช้เรียนไปทั่วประเทศ เนื้อหาของตำราเรียนนี้ถูกออกแบบมาเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกชาตินิยมและปลูกความเกลียดชังต่อศัตรูคอมมิวนิสต์บนแผ่นดินใหญ่ เพื่อที่เด็กนักเรียนเหล่านี้จะได้ยอมถวายตัวเพื่อรับใช้ภารกิจศักดิ์สิทธิ์ในการนำพาแผ่นดินใหญ่กลับคืนมา นั่นทำให้ตำราเรียนที่ออกมานั้นล้วนมีแต่เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นจีน ส่งเสริมอัตลักษณ์จีน การเฉลิมฉลองวัฒนธรรมจีน รวมถึงประวัติศาสตร์ความต่อเนื่องตลอดหลายพันปีของจีนว่า ชาตินั้นถูกหลอมสร้างด้วยการรวมผสานทางประวัติศาสตร์กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นานาผ่านการกลืนกลายทางวัฒนธรรมจีนจนสถาปนาเป็นสาธารณรัฐจีนในปัจจุบัน (Huang and Chen, 2019: 110) นั่นทำให้เรื่องเกี่ยวกับไต้หวันทั้งหมดแทบจะสูญหายไปจากตำราเรียน หรืออาจกล่าวได้ว่า มากกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์นั้นถูกอุทิศให้กับการเรียนเกี่ยวกับ แผ่นดินแม่อันยิ่งใหญ่ และเหลือไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ให้กับไต้หวัน เช่นเดียวกับวิชาภาษาประจำชาติที่ 95 เปอร์เซ็นต์ทุ่มเทให้กับงานเขียนของนักเขียนเก่าแก่หรือร่วมสมัยของจีน ในขณะที่มีนักเขียนไต้หวันเพียงน้อยนิดที่ปรากฏในตำราเรียน ยิ่งไปกว่านั้นสุนทรพจน์ทางการเมืองของชุน ยัตเซิน และเจียง ไคเชกล้วนถูกรวมอยู่ในตำราเรียนด้วยเช่นกัน (Wang, 2005: 63) อาจสรุปได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาล้วนเป็นไปเพื่อการกลืนกลายและสร้างประชากรตามที่คณะจีนชาตินิยมต้องการ

กลไกควบคุมสังคมไต้หวันยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์จึงประกอบด้วยกลไกการศึกษาที่ควบคุมและแพร่กระจายความกลัว ในขณะที่เดียวกันนั้นก็ดำเนินการปฏิรูปด้านต่างๆ เพื่อกลืนกลายให้ไต้หวันกลายเป็นจีน ด้วยกลไกเหล่านี้คณะจีนชาตินิยมจึงปกครองไต้หวันมาอย่างยาวนานจนแทบไร้ผู้ต่อต้าน จนกระทั่งกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงค่อยๆ เริ่มปรากฏขึ้นในปีค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นปีที่เจียง ไคเชกได้สิ้นอายุขัย และเจียง จิงกัวขึ้นมาเป็นผู้นำแทนตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1970 ในปีนั้นเองที่กระแสการเรียกร้องประชาธิปไตยเริ่มขยับไหวด้วยการตีพิมพ์ของนิตสาร “ไต้หวันพิจารณาการเมือง” (Taiwan Political Review) ซึ่งวิพากษ์ความไร้ประสิทธิภาพของระบบเผด็จการภายใต้การนำของเจียง จิงกัว รวมถึงการที่ชาวไต้หวันเริ่มได้รับเลือกเป็นผู้แทนในท้องถิ่นมากขึ้น แม้จะถูกขัดขวางด้วยด้วยกระบวนการเลือกตั้งที่คณะจีนชาตินิยมผูกขาดไว้ก็ตาม (Wang, 2005: 65) เป็นที่

น่าสังเกตว่าเจียง จิ่งกั๋วไม่ได้ใช้กำลังปราบปรามดังเช่นแต่ก่อน หากแต่ยอมเปิดที่นั่งในสภาบางส่วนและเปิดให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยคิงชาวได้หวนเข้ามาในโครงสร้างอำนาจของคณะจีนชาตินิยมเพิ่มขึ้น การกระทำนี้จึงอาจเป็นวิธีการซื้อความเชื่อมั่นจากประชาชนคืนมา โดยไม่ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายการกลืนกลายให้เป็นจีน (Wang, 2005: 66)

แต่แล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏเมื่อผู้ต่อต้านระบอบการปกครองของคณะจีนชาตินิยมรวมตัวกันเป็นกลุ่มขบวนการที่เรียกกันว่า “ตั่งไว” (Tangwai หรือ Dangwai) ที่แปลว่าผู้อยู่นอกพรรค การเลือกตั้งในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1977 ผู้สมัครเลือกตั้งจากขบวนการตั่งไว ได้รับที่นั่งผู้บริหารเทศมณฑล 4 ตำแหน่งจาก 20 ที่นั่ง และได้รับเลือกเป็นผู้แทนสภามณฑล 21 คน (Jacobs, 2005: 20) นั่นคือจุดเริ่มต้นของขบวนการตั่งไวและการเรียกร้องประชาธิปไตย โดยตลอดปีค.ศ. 1978 ขบวนการตั่งไวได้เดินขบวนประท้วงทั่วไต้หวันโดยวาดหวังหาเสียงผู้สนับสนุนในการเลือกตั้งส่วนกลางที่กำลังจะมีขึ้นในวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1978 แต่แล้วคณะจีนชาตินิยมก็ระงับการเลือกตั้งทั่วไปในนามความมั่นคงเมื่อสหรัฐอเมริกาประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐจีน และไปสานสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนในวันที่ 16 ธันวาคมปีเดียวกัน (Jacobs, 2005: 21)

ในปีค.ศ. 1979 ขบวนการตั่งไวได้ก่อตั้งนิตยสาร “ฟอร์โมซา นิตยสารของขบวนการประชาธิปไตยไต้หวัน” (Formosa; The Magazine of Taiwan's Democratic Movement) โดยมีสำนักงานสาขากระจายอยู่ทั่วเกาะไต้หวัน และมักจะจัดกิจกรรมชุมนุมกันขึ้นภายใต้หน้ากากของงานเลี้ยงวันเกิดบ้าง หรืองานแต่งงานบ้างเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายห้ามการชุมนุมในที่สาธารณะตามการบังคับใช้กฎอัยการศึก (Wang, 2005: 66) จนนำไปสู่การประท้วงใหญ่ ในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1979 ซึ่งเป็นการประท้วงที่ใหญ่ที่สุดนับจากการประท้วงเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 ด้วยเหตุนี้การประท้วงนี้จึงถูกเรียกว่า “เหตุการณ์ฟอร์โมซา” (Formosa Incident) หรือถูกเรียกอีกอย่างว่า เหตุการณ์เกาสง (Kaohsiung Incident) หากแต่การปราบปรามนี้ก็กลับไปสู่กระแสเรียกร้องประชาธิปไตยที่เข้มข้นขึ้น กล่าวคือการปราบปรามและจับกุมแกนนำขบวนการตั่งไวกลับทำให้ญาติของนักโทษการเมืองเหล่านั้นได้รับเสียงเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้นในการเลือกตั้งครั้งถัดๆ ไป โดยการเลือกตั้งในวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 1986 มีผู้แทนจากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า (Democratic Progressive Party) หรือ DPP ที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นในวันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 1986 ได้รับเลือกตั้งในสภาผู้แทนราษฎรถึง 11 คน

นอกจากนี้แล้วขบวนการประท้วงก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อแกนนำของขบวนการตั้งไว้ถูกจับกุมในเหตุการณ์เกาสงก็มีนักกิจกรรมรุ่นใหม่ขึ้นมาแทนที่โดยมียุทธวิธีการประท้วงที่แตกต่างกันออกไป ตั้งแต่การเดินขบวนประท้วงอย่างต่อเนื่องเพื่อกดดันรัฐบาลคณะจินชาตินิยม โดยประมาณการณ์ว่าตลอดช่วงทศวรรษ 1980 มีการเดินขบวนประท้วงมากกว่า 3,000 ครั้ง รวมทั้งการตีพิมพ์นิตยสารที่บ่มเพาะความคิดเกี่ยวกับความเป็นไต้หวัน เนื่องด้วยในประวัติศาสตร์บับทางการเมืองนั้นอดีตของไต้หวันกลายเป็นเรื่องที่ถูกลืมหรือไม่ได้ถูกบิดเบือนเพื่อให้เข้ากับความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์จีน ด้วยความไม่พอใจกับประวัติศาสตร์บับทางการเมือง ประวัติศาสตร์ของคนไต้หวันจำเป็นต้องถูกสร้างขึ้นโดยชาวไต้หวันเอง โดยเริ่มมีการตีความและจินตนาการถึงไต้หวันในฐานะชาติ จนนำไปสู่ข้อสรุปว่า “การกล่าวอ้างว่าไต้หวันได้สถาปนาเป็นชาติและเป็นรัฐที่มีอธิปไตยสมบูรณ์นั้นหมายความว่าไต้หวันจำเป็นต้องตัดสายสัมพันธ์ทั้งทางวัฒนธรรมและการเมืองออกจากจีน”²¹ (Wang, 2005: 69) การตีความประวัติศาสตร์และความเป็นไต้หวันใหม่ไม่ได้แพร่กระจายในสังคมผ่านนิตยสารเท่านั้น หากแต่ปรากฏในคำปราศรัยสาธารณะในที่ชุมนุมด้วยนั้นทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยไต้หวันล้วนมีความรู้สึกเจ็บปวดร้าวร่วมอยู่ทุกการเคลื่อนไหว (Wang, 2005: 70) ทุกคนในขบวนการเคลื่อนไหวย่อมมีประสบการณ์ร่วมไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งในการเอาชีวิตรอดจากความโหดร้ายของยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์ รวมถึงเหตุการณ์ 228 ก็ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของสำนึกชาติไต้หวันที่ต้องการอิสรภาพหากแต่ถูกปราบปรามย่อยยับจากจินชาตินิยม หรือเรียกอีกอย่างได้ว่าเหตุการณ์ 228 คือ “บาดแผลก่อตั้งชาติ” (founding trauma) ในความทรงจำบาดแผลร่วมของชาวไต้หวัน (Stolojan, 2017: 28) จนอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย (Democratization) ของไต้หวันนั้นแทบไม่อาจแยกขาดจากกระบวนการกลายเป็นไต้หวัน (Taiwanization) (Jacobs, 2005: 23)

กระแสเรียกร้องจากภาคประชาสังคมร่วมกับสภาพของการเมืองระหว่างประเทศล้วนส่งผลให้เจียง จิงกั๋วเปลี่ยนท่าทีและทำการปฏิรูปครั้งใหญ่ 3 ประการ คือหนึ่ง อนุญาตให้มีพรรคการเมืองอื่นได้นอกเหนือจากพรรคคณะจินชาตินิยมได้ สองคณะจินชาตินิยมประกาศในวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1986 ว่าจะมีการยกเลิกกฎอัยการศึก โดยมีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคมปีถัดไป และสามอนุญาตให้ผู้อาศัยในไต้หวันสามารถเดินทางไปยังจีนแผ่นดินใหญ่ได้ (Jacobs, 2005: 33) การ

²¹ แปลมาจากข้อความ “To claim that Taiwan constituted a nation and deserved to be a sovereign state meant that Taiwan would have to have to cut off its cultural and political ties with China” (Wang, 2005: 69)

ปฏิรูปดังกล่าวทำให้ยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์แห่งความน่าสะพรึงกลัวได้สิ้นสุดลงในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1987

2.3 ได้หวนยุคหลังยกเลิกกฎอัยการศึก (1987-ปัจจุบัน)

หลังการยกเลิกกฎอัยการศึก กลไกควบคุมสังคมที่คณะจีนชาตินิยมเคยใช้ควบคุมสังคมก็ได้รับการเปลี่ยนแปลง อาทิเช่น การปล่อยตัวนักโทษการเมือง การยกเลิกกฎหมายควบคุมสื่อ รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาโดยลดชั่วโมงการเรียนรู้เกี่ยวกับจีน และเพิ่มชั่วโมงการเรียนรู้เกี่ยวกับไต้หวันลงไปแทนอย่างไรก็ตามการไล่ล่าผู้ฝักใฝ่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ก็ยังคงมีผลบังคับใช้ตามบทบัญญัติชั่วคราวว่าด้วยการเคลื่อนย้ายกำลังพลเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ (The Temporary Provisions Effective During the Period of National Mobilization for Suppression of the Communist Rebellion) จนกระทั่งบทบัญญัติชั่วคราวนี้ถูกยกเลิกไปในค.ศ. 1991

พร้อมกันนั้นก็เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกคราภายในคณะจีนชาตินิยม เจียง จิ่งกั๋วเสียชีวิตลงในปีค.ศ. 1988 หรือราวหนึ่งปีให้หลังการยกเลิกกฎอัยการศึก นั่นทำให้หลี่ เต็งฮุย (Lee Teng-hui) ขึ้นมาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแทนเจียง จิ่งกั๋ว โดยพื้นเพของหลี่ เต็งฮุยนั้นเป็นชาวไต้หวันโดยกำเนิดและมีใจเปิดกว้างยอมรับเสรีภาพและการปฏิรูป ทำให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของไต้หวันเป็นไปอย่างราบรื่น ดังเห็นได้จากปฏิกิริยาตอบสนองต่อการชุมนุมของนักเรียนนักศึกษาไต้หวันหน้าลานอนุสรณ์สถานเจียง ไคเชกในนามการเคลื่อนไหวดอกลิลี่ป่า (Wild Lily Student Movement) ซึ่งใช้ดอกลิลี่ไต้หวันสีขาว (Formosa Lily) เป็นสัญลักษณ์การเคลื่อนไหวในช่วงกลางเดือนมีนาคม ค.ศ.1990 ข้อเรียกร้องของการเคลื่อนไหวดอกลิลี่ป่า คือให้มีการปฏิรูประบบการเมืองโดยให้รัฐสภาหมิ่นปี หรือรัฐสภาแต่งตั้งเดิมที่อยู่มาตั้งแต่ค.ศ. 1947 และต่ออายุมาเรื่อยๆให้ลาออกไป พร้อมกับเปิดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรง รวมถึงยกเลิกบทบัญญัติชั่วคราวว่าด้วยการเคลื่อนย้ายกำลังพลเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ ข้อเรียกร้องทั้งหมดนั้นหลี่ เต็งฮุยรับฟังโดยการเชิญตัวแทนนักศึกษาเข้าพบแล้วให้สัญญาว่าจะแก้ไขตามคำเรียกร้อง

การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยจึงเดินทางเป็นลำดับดังนี้ ในวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1990 ประธานาธิบดีหลี่ เต็งฮุยได้ประกาศนิรโทษกรรมนักโทษการเมืองแทบทั้งหมด ด้วยเหตุว่าแท้จริงแล้วตัวหลี่ เต็งฮุยก็เคยประสบชะตากรรมเดียวกับเหล่านักโทษการเมืองในยุคสมัยไวด์ เทอร์

เรอร์ (Sung, 2014: 48-49) จากนั้นกระบวนการเจรจาร่วมมีระหว่างพรรคคณะจีนชาตินิยมกับพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ดำเนินไปในปีค.ศ. 1991 พร้อมกับการลาออกของสมาชิกสภาหมื่นปี นอกจากนี้แล้วในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1991 รัฐบาลได้ประกาศยกเลิกบทบัญญัติชั่วคราวว่าด้วยการเคลื่อนย้ายกำลังพลเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ อันเป็นการปิดฉากการไล่ล่าศัตรูทางการเมืองและสงครามกลางเมืองที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน ในระหว่างปีค.ศ. 1991-1992 การแก้ไขรัฐธรรมนูญพร้อมกับการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การเลือกตั้งประธานาธิบดีในระบอบประชาธิปไตยครั้งแรกในปีค.ศ. 1996 และหลี่ เต็งฮุยก็ได้เป็นประธานาธิบดีสมัยที่สอง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยได้วันที่ยังไม่สมบูรณ์จนกว่าจะถึงปีค.ศ. 2000 เมื่อ เฉิน ชุยเปียน (Chen Shui-bian) ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าได้เป็นประธานาธิบดีคนแรกหลังจากที่พรรคคณะจีนชาตินิยมครองอำนาจมานานกว่า 55 ปี

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยได้วันดำเนินไปพร้อมกับกระบวนการกลายเป็นได้วันด้วยการย้อนกลับไปค้นหา รื้อฟื้น และรำลึกอัตลักษณ์ความเป็นได้วัน จนเกิดปรากฏการณ์ “ความทรงจำแบ่งบาน” ไปทั่วทุกอาณาบริเวณสังคม โดยมีเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ เป็นพื้นที่สำคัญของการรื้อฟื้นจดจำ และแย่งชิงฉายใช้ให้ความหมายตามความทรงจำร่วมที่แต่ละกลุ่มเลือกจดจำและยึดถือไว้ จนปัจจุบันการช่วงชิงฉายใช้ให้ความหมายแก่เหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ก็ยังคงดำเนินต่อไปในสังคมได้วัน อันที่จริงแล้วการรำลึกจดจำและให้ความหมายกับเหตุการณ์ 228 นั้นดำเนินมาโดยตลอดสำหรับกลุ่มผู้ศึกษาการเมืองที่แตกกระจายไปยังญี่ปุ่น บ้างสหรัฐอเมริกาบ้าง โดยมีการตีความเหตุการณ์ 228 ในลักษณะที่ต่างกันดังนี้ กลุ่มเรียกร้องอิสรภาพได้วันในญี่ปุ่นนั้นส่วนใหญ่มักประสบกับความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 ด้วยตนเอง การตีความเหตุการณ์ 228 จึงพุ่งเป้าไปที่ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ของชาวได้วันและชาวจีน โดยถือว่าตนเองเป็นผู้ที่จะมาล้างแค้น และเป็นทายาทของเหล่าผู้ยอมพลีชีพเพื่ออิสรภาพได้วัน เป้าหมายของกลุ่มนี้คือการสร้างเหตุการณ์ 228 ครั้งที่สองเพื่อขับไล่ชาวจีนออกไปจากแผ่นดินได้วันให้หมดไป

ในขณะที่กลุ่มเรียกร้องอิสรภาพในสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยชาวได้วันรุ่นใหม่ที่มีโอกาสได้มาเรียนหรือทำงานที่สหรัฐอเมริกานั้นตั้งแง่วิพากษ์มุมมองของกลุ่มแรกว่า มีความกระหายอยากแก้แค้นส่วนตัวเป็นแรงผลักดันมากกว่าจะเรียกอิสรภาพในได้วัน

กลุ่มเรียกร้องอิสรภาพในสหรัฐอเมริกาเน้นกลับตีความเหตุการณ์ 228 เสียใหม่ว่าเป็นการคืนรนต่อสภาพการเมืองที่ฉ้อฉลมากกว่าเป็นผลมาจากความตึงเครียดระหว่างชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเริ่มเหตุการณ์ 228 ก็มีชาวจีนแผ่นดินใหญ่ถูกชาวไต้หวันทำร้ายรวมอยู่ด้วย หรือชาวไต้หวันบางคนก็ให้ความช่วยเหลือชาวจีนหลบภัย รวมถึงการที่มีชาวจีนบางส่วนให้ความช่วยเหลือกับชาวไต้หวันระหว่างการกวาดล้าง ดังนั้นเหตุการณ์ 228 จึงควรถูกมองว่าเป็นโศกนาฏกรรมของทั้งชาวไต้หวันและชาวจีนร่วมกัน แนวทางการตีความอย่างประนีประนอมนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องด้วยกระแสของการตีความเหตุการณ์ 228 ว่าเป็นผลมาจากความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ยังเป็นประเด็นสำคัญอยู่ อย่างไรก็ตามการกล่าวถึงเหตุการณ์ 228 ภายในไต้หวันยังไม่มีวี่แววของความเคลื่อนไหวมากนักในช่วงทศวรรษที่ 1970 แม้กระทั่งในนิตยสารฟอร์โมซาของกลุ่มตั้งไว้การกล่าวถึงเหตุการณ์ 228 ก็ยังเป็นเพียงกล่าวอย่างอ้อมค้อม หรือแทบไม่ได้เอ่ยถึงเลย ทำให้ระมัดระวังจนแทบเป็นการเซนเซอร์ตัวเองเช่นนี้บ่งบอกได้ว่าเหตุการณ์ 228 ยังเป็นเรื่องต้องห้ามอยู่ จนกระทั่งล่วงเข้าสู่ทศวรรษ 1980 การกล่าวถึงเหตุการณ์ 228 จึงเริ่มขยายตัวเป็นวงกว้าง แม้จะมีการกวาดล้างทั้งเซนเซอร์ หรือยีนิตยสารตั้งไว้ทุกฉบับที่มีการเอ่ยถึงเหตุการณ์ 228 แต่นิตยสารของขบวนการตั้งไว้ทุกฉบับในเดือนกุมภาพันธ์นับจากปีค.ศ. 1980 เป็นต้นมาจะอุทิศเนื้อหาให้กับเหตุการณ์ 228 นับจากนั้นมาจิตวิญญาณของเหตุการณ์ 228 ก็ได้กลายเป็นสัญลักษณ์เรียกร้องอิสรภาพของไต้หวันจากระบอบการปกครองของคณะจีนชาตินิยม (Fleischauer, 2007: 376-382)

แต่พิธีการรำลึกจดจำเหตุการณ์ 228 ก็ยังไม่เคยเกิดขึ้นจนกระทั่ง เริ่มมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “กลุ่มสนับสนุนสันติภาพเหตุการณ์ 228” (228 Incident Peace Promotion) ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1987 โดยประกาศแถลงการเรียกร้องต่อรัฐบาลคณะจีนชาตินิยมให้มีการเปิดเผยความจริงทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 ประกาศขอโทษอย่างเป็นทางการ และเยียวยาความรู้สึกเจ็บแค้นของบรรดาเหยื่อผู้เสียหาย ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 พร้อมกับจัดตั้งอนุสรณ์สถานและพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ และเรียกร้องให้ทุกวันที่ 28 กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นวันรำลึกแห่งชาติถึงเหตุการณ์ 228 (Hsiao, 2018: 102-103) แม้จะมีแรงต้านทานจากฝั่งคณะจีนชาตินิยมที่พยายามขัดขวางการชุมนุมโดยอสังกฏัยการศึกษา แต่ผลจากการเรียกร้องดังกล่าวทำให้เกิดพิธีกรรมรำลึกจดจำเหตุการณ์ 228 เป็นครั้งแรกในวันครบรอบ 40 ปีเหตุการณ์ 228 ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1987 กิจกรรมรำลึกดำเนินไปพร้อมกันทั่วเกาะไต้หวันมากกว่า 20 กิจกรรม โดยลี้ฟงขบวนพิธีรำลึกที่ไทเปมีผู้เข้าร่วมมากกว่า 30,000 คน นับแต่นั้นมาพิธีกรรมรำลึกถึงเหตุการณ์ 228 ก็ดำเนินมาโดยตลอด (Fleischauer, 2007: 383)

เป็นที่น่าสังเกตว่าการเคลื่อนไหวจัดพิธีกรรมรำลึกเหตุการณ์ 228 ได้เป็นครั้งแรกก่อนการยกเลิกกฎอัยการศึกในเดือนกรกฎาคม ล้วนบ่งชี้ถึงสภาพความหวาดกลัวที่คล้ายตัวลงหลังการประกาศจะยกเลิกกฎอัยการศึกในวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1986 ด้วยเหตุนี้พิธีกรรมรำลึกจึงเริ่มปรากฏขึ้น

แน่นอนว่าขบวนการรื้อฟื้นจดจำและรำลึกเหตุการณ์ 228 เริ่มมาจากภาคประชาสังคมที่เพิ่มกำลังและแข็งแกร่งขึ้นเรื่อยๆ ข้อเรียกร้องในการสืบสวนหาผู้กระทำผิดมาลงโทษกลายเป็นกระแสของสังคมได้หวั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารระดับสูงของคณะจีนชาตินิยมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสังหารหมู่ชาวไต้หวันและยังมีชีวิตอยู่ในขณะนั้น เป้าความสนใจจึงตกไปอยู่กับนายพลเผิงเหมิงฉี (Peng Meng-chi) ผู้ซึ่งได้รับฉายาระหว่างเหตุการณ์ 228 ว่าเป็น “จอมเชือดแห่งเกาะตง” (The Butcher of Kaohsiung) โดยตลอดระยะเวลาต้นทศวรรษ 1990 มีความพยายามฟ้องร้องเอาผิดเผิงเหมิงฉีมาโดยตลอด แต่ข้อกล่าวหาที่ตกไปในชั้นศาลด้วยข้ออ้างว่าคดีหมดอายุความไปแล้ว จนกระทั่งเผิงเหมิงฉีเสียชีวิตไปในปีค.ศ. 1997 หลุมศพของเขาก็มักจะเผชิญกับการทุบทำลายอยู่บ่อยครั้ง การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบาดแผลความทรงจำที่ยังคุกรุ่น และความไม่เป็นธรรมที่ยังไม่ได้รับการสะสาง

โดยปกติแล้วการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในประเทศที่ผ่านประวัติศาสตร์บาดแผลและความรุนแรงในอดีตมา ย่อมต้องผ่านกระบวนการสร้างความเป็นธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน หรือกล่าวคือต้องผ่านกระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เปิดเผยความจริงให้แก่เหยื่อ ครอบครัวของเหยื่อ รวมถึงสังคมได้รับรู้ อันนำไปสู่กระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด พร้อมทั้งดำเนินการเยียวยาและชดเชยเหยื่อผู้ได้รับผลกระทบ รวมถึงการปฏิรูปสิทธิมนุษยชนและสร้างความตระหนักรู้ถึงความเจ็บปวดของเหยื่อ และในที่สุดนำไปสู่การปรองดองกันในสังคม หากแต่การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยในไต้หวันนั้น ความเป็นธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านนั้นแทบไม่เคยประสบผลสำเร็จเลย เนื่องจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในไต้หวันนั้นล้วนเป็นการปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลคณะจีนชาตินิยมที่ก่อความรุนแรงในอดีต เพื่อให้อยู่รอดในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ท่าทีการยอมรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ 228 นั้นอาจไม่เกิดขึ้นหากไร้ความเคลื่อนไหวจากภาคประชาสังคมที่เรียกร้องการรำลึกจดจำและการรับผิดชอบ ดังเห็นได้จากท่าทีคำพูดของหลี่ เต็งฮุยเองในพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งปีค.ศ. 1988 โดยมีการกล่าวถึงเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์โดยอ้อมว่าเป็นโศกนาฏกรรมใหญ่อันน่าสลด พร้อมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนลืมอดีตอันขมขื่น และจงมองไปในอนาคตข้างหน้า (Fleischauer, 2007: 384)

แน่นอนว่าการบอกให้ลืมอดีตอันขมขื่นยิ่งนำไปสู่กระแสของการรำลึกจดจำเหตุการณ์ 228 มากขึ้นในภาคประชาชน โดยในปีค.ศ. 1989 ก็ได้มีการเปิดตัวอนุสาวรีย์สาธารณะเพื่อให้เกียรติแก่ผู้วายชนม์เป็นครั้งแรกที่เทศมณฑลเจียอี้ (Chiayi) (Stolojan, 2017: 29) ในขณะที่รัฐบาลคณะจีนชาตินิยมไม่อาจปิดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ 228 ได้อีกต่อไป การยอมรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ 228 จึงเริ่มขึ้น โดยมีการจัดทำรายงานการสืบหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 เป็นครั้งแรกในช่วงต้นทศวรรษ 1990 พร้อมกับการเปลี่ยนท่าทีของหลี่ เต็งฮุยในคำกล่าวระหว่างการแสดงพิธีรำลึกปีค.ศ. 1992 ว่า “มีเพียงการเผชิญหน้ากับความจริงอย่างหาญกล้าและจริงแท้เท่านั้นที่จะทำให้ความทุกข์ทรมานจางหายไป และเมื่อนั้นประวัติศาสตร์ก็จะกลายเป็นบทเรียนสำหรับการย้อนคิด”²² (Naiteh Wu, 2005: 86) โดยในปีเดียวกันนี้เองอนุสรณ์สถานเหตุการณ์ 228 ที่มีรัฐบาลสนับสนุนแห่งแรกได้ถูกก่อสร้างขึ้นที่เทศมณฑลผิงตง จากนั้นในปีค.ศ. 1995 อนุสรณ์สถานที่เมืองไทเปก็ได้สร้างจนเสร็จสิ้นซึ่งต่อมารู้จักกันในชื่อ “สวนสันติภาพรำลึกเหตุการณ์ 228” (228 Peace Memorial Park) พร้อมกับคำขอโทษอย่างเป็นทางการในวันครบรอบ 48 ปี ในปีเดียวกันนี้ยังมีการผ่านกฎหมาย บัญญัติการจัดการและชดเชยกรณีเหตุการณ์ 228 (The 228 Incident Disposition and Compensation Act) ในวันที่ 7 เมษายน ค.ศ. 1995 เพื่อเยียวยาชดเชยเหยื่อและผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ 228 นอกเหนือจากนั้นแล้วยังได้มีการจัดตั้งมูลนิธิรำลึกเหตุการณ์ 228 (228 Memorial Foundation) หรือที่รู้จักกันต่อมาในชื่อ มูลนิธิ 228 อีกด้วย (Hsiao, 2018: 102) จนในปีค.ศ. 1997 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ก็ได้กลายเป็นวันรำลึกแห่งชาติ

ท่ามกลางกระแสการยอมรับผิดชอบของรัฐบาลคณะจีนชาตินิยมต่อเหตุการณ์ 228 นี้ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐบาลคณะจีนชาตินิยมยังไม่ได้รับผิดชอบต่อเหยื่อผู้ได้รับผลกระทบจากการกดขี่ปราบปรามในยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์เลย จนกระทั่งมีผู้ไปพบศพญาติที่หายตัวไปในระหว่างยุคไวด์ เทอร์เรอร์ที่สุสานหลิวจางลี่ (Liuzhangli) ในเมืองไทเปปีค.ศ. 1993 พร้อมกับซากร่างของนักโทษการเมืองที่ถูกตัดสินประหารในช่วงไวด์ เทอร์เรอร์อีกกว่า 200 ร่าง สุสานหลิวจางลี่จึงกลายเป็นที่ความทรงจำแห่งแรกของเหตุการณ์ไวด์ เทอร์เรอร์ที่ปรากฏขึ้นพร้อมกับหลักฐานความรุนแรงที่คณะจีนชาตินิยมกระทำกับประชาชนในช่วงปราบปรามคอมมิวนิสต์ นั้นทำให้เกิดความตระหนักและประเมินเหตุการณ์ไวด์ เทอร์เรอร์เสียใหม่ (Hsiao, 2018: 103) จนนำไปสู่การออกกฎหมายบัญญัติการชดเชยผู้ได้รับการไต่สวนข้อหาข่มขู่ปลุกปั่นและจารกรรมช่วงกบฏอัยการศึกอย่างไม่

²² แปลมาจากข้อความ “only by facing the truth bravely and frankly can the agony be dissolved and history become a lesson for reflection.” (Wu, 2005:86)

ยุติธรรม (Act on Compensation for Wrongful Trials on Charges of Sedition and Espionage during the Martial Law Period) ในวันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1998 พร้อมทั้งจัดตั้งมูลนิธิเยียวยาเหยื่อสำหรับผู้ที่ได้รับคำตัดสินอย่างไม่เป็นธรรมในคดีของพลกบฏระหว่างช่วงกฏอัยการศึก (the Foundation for Compensation for Improper Verdicts on Sedition Cases during the Martial Law Period) แต่การกล่าวคำขอโทษอย่างเป็นทางการต่อเหยื่อผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์นั้นก็ยังไม่เกิดขึ้นจนถึงในวันสิทธิมนุษยชนสากลในปีค.ศ. 1999 เนื่องในโอกาสการก่อตั้งอนุสาวรีย์รำลึกเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์บนเกาะกรีน ไอส์แลนด์

อย่างไรก็ตามการรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ของรัฐบาลคณะจีนชาตินิยมก็ยังคงเป็นไปด้วยความฉาบฉวย จนอาจเรียกได้ว่าการรับผิดชอบนี้เป็นเพียงแค่การเปลี่ยนผ่านโดยไร้ความเป็นธรรม หรือเป็นเพียงแค่ การแสดงความสำนึกเสียดใจโดยไม่แสดงความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ถึงแม้จะมีการจัดทำรายงานการสืบหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 แล้วก็ตาม แต่รายชื่อผู้กระทำความผิดก็ไม่เคยปรากฏชัดแจ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของความรับผิดชอบของเจียง ไคเชกต่อการสังหารหมู่ที่นั่นก็คลุมเครือ มีแต่การกล่าวไว้ในรายงานว่าเจียง ไคเชกไม่ได้มีการลงโทษผู้อยู่ได้บังคับบัญชาที่กระทำการสังหารหมู่ในเหตุการณ์ 228 เลยแม้แต่่น้อย (Naiteh Wu, 2005: 86) อย่างไรก็ตามได้มีการสรุปไว้อย่างชัดเจนว่าเงิน อี้ และเจ้าหน้าที่คณะจีนชาตินิยมที่ปฏิบัติหน้าที่ในไต้หวัน ณ ขณะนั้นเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อการสังหารหมู่โดยตรง (Stolojan, 2017: 29) รวมถึงบัญญัติการชดเชยกรณีไวต์ เทอร์เรอร์นั้นก็มีปัญหาอยู่ว่า หากบุคคลผู้นั้นมีความเกี่ยวข้องกับสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งจะไม่สามารถเรียกร้องค่าชดเชยได้เลย (Stolojan, 2017: 32) เช่นเดียวกันหากบุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับการชดเชยจากเหตุการณ์ 228 ไปแล้วก็ไม่สามารถรับการชดเชยจากเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ได้อีก แม้ว่าคนผู้นั้นจะได้รับผลกระทบจากทั้งสองเหตุการณ์ และการชดเชยจะชดเชยให้เพียงเฉพาะผู้ต้องโทษที่ถูกใส่ความเท่านั้น และไม่หมายรวมถึงครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการคุมขังของผู้ต้องหาด้วย (Hsiao, 2018: 104-106) นั่นทำให้ความเป็นธรรมขยับเปลี่ยนผ่านยังไม่เกิดขึ้น จนมีการกล่าวว่าการเปลี่ยนผ่านโดยไร้ความเป็นธรรมของไต้หวันทำให้เกิดปรากฏการณ์ “มีเหยื่อนับหมื่นรายโดยปราศจากผู้กระทำผิดแม้สักคนเดียว”²³ (Naiteh Wu, 2005: 81)

²³ แปลมาจากข้อความ “ten thousand victims without a single perpetrator.” (Wu, 2005: 86)

เป็นที่น่าสังเกตว่าท่าทีที่รัฐบาลคณะจีนชาตินิยมแสดงความสำนึกเสียใจโดยไม่แสดงความรับผิดชอบอย่างเต็มที่กับทั้งสองเหตุการณ์ ล้วนเป็นการผลิตสร้างความจริงจำรูปแบบหนึ่งต่อเหตุการณ์ทั้งสอง แต่ในปากประชาชนใช้ว่าจะยอมรับความจริงจำนี้แต่โดยดี การต่อสู้แย่งชิงฉายใช้ให้ความหมายกับความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์จากฝั่งประชาชนก็ยังดำเนินต่อไป ดังปรากฏในกรณีการรำลึกเหตุการณ์ 228 ปีค.ศ. 1990 ที่ผู้ร่วมรำลึกผุ้ทรงขาวไว้ที่อนุสาวรีย์เจียง ไคเชกเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนการขอโทษของเจียง ไคเชกต่อประชาชน (Stolijan, 2017: 29) นอกจากนี้แล้วในวันครบรอบเหตุการณ์ 228 ปีค.ศ. 1997 ก็เกิดการทำลายป้ายอนุสาวรีย์เหตุการณ์ 228 ที่ไทเป เนื่องจากความไม่พอใจของประชาชนต่อเรื่องเล่าฉบับทางการเกี่ยวกับที่นำไปและผลสืบสวนของเหตุการณ์ 228 (Sylvia Li-chun Lin, 2007: 119-120 Kindle Location) นั่นคือเค้าร่างของการต่อสู้แย่งชิงฉายใช้ความหมายของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ที่ยังระอุในปริมณฑลการเมืองและวัฒนธรรมได้หวนจนถึงปัจจุบัน

แต่การรื้อฟื้นรำลึกถึงความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์อาจไม่ได้แพร่หลายนัก ถ้าในปีค.ศ. 2000 เจิน ลุยเปียนจากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าไม่ได้ชนะเลือกตั้งและเป็นประธานาธิบดีได้หวน เรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และ ไวด์ เทอร์เรอร์จากภาคประชาชนจึงเริ่มแพร่กระจายมากขึ้นในช่วงหลังปีค.ศ. 2000 โดยเริ่มต้นจากโครงการจัดเก็บคลังเอกสารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 จนนำไปสู่การออกกฎหมาย บัญญัติว่าด้วยคลังเก็บเอกสาร (Archives Act) ในปีค.ศ. 2002 เพื่อหวังเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทั้งสองเหตุการณ์ออกสู่สาธารณชน อย่างไรก็ตามบัญญัตินี้ก็มิมีข้อจำกัดอยู่ว่ามีเพียงเหยื่อ จำเลยร่วม และญาติของเหยื่อเท่านั้นที่มีสิทธิในการเข้าถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับสารภาพ หลักฐาน และบันทึกการสอบสวน ในขณะที่สาธารณชนเข้าถึงเพียง คำฟ้อง คำตัดสิน และบันทึกนักโทษเท่านั้น (Hsiao, 2018: 112-113) ผลของบัญญัติว่าด้วยคลังเก็บเอกสารนำไปสู่การเปิดเผยเอกสารบางส่วนและตีพิมพ์เผยแพร่พร้อมกันนั้นมูลนิธิ 228 ก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการสอบสวนหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 ขึ้นในปี 2003 (Stolijan, 2017: 29) นอกจากนี้ตลอดสมัยที่พรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าได้เป็นรัฐบาลได้มีการจัดทำโครงการประวัติศาสตร์บอกเล่า (oral history) อันเป็นการเผยแพร่ความจริงจำของผู้ได้รับผลกระทบจากทั้งสองเหตุการณ์โดยตรง การจัดพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ทั้งสองอย่างมหาศาล รวมถึงการรำลึกถึงเหตุการณ์ไวด์ เทอร์เรอร์ โดยปรับปรุงเรือนจำการเมืองทั้งสองแห่ง คือ จิงใหม่ (Jingmai) และ กรีน ไอส์แลนด์ให้อยู่ภายใต้โครงการ พิพิธภัณฑ์สถานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (National Human Rights Museum Project) ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สวนอนุสรณ์สิทธิ

มนุษย์ชนจิ้งใหม่’ (Jingmei Human Rights Memorial Park) และ “สวนวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน กรีน ไอส์แลนด์” (The Green Island Human Rights Culture Park) โดยมีการจัดพิธีรำลึกทุกปีในวันที่ 10 ธันวาคมอันเป็นวันสิทธิมนุษยชนสากล และเปลี่ยนให้มูลนิธิ 228 เป็นมูลนิธิถาวรที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดพิธีรำลึก (Hsiao, 2018: 110)

หากแต่ผลงานที่โจษจันที่สุดคือการจัดทำรายงานการสอบสวนเหตุการณ์ 228 ฉบับที่ 2 ซึ่งแล้วเสร็จในปีค.ศ. 2006 โดยชื่อบทย่อที่สามในบทที่สามของรายงาน เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า “บุคคลสำคัญที่ต้องรับผิดชอบ: ผู้นำคณะจีนชาตินิยม เจียง ไคเชก” โดยเนื้อหาการสอบสวนระบุไว้ชัดเจนว่าการสังหารคณะจีนชาตินิยมเข้าเกาะไต้หวันเป็นการกระทำที่ใคร่ครวญอย่างดีแล้ว พร้อมกันนั้นเงิน ลุยเปียนได้กล่าวสรุปรายงานการสอบสวนไว้ในวันครบรอบเหตุการณ์ 228 ปีค.ศ. 2007 ไว้ว่า “จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์และคลังเก็บเอกสารของรัฐบาลล้วนบ่งชี้ว่า เจียง ไคเชก คือหนึ่งในผู้ร่วมกระทำผิดหลักต่อเหตุการณ์ 228”²⁴ (Stolojan, 2017: 30) นอกจากนี้แล้วเอกสารที่เปิดเผยออกมาและจัดทำเป็นนิทรรศการ “ช่วงเวลาแห่งความเจ็บปวด: กฎอัยการศึกระหว่างการตัดสินใจทางการเมือง” (Painful Period: Martial Law during the Political Trials) ในปีค.ศ. 2005 ก็นำพาสังคมไต้หวันสู่ความจริงชวนตะลึงอีกชื่อว่าเจียง ไคเชกคือผู้มีอำนาจสั่งเป็นสังเวยได้ในช่วงบังคับใช้กฎอัยการศึก ปรากฏเป็นหลักฐานเป็นเอกสารคำตัดสินโทษที่เจียง ไคเชกแก้ไขคำตัดสินโทษด้วยลายมือตนเอง โดยมีการแก้ไขความผิดของนักโทษรายหนึ่งจากโทษจำคุก 15 ปี เป็นการประหารชีวิตแทน (Hsiao, 2018: 116)

การสอบสวนและเปิดเผยความจริงนี้ได้นำไปสู่การต่อสู้แย่งชิงให้ความหมายระหว่างประวัติศาสตร์ฉบับทางการกับความทรงจำบาดแผลเกี่ยวกับเจียง ไคเชกอุบัติขึ้น แน่นอนว่าในยุคคณะจีนชาตินิยมเรื่องอำนาจเจียง ไคเชกผู้นำของคณะจีนชาตินิยมนั้นมีภาพลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ไม่ต่างจาก “บิดาผู้ก่อตั้งชาติ” (founding father) นั่นจึงไม่น่าแปลกใจนักที่เรื่องเล่าของเจียง ไคเชกจะถูกเขียนให้เป็นวีรบุรุษแห่งชาติ อย่างน้อยก็ในสายตาของชาวจีนที่อพยพเข้ามาในเกาะไต้หวันพร้อมการล่าถอยของคณะจีนชาตินิยม มีอนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน รูปปั้น และรูปถ่ายของเจียง ไคเชกกระจายอยู่ทั่วไต้หวันไปหมด อาจเรียกได้ว่าทุกอาคารสาธารณะ ทุกโรงเรียน

²⁴ แปลมาจากข้อความ “The conclusions of the Report were taken up by Chen Shui-bian in a speech made in February 2007 where he first emphasised that “historic material and the government archives attest that Chiang Kai-shek was the principal guilty party in the 228 Incident” (Stolojan, 2017: 30)

ทุกบาร์ และศูนย์กลางทุกหมู่บ้านจะต้องจัดแสดงรูปเคารพตัวแทนอย่างใดอย่างหนึ่งของ เจียง ไคเชก (Hartnett et al., 2019: 12) เน้นอนว่าเรื่องเล่าทางการของบิดาผู้ก่อตั้งชาติยังคงมีอิทธิพลอยู่ในการจดจำของผู้คน แต่หลังการปรากฏของหลักฐานที่บ่งชี้ว่าเจียง ไคเชกเป็นผู้กระทำผิดสำคัญต่อเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ เรื่องเล่าความทรงจำอื่นของเจียง ไคเชกในฐานะเผด็จการและอาชญากรสงครามก็เริ่มปรากฏขึ้น

ความพยายามแรกสุดที่เข้ามาจัดการแข่งขันความทรงจำเกี่ยวกับเจียง ไคเชกมาจากฝั่งรัฐบาลพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าเองเสียด้วยซ้ำ โดยในปีค.ศ. 2007 ได้มีการเปลี่ยนแปลงประกาศให้วันที่ 5 เมษายน และ 31 ตุลาคมอันเป็นวันรำลึกการเกิดและการตายของเจียง ไคเชกไม่ได้เป็นวันหยุดประจำชาติอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ทั้งรัฐบาลและประชาชนก็ไม่ได้มีหน้าที่ต้องมาจัดพิธีรำลึกถึงเจียง ไคเชกอีกต่อไปเช่นเดียวกัน (Hsiao, 2018: 129) นอกจากนี้แล้วยังมีความพยายามจะเปลี่ยนชื่อ “หออนุสรณ์สถานเจียง ไคเชก” (Chiang Kai-shek Memorial Hall) ที่ไทเปให้เป็น “หออนุสรณ์ประชาธิปไตยไต้หวัน” (Taiwan Democracy Memorial hall) แต่ทว่าคณะจีนชาตินิยมได้กลับคืนมาเป็นรัฐบาลอีกครั้งในปีค.ศ. 2008 นั้นทำให้เกิดเปลี่ยนชื่อหออนุสรณ์สถานเจียง ไคเชกยุติไป (Stolajan, 2017: 30) แต่สงครามการแข่งชิงชื่อเรียกขานอันส่งผลต่อการรำลึกจดจำในอนาคตนั้นยังไม่จบสิ้น ภายใต้การบริหารงานของหม่า อิงจิ๋ว (Ma Ying-Jeou) ประธานาธิบดีจากพรรคคณะจีนชาตินิยมได้นำไปสู่การเปลี่ยนชื่อของ สวนอนุสรณ์สิทธิมนุษยชนจิงใหม่ และ สวนวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนกรีน ไอส์แลนด์ ให้กลายเป็น สวนวัฒนธรรมจิงใหม่ และ สวนวัฒนธรรมกรีน ไอส์แลนด์ การลบคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ออกไปโดยไม่ปรึกษากับเหล่าผู้รอดชีวิตจากไวต์ เทอร์เรอร์ นักเคลื่อนไหว หรือแม้กระทั่งคณะกรรมการค้นหาความจริงและการปรองดอง จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่า นี่คือการพยายามในการลบล้างประวัติศาสตร์กลบฝังอดีตที่เกี่ยวข้องกับไวต์ เทอร์เรอร์ จนเกิดการประท้วงไปทั่วไต้หวันว่า “เราต้องการสิทธิมนุษยชน! เราต้องการประวัติศาสตร์ของเรา! เราต้องการสวนสิทธิมนุษยชน!” จนท้ายที่สุดรัฐบาลคณะจีนชาตินิยมก็ต้องยอมเปลี่ยนชื่อกลับไปเป็นอย่างเดิม (Hsiao, 2018: 122-123)

อาจกล่าวได้ว่านับตั้งแต่การตีพิมพ์เผยแพร่รายงานการสอบสวนกรณีเหตุการณ์ 228 เป็นต้นมาความทรงจำร่วมในสังคมไต้หวันต่อเจียง ไคเชกได้เปลี่ยนไปมหาศาล ในด้านหนึ่งเจียง ไคเชกได้กลายเป็นฆาตกรผู้สั่งฆ่าประชาชน อนุสาวรีย์รูปเคารพใดๆกลายเป็นสัญลักษณ์แทนยุคสมัยของการกดขี่คว่ำค่าแก่การถูกทำลาย ดังเห็นได้จากการทำลายรูปปั้นอนุสาวรีย์เจียง ไคเชก

ตลอดหลายปีหลังมานี้ ทั้งการขีดเขียนลงบนรูปปั้นเจียง ไคเชกในมณฑลอี้หลาน (Yilan) ว่า “ฮิตเลอร์แห่งไต้หวัน” (TaipeiTimes "Removing Memorials to a Dictator", 2017) หรือในปีค.ศ. 2019 ก็ได้มีกลุ่มนักกิจกรรมการเมืองที่เรียกตนเองว่า “Shot for Democracy” สาธิตแฉบนรูปปั้นทรงม้าเจียง ไคเชกพร้อมกับตัดขาน้ำของรูปปั้นม้าออกไป โดยให้เหตุผลว่านี่คือการชำระล้างอดีตของยุคเผด็จการไต้หวันออกไป (James X. Morris, 2019) นั่นทำให้เกิดข้อถกเถียงในสังคมไต้หวันว่ารูปปั้นของเจียง ไคเชกควรถูกถอดถอนจากพื้นที่สาธารณะในฐานะสัญลักษณ์ของยุคแห่งอำนาจนิยมออกไปหรือไม่ แต่ในอีกด้านหนึ่งเจียง ไคเชกก็ยังคงเป็นบิดาผู้ก่อตั้งชาติอยู่เช่นเดิม ท่ามกลางความไม่ลงรอยปะทะกันอยู่ตลอดเวลาของความทรงจำร่วมทั้งสองนี้ ทำให้เกิดพื้นที่ความทรงจำจากความอิหลักอิเหลื่อนี้ นั่นคือสุสานฉือหู (Cihu Mausoleum) หรือสุสานเจียง ไคเชกในเมืองเถาหยวน (Taoyuan) ที่แห่งนี้เองก็กลายเป็นสุสานของบรรดารูปปั้นเจียง ไคเชกที่ถูกรื้อถอนจากพื้นที่สาธารณะอื่นๆวันที่จะถูกลืม แทนที่จะถูกทบทวนทำลายหรือหลอมไปทำประโยชน์อื่นใด รูปปั้นเหล่านี้ถูกย้ายมาเพื่อเป็นการรำลึกถึงมรดกที่เจียง ไคเชกเหลือทิ้งไว้ให้ (Hartnett et al., 2019: 13) ซึ่งจะว่าไปแล้วก็สอดคล้องกับการกระทำของประธานาธิบดีหม่า อิงจิวที่ด้านหนึ่งก็กล่าวคำโทษในวันครบรอบเหตุการณ์ 228 ทุกปีพลางไปแสดงความเคารพต่อเจียง ไคเชกในวันครบรอบวันตายไปด้วย (Hsiao, 2018: 130) นี่ก็คือความลักลั่นย้อนแย้งต่อความทรงจำเหตุการณ์ 228 ไวต์ เทอร์เรอร์ และเจียง ไคเชกที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไต้หวัน

อันที่จริงแล้วท่าทีการแสดงออกต่อความทรงจำใดๆ นั้นก็อาจขึ้นอยู่กับมุมมองของชุมชนความทรงจำร่วมด้วยว่าจะเลือกจดจำอะไร หรือจงใจหลงลืมอะไร ด้วยเหตุนี้เองการรำลึกจึงมีการเมืองของการเลือกจำหรือเลือกลืมเป็นรากฐานอยู่เสมอ ความทรงจำจึงกลายเป็นสนามของการปรับเปลี่ยน สงต่อ แย่งชิงฉายใช้และให้ความหมายตามสังกัดชุมชนความทรงจำ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจนักที่เหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์จึงยังเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยการแย่งชิงและฉายใช้ความทรงจำในอดีตเพื่อเป้าหมายทางการเมืองในปัจจุบัน ผู้ที่สนับสนุนอิสรภาพของไต้หวันจึงมองว่า เหตุการณ์ 228 เป็นโศกนาฏกรรมของการเรียกร้องเสรีภาพที่สร้างความชอบธรรมให้กับการเป็นอิสระของไต้หวัน ในขณะที่ผู้ยอมรับมุมมองแบบจีนชาตินิยมนั้นถือว่าเหตุการณ์ 228 และการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่ตามมา 36 ปีนั้นเป็นส่วนขยายของสงครามกลางเมืองจีนแผ่นดินใหญ่ที่ยังดำเนินต่อเนื่องมา จากแง่มุมนี้ทำให้เหตุการณ์ 228 เป็นสิ่งที่ชอบธรรม และควรฝังความทรงจำอันเจ็บปวดนี้ไว้ให้อยู่แต่ในอดีต นอกเหนือไปจากนี้แล้วการรำลึกถึงความทรงจำเดียวกันก็ยังสามารถมีความหลากหลายปะทะประสานภายใต้การรำลึกเดียวกันได้ด้วย ดังปรากฏในพิธีรำลึกเหตุการณ์ 228 ที่

กลุ่มหนึ่งรำลึกถึงด้วยท่าทีการให้อภัย ประองคองและจดจำเป็นบทเรียน อีกกลุ่มอาจมีวิธีการรำลึก ด้วยการเดินขบวนจำลองเหตุการณ์ 228 และรักษาจิตวิญญาณเรียกร้องเสรีภาพของเหตุการณ์นั้นไว้ พร้อมกับถือป้ายประนามฆาตกรเจียง ไคเชก การรำลึกของทั้งสองกลุ่มมีวิธีการต่างกัน แต่ก็สามารถแลกเปลี่ยนสมาชิกเข้าร่วมการรำลึกได้โดยไม่มีปัญหาอะไร (Stolijan, 2017: 30)

ในปัจจุบันความทรงจำบาดแผลเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ก็ยังเป็นพื้นที่ของการปรับเปลี่ยน แ่งชิงฉวยใช้และส่งต่อความหมายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในมิติของความ เป็นธรรมยามเปลี่ยนผ่านและการเยียวยา จริงอยู่ว่าเหตุการณ์ 228 จะกลายเป็นความทรงจำบาดแผล ร่วมกันในฐานะ “บาดแผลก่อตั้งชาติ” ไปแล้ว ทว่าผลกระทบของเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ก็ยังคลุมเครือคาราคาซังอยู่จนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการเปิดเผยข้อมูลใหม่เกี่ยวกับเหยื่อ ผู้ถูกกระทำมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี พร้อมกับนโยบายใหม่ของรัฐบาลประชาธิปไตยก้าวหน้าภายใต้การ นำของไช่ อิงเหวินที่จะทำการเปิดเผยเอกสารของรัฐที่ยังปกปิดไว้ อันนำไปสู่การจัดทำรายงาน สอบสวนหาความจริงกรณีเหตุการณ์ 228 ฉบับที่ 3 โดยมีคำมั่นสัญญาว่า “เราจะไม่มีวันลืมและเรา จะไม่มีวันหยุดสืบหาความจริง เราจะตามหาว่าใครต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่บทเรียนในอนาคต” (TaipeiTimes "Unrecorded 228 Victims to Receive Justice, Tsai Says", 2019) รวมถึงการสร้างฐานระบบข้อมูลสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ที่จะช่วยในการสืบค้น ข้อมูลภาพถ่ายของเหยื่อ และรายนามผู้ร่วมกระทำความผิดในช่วงยุคไวด์ เทอร์เรอร์นั้นจะช่วยให้ สังคมตระหนักรู้ถึงความจริงเกี่ยวกับยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์มากยิ่งขึ้น (Chung, 2020) ปรากฏการณ์ เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าผลกระทบของเหตุการณ์ 228 และ ไวด์ เทอร์เรอร์ ยังส่งผลต่อความทรงจำของ คนได้วันในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง และสังคมวัฒนธรรมก็ตามที่

บทที่ 3

ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ในกระแสรณกรรม ไต้หวัน

ในห้วงขณะเดียวกันกับกระแสความเคลื่อนไหวสู่ประชาธิปไตยไต้หวัน ก็ได้เกิดขบวนการรื้อฟื้นความทรงจำเกี่ยวกับรากฐานอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันขึ้นมา นับตั้งแต่การยกเลิกกฎอัยการศึกในปี ค.ศ. 1987 จนอาจเรียกการกลับไปรื้อฟื้นความทรงจำนี้ได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ “ความทรงจำแบ่งบาน” โดยปฏิเสธไม่ได้เลยว่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ได้กลายเป็นแก่นกลางของประสบการณ์เฉพาะตัวที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันขึ้นมา จึงอาจกล่าวได้ว่าท่ามกลางกระแสความทรงจำแบ่งบานในห้วงเวลาดังกล่าว ในแง่หนึ่งแล้วก็เป็นการกลับไปรื้อฟื้นทบทวน ทำความเข้าใจและเยียวยาความรุนแรงของความทรงจำบาดแผลจากเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ โดยปรากฏผ่านสื่อวรรณกรรม ภาพยนตร์ เกมส์ ละครเพลง พิพิธภัณฑสถาน อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน รวมถึงกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ อันมีส่วนช่วยในการประกอบสร้างความรับรู้ความเข้าใจต่อความทรงจำบาดแผลของไต้หวันในอดีตได้

ในขณะที่ไต้หวันก้าวเข้าสู่ยุคความทรงจำแบ่งบาน ก็เป็นการก้าวไปในจังหวะเดียวกันกับกระแสโลกตะวันตก นั่นคือกระแสความสนใจในความทรงจำของโลกตะวันตกที่พัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน หรือกล่าวคือในช่วงท้ายคริสต์ศตวรรษที่ 20 นั้น โลกตะวันตกพากันหันมารับกระแสความทรงจำแบ่งบาน ด้วยการตระหนักถึงความทรงจำที่เป็นผลกระทบและมรดกของสงครามโลกครั้งที่สอง การอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้พลัดถิ่น และเหตุการณ์ความรุนแรงทั่วโลกที่ยังคุกรุ่นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่คนรุ่นประจักษ์พยานที่ประสบกับเหตุการณ์โฮโลคอสต์ (Holocaust) หรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวอย่างเป็นระบบนั้น ได้ทยอยเสียชีวิตลง ความตระหนักในการเก็บรักษาความทรงจำไว้ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้ก่อให้เกิดการสร้างสื่อความทรงจำเพื่อกักเก็บและถ่ายทอดความทรงจำขึ้น (Ertl, 2011: 4-5) สื่อที่กักเก็บความทรงจำเหล่านั้น ปรากฏในรูปลักษณะงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถาน อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ภาพยนตร์ งานศิลปะ และวิดีโอเกม กระแสความสนใจใน ความทรงจำของโลกตะวันตกได้นำไปสู่การก่อรูปสาขา

การศึกษาความทรงจำในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขึ้น เป็นความทรงจำศึกษา (memory studies) ขึ้นมา

อย่างไรก็ดี กระแสความทรงจำแบ่งบานนั้นไม่อาจแยกขาดจากอีกสาขาการศึกษาที่เริ่มเติบโตมาในช่วงเดียวกันอย่าง ความทรงจำบาดแผลศึกษา (trauma studies) ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความทรงจำแบ่งบาน นั้นผูกโยงอย่างลึกซึ้งกับเหตุการณ์โฮโลคอสต์ และอาจหมายรวมถึงเหตุการณ์ความรุนแรงอื่นๆ ในแง่ที่ว่า “ภายใต้กรอบการเล่าเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมความทรงจำบาดแผล กระแสความทรงจำแบ่งบานมักถูกมองว่าเป็นหนึ่งในร่องรอยบาดแผลของยุคหลัง โฮโลคอสต์ โดยแสดงออกในรูปของวัฒนธรรมการแสดงความเจ็บปวดแข่งขันกันระหว่างเหยื่อ”²⁵ (Olick et al., 2011: 47) หรือกล่าวคือ ความทรงจำแบ่งบานในแง่หนึ่งแล้วเป็นความพยายามตอบสนองของเหล่าเหยื่อผู้ประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรงในการทบทวน และบอกเล่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตนเองต่อตนเองและต่อสังคมภายนอก

หากความทรงจำแบ่งบานในกระแสโลกตะวันตกมีรากฐานเกี่ยวพันกับ โฮโลคอสต์แล้ว ความทรงจำแบ่งบานในไต้หวันย่อมมีรากฐานเกี่ยวพันกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นการอธิบายและศึกษาวรรณกรรมไต้หวันที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ย่อมหนีไม่พ้นความเกี่ยวเนื่องที่ข้ามผ่านระหว่างสาขาความทรงจำศึกษาและความทรงจำบาดแผลศึกษา อย่างไรก็ตามความสนใจของผู้เขียนนั้นพุ่งเป้าไปที่ความทรงจำบาดแผลศึกษาเป็นหลัก แม้ขอบข่ายของความทรงจำศึกษาจะเข้ามาคาบเกี่ยวกันในประเด็นของการส่งผ่านความทรงจำบาดแผลก็ตามที่

ในบทนี้จึงเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมไต้หวันที่น่าเสนอเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ โดยอาศัยมุมมองความทรงจำบาดแผลศึกษามาเป็นตัวช่วยในการตีความ โดยแบ่งหัวข้อย่อยเป็น กระแสวรรณกรรมไต้หวันที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ และการศึกษาวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลหลากหลายมุมมอง

²⁵ แปลมาจากข้อความ “within the narrative of trauma culture the memory boom is often seen as a sort of pathology of the post-Holocaust era, resulting in a culture of complaint and a competition among victims.” (Olick, 2011: 47)

3.1 กระแสวรรณกรรมไต้หวันที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์

หากกล่าวถึงวรรณกรรมไต้หวัน ก็ย่อมหนีไม่พ้นฐานะเฉกเช่นเดียวกับไต้หวันที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกแยะไม่ออกจากจีน วรรณกรรมไต้หวันจึงมักถูกรับรู้และเรียกรวมๆ ให้อยู่ภายใต้ป้ายกำกับว่าวรรณกรรมจีน อย่างไรก็ตามในยุคการเรียกร้องประชาธิปไตยการตื่นขึ้นของสำนึกและอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันได้นำไปสู่การนิยาม วรรณกรรมไต้หวันเสียใหม่ โดยมีหลักการสำคัญว่า

วรรณกรรมไต้หวันเป็นผลผลิตจากสำนึกความเป็นไต้หวัน ซึ่งได้เปิดเผยให้เห็นวิถีชีวิตและโชคชะตาของผู้คนที่ได้ดำรงชีพบนเกาะแห่งนี้ ระบุถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของผู้คน สังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่บนเกาะแห่งนี้ วรรณกรรมไต้หวันจึงประกอบด้วยงานวรรณกรรมต่าง ๆ ที่สำแดงสำนึกนี้ไปพร้อมกับความเป็นวรรณศิลป์²⁶
(Tu, 2014: 101)

นิยามวรรณกรรมไต้หวัน ข้างต้นเป็นการผูกโยงสำนึกความเป็นไต้หวันเข้ากับความเฉพาะตัวของ เกาะไต้หวัน ทั้งในแง่ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และสังคมวัฒนธรรม อันมีส่วนสร้างประสบการณ์เฉพาะตัวแยกห่างออกจากสำนึกและวรรณกรรมจีน นิยามดังกล่าวได้กลายเป็นหมุดหมายหลักของวรรณกรรมไต้หวันไปพร้อมกับลักษณะเปิดกว้างที่มีได้ถูกจำกัดกรอบว่าผู้เขียนจะต้องเป็นคนไต้หวันหรือพำนักอยู่ในไต้หวันเท่านั้น “ตราบเท่าที่งานเขียนเหล่านั้นได้ก่อร่างสร้างสำนึกของชะตาชีวิตร่วมกับดินแดนแห่งนี้ ร่วมสุข ร่วมโศก ร่วมร่ำไห้ และร่วมเบิกบาน จนใกล้เคียงกับจังหวะดนตรีสั้นรัวของดินแดนนี้ เราก็สามารถหมายรวมงานเหล่านั้นว่าเป็นวรรณกรรมไต้หวันได้”²⁷(Tu, 2014: 102) ด้วยเหตุนี้การสร้างสรรคัวรรณกรรมไต้หวันจึงอาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าผู้เขียนจะมาจากแห่งหนใดหรือใช้ภาษาใด หากเรื่องเล่าเหล่านั้นเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับความเป็นไต้หวันก็อาจเรียกรวมๆ วรรณกรรมเหล่านั้นว่าเป็นวรรณกรรมไต้หวันได้

²⁶ แปลมาจากข้อความ “Taiwan literature is a product of Taiwanese consciousness, which reveals itself in concern for the life and fate of the people living on the island, and identifies itself with the past, present, and future of the people, society, history, and culture that exist on this land. Taiwan literature comprises literary works that express such a consciousness with artistic qualities.” (Tu, 2014: 101)

²⁷ แปลมาจากข้อความ “as long as their writings establish a shared consciousness of common destiny with this land and their happiness, anger, grief, and joy, and are closely linked to the pulsating melody of this land, we can include them in the camp of Taiwan Literature. ” (Tu, 2014: 102)

สำนึกความเป็นไต้หวันก่อนรูปและต้นขึ้นมาเต็มที่ในช่วงหลังยกเลิกกฏอัยการศึก ในช่วงเวลาดังกล่าววรรณกรรมไต้หวันที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์นั้นปรากฏขึ้นอย่างกว้างขวางไปพร้อมกับกระแสความทรงจำแบ่งบาน จนก่อเกิดประเภทวรรณกรรม (genre) ที่เรียกว่า “วรรณกรรม 228” (February 28th fiction) หรือที่เรียกขานกันในภาษาจีนว่า “เออร์เออร์ปา เชี่ยวซัว” (Ereba xiaoshuo) อันเป็นชื่อเรียกรวมๆอย่างหลวมๆของวรรณกรรมที่เขียนขึ้นเพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และผลกระทบที่ตามมาในสังคมไต้หวัน โดยเริ่มแพร่หลายและได้รับการยอมรับจากสาธารณะชนในช่วงกลางทศวรรษ 1980 (Hillenbrand, 2005: 49) เราอาจเรียกกระแสนิยมวรรณกรรม 228 นี้ได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ “กระแสเสียงของวรรณกรรม 228 ได้ปะทุขึ้นเป็นสายธารหลังไหลแห่งอารมณ์ ความโกรธ และความโศก”²⁸ (Berry, 2008: 208) ราวกับการหลั่งไหลของวรรณกรรม 228 ในยุคความทรงจำแบ่งบานนั้นเป็นการชัดเจนเวลาที่สูญหายไปจากการกดทับปราบปรามในช่วงไวด์ เทอร์เรอร์ที่ดำเนินมามากกว่า 40 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าวลำพังการเอ่ยถึงตัวเลข 228 อย่างตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตามล้วนนำมาซึ่งผลกระทบร้ายแรง นั่นทำให้วรรณกรรมเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ปรากฏขึ้นได้ต่อเมื่อกฏอัยการศึกถูกยกเลิกไปแล้วเท่านั้น

อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาเดียวกับเหตุการณ์ 228 นั้น ไซ่วจะปราศจากวรรณกรรมที่บันทึกบรรยากาศมวลอารมณ์และเล่าเรื่องยุคสมัยนั้นไว้แต่อย่างใด วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 ขึ้นแรกๆ นั้นปรากฏก่อนเหตุการณ์จริงเสียอีก กล่าวคือ ก่อนที่เหตุการณ์โศกนาฏกรรม 228 จะเกิดขึ้นไม่นานนัก ก็ได้มีวรรณกรรมจำนวนหนึ่งที่บันทึกและเล่าเรื่องความขัดแย้งระหว่างชาวไต้หวันและชาวจีนไว้ ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่นำไปสู่เหตุการณ์ 228 ดังเช่นที่ปรากฏในเรื่องสั้น “คืนหนาวเหน็บ” (*Winter Night*) ของ ลู่หวี เฮอร์วี่ (Lü Heruo) ซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสาร “วัฒนธรรมไต้หวัน” (*Taiwan Culture*) เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 โดยเล่าเรื่องของหญิงสาวชาวไต้หวันที่มีสามีของเธอถูกกองทัพญี่ปุ่นเกณฑ์ไปรบและหายตัวไปที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สันนิษฐานว่าเขาเสียชีวิตไปแล้ว หลังจากเผ่ารอถึงสี่ปีเธอก็ถูกบังคับให้แต่งงานใหม่กับชายชาวจีน ผู้ซึ่งอ้างว่ามีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจชาวไต้หวันที่ถูกชาวญี่ปุ่นข่มเหง ทว่าเขากลับนำพาโรคซิฟิลิสมาติดเธอพร้อมกับทำให้เธอสิ้นเนื้อประดาตัวโดยการกล่าวหาว่าเธอเองต่างหากที่นำพาโรคมาสู่เขา นั่นทำให้เธอต้องกลายเป็นโสเภณีเพื่อหาเงินมาชดใช้ค่าสินสอด

²⁸ แปลมาจากข้อความ “the discourse of 2/28 fiction exploded with an outpouring of emotion, anger, and sadness.” (Berry, 2008: 208)

ในระหว่างนั้นเธอได้พบกับชายชาวไต้หวันที่เคยประจำการอยู่ที่ฟิลิปปินส์ที่เดียวกับสามีเก่าเธอ ระหว่างการเยี่ยมเยียนครั้งหนึ่งเสียงปืนดังขึ้นข้างนอกพร้อมกับโศกนาฏกรรมที่กำลังก่อตัวขึ้น (Berry, 2008: 185-186) จากเรื่องสั้นดังกล่าวได้บ่งชี้สภาพความขัดแย้งระหว่างชาวไต้หวันและชาวจีน ผ่านความสัมพันธ์ในครัวเรือนของตัวละคร การมาถึงของชายชาวจีนนำพามาแต่โรคภัยและความยากจนภายใต้ไวยาหารความเห็นใจสะท้อนภาพบริบทสังคมไต้หวันที่คณะจีนชาตินิยมเข้ามาฉกฉวยผลประโยชน์ภายใต้ไวยาหารผู้ปลดปล่อยจากญี่ปุ่นในห้วงเวลานั้นได้แจ่มชัด การจบเรื่องด้วยเสียงปืนนั้นเป็นเสมือนคำเตือนของการแตกหักระหว่างคนไต้หวันและคนจีนที่สั่งสมมาตั้งแต่คราวคณะจีนชาตินิยมย่างเท้าเข้ามาในแผ่นดินไต้หวัน และแล้วการแตกหักในเหตุการณ์ 228 ก็มาถึง หลังจากเรื่องสั้นเรื่องนี้ได้รับการเผยแพร่เพียงแค่ 22 วัน

แต่นั่นก็ยังเป็นวรรณกรรมที่เล่าเรื่องก่อนเหตุการณ์ 228 ในช่วงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1947 ภายหลังโศกนาฏกรรมไม่นานนักก็ปรากฏวรรณกรรมเรื่องแรกที่เล่าและบรรยายเหตุการณ์ 228 อย่างชัดเจนในชื่อ “เลือดและแรงอาฆาตในเกาะไต้หวัน” (*Blood and Hatred on the Island of Taiwan*) โดยนักเขียนนิรนามที่ปรากฏเพียงนามปากกาว่าโป จื่อ (Bo Zi) ซึ่งได้เล่าเหตุการณ์ผ่านตัวละครแรงงานหนุ่มชาวไต้หวัน เรื่องเล่าเปิดขึ้นในปีค.ศ. 1947 หนุ่มโรงงานอายุ 24 ปีนามเฉิน ผู้เชิง (Chen Fusheng) ทำงานมาได้ 5-6 ปี ก็ต้องตกงานมาหนึ่งปีเต็มหลังจากการมาถึงของกองทัพคณะจีนชาตินิยมที่เมืองไทเป แต่ด้วยความช่วยเหลือของน้ำขาย ในที่สุดเขาก็ได้เข้าทำงานเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยที่คลังเก็บสินค้าของสำนักงานผูกขาดการค้า (Monopoly Bureau) แต่แล้วในวันก่อนเหตุการณ์ 228 เขากลับถูกไล่ออกหลังจากปล่อยให้สินค้ากว่า 120 ลังถูกขโมยออกไปตามใบสั่งยาปลอมเพราะเขาอ่านหนังสือไม่ออกจึงไม่ทันเล่ห์เหลี่ยม หลังจากถูกไล่ออกเขาก็เดินเตร็ดเตร่ไปตามถนนเมืองไทเป แวะเข้าร้านน้ำชา นั่งดื่มเบียร์ระงับความหดหู่ โดยที่ไม่รู้ตัวเลยว่า การกระทำของอดีตนายจ้าง หรือสำนักงานผูกขาดการค้าไทเปในอีกไม่กี่อึดใจข้างหน้าจะเป็นการเหนี่ยวไกปืนระเบิดการประท้วง จลาจล และความรุนแรงที่แม้กระทั่งเขาก็ไม่อาจหลีกเลี่ยง (Berry, 2008: 188) โดยเรื่องสั้นเรื่องนี้นี้อาจเรียกได้ว่าเป็นวรรณกรรมเรื่องแรกหลังเหตุการณ์ 228 ที่บรรยายเหตุการณ์ยามเย็นของวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 ไว้ได้อย่างชัดเจน และอาจเป็นเรื่องสุดท้ายก่อนที่เงื้อมเงาของไวด์ เทอร์เรอร์จะแผ่เข้ามาปกคลุมสภาพการเมืองไต้หวันให้ตกอยู่ภายใต้ความเงิบ โดยเราอาจเรียกช่วงเวลาสั้นๆ ที่เกิดวรรณกรรม 228 นี้ตามไมเคิล เบอร์รี่ (Michael Berry) ผู้ศึกษาวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลของวรรณกรรมและภาพยนตร์จีนว่าเป็นยุค “ก่อนการเขียน 228” (Prewriting 228) (Berry, 2008: 185)

เมื่อภักขการศึกประกาศใช้และเข้าสู่ยุคแห่งความกลัวไวต์ เทอร์เรอร์ การกล่าวถึงเหตุการณ์ 228 ได้กลายเป็นประเด็นต้องห้าม ในช่วงเวลาแห่งความเงียบนี้เรื่องเล่าต่างๆ รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวพันกับเหตุการณ์ 228 ได้ถูกกดทับปราบปรามเอาไว้ แต่ก็ควรกล่าวไว้ด้วยว่าในช่วงปีค.ศ. 1953 วรรณกรรมที่เล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 ในโลกภาษาอังกฤษเรื่องแรกได้รับการเผยแพร่ นั่นคือ นวนิยายเรื่อง “อะ เพล ออฟ ออยส์เตอร์” (*A Pail of Oysters*) โดยเวิร์น สไนเดอร์ (Vern Snider) ผู้เข้ามาเก็บเกี่ยวประสบการณ์ตรงในไต้หวันเป็นเวลาสามเดือนในช่วงฤดูร้อนปีค.ศ.1952 หากแต่ร่างแรกของนวนิยายเรื่องนี้กลับเป็นเรื่องสั้นในชื่อเดียวกัน ตีพิมพ์ในนิตยสาร “แอนติออค รีวิว” (*Antioch Review*) นิตยสารวรรณกรรมอเมริกันในปีค.ศ. 1950 (Snider, 2016: 51 Kindle Location) โดยเนื้อเรื่องของเรื่องสั้นนี้ได้กลายเป็นบทเปิดเรื่องในนวนิยายขนาดยาว ซึ่งเล่าเรื่องสภาพความเป็นไปของไต้หวันหลังการประกาศใช้ภักขการศึกผ่านมุมมองตัวละครหลัก 4 ตัว คือ หลี่ หลิว (Li Liu) เด็กหนุ่มลูกครึ่งชาวฮากกา(จีนแคะ)กับเพโพฮวน (Pepohuan) ชนพื้นเมืองบนที่ราบลุ่มได้ออกเดินทางไปตามคำสั่งของพ่อที่กำลังป่วยอยู่ให้ไปตามเอาเทวรูปที่ถูกขโมยกลับคืนมาจากทหารคณะจินชาตินิยม มุมมองตัวละครถัดไปคือมุมมองของ “พริเชียส เจด” (Precious Jade) โสเภณีสาวชาวไต้หวันอายุ 22 ปีที่หลบหนีออกมาจากช่อง สลับไปกับมุมมองของ “ดิดี้” (Didi) น้องชายของเธอผู้เพิ่งพ้นวัยมัธยมปลายหมาดๆ และมุมมองของราล์ฟ บาร์ตัน (Ralph Barton) นักข่าวชาวอเมริกันผู้ที่เข้าไปทำข่าวในไต้หวันและอาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวละครเอกของเรื่อง หรือเป็นตัวแทนของสไนเดอร์ในนวนิยาย เขาถูกเจ้าหน้าที่คณะจินชาตินิยมพาออกเดินทางไปทั่วไต้หวันเพื่อทำข่าวสนับสนุนว่า คณะจินชาตินิยมบริหารไต้หวันได้ดีเพียงไร แต่เขามักมีท่าทีเคลือบแคลงสงสัยอยู่เสมอ

กล่าวได้ว่านวนิยายเรื่องนี้เป็นความพยายามของสไนเดอร์ที่จะใช้เสียงพูดแทนคนไต้หวันที่ถูกทำให้เงียบจากภักขการศึก เพื่อสื่อสารไปยังโลกภาษาอังกฤษให้รับรู้ได้ว่าไต้หวันได้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น แม้ว่าจะมีหนังสือพิมพ์อเมริกันรายงานเรื่องราวเกี่ยวกับการสังหารหมู่ 228 และมีชาวอเมริกันจำนวนหนึ่งวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเจียง ไคเชกที่มีรัฐบาลสหรัฐอเมริกาหนุนหลังอยู่ก็ตาม แต่ในบริบทยุคสงครามเย็นต่อต้านคอมมิวนิสต์ในสหรัฐอเมริกา นั้นทำให้แม้กระทั่งชาวอเมริกันเองที่วิพากษ์วิจารณ์การปกครองของเจียง ไคเชกก็เสี่ยงต่อการถูกปะป้ายว่าเป็นผู้สนับสนุนคอมมิวนิสต์ และถูกจัดเข้าบัญชีดำได้เช่นกัน การทำลายความเงียบของสไนเดอร์ผ่านนวนิยายนั้นเขาทำไปด้วยเหตุผลดังที่เขาเขียนจดหมายไปยัง อดีตทูตสหรัฐอเมริกาประจำไต้หวันจอร์จ เคอร์ว่า “นวนิยายนั้นยอมให้มีสิ่งที่เรียกว่า แรงกระชากทางอารมณ์ นักเขียนสามารถ

เข้าถึงความรู้สึกของผู้อ่านไปพร้อมกับคำอ้อนวอนต่อจิตใจได้”²⁹ (Sneider, 2016: 78 Kindle Location) อย่างไรก็ตามนวนิยายเรื่องนี้ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักโดยกลุ่มผู้สนับสนุนคณะจีนชาตินิยมในสหรัฐอเมริกาทั้งนักการเมือง ผู้จัดพิมพ์ และบุคคลสาธารณะ กรณีที่โจษจันท์ที่สุดคือการกล่าวหาว่า นวนิยายเรื่องนี้ว่าเป็นตัวอย่างของการที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือวงการนักเขียนและผู้จัดพิมพ์ จนนำไปสู่การผลิตชิ้นงานที่ต่อต้านเจียง ไคเชก และสนับสนุนคอมมิวนิสต์อย่างแพร่หลาย (Sneider, 2016: 127 Kindle Location) นอกจากนี้แล้วยังมีข่าวลือว่าซีไอเอได้ระงับการเผยแพร่นวนิยายชิ้นนี้ รวมถึงข่าวลือว่ามีเจ้าหน้าที่ของคณะจีนชาตินิยมที่อาศัยในสหรัฐอเมริกาทำการขโมยหนังสือนวนิยายเรื่องนี้ออกไปจากห้องสมุดอเมริกาด้วยเช่นกัน (Sneider, 2016: 157 Kindle Location) ในช่วงทศวรรษที่ 1950-1960 แม้เงื้อมเงาของสงครามเย็นจะทำให้โลกตะวันตกพากันเจียบไปพร้อมกับบรรยากาศความหวาดกลัวไวต์ เทอร์เรอร์ในไต้หวัน แต่กระนั้นก็ตามยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในโลกตะวันตกปรากฏออกมาอีกเล่ม นั่นคือนอกจากนวนิยายของสโนเดอร์แล้วยังมี บันทึกทางการทูตที่เล่าเหตุการณ์ 228 โดยละเอียดของจอร์จ เคอร์รี่ ในปีค.ศ. 1965 เผยแพร่เป็นหนังสือ “ฟอร์โมซ่า บีเทรย์ด” (*Formosa Betrayed*) โดยหนังสือของเคอร์รี่เล่มนี้นับว่าเป็นบันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองและประวัติศาสตร์ไต้หวัน ในยุคคณะจีนชาตินิยมเข้ายึดครองไต้หวันจนนำไปสู่โศกนาฏกรรม 228 ได้ดีที่สุดในโลกภาษาอังกฤษเล่มหนึ่ง

ความเจียบจากความหวาดกลัวในยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์นี้แลดูจะเป็นสิ่งบ่งบอกคุณลักษณะวรรณกรรมไต้หวันในช่วงนี้ได้ดี หากว่าตามไมเคิล เบอร์รี่แล้ว วรรณกรรมไต้หวันที่ถูกเขียนก่อนปี ค.ศ. 1987 หรือก่อนการยกเลิกกฏอัยการศึก มักถูกนิยามว่าเป็นการเขียนในยุค “เสียงร้องอันเจียบงัน” (*Silent cries*) ในยุคดังกล่าวมีเพียงนักเขียนกลุ่มเล็กๆ ไม่กี่คนเท่านั้นอาจหาญพอจะออกมาเล่าเรื่องเหตุการณ์ 228 (Berry, 2008: 193) แม้จะเป็นการกล่าวถึงเพียงอ้อมๆก็ตามที ด้วยความเข้มงวดของการบังคับใช้กฏอัยการศึกเพื่อกดปราบผู้ต่อต้าน งานเขียนในยุคนี้จึงมักกล่าวถึงเหตุการณ์ 228 อย่างอ้อมค้อม มักเน้นไปที่เรื่องเล่าการตามล่าผู้เห็นต่างทางการเมืองของรัฐบาล (Sylvia Li-chun Lin, 2007 :373 Kindle Location) และมักเผยแพร่กันเป็นการลับ ดังเช่น “ต้นมะเดื่อ” (*The Fig Tree*) บันทึกความทรงจำของอู๋ จั๋วหลิว (Wu Zhuoliu) นักเขียนหนึ่งเดียวที่กล้าเล่าเหตุการณ์ 228 ใน

²⁹ แปลมาจากข้อความ “fiction allows for that thing called emotional pull, and a writer can reach the feelings of the reader, along with an appeal to the mind.”

ยุคทศวรรษ 1960 โดยเขาเขียนบทสุดท้ายของบันทึกความทรงจำนี้เสร็จสิ้นในปีค.ศ. 1967 หรือ 20 ปีให้หลังเหตุการณ์ 228 จากนั้นเริ่มเผยแพร่เป็นตอนๆลงในนิตยสาร “วรรณกรรมใต้หวัน” (*Taiwan Literature*) ในปีค.ศ. 1968 จำนวน 3 ฉบับ สองปีให้หลังเขาแก้ไขรวมเล่มเผยแพร่ในปีค.ศ. 1970 ซึ่งถูกรัฐบาลโดยแทบจะทันที จนกลายเป็นหนังสือต้องห้ามที่วนเวียนอยู่ใต้ดิน จนหลังยกเลิกกฎอัยการศึกบันทึกความทรงจำเล่มนี้จึงได้กลับมาอีกครั้ง (Berry, 2008: 193) นอกจากนี้แล้วงานชิ้นสุดท้ายของอู๋ จั๋วหลิว “ดอกฟอร์ซิชเซียใต้หวัน” (*The Taiwanese Forsythia*) ซึ่งเขียนขึ้นในปีค.ศ. 1975 นั้นเขาได้เขียนขึ้นเป็นภาษาญี่ปุ่นเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบจากทางการ และหวังว่าจะได้ตีพิมพ์ในอนาคตเมื่อสถานการณ์เมืองได้เปิดกว้างขึ้น (Berry, 2008: 193) นั่นคือลักษณะอีกประการที่บ่งบอกความเป็นวรรณกรรมในยุค “เสียงร้องอันเจิบจั่น” ไว้ได้อย่างชัดเจนคือบรรดานักเขียนล้วนตระหนักดีว่า งานเขียนของพวกเขาจะไม่มีวันได้ตีพิมพ์ หากได้รับการตีพิมพ์ก็มักจะโดนแบนทันที บ่อยครั้งที่การเขียนและตีพิมพ์วรรณกรรมนำพาให้พวกเขาต้องถูกจับกุมและคุมขังเป็นนักโทษการเมือง (Berry, 2008: 198-199) กระนั้นพวกเขาก็ยังจะเขียนเพื่อเก็บรักษาเรื่องราวและความทรงจำเอาไว้ไม่ให้สูญหายและถูกลืมเลือนไป รอวันที่สถานการณ์เมืองจะเปิดกว้างพอให้เรื่องราวและความทรงจำเหล่านั้นได้ถูกปลดปล่อยออกมา

ยุคแห่งความเจิบจั่นในใต้หวันเริ่มผ่อนคลายเบาบางลงหลังการเสียชีวิตของเจียง ไคเชกในปีค.ศ. 1975 และหลังการประท้วงใหญ่เหตุการณ์ฟอร์โมซาในปีค.ศ. 1979 เมื่ออย่างเข้าทศวรรษ 1980 ก็เริ่มมีวรรณกรรมที่รื้อฟื้นการเล่าเรื่องเหตุการณ์ 228 ขึ้นมาบ้างพร้อมกับความกล้าที่จะเล่าบรรยากาศความหวาดกลัวในยุคไต้หวัน เทอร์เรอร์มากยิ่งขึ้น บรรยากาศทางการเมืองที่เริ่มเปิดกว้างนี้ทำให้หลี่ เฉียว (Li Qiao) สามารถตีพิมพ์เรื่องสั้น “เรื่องแต่ง” (*Fiction*) ในนิตยสาร “โลกวรรณกรรม” (*Literary World*) ฉบับปฐมฤกษ์ในปีค.ศ. 1982 ได้ โดยไม่มีการขัดขวางจากทางการ แม้ว่าเรื่องสั้นเรื่องนี้จะใช้ชื่อว่า “เรื่องแต่ง” แต่โดยเนื้อแท้แล้วกลับเป็นการย้อนกลับไปเผชิญหน้ากับความเป็นจริงของโศกนาฏกรรม 228 ที่เกิดขึ้นเมื่อ 35 ปีก่อน โดยหลี่ เฉียวได้มีการออกตัวก่อนว่าเรื่องสั้นเรื่องนี้เป็นเพียงแค่เรื่องแต่งเท่านั้นดังคำนำเกริ่นก่อนเข้าเรื่องว่า “‘เรื่องแต่ง’ นี่เป็นงานวรรณกรรมที่ทำท้าย และถือเป็นการเริ่มต้นค้นหาความเป็นไปได้ของวรรณกรรมมากกว่าความเป็นไปของประวัติศาสตร์”³⁰ (Berry, 2008: 199) โดยใจความหลักของเรื่องสั้นเรื่องนี้เป็นการตามล่าประสบการณ์อันขมขื่นของผู้ลี้ภัยทางการเมืองผู้หนึ่งนามว่าเจิ้ง เยวี่ยนหวาง (Zeng Yuanwang) ซึ่ง

³⁰ แปลมาจากข้อความ “‘Fiction’ is a challenging work that begins with an exploration not of history but rather of literature.” (Berry, 2008: 199)

มีความหมายว่า “ถูกกล่าวหาอย่างไม่เป็นธรรม” เขาเป็นเพียงชายวัยกลางคนผู้มีลูกต้องเลี้ยงดูอยู่หลายคนและทำงานในโรงงานผลิตชา ในช่วงแรกของการเข้ายึดครองของคณะจีนชาตินิยมทำให้ครอบครัวเขาตกจนลง จากเจ้าของไร่ชากลายเป็นเพียงลูกจ้างโรงงาน เขาได้เข้าร่วมการเดินประท้วงหลายต่อหลายครั้งซึ่งตรงกับช่วงเหตุการณ์ 228 ท้ายสุดแล้วเมื่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นถูกผลักดันลงมาเขาก็ถูกตามล่าในฐานะผู้ต้องหาทางการเมือง แม้เขาจะมีส่วนร่วมเพียงน้อยนิดในการประท้วงก็ตาม ใจความของเรื่องสั้นนี้อยู่ที่การตามติดสภาพความคิด และกระแสน้ำเชี่ยวของเขาที่จวนเจียนจะกลายเป็นผู้วิกลจริตขณะเป็นผู้ลี้ภัยการเมืองในโรงงานของญาติห่างๆ (Berry, 2008: 200) ความสำเร็จทั้งเสียงวิจารณ์และการตีพิมพ์ซ้ำของเรื่องสั้นเรื่องนี้ล้วนบ่งบอกได้ดีถึงสภาพบรรยากาศทางการเมืองที่เริ่มผ่อนคลายลง หลังจากปีค.ศ. 1982 ที่เรื่องสั้นเรื่องนี้ได้รับการเผยแพร่ก็เริ่มมีวรรณกรรมอื่นๆ ที่เล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ปรากฏมากยิ่งขึ้น ดังเช่นเรื่องสั้น “เส้นทางสู่ภูเขา” (*The Mountain Road*) ของเฉิน อิ่งจิน (Chen Yingzhen) ในปีค.ศ. 1983 เรื่องสั้นเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมเรื่องแรกๆ ที่กล่าวถึงผลกระทบของไวด์ เทอร์เรอร์โดยตรง ทั้งนี้ควรกล่าวด้วยว่าตัวผู้เขียนเองเคยถูกจับขังคุกในปีค.ศ. 1968 จากข้อหาก่อความไม่สงบและได้รับการปล่อยตัวในปีค.ศ. 1975 ภายหลังการเสียชีวิตของเจียง ไคเชก (Sylvia Li-chun Lin, 2007 : 4174 Kindle Location)

โดยเรื่องสั้น “เส้นทางสู่ภูเขา” นี้เล่าเรื่องจากมุมมองของหลี่ กั๋วมู่ (Li Guomu) นักบัญชีหนุ่มผู้เฝ้าไข้พี่สะใภ้ नाम ไล่ เขียนหุย (Cai Qianhui) ซึ่งจำได้ว่าพนักงานต้องเข้าโรงพยาบาลในตอนเปิดเรื่อง แม้ว่าหมอจะเข้ามาตรวจเพียงไร ก็ไม่สามารถวินิจฉัยสาเหตุการป่วยของเธอได้ จนหลี่ กั๋วมู่ถูกถามว่าพี่สะใภ้ของเขาได้ประสบกับเรื่องเสียใจอย่างร้ายแรงเมื่อเร็วๆ นี้ไหม เขาก็นึกย้อนถึงอาการร้องไห้จนจะเป็นจะตายของพี่สะใภ้ ยามอ่านหนังสือพิมพ์ที่รายงานการปล่อยตัวนักโทษการเมืองสี่คน ซึ่งถูกจับกุมในต้นทศวรรษ 1950 หนึ่งในนักโทษการเมืองที่ถูกจับกุมช่วงนั้นมีหลี่ กั๋วคุน (Li Guokun) พี่ชายของเขารวมอยู่ด้วย ต่อมาเขาถูกตัดสินประหารชีวิต รายงานข่าวชิ้นนั้นนั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นของสุขภาพที่ทรุดโทรมของพี่สะใภ้ นั่นเอง หลังจากที่ไล่ เขียนหุยเสียชีวิตลง หลี่ กั๋วมู่ก็ได้พบกับจดหมายที่ยังไม่ถูกส่งฉบับหนึ่งที่พอจะเป็นคำตอบได้อยู่ท่ามกลางข้าวของที่พี่สะใภ้เหลือทิ้งไว้ จดหมายฉบับนั้นเขียนถึงนักโทษที่เพิ่งได้รับการปล่อยตัวหวาง เจินโป (Huang Zhenbo) ผู้แท้จริงแล้วเป็นคนรักของพี่สะใภ้ และในความเป็นจริงแล้วเธอก็ไม่เคยแต่งงานกับพี่ชายของเธอเลย ความจริงแล้วในช่วงต้นทศวรรษ 1950 ที่ทางการจับกุมกวาดล้างปัญญาชนฝ่ายซ้ายนั้น พี่ชายของเธอเป็นคนทรยศขบวนการอันนำไปสู่การจับกุมคนรักของเธอ และหลี่ กั๋วคุน โดยคนรักของ

เธอถูกคุมขังชั่วชีวิต แต่หลี่ กั๋วคุนถูกตัดสินประหารชีวิต ด้วยความรู้สึกผิดว่าเป็นความผิดของพี่ชาย เธอทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องเสียชีวิตไป เธอจึงชดเชยด้วยการแอบอ้างว่าเป็นภรรยาของหลี่ กั๋วคุนและคอยช่วยเหลือครอบครัวเขามาตลอด 30 ปี (Sylvia Li-chun Lin, 2007 : 1604 Kindle Location)

อาจเรียกได้ว่ากระแสวรรณกรรมที่เล่าผลกระทบของเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์เริ่มปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 1980 กระนั้นก็ดีเพดานขอบฟ้าของกฎอัยการศึกก็ยังคงกดทับเสรีภาพในการเล่าเรื่องอยู่แม้จะเบาบางลงไปก็ตาม จนกระทั่งกระแสวรรณกรรม 228 และไวต์ เทอร์เรอร์กลายเป็นการเบ่งบานของความทรงจำที่เปี่ยมด้วยอารมณ์หลากหลายความรู้สึกที่ถูกกดทับมานานนับ 40 ปี อิสรภาพหลังการยกเลิกกฎอัยการศึก ทำให้เหล่านักเขียนรุ่นใหม่มีเสรีภาพมากพอที่ย้อนกลับไปรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ต้องห้ามในอดีต จนเกิดกระแสวรรณกรรมใหม่ที่กล้าเผชิญหน้ากับอดีตทั้ง ความเป็นอิสระของไต้หวัน ความฉ้อฉลทางการเมืองที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนชีวิตของเหยื่อผู้เสียหายในระหว่างยุคไวต์ เทอร์เรอร์ (Berry, 2008: 208) ลักษณะเด่นของวรรณกรรม 228 และไวต์ เทอร์เรอร์หลังการยกเลิกกฎอัยการศึคนั้นอาจเป็นเสมือนการทดลองทางวรรณกรรม เพื่อหาวิธีการใหม่ๆ ในการสร้างภาพนำเสนอเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ ไม่ว่าจะเป็นนำเสนอในรูปแบบวรรณกรรมโมเดิร์นนิสม์ (modernism) ไปจนถึงโพสต์โมเดิร์นนิสม์ (postmodernism) หรือจะเป็นตามขนบวรรณกรรมสัจนิยม (realism) ไปจนถึงวรรณกรรมแนวสัจนิยมมหัศจรรย์ (magical realism) (Berry, 2008: 212) ส่วนถูกนำมาใช้ในการสร้างภาพนำเสนอเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ ด้วยทำที่ใคร่ครวญย้อนคิดกับอดีตมาอย่างดีแล้ว เนื่องด้วยวรรณกรรม 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ไม่แฉใดก็แฉหนึ่งย่อมเป็นการย้อนกลับไปรื้อฟื้นความทรงจำในอดีตอันเจ็บปวดของไต้หวันที่ถูกกดทับไว้ตลอด 40 ปี และสร้างสรรค์ความทรงจำขึ้นใหม่ผ่านวรรณกรรมทดแทนเพื่อให้คนรุ่นถัดไป ซึ่งหากไม่เด็กเกินไปจนจำไม่ได้ก็ถือกำเนิดขึ้นหลังจากนั้นได้จดจำเหตุการณ์เหล่านี้ได้ (Berry, 2008: 208) หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่า

วรรณกรรมได้กลายเป็นเครื่องมือสร้างประวัติศาสตร์ขึ้นใหม่ โดยการคืนสิทธิในการเล่าเรื่องส่วนบุคคลของแต่ละปัจเจกบุคคล และจัดวางความแตกต่างหลากหลายของมุมมองลงไปใหม่ซึ่งก่อนหน้านี้ได้ถูกปฏิเสธ โดยเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ตามขนบเดิม ความรู้มรดกของวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 นั้นได้สถาปนา “ตำนานการสร้าง” (creation myth) ชาติไต้หวันขึ้นใหม่ผ่านเรื่องเล่า

ประวัติศาสตร์ที่มีรากฐานมาจากวิกฤติความเป็นตัวตนและมรดกความ
รุนแรงของไต้หวัน การจำลองอดีต (reenactment) ผ่านกลวิธีทาง
วรรณกรรมของเหตุการณ์ 228 ได้ชักทอสอดประสานเครือข่ายอัน
ซับซ้อนระหว่างความทรงจำและจินตนาการซึ่งมีส่วนช่วยในการก่อร่าง
สร้างความเจ็บปวดทางประวัติศาสตร์ให้ปรากฏขึ้นมาใหม่³¹ (Berry, 2008:
213)

หลังปีค.ศ. 1987 เป็นต้นมาความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ได้ถูกรื้อ
ฟื้นจดจำ เป็นความทรงจำแบ่งบานไปทั่วทุกมุมสังคม ตั้งแต่ประวัติศาสตร์การเมืองไปจนถึงศิลปะ
และวรรณกรรม การตอบรับกระแสความทรงจำแบ่งบานนี้ได้ก่อให้เกิดสื่อภาพยนตร์ที่น่าสนใจ
เหตุการณ์ 228 ขึ้นเป็นครั้งแรกในปีค.ศ. 1989 หรือราวสองปีให้หลังการยกเลิกกฎอัยการศึก นั่นคือ
ภาพยนตร์เรื่อง “ซีตี้ ออฟ แซดเนส” (*City of Sadness*) ของผู้กำกับโฮว เสี่ยวเซี่ยน (Hou Hsiao-
hsien) ภาพยนตร์เรื่องนี้เล่าเรื่องผ่านชีวิตของครอบครัว หลิน (Lin) ในระหว่างช่วงปีค.ศ. 1945-
1949 ทั้งตัวละครพี่ชายคนโตที่บริหารในตลับ ตัวละครพี่ชายคนที่สองที่หายสาบสูญไปเพราะ
สงคราม ตัวละครพี่ชายคนที่สามที่กลับมาเพราะได้รับบาดเจ็บจากสงคราม และตัวละครน้องคน
เล็กผู้เป็นช่างภาพหัวเอียงซ้ายและเป็นใบ้จากอุบัติเหตุในวัยเยาว์ ชีวิตของตัวละครเหล่านี้ชักทอเข้า
กับภาพประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงของไต้หวันอย่างแนบเนียน อีกทั้งภาพยนตร์นี้ได้นำให้เห็น
ภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรก กระนั้นก็ตามความสำเร็จของภาพยนตร์เรื่องนี้ก็
ตามมาด้วยการวิพากษ์วิจารณ์อย่างดุเดือดว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ได้นำเสนอภาพประวัติศาสตร์
อย่างที่ควรถูกนำเสนอ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ถูกนำเสนออย่างคลุมเครือฉาบฉวย และไม่ได้
นำเสนอลงในรายละเอียดลึกซึ้งมากพอ ด้วยว่าผู้กำกับทักท้อเองอย่างสำคัญตัวผิดว่าผู้ชมนั้นรับรู้
ข้อมูลเหตุการณ์นั้นดีพออยู่แล้ว ไปจนถึงขั้นว่าผู้กำกับดูแคลนต่อคุณค่าการตีความทางประวัติศาสตร์
เนื่องจากความโง่เขลาของผู้กำกับในการหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (Sylvia Li-chun Lin, 2007
: 587-590 Kindle Location) คำวิจารณ์ดังกล่าวล้วนวางไว้บนข้อสันนิษฐานล่วงหน้าว่าภาพยนตร์

³¹ แปลมาจากข้อความ “Fiction then becomes a tool to re- create history by reinstating personal narratives and reinserting a multiplicity of perspectives denied by traditional historical narratives. The abundance of recent historical fiction about the February 28th Incident constitutes a new “creation myth” for Taiwan, a historical legend rooted in a crisis of identity and a heritage of violence. These literary reenactments of 2/28 weave a complex web of memory and imagination that reconstructs historical pain.” (Berry, 2008: 213)

อิงประวัติศาสตร์ควรจะให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้องผ่านการนำเสนอทางภาพยนตร์ จนละเลยที่ ภาพยนตร์แท้จริงแล้วก็เป็นสื่อสร้างเรื่องเล่าแบบเดียวกับวรรณกรรม คำถามสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนออดีตในปัจจุบันผ่านสื่อทั้งวรรณกรรม ภาพยนตร์ และอาจหมายรวมถึงสื่อใหม่ประเภทอื่นเช่น วิดีโอเกม จึงเคลื่อนออกจากความจริงเชิงประวัติศาสตร์และความถูกต้องของการนำเสนออดีต ไปสู่คำถามว่าความทรงจำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตและความหมายที่ถูกเข้าใจในปัจจุบันถูกประกอบสร้างขึ้นเช่นไร และอยู่ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปแบบใด (Sylvia Li-chun Lin, 2007 : 222 Kindle Location)

ควรกล่าวไว้ด้วยว่านอกจากภาพยนตร์ “ซีดี ออฟ แซดเนส” แล้ว ยังมีภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องเหตุการณ์ 228 และไต้หวันเรอร์อีกจำนวนหนึ่งที่ออกเผยแพร่ในช่วงความทรงจำแบ่งบาน อาทิ เช่น “มาร์ช ออฟ แฮปปี้เนส” (*March of Happiness*) ของหลิน เจิงเซิง (Lin Chengsheng) ออกฉายในปีค.ศ. 1999 ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่นำเสนอเหตุการณ์ 228 นอกจากนี้แล้วในช่วงปีค.ศ. 1995 ก็ยังเป็นช่วงที่มีภาพยนตร์เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ไต้หวันเรอร์ออกฉายอย่างกว้างขวางไปพร้อมกับบรรยากาศการเมืองเปิดก่อนเลือกตั้งประธานาธิบดีในปีค.ศ. 1996 ในปีค.ศ. 1995 นั้นมีภาพยนตร์เกี่ยวกับไต้หวันเรอร์ออกฉายถึงสามเรื่อง คือ “ฮาร์ทเบรก ไอส์แลนด์” (*Heartbreak Island*) ของซู่เสี่ยวหมิง (Hsu Hsiao-ming) “ซูเปอร์ ซิตีเซน โค” (*Super Citizen Ko*) ของเวิน เจิน (Wen Jen) และ “กู๊ด เม็น กู๊ด วูเม้น” (*Good Men Good Women*) ของโหว เสี่ยวเชียน

นั่นคือความเคลื่อนไหวของกระแสวรรณกรรมที่เกี่ยวพันกับเหตุการณ์ 228 และไต้หวันเรอร์ภายในไต้หวัน หากแต่กระแสวรรณกรรมที่เกี่ยวพันกับเหตุการณ์ 228 และไต้หวันเรอร์ในโลกภาษาอังกฤษนั้นก็เริ่มขยับไหวไปพร้อมกันหลังยกเลิกกฏอัยการศึก กล่าวคือเริ่มมีการนำต้นฉบับบันทึกส่วนตัวของชาวอเมริกันที่เข้าไปในไต้หวันช่วงเหตุการณ์ 228 และไต้หวันเรอร์กลับมาตีพิมพ์ เช่น บันทึกประจักษ์พยานเหตุการณ์ 228 ของ อัลตัน เจ แซคเคิลตัน ชื่อว่า *Formosa Calling: An Eyewitness Account of the February 28th, 1947 Incident* ในปีค.ศ. 1998 รวมถึงความเคลื่อนไหวในการศึกษาวรรณกรรม 228 และไต้หวันเรอร์ในโลกภาษาอังกฤษนั้นก็เริ่มปรากฏงานศึกษามากขึ้นในช่วงปีค.ศ. 2005-2008 ที่ควรกล่าวถึงคือบทความ *Trauma and the Politics of Identity: Form and Function in Fictional Narratives of the February 28th Incident* ของมาร์กาเรต ฮิลเลนแบรนด์ (Margaret Hillenbrand) ในวารสาร *Modern Chinese Literature and Culture* ปีค.ศ. 2005 หนังสือ *Representing Atrocity in Taiwan: The 2/28 Incident and White Terror in Fiction*

and Film ของซิลเวีย หลีซุน หลิน (Sylvia Li-chun Lin) ในปีค.ศ. 2007 และบทที่ 3 ของหนังสือ *A History of Pain: Trauma in Modern Chinese Literature and Film* โดยไมเคิล เบอร์รี่ ในปีค.ศ. 2008 เป็นที่น่าสังเกตว่าหลังจากปีค.ศ. 2008 เป็นต้นไป งานศึกษาวรรณกรรมได้หวนในโลกภาษาอังกฤษก็พลอยเจียบหายไป

อย่างไรก็ดีวรรณกรรม 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในโลกภาษาอังกฤษก็ยังไม่แพร่หลายนัก จนล่วงเข้าสู่ทศวรรษ 2010 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่เรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในไต้หวันได้ผลิงานอีกครั้งในโลกภาษาอังกฤษ จึงได้ปรากฏวรรณกรรมที่นำเสนอเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์จำนวนหนึ่งจากมุมมองคนอเมริกันเชื้อสายไต้หวันและเชื้อสายจีน ทั้งนวนิยาย *เดอะ 228 Legacy* ของ เจนนีเฟอร์ เจ ชอว์ (Jennifer J Chow) ในปีค.ศ. 2013 *เดอะ เธิร์ด ซัน* (*The Third Son*) ของ จูลี หวู่ (Julia Wu) ในปีค.ศ. 2013 และ *กรีน ไอส์แลนด์* (*Green Island*) ของเชาว์นา หยาง ไรอัน (Shawna Yang Ryan) ในปีค.ศ. 2016 นอกจากนี้แล้วยังมีการแปลวรรณกรรมไต้หวันเรื่อง *เดอะ ลอส การ์เดน* (*The Lost Garden*) ของ หลี่ อัง (Li Ang) ซึ่งแต่เดิมเผยแพร่ในไต้หวันตั้งแต่ปีค.ศ. 1991 มาเป็นภาษาอังกฤษในปีค.ศ. 2015 โดยซิลเวีย หลีซุน หลิน รวมถึงการปรากฏของสื่อใหม่อย่างวิดีโอเกม *ดีเทนชัน* (*Detention*) โดยสตูดิโอ เรด แคนเดิล เกมส์ (Red Candle Game) ผู้พัฒนาเกมจากไต้หวันในปีค.ศ. 2017 อันนำไปสู่การดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ชื่อเดียวกันในปีค.ศ. 2019 รวมถึงการดัดแปลงเป็นทีวีซีรีส์ 8 ตอน ฉายลงในเน็ตฟลิก (Netflix) ในปีค.ศ. 2020 ตัวบทวรรณกรรม 228 และไวต์เทอร์ที่ปรากฏขึ้นในช่วงทศวรรษ 2010 เหล่านี้คือตัวบทที่ผู้วิจัยมุ่งทำการศึกษาโดยอาศัยมุมมองจากแนวการศึกษาวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลหลากหลายมุมมอง

3.2 การศึกษาวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลหลากหลายมุมมอง

คำว่า “ความทรงจำบาดแผล” นั้นมาจากคำว่า trauma ในภาษาอังกฤษซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก หมายความว่า “บาดแผล” พบร่องรอยการใช้ศัพท์คำนี้ในภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ค.ศ. 1693 โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงความถึงบาดเจ็บภายนอก (physical injury) ในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 จนกระทั่งล่วงเข้าสู่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นี้เองที่ความหมายของคำได้เปลี่ยนแปลงไปสู่บาดเจ็บภายในจิตใจ (psychological trauma) หรือความทรงจำบาดแผลอย่างที่เรารู้จักในปัจจุบัน (Bond and Craps, 2020: 2) การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำย่อมหมายถึงร่องรอยการ

เปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การเปลี่ยนความหมายของบาดแผลเป็นเครื่องหมายของการเปลี่ยนแปลงสู่โลกสมัยใหม่ กล่าวคือการมาถึงของเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการผลิต ทำให้ชีวิตมนุษย์เสี่ยงยิ่งขึ้นจะเผชิญกับอันตรายที่มาพร้อมกับความเป็นสมัยใหม่ อาทิเช่น รถไฟตกราง หรืออุบัติเหตุระหว่างการทำงานอุตสาหกรรม ด้วยการวินิจฉัยทางการแพทย์ได้บ่งชี้ร่องรอยว่า อาการป่วยไข้จากเหตุการณ์ข้างต้นไม่ได้มีสาเหตุจากบาดแผลภายนอกเท่านั้นแต่ยังมีสาเหตุจากบาดแผลภายในจิตใจด้วย (Bond and Craps, 2020: 13) นั่นทำให้บาดแผลภายในจิตใจกลายเป็นประเด็นสนใจของนักประสาทวิทยา นักจิตวิทยา และนักจิตวิเคราะห์ในการตั้งกระทู้ทฤษฎีเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ บาดแผลภายในจิตใจหรือ ความทรงจำบาดแผลนี้คำอธิบายที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือความคิดของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ผู้ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้ก่อตั้งสาขาจิตวิเคราะห์

โดยทั่วไปแล้วความทรงจำบาดแผล หมายถึงความทรงจำถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ ความรุนแรงที่ประสบอย่างฉับพลันทันทีจนไม่อาจทำความเข้าใจได้ และถูกกดทับไว้ขณะที่ความทรงจำนั้นกำลังก่อรูป ทำให้ความทรงจำนั้นไม่อาจแทรกซึมสู่การจดจำรำลึกโดยตระหนักรู้ได้ ด้วยเหตุนี้ความทรงจำถึงเหตุการณ์ดังกล่าวจึงไม่อาจทำความเข้าใจได้และไม่อาจจดจำได้ แต่ภาพจำของเหตุการณ์นั้นก็ลึ้มไม่ลงจนมักกลับมาปรากฏในภายหลังเสมอ เป็นการหลอกหลอนย้อนคืนกลับมาสำแดงซ้ำแล้วซ้ำเล่าของความทรงจำบาดแผลในหลากหลายวิธี ทั้งภาพหลอน(hallucinations) ภาพย้อนความทรงจำ (flashbacks) หรือฝันร้าย(nightmare) (Bond and Craps, 2020: 4) นั่นคือลักษณะที่เรียกว่า “การปรากฏย้อนหลังของความทรงจำบาดแผล” (belatedness/latency of trauma) นอกจากนี้แล้ว บ่อยครั้งก็ปรากฏเป็นอาการทางกายภาพทั้ง ร่างกายนิ่งแข็งทื่อ อาการมวนท้องอยากอาเจียน เนื้อตัวสั่นเทา หรืออาการปวดตะกุกตะกักเพียงเพราะประสบกับสิ่งกระตุ้นให้ความทรงจำนั้นไหลย้อนกลับคืนมา หรืออาจกล่าวได้ว่าอาการของความทรงจำบาดแผล มิได้เป็นเพียงอาการทางจิตใจเท่านั้นแต่ยังส่งผลกระทบต่อร่างกายอีกด้วย

นิยามของความทรงจำบาดแผล ดังกล่าวมีพลวัตขับเคลื่อนเข้าไปอธิบายปรากฏการณ์ เหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ ทั้งภาวะเชลล์ช็อก (shell shock) หรือภาวะหลอนสงครามคืนมา กลางศึก ผวาเสียงปืนของทหารที่กลับมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ตลอดจนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวอย่างเป็นระบบในเหตุการณ์โฮโลคอสต์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และกลายเป็นเป็นนิยามหลักในทางการแพทย์หลังสิ้นสุดสงครามเวียดนาม โดยได้รับการยอมรับว่าเป็นภาวะการป่วยทางจิต

อย่างเป็นทางการในชื่อ “พีทีเอสดี” (PTSD หรือ Post-Traumatic Stress Disorder) อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษ 1970-1980 จากกระแสการเรียกร้องของกลุ่มสตรีนิยมให้ตระหนักว่าอาการพีทีเอสดีนั้น ไม่อาจจำกัดเฉพาะกับทหารเท่านั้น หากแต่ก็สามารถเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงในชีวิตประจำวัน จากความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่มีใครมองเห็นได้เช่นกัน นั้นทำให้ความทรงจำบาดแผลแผ่ขยายครอบคลุมไปทั่วตั้งแต่ประสบการณ์ความรุนแรงต่างๆ ทั้งสงคราม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การเหยียดเพศ เหยียดเชื้อชาติ เหยียดชนชั้น และความเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน หรือแม้กระทั่งประสบการณ์ของผู้พิการ สถานะของผู้อพยพ ตลอดจนประสบการณ์ช่วงอาณานิคมล้วนแล้วแต่อยู่ภายใต้นิยามของความทรงจำบาดแผลได้ทั้งสิ้น รวมถึงการขยายขอบข่ายเข้าไปเกี่ยวข้องกับแง่มุมอื่นๆ ในอาณานิคมทั้งสังคมทั้ง ประวัติศาสตร์ การเมือง วัฒนธรรม ศิลปะและวรรณกรรม (Bond and Craps, 2020: 3-4)

ความทรงจำบาดแผลได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวรรณกรรมในช่วงทศวรรษ 1990 หลังจากกระแสความสนใจในแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม (poststructuralism) โดยเฉพาะสกุลสายรื้อสร้าง (deconstruction) ถูกวิจารณ์อย่างหนักว่าให้ความสนใจแต่เพียงโลกของตัวบทและการเล่นกับภาษา หากได้ให้ความสนใจในโลกความเป็นจริงที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับกรณีอื้อฉาวที่พอล เดอ มาน (Paul De Man) นักวิชาการคนสำคัญของสกุลรื้อสร้างถูกขุดรื้ออดีตขึ้นมาเปิดเผยว่า ในช่วงวัยหนุ่มเขาเคยเขียนบทความสนับสนุนนาซีเยอรมันไว้หลายบทความ (Bond and Craps, 2020: 52) ความรับผิดชอบต่อการสนับสนุนลัทธินาซี หรือกล่าวให้ถึงที่สุดว่า ความรับผิดชอบต่อการสนับสนุนความคิดฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญ จนนำไปสู่ “การหันเหสู่จริยศาสตร์” (Ethical turn) โดยมีใจความสำคัญว่า เราจะรับผิดชอบต่อชีวิตเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองเช่นไร การเรียนรู้จากอดีตโดยเฉพาะหลังจากเหตุการณ์โฮโลคอสต์จึงสำคัญต่อการสร้างพันธะความรับผิดชอบต่อเพื่อนมนุษย์ในอนาคต การศึกษาความทรงจำบาดแผลผ่านเรื่องเล่าวรรณกรรมจึงเข้ามาเป็นตัวเชื่อมระหว่างโลกของตัวบทและโลกความเป็นจริง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นสุนทรียศาสตร์ (aesthetic) ที่หันเหสู่จริยศาสตร์ (ethic)

บางทีแล้วการหันเหของสุนทรียศาสตร์ไปสู่จริยศาสตร์อาจเริ่มขึ้นตั้งแต่คำประกาศของธีโอดอร์ ออดอร์โน (Theodor Adorno) ในปีค.ศ. 1951 ว่า “การเขียนกวีนิพนธ์หลังจากเอาชวิทซ์นั้น

เป็นสิ่งที่โหดร้ายป่าเถื่อน”³²(Anordor, 1981: 34 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 46) ซึ่งเขาได้อธิบายเพิ่มเติมหลังจากผ่านไป 11 ปี ในปีค.ศ. 1962 ว่า “วรรณกรรมจะต้องต้านทานคำตัดสินนี้”³³ (Anordor, 1980: 188 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 47) ประโยคที่เขาเขียนขึ้นในปีค.ศ. 1951 นั้นมักถูกหยิบยกขึ้นมาอ้างถึงสภาพความโหดร้ายทารุณ และสภาพที่ไม่อาจนำเสนอได้ของโฮโลคอสต์ หรืออาจหมายถึงรวมถึงเหตุการณ์ความรุนแรงอื่นๆด้วยเช่นกัน จนอาจกล่าวได้ว่ามีแต่เพียงความเจ็บเท่านั้นที่อาจเป็นหนทางที่เหลืออยู่ในการนำเสนอ หากทว่าอดอร์โนกลับไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าวโดยเขียนประโยคต่อจากนั้น และขยายความประโยคก่อนหน้านี้ว่า “เหตุการณ์ความรุนแรงเช่นโฮโลคอสต์จะต้องไม่ถูกให้ความหมาย และถูกปรับแปรเป็นจินตภาพและงานศิลป์ซึ่งมอบความสุขสุนทรีย์แก่ผู้เสพ เนื่องด้วยนี่จะนำมาซึ่งความยุติธรรมแก่เหยื่อ”³⁴(Bond and Craps, 2020: 47) หรือกล่าวคือภาพเหตุการณ์ความรุนแรงดังเช่นโฮโลคอสต์ไม่ควรถูกลดทอนให้กลายเป็นเพียงงานศิลป์ที่ให้ความสุขเพลิดเพลินงามตาแก่ผู้เสพ อย่างไรก็ตามมีเพียงแต่งานวรรณกรรมและงานศิลป์เท่านั้นที่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่เหยื่อผู้ทุกข์ทน โดยนำเสนอเรื่องราวของพวกเขาส่งตรงต่อความทรมานที่พวกเขาประสบ หรืออาจกล่าวได้ว่า “มีเพียงในงานศิลป์เท่านั้นที่ความทุกข์ทนจะสามารถค้นหาเสียงและที่ปลอดภัยได้”³⁵(Anordor, 1980: 188 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 47) จะเห็นได้ว่ามีความตึงเครียดอยู่ระหว่างคำประกาศทั้งสองประโยคของอดอร์โน เป็นความตึงเครียดระหว่างความเจ็บปวดอัดอั้นของสิ่งที่นำเสนอไม่ได้ และความพยายามในการนำเสนอภาพของผู้ทุกข์ทรมาน อาจกล่าวได้ว่าความตึงเครียดนี้คือใจกลางปัญหาสำคัญของการนำเสนอความทรงจำบาดแผล เพราะด้านหนึ่งแล้วความทรงจำบาดแผลคือประสบการณ์เฉพาะตัวอัดแน่นด้วยอารมณ์ที่ต่อต้านการถูกทำความเข้าใจ เมื่อทำความเข้าใจไม่ได้ก็ไม่อาจนำเสนอได้ แต่อีกด้านก็เป็นความพยายามที่จะแปรรูปความทรงจำบาดแผลให้เป็นสิ่งที่ทำความเข้าใจและนำเสนอออกมาได้

³² แปลมาจากข้อความ “to write poetry after Auschwitz is barbaric” (Anordor, 1981: 34 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 46)

³³ แปลมาจากข้อความ “that literature must resist this verdict” (Anordor, 1980: 188 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 47)

³⁴ แปลมาจากข้อความ “Atrocities such as the Holocaust must not be given meaning and transformed into images and artworks from which aesthetic pleasure can be derived, as this would do an injustice to the victims” (Bond and Craps, 2020: 47)

³⁵ แปลมาจากข้อความ “It is now virtually in art alone that suffering can still find its own voice, consolation, without immediately being betrayed by it.” (Anordor, 1980: 188 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 47)

การแปรรูปความทรงจำบาดแผลให้กลายเป็นสิ่งที่เข้าใจได้นั้นเริ่มปรากฏในความคิดของ ปีแอร์ เจเน็ต (Pierre Janet) นักจิตวิเคราะห์ร่วมสมัยกับฟรอยด์ เจเน็ตได้พยายามทำความเข้าใจอาการของความทรงจำบาดแผล (traumatic memory) ว่าเป็นภาวะที่ความคิดจิตใจมีกระแสอารมณ์รุนแรงเปี่ยมล้น (emotional charge) จนแปลกแยกจากจิตสำนึกปรากฏขึ้นเนื่องจากประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรง จนกลายเป็น “ความคิดหมกมุ่น” (Idée fixe หรือ fixed idea) โดยเขาได้แบ่งการปรากฏของความคิดหมกมุ่นนี้เป็นสองประเภท แบบแรกปรากฏในรูปความฝันและความทรงจำที่โยกกลับไปหาความทรงจำบาดแผลต้นกำเนิดซึ่งมักแทรกซึมเข้ามาบรรจบกับจิตสำนึก และสองปรากฏในรูปแบบของประสาทความรู้สึกที่เชื่อมโยงกลับไปหาเหตุการณ์ต้นกำเนิดอย่างผิวเผินและคลุมเครือไม่เกี่ยวข้องกัน ปรากฏในรูปความหวาดกลัว (phobia) ฝันร้ายที่วนซ้ำไปซ้ำมา ภาพพาฝัน (fantasies) และภาพหลอน (Bond and Craps, 2020: 22) ภาวะความทรงจำบาดแผลตามนิยามของเจเน็ตเป็นสิ่งที่ไม่สามารถประสานเข้ากับความทรงจำปกติจนกลายเป็น ความทรงจำเรื่องเล่าได้ (narrative memory) ซึ่งเป็นการประสานประสบการณ์ให้กลายเป็นความทรงจำที่เข้าใจได้ เล่าได้ และนำเสนอได้ แม้ความทรงจำบาดแผลจะต่อต้านการรวบรวมให้กลายเป็นความทรงจำเรื่องเล่าแต่อย่างไรก็ตามเป้าหมายหลักของนักจิตวิเคราะห์คือ การรักษาเยียวยาความทรงจำบาดแผลโดยการแปรเปลี่ยนความทรงจำบาดแผลให้กลายเป็นความทรงจำเรื่องเล่า (Bond and Craps, 2020: 58)

จากการสำรวจความทรงจำบาดแผลทั้งมุมมองด้านสุนทรียศาสตร์และจิตวิเคราะห์ ทำให้เห็นว่าปัญหาใจกลางของความทรงจำบาดแผลคือวิกฤติของการนำเสนอภาพตัวแทน (crisis of representation) เป็นการจุดรั้งระหว่างภาวะที่ไม่อาจนำเสนอได้และความพยายามในการนำเสนอออกมา ตรรกะของการจุดรั้งนี้เองที่ “ทฤษฎีความทรงจำบาดแผล” (trauma theory) ได้ปรากฏขึ้นมาจากนักวิชาการสายสกุลหรือสร้างที่หันเหมาให้ความสนใจประเด็นของความทรงจำบาดแผล ในช่วงทศวรรษ 1990 โดยหัวหอกของกลุ่มนี้คือแคธี คารุธ (Cathy Caruth) ผู้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดหรือสร้างประสานกับแนวทางจิตวิเคราะห์ มองว่าความทรงจำบาดแผลเป็นสิ่งที่ไม่อาจนำเสนอได้ แต่มักปรากฏย้อนหลังเสมอ หรือเป็นสิ่งที่ย้อนแย้งที่ว่า “การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นตรงหน้าอาจเกิดภาวะไร้ความสามารถในการรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้น แต่การเกิดขึ้นลับล้นทันทีของเหตุการณ์นั้นอาจปรากฏขึ้นอย่างย้อนแย้งเป็นความล่าช้าของเหตุการณ์นั้น”³⁶ (Caruth, 1996: 91-92) ความล่าช้าของความทรงจำบาดแผล หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการหลอกหลอนของความทรง

³⁶ แปลมาจากข้อความ “that the most direct seeing of a violent event may occur as an absolute inability to know it; that immediacy, paradoxically, may take the form of belatedness.” (Caruth, 1996: 91-92)

จำบาดแผลที่มักปรากฏอยู่ชั่วครั้งคราวและจางหายไปนั้น อาจสามารถถูกนำเสนอได้ผ่านภาษาเชิงวรรณศิลป์ (literary language) ซึ่งการรู้และบรรดานักวิชาการสายนี้หรือสร้างคิดว่ามีความสามารถในการต้านทานการนำเสนอภาพตัวแทนเหมือนกัน ทั้งความลื่นไหลของตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) ความด้นได้ของวาทศิลป์ (rhetoricity) และภาษาความเปรียบ (figurative language) หรืออาจกล่าวได้ว่า “เหตุการณ์ที่ต้านทานการนำเสนอภาพตัวแทนได้ทุกชนิด ก็ควรถูกนำเสนอด้วยความลุ่มหลวในการนำเสนอภาพตัวแทน สิ่งที่เพรียกกาก็คือความปั่นป่วนหยุดชะงักของวิธีการนำเสนอภาพตัวแทนตามขนบเดิม ซึ่งหาได้ในวรรณกรรม”³⁷ (Bond and Craps, 2020: 59) หรืออาจกล่าวให้ดูนุ่มนวลลงได้ว่า

ความจำเป็นในการให้ความเจ็บปวดกลายเป็นสิ่งที่พูดถึงได้นั้น ได้จัดวางให้ศิลปะและวรรณกรรมอยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบ เนื่องจากศิลปะและวรรณกรรมเป็นกระบวนการที่เปิดให้ผู้ประสบกับความทรงจำบาดแผลสำแดงอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกกดทับไว้ผ่านภาษาภาพพจน์และความเปรียบ การนำเสนอภาพตัวแทนของอดีตผ่านวรรณศิลป์นั้นมีเป้าหมายกระตุ้นการตอบสนองทางอารมณ์และความร่วมรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อเหตุการณ์ที่ถูกจินตนาการขึ้นมาซึ่งอาจเกิดขึ้นตามกฎของความเป็นไปได้ (probability) และความสมจริง (verisimilitude) หาใช่ความจริงทางประวัติศาสตร์ไม่³⁸ (Onega et al., 2017: 7)

เมื่อภาษาเชิงวรรณศิลป์และวรรณกรรมได้กลายเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการนำเสนอความทรงจำบาดแผล ก็ได้เกิดวรรณกรรมจำนวนหนึ่งที่อาศัยความเฉพาะเจาะจงของภาวะความทรงจำบาดแผลมาก่อรูปเป็นเรื่องเล่าที่จำลองอาการของความทรงจำบาดแผลขึ้นมา จนอาจจัดประเภทวรรณกรรมเหล่านั้นตามที่แอนน์ ไวต์เฮด (Anne Whitehead) นิยามไว้ได้ว่าเป็น “วรรณกรรมความ

³⁷ แปลมาจากข้อความ “An event that defies all representation will best be represented by a failure of representation. What is called for, then, is the disruption of conventional modes of representation—which can be found in literature.” (Bond and Craps, 2020: 59)

³⁸ แปลมาจากข้อความ “This need to verbalise pain situates the arts and literature in particular in a privileged position, as the process of giving expression to the traumatised subject’s repressed feelings and emotions requires the use of highly troped, figurative language. The artistic representations of the past are aimed at provoking an affective or empathic response to imagined events that might have happened according to the laws of probability or verisimilitude, not historical truth.” (Onega et al., 2017: 7)

ทรงจำบาดแผล” (trauma fiction)³⁹” หรือกล่าวได้ว่า “การก่อกำเนิดทฤษฎีความทรงจำบาดแผลได้เตรียมแนวทางใหม่ให้กับนักเขียนในการสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับความทรงจำบาดแผล และเลื่อนความสนใจออกจากคำถามว่าสิ่งใดถูกจดจำในอดีต ไปสู่คำถามว่าอดีตถูกจดจำอย่างไร และเหตุใดจึงถูกจดจำ”⁴⁰ (Whitehead *Trauma Fiction*, 2004: 3) กลวิธีการนำเสนออาจแตกต่างกันในรายละเอียดแต่ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นการเลียนแบบรูปแบบและอาการของความทรงจำบาดแผล ด้วยเหตุนี้การรับรู้ถึงห้วงเวลา (temporality) และลำดับเวลา (chronology) ได้ล่มสลายลง การเล่าเรื่องจึงถูกขับเคลื่อนด้วยการเกิดขึ้นซ้ำวนเวียน (repetition) และการอ้อมค้อมในการนำเสนอ (indirection) นอกจากนี้แล้ววรรณกรรมความทรงจำบาดแผลยังเหลื่อมซ้อนและมักหยาบยืมการเล่าเรื่องของทั้งวรรณกรรมโพสโมเดิร์น และวรรณกรรมหลังอาณานิคมมาปรับใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างตระหนักรู้ในฐานะวิธีการย้อนคิดและวิพากษ์กระบวนการสร้าง (Whitehead *Trauma Fiction*, 2004: 3) รวมถึงมีกลวิธีการนำเสนออีกหลายรูปแบบที่มักปรากฏในการเล่าเรื่อง ทั้งการทำให้ตัวบทแปลกแยกไม่คุ้นเคย (defamiliarization) ความเป็นสัมพันธ์หรือสหบท (intertextuality) การเกิดขึ้นซ้ำวนเวียน และเสียงเล่าที่แตกกระจายเป็นพิเศษหรือกระจัดกระจายไม่ต่อเนื่อง (fragments) (Whitehead *Trauma Fiction*, 2004: 83-84) กล่าวโดยสรุปได้ว่านักเขียนมักหยาบยืมกลวิธีทางวรรณกรรมมาใช้เขียนสะท้อนและนำเสนออาการความทรงจำบาดแผลนั่นเอง

นอกเหนือจากวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลแล้ว ก็ยังมี “วรรณกรรมประจักษ์พยาน” (testimonial literature) ซึ่งเป็นงานเขียนของผู้ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงโดยตรง อาจปรากฏในรูปแบบของอัตชีวประวัติ (autobiography) หรือบันทึกความทรงจำ (memoire) และรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถถ่ายทอดแปรเปลี่ยนความทรงจำบาดแผลให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่สามารถเข้าใจได้ อย่างไรก็ตามการพยายามเปลี่ยนประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลให้กลายเป็นเรื่องเล่านั้น ทำให้เกิด

³⁹ ผู้เขียนตัดสินใจแปลคำว่า “fiction” ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตามบริบทคำที่เหมาะสม โดยจะปรากฏแปลเป็น “วรรณกรรม” ในกรณีของ “trauma fiction” และ “เรื่องแต่ง” ในกรณีของการกล่าวถึงแนวความคิด “fictions of memory” เนื่องจากการแปล “fiction” ว่า “บันเทิงคดี” ตามราชบัณฑิตยสถานไม่เหมาะสมกับเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ที่เป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับ ความทรงจำบาดแผล โดยผู้เขียนขอขึ้นย่นตามคำของรีโอคอร์ อดอร์โนว่า ความทรงจำบาดแผลเช่น “โฮโลคอสต์จะต้องไม่ถูกให้ความหมาย และถูกปรับแปรเป็นจินตภาพและงานศิลป์ซึ่งมอบความสุขสุนทรีย์แก่ผู้เสพ เนื่องด้วยนี่จะนำมาซึ่งความอยุติธรรมแก่เหยื่อ” (Bond and Craps, 2020: 47)

⁴⁰ แปลมาจากข้อความ “The rise of trauma theory has provided novelists with new ways of conceptualising trauma and has shifted attention away from the question of what is remembered of the past to how and why it is remembered.” (Whitehead, 2004: 3)

ปรากฏการณ์ส่งต่อหรือถ่ายทอดความทรงจำบาดแผลนั้นไปสู่ผู้อื่นได้ ดังเช่นที่โซชานา เฟลแมน (Shoshana Felman) ค้นพบระหว่างการสอนวิชาวรรณกรรมกับบันทึกประจักษ์พยาน (literature and testimony) ว่านักศึกษามีการตอบสนองทางอารมณ์อย่างรุนแรงต่อตัวบทวรรณกรรมที่นำมาสอน (Bond and Craps, 2020: 68) การตอบสนองทางอารมณ์อย่างรุนแรงของผู้อ่านหรือผู้ชมงานศิลปะที่เกี่ยวกับความทรงจำบาดแผลได้นำไปสู่การปะทุ “ทริกเกอร์ วอร์นิง” (trigger warning) ในภายหลัง บ้ายดังกล่าวเป็นการเตือนผู้อ่านหรือผู้ชมล่วงหน้าว่าเนื้อหาดังต่อไปนี้อาจทำให้เกิดอาการจิตตกหวั่นไหวได้ การปะทุเตือนดังกล่าวด้านหนึ่งแล้วไปสอดคล้องกับการหลีกเลี่ยงภาวะที่โดมินิค ลาคาปรา (Dominick LaCapra) เรียกว่า “ประจักษ์พยานชั้นรอง” (secondary witness) ซึ่งเป็นอาการของผู้ที่รับความทรงจำบาดแผลของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ผ่านการรับรู้ความทรงจำบาดแผลของผู้อื่นอย่างเข้มข้น และเกิดการทับเทียบตัวตนล้นเกิน (over-identification) เข้ากับผู้ประสบเหตุการณ์ความทรงจำบาดแผลโดยตรง กระนั้นก็ตามลาคาปราค็ได้เสนอว่า “ประจักษ์พยานชั้นรองที่ระมัดระวังมากพอควรจะเข้าถึงประสบการณ์ความกระสับกระส่ายของการร่วมรู้สึก (empathic unsettlement) อันเป็นประสบการณ์เสมือนของการเอาใจเราไปใส่ใจเขา โดยในขณะที่เดียวกันก็ยังระลึกถึงตัวตนของเรา และไม่กลายเป็นตัวตนของคนอื่น”⁴¹ (LaCapra, 2014: 78 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 82)

กระบวนการส่งต่อความทรงจำบาดแผลนั้นมิใช่การทับเทียบตัวตนลงไปเป็นผู้ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงโดยตรง หากแต่เป็นการพยายามเข้าถึงโดยยังคงรักษาระยะห่างของตัวตนไว้ได้ หรือเป็นสิ่งที่ลาคาปราเรียกว่า “ความกระสับกระส่ายของการร่วมรู้สึก” ความร่วมรู้สึกเห็นอกเห็นใจและระยะห่างดังกล่าวสามารถแปรเปลี่ยนเป็นการสร้างสรรค์สื่อความทรงจำที่สามารถส่งต่อการรำลึกจดจำถึงความทรงจำบาดแผลนี้ไปยังคนรุ่นหลังได้ดังเช่นแนวคิด “หลังความทรงจำ” (postmemory) ของมาเรียนน์ เฮิร์ช (Marianne Hirsch) ที่คนรุ่นหลังเหตุการณ์โฮโลคอสต์สร้างสรรค์วรรณกรรม และงานศิลปะจากประสบการณ์ชีวิตที่พวกเขาได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนรุ่นก่อนผู้ประสบกับเหตุการณ์โฮโลคอสต์มาอย่างเข้มข้นจนสามารถส่งผ่านอารมณ์ ความรู้สึก ภาษากาย และความเจ็บปวดจนเศษซากความทรงจำบาดแผลของคนรุ่นก่อน ล้วนตกตะกอนอยู่ใน

⁴¹ แปลมาจากข้อความ “‘the attentive secondary witness’ should open themselves to the experience of ‘empathic unsettlement’, which ‘involves a kind of virtual experience through which one puts oneself in the other’s position while recognizing the difference of that position, and hence not taking the other’s place’” (LaCapra, 2014: 78 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 82)

ประสบการณ์ชีวิตรุ่นของพวกเขา (Hirsch, 2012: 5) หรือการส่งต่อความทรงจำบาดแผลไปยังอีกฟากโลกจากการแพร่กระจายของสื่อสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ หรืออินเทอร์เน็ตดังเช่นแนวคิด “ความทรงจำประดิษฐ์” (prosthetic memory) ของอลิสัน แลงส์เบิร์ก (Alison Lansberg) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้เข้าไปปฏิสัมพันธ์กับอดีตผ่านสื่อสมัยใหม่ข้ามพรมแดนรัฐชาติจนเกิดอารมณ์ท่วมท้น รับและปรับเปลี่ยนอดีตที่รับรู้มาให้กลายมาเป็นความทรงจำส่วนตัวของตน แต่ก็ยังคงรักษาระยะห่างของปัจจุบันไว้ด้วยเช่นกัน (Langsberg, 2004: 2)

การศึกษากระบวนการส่งต่อความทรงจำบาดแผลเป็นอีกแนวทางหนึ่งนอกเหนือจากการทำความเข้าใจตัวบทวรรณกรรมความทรงจำบาดแผล หรือกล่าวคือเป็นการเคลื่อนออกจากการอ่านตัวบทวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลอย่างละเอียดเจาะจง ไปสู่การทำความเข้าใจบริบทแวดล้อมทางวัฒนธรรมของความทรงจำบาดแผลที่ตัวบทเหล่านั้นปรากฏขึ้น ทั้งสองแนวทางนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นแนวทางหลักของทฤษฎีความทรงจำบาดแผลที่เริ่มปรากฏขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 1990 และเกือบจะสถาปนาเป็น “เรื่องเล่าแม่บท” (grand narrative) ในการศึกษาความทรงจำบาดแผลไป กระนั้นก็ตามเมื่อสิ่งใดพยายามสถาปนาเป็นกรอบเรื่องเล่าหลักหรือคำอธิบายครอบจักรวาลก็ย่อมประสบกับการท้าทายวิพากษ์วิจารณ์ ทฤษฎีความทรงจำบาดแผลก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงความจริงข้อนี้ได้เช่นกัน

ทฤษฎีความทรงจำบาดแผลได้ถูกท้าทายอย่างถึงรากฐานจากข้อกล่าวหาว่า โมเดลต้นแบบพัฒนาการทฤษฎีความทรงจำบาดแผลไม่ว่าจะมาจากพื้นฐานทางด้านจิตวิเคราะห์ หรือสุนทรียศาสตร์นั้นล้วนวางอยู่บนฐานคิดแบบมีตะวันตกหรือยุโรปเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น แม้กระทั่งการศึกษาการส่งต่อความทรงจำบาดแผลนั้นก็เน้นแต่การศึกษาเหตุการณ์โฮโลคอสต์และเหตุการณ์ 9/11 เป็นหลัก น้อยครั้งนักที่จะปรากฏการศึกษาเหตุการณ์ความทรงจำบาดแผลนอกโลกตะวันตกนั้นทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลของคนกลุ่มอื่นนอกเหนือจากโลกตะวันตกขึ้นมาว่า จะมีหนทางศึกษาความทรงจำบาดแผลที่แผ่ขยายให้ครอบคลุมและไม่กีดกันประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลอื่นได้หรือไม่ นั้นทำให้เกิดทิศทางใหม่ที่ต่อขยายการศึกษาความทรงจำบาดแผล

ทิศทางแรกคือการเคลื่อนขยับการศึกษาความทรงจำบาดแผลออกจากประสบการณ์ของกลุ่มคนในโลกตะวันตก ไปสู่การศึกษาความทรงจำบาดแผลของชนกลุ่มอื่นที่อาจถูกมองว่าเป็นชายขอบของสังคมตะวันตก เช่น ประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลที่เกี่ยวกับการค้าทาส การล่า

อาณานิคม การแบ่งแยกเชื้อชาติ และรวมถึงเหตุการณ์ความรุนแรงอื่นๆทั่วโลก โดยอาจใช้ทฤษฎีความทรงจำบาดแผลเข้ามาอ่านร่วมกับบริบทและเหตุการณ์โดยตระหนักถึงประสบการณ์ที่แตกต่างกัน และจะต้องไม่ใช่การใช้องค์ความรู้ความทรงจำบาดแผลครอบงำจนกลายเป็นความรู้อาณานิคมยุคสมัยใหม่ (Bond and Craps, 2020: 107) หรือกล่าวคือเป็นการศึกษาเปรียบเทียบโดยตระหนักถึงประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลายของแต่ละเหตุการณ์

นอกจากนี้แล้วยังได้มีการเคลื่อนขยับไปพิจารณาความทรงจำบาดแผลของผู้ร่วมกระทำ ความรุนแรง (perpetrator) อีกด้วย บ่อยครั้งที่มีการถกเถียงกันว่าผู้กระทำความรุนแรงสามารถประสบกับภาวะความทรงจำบาดแผลได้หรือไม่ และบ่อยครั้งที่กลายเป็นความเข้าใจผิดว่าภาวะความทรงจำบาดแผลนั้นเกิดขึ้นกับเฉพาะเหยื่อ (victim) ในเหตุการณ์ความรุนแรงเท่านั้น การดึงผู้กระทำความรุนแรงเข้ามาพิจารณาด้านนั้นย่อมทำให้ภาวะความทรงจำบาดแผลในเหตุการณ์ความรุนแรงมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น เมื่อผู้ก่อความรุนแรงนั้นไม่ใช่ปัจเจกที่ไม่อาจทำความเข้าใจได้ หากแต่ก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งเหมือนกัน (Bond and Craps, 2020: 121) จนเกิดคำถามตามมาว่าเราจะศึกษาความทรงจำบาดแผลอย่างไรไม่ให้ความทรงจำบาดแผลของเหยื่อและผู้กระทำความรุนแรงพัวพันจนกลายเป็นสิ่งเดียวกัน หรือบางครั้งเส้นแบ่งดังกล่าวก็พัวพันไปเมื่อบางครั้งผู้กระทำความรุนแรงนั้นอาจเป็นเหยื่อผู้ถูกบังคับให้ร่วมกระทำความรุนแรงเสียเอง จนเป็นเขตแดนสีเทาที่ไม่อาจแบ่งแยกเหยื่อและผู้กระทำความรุนแรงนั้นจึงกลายเป็นประเด็นศึกษาที่น่าสนใจ

ทิศทางถัดไปคือการขยายขอบข่ายวรรณกรรมความทรงจำบาดแผล ในขณะที่นักทฤษฎีสายความทรงจำบาดแผลมักสร้างความชอบธรรมในการให้ความสนใจกับตัวบทวรรณกรรมที่มีลักษณะต่อต้านการเล่าเรื่อง (anti-narrative) แดกกระจายเป็นพิเศษและนิยมนิยามรูปแบบโมเดิร์นนิสม์ซึ่งล้วนมีความคล้ายคลึงกับอาการของความทรงจำบาดแผล นั้นล้วนแล้วแต่นำไปสู่การสถาปนาทำเนียบวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลที่คับแคบซึ่งประกอบไปด้วย ตัวบทวรรณกรรมที่เล่าเรื่องไม่เป็นเส้นตรง (non-linear) และนิยมกลวิธีทดลองแบบ โมเดิร์นนิสม์ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นขนบสุนทรียศาสตร์แบบนักเขียนตะวันตก (Craps, 2014: 50) ความคับแคบของทำเนียบวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลดังกล่าว ทำให้นำไปสู่การสำรวจตัวบทวรรณกรรมประเภทอื่นๆ ดังเช่นที่ โรเจอร์ ลัคเฮิร์สต์ (Roger Luckhurst) กล่าวไว้ว่า “นอกเหนือไปจากทำเนียบคับแคบของตัวบททางทดลองอาว็อง-การ์ด (avant-garde) แล้ว ยังมีความหลากหลายของรูปแบบทางวัฒนธรรมที่สูงกลาง

คำอีกมากมายพร้อมสำหรับการเล่าเรื่องแบบความทรงจำบาดแผล”⁴²(Luckhurst, 2008: 83 อ้างถึงใน Craps, 2014: 51) นั่นทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเนื้อหาของความทรงจำบาดแผลไปอยู่ในงานวรรณกรรมประเภทอื่นที่ดูไม่เกี่ยวข้องเช่น นิทานพื้นบ้าน (folklore) แฟนตาซี (fantasy) บันเทิงคดีวิทยาศาสตร์ (science-fiction) หรือแม้กระทั่ง นิยายรักพาฝัน (romance) นิยายประโลมโลก (melodrama) และนิยายโกธิก (gothic) (Onega et al., 2017: 9) รวมถึงการเคลื่อนไปสู่สื่อใหม่อย่างวิดีโอเกม ซึ่งนอกจากจะต้องศึกษาการเล่าเรื่องตามแบบฉบับที่ใช้ศึกษาวรรณกรรมและภาพยนตร์แล้ว ก็ยังจำเป็นต้องศึกษาลักษณะเฉพาะของความเป็นเกม ดังที่โทบี สเมธธัสต์ (Tobi Smethurst) เสนอไว้ว่า

ในการศึกษาสื่อวิดีโอเกม เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงการเล่นและคุณสมบัติทางสุนทรียศาสตร์ของวิดีโอเกมด้วย ถ้าหากเราจะทำความเข้าใจว่าวิดีโอเกมขับเคลื่อนความทรงจำบาดแผลได้อย่างไร และแตกต่างจากวิธีการที่สื่ออื่นเช่นหนังสือและภาพยนตร์นำเสนอเช่นไร วิดีโอเกมนั้นเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์โดยธรรมชาติที่นำพาผู้เล่นเข้าไปในโลกของเกม สร้างความสัมพันธ์แบบร่วมรู้สึกเห็นอกเห็นใจและทาบเทียบตัวตนไปกับตัวละครอย่างเข้มข้น⁴³(Bond and Craps, 2020: 115)

แนวโน้มดังกล่าวทำให้ขอบข่ายของวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลแผ่ขยายไปครอบคลุมวรรณกรรมประเภทอื่นๆ ที่ดูผิวเผินอาจไม่มีความเกี่ยวข้องกัน แต่บ่อยครั้งก็อาจเป็นดังที่จิล เบนเนตต์ (Jill Bennett) กล่าวไว้ว่า “งานเหล่านี้หลบเลี่ยงจากการจัดประเภทว่าเป็นงานเกี่ยวกับความทรงจำบาดแผล เนื่องจากบางครั้งงานเหล่านี้กระตุ้นเตือนความทรงจำบาดแผลโดยไม่ได้แสดงตัวว่างานเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความทรงจำบาดแผลนั้นตรงๆ และบ่อยครั้งก็ปรากฏรูปเป็นสิ่ง

⁴² แปลมาจากข้อความ “Beyond the narrow canon of highbrow, avant-garde texts, he reminds us, ‘a wide diversity of high, middle and low cultural forms have provided a repertoire of compelling ways to articulate that apparently paradoxical thing, the trauma narrative’” (Luckhurst, 2008: 83 อ้างถึงใน Craps, 2014: 51)

⁴³ แปลมาจากข้อความ “the specific mechanical and aesthetic qualities of the video game medium have to be taken into account if we are to understand how video games mobilize trauma, which differs from the ways in which more established media such as books and films do so. Video games’ inherent interactivity, their unique ability to involve the player in the game world, can foster particular kinds of empathy and identification” (Bond and Craps, 2020: 115)

อื่นไม่เกี่ยวข้อง”⁴⁴(Bennett, 2005: 1) นั่นทำให้งานวรรณกรรมใดๆ หรือสื่อประเภทใดก็อาจจัดเป็นวรรณกรรมบาดแผลได้ทั้งสิ้นหากพิจารณาอย่างละเอียด

นั่นคือแนวทางเบื้องต้นสำหรับการศึกษาความทรงจำบาดแผล ซึ่งแท้จริงแล้วอาจไม่ใช่แนวทาง หรือทฤษฎีอย่างตายตัว หากแต่เป็นมุมมองที่ยืดหยุ่นมากพอที่จะทำให้เรามองด้วบทวรรณกรรมต่างไปจากเดิม โดยมุมมองดังกล่าวสามารถปรับใช้ไปมองกับด้วบทวรรณกรรม 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ซึ่งมีความหลากหลายทั้งรูปแบบ และประเภทได้อย่างเหมาะสมไม่ตายตัว

การย้อนกลับไปมองพัฒนาการวรรณกรรมได้หวนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ร่วมกับมุมมองแนวคิดวรรณกรรมความทรงจำบาดแผล ทำให้เราเห็นว่าวรรณกรรมได้หวนที่เกี่ยวกับความทรงจำบาดแผลในยุคสมัยเผด็จการของได้หวน ยังคงวนเวียนอยู่กับความพยายามในการทำความเข้าใจประสบการณ์บาดแผลและความเจ็บปวด ตลอดจนผลกระทบทางอ้อมของความรุนแรงในยุคสมัยเผด็จการที่เกิดขึ้น จนนำไปสู่การเขียนเพื่อก่อรูปอัตลักษณ์ความเป็นได้หวน หรือกล่าวได้ว่าวรรณกรรม 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ล้วนเป็นการใช้บาดแผลความเจ็บปวดเพื่อเขียนและสร้างอัตลักษณ์ความเป็นได้หวนขึ้นมานั่นเอง แต่กระบวนการเขียนเพื่อนำเสนอบาดแผลเพื่อสร้างความเป็นได้หวน ก็อาจเป็นเหมือนที่มุมมองแนวคิดวรรณกรรมความทรงจำบาดแผลได้อธิบายไว้ นั่นคือเป็นกระบวนการที่ขัดแย้งอยู่ตลอดเวลาระหว่างภาวะการไม่อาจถูกนำเสนอได้ของความทรงจำบาดแผล และความพยายามที่จะนำเสนอบาดแผลเหล่านี้ให้ได้เพื่อส่งผ่านประสบการณ์ความเจ็บปวดเหล่านี้ให้ผู้อื่น คนอื่น และรุ่นอื่นรับรู้และเข้าใจได้ บนความตึงแย้งเหล่านี้เองที่บรรดานักเขียนได้สร้างสรรค์วิธีคิดและวิธีการใหม่ๆ เพื่อที่จะเล่า และถ่ายทอดความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ให้ผู้อื่นรู้สึกและรับรู้ได้ดังเช่นด้วบทวรรณกรรมคัดสรรทั้ง 5 เรื่องได้มีวิธีการนำเสนอความทรงจำบาดแผลที่แตกต่างกันจนนำไปสู่การเขียนและนิยามอัตลักษณ์ความเป็นได้หวนที่แตกต่างกันดังที่จะแสดงให้เห็นในบทถัดไป

⁴⁴ แปลมาจากข้อความ “These works had eluded classification as trauma works largely because they in some way evoked the processes of post-traumatic memory without declaring themselves to be about trauma; and, indeed, in many cases, they would appear to be about something else.” (Bennett, 2005: 1)

บทที่ 4

ไวต์ เทอร์เรอร์ ความทรงจำยุคสมัยเผด็จการที่ยังคงหลอกหลอนในสื่อเรื่องเล่า ความทรงจำบาดแผลในไต้หวัน

หากพิจารณาบริบทความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเรื่องความทรงจำร่วมของไต้หวันในปัจจุบัน (โปรดดูบทที่ 2 และ บทที่ 3) ทำให้เราได้ค้นพบว่า เหตุการณ์นองเลือด 228 กลายเป็นความทรงจำร่วมของทั้งสังคมไต้หวันไปแล้วว่าเหตุการณ์ 228 เป็นบาดแผลสร้างชาติ เป็นจุดตัดของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้อัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันได้ประกาศออกมาจากความเป็นจีนและเป็นจิตวิญญาณเสรีที่ต้องการปกครองตนเอง หากแต่ในเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ นั้น การเมืองของความทรงจำได้ผันแปรไปตามบริบทที่ยังคงไม่ลงรอย เนื่องจากผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์นั้นหาได้มีจุดแบ่งอัตลักษณ์ตายตัว อีกทั้งเส้นแบ่งอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันหรือความเป็นจีนล้วนพัวพันเนื่องจากเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์นั้นมุ่งปราบปรามประชาชนทุกหมู่เหล่าที่เห็นต่างจากระบอบเผด็จการคณะจีนชาตินิยม นั่นทำให้ไม่ว่าจะเป็นชาวไต้หวันหรือชาวจีนก็ล้วนได้รับผลกระทบร่วมกันทั้งสิ้น อีกทั้งเส้นแบ่งตัวตนระหว่างเหยื่อผู้ได้รับผลกระทบ ผู้ร่วมกระทำ ความผิด หรือแม้กระทั่งเหยื่อผู้ถูกบังคับให้ร่วมกระทำผิดนั้นไม่อาจแยกขาดจากกัน ได้อย่างชัดเจน รวมถึงประสบการณ์อันหลากหลายของผู้ได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นอดีตนักโทษการเมือง ครอบครัวของผู้ถูกคุมขัง หรือถูกบังคับให้หายตัวก็ตามที่ การพูดถึงหรือแสดงตัวว่าเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ยังคงปรากฏเป็นความเจ็บที่ยังคงหลอกหลอนสังคมไต้หวันอยู่ในปัจจุบัน การเลือกปฏิบัติต่อผู้ได้รับผลกระทบจากทั้งทั้งสองเหตุการณ์ แสดงให้เห็นการเลือกจดจำและเลือกที่จะลืม ดังเห็นได้จากคำขอโทษต่อผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ และการจ่ายค่าชดเชยนั้นล่าช้าและไม่ได้รับความสนใจเสียเท่าไรนัก อย่างไรก็ตามการเมืองของความทรงจำนั้นยังไม่จบสิ้น ความทรงจำหลากหลายชนิดกำลังแข่งขันแย่งชิงพื้นที่การครอบงำความทรงจำร่วมอยู่ ความทรงจำถึงประสบการณ์เฉพาะตัวในเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ก็ไม่ได้ถูกลืมเลือน หากแต่ปรากฏหลอกหลอนซ้ำเตือนสังคมเป็นระยะๆ ผ่านสื่อเรื่องเล่ารูปแบบต่างๆ กัน

วรรณกรรมเป็นหนึ่งในพื้นที่การแข่งชิงให้ความหมายกับความทรงจำเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ที่สำคัญตลอดมาตั้งแต่การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไต้หวัน ดังแสดงให้เห็นผ่านตัวบทคัดสรรทั้งสองเรื่อง อันได้แก่นวนิยาย *เดอะ ลอส การ์เดน* (*The Lost Garden*) และ สื่อวิดีโอเกม *ดีเทนชัน* (*Detention*) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรากฏขึ้นของความทรงจำบาดแผล เหตุการณ์ 228 และเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ หรือเราอาจกล่าวให้ชัดกว่านั้นว่าเป็นมรดกความทรงจำบาดแผลของยุคสมัยเผด็จการที่ยังคงหลอกหลอนไต้หวันอยู่ในปัจจุบัน แม้ตัวบททั้งสองนั้นจะมีความต่างในเรื่องของประเภทสื่อ และระยะเวลาห่างถึง 26 ปีที่ถูกผลิตสร้างขึ้นมาในไต้หวัน (แต่หากนับระยะห่างจาก *เดอะ ลอส การ์เดน* ฉบับภาษาอังกฤษแล้ว ตัวบททั้งสองจะมีระยะห่างกันแค่ 2 ปีเท่านั้น) แต่เมื่อเรานำตัวบททั้งสองมาเปรียบเทียบแล้ว เราจะเห็นว่าร่องรอยบาดแผลของยุคสมัยเผด็จการยังคงไม่ได้หายไปไหนเลย ยังคงเป็นความทรงจำบาดแผลที่ปรากฏในช่วงระยะหนึ่งก่อนจะหายไป แล้วกลับมาหลอกหลอนอีกครั้งตามบริบทการเมืองไต้หวันในปัจจุบัน

4.1 *เดอะ ลอส การ์เดน* ความทรงจำบาดแผลในระยะรื้อฟื้นอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน

นวนิยาย *เดอะ ลอส การ์เดน* ของหลี่ อัง ได้รับการตีพิมพ์ในไต้หวันตั้งแต่ปีค.ศ. 1991 หรือเพียง 4 ปีให้หลังการยกเลิกกฏอัยการศึกในปี ค.ศ.1987 ช่วงเวลาที่นวนิยายเล่มนี้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในไต้หวันสามารถถูกจัดวางอย่างแนบสนิทไปกับกระแสคลื่นของความทรงจำแบ่งบานในช่วงทศวรรษ 1990 ซึ่งมีการรื้อฟื้นความทรงจำถึงความเป็นไต้หวันโดยมีเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์เป็นจุดศูนย์กลางแผ่ขยายไปทั่วทุกมุมสังคมไต้หวัน นวนิยายเรื่องนี้จึงสามารถอ่านได้ว่าเป็นการหวนกลับคืนไปรื้อฟื้นอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันไปพร้อมกับความทรงจำบาดแผล เหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์

อย่างไรก็ตามนวนิยายเรื่องนี้ต้องรอเวลากว่า 24 ปี หรือจนถึงปีค.ศ. 2015 ถึงจะได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษโดยซิลเวีย หลีซุน หลิน ผู้ซึ่งเคยเขียนหนังสือวิเคราะห์การนำเสนอภาพความรุนแรงเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ในวรรณกรรมและภาพยนตร์ไต้หวันไว้อย่างละเอียดในหนังสือ *Representing Atrocity in Taiwan: The 2/28 Incident and White Terror in Fiction and Film* ปีค.ศ.2007 นั่นทำให้การแปลนวนิยาย *เดอะ ลอส การ์เดน* ออกมาเป็นภาษาอังกฤษจึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นการกระทำที่ผู้แปลตระหนักถึงพันธกิจในการแปลสื่อความทรงจำบาดแผล

ของไต้หวันเข้ามาสู่โลกภาษาอังกฤษ เป็นการแปลความทรงจำบาดแผลของไต้หวันข้ามวัฒนธรรม มาสู่โลกภาษาอังกฤษโดยหวังว่า

การแปลเรื่องเล่าจากที่หนึ่งมาสู่อีกที่หนึ่งจะช่วยสร้างความ
ทรงจำรูปแบบใหม่ที่จุดหมายปลายทางอันเป็นการสวมใส่ความทรง
จำจากที่แห่งอื่น แต่ก็ยังคงทรงพลังในการปรับเปลี่ยนท่าทีการอ่าน
อย่างมีระยะห่างมาสู่ท่วงท่าการอ่านอย่างใกล้ชิดขึ้นผ่านการจัดพื้นที่
พบปะเสมือนของประสบการณ์เฉพาะส่วนบุคคลจากอีกถิ่นที่หนึ่ง⁴⁵

(Rigney "Transforming Memory and the European Project", 2012:
622)

หรือกล่าวคือการแปลก็คือการสร้างสื่อความทรงจำรำลึกในวัฒนธรรมปลายทางนั่นเอง
เช่นนั้นแล้วจึงอาจไม่ใช่เรื่องบังเอิญนักที่การแปลนวนิยาย เดอะ ลอส การ์เดนเป็นภาษาอังกฤษได้
เผยแพร่ในช่วงจังหวะเดียวกันกับที่มีนวนิยายจำนวนหนึ่งของบรรดานักเขียนอเมริกันเชื้อสาย
ไต้หวันได้เผยแพร่ในโลกภาษาอังกฤษ เนื่องจากในแง่หนึ่งแล้วการเขียนและการแปลนับเป็นการ
ผลิตสร้างสื่อความทรงจำในการรำลึกถึงเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ซึ่งเป็นจุดแตกหักอ้างอิง
ถึงอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันนั่นเอง จึงทำให้กล่าวได้ว่า นวนิยายเดอะ ลอส การ์เดนนอกจากจะ
สามารถจัดวางอย่างแนบสนิทไปกับกระแสคลื่นของความทรงจำแบ่งบานในช่วงทศวรรษ 1990 ของ
ไต้หวันแล้ว นวนิยายเดอะ ลอส การ์เดนยังสามารถถูกจัดวางให้อยู่ในกระแสเรื่องเล่าความทรงจำ
บาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ในไต้หวันที่ได้ผลิบานอีกครั้งในโลกภาษาอังกฤษ
ในช่วงทศวรรษ 2010 เช่นกัน

โดยใจกลางของนวนิยายเดอะ ลอส การ์เดนคือประสบการณ์ความทรงจำบาดแผล
เฉพาะตัวของไต้หวันที่เป็นเสมือน “สิ่งสูญหาย” (lost) ไประหว่างประวัติศาสตร์ ซึ่งชื่อเรื่องใน
ภาษาจีนดั้งเดิมนั้นใช้คำว่า “หมี่หยวน” (Miyuan) โดย “หยวน” แปลว่าสวน และ “หมี่” ที่อาจแปล
ความได้ว่า “แปลกประหลาด” (strange) “ลึกลับ” (mystifying) หรือ “ซับซ้อนเหมือนเขาวงกต”

⁴⁵ แปลและดัดแปลงให้เข้ากับบริบทจากข้อความ “the translation of narratives from one European zone to another creates a new memory at the point of destination that is prosthetic, but that nevertheless has power to convert a “distant” reading of other European countries or migrant groups into a closer reading by staging a virtual contact with the singular experiences of individuals in another zone.” (Rigney "Transforming Memory and the European Project", 2012: 622)

(labyrinthine) อย่างไรก็ตามในขั้นตอนการแปลเป็นภาษาอังกฤษ ผู้แปลได้ตัดสินใจแปลโดยใช้คำว่า “สูญหาย” (lost) เพื่อขบเน้นนัยของเรื่องถึง กรรมสิทธิ์ของสวนที่สูญเสียไปในรุ่นพ่อของตัวละครเอก รวมถึงความรู้สึกสูญเสียการรับรู้เส้นทางเมื่อยามเดินไปในสวนวงกต นอกจากนี้แล้วยังสื่อความหมายถึงการที่เกาะได้หวนสูญเสียตัวตนหลงระเหิดไปกับแสงสีของวัตถุนิยมในเส้นเรื่องที่สองของเรื่องอีกด้วย (Li, 2015: 7) อย่างไรก็ตามในมุมมองของผู้เขียนนั้น ความหมายของ “สิ่งที่สูญหาย” ไป ก็ความทรงจำบาดแผลของได้หวนเองที่ถูกรื้อฟื้นจดจำขึ้นมาใหม่หลังยุคเผด็จการ ความทรงจำดังกล่าวอาจเปรียบดังช่องว่างระหว่างมหาสมุทรในจิตใจที่แบ่งแยกความเป็นได้หวน และความเป็นจีนดังที่หลี่ อังกล่าวไว้ในคำนำฉบับตีพิมพ์ภาษาอังกฤษไว้ว่า “สิ่งที่แบ่งแยกเราออกจากความเป็นจีนนั้นมากกว่าระยะห่างเชิงพื้นที่ เวลา หรือแม้แต่วัฒนธรรม หากแต่เป็นเหมือนกับช่องว่างระหว่างหัวใจ”⁴⁶(Li, 2015: 4)

นอกจากนี้แล้วสิ่งที่เกือบสูญหายไปตลอดกาลท่ามกลางกองขยะวรรณกรรมในสายตานักวิจารณ์ก็คือนวนิยายเรื่องนี้เองเสียด้วยซ้ำ เนื่องจากในระยะแรกที่นวนิยาย เดอะ ลอส การ์เดน ตีพิมพ์ออกมาในได้หวนนั้น นวนิยายเรื่องนี้มีชื่อเสียงลาลอในหมู่นักวิจารณ์วรรณกรรมว่า “มีรสนิยมห่วยแตก” (bad taste) ตั้งแต่การเปลี่ยนเรือนร่างให้กลายเป็นวัตถุทางเพศเพื่อสนองตอบลัทธิบริโภคนิยม อีกทั้งยังเต็มไปด้วยเรื่องกามารมณ์และการแย่งชิงอำนาจทางเพศ (Jortay, 2019: 86) ซึ่งความคิดเห็นในเชิงลบดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากอคติของแวดวงวรรณกรรมได้หวนต่อนักเขียนหญิงที่ทำงานวรรณกรรมในช่วงยุคทศวรรษ 1980-1990 ที่มีจะผลิตงานประเภทอีโรติก (erotic) เกี่ยวข้องกับความรักใคร่และอารมณ์พาฝันอันบ่งบอกถึงการปลดปล่อยทางเพศ และปฏิเสธกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับเพศของสังคมได้หวน งานเขียนของนักเขียนหญิงเหล่านั้นจึงถูกมองด้วยคำว่าเป็นงานเสื่อมทราม (dacadance) เมื่อเทียบกับงานเขียนประเภทอื่นที่เชิดชูคุณค่าความเป็นชาติ (Haddon, 2001: 40)

หลี่ อังผู้ถือได้ว่าเป็นนักเขียนสตรีนิยมคนดังในกลุ่มงานเขียนประเภทอีโรติกพาฝันที่วิพากษ์สังคมได้หวนในประเด็นการเมืองเรื่องอำนาจทางเพศมาก่อนแล้วตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ได้ผสานประเด็นเรื่องความรักพาฝัน (romantic) และความรักชาติ (nationalistic) เข้าด้วยกันในนวนิยายเดอะ ลอส การ์เดนเพื่อลบคำปรามาสของแวดวงวรรณกรรมได้หวนต่องานเขียนประเภทอี

⁴⁶ แปลมาจากข้อความ “WHAT SEPARATES US FROM CHINA is more than spatial, temporal, even cultural distance; it is more like a gulf between hearts” (Li, 2015: 4)

โรติกพาฝัน แต่ก็ไม่อาจลบเลือนอคติของแวดวงวรรณกรรมได้ ทัศนคติของเธอสักเท่าใดนัก จนกระทั่งการตีความงานของเธอเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อล่วงเข้าสู่กลางปีค.ศ. 1992 ซึ่งเริ่มมีนักตีความงานของเธอว่าเป็นการนำเสนอสภาพสังคมได้วันยุคทศวรรษ 1930-1950 หรือก็คือยุคสมัยมรดกอาณานิคมญี่ปุ่นและสมัยยุคสมัยเผด็จการของไต้หวัน (Jortay, 2019: 87) ด้วยเหตุนี้นวนิยาย เดอะ ลอส การ์เดนจึงถูกมองใหม่อีกครั้งว่าเป็น “ความพยายามหาหนทางอื่นในการนำเสนอเหตุการณ์ 228 ในฐานะการแก้ไขอคติทางการเมือง”⁴⁷ (Hillenbrand, 2005: 56)

โดยนวนิยายเดอะ ลอส การ์เดนนั้นเล่าเรื่องของ จู อี้หง (Zhu Yinghong) หญิงสาวทายาทตระกูล จู (Zhu) ผู้มีความผูกพันกับสวน โลตัส การ์เดน (Lotus Garden) สวนประจำตระกูลจูที่พ่อของเธอหวงแหน นวนิยายเล่าสลับไปมาระหว่างเหตุการณ์ที่ จู จูหยาน (Zhu Zuyan) พ่อของอี้หง ถูกจองจำในตอนแรกเริ่มยุคสมัยไต้หวันภายใต้การปกครองของเผด็จการคณะจีนชาตินิยม แม้เขาจะถูกปล่อยตัวเนื่องจากป่วยเจียนตาย แต่เขาก็ไม่อาจกลับมาเป็นจูหยานที่สามารถทำประโยชน์เหมือนเดิมได้ เขาได้แต่มีชีวิตรอดและใช้ชีวิตอย่างหุรหุราพุ่มเฟือยไปในแต่ละวันในสวนโลตัส การ์เดนที่ถูกดัดแปลงตามความปรารถนาของเขา ภายใต้การถูกจับจ้องจากทางการเขาได้แต่ใช้ชีวิตดื่มด่ำไปกับสิ่งของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กล้องถ่ายรูป เครื่องเสียง สเตอริโอ และรถยนต์ ความฟุ้งเฟ้อของเขาท้ายสุดยังผลให้ทรัพย์สินของครอบครัวถูกทยอยขายไปไม่เว้นแม้แต่สวนโลตัส การ์เดน จากนั้นนวนิยายก็สลับกลับมาเล่าเรื่องในช่วงทศวรรษ 1970 เมื่อมหานครไทเปอย่างเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ เศรษฐกิจเฟื่องฟู จู อี้หงได้ตกหลุมรักหลิน ซีเกิง (Lin Xigeng) มหาเศรษฐีอสังหาริมทรัพย์เจ้าเสน่ห์เพลย์บอย จากนั้นการเที่ยวไล่เที่ยวซื้อไล่จับเป็นแมวจับหนูของทั้งสองก็เริ่มขึ้นท่ามกลางงานเลี้ยงหุรหุราฟุ่มเฟือยและความบันเทิงเสื่อมทรามของบรรดานักธุรกิจรายวันในไทเป โดยมีความรักและการทวงคืนสวนโลตัส การ์เดนเป็นเดิมพัน

⁴⁷ แปลมาจากข้อความ “Labyrinthine Garden present alternative takes on February 28 history precisely as a way of “correcting” political bias.” (Hillenbrand, 2005: 56)

4.1.1 โครงสร้างเรื่องเล่า: ความกระจัดกระจายของความทรงจำและอัตลักษณ์

เนื้อหาข้างต้นของนวนิยาย เดอะ ลอส การ์เดน และดูเรียบง่าย เนื่องจากเป็นเรื่องเล่าที่ผ่านการปรับแต่งโครงเรื่องให้กลายเป็นเรื่องเล่าแบบเส้นตรง (linear narrative) มาแล้ว แต่เมื่อมาพิจารณาโครงสร้างตัวนวนิยายจะแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ใหญ่ ในแต่ละองค์จะมี 2 บทใหญ่ และในแต่ละบทจะมีบทย่อยอีก 2 บทตัดสลับเล่าระหว่างเรื่องเล่าของอิงหงในวัยเด็กที่เติบโตมาในสวนโลตัส การ์เดน กับส่วนครึ่งหลังเป็นความสัมพันธ์ระหว่างอิงหงและซีเกิง นอกจากนี้ระหว่างบทย่อยจะมีการตัดสลับฉากไปมาระหว่างอดีตและปัจจุบัน ดังเช่นการเล่าฉากในอดีตที่อิงหงนึกย้อนความทรงจำถึงแม่ซึ่งเธอไม่อาจลบเลือนได้นั้นเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับเหตุผลที่เธอต้องตัดผมสั้นตามกฎระเบียบโรงเรียนในยุคลวี่ เทอร์เรอร์ ฉากในความทรงจำดังกล่าวถูกตัดสลับไปเล่าถึงผมยาวสลวยของเธอที่ถูกเกล้าขึ้นในหน้าร้อนพร้อมกลิ่นหอมของผมสระใหม่ๆ ในขณะที่อิงหงอิงซบซีเกิงอยู่ในรถโรลรอยซ์ ตัวอย่างข้างต้นเป็นโครงสร้างการเล่าเรื่องที่หลั ่อังใช้เขียนตลอดทั้งเรื่อง จนอาจเรียกได้ว่ามีความซับซ้อนและซ้อนทับกันของความทรงจำ เนื่องจากเธอใช้กลวิธีการเขียนแบบไม่เป็นเส้นตรง (non-linear narrative) จำลองการแตกกระจาย (fragmentation) ของความทรงจำตัดสลับแต่ละบทแต่ละตอนเป็นเสมือนการพยายามรำลึกจดจำเศษเสี้ยวความทรงจำของจู อิงหงตัวละครเอกของเรื่อง แต่ความทรงจำเรื่องเล่าของอิงหงที่เผยตัวต่อหน้าผู้อ่านก็ไม่ได้ได้รับการยึดโยงเชื่อมต่อแต่อย่างใด แต่ละบทก็มีข้อความ เหตุการณ์ หรือภาพจำในฉากที่สามารถส่งต่อความเชื่อมโยงไปยังบทถัดไป หรือไปยังฉากที่ตัดสลับได้ เสมือนภาพความทรงจำที่ไม่ได้ร้อยเรียงกันด้วยเหตุการณ์ตามลำดับเวลา หากแต่เป็นภาพรำลึกที่เชื่อมโยงถึงกันด้วยความรู้สึที่ตัวละครอิงหงรู้สึกได้ในขณะนั้นๆ

ดังเช่นบทเปิดเรื่องนั้นเริ่มด้วยประโยคในความทรงจำที่ประทับตราตรึงอิงหงไปตลอดชีวิต ว่า “I WAS BORN IN THE LAST YEAR OF THE FIRST SINO-JAPANESE WAR ...” (Li, 2015: 21) ประโยคที่อิงหงเลือกใช้แต่งประโยคในตอนอายุเก้าปีในแบบฝึกหัดการเขียนประโยคด้วย I ฉากดังกล่าวจบลงด้วยเสียงหัวเราะอย่างกั้นไม่อยู่ของครู ก่อนจะถูกตัดสลับไปสู่การรำลึกความหลังตอนที่อิงหงเจอกับซีเกิงครั้งแรกด้วยประโยคคล้ายคลึงกันว่า “That was what he said when he met her for the first time: ‘You look like you were born ...born in the last century, the end of the last century.’ ” (Li, 2015: 23) นี่เป็นภาพความทรงจำที่ผุดขึ้นมาเล่าแทรกในส่วนบทที่ 1 ย่อยซึ่งเป็นเรื่องเล่าในวัยเด็กของอิงหง ก่อนที่ภาพเหตุการณ์การพบกันครั้งแรกของอิงหงและซีเกิง

จะถูกบรรยายอย่างละเอียดท่ามกลางบรรยากาศหรรษาเสื่อมถอยของบรรดานักธุรกิจไทเปในบทที่ 2 ย่อยในภายหลังเป็นการตอบกลับคำกล่าวของซีเกิงว่า “But perhaps because she had yet to recover from a drunken, sentimental state, her face quivered and that smile began to spread, uncontrollably, until she cracked open her mouth and began to laugh, accompanied by tears. Then she heard herself blurt out without thinking: ‘Like I was born in the last year of the First Sino-Japanese War.’” (Li, 2015: 40-41) โครงสร้างเรื่องเล่าของ เดอะ ลอส การ์เดน จึงเต็มไปด้วยการรำลึกความทรงจำที่สลับไปสลับมาข้ามผ่านระหว่างอดีตและปัจจุบัน หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่า เป็นการจั่ววางอดีตและปัจจุบันเคียงข้างกัน

นัยสำคัญของการจั่ววางโครงสร้างเรื่องเล่าแบบที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นล้วนแล้วแต่เป็นการเขียนประวัติศาสตร์และความทรงจำของไต้หวันขึ้นใหม่โดยมีอิ้งหงเป็นตัวแทนผู้แบกรับมรดกความทรงจำของไต้หวันไว้ ดังเห็นได้จากบทที่ 1 ย่อย และบทที่ 2 ย่อย ที่ถึงแม้จะมีการตัดสลับข้ามผ่านระหว่างอดีตและปัจจุบัน แต่เนื้อหาโดยรวมของแต่ละบทย่อยนั้นถูกจั่ววางอยู่ในบริบทยุคสมัยของไต้หวันที่แตกต่างกันพอสมควร กล่าวคือในบทย่อยที่ 1 นั้นเหตุการณ์ทั้งหมดล้วนอยู่ใต้บริบทยุคทศวรรษที่ 1950-1960 หรือในยุคไวด์ เทอร์เรอร์ที่การปราบปรามของรัฐเผด็จการยังเข้มข้นอยู่มาก ในขณะที่บทย่อยที่ 2 นั้นเป็นยุคทศวรรษที่ 1970 ที่ไต้หวันเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากเนื่องจากเศรษฐกิจเฟื่องฟู จนทำให้เนื้อหาของบทย่อยที่ 2 นั้นมีแต่ความพึงพอใจเสื่อมถอยของเหล่าบรรดาเศรษฐีใหม่ (nouveau rich) ที่ให้ความสนใจแต่เงินทอง และความสุขทางกาย จนแทบไม่ปรากฏร่องรอยของการถูกกดขี่จากรัฐเลยแม้แต่น้อย

แน่นอนว่าหากใช้วิธีการเล่าแบบตามลำดับเวลา (chronological time) เป็นเส้นตรงนั้นย่อมทำให้ร่องรอยความเป็นการเมืองและการถูกกดขี่ปราบปรามในยุคไวด์ เทอร์เรอร์หายไป หรือถูกทำให้ลืมนำไปกับกระแสการพัฒนาและเศรษฐกิจเฟื่องฟู ซึ่งสอดคล้องกับความคิดที่ผูกโยงเรื่อง “เวลา” (temporality) เข้ากับ “ความก้าวหน้า” (progress) อันยังผลให้เกิดความคิดว่า ความเป็นประวัติศาสตร์นิยม (Historicism) คือเรื่องของการพัฒนาไปข้างหน้าและไปสู่สิ่งที่ดีกว่าเดิม นั้นทำให้เกิดการสถาปนาการเล่าประวัติศาสตร์แบบเส้นตรง (linear time) เชื่อมร้อยเหตุและผลของเหตุการณ์เข้าด้วยกันโดยมุ่งหน้าสู่จุดสูงสุดของวิวัฒนาการที่อยู่ข้างหน้าและกำลังมุ่งไปถึง การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมหัศจรรย์ของไต้หวันในช่วงยุคทศวรรษที่ 1970 แลดูจะเป็นจุดมุ่งหมายที่พึงปรารถนามากกว่าความทรงจำบาดแผลจากการกดขี่ปราบปรามในอดีต ดังปรากฏในโวหารเรื่องเล่าถึง

ความมหัศจรรย์ในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจได้หวั่น แม้ว่าจะประสบกับปัญหาเศรษฐกิจชะงักงันเนื่องจากมาตรการเข้าควบคุมราคาอสังหาริมทรัพย์จากรัฐบาลว่า

the island nation, in the way it has always weathered the assault of typhoons and earthquakes, was equally resilient in terms of its economy, similarly adaptable to the soaring trend and the spiral downturn. Some experts began to argue that no other country could go through such drastic fluctuations in housing prices without suffering major damage to its economy. In other words, the island that had seen overnight wealth from exports not only created an economic miracle but also extended the miracle into its ability to withstand a recession (Li, 2015: 178)

จากตัวอย่างการบรรยายความมหัศจรรย์ในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจได้หวั่น เราจะเห็นได้ชัดเจนว่าไวยาหารการเล่านี้จึงใจอย่างชัดเจนในการละเว้นการพูดถึงการปราบปรามทางการเมืองในอดีต แม้จะเห็นร่างเงาของรัฐเผด็จการที่เข้าแทรกแซงควบคุมราคาอสังหาริมทรัพย์อย่างชัดเจนก็ตามที แต่การใช้ไวยาหารในคำบรรยายดังกล่าวเลือกที่จะไปจับเน้นศักยภาพการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบกับ การฟื้นฟูจากภัยพิบัติธรรมชาติแทน ดังนั้นแล้วการเล่าเรื่องตามขนบเวลาที่ผ่านมาเป็นเส้นตรง และตามลำดับเวลาข้อมนำไปสู่การจงใจลบลิ้มความทรงจำบาดแผลในอดีต และกลายเป็นสิ่งที่สูญหายไปกับกาลเวลาที่มุ่งไปข้างหน้า

แต่การเล่าเรื่องตัดสลับและจัดวางความทรงจำบาดแผลในอดีตของการปราบปรามในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ให้มาปรากฏเคียงข้างปัจจุบันขณะ นั่นคือการเขียนรำลึกย้ำเตือนว่าความทรงจำบาดแผลจากการถูกกดขี่ปราบปรามนั้นไม่ได้หายไปไหน หากแต่ยังอยู่กับปัจจุบันขณะเสมอ หรืออาจเรียกได้ว่าการเขียนแบบนี้เป็นการสลายเส้นตรงทางประวัติศาสตร์ โดยใช้กลวิธีจำลองการรำลึกความทรงจำผ่านตัวละครอิงหิ้งให้อดีตกลับมาหลอกหลอนและปรากฏในปัจจุบัน และปัจจุบันก็ย้อนคิดกลับไปในอดีตนั้น ด้านหนึ่งก็เป็นการสลายความเป็นเส้นตรงของเวลาและลำดับเวลา ให้สองห้วงเวลากลับมาปรากฏเคียงข้างกันและตัดข้ามสลับไปสลับมา ลักษณะการจำลองความทรงจำผ่านการแตกกระจายของเส้นเวลาดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่แอนน์ ไวต์เฮดให้นิยามไว้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะของนวนิยายความทรงจำบาดแผล ที่อดีตไม่เคยเป็นอดีตหากแต่เป็น

ความทรงจำบาดแผลที่กลับมาหลอกหลอนปัจจุบันขณะเสมอ หรือกล่าวคือความทรงจำความเป็นไต้หวันในยุคไวด์ เทอร์เรอร์ได้วนเวียนกลับมาหลอกหลอนปัจจุบันขณะที่ไต้หวันก้าวรุดหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นการกลับมาเตือนว่าอย่าได้หลงลืมสิ่งที่สูญหายไประหว่างประวัติศาสตร์

อาจกล่าวได้ว่าการเขียนแบบจัดวางอดีตและปัจจุบันเคียงข้างกันเป็นการเน้นย้ำอัตลักษณ์ไต้หวันของสองช่วงเวลาที่ไม่ควรถูกแยกขาดออกจากกัน ตัวตนของไต้หวันสองช่วงเวลาคือเหรียญสองด้านของไต้หวันเอง และไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ต่อให้ไต้หวันในยุคทศวรรษ 1970 จะเป็นยุคสมัยที่เต็มไปด้วยความหรูหราฟุ้งเฟ้อและเสื่อมทรมานของบรรดาเศรษฐีใหม่ ดังปรากฏในคำบรรยายถึงวิธีการเจรจาทางธุรกิจว่า “It was still the same formula of a relatively early dinner, during which they drank and fooled around. The real pleasure was still visits to bars, including piano bars, where they drank, played finger-guessing names, sang karaoke, danced, and flirted. As usual, the presence of ‘girls’ was what made these outings lively” (Li, 2015: 155) อย่างไรก็ตามความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของไต้หวันนั้นก็ล้วนแล้วแต่เป็นผลสำเร็จของคนไต้หวันที่ต้องพยายามกันเองทั้งสิ้น เหมือนที่ซีเกิงได้พูดไว้อย่างภูมิใจว่า “I know that Taiwan’s economy took off because many, many hardworking, diligent Taiwanese, like myself, worked tirelessly to make it happen.” (Li, 2015: 59) หรืออาจกล่าวได้ว่าไต้หวันในทศวรรษ 1970 ช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟูนั้นทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเป็นไปได้ตั้งแต่ถนนถูกขยายออกไปนับสิบช่องทางจราจร และทัศนียภาพตามท้องถนนถูกปกคลุมด้วยใบไม้สีทองคำเจด้าของต้นราชพฤกษ์ นั่นก็ช่วยขับเน้นภาพมายาของบรรดาเศรษฐีใหม่ว่า เมืองทั้งเมืองถูกปูด้วยทองคำ เป็นยุคสมัยที่ใครๆก็สามารถร่ำรวยชั่วข้ามคืนได้ในแผ่นดินไต้หวัน ความหมายดังกล่าวล้วนแฝงฝังอยู่ในต้นราชพฤกษ์หรือที่ถูกเรียกตรงๆว่าในเรื่องว่า “ต้นทองคำพลันโปรยปราย” (sudden golden shower) อันบ่งบอกถึงความฉาบฉวยไม่ยั่งยืนของความร่ำรวยเสื่อมทรมานหลงใหลในวัตถุนิยม ซึ่งอาจปลิดปลิวไปเมื่อใดก็ได้เหมือนขามต้นไม้พลัดใบ “Like their name, they vanished after a sudden shower, leaving behind a verdant canopy that looked even greener in the rain.” (Li, 2015: 153)

อย่างไรก็ตามด้านกลับของเศรษฐกิจเฟื่องฟูนั้นก็ทำให้ภูมิทัศน์เดิม และสิ่งก่อสร้างตามชนบทเดิมที่บรรจุแน่นด้วยความทรงจำนั้นเริ่มหายไป และแทนที่ด้วยสิ่งก่อสร้างทันสมัย “When the island’s economy took off, the omnipresent real estate business, the so-called engine of all business, had also spread its tentacles into this beautiful hill. With real estate’s tendency to

destroy anything old, the traditional.” (Li, 2015: 157) หรือกล่าวได้ว่าในขณะที่ความเจริญทางเศรษฐกิจในไต้หวันรุดหน้า ความทรงจำและอัตลักษณ์ในอดีตก็พลอยถูกลบกลบฝังไปกับการพัฒนาเช่นกัน

หากแต่ความทรงจำนั้นก็ไม่ได้หายไปไหนไกล แต่กลายเป็นรากฐานอัตลักษณ์ที่ปรากฏในการเล่าขานรำลึกของอิงหง โดยเฉพาประโยคเปิดเรื่องด้วยคำยืนยันว่า “I WAS BORN IN THE LAST YEAR OF THE FIRST SINO-JAPANESE WAR ...” นั้นแท้จริงแล้วคือคำถามชวนใคร่ครวญถึงอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน ข้อความที่อิงหงเขียนไว้ประโยคเดียวและตื้อตันไร้หนทางในการเขียนต่อไป “What next? She wrote something on her cheap notebook, erased it, wrote something else, and erased that, until the thin paper was creased and torn by her pencil point and eraser, and the board she was writing on had slipped off her desk more than once, and still no second sentence.” (Li, 2015: 21) ความพยายามเขียนลบครั้งแรกแล้วครั้งเล่านั้นไม่ใช่เพียงความตื้อตันของอิงหงเท่านั้น หากแต่คือความพยายามในการเขียนหรืออธิบายตัวตนความเป็นไต้หวันที่ยังไม่อาจถูกเขียนหรือถูกนิยามได้อย่างเสรี เป็นประโยคที่ยังไร้แก่นสารเสียถึงขนาดถูกครูหัวเราะเยาะในความไร้เดียงสา คงมีก็แต่จูหยานฟ่อของอิงหงเท่านั้นที่เข้าใจความนัยของประโยคดังกล่าวและยินยอมให้อิงหงโอบอุ้มอัตลักษณ์ดังกล่าว “You can say you were born at the end of the First Sino-Japanese War if you want to.” (Li, 2015: 26) ถึงกระนั้นก็ตามห้วงเวลานั้นคือห้วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่แน่ชัดแล้วว่า ตัวตนความเป็นไต้หวันได้ถือกำเนิดขึ้นจากผลของสงครามจีนญี่ปุ่นครั้งแรกครั้งนั้น ดังที่จูหยานได้เขียนจดหมายถึงอิงหงในกาลต่อมาว่า “I had always thought that the Sino-Japanese War was simultaneously the beginning and the end for the Taiwanese, for from that moment on, the fate of the Taiwanese was destined to be decided by others” (Li, 2015: 29) นั่นทำให้ประโยคที่อิงหงเขียนขึ้นในตอนเก้าปีกลายเป็นเสมือนรูปแบบการปรากฏซ้ำทางวรรณกรรม หรือโมทีฟ (motif) ที่ปรากฏซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อย้ำความสำคัญของเรื่อง หรือในอีกแง่หนึ่งคือประโยคที่ตามหลอกหลอนอิงหงไปตลอดชีวิตในฐานะจุดอ้างอิงตัวตนของเธอและไต้หวันในทางประวัติศาสตร์

4.1.2 ความคลุมเครือของอัตลักษณ์ไต้หวัน

ผลของสงครามจีนญี่ปุ่นครั้งแรกตามสนธิสัญญาชิโมโนเซกิทำให้ไต้หวันกลายเป็นเขตอาณานิคมญี่ปุ่นตั้งแต่ปีค.ศ. 1895 จนกระทั่งได้รับการปลดแอกจากคณะจีนชาตินิยมก๊กมินตั๋งในปีค.ศ. 1945 นั้นทำให้อัตลักษณ์ไต้หวันนั้นเป็นส่วนผสมที่ไม่อาจแยกขาดจากความเป็นจีนหรือญี่ปุ่น ดังปรากฏในชื่อเรียกขานของอิงหงเองว่า เธอเป็นคนที่สองชื่อคือ อิงหงในภาษาจีนและอายาโกะ (Ayako) ในภาษาญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามในบริบทที่อิงหงเติบโตมาท่ามกลางกระแสชาตินิยมเข้มข้นของคณะจีนชาตินิยมนั้น ชื่อญี่ปุ่นหรือภาษาญี่ปุ่นกลายเป็นสิ่งต้องห้ามในปริมณฑลสาธารณะ นั้นทำให้ชื่อและภาษาญี่ปุ่นกลายเป็นสิ่งที่ถูกใช้เรียกขานภายในครอบครัวของเธอเท่านั้น หรือกล่าวในอีกแง่หนึ่งได้ว่าภาษาญี่ปุ่นกลายเป็นสิ่งที่ใช้นิยามความเป็นคนไต้หวันที่อยู่อาศัยบนเกาะแห่งนี้มาก่อน ดังเห็นได้ว่ามีเพียงคนรับใช้ตระกูลจูแม่บ้านมู่ดาน (Mudan) เท่านั้นที่ไม่สามารถเรียกชื่อเธอในภาษาญี่ปุ่นได้ เรียกได้ใกล้เคียงที่สุดว่า “ไอหยา! โก่ว!” (Aiya! Kou!) ท้ายสุดแล้วมู่ดานก็เรียกเธออย่างคุ้นเคยว่า “อาห์หง” (Ah-hong) และอันที่จริงแล้วชื่อเรียก “อาห์หง” กลับเป็นชื่อที่ใครๆ ก็เรียกเธอมาตั้งแต่แรก แม้กระทั่งพ่อของเธอเองก็ตาม

หากว่ากันตามตรงแล้วจูหยานก็ไม่ได้เป็นคนคลั่งไคล้การใช้ภาษาญี่ปุ่นมาตั้งแต่แรกด้วยซ้ำไป จูหยานผู้เติบโตมาในยุคสมัยอาณานิคมญี่ปุ่นนั้นถูกสอนให้รังเกียจญี่ปุ่นด้วยซ้ำไป ดังปรากฏความตอนที่จูหยานเล่าถึงอาการรังเกียจความเป็นญี่ปุ่นของปู่ให้อิงหงฟังว่า “your grandfather was strict about not using Japanese at home. Only Taiwanese was allowed...Your grandfather had taught us early on that the Japanese were an alien race, invaders, and I never forget that.” (Li, 2015: 145-156) เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นชนชาติต่างดาวและเป็นผู้รุกรานแผ่นดินไต้หวัน นั้นทำให้ภาษาญี่ปุ่นในครัวเรือนของตระกูลจูเป็นเรื่องต้องห้ามในตอนแรก จนกระทั่งคณะจีนชาตินิยมเข้ามาเพื่อปลดปล่อยไต้หวันได้ไม่นานนัก เมื่อเพื่อนร่วมชั้นทุกคนของอิงหงเริ่มหันมาใช้ชื่อภาษาจีน พ่อของเธอกลับหันไปใช้ภาษาญี่ปุ่นในครัวเรือนแทน เหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนทางความคิดและความเชื่อของจูหยานคือการที่เขาถูกจับกุมโดยคณะจีนชาตินิยมไปคุมขังไว้พร้อมกับการกวาดล้างตระกูลผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นชาวไต้หวัน เพื่อที่คณะจีนชาตินิยมจะได้รวบรวมอำนาจปกครองไต้หวันได้อย่างเบ็ดเสร็จ เราเห็นความเจ็บปวดร้าวรานและสิ้นหวังถึงการปกครองตัวเองของไต้หวันผ่านตัวอักษรที่เขาเขียนไว้ในจดหมายถึงอิงหงก่อนเสียชีวิตว่า

My arrest and imprisonment, as well as the extermination of the Taiwanese elite, were simply another unavoidable continuation of the tragic fate of the Taiwanese. Except that, fortunately or unfortunately for me, I was released when they believed I was too ill to live much longer, which allowed me to drag on in my feeble existence to be an eyewitness as I awaited a Taiwanese future that could be even more tragic and deplorable. (Li, 2015: 29)

จูหยวนได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากป่วยหนักเจียนตาย เขาก็หันหลังให้กับความเป็นจีนที่ทำลายชีวิตเขาและหันกลับไปโอบอุ้มความเป็นญี่ปุ่นที่พ่อของเขาเคยพร่ำสอนว่าเป็น “ชนชาติต่างดาว” และ “ผู้รุกราน” แต่ประสบการณ์ได้สอนเขาว่าผู้คนจากชนชาติเดียวกันที่ไม่ได้มาจากชนชาติต่างดาวนั้นโหดเหี้ยมยิ่งกว่า และกระหายเลือดยิ่งกว่าผู้รุกรานเสียอีก ดังนั้นจูหยวนจึงเลือกใช้ภาษาของผู้รุกรานต่างดาวนั้นสอนลูกหลานของตัวเองเสียดีกว่าผู้กดขี่กระหายเลือด ดังปรากฏผ่านคำพูดของเขาว่า “The funny thing is, one day I realized that there were people who were not from an alien race, yet were more ruthless than the aliens, not invaders but more bloodthirsty than invaders. So I began to use the alien’s language to teach my own children.” (Li, 2015: 146) นั่นคือความทรงจำบาดแผลและรากฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของอัตลักษณ์ได้หวนที่ยังไม่อาจหาทางปรับแตกเติบโตขึ้นมาเองได้ในขณะนั้น แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลทั้งในยุคอาณานิคมญี่ปุ่น และภายใต้การปกครองคณะจีนชาตินิยมยังผลให้อัตลักษณ์ของได้หวนได้ผุดเกิดหน่ออ่อนขึ้นมารอวันเวลาเติบโตกลายเป็นต้นไม้ใหญ่ในสวนโลดัส การ์เดน

และในสวนโลดัส การ์เดนแห่งนี้เองที่อัตลักษณ์ความเป็นได้หวนได้เริ่มแตกหน่อขึ้น ความคิดในการเริ่มบูรณะสวนแห่งนี้ก็เริ่มขึ้นจากตัวจูหยวนเอง หลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว ชีวิตเขาก็พลันพังทลายลง “I was actually one of the lucky ones. They let me go because they thought I’d die from an infectious disease and wanted to show benevolence toward the Zhu family. They didn’t expect me to survive...But my life was over.” (Li, 2015: 49) อย่างไรก็ตามชีวิตเขาก็ยังไม่ได้จบสิ้น หากแต่จมลงสู่ความหมกมุ่นในวัตถุนิยมทางโลก เป็นความหมกมุ่นที่เสมือนแฉ่ไฟดให้เขายังมีชีวิตต่อไปได้ เริ่มแรกเป็นกล้องถ่ายรูปที่ใช้บันทึกภาพความทรงจำทุกซอกมุมของสวนโลดัส การ์เดน จากนั้นก็เป็นรถยนต์เมอร์ซิเดส เบนซ์ และเครื่องเสียงสเตอริโอ อย่างน้อยที่สุดนั้นก็

เป็นสิ่งที่พอจะทำให้เขายังมีชีวิตต่อไปได้เหมือนคำที่แม่ของอิงหรงพูดว่า “His whole life was gone, so how could I watch him suffer with nothing to keep him occupied?” (Li, 2015: 173) หากแต่ท้ายสุดแล้วจูหยานก็หันกลับมาลงมือบูรณะสวน โลตัส การ์เดนเสียใหม่ราวสองปีให้หลังเหตุการณ์ที่อิงหรงเขียนประโยค “I was born in the last year of the Sino-Japanese War.”

จูหยานพยายามถอนรากถอนโคนต้นไม้ที่ต้นตระกูลจูนำมาปลูกจากจีนแผ่นดินใหญ่ ด้วยเขาเห็นว่าพืชพันธุ์ต้นไม้ที่นำเข้ามาจากจีนแผ่นดินใหญ่นั้นอาจไม่ได้เติบโตเจริญรุ่งเรืองในแผ่นดินไต้หวันได้ดีเท่าพืชพันธุ์ท้องถิ่น ดังที่เขาตั้งคำถามย้อนกลับไปยังคำคัดค้านของบรรดาผู้เฒ่าผู้แก่ในตระกูลที่ทอดทิ้งเขาจากการถูกจับกุมจากรัฐว่า “Why plant trees that won’t do well in the local climate? It’s better to grow indigenous trees and flowers... Your children may be born in the year of the dog or the pig, but they’re still your own flesh and blood.” (Li, 2015: 73) จากคำพูดของจูหยานแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการปลูกต้นไม้ในสวน โลตัส การ์เดนใหม่นั้นไม่ใช่เพียงแค่การปลูกต้นไม้พันธุ์พื้นเมืองเท่านั้น หากแต่ยังแฝงความนัยถึงอัตลักษณ์ของไต้หวันอีกด้วย ดังสังเกตได้จากวลี “in the year of the dog or the pig” นั้นแฝงความนัยถึงไต้หวันภายใต้การปกครองของหม่าเจ๋ปุ่นและหมู่คณะจีนชาตินิยมได้เป็นอย่างดี วลีดังกล่าวมีที่มาจากสุคสมัยที่ไต้หวันได้กลับคืนสู่คณะจีนชาตินิยมแต่แล้วต้องพบกับความผิดหวัง เนื่องจากคณะจีนชาตินิยมที่เข้ามานั้นเต็มไปด้วยความโลภตะกละตะกลามเหมือนหมู จนมีคำกล่าวทำนองว่า “หม่า(เจ๋ปุ่น)ไป หมู(จีน)ก็มา” ใจความประโยคดังกล่าวของจูหยานจึงสื่อความหมายถึงไต้หวันได้ว่า ไม่ว่าจะอยู่ในยุคสมัยของเจ๋ปุ่นหรือคณะจีนชาตินิยม ไต้หวันก็ย่อมเป็นไต้หวัน ต้นไม้ที่จะนำพาความเจริญเติบโตมาสู่เกาะแห่งนี้ได้ก็ย่อมต้องเป็นต้นไม้พื้นเมืองไต้หวันเท่านั้น แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นการปฏิเสธอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันซึ่งไม่อาจแยกขาดจากประสบการณ์ในยุคอาณานิคมเจ๋ปุ่นหรือภายใต้การปกครองของคณะจีนชาตินิยม ดังที่จูหยานกล่าวต่อมาว่า “but they’re still your own flesh and blood.” อาจกล่าวได้ว่าความพยายามในการปลูกต้นไม้พื้นเมืองไต้หวันของจูหยานนั้นก็ดำเนินไปอย่างขัดแย้งย้อนแย้งกันเองไม่น้อย ดังที่เขาเอ่ยขึ้นมาอย่างคลุมเครือและไม่แน่ใจในการคัดค้านปาริชาติ หรือที่เรียกในเรื่องว่าอินเดียน โครอล (indian coral) หรือต้นนือตง (citong) ที่บรรพบุรุษได้อามาปลูกจากแผ่นดินจีนว่า “So should we take it down and replace it with an indigenous Taiwanese tree?... But it’s more than a hundred years old and was planted by our ancestors. It’s as old as Lotus Garden. I simply can’t bring myself to do it.” (Li, 2015: 73)

ความขัดแย้งสองจิตสองใจของจูหยานท้ายสุดแล้วก็ยังผลให้ต้นฉื่อตงยังคงยืนต้นอยู่มาได้ถึงตอนอิงหงบูรณะสวนโลตัส การ์เดน อย่างไรก็ตามควรพิจารณาด้วยว่าการตัดสินใจไม่ตัดโค่นต้นฉื่อตงนั้นมีนัยมากกว่าความเสียหายในต้นไม้ที่บรรพบุรุษนำมาปลูก หากแต่อาจหมายความว่าจูหยานยอมรับและโอบอ้อมอภัยลักษณะความเป็นได้หวั่นที่อาจจะกลายพันธุ์มาจากความเป็นจีนตามคลื่นการอพยพในยุคสมัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชิง หรือในสมัยคณะจินชาตินิยมก็ตาม ดังเห็นได้จากการออกดอกผลของพืชพันธุ์ที่แตกต่างกัน แรกเริ่มบรรพบุรุษตระกูลจูนั้นปลูกต้นฉื่อตงเพราะหวังผลว่าจะช่วยบังแสงแดดในฤดูร้อน และผลัดใบให้แสงแดดลอดผ่านมาในฤดูหนาว เหมือนที่แผ่นดินจีน หากแต่ในแผ่นดินไต้หวันต้นฉื่อตงกลับไม่ยอมผลัดใบในฤดูหนาว นั่นนำไปสู่ข้อสรุปที่ชัดเจนว่าได้หวั่นหาได้เป็นสถานที่จำลองของที่ไหนใดไม่ หากแต่ได้หวั่นคือได้หวั่นเหมือนที่จูหยานย้ำเตือนอิงหงว่า “Ayako, you must remember that Taiwan is not a copy or microcosm of any other place on earth. Taiwan is Taiwan, a beautiful island.” (Li, 2015: 85) และหากเมื่อเราพิจารณาความนัยดังกล่าวร่วมกับความนัยของต้นทองคำพลันโปรยปรายบานสะพรั่งทั่วถนนในเมืองไทเปที่สื่อถึงความฉาบฉวยวัตถุนิยมในฉากบรรยายไต้หวันยุคสมัยทศวรรษ 1970 ซึ่งกล่าวถึงไปแล้วในตอนต้น ก็อาจมองเป็นได้ว่าความหมายของต้นไม้ทองคำนั้นก็ไม่ได้เป็นไปในทางลบถึงความฉาบฉวยของยุคสมัยซะทีเดียว หากแต่ในด้านกลับนั้นก็คือการเฉลิมฉลองความมั่งคั่งที่ชาวไต้หวันร่วมกันสร้างขึ้นมาจากต่างหาก

อาจกล่าวได้ว่าความเปรียบระหว่างต้นไม้กับอัตลักษณ์ของไต้หวันนั้นมีเรื่องบังเอิญ หากแต่เป็นความเปรียบที่สวยงามและแยบยลในการนำเสนอ เนื่องจากภูมิประเทศ ภูมิอากาศและตำแหน่งที่ตั้งของไต้หวันนั้นอยู่ในกิ่งเขตร้อน (subtopic) และคาบเกี่ยวเส้นทรอปิคออฟแคนเซอร์ นั่นทำให้อาจจัดได้ว่าไต้หวันอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) มากกว่าเอเชียตะวันออก (East Asia) ด้วยเหตุที่สภาพภูมิอากาศต่างกันทำให้การนำพืชพันธุ์จากจีนแผ่นดินใหญ่มาปลูกในไต้หวันอาจไม่ได้ผลเต็มที่ หรืออาจเกิดการกลายพันธุ์ขึ้นมาได้ กระนั้นก็ดีความหมายแฝงที่ลึกซึ้งกว่านั้นคงต้องพิจารณาบริบทสังคมการเมืองในช่วงยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์ด้วยว่า ภายหลังที่คณะจินชาตินิยมอพยพมาปักหลักที่ไต้หวันแล้ว ก็ได้เริ่มการปลูกฝังอุดมการณ์จินชาตินิยมและอัตลักษณ์อันพึงมีแบบชาวจีนลงไปบนความคิดและค่านิยมของชาวไต้หวัน

ดังนั้นแล้วการริเริ่มถอนรากถอนโคนต้นไม้ที่บรรพบุรุษตระกูลจูได้ปลูกไว้ในสวนของจูหยานจึงอาจมองได้ว่าเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบกับนโยบายการปลูกฝังความเป็นจีนอย่างเข้มข้นในยุค

ทศวรรษ 1950-1960 และคงไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่ต้นไม้แต่พันธุ์ที่เขปลูกนั้นนอกจากจะเหมาะสมกับสภาพอากาศได้หัววันแล้วยังแผ่ขยายไปด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นต้นมะเฟือง (star fruit) ที่ยังรอดพ้นกาลเวลาจนถึงคราวอิงหงมาบูรณะ ต้นหางนกยูงฝรั่ง หรือชื่อเรียกในเรื่องว่า ต้นไม้เพลิง (flame tree) ซึ่งมีความละม้ายคล้ายคลึงกับความเป็นได้หัววันที่ทั้งแข็งแกร่งและหยึดหยุ่นดังที่จูหยาน อธิบายว่า “You can say that flame trees are typically Taiwanese...the fiery trees are hardy and resilient, just like the Taiwanese, who maintain a fervent heart no matter what setbacks they encounter.” (Li, 2015: 75) หรือต้นแคสเซีย (cassia) ส่งกลิ่นหอมคอยย้ำเตือนว่าอย่าได้ลืมมัน ในได้หัววันเองนั้นต้นแคสเซียถูกเรียกว่า ต้นอย่าลืมมัน (forget me not) รวมถึงต้นเลี่ยน หรือเคป ไลแลค (Cape lilac) ซึ่งมีชื่อท้องถิ่นว่า เบอริร์มขึ้น (bitter berry) ซึ่งจูหยานชื่นชอบในชื่อท้องถิ่นมาก เพราะชื่อดังกล่าวแผ่ความนัยถึงประสบการณ์ร่วมอันขมขื่นของเขาและได้หัววันที่ไม่สมควรถูกลืม เลี่ยน ว่า “Bitter berry is the name I want; it means longing and experienced bitterness...I hope we’ll never forget the bitterness or this experience.” (Li, 2015: 87-88)

กล่าวได้ว่าต้นไม้แต่ละต้นในสวนโลตัส การ์เดนล้วนอัดแน่นไปด้วยความหมายแฝงถึงอัตลักษณ์ความเป็นได้หัววันและประสบการณ์ความเจ็บปวดขมขื่นจากการถูกปราบปรามทางการเมืองที่ไม่ควรถูกลืม เป็นความทรงจำบาดแผลที่รอวันถูกปลดปล่อยออกจากกล่องแพนโดราพร้อมกับความหวังลมๆแล้งๆ ความทรงจำเหล่านั้นสักวันจะเติบโตไปพร้อมกับประชาธิปไตยและเสรีภาพของได้หัววันเอง ดังที่จูหยานรำพึงว่า “If one day democracy can be found in Taiwan, the Taiwanese will have a good life, even if it is the Western or Japanese type, even if it’s just a semblance of democracy” (Li, 2015: 75) จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสวนโลตัส การ์เดนคือสถานที่ที่บรรจุความทรงจำและความปรารถนาถึงได้หัววันว่าสักวันหนึ่งจะได้เจริญเติบโตขึ้น

แต่ทว่าต้นอ่อนของความทรงจำและประชาธิปไตยได้หัววันนั้นก็บอบบางเสียจนน่ากลัวว่าจะยืนต้นตายและสาบสูญไปตามกาลเวลาของการพัฒนาไปข้างหน้าเสียก่อน ดังเห็นได้จากการที่สวนโลตัส การ์เดนก็ไม่อาจบูรณะให้แล้วเสร็จและมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกขายออกไป และกลายเป็นตึกสูงระฟ้าในยุคสมัยเศรษฐกิจเฟื่องฟู คงมีแต่อิงหงในฐานะตัวแทนชาวได้หัววันผู้แบกรับการถ่ายทอดความทรงจำของได้หัววันผ่านจูหยานเท่านั้นที่มีพันธกิจต่อความทรงจำนั้นว่าจะดูแลและบูรณะให้ความทรงจำนั้นยังอยู่ต่อไปได้ในอนาคต ในแง่นี้กล่าวจึงไม่น่าแปลกใจนักที่ความปรารถนาอย่างหมายมั่นของอิงหงนอกจากจะเป็นความรักจากซีเก็งแล้วคือการได้บูรณะสวนโลตัส

การ์เดนกลับคืนมา หรืออาจกล่าวตามจดหมายที่จุหยานเขียนไว้ได้ว่า “Ayako, you were born and grew up in Lotus Garden, which means you witnessed its various transformations.” (Li, 2015: 191) นั้นหมายความว่าอึ้งหังได้เห็นและเฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงของสวนโลตัส การ์เดน หรือกล่าวให้ถึงที่สุดไปกว่านั้นคือเห็นและประสบกับการเปลี่ยนแปลงของไต้หวันจากยุคการกวาดล้างทางเมืองในทศวรรษ 1950-1960 ไปสู่ความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างมหัศจรรย์ในทศวรรษ 1970 ดังนั้นแล้วสวนโลตัส การ์เดนจึงไม่ใช่แค่สวนมรดกประจำตระกูลเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงความทรงจำของไต้หวันเองด้วยต่างหาก หากเรามองว่าแท้จริงแล้วสวนโลตัส การ์เดนมีนัยสื่อถึงความทรงจำที่สูญหายไปของไต้หวัน ก็ไม่น่าแปลกใจนักที่เมื่อทำยสุคแล้วเมื่อการบูรณะหรือฟื้นสวนจบสิ้นลง อึ้งหังจึงบริจาคสวนโลตัส การ์เดนให้กลายเป็นของสาธารณชนดัง คำยืนยันหนักแน่นของเธอว่า “Yes, it’s all in the past. That’s why I want this garden to belong to Taiwan, to the twenty million Taiwanese, not to any government that oppresses its people.” (Li, 2015: 195) ประโยคดังกล่าวจึงสื่อความหมายถึงความทรงจำที่สูญหายไปได้กลับคืนสู่ชาวไต้หวันผู้เป็นเจ้าของความทรงจำนั้นเสียที่

4.1.3 ความทรงจำบาดแผลยุคสมัยเผด็จการไต้หวันที่ตามหลอกหลอนในชีวิตประจำวัน

การหวนคืนกลับไปรื้อฟื้นอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันข้างต้นนั้นดำเนินเรื่องผ่านห้วงความทรงจำในอดีตของอึ้งหัง ตลอดทั้งเรื่องเราจะเห็นได้ว่าอึ้งหังเป็นผู้รับเอามรดกความทรงจำของพ่อ บ้าง แม่บ้าง ตามที่เธอได้เข้าไปมีประสบการณ์ร่วม จนประสบการณ์นั้นๆ ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำและอัตลักษณ์ของเธอเอง แต่ความทรงจำก็ไม่ใช่สิ่งที่นิ่งตายตัวเหมือนรูปถ่าย แช่แข็งภาพไว้ในกาลเวลาอย่างที่เราเคยคิดไว้ในอดีต “She continued to hold the view that her father had seen the same dusty Lotus Garden and had been able to freeze the sight into images and retain it as memory” (Li, 2015: 125) หากแต่ความทรงจำกลับเป็นสิ่งที่ไหลเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาระหว่างการจดจำและการลืมเลือน บางสิ่งอาจจหายไป และบางสิ่งกลับติดตรึงไม่จางหาย เหมือนภาพจำใบหน้าของพ่อเธอที่เลือนหายไปในความมืด แต่เธอกลับจำภาพบรรยากาศก้นบัวที่กำลังเจาตายได้ชัดแจ้งเมื่อยามเธอรำลึกถึงเหตุการณ์ที่พ่อเธอได้หายตัวไป ดังปรากฏความว่า “his face remained blurred in her memory. What she remembered most vividly was actually a

dying lotus branch framed by the fan-shaped window.” (Li, 2015: 29) กระนั้นก็ดี ความทรงจำกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการนิยามตัวตนของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงจังหวะชีวิต และเป็นไปตามการตีความประสบการณ์ที่กลายเป็นความทรงจำนั้นๆ นั้นทำให้เกิดกระบวนการคัดสรรว่าจะเลือกเก็บหรือเลือกจำบางเรื่องราวในบางจังหวะชีวิต เพื่อให้ความทรงจำกลายเป็นเรื่องเล่าที่มีความหมายไม่ขัดแย้งกันเองในปัจจุบันขณะที่เกิดการรำลึก ดังเช่นความทรงจำในคืนที่พ่อของอิงหงหายตัวไปที่ถูกเล่าและถูกปรับเปลี่ยนซ้ำไปซ้ำมาจนภาพความทรงจำแสนเลือนลางในวัยเด็กกลับชัดเจนเต็มไปด้วยรายละเอียดในภายหลังที่เธอกลับมาแต่งแต้มความทรงจำเสียใหม่ดังความตอนที่ว่า “The passage of years merged with her memories, creating a picture more detailed than those memories, until they were no longer merely impressions of things seen by a third-grade girl.” (Li, 2015: 26) ในแง่นั้นความทรงจำก็คือการปรับเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตให้กลายเป็นเรื่องเล่า หรือที่ปีแอร์ เจเนตให้นิยามว่าเป็นความทรงจำเรื่องเล่า ซึ่งเป็นการประสานประสบการณ์ให้กลายเป็นความทรงจำที่เข้าใจได้ เล่าได้ และนำเสนอได้ (Bond and Craps, 2020: 58)

อาจกล่าวได้ว่าตลอดทั้งเรื่องเราจะเห็นการย้อนรำลึกความทรงจำของอิงหงเป็นไปในลักษณะของ ความทรงจำเรื่องเล่า แต่ก็มิบางขณะที่ความทรงจำของเธอไม่อาจถูกอธิบายได้ด้วยเรื่องเล่า หรือแม้พยายามทำความเข้าใจให้ประสบการณ์กลายเป็นเรื่องเล่าความทรงจำ แต่กลับสับสนไม่แน่ชัด หรือไม่อาจเล่าได้ และมักเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรง ความทรงจำชนิดนั้นอาจเรียกตามเจเนตได้ว่าเป็น ความทรงจำบาดแผล ซึ่งเป็นภาวะที่ความคิดจิตใจมีกระแสรุนแรง รุนแรงเปี่ยมล้น จนแปลกแยกจากจิตสำนึกปรากฏขึ้นเนื่องจากประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรง จนกลายเป็นความคิดหมกมุ่น ความทรงจำชนิดนี้อัดแน่นเต็มเปี่ยมไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกท่วมท้น จนไม่อาจเล่าหรือแสดงออกผ่านเรื่องเล่าแบบความทรงจำเรื่องเล่าได้ แต่กลับปรากฏในรูปแบบของความคิดหมกมุ่น ซึ่งเจเนตได้จำแนกเป็นสองประเภท แบบแรกปรากฏในรูปความฝันและความทรงจำที่โยกกลับไปหาความทรงจำบาดแผลต้นกำเนิดซึ่งมักแทรกซึมเข้ามารบกวนจิตสำนึก และสองปรากฏในรูปแบบของเศษซากความรู้สึกที่เชื่อมโยกกลับไปหาเหตุการณ์ต้นกำเนิดอย่างผิวเผินและดูไม่เกี่ยวข้องกัน ปรากฏในรูปความหวาดกลัว ฝันร้ายที่วนซ้ำไปซ้ำมา ภาพพาฝัน และภาพหลอน (Bond and Craps, 2020: 22) ความทรงจำรูปแบบนี้เป็นสิ่งที่ปรากฏแทรกอยู่ในนวนิยายเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน เป็นอีกส่วนเลี้ยวของประสบการณ์ความทรงจำที่นิยามตัวตนอิงหงและได้หวนที่สำคัญไม่แพ้กัน โดยความทรงจำบาดแผลนี้ผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับประสบการณ์ในยุคไวต์ เทอร์เรอร์

เราอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่จุหยานประสบพบเจอในระหว่างถูกคุมขังคือประสบการณ์ความทรงจำบาดแผล แต่เป็นความทรงจำบาดแผลที่ไม่ปรากฏ ไม่ถูกเล่า หรือเล่าไม่ได้ เราเห็นเพียงแค่ร่องรอยต่างๆของประสบการณ์นั้นจากการสังเกตและการเล่าจากความทรงจำของอิงหิง ไม่ว่าจะเป็นอาการป่วยไข้ทรุดโทรม สีหน้าท่าทางโศกเศร้าอมทุกข์ของพ่อที่จำขึ้นใจว่า “Father’s worry-laden face, a display of solemnity mingled with profound pity and compassion.” (Li, 2015: 67) หรือคำพูดที่แสดงออกอย่างชัดเจนว่ารังเกียจรัฐบาลคณะจีนชาตินิยมว่าสอนแต่สิ่งโกหกไร้ประโยชน์ในโรงเรียน “Ayako would not learn the useless things they teach at school; instead Otosan would give Ayako real knowledge and there would be no need to believe in their lies.” (Li, 2015: 101) นอกเหนือไปจากการสังเกตของอิงหิงแล้ว เราไม่อาจล่วงรู้ว่าจุหยานพบเจอประสบการณ์อะไรบ้างเนื่องจากโครงสร้างของนวนิยายเดอะ ลอส การ์เดนคือความทรงจำของตัวเอง ดังนั้นจึงมีเพียงประสบการณ์ของเธอที่ได้เข้าไปและสัมผัสกับร่องรอยเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์เท่านั้นที่ปรากฏชัดในเรื่อง เราเห็นเพียงร่องรอยความรุนแรงภายหลังเหตุการณ์แล้วเท่านั้น

ร่องรอยดังกล่าวปรากฏในรูปของทหารคณะจีนชาตินิยมที่มาคัดกรออิงหิงขณะเดินกลับบ้าน พร้อมตั้งคำถามซ้ำไปซ้ำมาว่าทำนองว่า พ่อของอิงหิงชื่ออะไร มีใครมาเยี่ยมพ่อเธอบ้างไหม พ่อของเธอได้เล่าอะไรให้เธอฟังบ้าง การปรากฏของทหารคณะจีนชาตินิยมไม่ซ้ำหน้า บางครั้งเป็นทหารแก่บ้าง บางครั้งเป็นทหารหนุ่มบ้างถามคำถามเธอวนเวียนกลายเป็นประสบการณ์ตลอดวัยเด็กของเธอที่พอจะยืนยันความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ แต่ก็ไม่มีครั้งใดรุนแรงเท่าครั้งที่เธอล้อเลียนคำพูดของทหารคณะจีนชาตินิยมจนนำไปสู่การวิ่งไล่จับ แม้เธอจะหนีออกมาได้แต่เธอล้มป่วยร่วมเดือน คงมีแต่คำพร่ำสาสบันดาลโทษของทหารคณะจีนชาตินิยมเท่านั้นที่พอให้เราลอบมองเห็นบรรยากาศการกวาดล้างทางการเมืองในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ได้

“All right, you fucking little girl. How dare you mock me? Why aren’t you fighting the communists like me?... Your father has secret friends and he’s planning a rebellion. He’s going to rebel. Isn’t that right? Tell me! Tell me. Tell me your father plans to rebel.. It’s all because of you communists that I can’t go home. I’m going to kill all of you, you damned communists!” (Li, 2015: 48-49)

ในคำพูดบันดลโทสะของทหารคณะจีนชาตินิยมเราเห็นความโกรธและความสิ้นหวังของคนที่ไม่อาจกลับบ้านได้ นั่นคือบรรยากาศในช่วงไวด์ เทอร์เรอร์ ภายหลังแพ้งครามกลางเมืองที่แผ่นดินใหญ่ คณะจีนชาตินิยมถอยร่นมาปักหลักที่ไต้หวันพร้อมความหวังว่าจะกลับไปชิงแผ่นดินเกิดกลับมา การพลัดถิ่นของคณะจีนชาตินิยมและชาวจีนจำนวนมากจากแผ่นดินใหญ่ยังขับเคลื่อนความแตกต่างในอัตลักษณ์ระหว่างชาวไต้หวันผู้อยู่มาก่อน และผู้เข้ามาอยู่ใหม่ โดยผู้เข้ามาอยู่ใหม่ได้ใช้ความหวาดกลัวคอมมิวนิสต์จากแผ่นดินใหญ่เป็นข้ออ้างในการปกครองปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมือง ไม่ว่าผู้หนึ่งจะสมารถตามความคิดแบบลัทธิคอมมิวนิสต์จริงหรือไม่ก็ตาม นั่นคือเศษเสี้ยวบรรยากาศยุคไวด์ เทอร์เรอร์ที่ปรากฏผ่านคำพูดของทหารคณะจีนชาตินิยมเมื่ออ่านร่วมกับบริบทยุคไวด์ เทอร์เรอร์ บรรยากาศในยุคสมัยนั้นเป็นเพียงร่องรอยจางๆที่ทำให้ฮึงหงฟองจะจินตนาการถึงเรื่องราวของพ่อเธอได้

การที่ความทรงจำบาดแผลของจูหยานไม่ปรากฏนั้นอาจสอดคล้องกับโมทีฟที่เกิดซ้ำกับแนวเรื่องวรรณกรรม 228 รวมถึงวรรณกรรมที่เล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ไวด์ เทอร์เรอร์ นั่นคือการที่ตัวละครพ่อ หรือตัวละครชายหายตัวไปจากเรื่องเล่า “การไม่ปรากฏหรือหายไปของตัวละครพ่อนั้นเป็นแก่นเรื่องที่ปรากฏซ้ำไปซ้ำมาในวัฒนธรรมไต้หวันสมัยใหม่... โดยเฉพาะกับงานหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 การไม่ปรากฏของตัวละครชาย และความทรงจำบาดแผลที่ยังคงดำเนินต่อไปโดยมีการหายตัวไปของตัวละครเหล่านั้นเป็นตัวจุดชนวนคือโมทีฟที่สำคัญ”⁴⁸ (Berry, 2008: 186) ความทรงจำบาดแผลของจูหยานจึงกลายเป็นสิ่งที่สูญหายไปจากเรื่องเล่าของฮึงหงฟองเนื่องจากเธอไม่อาจเข้าใจหรือเข้าถึงความทรงจำบาดแผลนั้นได้ ซึ่งอาจเปรียบเทียบให้เห็นภาพผ่านฉากการบรรยายประตูห้องของพ่อเธอที่ปิดตายลงกลอนประตูไว้ภายหลังการกลับมา “For some reason, in recent years Father had gotten into the habit of locking doors in the house, and once he did that, there was no way to open them.” (Li, 2015: 23) และการที่ไม่อาจเข้าใจได้นั้นได้นำพาความกลัวมาสู่ตัวเธอเอง ดังเห็นได้จากการบรรยายความกลัวต่อหน้าประตูบานนั้นว่า “For years she had been frightened by the prospect of a bolted door” (Li, 2015: 23) แม้ความทรงจำบาดแผลของจูหยานจะกลายเป็นเสมือนประตูที่ลงกลอนไว้แน่นหนา แต่ความหวาดกลัวของฮึงหงฟองเมื่อหน้าประตูบานนั้นคือความทรงจำของลูกสาวที่ประสบกับความทรงจำบาดแผลอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ

⁴⁸ แปลมาจากข้อความ “The absent or missing father figure is a recurring theme in modern Taiwan literary texts... many of the 2/28-related works that follow, the absence of male figures and the ongoing trauma their disappearances trigger is a key motif.” (Berry, 2008: 186)

ความทรงจำบาดแผลที่พ่อของเธอได้หายไป และอาจไม่ได้กลับคืนมา นั่นคือความกลัวอย่างถึงที่สุดของอิงหง หรือในอีกแง่หนึ่งแล้วคือความกลัวของคนได้หวนจำนวนมากในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ ที่สมาชิกในครอบครัวพบกับการอุ้มหาย นั่นทำให้เราอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าความทรงจำบาดแผลในยุคไวต์ เทอร์เรอร์นั้นอาจไม่ได้จำกัดวงแค่ผู้ถูกบังคับอุ้มหายหรือถูกขังคุก หากแต่หมายความว่ารวมถึงสมาชิกในครอบครัวของคนเหล่านั้นด้วย

ในสายตาของเด็กอายุราว 6 ปี การหายไปของพ่อเธอนั้นแรกสุดอาจเป็นไปอย่างฉุนเฉียว และค่อยๆ ตระหนักจนเกิดความกลัวที่ไม่อาจอธิบายได้ นั่นคือความกลัวและความกังวลที่ปรากฏอย่างเด่นชัดเมื่ออิงหงนึกย้อนและพยายามเล่าเหตุการณ์หายไปของพ่อเธอตามเธอปีนป่ายเก้าอี้เพื่อสังเกตการณ์ข้างนอก เห็นเพียงแค่ดวงไฟกลมจากกระบอกไฟฉาย ร่างเงาบุบไหวในความมืดและเสียงตะโกนไม่ได้ศัพท์ “With her eyes now open wide, though she did not cry, she felt the clamor go on and on, as if it might never end... Father was gone” (Li, 2015: 45) เธอเผลอหลับไปแต่ได้ไม่รู้ แต่เมื่อแสงอาทิตย์ส่องกระทบหน้าในวันรุ่งขึ้นเธอก็พบว่า พ่อของเธอได้หายไปเสียแล้ว นั่นคือภาพความทรงจำที่เธอพยายามปะติดปะต่อให้ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้นจากมุมมองของเธอในวัย 6 ปีในตอนนั้นให้มากที่สุด เนื่องจากความทรงจำโดยแท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่ไหลเลื่อนเปลี่ยนแปลงไปตามการรำลึกนึกถึงเสมอ และยิ่งหากเป็นความทรงจำบาดแผลที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงด้วยแล้ว ความทรงจำนั้นย่อมไม่อาจถูกรำลึกจดจำจนกลายเป็นเรื่องเล่าได้ง่ายๆ หากแต่เป็นความสับสนปนเปของความจริงเหมือนดังที่ อิงหงได้จดจำสับสนผสมผสานกันระหว่างเหตุการณ์คืนที่พ่อของเธอหายตัวไป กับเหตุการณ์เย็นวันถัดไปที่เธอได้เป็นประจักษ์พยานการอุ้มหายที่สวนเด็กเล่นของโรงเรียนแถวบ้าน โดยมีรายละเอียดที่เธอจดจำได้ขึ้นใจว่า

He wore a grimly anxious look, seemingly shrouded in a dark cloud of worry, the sight of which would recur in her dreams for years afterward. As they walked past, she saw that his hands were tied behind him with a Boy Scout rope as thick as a man's finger. Wound around his wrists several times, each of its ends was held by a soldier. After they exited through the side gate, from her perch high atop the slide Yinghong saw the three men get into a Jeep and roar off, trailing a column of dust. (Li, 2015: 45)

อาจกล่าวได้ว่าอิงหวงในวัย 6 ปีได้เป็นประจักษ์พยานการจับกุมอุ้มหายโดยบังเอิญ แต่ผลกระทบของการได้เป็นประจักษ์พยานครั้งนั้นได้ทิ้งร่องรอยบาดแผลไว้กับเธอไปตลอดชีวิต และความรุนแรงของเหตุการณ์นั้นก็เข้าเล่นงานเธอแทบจะทันทีที่รถจี๊ปหายลับไปจากสายตา ในขณะที่เธอกำลังจะไถลลงจากสไลด์เดอร์ตามปกติ แต่จู่ๆเธอก็หยุดชะงักตกใจกลัวขึ้นมาเสียคือๆ และเริ่มร้องไห้ “A casual look downward sent her into a sudden panic over the terrifying height and rendered her immobile. She squatted down... Other sounds mingled with the cicadas’ chirps: running footsteps, the thump of heavy objects, and frightened shouts. She began to wail” (Li, 2015: 46) อาการทางกายและเสียงสะท้อนเมื่อคืนในความทรงจำของอิงหวงอาจเรียกได้ว่าเป็นการปรากฏย้อนหลังของความทรงจำบาดแผล (belatedness/latency of trauma) ที่เกิดขึ้นแบบเฉียบพลันทันที โดยมีเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นตรงหน้าได้กระตุ้นให้ความทรงจำเมื่อคืนไหลย้อนกลับคืนมา ไม่ว่าเธอจะปะติดปะต่อเหตุการณ์ทั้งสองอย่างไร แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสุดท้ายแล้วความทรงจำทั้งสองเหตุการณ์ได้ปะติดปะต่อ (fabricated) และผสมปนเปกันไปปรากฏซ้ำวนเวียนในความทรงจำและฝันร้ายของเธอ กลายเป็นภาพความทรงจำบาดแผลในคืนนั้นที่ฝังลึกลงไปตลอดชีวิตของเธอ แม้ว่าพ่อของเธอจะกลับมาแล้วก็ตาม โดยรายละเอียดฝันร้ายและภาพความทรงจำที่เธอจดจำได้ในคืนนั้นกลายเป็นการผสมกลมกลืนทั้งสองเหตุการณ์ที่เธอได้เป็นประจักษ์พยานเข้าด้วยกันว่า

His hands were tied behind his back with a Boy Scout rope as thick as a man’s finger. Wound around his pale wrists several times, each of its ends was held by a soldier. She also vividly recalled the look of grim anxiety on his face. Compassionate sadness and heartfelt pity filled his beautiful, sunken, double-fold dark eyes. He held his head high as he walked in an unhurried manner, flanked by the two soldiers, who looked more like bodyguards. The profound worry on her father’s face continued to appear before her eyes for many years. She also remembered how the soldiers marched him out of Lotus Garden and stopped at the entrance arch to climb into a Jeep parked by a low lattice wall. Then the Jeep started up and drove away soundlessly into the dark night. (Li, 2015: 46)

นั่นคือภาพความทรงจำบาดแผลที่เธอจดจำได้ในคืนนั้น และเป็นภาพฝันร้ายที่หลอกหลอนเธอมาตลอดหลายปี จนกระทั่งเธอได้มาค้นพบที่หลังว่าจากตำแหน่งที่เธอยืนบนเก้าอี้และแสงไฟในขณะนั้นไม่อาจทำให้เธอเห็นภาพเหตุการณ์ทั้งหมดนั้นได้ เว้นแต่ว่าความทรงจำทั้งสองเหตุการณ์ได้ผสมกันจนเกิดความทรงจำปลอมขึ้นมาดังที่เธอตั้งข้อสังเกตในภายหลังว่า “The only possible explanation was I was deceived by my own childhood memories. I had merged two images, Father’s arrest, which I had only heard about, and the teacher’s arrest, which I had witnessed. Then I transferred and transposed them until what I was left with was an ironclad memory of seeing Father’s arrest.” (Li, 2015: 67) เราอาจกล่าวได้ว่าการที่ความทรงจำผสมปนเปกันจนไม่อาจแยกออกระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและภาพจินตนาการที่สร้างขึ้นจากคำบอกเล่าของผู้อื่นนั้น แท้จริงแล้วยังสื่อความถึงสภาพความทรงจำของไต้หวันที่มีต่อเหตุการณ์ 228 และไวด์เทอร์เรอร์ด้วยเช่นกัน อาจด้วยความรุนแรงของการกดปราบการเล่าเรื่องความทรงจำขึ้นใหม่นั้นจึงต้องการจินตนาการสร้างสรรค์ โดยผนวกรวมเรื่องเล่าจากเอกสารทางการบ้างหรือประสบการณ์ของผู้รอดชีวิตบ้าง จนนำไปสู่การถักทอปะติดปะต่อร้อยพันและสร้างความทรงจำขึ้นใหม่ (Sylvia Li-chun Lin, 2007: 240 Kindle Location) ด้วยเหตุนี้ความทรงจำเหตุการณ์ 228 และ ไวด์เทอร์เรอร์จึงมิใช่เพียงความทรงจำบาดแผลของใครผู้ใดผู้หนึ่ง หากแต่ยังเป็นความทรงจำของทั้งสังคมที่ถักทอสอดประสานขึ้นมาใหม่ สอดคล้องกันบ้างหรือขัดแย้งกันบ้างตามแต่การเปลี่ยนแปลงของความทรงจำในแต่ละช่วงเวลา

ถึงแม้ภาพความทรงจำปลอมนั้นจะเกิดจากการปะติดปะต่อของชิ้นส่วนเรื่องเล่าเหตุการณ์ในอดีต แต่อารมณ์ความรู้สึกในขณะที่ยกย่องความทรงจำปลอมดังกล่าวย้อนกลับมาแสดงตัวตนนั้นกลับรุนแรงและเป็นจริงพอๆกัน จนอาจกล่าวได้ว่าในขณะที่ความทรงจำได้กลายเป็นภาพตัวแทน (representation) ของอดีตที่สามารถแปรเปลี่ยนตีความไปได้แล้วนั้น แต่อารมณ์ความรู้สึก (emotions) ที่มาพร้อมกับความทรงจำนั้นๆไม่เคยเป็นอดีตเลย หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะเสมอ หรือเราอาจกล่าวตามวิลเลียม เจมส์ (William James) ได้ว่า “แม้เราจะสามารถจดจำอารมณ์ในช่วงขณะต่างๆได้ แต่เราไม่สามารถจดจำได้ว่าอารมณ์นั้นรู้สึกอย่างไรในอดีต เพราะอารมณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่สามารถเรียกคืนกลับมา (retrievable) จากความทรงจำได้ หากแต่เป็นสิ่งที่สามารถฟื้นคืนกลับมาใหม่ (revivable) ได้ ด้วยเหตุนี้เราจึงไม่ได้จดจำความโศกเศร้าหรือความปิติสุขโดยตรง แต่เราสามารถรำลึกเหตุการณ์ที่ทำให้ก่อเกิดความรู้สึกเหล่านั้นได้ อันยังผลให้เราสร้าง

อารมณ์ความรู้สึกขึ้นใหม่ในปัจจุบันขณะ”⁴⁹(Bennett, 2005: 22-23) นั่นทำให้ทุกครั้งที่มีความทรงจำบาดแผลย้อนกลับคืนมาปรากฏ ต่อให้เป็นเพียงภาพความทรงจำปลอมจากความสับสนก็ตาม อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นใหม่ย่อมเป็นจริงเสมอในปัจจุบันขณะที่รำลึกถึง

ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจนักที่ภาพความทรงจำบาดแผลมักปรากฏขึ้นมาเสมอ เมื่อสถานการณ์และอารมณ์ความรู้สึกในปัจจุบันขณะไปมีส่วนคล้ายคลึงกับในอดีต ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับอิงหงในช่วงทศวรรษ 1970 เมื่อถึงคราวอิงหงต้องร้างรากับซีเกิง ภาพของซีเกิงที่หายลับไปจากมมสหายตาได้ปลุกภาพความทรงจำที่พ่อเธอหายตัวไปขึ้นมาในปัจจุบันอย่างทันที จะเห็นได้ว่าฉากนี้เป็นเพียงฉากเดียวในนวนิยายเรื่องนี้ที่ความทรงจำของสองช่วงเวลา ระหว่างอดีตในทศวรรษ 1950-1960 และปัจจุบันขณะในทศวรรษ 1970 ได้หล่อมซ้อนกันแนบสนิทโดยไม่มีเครื่องหมายการตัดบทสลับเวลา อีกทั้งเป็นฉากที่สรรพนามในการเล่าได้ผสมปนประหว่าง She และ I อย่างชัดเจนที่สุด ตลอดทั้งเรื่องเราจะเห็นได้ว่าอิงหงเล่าเรื่องโดยใช้สรรพนาม She เสมอ จะมีเพียงการเล่าบางช่วงในทศวรรษ 1970 ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกของเธอต่อซีเกิงเท่านั้นที่ปรากฏการใช้สรรพนาม I ดังนั้นแล้วการเล่าโดยใช้สรรพนาม She และสรรพนาม I ผสมปนเปกันอาจหมายความว่าถึงหัวเวลาที่พังทลายลงและภาพอดีตได้ย้อนกลับมาสู่ปัจจุบันขณะ หรือกล่าวในอีกแง่ได้ว่าภาพของพ่อที่ถูกอุ้มหายไปได้ปรากฏหล่อมซ้อนกับภาพคนรักได้ร้างลาจากเธอไป ดังปรากฏในการเล่าฉากดังกล่าวว่า

I listened carefully to the deathly late-night silence. My head felt heavy from lack of sleep and the shedding of tears. My ears felt stuffed with loud, uncontrollable ringing. Flanked by the two soldiers, Father walked past Lotus Pavilion. Thick Boy Scout cotton rope was wound round his fair wrists, each end held by one of the soldiers. What appeared over and over was always Father's worry-laden face, a display of solemnity mingled with profound pity and compassion. When I was finally aware that tears were blocking my view, everything was a blur.

⁴⁹ แปลมาจากข้อความ “that although we can remember undergoing specific emotions, we cannot remember just how those emotions felt. However, wrote James, if emotions are not retrievable from memory, they are revivable; hence, we don't remember grief or ecstasy, but by recalling a situation that produces those sensations, we can produce a new bout of emotion.” (Bennett, 2005: 22-23)

When had I started crying? Maybe at the very moment I missed my chance to see him one last time. I shut my eyes so the tears could flow down my face. Darkness reigned in the yard. (Li, 2015: 67)

ในฉากนี้เราจะเห็นโครงสร้างการเขียนสะท้อนภาพระหว่างปัจจุบันและอดีตอย่างชัดเจน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเกิดขึ้นใหม่ไปพร้อมๆกัน ระหว่างการหายไปของพ่อเธอและการหายไปจากการเลิกราของซีเกิง ยังผลให้ความทรงจำบาดแผลร้ายไหลออกมาปรากฏในปัจจุบันขณะ ฉากดังกล่าวได้ทิ้งคำถามไว้ให้เราขบคิดว่า หรือแท้จริงแล้วความทรงจำบาดแผลไม่เคยเป็นเรื่องของอดีตเลย หากแต่อยู่กับเรายู่ตลอดเวลาเพียงแต่รอการปรากฏเป็นเสียงสะท้อนของความทรงจำบาดแผล (resonance of trauma) ในชีวิตประจำวัน เฝ้ารอวันที่อารมณ์ความรู้สึกในปัจจุบันขณะมีความใกล้เคียงและเหนี่ยวนำความทรงจำบาดแผลนั้นกลับคืนมาปรากฏ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่อาการอกหักรักคุณของอิงหงได้นำพาเธอไปสู่ฉากตอนของความทรงจำบาดแผลในอดีต หลังเลิกรากันแล้วเธอรู้สึกเจ็บปวดครวครว นอนไม่หลับกระสับกระส่ายและนำไปสู่ฝันร้ายที่เธอไม่ได้ฝันถึงมาตั้งนานแล้วว่า

Her childhood's worst fear came to mind. Father had vanished, and she woke up in the dead of the night; the bed in Lotus Garden retained no body warmth; she groped in the dark but there was no one, and she struggled to wake up. A long time later Father returned, only to lie in Flowing Pillow Pavilion for several years, virtually out of sight. After she was startled awake, her first thoughts were of Lin Xigeng, of his departure and the heartrending ache it produced. (Li, 2015: 89)

อย่างไรก็ตามการปรากฏของความทรงจำบาดแผลในชีวิตประจำวันนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเหตุการณ์หรือความเจ็บปวดครวครวที่ย้อนกลับมาเสมอไป หากแต่เป็นเสียงสะท้อนที่อาจปรากฏในรูปแบบของอารมณ์ความรู้สึกด้านลบในชีวิตประจำวันที่โศกเศร้า เหงาซึม ดิดขัด หงุดหงิด ตื้อตัน ด้านชาและว่างเปล่าก็เป็นได้ ดังที่อิงหงเผชิญภาวะติดหล่มซึมเศร้าอีกครั้งหลังตั้งครรภ์และซีเกิงก็ตีตัวออกห่าง คราวนี้เธอไม่ได้รู้สึกเจ็บปวดทรมานหรือฝันร้ายอีกต่อไป แต่เธอกลับรู้สึกว่างเปล่า “I was in a stagnant state of nonaction, feeling no pain but strangely devoid of thought.” (Li, 2015: 184) ภาวะซึมเศร้าเหล่านั้นที่อิงหงเผชิญ อาจไม่เคยเป็นอารมณ์ความรู้สึก

ส่วนตัวของใครผู้ใดผู้หนึ่งที่ต้องรักษาให้หาย แต่อาจเป็นสิ่งที่แอนน์ สเวตโควิตช์ (Ann Cvetkovitch) ให้นิยามไว้ว่า ภาวะซึมเศร้าในชีวิตประจำวันนั้นอาจเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับประวัติศาสตร์ความรุนแรงที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นระบอบอาณานิคม การค้าทาส ลัทธิทุนนิยม และรวมถึงระบอบชายเป็นใหญ่ด้วย (Cvetkovitch, 2012: 7) นั่นทำให้ภาวะอารมณ์ซึมเศร้าที่อิงหงเผชิญ อาจไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ความทรงจำบาดแผลที่เธอเผชิญในตอนที่เท่านั้น แต่อาจหมายรวมถึงภาวะซึมเศร้าของผู้หญิงโดยรวมในสังคมได้หวั่นที่มีลักษณะชายเป็นใหญ่อีกด้วย

ความคิดดังกล่าวและคุณสมบัติของขนบการเล่าเรื่องความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ที่ผู้หญิงนั้นมักถูกนำเสนอเพียงเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องของผู้ชายที่สูญหายไปเท่านั้น โดยเรื่องเล่าของพวกเธอได้กลืนหายไปอยู่จากหลัง ราวกับการดำรงอยู่ของพวกเธอมีความสำคัญเพียงแค่เป็นประจักษ์พยานในเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น (Sylvia Li-chun Lin, 2007: 1566 Kindle Location) นั่นทำให้แม้กระทั่งในเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลที่เกี่ยวพันกับเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ผู้หญิงยังแทบไม่สามารถเล่าเรื่องของตัวเองได้ เป็นได้แค่เพียงร่างทรงผู้รองรับความทรงจำเรื่องเล่าของผู้ชายที่สูญหายไประหว่างการกวาดล้างทางการเมือง ในแง่หนึ่งแล้วอิงหงก็ทำหน้าที่ดังกล่าวในเรื่องเล่า แต่เราไม่อาจละเลยความสำคัญของอารมณ์ความรู้สึกและการตัดสินใจของอิงหงที่เกิดขึ้นในเรื่องได้เลย จริงอยู่ว่าโครงสร้างเรื่องเล่านี้จะมีส่วนอยู่ในอดีตที่อิงหงเป็นภานะรองรับการถ่ายทอดอัตลักษณ์ความทรงจำของได้หวั่น แต่อารมณ์ความรู้สึก รวมถึงการตัดสินใจของเธอในปัจจุบันขณะก็สำคัญไม่แพ้กัน ดังนั้นการให้ความสนใจกับอารมณ์ความรู้สึกของอิงหงในเรื่องอาจเป็นหนทางเดียวที่ทำให้เรื่องเล่าของเธอปรากฏออกมาจากขนบการเล่านี้ได้

ภาวะซึมเศร้าของอิงหงเป็นเพียงภาวะติดหล่มชั่วคราวที่อาจนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือเลือกเส้นทางใหม่ ภาวะซึมเศร้าหรือการติดอยู่ในความทรงจำบาดแผลไม่จำเป็นต้องหยุดชีวิตทั้งชีวิต หรือให้ความทรงจำบาดแผลนั้นนิยามตัวตนเพียงอย่างเดียวเสมอไป อาจเป็นเหมือนที่สเวตโควิตช์อธิบายไว้ว่า หากภาวะซึมเศร้าถูกรับรู้ว่าเป็นทางตันติดหล่ม หนทางการเยียวยาอาจอยู่ในการปรับเปลี่ยนสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ในความหมายของสเวตโควิตช์นั้น มิใช่เพียงการปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกไปสู่การสำแดงอารมณ์ทางศิลปะเท่านั้น หากแต่เป็นการเคลื่อนไหวไปสู่หนทางใหม่ ความคิดใหม่ ปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกและเรงร่าในปัจจุบันขณะ หรือ

แม้กระทั่งทำสิ่งละพันอันละน้อยในชีวิตประจำวัน (Cvetkovitch, 2012: 21) นั่นทำให้หนทางการเยียวยาภาวะซึมเศร้าหรือความทรงจำบาดแผลเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตธรรมดาสามัญของเราทุกคน เหมือนดังเช่นที่เกิดขึ้นกับจุหยาน แม้เขาจะบอกว่าชีวิตเขาจบสิ้นลงไปแล้วเมื่อได้ก้าวเข้าไปในห้องขัง แต่เขาก็ยังมีชีวิต มีความสุขได้ ภาพถ่ายสวนโลตัสการ์เดนหลายร้อยใบหลายร้อยมุมมอง กับความพยายามในการฟื้นฟูสวนนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์เคลื่อนออกไปจากภาวะเศร้าซึม

ทางฝั่งของอิงหงก็เช่นกันที่ค่อยๆ ฟื้นตัวจากการอกหักและเริ่มคิดแผนทวงคืนชีเกิงให้กลับมาเป็นของเธอ การเคลื่อนออกจากภาวะซึมเศร้าของเธออาจประกอบด้วยการครุ่นคิดแผนการ และการแสวงหาความสุขทางกาย หรืออาจเรียกได้ว่าเธอใช้ความสุขทางเพศเป็นหนทางเยียวยา หรืออาจกล่าวตามคำพูดของเธอว่า “contacts of sexual organs were simply for the gratification of needs.” (Li, 2015: 115) เพราะอิงหงรู้ว่าเธอรักชีเกิงมากและถ้าอยู่ในสภาพนี้ถ้าได้พบกันอีกครั้ง เธอคงพลีกายให้เขาเป็นแน่แท้ ด้วยเหตุนี้เธอจึงต้องสนองตอบความต้องการทางเพศของเธอเองเสียก่อนที่จะพ่ายแพ้ให้กับเขา การมีคู่นอนประจำสัปดาห์จึงเป็นคำตอบที่น่าพึงพอใจ เป็นเพียงความสุขทางกายชั่วครั้งคราวที่สนองตอบเธอได้ “She could sense that weekly intense gratification was calming her down; the distress and disquieting mood slowly left her, replaced by a sense of leisure, a serene ease. She knew now she could begin her hunt.” (Li, 2015: 117) ความสุขทางกายชั่วขณะอาจเยียวยาอิงหงให้ออกจากภาวะเศร้าซึมและสมองปลอดโปร่งมากพอที่จะคิดแผนการทวงคืนชีเกิงขึ้นมาได้

อย่างไรก็ตามหากเราสังเกตการกระทำของอิงหงให้ดีแล้ว เราจะพบว่าความรักของอิงหงและชีเกิงแท้จริงแล้วหาใช่ความรักพาฝันท่ามกลางการแข่งขันเจรจาทางธุรกิจไม่ แต่ใจกลางความสัมพันธ์ของทั้งคู่ต่างหากที่เป็นการต่อรองทางอำนาจ ดังที่เห็นได้ชัดว่าชีเกิงและอิงหงผลัดกันวางหมากในความสัมพันธ์ แรกสุดชีเกิงตีตัวออกห่างเพื่อให้อิงหงวิ่งเข้าหา อิงหงก็ได้กลับด้วยการเข้าวนหลอกล่อเพื่อชิงความได้เปรียบในความสัมพันธ์เชิงอำนาจนี้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการกระทำของอิงหงนั้นเป็นการต่อรองเชิงอำนาจในโลกของชายเป็นใหญ่ไม่ต่างกับบรรดาตัวละครหญิงอื่นๆ ในฉากงานเลี้ยงเจรจาทางธุรกิจ หรืออาจกล่าวได้ว่าทุกการกระทำของอิงหงในความสัมพันธ์นั้นต้องการครอบครองและชี้นำทางอำนาจมากกว่าความรัก “Their relationship would continue as before until the day came when he could not live without her.” (Li, 2015: 177) อย่างไรก็ตาม สมดุลอำนาจในความสัมพันธ์นั้นได้พังทลายลงหลังเธอตั้งครรภ์ แรกสุดเธอตั้งใจจะทำแท้งเพื่อ

รักษาสมดุลอำนาจนั้นไว้ แต่เมื่อเธอตัดสินใจบอกเขา เธอก็รู้ว่าไม่อาจทำแท้งโดยไม่ทำลายความสัมพันธ์ได้ เธอได้แต่อุ้มท้องลูกของเขาโดยอยู่กับความกลัวว่าท้ายสุดแล้วเธอจะเป็นเหมือนภรรยาคนก่อนๆของซีเกิงที่สุดท้ายแล้วก็ร้างราจากได้แต่อยู่เลี้ยงลูกไปวันๆ การมีลูกเป็นโซ่ทองคล้องใจอาจเป็นความหวังเพียงหนึ่งเดียวในประสบการณ์ของผู้หญิงที่จะซื้อความสัมพันธ์เอาไว้ แต่นั่นอาจไม่ใช่สิ่งที่ต้องการ ดังที่เธอรำพึงขณะดกหล่มซึมเศร้าครั้งที่สอง

I was actually thinking that I finally understood why women desire or believe that a child can keep a relationship together. Maybe that is the last assurance we women can have. But even when I was most addled and confused, I could sense hidden somewhere in a secret corner a different, clearheaded self declaring unequivocally in a determined voice that: This is absolutely not what I have in mind. (Li, 2015: 185)

ท้ายสุดแล้วเธอก็ตัดสินใจทำแท้งเพื่อปลดปล่อยตัวเองออกจากความสัมพันธ์นี้ เป็นเพียงผู้หญิงธรรมดาๆคนหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องแบกรับมรดกความทรงจำของตระกูล ไม่จำเป็นต้องต่อรองในความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับซีเกิงอีกต่อไป หากแต่เป็นเพียงผู้หญิงคนหนึ่งก็ตามหาความสงบสุขในชีวิตเจอ “She was noticeably thinner but peaceful, with a relaxed, even indifferent composure, as if everything that had supported her in the past was gone. She was no longer the daughter of the Zhu clan, nor was she his most competent assistant. She was, simply put, a woman; she had even lost her intimidating beauty.” (Li, 2015: 187) อย่างไรก็ตามการกระทำของเธอไม่ว่าจะเธอจะวางแผนและหวังผลไว้หรือไม่ก็ตาม กลับทำให้เธอได้ทุกอย่างที่ปรารถนา เมื่อเธอปลดปล่อยทุกพันธนาการที่เหนี่ยวรั้งเธอไว้ เธอกลับกลายมาเป็นผู้กุมอำนาจในความสัมพันธ์ ท้ายสุดแล้วซีเกิงก็กลับมาขอมแต่งงานกับเธอ ดังเห็นได้จากปฏิกิริยาของเขาเมื่อรู้ว่าเธอได้ทำแท้งลูกของพวกเขาไปแล้ว “‘I’ll make it up to you. I’ll do what’s right.’ At that moment, he obviously had no idea how to react to a self-possessed woman who wanted nothing from him, and all he could do was instinctively mumble a promise.” (Li, 2015: 187) จากคำบรรยายข้างต้นทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเขาได้พ่ายแพ้ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจแล้ว หากเขาไม่ยอมแต่งงานกับเธอ เธอคงจากไปชั่วชีวิต นั่นทำให้เขาตัดสินใจขอเธอแต่งงาน สายตาที่เธอมองเขาขณะที่เขาขอแต่งงานใน

สวนโลตัสการ์เดน อาจเป็นสิ่งบ่งบอกความสัมพันธ์ของทั้งคู่มาตั้งแต่แรกได้ว่านี่อาจไม่ใช่ความรักเลยแม้แต่น้อย “As she fixed her gaze at the man before her, the first thought that came to her mind was a sense that she did not seem to have ever loved him.” (Li, 2015: 191) หรืออาจกล่าวได้ว่า หากเรามองหานัยในความรักของทั้งคู่ ก็อาจเป็นเพียงการต่อรองเชิงอำนาจของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องการทวงสมบัติและอัตลักษณ์ที่สาบสูญของได้หวนคืนมาจากความก้าวหน้าฟุ้งเพื่อที่ได้หวนกำลังมุ่งหน้าไปโดยมิชีเกินเป็นตัวแทนความก้าวหน้าฟุ้งเพื่อนั้น

แต่นั้นคือท่าทีการอ่านอย่างกระวนกระวาย (paranoid reading) เพื่อหาความหมายแฝงเบื้องหลังตัวบทและเปิดเปลือยสิ่งที่ซ่อนออกมา (Sedgwick, 2003: 138) จนอาจละเลยประสบการณ์และความรู้สึกของตัวละครที่เผยแสดงออกมาให้เราได้สำรวจไปพร้อมกับตัวละคร ไม่ว่าจะสภาวะคิดหล่มเศร้าที่นำไปสู่การแสวงหาความสุขสำราญอันเป็นหนทางเยียวยาอาการคิดหล่มเศร้านี้ (Sedgwick, 2003: 138) นั้นทำให้การตัดสินใจและการกระทำของอิงหงไม่อาจถูกลดทอนจนกลายเป็นแค่เครื่องมือการตีความเปิดเปลือยความหมายที่ซ่อนอยู่ได้ แต่ความรักและความปรารถนาของเธอต่อชีเกินนั้นจริงจังพอๆกับความทรงจำของเธอที่อยู่ในสวนโลตัสการ์เดน ความรักที่เธอรู้สึกนี้อาจอธิบายได้ด้วยฉากที่เธอตัดสินใจบริจาคสวนโลตัส การ์เดนสู่สาธารณชน ด้วยเธอกล่าวว่าหากสักวันเธอไม่อยู่แล้ว สวนแห่งนั้นจะกลายเป็นตึกสูงระฟ้า “The garden will at least remain intact when I donate it as a historical site for the public to visit.” (Li, 2015: 197) ดังนั้นการปล่อยให้สวนแห่งนี้กลายเป็นของสาธารณะชนย่อมเป็นการการันตีว่าความทรงจำที่เธอพบพานยังคงอยู่ต่อไป นั่นคือความปรารถนาของเธอที่เป็นจริงพอๆกับสัมผัสทางเนื้อหนังที่ชีเกินมอบให้ด้วยความรักใคร่ว่า

“So you’re worried, silly girl,” he said, holding her tight. “I thought you wouldn’t care no matter what I did, because this garden was all you wanted.” Closing her eyes, she felt herself stiffen. When was the last time he’d held her like that? Too long, so long she couldn’t even recall. He bent down to kiss her gently, his overpowering embrace forcing her to lower herself to the ground. Sensing his real desire, she began to respond slowly. (Li, 2015: 199)

เราอาจเรียกได้ว่าเดอะ ลอส การ์เดนเป็นนวนิยายที่น่าพิศวงเหมือนดังชื่อเรื่องหมี่หยวนในภาษาจีน ทั้งโครงสร้างอันซับซ้อนถักทอสลัปไปมาระหว่างอดีตกับปัจจุบัน การหวนกลับไปรื้อฟื้นอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันกับความทรงจำบาดแผลในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ หรือแม้กระทั่งการสอดประสานกันระหว่างความรักพัวพัน และความรักชาติ ความซับซ้อนน่าพิศวงดังกล่าวเกิดขึ้นในบริบทความทรงจำแบ่งบานเป็นการหวนคืนกลับไปค้นหอัตลักษณ์ความเป็นชาติซึ่งได้กลายเป็นคำถามสำคัญที่ทำให้ให้นักเขียนยุคหลังกฏอัยการศึกไผ่หา แต่อาจเป็นอย่างที่หลี่ อังกล่าวไว้ว่า “ประชาธิปไตยและเสรีภาพได้สร้างความเป็นไปได้ในการเขียนเรื่องต้องห้ามซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อนักเขียนแบบตัวฉัน แต่สิ่งที่สำคัญกว่าคือการเขียนนวนิยายที่ดี เป็นผลงานที่จะอยู่คงทนในกระแธารแห่งเวลาได้”⁵⁰(Li, 2015: 5) หรืออาจกล่าวได้ว่าการเขียนเพื่อรื้อฟื้นอัตลักษณ์อาจสำคัญ แต่การเขียนนวนิยายที่ดีอาจทำให้สารที่แฝงอยู่คงอยู่ได้นานมากกว่า เดอะ ลอส การ์เดนก็คงเป็นเช่นนั้น

เราอาจกล่าวได้ว่าแม้เดอะ ลอส การ์เดนจะนำเสนอเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์เป็นหลัก แต่หลักใหญ่ใจความของเรื่องล้วนเกี่ยวพันกับอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันที่แตกต่างกันจากชาวจีนนั้นย่อมไม่อาจเลี่ยงความเกี่ยวพันกับเหตุการณ์ 228 ซึ่งใจกลางความขัดแย้งคือความแตกต่างทางอัตลักษณ์นั่นเอง แง่มุมดังกล่าวอาจเพียงพอต่อการอธิบายเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในยุคความทรงจำแบ่งบานที่อัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันได้รับการฟื้นฟูฟูพุดถึงอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ไวหารอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันในยุคไวต์ เทอร์เรอร์นั้นอาจมีบางส่วนบางมุมที่ยังขาดพินไม่ลงรอย เนื่องจากเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์นั้นมุ่งปราบปรามประชากรทุกหมู่เหล่าที่เห็นต่างจากคณะจีนชาตินิยม นั้นทำให้ไม่ว่าจะเป็นชาวไต้หวันหรือชาวจีนที่อพยพมาภายหลังก็ล้วนได้รับผลกระทบร่วมกันทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้เมื่อการเมืองของความทรงจำที่เน้นอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันในยุคความทรงจำแบ่งบานได้เริ่มหมดพลังไปหลังปีค.ศ. 2000 พร้อมการก้าวสู่สังคมประชาธิปไตยเต็มตัว ไวหารเรื่องเล่าไวต์ เทอร์เรอร์ก็ยังคงต้องการคำอธิบายอื่นนอกเหนือจากความทรงจำเรื่องตัวตนอัตลักษณ์

⁵⁰ แปลมาจากข้อความ “Democracy and freedom have made it possible to write about taboo subjects, which is critical for writers like me. But the key is to write a good novel, a work that can withstand the passage of time.” (Li, 2015: 5)

4.2 การสวมบทบาทจำลองความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ในสื่อวิดีโอเกมของชาวจีน “ดีเทนชั่น”

กระแสคลื่นของการฟื้นฟูความทรงจำบาดแผลช่วงยุคไวต์ เทอร์เรอร์ก็ได้เริ่มต้นขึ้นพร้อมกับกระแสการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย จนอาจกล่าวได้ว่าในยุคสมัยทศวรรษ 1990 ในไต้หวันนั้นคือยุคสมัยของความทรงจำแบ่งบาน ที่ทุกมุมสังคมต่างขานรับ โดยเฉพาะในแวดวงวรรณกรรม ภาพยนตร์ และศิลปะต่างมีผลงานเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์อย่างไม่ขาดสาย อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายที่ยุคสมัยความทรงจำแบ่งบานนั้นเริ่มโรยราลงหลังปีค.ศ. 2000 เป็นต้นมา งานวรรณกรรมหรือภาพยนตร์ไต้หวันที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์นั้นแทบไม่มีปรากฏให้เห็นเลย อาจมีงานวรรณกรรมปรากฏในโลกภาษาจีนบ้าง แต่ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือแทบไม่ปรากฏภาพยนตร์เรื่องใดหยิบจับเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์มานำเสนอเลย แม้ว่ากฎอัยการศึกจะถูกยกเลิกไปตั้งแต่ค.ศ. 1987 แล้วก็ตาม จะมีปรากฏก็เพียงแต่ข่าว บทความ หรือนิทรรศการรำลึกบ้างประปราย จนอาจกล่าวได้ว่าในช่วงหลังปีค.ศ. 2000 จนถึงต้นทศวรรษ 2010 นั้นแทบไม่ปรากฏสื่อวรรณกรรมและภาพยนตร์ที่เล่าเรื่องเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์เลย

จนกระทั่งหลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีไต้หวันในปีค.ศ. 2016 ซึ่งไช่ อิงเหวินตัวแทนจากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีไต้หวันด้วยนโยบายการแยกตัวเป็นอิสระออกจากจีนแผ่นดินใหญ่ และรื้อฟื้นคดีการเมืองในยุคเผด็จการไต้หวันที่ยังไม่ได้รับการสะสางขึ้นมาเสียใหม่ ตามเสียงเรียกร้องของประชาชน ไต้หวันผู้เดินขบวนประท้วงในนามขบวนการนักศึกษาทานตะวัน (Sunflower Student Movement) ในช่วงปีค.ศ. 2014 ที่เรียกร้องความเป็นอิสระภาพของไต้หวันจากนโยบายเอียงข้างจีนแผ่นดินใหญ่ของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง หรือพรรคคณะจีนชาตินิยมในขณะนั้น อาจกล่าวได้ว่าบริบททางการเมืองไต้หวันในช่วงเวลาทศวรรษที่ 2010 นั้นเอื้ออำนวยให้งานสร้างสรรค์ทางสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นอิสระเสรีของไต้หวันได้รับการพูดถึงขึ้นอีกครั้งหนึ่ง นั่นทำให้ในช่วงปีค.ศ. 2017 ได้มีทีมผู้พัฒนาซอฟต์แวร์เกมคอมพิวเตอร์เล็กๆ 6 คน ในชื่อ “เรด แคนเนล” นำเอาความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์กลับมาเล่าและปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในสื่อวิดีโอ เกม (video game) ที่มีชื่อว่า “ดีเทนชั่น” แรกเริ่มทีมผู้พัฒนาก็ไม่ได้คาดหวังว่าตัวเกมจะสร้างผลกระทบอะไรนอกจากเป็นเกมเล็กๆ ในหมู่ผู้ชื่นชอบการเล่นเกมนั่น แต่ด้วยรสชาติของเรื่องราวโศกนาฏกรรมชีวิตอันเข้มข้นตัดกับรสฝาดขมติดปลายลิ้นของบริบทการกวาดล้างทางการเมือง เคียงข้างกับการเล่นสวมบทบาท

ในวิดีโอเกมที่สอดคล้องไปกับเนื้อเรื่อง ส่งผลให้เกมดีเด่นชั้นนี้มีรสนิยมความสนุกสนานกลมกล่อม ได้รับความสนใจจากผู้ที่ได้ลองมาลองเล่นไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติในโลกภาษาอังกฤษก็ตามที่ เนื่องจากตัวเกมดีเด่นชั้นนั้นถูกพัฒนาขึ้นเป็นภาษาอังกฤษตั้งแต่แรกเริ่มจึงสามารถเข้าถึงและครองใจผู้เล่นเกมในโลกภาษาอังกฤษได้ไม่ยากนัก กล่าวได้ว่าด้วยเรื่องราวที่สนุกปนเศร้าโดยมีสภานาฏกรรมทางการเมืองเป็นฉากหลังทำให้ตัวเกมได้รับความนิยมอย่างท่วมท้นถึงขนาดว่าผู้ที่ปกติแล้วไม่เคยเล่นเกมมาก่อน ยังต้องลองมาเล่นเกมดีเด่นชั้นนี้ (Hioe, 2017) ซึ่งสอดคล้องไปกับกระแสการเมือง สังคมวัฒนธรรมที่ต่างขานรับจิตวิญญาณความเป็นอิสระเสรีของไต้หวันทั้งสิ้น หรือจะพูดให้ถึงที่สุดได้ว่าขานรับไปกับกระแสความปรารถนาถึงเสรีภาพซึ่งเป็นชุดคุณค่าสำคัญของสากลโลกนั่นเอง นอกจากนี้กระแสความนิยมที่เกมดีเด่นชั้นได้ปลุกขึ้นมาในไต้หวันนั้นไม่ได้หยุดยั้งแค่สื่อวิดีโอเกม หากแต่กระจายและถูกดัดแปลงไปสู่สื่ออื่นด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบวรรณกรรมในโลกภาษาจีนที่มีชื่อว่า “ดีเด่นชั้น เดอะ ไนท์แมร์ รีเทิร์น” (*Detention: The Nightmare Returns*) และนำไปสู่ภาพยนตร์ชื่อดีเด่นชั้นในปีค.ศ. 2019 รวมถึงกลายเป็นภาพยนตร์ซีรีส์ชื่อเดียวกันในบริการสตรีมมิ่งข้ามชาติอย่างเน็ตฟลิกซ์ ในปีค.ศ. 2020 จากปรากฏการณ์การดัดแปลงข้ามสื่อดังกล่าว เราอาจกล่าวได้ว่าการมาถึงของเกมดีเด่นชั้นได้กลายมาเป็นการย้อนคืนกลับมาของความทรงจำบาดแผลยุคไวต์ เทอร์เรอร์ที่กลับมาหลอกหลอนสังคมไต้หวันอีกครั้ง ซึ่งการใช้คำว่าหลอกหลอนนั้นอาจเหมาะสมที่สุดแล้ว เมื่อพิจารณาโครงสร้างเรื่องเล่าของเกมดีเด่นชั้น นั่นคือการกลับมาหลอกหลอนของความทรงจำบาดแผลยุคไวต์ เทอร์เรอร์ผ่านตัวละครเอกในเกมนั่นเอง

เป็นที่แน่นอนว่าการวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องราวการสวมบทบาทในเกมดีเด่นชั้นนั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปิดเผยเนื้อหาสำคัญ จุดพลิกผัน จุดคลายปม และตอนจบของเรื่องราวได้ หากท่านสนใจจะลองเล่นการสวมบทบาทนี้เองขอให้ท่านเล่นให้จบเสียก่อนเพื่ออรรถรสของท่านเอง และเนื้อหาของเรื่องนี้ก็เกี่ยวพันถึงยุคไวต์ เทอร์เรอร์ที่เผด็จการครองอำนาจด้วยความเหี้ยมโหดจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากตอนความรุนแรงและเลือดได้พัน จึงขอให้ท่านเตรียมตัวเตรียมใจไว้ หากท่านรู้สึกไม่สบายใจขอให้หยุดอ่านเสีย

เรื่องราวของเกมดีเด่นชั้นนั้นเล่าถึงโรงเรียนสมมติชื่อว่า “กรีนฮิลล์” ในยุคทศวรรษ 1960 ไต้หวันตกอยู่ในบรรยากาศมืดหม่นของการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเข้มข้น หรือที่รู้จักกันในนามยุคไวต์ เทอร์เรอร์ เด็กนักเรียนหนุ่มชื่อ “เว่ย จง ถึง” (Wei Chung Ting) หรือ “เว่ย” เห็นทหาร

คณะจีนชาตินิยมประจำโรงเรียน “ไป่ กั๋ว ฟอง” (Bai Guo Fong) หรือที่เรียกขานกันว่า “सारวัตรไป่” (Inspector Bai) มาเชิญตัวครูสอนประวัติศาสตร์ “หยิน จุย หาน” (Yin Tsui Han) ออกจากห้องเรียนไปก่อนที่จะเพลอกลับไป เมื่อเขาดั้นขึ้นมาในตอนเย็นโรงเรียนได้ร้างปราศจากผู้คนไปแล้ว เขาออกเดินสำรวจโรงเรียนจนเจอเด็กสาวที่ชื่อว่า “ฝาง เรย์ ชิน” (Fang Ray Shin) หรือ “เรย์” นั่งสลบอยู่บนเก้าอี้ในหอประชุมโรงเรียน ทั้งสองคนพยายามจะหาทางออกจากโรงเรียนแห่งนี้ แต่กลับเจอสะพานขาดและแม่น้ำสี่เลืดขวางกั้นพวกเขาไว้ ในจังหวะนั้นพายุได้ฝนโหมกระหน่ำทั้งสองคนจึงหนีเข้าไปหลบในโรงเรียน เรย์เพลอกลับไป เมื่อตื่นขึ้นก็พบว่าเธอได้กลับมาอยู่บนเก้าอี้ตัวเดิม ส่วนเว่ยได้กลายเป็นศพถูกผูกเชือกห้อยหัวลงมากลางห้องประชุมโรงเรียน ด้วยความงุนงงระคนหวาดกลัว เรย์ได้ออกเดินสำรวจโรงเรียนร้างท่ามกลางบรรยากาศของขั้วงู เราได้เล่นควมคุมและติดตามเรย์เดินทางกลับไปในช่วงความทรงจำแสนกระท่อนกระแท่นของเธอเพื่อตามหาว่าตัวเธอเองคือใคร ได้ทำสิ่งใดไว้ ทำไมเธอเป็นเพียงคนเดียวที่ยังติดอยู่ในโรงเรียนนี้ นั้นนำไปสู่การรำลึกความทรงจำบาดแผลของเธอที่เผยแสดงออกมาจากการปะติดปะต่อปริศนาชิ้นส่วนความทรงจำของเธอว่า เธอได้ตกหลุมรัก “จาง หมิง ฮุย” (Chang Ming Hui) ครูที่ปรึกษาผู้คอยช่วยเหลือเธอให้อยู่กับร่องกับรอยท่ามกลางความระหองระแหงในชีวิตแต่งงานของพ่อแม่เธอ ทั้งสองแอบคบกันอยู่ชั่วครู่ก่อนที่ครูหนุ่มจะตีตัวออกห่าง แต่แล้วเธอก็กลับแอบได้ยินบทสนทนาครั้งๆกลางๆระหว่าง ครูจางและครูหยิน ทำให้เธอคิดว่าทั้งสองคบกันอยู่จนทำให้เธอรู้สึกริษยา แต่เราในฐานะผู้เล่นได้รู้ความจริงภายหลังว่า สิ่งทั้งที่คู่สนทนากันเป็นเรื่องของกลุ่มอ่านหนังสือลับ ซึ่งครูหยินตั้งขึ้นมาเพื่อให้นักเรียนได้อ่านหนังสืออย่างเสรี ไม่เว้นแม้แต่หนังสือฝ่ายซ้ายหรือแนวลัทธิคอมมิวนิสต์ อันเป็นหนังสือต้องห้ามของทางการก็ตาม ด้วยความริษยาบังตาทำให้เรย์ได้ติดต่อกับเว่ยจนได้รายชื่อหนังสือต้องห้ามนั้นมา เอนำรายชื่อหนังสือเหล่านั้นไปให้सारวัตรไป่ ยังผลให้บุ๊กลับลับโดนเปิดโปง ผู้สมรู้ร่วมคิดในการอ่านหนังสือต้องห้ามถูกจับกุมตัวทั้งหมด แม้ครูหยินจะลี้ภัยไปต่างประเทศได้สำเร็จ แต่ครูจางคนที่เธอรักถูกสังหารชีวิต ส่วนเพื่อนนักเรียนของเธอรวมถึงเว่ยถูกขังจำคุกนาน 15 ปี ด้วยความรู้สึกลึกซึ้งผิดใจจนเธอไม่อาจมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ เธอจึงฆ่าตัวตายกลายเป็นผีวนเวียนตามหาความทรงจำบาดแผลของเธอ และเรายังอาจกล่าวได้อีกแง่มุมได้ว่า การเดินทางวนเวียนตามหาความทรงจำบาดแผลของเรย์นั้นยังเป็นการย้อนรำลึกถึงความทรงจำบาดแผลยุคไวต์ เทอร์เรอร์ของสังคมไต้หวันเองอีกด้วย

4.2.1 การนำเสนอความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ผ่านแนวเรื่อง สยองขวัญ

การกลับมาหลอกหลอนของความทรงจำบาดแผลยุคไวต์ เทอร์เรอร์ในเกมตีเทนชันนั้น ผู้พัฒนาเกมเลือกใช้แนวเรื่อง (genre) สยองขวัญ (horror) เป็นองค์ประกอบหลักในการนำเสนอโดยให้เหตุผลในการสร้างบรรยากาศภูมิหลังของเกมแนวสยองขวัญนี้ไว้ว่า

เราได้เข้าไปขุดคุ้ยหาอดีตของเราจนพบกับยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ ในช่วงทศวรรษ 1960 ที่ยังบังคับใช้กฎอัยการศึกอยู่เวลานั้นเผด็จการยังครองอำนาจและผู้คนล้วนมีชีวิตอยู่ภายใต้ความหวาดกลัว ถึงอย่างนั้นช่วงเวลานี้ในประวัติศาสตร์กลับไม่เคยถูกกล่าวถึงเสียเท่าไร แม้เราจะรู้อยู่เต็มอกว่ายุคไวต์ เทอร์เรอร์นั้นเป็นเรื่องจริงก็ตาม อันที่จริงแล้วครอบครัวรุ่นตา รุ่นยายของเพื่อนร่วมทีมเราหลายคนต่างเติบโตขึ้นมาในยุคนี้ นั่นทำให้พวกเขาต่างได้รับฟังความยากลำบากและประสบการณ์ชีวิตในยุคนี้จากปากคำของคนรุ่นก่อน ดังนั้นเราจึงอยากจะเล่าถึงเรื่องราวที่อาจเกิดขึ้นในไต้หวันช่วงยุคทศวรรษ 1960 และเรารู้สึกว่าความหวาดกลัวที่มาจากอำนาจกดขี่อย่างแสนสาหัสนั้นเข้าด้วยกันได้ดีกับการสร้างสภาพแวดล้อมสยองขวัญต้นประสาสำหรับเกมสยองขวัญของเรา⁵¹ (Hong, 2017)

นั่นจึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่แนวเรื่องสยองขวัญได้ถูกฉวยใช้นำเสนอภาพความทรงจำบาดแผลในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ เนื่องจากความหวาดกลัวในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ยังคงอ้อยอิ่งอยู่ในบรรยากาศสังคมไต้หวันยุคปัจจุบัน แม้อาจเบาบางลงจนคนรุ่นใหม่ที่มีระยะห่างเกือบครึ่งศตวรรษไม่อาจสัมผัสได้ แต่ความกลัวดังกล่าวยังคงมีอยู่จริงในสังคมไต้หวันโดยอาจส่งผ่านเป็นเรื่องเล่า

⁵¹ แปลมาจากข้อความ “we dived deep into our own history and came across the martial law period, White Terror, during the 1960s Taiwan. It was a time when dictatorship was enacted and people were living under fear. However, this part of the history is seldom mentioned nowadays. We knew that White Terror was real. In fact, some of our teammates’ grandparents grew up during that era, and were used to listening to elders’ struggles and experiences in that time. Therefore, we wanted to tell a story of what might’ve happened in the 1960s Taiwan, and felt that the fear coming from the extreme oppressiveness could be a good match to create the psychological horror environment for our horror game.” (Hong, 2017)

ระหว่างรุ่น แม้จะไม่เคยถูกกล่าวถึงโดยตรงไปตรงมาก็ตาม ความหวาดกลัวในอดีตรวมถึงความทรงจำบาดแผลที่ไม่อาจถูกนำเสนอหรือเล่าเรื่องออกมาได้โดยสะดวกนั้นอาจถูกปลดปล่อยและสำแดงออกมาในรูปแบบของการสร้างบรรยากาศความหวาดกลัวที่ไม่อาจระบุได้ว่ากลัวอะไร หรือกลัวสิ่งใดนั้นสามารถกลับมาปรากฏหลอกหลอนได้อย่างอิสระในแนวเรื่องสยองขวัญผ่านภาพอุปมาอุปไมย (allegory) หรือภาพความเปรียบเทียบเคียงระหว่างความหวาดกลัวในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติที่กักขังเร่และเว่ยไว้นในโรงเรียนร้างไว้ผู้คน กับอำนาจมืดเหี้ยมโหดของเผด็จการอำนาจนิยมที่แผ่ขยายไปทั่วทุกบริเวณสังคมในยุคแห่งความหวาดกลัวที่แม้กระทั่งพื้นที่ที่ควรจะปลอดภัยที่สุดอย่างบ้าน หรือโรงเรียนก็ล้วนเต็มไปด้วยความหวาดกลัว ระแวงว่าจะได้รับการเชื่อมโยงจากเจ้าหน้าที่รัฐ และถูกทำให้หายไปอย่างไร้ร่องรอยหรือไม่ หากมองจากแง่มุมนี้แล้วการที่เกมดีเทนชั่นใช้ฉากหลังเป็นโรงเรียนและบ้านที่เต็มไปด้วยบรรยากาศความหวาดกลัวและหวาดระแวงในยุคคริสต์ศตวรรษ 1960 อันเป็นช่วงการปราบปรามคอมมิวนิสต์และศัตรูของรัฐได้หันอย่างเข้มข้นแล้ว ก็ย่อมเสริมส่งในการจำลองสภาพความหวาดระแวงในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ขึ้นมาผ่านสไลด์ภาพนำเสนอ (visual presentation) ซึ่งผู้พัฒนาบอกว่าเป็นการใช้ความตึงเครียดระหว่างสีดำและสีขาวในการดึงเอาบรรยากาศแบบภาพถ่ายยุคเก่ากลับมา (Hong, 2017) อันมีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศได้หวนยุคทศวรรษ 1960 ขึ้นมาใหม่ รวมถึงเสียงซาวด์แทร็ก (soundtrack) ที่ปลูกเร้าอารมณ์หวาดระแวงขณะเล่น หรือปฏิสัมพันธ์กับตัวเกม แม้ความหวาดระแวงน่ากลัวที่ตัวเกมสร้างขึ้นมาจากภาพนำเสนอและเสียงประกอบอาจเป็นความหวาดกลัวคนละแบบกับที่เคยเกิดขึ้นในยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ก็ตาม แต่นั่นก็เพียงพอแล้วสำหรับการสร้างบรรยากาศสยองขวัญ และอารมณ์ความรู้สึกร่วมเทียบเคียงกับความหวาดระแวงในยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ นอกจากนี้แล้วภาพอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบความรู้สึกหวาดกลัวยังปรากฏแทบจะทันทีในตอนแรกเริ่มของเกม ด้วยการหายไปของบรรดาเพื่อนนักเรียนหลังการมาเยือนของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการหายไปและกลับมาปรากฏเป็นศพของเว่ยนั้น ล้วนจำลองและเทียบเคียงสภาพความหวาดกลัวในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ ที่บรรดาคนรู้จักอาจพากันหายไปอย่างไร้ร่องรอยหลังการมาเยือนของเจ้าหน้าที่รัฐ และหากปรากฏขึ้นก็อาจกลายเป็นร่างไร้วิญญาณ

การใช้แนวเรื่องสยองขวัญ หรือความหวาดผวาลอกหลอนมาเป็นภาพอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบนำเสนอถึงยุคไวต์ เทอร์เรอร์ในเกมดีเทนชั่นนั้นยังอาจเทียบเคียงได้กับแนวความคิดเรื่อง “ช่วงขณะเชิงอุปมาอุปไมย” (allegorical moment) ในสื่อภาพยนตร์ซึ่ง อัดัม โลเวนสไตน์ (Adam Lowenstein) กล่าวถึงในการศึกษาภาพยนตร์แนวสยองขวัญไว้ว่าความรู้สึกตกตะลึง (shock)

ในสื่อภาพยนตร์ของขวัญนั้นเกิดมาจากการผสมผสานกันระหว่างภาพอันน่าสยดสยองของภาพเคลื่อนไหวในตัวภาพยนตร์ เสียงชาวน้ประกอบ การเล่าเรื่อง รวมถึงความรู้สึกร่วมของผู้ชมไม่ว่าจะเป็นความหวาดกลัว รังเกียจ เห็นอกเห็นใจ หรือกระทั่งโศกเศร้า กระนั้นก็ดีความรู้สึกตกตะลึงในภาพยนตร์ของขวัญยังอาจก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกได้ว่าเป็น “ชั่วขณะเชิงอุปมานิทัศน์” หรือ “ชั่วขณะการปะทะอันน่าตกตะลึงระหว่างภาพยนตร์ ผู้ชม และประวัติศาสตร์ที่ซึ่งการรับรู้พื้นที่ทางกายภาพและเส้นเวลาทางประวัติศาสตร์ถูกรบกวน ทำลาย และประสานกัน”⁵² (Lowenstein, 2005: 2) โดยโลเวนสไตน์ได้หยิบยืมความคิดเรื่องภาพอุปมานิทัศน์มาจากวอลเตอร์ เบนยามิน (Walter Benjamin) ว่าภาพอุปมานิทัศน์นั้นมิได้นำเสนอความหมายอย่างแน่ชัดตายตัว หากแต่เป็นภาพเคลื่อนไหวที่กำลังเปลี่ยนผ่านความหมายระหว่างอดีตกับปัจจุบันขณะ (Lowenstein, 2005: 13) ซึ่งชั่วขณะการเปลี่ยนผ่านความหมายภาพดังกล่าวอาจเป็นไปได้ในทำนองเดียวกับการนำเสนอภาพประวัติศาสตร์ในอดีตดังที่เบนยามินเสนอไว้ว่า “อดีตถูกจับยึดไว้ได้เพียงแค่ภาพที่สว่างวาบในชั่วขณะที่มันถูกจดจำได้และไม่ปรากฏให้เห็นอีกต่อไป... ด้วยว่าทุกๆ ภาพแห่งอดีตที่ซึ่งไม่ถูกจดจำโดยปัจจุบันขณะว่านี่คืออดีตของมัน สิ่งที่จะสูญหายไปอย่างไม่สามารถกู้คืนได้ตลอดกาล”⁵³ (Benjamin, 1969: 255 อ้างถึงใน Lowenstein, 2005: 15) ในชั่วขณะวาบเดียวที่ภาพแห่งอดีตปรากฏขึ้นให้ยึดจับได้ในปัจจุบันได้สร้างความตกตะลึงจนอาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อผู้ชมได้นั้นคือใจกลางความคิด “ชั่วขณะเชิงอุปมานิทัศน์” ของโลเวนสไตน์ ซึ่งอาจกล่าวให้ชัดเจนได้ว่าเป็นชั่วขณะที่ผู้ชมตกตะลึงไปกับภาพในอดีตที่ปรากฏขึ้นและถูกจดจำได้ในปัจจุบันแม้สักเพียงเสี้ยววินาทีผ่านภาพเคลื่อนไหวในภาพยนตร์ และจะเปลี่ยนมุมมองของเราต่อภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ไปในทันที ดังมักปรากฏในภาพย้อนอดีตของตัวละครในภาพยนตร์ของขวัญที่มักนำไปสู่การเปิดเผยความทรงจำบาดแผลในอดีตอันน่าตกตะลึง อีกทั้งการนำเสนอภาพความทรงจำบาดแผลในอดีตให้กลับมาปรากฏผ่านภาพยนตร์ได้นั้นก็ยังเป็นการยอมรับในการนำเสนอว่า ความทรงจำบาดแผลนั้นสามารถถูกสื่อสารออกมาได้ผ่านภาพอุปมานิทัศน์ (Lowenstein, 2005: 15-16)

⁵² แปลมาจากข้อความ “the allegorical moment as a shocking collision of film, spectator, and history where registers of bodily space and historical time are disrupted, confronted, and intertwined.” (Lowenstein, 2005: 2)

⁵³ แปลมาจากข้อความ “The past can be seized only as an image which flashes up at the instant when it can be recognized and is never seen again . . . for every image of the past that is not recognized by the present as one of its own concerns threatens to disappear irretrievably” (Benjamin, 1969: 255 อ้างถึงใน Lowenstein, 2005: 15)

ด้วยเหตุนี้การนำเสนอถึงความทรงจำบาดแผลยุคไวต์ เทอร์เรอร์ผ่านภาพอุปมานิทัศน์ของแนวเรื่องสยองขวัญ ซึ่งห่อหุ้มความโหดเหี้ยมของเผด็จการไว้ได้ฉาบหน้าของความสยองขวัญต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ นั่นก็อาจเป็นช่องทางให้ความทรงจำบาดแผลสามารถถูกสื่อสารออกมาได้ รวมถึงยังเป็นช่องทางที่อดีตถูกสร้างขึ้นใหม่และกลับมาปรากฏในปัจจุบันด้วยท่วงทำนองคำถามว่า “อดีตดำรงอยู่ในปัจจุบันขณะเสมอผ่านรูปร่างของการหลอกหลอน เป็นร่างเงาของผีปิศาจที่ปรากฏขึ้นผิดที่ผิดเวลา ปรากฏอยู่ในฐานะสิ่งที่ดำรงอยู่ในอดีต แต่ได้ผุดเกิดขึ้นในปัจจุบันขณะ เป็นผีปิศาจที่ดังคำถามไต่ความเป็นเส้นตรงของประวัติศาสตร์”⁵⁴ (Shaw, 2018: 6)

4.2.2 การเล่าเรื่องโดยการสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกม

อย่างไรก็ตามในการตีความวิเคราะห์การปรากฏขึ้นของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ในสื่อวิดีโอเกมดิเทนชันนั้น เราไม่สามารถให้ความสนใจเนื้อหาของเรื่องราวแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เราต้องให้ความสนใจกับรูปแบบ (form) ของสื่อที่นำเสนอเนื้อหาดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อวิดีโอเกมที่มีความแตกต่างในระดับรากฐานที่ต่างกับสื่อวรรณกรรมและสื่อภาพยนตร์ในเรื่องของ “กลไกการเล่น” กล่าวคือในสื่อวิดีโอเกมนั้นจะประกอบด้วยกลไกที่เรียกว่า “เรื่องเล่า” (narrative) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่และเป็นพื้นฐานในสื่อประเภทวรรณกรรมและภาพยนตร์ และ “การเล่น” (ludic) อันเป็นกลไกปฏิสัมพันธ์ (interactive) ระหว่างเกมและผู้เล่น หรือกฎการเล่น ซึ่งเรียกกันทั่วไปในภาษาผู้เล่นเกมว่า “เกมเพลย์” (gameplay) นั่นเอง ซึ่งในสื่อประเภทวิดีโอเกมนั้น “เกมเพลย์” อาจเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า “เรื่องเล่า” ด้วยซ้ำไป จนอาจกล่าวได้ว่าในการศึกษา “เกมศึกษา” (game studies) นั้นอาจให้ความสนใจส่วนใหญ่ไปที่การศึกษา “ศาสตร์กลไกการเล่น” (ludology) มากกว่า “ศาสตร์การเล่าเรื่อง” (narratology) หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าเรื่องเล่าในเกมนั้นเป็นเพียงส่วนขยายให้เกมเพลย์เท่านั้น อย่างไรก็ตามนั่นก็เป็นแง่มุมที่กำลังถกเถียงอยู่ไม่จบสิ้น เนื่องจากในสื่อประเภทวิดีโอเกมนั้นด้านหนึ่ง ก็ไม่ได้มีความแตกต่างในกลไกการเล่าเรื่องที่มีในภาพยนตร์มากมายนัก นั่นคือวิดีโอเกมได้มีการใช้ทั้งภาพ (visuals) เสียง (sounds) และตัวหนังสือ (texts) ในการเล่าเรื่องเหมือนสื่อภาพยนตร์ หากจะมีความแตกต่างก็คือมีส่วนประกอบในการเล่า

⁵⁴ แปลมาจากข้อความ “The past is always in the present through the form of haunting, yet the specter is also necessarily ‘an entity out of place in time’ and, ‘as something from the past that emerges into the present, the phantom calls into question the linearity of history’” (Shaw, 2018: 6)

เรื่องที่เรียกว่าเกมเพลย์ ซึ่งทำให้เราผู้เล่นสามารถควบคุม (control) และมีความใกล้ชิดกับตัวละคร ในวิดีโอเกมมากกว่าภาพยนตร์ นั้นทำให้การศึกษาวิดีโอเกมในฐานะตัวบทวรรณกรรมจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเกมเพลย์และการเล่าเรื่องในแต่ละเกมตัวด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า “เราควรเริ่มคิดคำนึงว่าเกมเพลย์นั้นเป็นอีกภาคปฏิบัติหนึ่งของการเล่าเรื่อง”⁵⁵ (Thabet, 2015: 5) หรือเรียกได้ว่าเป็นการเล่าเรื่องโดยการสวมบทบาทจำลองเล่นไปกับเรื่องนั่นเอง

ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเกมเพลย์และการเล่าเรื่องในการสวมบทบาทจำลองเล่นนั้น ผู้เขียนขออธิบายโดยหยิบยืมศัพท์และการอุปมาอุปมัยจากการละครเพื่อให้ผู้ไม่เคยเล่นเกมโดยวิสัยเห็นภาพในการวิเคราะห์ยิ่งขึ้น รวมถึงมุมมองบางประการที่ช่วยให้เข้าใจเกมดีขึ้นยิ่งขึ้น หรือกล่าวได้ว่าให้ลองจินตนาการว่าเกมดีขึ้นนั้นคือการสวมบทบาทจำลองในโรงละคร หุ่นกระบอกโรงหนึ่งที่มีผู้เล่น (player) สวมบทบาทแสดงเป็นตัวละครหุ่นกระบอกที่กำลังแสดงอยู่ในฉาก โดยตัวผู้เล่นเองก็เป็นผู้ควบคุมชักใยผ่านไอคอนลูกศรของเมาส์คอยสั่งการให้ตัวละครเคลื่อนขยับไปด้านซ้ายหรือขวา กดคลิกที่เครื่องหมายรูปมือบ้าง เครื่องหมายรูปดาบบ้าง หรือเครื่องหมาย ? เพื่อให้ตัวละครปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉากและนำไปสู่การดำเนินเรื่อง นี่คือการการเล่นหรือเกมเพลย์พื้นฐานของเกมที่เราเรียกว่าเป็นการเล่นโดยการ “เดินไปด้านข้างฉากด้วยการชี้และคลิก” (point and click side-scroller) นอกจากนี้แล้วผู้เล่นเองก็ยังเป็นผู้ชมการแสดงในเวลาเดียวกัน นั่นทำให้เราอาจกล่าวเชิงเปรียบเทียบกับละครได้ว่า ผู้เล่นนั้นเป็นทั้งตัวละครในฉาก เป็นผู้ควบคุมการแสดงผ่านไอคอนลูกศร และเป็นผู้ชมในเวลาเดียวกัน หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่า “การเล่าเรื่องในวิดีโอเกมนั้น ผู้เล่นต้องสวมบทบาท 3 บทบาทที่แตกต่างกันไปแต่ก็พึ่งพิงกันไปในเวลาเดียวกัน นั่นคือเป็นตัวละครเอก (protagonist) ในเกมที่เราสวมบทบาทอยู่ เป็นผู้เล่าเรื่อง (narrator) ที่กำลังคลี่คลายปะติดปะต่อโครงเรื่อง และเป็นผู้ชม (audience)”⁵⁶ (Thabet, 2015: 5) แต่สถานะในการเป็นผู้ควบคุมการแสดง หรือกล่าวให้ชัดแจ้งไปกว่านั้นคือเป็นผู้เล่าเรื่องก็ไม่ได้รับมอบสิทธิในการรับรู้เรื่องราวของบทละครก่อนล่วงหน้า ได้แต่เป็นเพียงผู้ควบคุมละครหรือผู้เล่าที่ต้องระดมมะหะงาควบคุมการแสดงหรือเรื่องเล่าไปพร้อมกับตัวละครผ่านบท (script) ที่ผู้พัฒนาเกมได้เขียนไว้แต่ยังไม่ได้เปิดเผยต่อผู้เล่น เป็นเพียงการแสดงสวมบทบาทจำลองตามบทที่ผู้พัฒนาเกมวางไว้เท่านั้น โดยบทสนทนาหรือเรื่องเล่าที่ผู้พัฒนาเกมเขียนไว้จะปรากฏขึ้นทีละเล็กละ

⁵⁵ แปลมาจากข้อความ “we should start thinking of gameplay as an act of narration.” (Thabet, 2015: 5)

⁵⁶ แปลมาจากข้อความ “Narratology tells us that the player simultaneously assumes three different yet interdependent roles the protagonist he or she impersonates, the narrator who unfolds the plot, and the audience.” (Thabet, 2015: 5)

ฉะนั้น เมื่อผู้เล่นควบคุมตัวละครไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉากแล้วยังผลให้ตัวละครได้กล่าวบทพูด (dialogue) ออกมาให้ผู้เล่นได้อ่าน ดังเช่นเมื่อผู้เล่นบังคับตัวละครเว่ยให้มาปฏิสัมพันธ์กับป้ายประกาศรางวัลเรียงความ ความคิดของเว่ยก็ปรากฏให้ผู้เล่นได้อ่านว่า “They’re only doing this to stimulate patriotism in us, and praise the great president.” (Red Candle Games, 2017) คำพูดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเว่ยมีความคิดตั้งคำถามกับระบอบเผด็จการในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ซึ่งแผ่ขยายอำนาจแทรกซึมเข้าไปปลุกฝังความคิดชาตินิยมไปในทุกๆกิจกรรมของโรงเรียน เราอาจกล่าวได้ว่าการบังคับให้ตัวละครปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉากนั้นทำให้ผู้เล่นได้เห็นและรับรู้อารมณ์ความรู้สึกตลอดจนความคิดของตัวละครต่อสถานการณ์แวดล้อมรอบตัวพวกเขา ถึงกระนั้นก็ดี การบังคับให้ตัวละครต้องเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉากเพื่อให้เกิดบทสนทนาเล่าเรื่องนั้น ทำให้ตัวเกมน่าสนใจไปอย่างไม่ต่อเนื่องขรุขระ บ่อยครั้งที่ผู้เล่นบังคับให้ตัวละครเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของเดิมในฉาก บทสนทนาที่ปรากฏนั้นก็ยังเป็นบทสนทนาเดิมที่เคยปรากฏเมื่อแรกปฏิสัมพันธ์ จนกว่าผู้เล่นจะดำเนินเรื่องต่อไปข้างหน้าโดยการบังคับให้ตัวละครปฏิสัมพันธ์กับเกมเพลย์ที่เรียกว่าการไขปริศนา (puzzle) โดยหากเราจับคู่ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุสิ่งของที่ปรากฏในฉากถูกต้องตามบทเบื่องหลังที่ถูกเขียนโดยผู้พัฒนาไว้แล้ว การดำเนินเรื่องโดยการเปลี่ยนฉากใหม่ก็จะปรากฏขึ้น ดังเช่นรูป 1 หากผู้เล่นใช้ลูกศรเมาส์ชี้ คลิกและลากสิ่งของ (item) ในช่องเก็บของ (inventory) ซึ่งอยู่ข้างล่างจอไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ (object) ในฉาก ก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนฉากใหม่ที่ผู้เล่นสามารถบังคับตัวละครให้เดินไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉากต่อไปได้ เราสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้เล่นรับรู้ข้อมูลเรื่องราวและปะติดปะต่อโครงเรื่องจากเกมเพลย์ที่บังคับให้ตัวละครเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉากผ่านบทสนทนา และการไขปริศนา นั่นคือหัวใจหลักของวิธีการเล่าเรื่องผ่านเกมเพลย์ในเกมตีเทนชันนั่นเอง

รูป 1 เกมเพลย์ไขปริศนาที่ผู้เล่นต้องจับคู่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของในช่องเก็บของและวัตถุในฉาก

อย่างไรก็ตามในวิดีโอเกมนั้นยังมีการเล่าเรื่องอีกรูปแบบหนึ่งผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสมุดบันทึกซึ่งบรรจุข้อมูลเรื่องเล่าที่ผู้พัฒนาเกมตั้งใจไว้ให้เป็นคู่มือในการดำเนินเรื่องแก่ผู้เล่น ดังคำให้สัมภาษณ์ว่า “ในเกมดีเทนชั่น เราได้สร้างเครื่องมือที่เรียกว่าสมุดบันทึก (journal) ขึ้นเพื่อชี้นำให้ผู้เล่นเล่นไปในทิศทางที่เรากำหนดไว้แล้ว... สมุดบันทึกจะทำหน้าที่สองอย่างในเกมคือ วิธีการบอกใบ้ (clue) และ บันทึก (note) โดยวิธีการบอกใบ้จะช่วยให้ผู้เล่นเอาตัวรอดหรือไขปริศนาในเกมได้ ในขณะที่บันทึกจะเขียนบอกเรื่องเล่าทางวัฒนธรรมและเรื่องเล่าของเกมไว้”⁵⁷ (Liu, 2017) หรือกล่าวคือในสมุดบันทึกซึ่งปกดีแล้วปรากฏอยู่ในช่องเก็บของช่องซ้ายสุดดังปรากฏในรูป 1 นั้นทำหน้าที่สองอย่างในเกมคือ หนึ่งเป็นวิธีการบอกใบ้ถึงกลไกปริศนาในเกมเพลย์ที่ผู้เล่นจำเป็นต้องไขให้ออกเพื่อดำเนินเรื่องต่อไป เช่นภาพยักษ์เขียวกำลังใช้มีดปาดคอเด็กผู้ชายดังในรูปที่ 2 พร้อมคำบอกใบ้ว่า “The prophecy is revealed when a sacrifice is made with the blood of the innocent” (Red Candle Games, 2017) คำใบ้ดังกล่าวบ่งชี้ถึงการไขปริศนาที่ผู้เล่นต้องบังคับให้เรย์ใช้มีดปาดคอศพเวทย์ที่ถูกผูกเชือกห้อยหัวลงมาดังปรากฏในตอนเริ่มเกม และเอาเลือดไปราดโต๊ะเพื่อให้รหัสตัวเลขปรากฏออกมา อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าเกมเพลย์ไขปริศนาในเกมดีเทนชั่นล้วนแฝงฝังไปด้วยความรุนแรง เลือด และความตาย สิ่งเหล่านี้คือความรุนแรง ความโหดร้ายและความน่ากลัวในยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์ที่ถูกนำเสนอผ่านเกมเพลย์ไขปริศนาจากมุมมองของเรย์ซึ่งจะอธิบายต่อไป นอกเหนือจากนั้นสมุดบันทึกยังเป็นวิธีการเล่าเรื่องไม่ปะติดปะต่อผ่านเศษกระดาดที่ผู้เล่นเก็บได้หลังปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉากบ้าง หรือไปเจอหลังไขปริศนาได้บ้าง เมื่อผู้เล่นคลิกปฏิสัมพันธ์กับเศษกระดาดนั้น เราก็จะเก็บเศษกระดาดนั้นเป็นบันทึกบอกเรื่องราวที่ไม่ปะติดปะต่อให้เราเชื่อมโยงเหตุผลของเหตุการณ์เข้าด้วยกัน ดังตัวอย่างรูปที่ 3 เป็นใบประกาศว่าจะให้รางวัลอย่างงามแก่ผู้บอกข้อมูลว่ามีผู้ใดในโรงเรียนฝึกไฟลัทธิคอมมิวนิสต์บ้าง นอกจากนี้แล้วเรื่องราวในเศษกระดาดนั้นยังได้บอกข้อมูลแก่ผู้เล่นว่าในยุคไวด์ เทอร์เรอร์นั้นความหวาดระแวงกันเองในหมู่ประชาชนแพร่ระบาดไปทั่วไม่เว้นแม้กระทั่งในพื้นที่โรงเรียน หรือ

⁵⁷ แปลมาจากข้อความ “In Detention, we created the tool "journal" to keep track of the game progress, to help players reach the next level... The journal serves as two functions in the game: the cues and notes. Some of them are cues that assist players to survive or solve the puzzles, and others are notes that help shape the general cultural and storytelling of the game.” (Liu, 2017)

ที่บ้าน ไม่ว่าใครก็มีสิทธิ์ถูกใส่ความเป็นผู้ฝึกฝลัทธิคอมมิวนิสต์จนอาจถูกทางการจับตัวไปเมื่อใดก็ได้

รูป 2- 3 ตัวอย่างการบอกใบ้ (clue) และ ตัวอย่างบันทึก (note)

นอกจากนี้แล้วการเล่าเรื่องผ่านสมุดบันทึกในเกมดีเทนชันด้านหนึ่งนั้น แทบไม่แตกต่างจากวิธีการเล่าเรื่องแบบการอ่านวรรณกรรมที่สอดแทรกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเกมเพลย์ อย่างไรก็ตามกลวิธีการเล่าเรื่องที่ตัวละครบังเอิญไปเก็บเศษกระดาษหรือเอกสาร (manuscript) ที่ขีดเขียนข้อความบอกเล่าเรื่องราวในอดีตและปรากฏเป็นข้อความให้ผู้อ่านได้อ่านผ่านสายตาตัวละครนั้นไม่ใช่สิ่งแปลกประหลาดในทางวรรณกรรมแต่อย่างใด หากแต่เป็นกลวิธีการเล่าเรื่องที่ปรากฏซ้ำจนเป็นโทรป (trope) ในวรรณกรรมประเภทโกธิค (gothic) ตั้งแต่แรกเริ่มของวรรณกรรมประเภทนี้เสียด้วยซ้ำ (Baker, 2014: 54) ในแง่หนึ่งโทรปการเจอเศษกระดาษที่บอกเล่าเรื่องราวในอดีตนั้นก็เพียงชนบทการเขียนที่วนซ้ำจนน่าเบื่อ (cliché) จากความต้องการลอกเลียนสไตล์การเขียนของตัวบทก่อนหน้า แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าโทรปการเจอเศษกระดาษนั้นก็มักจะถูกใช้เพื่อให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่ยังคงเป็นปัญหาค้างคาระหว่างตัวบท ภาษา และความเป็นอดีต (Baker, 2014: 55) ดังที่ ทีโมธี ซี. เบเกอร์ (Timothy C. Baker) ค้นพบในการศึกษาวรรณกรรมโกธิคของสก็อตแลนด์ว่า “การใช้โทรปการเจอเศษกระดาษนั้นอาจเป็นไปเพื่อการเปิดเผยความจริง หรือเสนอการตีความคู่ขนานของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือแม้กระทั่งเศษกระดาษที่ค้นพบนั่นอาจไม่มีความน่าเชื่อถือเลยก็เป็นได้”⁵⁸ (Baker, 2014: 80) โดยในเกมดีเทนชันนั้นเศษกระดาษที่ผู้เล่นเก็บได้

⁵⁸ แปลมาจากข้อความ “using the trope of the found manuscript either to reveal the truth...or present paired interpretations of events... Mina suggests that no manuscript can ever be trustworthy.” (Baker, 2014: 80)

หรือแม้กระทั่งคำบรรยายสิ่งของในช่องเก็บของบ่อยครั้งก็ทำหน้าที่เพื่อเปิดเผยความจริง ไปพร้อมกับเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างจากมุมมองของตัวละครดังจะกล่าวต่อไป

4.2.3 การสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกมและการรื้อฟื้นจดจำความทรงจำ

บาดแผล

วิธีการเล่นสวมบทบาทจำลองผ่านเกมเพลย์ดังกล่าวนอกจากจะเป็นวิธีการเล่าเรื่องหลักแล้ว เกมเพลย์ยังได้ทำหน้าที่เป็นสื่อปฏิสัมพันธ์กับตัวละครเรย์ให้ผู้เล่นและตัวเรย์เองได้ย้อนกลับไปรำลึกความทรงจำบาดแผลของตัวเอง ซึ่งยังแฝงฝังถึงความทรงจำบาดแผลยุคไวต์ เทอร์เรอร์ไว้ด้วยเช่นกัน จนอาจกล่าวได้ว่าในโลกทั้งใบของเกมดีเทนชันที่ผู้เล่นเข้าไปปฏิสัมพันธ์นั้นแท้จริงแล้วคือห้วงความทรงจำของทั้งเรย์และอาจหมายรวมถึงความทรงจำของไต้หวันในยุคไวต์ เทอร์เรอร์เอง ที่พยายามจะลบลืม แต่ลืมไม่ได้จำไม่ลง⁵⁹ เป็นความทรงจำบาดแผลที่พยายามปฏิเสธจนนำไปสู่อาการความจำเสื่อม (amnesia) ในช่วงแรก แต่ยิ่งปฏิเสธไม่ยอมรับบาดแผลที่เคยเกิดขึ้นมากเท่าใด ความทรงจำของบาดแผลนั้นยิ่งย้อนกลับมาปรากฏและหลอกหลอน ดังนั้นแล้วเราจึงกล่าวได้ว่าเกมเพลย์ที่ให้ผู้เล่นไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของรวมถึงการไขปริศนาในฉากนั้น แท้จริงแล้วคือการเข้าไปเป็นประจักษ์พยาน(witness) รับรู้และปะติดปะต่อเศษเสี้ยวความทรงจำชาวันของทั้งเรย์และไต้หวันนั่นเอง โดยความเกี่ยวพันระหว่างความทรงจำและเกมเพลย์ไขปริศนาผู้พัฒนาเกมก็บ่งบอกไว้ชัดเจนว่า “อันที่จริงแล้ว ปริศนาแต่ละชิ้นคือสัญลักษณ์แทนทัศนคติหรือความทรงจำในอดีตของตัวละครเอก”⁶⁰(Hong, 2017) นั่นจึงทำให้เราสามารถมองได้ว่าการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของและกลไกปริศนาที่ผู้เล่นต้องไขนั้นนอกจากเป็นกลไกการเล่นของเกมเพลย์แล้ว ยังทำหน้าที่เป็นกลวิธีการเล่าเรื่องให้เรย์ได้รำลึกหรือฟื้นความทรงจำของตนขึ้นมา โดยมีผู้เล่นเป็นทั้งผู้ควบคุมตัวละครเรย์และประจักษ์พยานผู้เฝ้ามองเหตุการณ์ด้วย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าวัตถุสิ่งของแต่ละชิ้นปริศนาแต่ละส่วนในเกมล้วนทำหน้าที่เป็นสื่อความทรงจำให้เรย์ได้รำลึกหรือฟื้นความทรงจำของเธอขึ้นมา

⁵⁹ ผู้เขียนยืมวลีมาจากชื่อหนังสือ “6 ตุลาลืมไม่ได้ จำไม่ลง” ของ ธงชัย วินิจจะกูล

⁶⁰ แปลมาจากข้อความ “As a matter of fact, each puzzle is a symbol of the protagonist’s mindset or past memory.” (Hong, 2017)

การรื้อฟื้นความทรงจำของเรย์ตลอดทั้งเกมดำเนินผ่านเกมเพลย์ปริศนาซึ่งได้กลายเป็นสื่อกลางให้เรย์ได้รำลึกความทรงจำขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกมเพลย์ปริศนาวิทยุทรานซิสเตอร์ซึ่งเผยให้เห็นตัวตนและปัญหาในอดีตของเรย์อย่างชัดเจน แรกเริ่มในฉากผู้เล่นจะได้ยินเสียงซ่าๆ ของสัญญาณวิทยุขาดหาย เมื่อผู้เล่นกดคลิกปฏิสัมพันธ์กับวิทยุทรานซิสเตอร์ในฉาก ผู้เล่นสามารถปรับคลื่นความถี่จนมีเสียงเพลงดังออกมาอย่างชัดเจนแล้ว ฉากก็จะเปลี่ยนเป็นห้องนอนของเรย์ต่างช่วงเวลาต่างอารมณ์ความรู้สึก ให้ผู้เล่นได้เข้าไปปฏิสัมพันธ์รื้อฟื้นความทรงจำเกี่ยวกับครอบครัวของเธอ โดยมีเสียงเพลงได้หวน 3 เพลง จากอัลบั้ม “เอพริล เรน” (*April Rain*) ที่ได้รับความนิยมมากจากยูทูปยานิคมญี่ปุ่นในช่วงปีค.ศ. 1934 ดังออกมาจากวิทยุ เสียงเพลงเหล่านั้นล้วนบ่งบอกอารมณ์ความรู้สึกแต่ละช่วงเวลาของเรย์ ดังที่ผู้พัฒนาเกมให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ในองค์สามของเกมซึ่งผู้เล่นจะต้องท่องไปในความทรงจำในอดีตต่างช่วงเวลาของเรย์ถึงสามช่วงเวลา เราได้ออกแบบให้วิทยุทรานซิสเตอร์เป็นจุดเชื่อมต่อเปลี่ยนผ่านช่วงเวลาไปพร้อมกับท่วงทำนองที่เปลี่ยนไปของเพลงจากอัลบั้มเอพริล เรนซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงความรู้สึกของผู้เล่นกับเวลาและสถานที่ที่ผันเปลี่ยนไป”⁶¹(Liu, 2017) หรืออาจกล่าวได้ว่าวิทยุทรานซิสเตอร์ในเกมนี้ได้ทำหน้าที่เป็นวัตถุความทรงจำที่บรรจุก็เก็บความทรงจำของเรย์ไว้ ซึ่งจะเผยแสดงรื้อฟื้นความทรงจำและความอารมณ์ความรู้สึกของเธอผ่านท่วงทำนองและอารมณ์ของเพลงที่ดังมาจากวิทยุเครื่องนั้นเมื่อผู้เล่นกดคลิกปฏิสัมพันธ์ โดยผสานอารมณ์ความรู้สึกของฉากนั้นๆ เข้ากับบทเพลงที่ดังออกมา ดังเช่นเพลง *Bang Chhun-hong* ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ร้ายรานของครอบครัวเรย์ผ่านท่วงทำนองอื้ออึงนึกถึงวันวานอันมีความสุขที่กำลังเลือนหายไปผ่านจากการทะเลาะกันบนโต๊ะอาหาร และได้หยิบยืมการจัดวางมุมมอง แบบระยะไกลมาก (Extreme Long Shot) ฉายให้เห็นจากความว่างเปล่าและแฉล้มสีโทนหม่นแสนหดหู่ของครอบครัวผสานไปกับคำพูดรำพึงของเรย์ในรูป 4 ที่เธอกล่าวว่า “There’s no way to go into the past anymore” (Red Candle Games, 2017) รวมถึงเป็นช่วงที่เรย์มีปัญหาทางบ้านจนต้องเริ่มเข้ารับการปรึกษากับครูจางอีกด้วย หรือเพลง *Sù-kù-i-àng* (Red in All Four Seasons) ในรูป 5 อันมีท่วงทำนองสนุกสนานแผ่ขยายถึงการเกี่ยวพาราสีนั้น ถูกใช้เพื่อสื่อถึงความรักที่กำลังผลิดอกของเรย์กับครูจาง และยังรวมถึงการนอกใจของพ่อเรย์โดยใช้การจัดวางภาพจากระยะไกลมากเพื่อเน้นรายละเอียดจากการนอกใจและยังย้อมภาพเป็นโทนสีแดงชวนขั้วโลกีย้ออีก

⁶¹ แปลมาจากข้อความ “In one level that requires the player to travel to Ray’s 3 distinct past memories, we designed this radio as the transformation port, with the musical suite April Rain acting as the connection for players to shift to different time and space.” (Liu, 2017)

ด้วย และเพลง *Goat-ia-chhiû* (Moonlight Sorrow) ในรูป 6 ซึ่งมีท่วงทำนองเศร้าสร้อยชวนให้หวนนึกถึงวันคืนหอมหวาน ก่อนรักจะร้างราเหลือทิ้งไว้แต่ความว่างเปล่าและความขมขื่นอยู่เบื้องปลาย ผสานไปกับการจัดวางภาพระยะไกลมากให้เร้นนั่งอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยวดายข้างประตูทางออก กับภาพลิทัมที่บนนั้นล้วนก็ถูกใช้เพื่อสื่อถึงความรู้สึกอกหักของเรย์ที่มีต่อครูจาง รวมถึงภาวะใจสลายที่แม่เรย์รู้สึกเมื่อรับรู้ว่ามีสามีของตนนอกใจ

รูป/ 4-5-6 การรำลึกความทรงจำต่างช่วงเวลาของเรย์

อาจกล่าวได้ว่าเพลงเหล่านี้และความทรงจำเหล่านี้อาจเป็นเพียงภาพความทรงจำแสนธรรมดาของคนสามัญทั่วไป หากแต่ในยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์นั้นภาพชีวิตสามัญเช่นนี้ช่างเปราะบางและพร้อมแตกสลายไปทุกเมื่อ หากเจ้าหน้าที่รัฐได้มาเคาะประตูเยี่ยมเยือนยามวิกาลและลากสมาชิกในครอบครัวหายไปในความมืดมิด ดังรูปที่ 7 นั่นคือความกลัวที่แผ่กระจายไปทั่วไต้หวันในยุคไวด์ เทอร์เรอร์และยิ่งทวีความน่ากลัวเข้าไปอีกว่า หากมีคนในครอบครัวด้วยตนเองเป็นคนแจ้งให้เจ้าหน้าที่มาจับคนในคนในครอบครัวเดียวกันไป นั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับครอบครัวเรย์เมื่อแม่เรย์ได้ตัดสินใจแจ้งจับพ่อของเรย์ในข้อหาพัวพันเกี่ยวกับการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐ และบอกกับเรย์เพียงแค่ว่า “Dad got his hands dirty, but he’ll live” (Red Candle Games, 2017) นี่ คือประโยชน์ที่ผู้เล่นรับรู้ผ่านเศษกระดาษบันทึกที่ตกหล่นหลังการมาเยือนของเจ้าหน้าที่รัฐแล้วเท่านั้น

รูป 7 การมาเยือนของเจ้าหน้าที่รัฐ

ในฉากตอนเกมเพลย์ไซปริศนาวิทยุทรานซิสเตอร์นี้เราอาจมองได้ว่าเป็นภาพแทนของชีวิตสามัญในยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์ มีทั้งสุข มีทั้งเศร้า มีทั้งรัก มีทั้งอกหัก แต่แล้วกลับมีอำนาจมืดของเผด็จการมาทำให้ตกอยู่ในความหวาดกลัว และหวาดระแวงกัน หากมองเช่นนี้แล้วการใช้เพลงจากอัลบั้ม “เอพริล เรน” มาสื่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเรย์ในยุคไวด์ เทอร์เรอร์อาจเหมาะสมที่สุดแล้ว เนื่องจากชะตากรรมของอัลบั้มเพลงนี้ก็เหมือนกับประชาชนชาวไต้หวันในยุคไวด์ เทอร์เรอร์ที่ถูกอำนาจเผด็จการเข้าแทรกแซง กล่าวคือในยุคไวด์ เทอร์เรอร์นั้นได้มีการออกกฎหมายสั่งห้ามการเผยแพร่สื่อทางวัฒนธรรมที่อาจกระทบกับความมั่นคงได้ ด้วยเหตุนี้เพลง *A Flower on a Rainy Night* ซึ่งเป็นเพลงที่สี่ในอัลบั้ม “เอพริล เรน” ซึ่งได้รับความนิยมมากในยุคสมัยอาณานิคมญี่ปุ่นจนถูกนำไปดัดแปลงเป็นเพลงปลุกใจทหารไต้หวันเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่นอย่าง “*Honorary Military Man*” ในปีค.ศ. 1938 จึงถูกสั่งห้ามเผยแพร่ (Shih-fang Chen, 2021) นั่นทำให้เพลงเหล่านี้และความทรงจำเหล่านี้เป็นมากกว่าแค่ความทรงจำส่วนตัวของเรย์เท่านั้น หากแต่ยังเป็นเศษเสี้ยวหนึ่งของความทรงจำของสังคมไต้หวันซึ่งตกอยู่ในความหวาดกลัวตลอดยุคไวด์ เทอร์เรอร์ด้วยเช่นเดียวกัน

หากมองในแง่มุมนี้แล้ว ภาพความทรงจำบาดแผลของเรย์จึงยังมีหมายความรวมถึงภาพความทรงจำบาดแผลของไต้หวันในยุคไวด์ เทอร์เรอร์อีกด้วย โดยภาพความทรงจำบาดแผลนั้นปรากฏผ่านเกมเพลย์ไซปริศนา และได้กลายเป็นเรื่องบังเอิญของการความทรงจำบาดแผลที่ตามหลอกหลอนเรย์และสังคมไต้หวัน ดังเห็นได้ชัดจากเกมเพลย์ไซปริศนาที่เกี่ยวกับตัวละคร “เวย์” ซึ่งได้ปรากฏถึงสามครั้งสามครา และแต่ละครั้งนั้นก็เต็มไปด้วยความรุนแรง เลือด และความตาย ทั้งปริศนาที่ผู้เล่นต้องบังคับตัวละครเรย์ให้ใช้มีดปาดคอศพของเวย์เพื่อนำเลือดของผู้บริสุทธิ์ไปไข

ปริศนาชั้นถัดไป ปริศนาที่เรedyต้องหีบรูปไหหัวหลุมศพไร้ชื่อ และเมื่อหีบออกมาแล้วก็ปรากฏชื่อของ “เว่ย จง ถึง” รวมถึงปริศนาที่เรedyต้องตามหุ้่นกระบอกมือ เพื่อจัดเวทีการแสดงจำลองจากเจ้าหน้าที่รัฐของเด็กนักเรียน โดยมีหุ้่นจำลองท่าทางการตายของเว่ยถูกห้อยหัวลงดังปรากฏในรูป 8-

10

รูป 8-9-10 การไขปริศนาที่เต็มไปด้วยความรุนแรงและความตายของเว่ย

เกมเพลย์ไขปริศนาทั้งสามชั้นล้วนบ่งบอกถึงความตายของเว่ยอย่างชัดเจน ซึ่งได้ปรากฏซ้ำๆเป็นโมทีฟ ของภาพความทรงจำบาดแผลที่ย้อนกลับมาหลอกหลอนเรedyนั้น แง่หนึ่งก็เป็นภาพสะท้อนความรู้สึกผิดที่เรedyสืกราวกับว่าตัวเธอเองที่เป็นคนคร่าชีวิตเว่ย โดยการแพร่พรายการมีอยู่ของกลุ่มอ่านหนังสือลับต่อทางการ แต่ในอีกแง่หนึ่งแล้วโมทีฟการปรากฏซ้ำของภาพความรุนแรงเลือด และความตายในเกมเพลย์ไขปริศนาทั้งสามนั้นกลับเป็นภาพจำลองเหตุการณ์จริงที่อาจเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นจริงจำนวนนับไม่ถ้วนตลอดยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ ภาพที่เว่ยถูกจับมัดห้อยหัวอาจเป็นภาพจำลองการซ้อมและทรมานนักโทษในช่วงยุคไวต์ เทอร์เรอร์ เช่นเดียวกับภาพการแสดงหุ้่นกระบอกนั้นก็เป็นภาพอุปมาจำลองเหตุการณ์จริง (reenactment) ของเหตุการณ์จับกุมนักเรียน ครู บัญญาชนและประชาชนได้วันที่เห็นต่างจากรัฐบาลเผด็จการนับครั้งไม่ถ้วนตลอดยุคสมัย ไวต์ เทอร์เรอร์ อย่างน้อยที่สุดก็ปรากฏหลักฐานชัดเจนในการเข้าจับกุมกลุ่มทำหนังสือพิมพ์ใต้ดินที่โรงเรียนมัธยมต้นจีหลงในปี ค.ศ.1949 ซึ่งผลพวงของเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียน

ถูกประหารชีวิต ในขณะที่นักเรียนนับร้อยชีวิตถูกตัดสินจำคุก (Lee, 2019) ในขณะที่ภาพหลุมศพไร้ชื่อที่มีรูปปั้นนั้นเป็นการจำลองสุสานไร้ชื่อของผู้ที่ถูกทำให้สาบสูญไปตลอดยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ ซึ่งเพิ่งได้รับการรื้อฟื้นจดจำจากสังคมได้หวนก็เมื่อล่วงเข้าปีค.ศ. 1993 จากการค้นพบสุสานนักโทษการเมืองในช่วงไวต์ เทอร์เรอร์ที่หลิวจางลี่เมืองไทเป แม้กระทั่งปัจจุบันผู้สาบสูญไปในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ก็ยังคงไร้นามอยู่ (Harrison Chen, 2016) ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ในขณะที่เกมเพลย์ไชปริศนาทั้งสามชิ้นนั้นเป็นโมทีฟการปรากฏซ้ำของความทรงจำบาดแผลและความรู้สึกผิดของเรย์ ก็ยังเป็นการปรากฏซ้ำๆของภาพความทรงจำบาดแผลของไต้หวันในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ด้วยเช่นกัน

4.2.4 การสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกมและระยะห่างของการทาบเทียบตัวตน

เราอาจกล่าวได้ว่าเกมเพลย์การปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของและการไชปริศนาในฉากนั้นๆ ผู้เล่นได้ปฏิสัมพันธ์โดยทาบเทียบมุมมอง ตัวตนและความรู้สึกลงไปในตัวละครเรย์ ซึ่งจะไปแล้วกระบวนการทาบเทียบตัวตน (identification) ในสื่อวิดีโอเกมนั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากดังที่โทบี สเมธธัสต์กล่าวไว้ว่า “วิดีโอเกมนั้นเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์โดยธรรมชาติที่นำพาผู้เล่นเข้าไปในโลกของเกม สร้างความสัมพันธ์เชิงร่วมรู้สึกเห็นอกเห็นใจและทาบเทียบตัวตนไปกับตัวละครอย่างเข้มข้น”⁶² (Bond and Craps, 2020: 115) อย่างไรก็ตามกระบวนการทาบเทียบตัวตนระหว่างผู้เล่นกับตัวละครในเกมกลับดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่นนัก เนื่องจากในสื่อวิดีโอเกมมักเน้นการเล่าเรื่องผ่านเกมเพลย์ซึ่งมีเป้าประสงค์หลักคือการเล่นไปกับกลไกของเกม อาจมีบางขณะที่ผู้เล่นติดพันอยู่กับเกมเพลย์การไชปริศนา บังคับให้ตัวละครเดินวนไปวนมาในฉากจนอาจหลงลืมการเล่าเรื่องไปขณะที่ผู้เล่นหลงอยู่กับเกมเพลย์เช่นนี้เราอาจกล่าวตาม เจมส์ นิวแมน (James Newman) นักวิชาการด้านเกมศึกษาได้ว่าเป็น “การพัวพันแบบต่อสาย” (On-Line engagment) อันหมายถึง “ภาวะที่ตัวตนของตัวละครในเกมนั้นได้หายไปจากจอและกลายเป็นเพียงร่างทรงของผู้เล่นในการทำภารกิจหรือเอาชนะอุปสรรคในเกมเพลย์เพื่อเดินหน้าต่อไป”⁶³ (Smethurst, 2015: 826) ภาวะดังกล่าวมักเกิด

⁶² แปลมาจากข้อความ “Video games’ inherent interactivity, their unique ability to involve the player in the game world, can foster particular kinds of empathy and identification” (Bond and Craps, 2020: 115)

⁶³ แปลมาจากข้อความ “the representational traits of the character essentially disappear as the player focuses on completing tasks or overcoming obstacles in order to progress” (Smethurst, 2015: 826)

ขึ้นกับผู้เล่นแทบทุกขณะการเล่นเมื่อเผชิญกับเกมเพลย์ไบปริศนา จนอาจทำให้ผู้เล่นถูกผลักออกจากระบวนการทาบเทียบตัวตนกับตัวละครในจอและการเล่าเรื่องได้หยุดชะงักลง ด้วยเหตุนี้ทำให้สื่อวิดีโอเกมได้หยิบยืมกลวิธีการเล่าเรื่องจากสื่อประเภทภาพยนตร์ซึ่งได้ถูกนำมาใช้เล่าเรื่องเป็นส่วนหนึ่งในสื่อวิดีโอเกม โดยฉากในวิดีโอเกมที่ผสานสื่อภาพยนตร์เข้ามามักถูกเรียกว่า “คัทซีน” (cutscene) ซึ่งทำหน้าที่เป็นเสมือนฉากภาพยนตร์ซ้อนลงไปวิดีโอเกม ในฉากคัทซีนนี้ผู้เล่นจะถูกถอดถอนการสวมบทบาทเป็นตัวละครในฉาก และผู้ควบคุมตัวละคร กลายเป็นเพียงผู้ชมเหมือนในสื่อภาพยนตร์เท่านั้น เราอาจเรียกภาวะเช่นนี้ตามนิวแมนได้ว่าเป็น “การพัวพันแบบถอดสาย” (Off-Line engagment) ซึ่งตัวตนของตัวละครได้กลับคืนมาและแสดงบทบาทตามบทที่ผู้พัฒนาเกมวางไว้ โดยผู้เล่นถอดการสวมบทบาทควบคุมมาเป็นเพียงผู้ชมเท่านั้น ซึ่งฉากคัทซีนนอกจากจะทำหน้าที่เป็นเสมือนภาพยนตร์ในวิดีโอเกมเล่าเรื่องราวให้เกิดความต่อเนื่องทางอารมณ์ความรู้สึกแล้วยังทำหน้าที่พลางตาให้การเปลี่ยนฉากเกมเพลย์เป็นไปอย่างลื่นไหลอีกด้วย หรือกล่าวคือคัทซีนทำหน้าที่เป็นม่านฉากดึงความสนใจของผู้เล่นระหว่างที่หลังม่านกำลังเปลี่ยนฉากเกมเพลย์ให้ผู้เล่นสวมบทบาทต่อไปอยู่นั่นเอง อย่างไรก็ตามรอยต่อสลับระหว่างเกมเพลย์และคัทซีนนั้นบางครั้งอาจปรากฏอย่างเด่นชัด แต่บางเกมนั้นรอยต่อของเกมเพลย์และคัทซีนกลับเรียบเนียนจนดูแทบไม่ออกในเกมดีเทนชันนั้นคัทซีนถูกใช้อย่างแนบเนียนในการตัดสลับระหว่างเกมเพลย์ที่ผู้เล่นควบคุมเรย์และภาพคัทซีนทาบเทียบมุมมองของเรย์ต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวเธอ โดยในระหว่างฉากคัทซีนนี้เองผู้เล่นก็ยังสามารถคลิกเมาส์เพื่อให้บทพูดท่อนถัดๆ ไปของเรย์ปรากฏออกมาได้ นั่นทำให้เกิดสมดุลของการเล่นสวมบทบาทและการเล่าเรื่องผ่านคัทซีนจนทำให้ผู้เล่นยังอินไปกับเรื่องราวของเรย์ได้

ดังเช่นในรูป 11 เป็นฉากที่ผู้เล่นบังคับเรย์ให้ปฏิสัมพันธ์กับกระจกในห้องน้ำหญิง ส่วนของเกมเพลย์จะตัดเป็นมุมมองบุคคลที่หนึ่ง ทาบเทียบมุมมองของผู้เล่นกับมุมมองของเรย์ที่ส่องกระจกพลางกล่าวคำรำพึง โดยในระหว่างห้วงรำพึงของเรย์นี้เองที่ผู้เล่นสามารถคลิกเมาส์ให้คำรำพึงท่อนถัดไปปรากฏออกมาว่า “My head..hurts...How did Wei die like that...Am I in danger as well...? White deer...please tell me this is all but a nightmare” (Red Candle Games, 2017) พลังกระจกได้แตกเป็นรอยร้าวและมีตัวอักษรจีนเสมือนเสียงแทรกในห้วงคำนึงว่า “Forgotten? Or just too afraid to remember???” (Red Candle Games, 2017) ฉากคัทซีนนี้สื่อถึงความพยายามของเรย์ในการกดทับปฏิเสธที่จะจดจำความทรงจำบาดแผลของตน แต่ในอีกแง่หนึ่งประโยคดังกล่าวก็

อาจมีความหมายมากกว่าแค่การปฏิเสธความทรงจำบาดแผลของเรย์ หากแต่เป็นคำที่ผุดขึ้นมาตั้งคำถามต่อการจดจำความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ในสังคมได้หวั่นเองเสียด้วยซ้ำ

รูป 11 ภาพกระจกแตกสื่อความถึงการปฏิเสธความทรงจำบาดแผล

อย่างไรก็ตามฉากทัศน์ที่ทรงพลังในการเปิดเปลือยความทรงจำบาดแผลในอดีตของทั้งเรย์และได้หวั่นให้ย้อนกลับมาปรากฏในปัจจุบันขณะที่ผู้เล่นกำลังเล่นเกมอยู่นั้น ปรากฏออกมาเพียงสองฉาก เป็นฉากทัศน์ใหญ่ปราศจากตัวหนังสือที่ผู้เล่นถูกผลักออกไปให้กลายมาเป็นเพียงผู้ชมหรือประจักษ์พยานผู้เฝ้ามองอดีตจากปัจจุบันอย่างสมบูรณ์แบบ นั่นคือภาพทัศน์ที่แสดงภาพความทรงจำบาดแผลในอดีตของเรย์ผ่านภาพย้อนอดีตด้วยการตัดต่อแบบมอนตาจ (montage) ซึ่งเป็นการตัดต่อระหว่างภาพด้วยความไม่ต่อเนื่อง (discontinuity) ในทางภาพยนตร์นั้น ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อถึงภาพความทรงจำบาดแผลที่จำไม่ได้ตัดสลับกับลืมไม่ลง ทำให้เราลอบมองเห็นภาพความรุนแรงในสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ปรากฏขึ้นเพียงชั่วประกายแสงวาบเดียว หรือเรียกได้ว่าฉากทัศน์ดังกล่าวคือภาพ “ชั่วขณะเชิงอุปมานิทัศน์” ที่ผู้เล่นรวมถึงเรย์รู้สึกช็อคตกตะลึงกันไปกับภาพความทรงจำในอดีตที่ผุดขึ้นมา เป็นภาพความทรงจำบาดแผลที่ตัวเรย์เองพยายามปฏิเสธโดยการพยายามไม่จดจำ แต่ก็ยังกลับมาปรากฏเป็นภาพไม่ต่อเนื่องของเหตุการณ์ที่เธอพยายามจะลืม กดทับกลบฝังในห้วงความทรงจำจนนำไปสู่อาการความจำเสื่อมในช่วงต้นเกม แต่ยิ่งอยากลืมกลับยิ่งเตือนให้จำ

ภาพทัศน์มอนตาจฉากแรกปรากฏขึ้นเป็นภาพฝันร้ายที่เรย์เห็นว่า บรรดาเพื่อนนักเรียนได้หายตัวไป และปรากฏขึ้นอีกครั้งกลายเป็นศพที่ถูกยิง เป็นภาพมือที่ถูกมัดและภาพพระสวดอย่างไม่ปะติดปะต่อ ก่อนจะตื้นขึ้นมาพบว่าเวย์ได้กลายเป็นศพไปเสียแล้วในตอนเริ่มเกม ส่วนภาพทัศน์มอนตาจอีกฉากหนึ่งได้ปรากฏขึ้นดังรูป 9-14 ในช่วงของการรำลึกจดจำความทรงจำบาดแผลอันแสนน่าสะพรึงกลัวสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของเรย์อย่างมหาศาล เป็นฉากทัศน์ที่

เธอสามารถรำลึกจดจำอดีตทั้งหมดได้แล้ว แต่ก็อยากลบลืมความผิดแสนขมขื่นนี้ ว่าแท้จริงเธอเป็นผู้ให้ข้อมูลกลุ่มอ่านหนังสือลับแก่สารวัตรไปจนนำไปสู่การจับกุมนักเรียนและครู ภาพที่ปรากฏต่อสายตาผู้เล่นจึงเป็นภาพตัดสลับแบบมอนตาจจากมุมมองบุคคลที่หนึ่งของเรย์ หรือกล่าวได้ว่าเป็นภาพที่เทียบสายตาและมุมมองของเรย์ต่อผู้เล่นนั่นเอง ทำให้เราเห็นภาพตัดสลับระหว่างความอิจฉาที่เธอมีต่อครูхин ภาพเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมนักเรียนพาขึ้นรถโดยมีมืออันสั่นเทิ้มของเรย์ปรากฏอยู่ ภาพคนถูกฟ้ากระสอบคลุมหัว ภาพเธอขึ้นรายชื่อหนังสือต้องห้ามให้สารวัตรไป แต่ด้วยความรู้สึกผิดของเธอ เธอจึงรับรู้ว่าเป็นตัวเธอเองที่ยื่นปิ่นให้สารวัตรไป ภาพคนถูกฟ้ากระสอบกำลังเหยียบหน้าให้เห็นว่าเป็นครูจางที่ถูกฟ้ากระสอบคลุมหัวโดยมีมือเปื้อนเลือดของเธอปรากฏขึ้น

รูป 12-13-14-15-16-17 ภาพมอนตาจเทียบมุมมองของผู้เล่นไปยังมุมมองของเรย์

ภาพลักษณ์มอนทาจที่ผู้เล่นรับรู้ผ่านมุมมองของเรย์นั้นเป็นช่วงเวลาสั้นๆที่สั้นสะท้อนไปทั้งตัว เป็นช่วงเวลาที่มีความทรงจำบาดแผลในอดีตได้ปรากฏย้อนกลับมาหลอกหลอนทั้งตัวเรย์และสังคมได้ตัวเอง เมื่อตระหนักได้ว่าโศกนาฏกรรมชีวิตของเรย์นั้นไม่ใช่เป็นเพียงแค่เรื่องแต่งในจินตนาการที่อาจเกิดขึ้นในยุคไวต์ เทอร์เรอร์เท่านั้น หากแต่เป็นภาพจำลองเหตุการณ์จริงของเหตุการณ์จับกุมนักเรียน ครู ปัญญาชนและประชาชนได้วันที่เห็นต่างจากรัฐบาลเผด็จการนับครั้งไม่ถ้วนตลอดยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ อย่างน้อยที่สุดก็ปรากฏหลักฐานชัดเจนในการเข้าจับกุมกลุ่มทำหนังสือพิมพ์ใต้ดินที่โรงเรียนมัธยมต้นจีหลงในปี ค.ศ.1949 ด้วยเหตุผลที่ว่าการเล่นหนังสือและเผยแพร่หนังสือที่ไม่ได้สนับสนุนชุดอุดมการณ์จีนชาตินิยมนั้นเป็นเรื่องต้องห้าม ด้วยเหตุนี้จากคัทซีนี่จึงเป็นภาพความทรงจำบาดแผลในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ ที่ย้อนกลับมาแสดงซ้ำ เป็นการปรากฏชั่วครู่ของประกายแสงวาบเดียวของผีในอดีต ที่กลับมาหลอกหลอนย้ำเตือนต่อบัจจุบันและต่อผู้เล่นที่เสมือนเป็นประจักษ์พยานรุ่นหลังเหตุการณ์ความรุนแรงว่า จงอย่าลืมบาดแผลที่เคยเกิดขึ้น

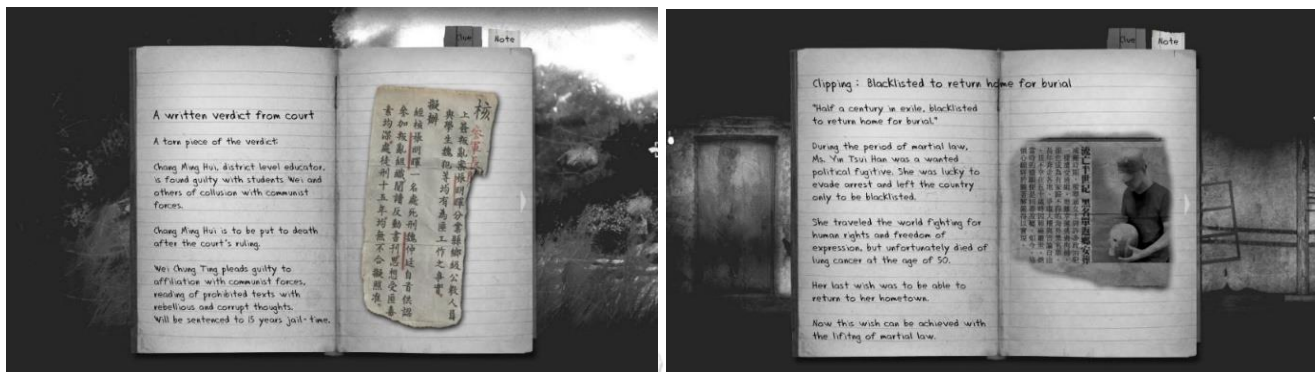
แม้ภาพลักษณ์ในฉากดังกล่าวจะเป็นมุมมองกล้องแทนสายตาของเรย์ทาบเทียบไปกับมุมมองของผู้เล่น กระนั้นก็ตามความรู้สึกช็อคตกตะลึงงันที่เรย์รู้สึกและผู้เล่นรู้สึกก็ย่อมมีระยะห่างและความหมายต่างกัน สำหรับเรย์นี่คือช่วงระยะเวลาของการเผชิญหน้ากับความทรงจำบาดแผลของเธอที่เธอจำเป็นต้องยอมรับสิ่งที่เธอเคยทำลงไปให้ได้ ในขณะที่ความตกตะลึงของผู้เล่นคือความรู้สึกสงสารเห็นอกเห็นใจเรย์ที่บังเกิดขึ้นจากกระบวนการทาบเทียบตัวตนอย่างเข้มข้นผ่านความตึงเครียด (tension) อยู่ตลอดเวลาระหว่างการเล่นเกมแบบ “การพัวพันแบบต่อสาย” ที่ผู้เล่นนั้นทั้งสวมบทบาทเป็นเรย์และบังคับควบคุมตัวละครเรย์ให้ดำเนินเรื่องไปตามเกมเพลย์การไขปริศนาและ “การพัวพันแบบถอดสาย” ที่ผู้เล่นกลายเป็นประจักษ์พยานผู้เฝ้ามองโศกนาฏกรรมชีวิตของเรย์ที่อาจเคยเกิดขึ้นในอดีตยุคสมัยเผด็จการครองเมือง ความตึงเครียดในกระบวนการทาบเทียบตัวตนดังกล่าวทำให้เกิดระยะห่างของการทาบเทียบตัวตนดังที่โดมินิค ลาคาปราให้นิยามไว้ว่าเป็น “ความกระสับกระส่ายของการร่วมรู้สึก” อันเป็น “ประสบการณ์เสมือนของการเอาใจเราไปใส่ใจเขา โดยในขณะเดียวกันก็ยังระลึกถึงตัวตนของเรา และไม่กลายเป็นตัวตนของคนอื่น”⁶⁴ (LaCapra, 2014: 78 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 82) หรือกล่าวคือ กระบวนการส่งต่อความทรงจำบาดแผลไปสู่

⁶⁴ แปลมาจากข้อความ “a kind of virtual experience through which one puts oneself in the other’s position while recognizing the difference of that position, and hence not taking the other’s place” (LaCapra, 2014: 78 อ้างถึงใน Bond and Craps, 2020: 82)

คนรุ่นหลังนั้น มิใช่การทาบทาบตัวตนลงไปเป็นผู้ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงโดยตรง หากแต่เป็นการร่วมรู้สึกและพยายามเข้าใจโดยยังคงรักษาระยะห่างของตัวตนไว้ได้ อีกทั้งระยะห่างดังกล่าวอาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนความหมายความรู้สึกของความทรงจำบาดแผล จนเกิดการปรับความทรงจำบาดแผลให้กลายเป็นผลงานสร้างสรรค์ทำให้คนรุ่นหลังจดจำเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ได้ ดังเช่นที่ผู้พัฒนาเกมได้ปรับเปลี่ยนเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลของคนรุ่นก่อนในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ให้กลายมาเป็นเกมดิเทนชัน หรือแม้กระทั่งตัวผู้เขียนเองก็พัฒนาบทความนี้จากประสบการณ์ได้เล่นเกมดิเทนชันมาก่อนเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ความตึงเครียดในสื่อวิดีโอเกมจึงกลายเป็นการรักษาระยะห่างไม่ให้ผู้เล่นจมปลักกับเรื่องราวของเรย์ หากแต่รำลึกจดจำโศกนาฏกรรมชีวิตของเรย์และบาดแผลความรุนแรงเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าในช่วงแรกของการดำเนินเรื่อง การทาบทาบตัวตนระหว่างผู้เล่นกับตัวละครเรย์นั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก จนกระทั่งมาถึงจุดหนึ่งที่ผู้เล่นเริ่มสัมผัสได้ถึงความตึงเครียดในกระบวนการทาบทาบตัวตนระหว่างมุมมองของผู้เล่นในฐานะผู้ควบคุมตัวละครและในฐานะผู้ชม จัดแย้งไปกับมุมมองการเล่าเรื่องของตัวละครเรย์ที่ผู้เล่นสวมบทบาทอยู่ผ่านบทพูดที่เรย์กล่าวเมื่อผู้เล่นบังคับให้เธอเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของในฉาก หรือผ่านภาพที่ผู้เล่นเห็นจากการทาบทาบมุมมองกับสายตาของเธอ จนอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เรย์เล่าผ่านบทพูดหรือสิ่งที่เธอเห็นนั้นขัดแย้งกับชุดข้อมูลที่ผู้เล่นรับรู้ จนเกิดเป็นภาวะที่เรียกว่า “ความย้อนแย้งเชิงละคร” (dramatic irony) ซึ่งผู้เล่นค่อยๆ รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดผ่านการเล่าเรื่องในรูปแบบของสมุดบันทึกดังปรากฏในตอนท้ายเกม แต่ตัวละครเรย์ กลับยังปฏิเสธหรือไม่สามารถรับรู้ความจริงดังกล่าว กล่าวคือในขณะที่ตัวละครเรย์ได้เห็นภาพในอดีตเป็นฉากย้อนความทรงจำถึงชมรมอ่านหนังสือลับและฉากตอนการเผาหนังสือ เมื่อฉากย้อนความทรงจำนั้นจบสิ้นลงไปแล้ว ก็จะปรากฏเศษกระดาษาให้ผู้เล่นได้เก็บ ในเศษกระดาษาดังปรากฏในรูป 17-18 นั้นได้มอบข้อมูลเรื่องราวบางส่วนที่อยู่นอกเหนือมุมมองของเรย์ นั่นคือมีเพียงแค่ครูจางที่ถูกโทษประหารชีวิต ส่วนครูหยินนั้นสามารถลี้ภัยออกนอกประเทศได้ทันทั่วทั้ง ผันตัวกลายเป็นนักกิจกรรมเรียกร้องประชาธิปไตยได้วันตลอดมาจนเสียชีวิตด้วยมะเร็งปอดตอนอายุ 50 ปี และร่างของเธอเพิ่งได้รับการฝังบนแผ่นดินได้วันตามความปรารถนาของเธอหลังถูกยึดการศึกษาถูกยกเลิก ส่วนเว่ยนั้นได้รับสารภาพและติดคุกยาวนานถึง 15 ปี นั่นทำให้เศษกระดาษาที่ผู้เล่นเก็บได้ทำหน้าที่เพื่อเปิดเผยความจริงและเสนอเหตุการณ์คู่ขนานจากที่ตัวละครเอกเช่นเรย์รับรู้ตามโทรปการเจอเศษกระดาษาในชนบวรณกรรมโกธิคดังได้กล่าวไปข้างต้น นอกจากนี้เรายังกล่าวได้ว่า ชีวิตที่ผันแปรไปของครูจาง ครูหยิน

และเว่ยนั้น คือชะตาชีวิตทั่วไปของชาวไต้หวันที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐในยุคไวกซ์ เทอร์เรอร์ นั้นคือหากไม่ถูกตัดสินประหารชีวิต ก็ถูกขังคุก หรือไม่ก็ต้องกลายเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมือง

รูป 18-19 เอกสารเปิดเผยความจริงถึงชะตากรรมของ เว่ย ครูจาง และ ครูหยิน

นั่นทำให้วิดีโอเกมที่ควรเป็นสื่อที่ทำให้เกิดการทบทวนตัวตนเข้มข้นยิ่งกว่าวรรณกรรม หรือภาพยนตร์เกิดความขัดแย้งจนผู้เล่นตระหนักได้ว่าตัวละครเรย์ที่ผู้เล่นกำลังซักไซบักผ่านไค ก่อนลูกศรของเมาส์อยู่นั้นเป็นตัวละครผู้เล่าที่มีลักษณะไม่น่าเชื่อถือ (unreliable narrator) ด้วยอาการปฏิเสธความทรงจำของตนตั้งแต่แรกเริ่ม ยังผลให้ผู้เล่นเกิดการถดถอยการทบทวนตัวตน และมีระยะห่างกับตัวละครมากกว่าเดิม ตัวอย่างที่เด่นชัดจนทำให้ผู้เล่นย้อนกลับมาพิจารณาความ น่าเชื่อถือของเรย์คือฉากย้อนความทรงจำในช่วงกลางเกม ที่เรย์นัดพบกับเว่ยเพื่อส่งมอบรายชื่อ หนังสือต้องห้าม โดยเว่ยเตือนว่า “One thing though, this book list is quite sensitive in material, please be careful with it” (Red Candle Games, 2017) แต่เมื่อผู้เล่นปฏิสัมพันธ์กับรายชื่อหนังสือ ต้องห้าม ภาพที่ผู้เล่นมองเห็นผ่านมุมมองของเรย์กลับเป็นป็นดังรูป 20 โดยมีข้อความเขียนไว้ว่า “Book Club Reading List: with proper use, I could use this unassuming list to practically destroy those in my way.” (Red Candle Games, 2017) ความตึงเครียดระหว่างภาพป็นที่ผู้เล่นเห็นผ่านการ ทบทวนมุมมองของเรย์ กับคำบรรยายสิ่งของนั้นทำให้ผู้เล่นได้ตระหนักแล้วว่า การเล่าเรื่องผ่าน มุมมองของเรย์นั้นได้ถูกบิดเบือนจากความทรงจำบาดแผลและความรู้สึกผิดของเรย์เอง จนทำให้เรา อาจเรียกได้ว่าภาพที่ผู้เล่นเห็นผ่านเรย์นั้นเป็นภาพเชิงเปรียบเทียบ ว่าเรย์นั้นได้เป็นผู้เหนียวไคป็น สังหารผู้บริสุทธิ์ ดังเห็นได้ในฉากถัดไปเมื่อผู้เล่นบังคับเรย์จนมาพบฉากที่ครูหยินถูกมัดไว้กับเก้าอี้ แล้วกล่าวว่า “Have you forgotten...? Or do you not want to remember...Just a harmless piece of paper right?...Instead, I had to die,he had to die, and many other students had to die” (Red Candle Games, 2017) ฉากการสนทนาระหว่างเรย์กับครูหยินก่อนลั่นไกปืนในรูป 21 นั้นแท้จริงแล้วเป็น

ภาพจำลองของห้วงมโนสำนึกผิดที่สร้างภาพความทรงจำบาดแผลให้ย้อนกลับมาซ้ำเตือนให้เรารู้และยอมรับตัวตนในอดีตว่าเธอได้ทำอะไรลงไปเสียมากกว่า โดยภาพนี้ได้มีการจัดวางมุมภาพแบบระยะไกลมากแทนสายตาของผู้เล่นที่ถอยระยะห่างกลายเป็นผู้ชมที่สอคล้องเข้าไปดูฉากละครโศกนาฏกรรมชีวิตของเรย์ ภาพที่ปรากฏในกระจกคือตัวตนในอดีตของเธอที่ตัดสินใจส่งมอบรายชื่อหนังสือไปแล้ว และยังผลให้ครูจางที่เธอรักตายจากไปโดยไม่เจตนา ในขณะที่ตัวเรย์ที่ผู้เล่นบังคับควบคุมมาตลอดทั้งเกมได้แต่ทรุดตัวปิดหูปฏิเสธความจริงที่ย้อนกลับมาหลอกหลอนเธอ การรำลึกจดจำอดีตอันขมขื่นได้นั้นอาจเป็นสิ่งที่เจ็บปวดเกินกว่าเรย์จะรับไหว ตัวตนและความทรงจำจึงได้แหลกสลายย่อยยับไม่อาจประกอบมาปะติดปะต่อได้ดังเดิม คงได้แต่หลบซ่อนในห้วงการหลบเลื่อนที่แสนประหลาด ดังปรากฏในห้วงคำนึงระหว่างการเปลี่ยนบทตอนไปสู่องค์สุดท้ายของเกมว่า “A painful recollection...My souls is shattered into pieces. When I cannot put myself back together and forget everything. I open my eyes and welcome a barren world.” (Red Candle Games, 2017) ในองค์สุดท้ายของเกมคือการรำลึกและยอมรับว่าเรย์จะจดจำยอมรับความทรงจำบาดแผลนั้นและตามหาความสงบสุขจนเจอ หรือเธอจะปฏิเสธความทรงจำบาดแผลนั้นต่อไป และปรากฏย้อนกลับมาหลอกหลอนตัวเธอวนเวียนอยู่เช่นนั้น คำตอบและการตัดสินใจของเรย์อาจเป็นบทสรุปของเรื่องราว

รูป/ 20-21 เรย์เผชิญกับความทรงจำบาดแผลในอดีต

4.2.5 การสวมบทบาทจำลองในวิดีโอเกมและทางออกของความทรงจำบาดแผล

อย่างไรก็ตามในโลกของวิดีโอเกมผู้ที่สามารถตัดสินใจและให้คำตอบได้นั้นกลับไม่ใช่เรย์ หากแต่เป็นผู้เล่นที่ควบคุมบังคับตัวละครเรย์อยู่ต่างหาก หรือกล่าวคือ “ความเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ของวิดีโอเกมนั้นได้หล่อเลี้ยงความรู้สึกว่า ผู้เล่นจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบทุกการกระทำที่เกิดขึ้นบนหน้าจอ เนื่องจากผู้เล่นมักจะเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนหน้าจอเพื่อให้ตัวละครมีชีวิตรอด ส่วนตัวละครในเกมนั้นเป็นเพียงภาชนะสื่อกลาง หรือเครื่องมือที่ให้ผู้เล่นได้สอดแทรกตัวตนลงไปในโลกของเกม”⁶⁵ (Smethurst and Craps, 2015: 277) ด้วยเหตุนี้การตัดสินใจของตัวละครจึงมีการตัดสินใจของผู้เล่นที่บังคับตัวละครอยู่เบื้องหลังเสมอ โดยในเกมดิเทนชันองค์สุดท้ายซึ่งผู้เล่นรับรู้ปะติดปะต่อได้เกือบหมดแล้วว่าเกิดอะไรขึ้นกับอดีตของเรย์นั้น ผู้เล่นต้องเลือกตอบคำถามสี่ครั้งสี่ครา ต่อร่างเงาที่เป็นเสมือนชิ้นส่วนความทรงจำและตัวตนของเรย์ในอดีตว่า “Our life would vanish but not our guilt. I, am you. Yet you, are not me. It’s the sin, that make you linger in this realm. Memories, likes mirrors reflecting the true likeness of your soul...” (Red Candle Games, 2017) หากผู้เล่นซึ่งได้เข้าไปรับรู้เรื่องราวชีวิตของเรย์ทุกแง่มุมมาแล้ว ตอบคำถามต่อร่างเงาความทรงจำในอดีตของเรย์ถูกต้อง ร่างเงานั้นก็จะตอบกลับมว่า “You, are me” หากผู้เล่นเลือกตอบคำถามผิด ร่างเงานั้นก็จะเจิบมีเพียง “...” เป็นคำตอบ หากผู้เล่นตอบคำถามถูกทั้ง 4 ครั้งก็จะส่งผลให้ตัวเรย์ยอมรับโอบอุ้มเอาเศษเสี้ยวความทรงจำนั้นเป็นของตน แต่หากผู้เล่นตอบผิดแม้สักข้อจะถือว่าเรย์ยังคงปฏิเสธที่จะยอมรับความทรงจำและอดีตของตน การตอบคำถามถึงตัวตนดังกล่าวได้นำไปสู่ตอนจบสองรูปแบบ

ตอนจบรูปแบบที่หนึ่ง ความทรงจำบาดแผลและความรู้สึกผิดยังคงตามหลอกหลอนเรย์เป็นวัฏจักรอยู่โดยที่ตัวเธอเองยังคงปฏิเสธที่จะยอมรับตัวตนที่เธอเคยเป็นในอดีต ดังสังเกตได้จากร่างเงาเศษเสี้ยวความทรงจำของเธอที่ปรากฏขึ้นมีรอยขีดขีดสีขาวพาดผ่านทั้งตัวเสมือนเป็นตัวแทนของความสับสนในความทรงจำ คอยปรากฏและกล่าวกับเรย์ว่า “Memories, likes mirrors reflecting the true likeness of your soul. Maybe you still want to forget, maybe you’re still afraid. Facing your own aspirations, but not confessing to the truth. I, am you.” (Red Candle Games, 2017) ผู้

⁶⁵ แปลมาจากข้อความ “The interactivity of the game fosters the sense that players have a responsibility for what happens on-screen, since they often have direct control over on-screen events and a vested interest in keeping the protagonist alive; after all, they are the vehicle or tool that permits the player to extend their bodily representation into the game world.” (Smethurst and Craps, 2015: 277)

เล่นต้องบังคับเรย์ให้เดินไปตามทางที่เต็มไปด้วยบรรยากาศชวนหลอกหลอนทั้งแม่น้ำสีเลือด โทนสีของฉากเปลี่ยนเป็นสีแดงฉาน โดยมีเสียงดนตรีเสียดแก้วหูที่มีชื่อว่า “สังสารวัฏ” (Cycle of Samsara) คอยบรรเลงอยู่ตลอด ก่อนจะพบร่างของเวย์ ครูจาง และครูหยินซึ่งเป็นตัวแทนของมโนสำนึกผิดที่ยังคงปรากฏหลอกหลอนเธอ ก่อนที่เธอจะเดินเข้าหอประชุมรับเชือกพร้อมเสียงปรบมือยินดี เธอรับเชือกซึ่งเป็นวัตถุสิ่งของเชิงเปรียบเทียบที่แฝงฝังความหมายถึงความรู้สึกผิดของเธอไว้ ดังมีข้อความเขียนไว้ว่า “Sin: Life ends but sin is permanent, in silence I await my curtain call.” (Red Candle Games, 2017) มาคล่องคอและเริ่มวัฏจักรใหม่ของการหลอกหลอนอีกครั้ง และอีกครั้ง ดังรูปที่ 22 เราอาจอนุมานได้ว่าการเดินทางตามหาความทรงจำของเรย์ในโรงเรียนแห่งนี้อาจไม่ใช่ครั้งแรก หากแต่เป็นวัฏจักรที่ดำเนินวนเวียนไปไม่รู้จบ ด้านหนึ่งแล้ววัฏจักรดังกล่าวอาจสอดคล้องกับความเชื่อที่ว่าผู้ที่ฆ่าตัวตายนั่น ไม่อาจไปยังสวรรค์หรือนรกได้ หากแต่ต้องดำเนินรอยตามวัฏจักรความรุนแรงเดิมไปตลอดกาล แต่อีกด้านหนึ่งนั้นการวนเวียนย้อนกลับมาของเหตุการณ์ความรุนแรงก็คืออาการของความทรงจำบาดแผล ที่ผู้ประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรงนั้นยังไม่อาจทำความเข้าใจได้ หรือปฏิเสธที่จะทำความเข้าใจ ทำให้ภาพเหตุการณ์ความรุนแรงนั้นยังคงย้อนกลับมาหลอกหลอนเป็นวัฏจักรอยู่เช่นนั้น รวมถึงตัวตคนที่แตกกระจายเนื่องจากตัวตคนในความทรงจำบาดแผลที่ประสบกับความรุนแรงนั้น ไม่อาจถูกควมรวมผสานกับตัวตคนในปัจจุบันได้ ภาพวัฏจักรการหลอกหลอนอาจแสดงให้เห็นชัดผ่านภาพที่ตัวตคนของเรย์แตกกระจายออกดังรูปที่ 23 ในขณะที่ตัวตคนของเรย์ที่ผู้เล่นควบคุมรำลึกความทรงจำในองค์สุดท้ายของเกมได้แล้วนั้น เดินไปเจอตัวตคนของเรย์ในอดีตที่กำลังเดินตามหาความทรงจำในช่วงองค์แรกของเกม ปรากฏขึ้นในปัจจุบันนั้น แสดงให้เห็นว่าวัฏจักรที่เรย์ตามหาความทรงจำอยู่นั้น ได้วนเวียนย้อนกลับมาเสมอๆ นั่นคือตอนจบรูปแบบที่หนึ่งที่เราเรียกได้ว่าเป็น “ตอนจบแบบโสโคร้า” (bad ending)

รูป 22-23 แสดงถึงวัฏจักรการหลอกหลอนของเรย์

ส่วนตอนจบรูปแบบที่สอง ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “ตอนจบแบบดี” (good ending) ซึ่งเรียกหาความสุขเจอนั้นมีจุดต่างกับตอนจบรูปแบบที่หนึ่งตรงที่ แทนที่เธอจะพบกับร่างเงาแตกกระจายของความทรงจำซึ่งเกิดจากการที่เธอปฏิเสธความทรงจำบาดแผลและตัวตนของเธอในอดีต เธอยอมรับโอบอุ้มและผสานความทรงจำบาดแผลและตัวตนนั่นกลับเข้าไปในตัวของเธอได้แล้ว เมื่อเธอยอมรับอดีตเธอก็พบกับความสุขในรูปแบบของเครื่องบินกระดาษซึ่งบรรจุจดหมายของครูจางซึ่งมีข้อความว่า “From the white deer to my white daffodil: Fate holds us apart, so let us meet again in another life. To our freedom.” (Red Candle Games, 2017) จากนั้นภาพในเกมก็จะตัดให้เรามาบังคับตัวละครชายสูงอายุคนหนึ่งที่เขาจำลึกลับความหลังในโรงเรียนแห่งนี้ หากเรากดอ่านสมุดบันทึกในระหว่างนี้เราจะพบว่า ชายสูงอายุที่เราบังคับควบคุมอยู่นั้นคือเวย์ซึ่งได้รับการปล่อยตัวออกจากคุกหลังจากเวลาผ่านไป 15 ปีในปัจจุบันที่ผ่านพ้นความหวาดกลัวในยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์ จากนั้นเกมจึงจบลงในฉากที่เวย์นั่งเก้าอี้รำลึกถึงอดีต และฝั่งตรงข้ามก็ปรากฏร่างเงาของเรย์ขึ้นมา โดยมีแสงอาทิตย์ส่องสว่างนำทางออกจากยุคเผด็จการอันมืดมิด ดังรูป 24

รูป 24 ฉากจบที่เวย์กับเรย์ได้กลับมาพบกันอีกครั้งในช่วงหลังยุคไวด์ เทอร์

หากดูเพียงผิวเผินตอนจบทั้งสองรูปแบบอาจเป็นคู่ตรงข้ามที่แยกขาดออกจากกัน หากแต่เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วตอนจบทั้งสองรูปแบบคือเหรียญสองด้านของเรื่องราวเดียวกันที่ไม่อาจแยกขาดออกจากกันได้ต่างหาก ซึ่งเราอาจอธิบายได้ด้วยความสัมพันธ์ตึงเครียดระหว่างสิ่งที่ซิกมันด์ فروยด์เขียนไว้ในบทความ *Mourning and Melancholia* โดยนิยามภาวะ “การไว้อาลัย” (mourning) และภาวะ “การเศร้าโศก” (melancholia) ว่าเป็นปฏิกิริยาสองรูปแบบต่อการสูญเสีย (loss) โดยการไว้อาลัยจะเกิดขึ้นเมื่อผู้สูญเสียสิ่งอันเป็นที่รักนั้น สามารถถอดถอนสายใยความรู้สึกออกจากสิ่งที่สูญเสียไปได้ ปล่อยวางและสามารถเดินหน้าต่อไปได้ ในทางกลับกัน การเศร้าโศกนั้น เป็นการที่ผู้

สูญเสียไม่สามารถจะสละหรือถอดถอนความห่วงหาอาลัยต่อสิ่งที่สูญเสียไปได้ จนกอบกองเอาสิ่ง
ที่สูญเสียมาผสานรวมเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนจนถึงนั้นมักย้อนกลับมาหลอกหลอนย้ำเตือนผู้
สูญเสียเสมอ โดยฟรอยด์เสนอว่าการไว้อาลัยนั้นเป็นการสนองตอบต่อการสูญเสียที่ควรจะเป็น
และการเศร้าโศกนั้นเป็นภาวะที่ควรรักษาให้หาย อย่างไรก็ตามกระบวนการตอบสนองต่อการสูญเสีย
ทั้งสองรูปแบบนั้นอาจไม่ได้มีกระบวนการที่แน่นอนตายตัว ด้วยว่าตัวฟรอยด์เองก็ยอมรับว่าไม่อาจ
อธิบายการทำงานของแนวคิดทั้งสองได้อย่างแน่ชัด หรือกล่าวให้ชัดว่าเขาไม่สามารถอธิบาย
กระบวนการทำงานของการถอดถอนสายใยความรู้สึกออกจากสิ่งที่สูญเสียไปอย่างแน่ชัดได้
(Boulter, 2011: 2) นั่นทำให้มีพื้นที่เหลือว่างมากพอที่จะให้ใครต่อใครเข้าไปตีความฉกฉวย
ความหมายของแนวคิดดังกล่าวดังที่โดมินิค ลาคราปาได้เสนอไว้ว่าแม้ฟรอยด์จะอธิบาย
กระบวนการทำงานของ “การไว้อาลัย” และ “การเศร้าโศก” เป็นข้อตรงข้ามกัน แต่ก็มี ความผันแปร
ระหว่างกลางของทั้งสองแนวคิดนี้ ทำให้อาจมีรูปแบบของการไว้อาลัยที่สามารถปล่อยวางได้แค่
บางส่วนเสีย (partial mourning) ในขณะเดียวกันก็ไม่อาจปล่อยวางเถาเถานของอดีตอันเจ็บปวดได้
ทั้งหมด จากความคิดดังกล่าวทำให้ลาคราปาได้นำแนวคิดของฟรอยด์มาปรับใช้กับการศึกษาความ
ทรงจำบาดแผล จนตกผลึกเป็นแนวคิดที่เรียกว่า “การแสดงซ้ำ” (acting-out) และ “การก้าวผ่าน”
(working through) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปฏิกิริยาต่อการสูญเสียทั้งสองรูปแบบไม่ใช่สิ่งที่เป็ คู่ตรง
ข้ามกันแต่เป็นกระบวนการตอบสนองต่อการสูญเสียที่ดิ้งแย้งสลับไปสลับมาอยู่ตลอดเวลา (Bond
and Craps, 2020: 78)

“การแสดงซ้ำ” เป็นแนวคิดที่เรียกได้ว่ามีรากฐานเดียวกันกับภาวะ “การเศร้าโศก” ของ
ฟรอยด์ที่ผู้ประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรงนั้นๆ ได้ผนวกเอาเหตุการณ์ก่อกำเนิดความทรงจำ
บาดแผลนั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน พยายามกดทับฝังลิ้มเหตุการณ์นั้น แต่ก็กลับฝังจำจนทำให้
เหตุการณ์นั้นย้อนกลับมาปรากฏหลอกหลอนเสมอไม่ว่าจะในรูปของภาพหลอน ความฝัน และ
อื่นๆ หรือกล่าวได้ว่าผู้ที่ประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรงในอดีตนั้นมักจะถูกอดีตกลับมาเข้าสิงจน
ทำให้เหตุการณ์ในอดีตย้อนกลับมาปรากฏในปัจจุบัน นั่นทำให้ความรับรู้เรื่องเส้นแบ่งของเวลา
อดีต ปัจจุบัน และอนาคตพังทลายลง ผู้ที่ประสบกับความทรงจำบาดแผลอาจมีชีวิตรอยู่ในปัจจุบัน
แต่ส่วนหนึ่งของตัวตนกลับยังยึดติดเศร้าโศกอยู่กับเหตุการณ์นั้นจนไม่อาจก้าวออกมาจากอดีตได้
เช่นนั้นแล้วเราอาจกล่าวได้ว่าตอนจบรูปแบบที่หนึ่ง หรือ “ตอนจบแบบโศกเศร้า” เรายังคงติดอยู่
ในวัฏจักรของการตรอมใจเศร้าโศก เรากอบกองผสานเอาความรู้สึกผิดที่เธอเป็นผู้ทรยศแพ่งพราย
ความลับของกลุ่มอ่านหนังสือต้องห้ามจนทำให้มีผู้บริสุทธิ์ต้องถูกขังคุกและเสียชีวิตมาเป็นส่วน

หนึ่งของตัวตน อีกทั้งด้วยความรู้สึกลึกซึ้งนี้เธอยังได้ผนวกรวมคนที่เธอคิดว่าสูญเสียไปจากการกระทำของเธอมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน ทำให้ร่างของเวย์ ครูจาง และครุหยินปรากฏย้อนกลับมาหลอกหลอนซ้ำเตือนถึงการกระทำผิดของเธอ ไม่ว่าจะปรากฏในรูปของภาพหลอน ความฝัน ภาพย้อนความจำหรือเกมเพลย์ไซปริสนาก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าตัวตนด้านหนึ่งของเธอนั้นได้ยอมรับความรู้สึกลึกซึ้งนี้ แต่ตัวตนอีกด้านหนึ่งของเธอก็ยังคงพยายามปฏิเสธความรับผิดชอบดังกล่าวด้วยการลบเลือนตัวตนในอดีตที่ได้กระทำความผิดนั้น ทำให้ทุกๆ การกระทำของเธอยังกลับมาปรากฏหลอกหลอนเธออยู่เช่นนั้น เป็นวัฏจักรที่เธอต้องแสดงซ้ำไปซ้ำมา

ในขณะที่ “การก้าวผ่าน” อาจมองได้ว่าเป็นหนทางสู่กระบวนการเยียวยาความทรงจำบาดแผลให้ทุเลาลง ซึ่งเทียบเคียงได้กับการปล่อยวางอดีตไปอย่างสงบในฐานะปฏิกิริยาต่อการสูญเสียแบบ “การไว้อาลัย” ของ ฟรอยด์ อย่างไรก็ตามการก้าวผ่านนั้นกลับเป็นกระบวนการการเยียวยาที่ต้องใช้ทั้งเวลาและความพยายามอย่างแสนสาหัสซ้ำไปซ้ำมาในการยอมรับและอยู่กับความทรงจำบาดแผลที่เกิดขึ้นให้ได้ โดยเฉพาะในบริบทของจิตบำบัดซึ่งเป็นกระบวนการเยียวยาอันยาวนานของการทำซ้ำลงผิดลองถูกของทั้งผู้ประสบเหตุและจิตแพทย์ผู้ให้คำปรึกษา หรืออาจกล่าวตามฟรอยด์ได้ว่า “การก้าวผ่านอุปสรรคทางจิตในการเยียวยารักษาคนไข้ถือเป็นการงานภาคปฏิบัติแสนสาหัสในการวิเคราะห์อาการคนไข้ของนักจิตวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามนั่นก็เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ยังผลให้คนไข้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น”⁶⁶ (Freud 1950: 155–6 อ้างถึงใน Ganteau, 2020 : 131) นั่นทำให้การก้าวผ่านอาจไม่มีรูปแบบการรักษาเยียวยาที่ชัดเจนนอกเสียจากว่าเป็น กระบวนการเยียวยาที่กำลังดำเนินต่อไป ซึ่งลาคาปราได้แทรกตัวเข้าไปให้ความหมายของการก้าวผ่านว่า เป็นความพยายามที่จะปลดปล่อยให้อารมณ์และภาพเหตุการณ์ความทรงจำบาดแผลสามารถเปล่งเสียงสื่อสารออกมาได้ แม้จะไม่อาจก้าวข้ามความทรงจำบาดแผลนั้นได้ก็ตาม แต่ท้ายสุดความพยายามดังกล่าวได้ยังผลให้เกิดระยะห่างระหว่างตัวตนในอดีตที่ยังติดอยู่กับความทรงจำบาดแผลและตัวตนในปัจจุบัน ทำให้ตัวตนในปัจจุบันสามารถมองย้อนกลับไปพิจารณาอดีตได้และสามารถปล่อยวางอดีตบางส่วนได้ก็ยังมี หรือกล่าวได้ว่าการก้าวผ่านเป็นกระบวนการเยียวยาความทรงจำบาดแผลให้ทุเลาลงด้วยการจดจำอย่างมีระยะห่าง ด้านหนึ่งนั่นก็เป็นการรำลึกจดจำสิ่งที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ในขณะที่เดียวกันนั้นก็สามารถปล่อยวางให้อดีตเป็นเพียงอดีตที่เจ็บปวดได้ นั่นคือ

⁶⁶ แปลมาจากข้อความ “This working-through of the resistances may in practice turn out to be an arduous task for the subject of the analysis and a trial of patience for the analyst. Nevertheless, it is part of the work which effects the greatest changes in the patient” (Freud 1950: 155–6 อ้างถึงใน Ganteau, 2020 : 131)

ทำที่ที่ตอนจบรูปแบบที่สอง หรือ “ตอนจบแบบดี” ได้นำเสนอออกมาผ่านการยอมรับตัวตนและยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นในอดีตของเรย์ เธอยอมรับความผิดพลาดที่เธอได้กระทำลงไป เธอไม่หนีหรือปฏิเสธความรับผิดชอบด้วยการลืมหืมตาหนีไป เธอเลือกที่จะจดจำรำลึกอดีตอันเจ็บปวดนี้ไว้ นั่นทำให้เธอสามารถตามหาความสุขพบดังปรากฏเป็นสัญลักษณ์แผ่นป้ายผ่านเครื่องบินกระดาษที่จะนำพาวิญญาณของเธอไปสู่อิสรภาพ ตอนจบรูปแบบนี้ได้มอบความสุขให้กับวิญญาณที่ติดอยู่ในบ่วงความทรงจำบาดแผลเช่นเรย์ และได้ส่งต่อการจดจำรำลึกความทรงจำบาดแผลยุคไวต์ เทอร์เรอร์ผ่านคนเป็นที่ยังมีชีวิตอยู่หลังยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์เช่นเวย์ในวัยผู้ใหญ่ ดังปรากฏในฉากการย้อนกลับมารำลึกความทรงจำของเวย์ที่โรงเรียนกรีนวูดก่อนถูกทุบทิ้งนั้นอาจมองได้ว่าเป็น การจดจำรำลึกถึงอดีตและไว้อาลัยให้กับชีวิตที่สูญเสียไปในอดีตตลอดช่วงยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์จากปัจจุบันที่ผ่านพ้นไปแล้ว หรือกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่าในฉากสุดท้ายนี้เป็นการย้อนกลับมาพบกันอีกครั้งระหว่างเรย์กับเวย์ ระหว่างผีกับคน และระหว่างการปล่อยวางและการจดจำนั้นคือจุดบรรจบกันของกระบวนการการก้าวผ่านที่เน้นย้ำถึงการจดจำและการปล่อยวางอดีตอันเจ็บปวดไปในคราวเดียวกันนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม “การก้าวผ่าน” นั้นเป็นกระบวนการที่เปิดกว้างต่อวิธีการเยียวยา รวมถึงเปิดกว้างต่อวิธีการรำลึกจดจำ โดยไม่ปฏิเสธภาวะ “การแสดงซ้ำ” ของความทรงจำบาดแผลให้เป็นเพียงคู่ตรงข้ามของความสัมพันธ์ได้ เนื่องจาก “การแสดงซ้ำ” เป็นหนึ่งในขั้นตอนของกระบวนการ “การก้าวผ่าน” ความทรงจำบาดแผล หรือกล่าวคือทุก “การก้าวผ่าน” นั้นย่อมมีเศษซากของความทรงจำบาดแผลนอนหลับใหลอยู่เสมอ ซึ่งอาจย้อนกลับมาเมื่อไรก็ได้ นั่นทำให้ความสัมพันธ์ของ “การก้าวผ่าน” และ “การแสดงซ้ำ” รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “การไว้อาลัย” และ “การเศร้าโศก” ซึ่งเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการสูญเสียเหมือนกัน เป็นกระบวนการที่ตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา และความตึงเครียดนี้ก็เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินต่อไปอาจจะตลอดช่วงชีวิตของผู้เผชิญกับความทรงจำบาดแผลนั้น ด้วยเหตุนั้นเราอาจกล่าวสรุปได้ว่าความตึงเครียดระหว่าง “การก้าวผ่าน” และ “การแสดงซ้ำ” นี้เป็นสองด้านของเหรียญเดียวกันเหมือนกับตอนจบของเกมดีเทนชันทั้ง “ตอนจบแบบโศกเศร้า” และ “ตอนจบแบบดี” ที่มีความสัมพันธ์ตึงเครียดบนเรื่องราวเดียวกันของการลบเลือนอดีตที่ทำให้เกิดการหลอกหลอน และการจดจำอดีตที่ทำให้เกิดการปล่อยวางของตัวละครเรย์เป็นจุดศูนย์กลางนั่นเอง

กระนั้นก็ดีความตึงเครียดดังกล่าวยังสามารถขยายขอบเขตไปกล่าวถึงสภาพความทรงจำบาดแผลร่วมของทั้งสังคมได้เช่นเดียวกัน หากแต่ไม่ได้ปรากฏเป็นความตึงเครียดระหว่าง “การก้าวผ่าน” และ “การแสดงซ้ำ” ของผู้ประสบเหตุความทรงจำบาดแผล แต่กลับปรากฏเป็นความตึงเครียดทางสังคมระหว่างการจดจำความทรงจำบาดแผลร่วมนั้น กับการเลือกที่จะลืมเพื่อให้สังคมเดินหน้าต่อไปได้ นั่นทำให้ทั้งสังคมอาจตกอยู่ในภาวะลืมไม่ได้จำไม่ลง ไม่รู้ว่าจะจัดการกับความทรงจำบาดแผลของตนเช่นไร นั่นคือภาวะของความทรงจำร่วมต่อเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ของสังคมไต้หวันโดยรวม อย่างไรก็ตามถึงแม้ความตึงเครียดระหว่างการจดจำและการลืมเลือนเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์จะยังคงอยู่ในสังคมไต้หวัน แต่ก็ได้มีการพยายามที่จะสะสางอดีตคืนความยุติธรรมแก่ผู้สูญเสียในยุคไวต์ เทอร์เรอร์ผ่านกระบวนการยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน ซึ่งประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน ได้ดำเนินนโยบายมาตั้งแต่หลังเลือกตั้งปีค.ศ. 2016 แต่นั่นก็อาจยังไม่เพียงพอต่อการรำลึกจดจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ จึงเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน ภาพยนตร์ หรือแม้กระทั่งวิดีโอเกมที่ปรากฏขึ้นเป็นสื่อความทรงจำเชื่อมต่อความรู้สึกและส่งผ่านการจดจำความทรงจำบาดแผลนั้นไปสู่ชนรุ่นหลัง หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ดังเช่นการกลับมาปรากฏอีกครั้งของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ไวต์ เทอร์เรอร์ผ่านภาพยนตร์ความทรงจำอย่างเกมดีเทนชันในปีค.ศ. 2017 นั้นเอง

บทที่ 5

ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน

ในวรรณกรรมไต้หวัน-อเมริกัน

ในบรรดาตัวบทวรรณกรรมคัดสรรทั้งสามเรื่อง อันได้แก่ *เดอะ ทูทูเอท เลกาซี* (*The 228 legacy*) *เดอะ เซิร์ด ซัน* (*The Third Son*) และ *กรีน ไอส์แลนด์* (*Green Island*) ล้วนเป็นนวนิยายที่ถูกผลิตสร้างจากนักเขียนเชื้อสายไต้หวัน หรือมีความเกี่ยวข้องกับคนเชื้อสายไต้หวันดังเช่นในกรณีของผู้เขียนนวนิยาย เดอะ ทูทูเอท เลกาซีซึ่งนิยามตัวเองว่าเป็นคนเชื้อสายจีนที่แต่งงานกับคนเชื้อสายไต้หวัน โดยนักเขียนเหล่านี้นิยามตนเองว่าเป็นผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นที่สอง (second generation immigrants) ในสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น ทำให้นวนิยายทั้งสามเรื่องอาจถูกจัดประเภทอย่างหลวมๆได้ว่าเป็นนวนิยายเกี่ยวกับผู้อพยพ (migrant literature) โดยลักษณะเด่นของงานเขียนประเภทนี้คือการเขียนย้อนคิดทบทวนเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นบ้านเกิด และอัตลักษณ์ของผู้อพยพที่ผันแปรตามความทรงจำถึงบ้านเกิด นั่นทำให้การย้อนกลับไปเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ในไต้หวันซึ่งกลายเป็นดินแดนอื่นที่ไม่คุ้นเคยไปแล้ว ย่อมมีความหมายใหม่สำหรับนักเขียนกลุ่มนี้ในการก่อร่างสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันในดินแดนสหรัฐอเมริกา และถึงแม้ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ได้กลายเป็นบาดแผลสร้างชาติของไต้หวันไปแล้ว หากแต่สำหรับกลุ่มผู้อพยพรุ่นที่สองในสหรัฐอเมริกานั้นเหตุการณ์ 228 แทบไม่ต่างอะไรกับตำนานเรื่องเล่าในอดีตอันไกลโพ้นทั้งในด้านเวลาและสถานที่ เป็นเสมือนร่องรอยความทรงจำต่างๆของคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ที่อาจไม่สลักสำคัญอีกต่อไป เป็นเพียงเศษเสี้ยวของความทรงจำของคนรุ่นก่อน อย่างไรก็ตามเถาเถาแห่งความทรงจำนั้นก็ยังสามารถถูกจุดประกายแสงส่งต่อความทรงจำไปสู่คนรุ่นถัดไปได้เช่นกัน แต่ความทรงจำของคนรุ่นถัดไป หรือก็คือความทรงจำของกลุ่มผู้อพยพรุ่นที่สองในสหรัฐอเมริกานั้นย่อมมีลักษณะที่แตกต่างออกไป และอาจมีลักษณะที่เรียกได้ว่าเป็น “ความทรงจำบาดแผลที่เลือกจดจำ” (chosen trauma) ซึ่งวามิก โวลคาน (Vamik Volkan) ให้นิยามว่าเป็น “ภาพนำเสนอแทนของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีผลทางจิตใจร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง เป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่กลุ่มคนของพวกเขาประสบกับความทุกข์ทรมาน ความ

อัปยศอดสู และความสิ้นหวังด้วยน้ำมือของศัตรู”⁶⁷ (Volkan, 2009: 211-212) โดยความทรงจำบาดแผลที่เลือกจดจำนั้นอาจไม่สนใจข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มากเท่ากับว่า ความทรงจำนั้นทำให้กลุ่มคนนั้นรู้สึกและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเช่นไร นั่นทำให้ความทรงจำบาดแผลที่เลือกจดจำกลายเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและก่อร่างอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งขึ้นมา

กล่าวอีกแง่หนึ่งได้ว่า “ความทรงจำของเราเป็นสิ่งที่ถูกคัดสรรจดจำอย่างดี และในกระบวนการคัดสรรจดจำความทรงจำใดๆ ย่อมบ่งบอกโดยนัยถึงภาวะปัจจุบันของผู้จดจำ ไม่ว่าจะเป็นความปรารถนาหรือการปฏิเสธที่จะไม่จดจำสิ่งใดมากกว่าที่จะบ่งบอกถึงเหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นจริง”⁶⁸ (Neumann, 2010: 333) นั่นทำให้ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ในไต้หวันกลายเป็นความทรงจำบาดแผลที่เลือกจดจำของกลุ่มผู้อพยพรุ่นที่สองในสหรัฐอเมริกาในการประกอบสร้างตัวตนของพวกเขาท่ามกลางสถานะคู่เสี่ยงที่อัตลักษณ์ของพวกเขาจะถูกเหมารวมให้กลายเป็นจีนในสหรัฐอเมริกา กล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันทั้งในระดับปัจเจกและระดับชาติล้วนแล้วแต่เสี่ยงกับความเป็นจีนเข้าครอบครองทั้งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์บนเกาะไต้หวัน และเข้าครอบงำสวมทับอัตลักษณ์ความเป็นจีนเปลี่ยนให้คนไต้หวันกลายเป็นคนจีน หรือแม้กระทั่งคนอเมริกันเชื้อสายไต้หวันก็เสี่ยงจะถูกเข้าใจผิดว่าเป็นคนอเมริกันเชื้อสายจีนได้ทั้งสิ้น ประเด็นดังกล่าวจะเห็นชัดขึ้นเมื่อพิจารณาเรื่องเล่าวรรณกรรมผู้พลัดถิ่นชาวเอเชียโดยรวมในอเมริกานั้น ท่วมท้นไปด้วยเรื่องเล่าของผู้อพยพพลัดถิ่นชาวจีน จนประเภทวรรณกรรมผู้พลัดถิ่นชาวเอเชียแทบจะกลายเป็นสิ่งเดียวกับเรื่องเล่าของผู้อพยพพลัดถิ่นชาวจีนไปเสียด้วยซ้ำ ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกใจนักที่นักเขียนผู้อพยพเชื้อสายไต้หวันกลุ่มนี้เลือกที่จะย้อนกลับไปเล่าถึงเหตุการณ์ 228 ซึ่งเป็นบาดแผลสร้างสำนึกความเป็นชาติไต้หวันที่ปริแตกและไม่อาจประนีประนอมคืนดีกับความเป็นจีนได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้นักเขียนผู้อพยพรุ่นที่สองกลุ่มนี้ในสหรัฐอเมริกามีจุดร่วมกันในการเขียนเพื่อก่อรูปร่างอัตลักษณ์ไต้หวันโดยใช้ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 เป็นจุดร่วมกัน แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าพวกเขาจะมีภาพความทรงจำถึงไต้หวันเป็นเนื้อเดียวกันเสียทั้งหมด หากแต่ทั้งที่ซับซ้อน แตกต่าง และกระจัดกระจายตามแต่ประสบการณ์ของผู้อพยพแต่ละคน ดังที่นว

⁶⁷ แปลมาจากข้อความ “the shared mental representation of an event in a large group’s history in which the group suffered a catastrophic loss, humiliation, and helplessness at the hands of its enemies.” (Volkan, 2009: 211-212)

⁶⁸ แปลมาจากข้อความ “our memories are highly selective, and that the rendering of memories potentially tells us more about the rememberer’s present, his or her desire and denial, than about the actual past events” (Neumann, 2010: 333)

นิยายทั้งสามเรื่องมีการกล่าวถึงไต้หวันในลักษณะท่าทีที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นไต้หวันในฐานะบ้านและครอบครัวที่คอยกอดทับจนต้องหนีออกมาเพื่อตามหาบ้านของตนในเรื่อง *เดอะ เวิร์ด* ชั้น หรือจะเป็นไต้หวันในฐานะการกลับบ้านมาเผชิญหน้ากับความทรงจำบาดแผลของครอบครัวผู้อพยพพลัดถิ่นในเรื่อง *เดอะ ทูทูเอท เลกาซี* และไต้หวันในฐานะประสบการณ์ความเจ็บปวดอัดอั้นเป็นบาดแผลทางอ้อมของเหตุการณ์ 228 ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวหนึ่ง และถึงแม้จะอพยพย้ายถิ่นไปแล้วแต่เงื้อมเงาบาดแผลก็ยังตามมาหลอกลอนถึงอเมริกาในเรื่อง *กรีน ไอส์แลนด์* นวนิยายทั้งสามเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าภาพความทรงจำถึงไต้หวันผ่านการนำเสนอภาพเหตุการณ์ 228 ของนักเขียนกลุ่มผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นที่สองในอเมริกานั้นมีพลวัตความแตกต่างหลากหลายอยู่ภายในเช่นไร

5.1 *เดอะ เวิร์ด* ชั้น ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และการตามหาบ้านของผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นแรก

นวนิยาย *เดอะ เวิร์ด* ชั้น ของ จูดี หวู่ ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในปีค.ศ. 2013 ว่าด้วยชีวิตและการเติบโตข้ามพ้นช่วงวัยของตัวละครเด็กชายชาวไต้หวันชื่อว่า “ซาบุโร่” (Saburo) ผู้ถือกำเนิดเติบโตมาในช่วงเวลาที่เกาะไต้หวันยังคงเป็นอาณานิคมญี่ปุ่นอยู่ นวนิยายเรื่องนี้เปิดเรื่องมาในช่วงปีค.ศ.1943 ท่ามกลางไฟครุกรุ่นของสงครามโลกครั้งที่ 2 ไต้หวันยังคงสู้รบกับสหรัฐอเมริกาเคียงข้างญี่ปุ่น ก่อนที่ญี่ปุ่นจะพ่ายแพ้ต่อฝ่ายสัมพันธมิตรในปีค.ศ.1945 ยังผลให้เกาะไต้หวันได้กลับคืนสู่สาธารณรัฐจีน ตลอดทั้งเรื่องเราจะได้ติดตามติดการเติบโตก่อรูปอัตลักษณ์ของซาบุโร่ไปพร้อมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของไต้หวันจากอดีตอาณานิคมญี่ปุ่นสู่ฮ่อมอกสาธารณรัฐจีน จากบ้านเกิดกลายเป็นสถานที่ไร้ซึ่งอนาคตจนซาบุโร่ต้องหาทางหนีออกจากบ้านเกิดเมืองนอนนี้ ไปตามหาสถานที่ที่เขาสามารถเรียกว่าบ้านได้อย่างเต็มปากในสหรัฐอเมริกาดินแดนแห่งเสรีภาพ นั่นทำให้ชะตาชีวิตของเขาพลิกผันกลายมาเป็นผู้อพยพพลัดถิ่นแสวงหาสิ่งทีเรียกว่าบ้านในดินแดนสหรัฐอเมริกาอันห่างไกลแต่เปี่ยมด้วยความฝันถึงเสรีภาพ เราอาจกล่าวได้ว่านวนิยาย *เดอะ เวิร์ด* ชั้น คือนวนิยายที่เล่าถึงการเติบโตและประสบการณ์ชีวิตรูปแบบหนึ่งของผู้อพยพพลัดถิ่นไต้หวันรุ่นแรกที่เข้ามาลงหลักปักฐานบนแผ่นดินสหรัฐอเมริกานั้นเอง

อย่างไรก็ตาม นวนิยาย เดอะ เซิร์ด ซันก็มิใช่การถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้อพยพชาวไต้หวันรุ่นแรกที่เข้ามาตั้งรกรากในสหรัฐอเมริกาโดยตรง หากแต่เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่จูลี่ หวู่ นักเขียนผู้อพยพเชื้อสายไต้หวันรุ่นที่สองได้รังสรรค์ขึ้นมาบนช่องว่างของจินตนาการ เป็นการเขียนเพื่อเชื่อมต่อและถมเต็มช่องว่างความทรงจำระหว่างรุ่น เป็นการย้อนกลับเข้าไปค้นหาอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันผ่านความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และเลือกเล่าผ่านประสบการณ์ผู้อพยพรุ่นแรกที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาในสหรัฐอเมริกา เราอาจมองได้ว่าเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก ดังเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของวูหลายต่อหลายที่ อาทิ บทความ “Author interview: Julie Wu on ‘The Third Son’” ในเว็บบล็อก “LibraryThing Blog” และบทความ “Listening to Dad: Julie Wu on ‘The Third Son’” ในเว็บไซต์ “Columbia Medicine Magazine” เธอได้เล่าประสบการณ์การเขียนนวนิยายเรื่องนี้ไว้ว่า แรกเริ่มภาพตัวละครเด็กชายผู้เปลี่ยนความในใจไต้หวันเริ่มก่อรูปร่างอย่างชัดเจนในจินตนาการของเธอตั้งแต่ปีค.ศ. 1989 (Library Thing Blog, 2013) ตอนแรกเธอตั้งใจไว้ว่าตัวละครเด็กชายคนนั้นจะเป็นตัวเอกของเรื่องราวที่แตกต่างออกไปอย่างลิบลับ นั่นก็จะเป็นเรื่องราวของเด็กชายอเมริกันเชื้อสายไต้หวันในย่านชานเมืองสหรัฐอเมริกาในยุคปัจจุบัน หรือก็คือเรื่องราวชีวิตของคนอเมริกันเชื้อสายไต้หวันรุ่นที่สองนั่นเอง แต่แล้วเมื่อเธอได้ตัดสินใจย้อนกลับไปตามเรื่องราวภูมิหลังชีวิตผู้อพยพรุ่นที่หนึ่งของพ่อแม่เธอในช่วงปีค.ศ. 2002 ด้วยคำบอกเล่าของพ่อเธอที่เริ่มพรั่งพรูออกมาจากความทรงจำวัยเด็ก ด้วยประโยคที่ว่า “My memories of my childhood are not exactly happy.” (Julie Wu "Listening to Dad: Julie Wu on 'the Third Son'", 2013) ทำให้เธอต้องกลับมาขบคิดและเริ่มค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับไต้หวันให้ลึกซึ้งไปมากขึ้น ร่างแรกของนวนิยาย เดอะ เซิร์ด ซันจึงเริ่มเป็นรูปร่างขึ้นมาจากประสบการณ์ชีวิตของเธอเอง ไม่ว่าจะวัยเด็กอันแสนขมขื่นร่างกายขาดสารอาหาร การเป็นลูกชังในบ้านเกิด และการไล่ตามความฝันในสหรัฐอเมริกาโดยมีแม่เธอเป็นแรงบันดาลใจนั้นล้วนแล้วแต่ปรากฏเป็นร่องรอยต่างๆในตัวละครชาบูโร้แทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามนั่นก็เป็นเพียงแค่ร่างแรกๆที่เธอคิดไว้เท่านั้น จากนั้นหลายปีถัดมาหลังเธอตกตะกอนความคิดแล้ว เรื่องเล่าในนวนิยายได้ถูกปรับแต่งให้เรื่องราวมีความเข้มข้นและมีเอกภาพมากขึ้นจนใครก็สามารถอินไปกับเนื้อเรื่องได้ แต่สิ่งหนึ่งที่ยังไม่เคยเปลี่ยนคือ ใจความสำคัญของนวนิยายเรื่องนี้คือการเดินทางอพยพพลัดถิ่นมาตามหาบ้านของผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นแรกนั่นเอง

5.1.1 โครงสร้างเรื่องเล่าในขนบนวนิยายแนวก่อรูปอัตลักษณ์และเรื่องตัดแต่งของความทรงจำ

นวนิยายเดอะ เชิร์ค ชันมีโครงเรื่องที่อาจจัดได้ว่าเป็น “นวนิยายแนวก่อรูปอัตลักษณ์”⁶⁹ (bildungsroman) หรือที่รู้จักกันในชื่อภาษาอังกฤษว่า “novel of formation” ซึ่งแสดงให้เห็นการก่อรูปอัตลักษณ์ที่ทั้งอาจจะต่อเนื่องและแตกแยกทางตัวตนของตัวละคร จากจุดหนึ่งมุ่งผ่านอุปสรรคนานาชนิดไปสู่อีกจุดหนึ่งของตัวตนที่สมบูรณ์แบบกว่า โดยเล่าผ่านมุมมองความคิดและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเอก หรืออาจกล่าวตามนิยามของ bildungsroman ใน *The Concise Oxford Dictionary of Literary Terms* ได้ว่าเป็น “นวนิยายประเภทที่ตามติดพัฒนาการของตัวละครเอกชายหรือตัวละครเอกหญิงตั้งแต่วัยเด็ก หรือตั้งแต่วัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่โดยผ่านอุปสรรคนานัปการเพื่อแสวงหาอัตลักษณ์”⁷⁰ (Baldick, 2001: 27) นั่นคือความหมายโดยทั่วไปของนวนิยายแนวก่อรูปอัตลักษณ์ อย่างไรก็ตามหากเราย้อนกลับมามองวรรณกรรมแนวนี้อีกครั้งใหม่ โดยผูกโยงความต้องการแสวงหาอัตลักษณ์อันเป็นหัวใจหลักของนวนิยายแนวนี้นี้เข้ากับมโนทัศน์เรื่องความทรงจำ อาจกลายเป็นว่า นวนิยายแนวก่อรูปอัตลักษณ์เป็น “เรื่องตัดแต่งของความทรงจำ” (fictions of memory) หรือก็คือ “บรรดาเรื่องเล่าที่ปัจเจก หรือทั้งวัฒนธรรมนั้นๆ บอกเล่าเกี่ยวกับอดีตของตน เพื่อที่จะตอบคำถามว่า ฉันคือใคร หรือจะพูดในเชิงรวมหมู่ว่า เราคือใคร”⁷¹ (Neumann, 2010: 334) ด้วยเหตุนี้เรื่องเล่าที่เราแสวงหาอัตลักษณ์และพรีำบอกกับตัวเราเองว่าเราเป็นใคร แท้จริงแล้วอาจเป็นเรื่องตัดแต่งของความทรงจำที่เราเล่าขึ้นใหม่โดยการประกอบสร้างอดีตขึ้นใหม่ผ่านจินตภาพเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบันของเราต่างหาก เฉกเช่นเดียวกันกับ นวนิยายเดอะ เชิร์ค ชันอันเป็นผลงานจินตภาพที่ถูกสร้างขึ้นใหม่จากการรังสรรค์ประกอบสร้างอดีตขึ้นใหม่ของ จูลี่ หวู่เพื่อสนองตอบตัวตนและอัตลักษณ์ความเป็นได้วันในดินแดนสหรัฐอเมริกา เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว คำถามว่าฉันคือใครอาจแยกไม่ออกจากคำถามว่าเราคือใคร หรือแท้จริงแล้วเส้นแบ่งระหว่างความเป็นปัจเจกและรวมหมู่ในเชิงสังคมวัฒนธรรมอาจไม่เคยเสถียร นั้นทำให้เรามองการ

⁶⁹ แม้จะมีผู้แปล bildungsroman ไว้บ้างแล้วว่าเป็น “นวนิยายพัฒนาบุคคล” หรือ “นวนิยายเรียนรู้ชีวิต” แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ขอแปลว่า “นวนิยายแนวก่อรูปอัตลักษณ์” ซึ่งแสดงให้เห็นนัยของกระบวนการก่อรูปอัตลักษณ์ของตัวละครเอกที่อาจจะเปลี่ยนผ่านหรือไม่สามารถเปลี่ยนผ่านอุปสรรคคั่งมั่งหวังที่จะเจริญเติบโตได้

⁷⁰ แปลมาจาก “a kind of novel that follows the development of the hero or heroine from childhood or adolescence into adulthood, through a troubled quest for identity.” (Baldick, 2001: 27)

⁷¹ แปลมาจาก “the term “fictions of memory” refers to the stories that individuals or cultures tell about their past to answer the question “who am I?”, or, collectively, “who are we?”” (Neumann, 2010: 334)

เจริญเติบโตและการแสวงหาตัวตนของตัวละครชาบูโร่ในนวนิยาย เดอะ เซิร์ด ชันให้ลึกซึ้งและสุดขั้วยิ่งขึ้นไปได้อีกว่า แท้จริงแล้วตัวละครชาบูโร่เป็นภาพตัวแทน (representation) ทางด้านกายภาพและจินตภาพของความเป็นไต้หวัน กล่าวคือ การเจริญเติบโตในระดับปัจเจกอาจผสานทับทับไปได้อย่างดีกับการเจริญเติบโตของความเป็นชาติ นั่นทำให้ภาพตัวแทนของชาบูโร่ในเรื่องเล่า เป็นทั้งเรื่องเล่าของปัจเจกตามหาอัตลักษณ์ และเป็นเรื่องของความเป็นชาติไต้หวันที่แสวงหาการดำรงอยู่อย่างเสรีในโลกใบนี้ไปในคราเดียวกัน

การใช้แนวเรื่องนวนิยายแนวก่อรูปอัตลักษณ์จึงแสดงให้เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของปัจเจก ทั้งในระดับความคิดและอารมณ์ความรู้สึกผ่านเรื่องเล่ามุมมองบุคคลที่หนึ่งทับทับไปบนระนาบความเป็นชาติได้อย่างชัดเจน หากเรามองวัยเด็กของชาบูโร่ตัวละครเอกผู้เป็นเด็กร่างกายอ่อนแอขาดสารอาหารหล่อเลี้ยงร่างกาย และถูกทำร้ายร่างกายจากพ่อแม่เสมอมา พร้อมพ่วงด้วยตำแหน่งลูกชายคนที่สามที่พ่อแม่ไม่ได้แบ่งปันความรักให้ ดังเห็นได้จากสัดส่วนการแบ่งปันอาหารยามสงครามที่คาซุโอะพี่ชายคนโตได้รับส่วนแบ่งและสารอาหารจากไข้อย่างครบถ้วน ส่วนบรรดาน้องสาวก็ได้ปันส่วนสารอาหารจากลูกชิ้นเนื้อไปอย่างเต็มที่โดยที่เขาไม่ได้รับสารอาหารใดๆตถึงห้องเลย สภาพความหิวโหยไม่ได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ นั้นแลดูจะเป็นภาพจินตภาพที่นิยามตัวตนของชาบูโร่ในช่วงแรกของเรื่อง เราเห็นการบรรยายสภาพความหิวโหยนี้ของชาบูโร่เองได้ตั้งแต่บทเปิดเรื่องว่าเป็น “the slow, constant burn of hunger in my belly” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 11) หรือแม้กระทั่งยามวิงหนีลูกกระเบิดของฝ่ายอเมริกัน ความคิดของชาบูโร่ในวัยเด็กก็ยังวนเวียนอยู่กับความหิวโหย “I would die hungry.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 14) ทุกขณะจิตความหิวโหยเป็นสิ่งที่ชาบูโร่ยึดถือ และความหิวได้กลายเป็นสิ่งที่นิยามตัวตนของเขาในสายตาผู้อ่าน ไปเสียแล้ว แต่กระนั้นก็แทบเป็นไปไม่ได้ที่ครอบครัวของชาบูโร่จะขัดสนเรื่องอาหารเนื่องจากครอบครัวเขาต้องใช้ชื่อญี่ปุ่นในช่วงที่ญี่ปุ่นยึดครอง จึงได้ส่วนแบ่งอาหารเทียบเท่ากับคนญี่ปุ่น ดังนั้นสภาพความหิวโหยของเขาจึงเป็นทั้งอาการของการถูกทอดทิ้งไร้การเหลียวแล และไม่ได้รับการแบ่งปันอาหารจากครอบครัวเดียวกัน เขาถูกปล่อยทิ้งไว้ให้หิวโหยแต่เพียงผู้เดียว สภาพความหิวโหยของชาบูโร่อาจเป็นได้มากกว่าแค่ความหิวโหยของเขาเพียงคนเดียว หากแต่ผสานทับทับไปกับสถานะของไต้หวันที่อ่อนแอขาดสารอาหารและพละกำลังต่อกรกับผู้ที่เขามาบูรณ ไม่ว่าทั้งญี่ปุ่นที่เขามายึดครองไต้หวันหรือจีนที่เข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงก็ตามที

5.1.2 อัตลักษณ์ที่ทับทบบระหว่างปัจเจกและความเป็นชาติ

ไม่ใช่เพียงแต่ความหวาดหวั่นเท่านั้นที่ชาบูโร่สามารถทับทบบไปกับสถานะของไต้หวันได้อย่างแนบสนิท ความรู้สึกเจ็บปวดทุกข์ทรมานก็เช่นกัน เป็นที่น่าสนใจว่าชาบูโร่มักถูกแม่ลงโทษเมียนดีเมื่อเขาฝ่าฝืนกฎระเบียบของบ้าน หรือยามเขาออกไปวิ่งเล่นหาความอิสระนอกบ้านตัวเอง เขาบรรยายจากความรุนแรงนี้เหมือนราวกับว่าเขาเป็นนักโทษผู้ถูกคุมขังอยู่ในบ้านตนเองว่า “The pain of the first blow knocked me to my knees... And then as she drew her arm back again, I scrambled to get facedown on the floor in my habitual pose, arms over my head, nose to the musty floorboards, and braced for the next blow.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 17) เฉาก เช่นเดียวกับความรู้สึกที่เขาสัมผัสได้เมื่อยามกำลังจะกลับเข้าบ้านว่า “my muscles now tense with fear, and crossed the tracks to take the long road toward my house.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 17) ความรู้สึกของชาบูโร่ที่มีต่อบ้านของตนจึงเต็มไปด้วยความหวาดกลัว และเต็มไปด้วยแรงปรารถนาถึงเสรีภาพที่จะหนีไปจากบ้านของตน ซึ่งทับทบบไปกับสถานะของไต้หวันที่ถูกผู้อื่นรุกรานเข้ามาปกครองและตั้งกฎระเบียบไว้ให้ทำตาม และหากไม่ทำตามจะถูกลงโทษด้วยความรุนแรง รวมถึงความปรารถนาที่จะเป็นอิสระหนีไปจากบ้านที่ไม่ใช่บ้านของตน

สภาพความอดอยากหวาดหวั่นของชาบูโร่แสดงให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น เมื่อคณะจีนชาตินิยมหรือที่รู้จักกันในนามก๊กมินตั๋งจากจีนแผ่นดินใหญ่เข้ามาปกครองและสูบน้ำนมมั่งคั่งออกไปจากแผ่นดินไต้หวัน ความมั่งคั่งมั่งมีซึ่งพร่องลงไปในช่วงยามสงครามนั้นมีศักยภาพสูงพอจะฟื้นฟูและคืนความมั่งคั่งให้แก่ประชาชนไต้หวันผู้อยู่มาก่อนได้ แต่กลับตกไปสู่ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ผู้เพิ่งอพยพเข้ามา ความพยายามอย่างเด็ดเดี่ยวของชาบูโร่ที่จะเป็นอิสระจากครอบครัวนี้ สร้างบ้านและสร้างชีวิตของเขาขึ้นมาใหม่นั้นก็แทบไม่ต่างอะไรกับความปรารถนาของไต้หวันเองที่อยากตัดสัมพันธ์กับจีนที่เข้ามาแย่งชิงทรัพยากรภายใต้ไวยากรณ์แบบครอบครัว แรกเริ่มชาวไต้หวันก็ยินดีปรึกษากับความเชื่อกันว่าถูกปกครองด้วยญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดกันก็ยิ่งดีกว่าพวกญี่ปุ่นเหมือนที่พ่อของชาบูโร่ว่าไว้ “We are going back to the Chinese, and people will always be glad to be ruled by their own kind. This is why everyone celebrates” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 29) สภาพของไต้หวันในตอนนั้นเปี่ยมด้วยความดีใจเมื่อแรกต้อนรับขบวนพาเรดของทหารชาตินิยมจีน อันสะท้อนมาจากคำพูดของผู้บริหารส่วนท้องถิ่นผู้เป็นมิตรสหายกับพ่อของชาบูโร่ว่า “Don’t worry. The Chinese are our brethren. Even the Japanese were beginning to concede to our demands.”

(Julie Wu *The Third Son*, 2013: 30) จะสังเกตได้ว่าอำนาจที่ดังได้หวั่นเข้ามาสู่อาณาจักรปกครองของจีนเป็นโหวทแบบครอบครัวเดียวกัน พี่น้องเดียวกัน และคนร่วมชาติเดียวกัน แต่ความสัมพันธ์อันพี่น้องระหว่างได้หวั่นและจีนคงเป็นเฉกเช่นเดียวกับที่ซาบูโร่ตกอยู่ในฐานะลูกชายคนที่สามของครอบครัวใหญ่ผู้อ่อนแอหิวโหยและไร้การเหลียวแล

โหวทความเป็นครอบครัวเดียวกันนั้นได้เรียกขานเชิงบังคับให้ซาบูโร่และได้หวั่นตอบรับเสียงเพรียกเพื่อรับใช้และอยู่ใต้อำណัติความเป็นจีน ดังเห็นได้ชัดเจนจากการเดินทางของทหารจีนเข้ามาในได้หวั่น ผู้เรียกขานให้ซาบูโร่อยู่ภายใต้นามแห่งความเป็นจีนคือเจ้าหน้าที่คณะจีนชาตินิยม ผู้เป็นตัวแทนของอำนาจความเป็นจีนที่เข้ามายึดหนังสือภาษาญี่ปุ่นของซาบูโร่ และถามเขาด้วยเสียงของอำนาจว่า “What is your name? Why do you have a Japanese book?” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 33) ในขณะที่เขากำลังจะเอ่ยชื่อของเขอย่างตะกุกตะกักในภาษาญี่ปุ่นที่เขาแสนจะคุ้นเคยว่าซาบูโร่ กลับมีเสียงขานรับต่ออำนาจความเป็นจีนซึ่งตัดหน้าเขาไปก่อนว่า เขาชื่อ “ตง ไช่หลิน” (Tong Chia-lin) เป็นเสียงของพ่อเขาเองที่ขานรับความเป็นจีนให้แทนและมอบความเป็นจีนผ่านชื่อนี้ให้แก่เขา “His name is Tong Chia-lin.” ...I had never heard the name he had just called me, ever” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 33) แม้ฉากนี้ในระดับพื้นผิวแล้วอาจอ่านได้ว่าเป็นการออกหน้าของพ่อที่ปกป้องซาบูโร่ แต่เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วฉากนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการบังคับสวมทับอัตลักษณ์ความเป็นจีนลงบนชาวได้หวั่นผ่านการเรียกขานชื่อ เป็นขั้นแรกของกระบวนการกลืนกลายความเป็นได้หวั่นไปสู่ความเป็นจีน หรือเราอาจเพิ่มมิติความซับซ้อนให้มากขึ้นด้วยการยืมแนวคิด “การเรียกขานไปสู่การ(ถูก)ปกครอง” (interpellation) มาพิจารณาประกอบกัน

การเรียกขานไปสู่การ(ถูก)ปกครอง นั้นเป็นแนวคิดที่หลุยส์ อัลธุสแซร์ (Louis Althusser) นักคิดสายมาร์กซิสต์ (Marxism) ได้เสนอขึ้นว่า ตัวตนของปัจเจกแต่ละคนนั้นไม่ได้ปกครองตนเองและดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศและมีอิสระ หากแต่กลายมาเป็นปัจเจกผู้ถูกปกครองได้ผ่านกระบวนการเรียกขานของอำนาจทางอุดมการณ์ของรัฐ หรือก็คือเมื่อเราเผชิญกับชุดคุณค่าอุดมการณ์ต่างๆ ในวัฒนธรรมของเราเอง เรามักจะรับเอาชุดคุณค่าอุดมการณ์นั้นๆ มาเป็นตัวตนปัจเจกของเราโดยที่เราจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม การเรียกขานไปสู่การ(ถูก)ปกครองก็อาจเป็นเสมือนฉากตอนที่อัลธุสแซร์ยกตัวอย่างว่า เมื่อยามเจ้าหน้าที่ตำรวจเรียกขานผู้เดินผ่านไปผ่านมาให้หยุด และผู้ถูกเรียกขานนั้นหยุดแล้วหันมา ในวินาทีที่เขาหันมานั้นตัวตนของเขาได้ถูกเรียกขานให้ขึ้นตรงกับ

อำนาจรัฐเสียแล้ว นั่นคือแนวความคิดคร่าวๆของการเรียกขานไปสู่การ(ถูก)ปกครองที่อัลธูแซร์เสนอไว้ โดยต่อมาจูดิธ บัตเลอร์ (Judith Butler) นักคิดสายเพศวิพากษ์ได้เข้ามาตีความแนวคิดดังกล่าวเสียใหม่ว่า “การเรียกขานไปสู่การ(ถูก)ปกครองเป็นฉกฉวยทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านการกระทำของภาษา และเกี่ยวพันสืบเนื่องกับแง่มุมการกระทำของถ้อยคำในการตั้งชื่อ (naming) การกล่าวถึง (addressing) และการเรียกขาน (calling)”⁷² (Butler, 1997: 95 อ้างถึงใน Yaqoob, 2020: 13-14) กล่าวคือในทุกกระบวนการตั้งชื่อ เรียกขาน หรือแม้กระทั่งการจัดประเภททางสังคมล้วนเป็นการสถาปนาให้สิ่งที่ถูกเรียกมีตัวตนขึ้นเพื่อถูกอำนาจเข้าไปปกครองแทบทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วการที่ชาบูโร่ถูกบังคับเรียกขานด้วยนาม “ตง ไช่หลิน” จากพ่อของเขาคือการถูกบังคับสร้างตัวตนเพื่อจะถูกปกครองด้วยความเป็นจีนผ่านการตั้งชื่อนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม อำนาจการเรียกขานไปสู่การ(ถูก)ปกครองนั้นไม่ได้สมบูรณ์พร้อมจนไร้การต่อต้านเสียทีเดียว บัตเลอร์ได้ชี้ช่องทางให้เราพิจารณาฉกฉวยของการเรียกขานไว้ว่า หากผู้ถูกเรียกขานไม่อาจจดจำการเรียกขานนั้นได้ (misrecognition) ไม่ว่าจะไม่ได้ยิน อ่านสัญญาณของการเรียกผิดพลาด หรือจงใจไม่ยอมรับเพราะชื่อที่ถูกเรียกไม่ใช่ชื่อของตน หรือแม้กระทั่งยื่นกรานไม่ยอมถูกเรียกถึงในวิถีทางแบบนั้น ล้วนเปิดทางไปสู่การต่อต้านอำนาจที่เข้ามาเรียกขานให้ผู้ถูกเรียกตอบรับอยู่ได้อำนาจ หรือกล่าวในทำนองว่าที่ใดมีอำนาจที่นั่นย่อมมีการต่อต้านไม่ยินยอมเป็นเงาตามตัว แต่การต่อต้านดังกล่าวก็ไม่อาจเป็นการต่อต้านอย่างตรงไปตรงมาซึ่งหน้า หากแต่เป็นการท้าทายเล่นล้อต่อรองไปกับอำนาจผ่านคำพูดและภาพตัวแทน (Yaqoob, 2020: 15) กล่าวคือแม้ผู้ถูกเรียกขานจะถูกเรียกขานให้ขึ้นตรงต่ออำนาจ และถูกแวดล้อมด้วยกฎแห่งอำนาจที่เข้ามากำกับควบคุม แต่ผู้ถูกเรียกขานด้วยนามแห่งการถูกปกครองนั้นก็ยังสามารถคือแฝงตีสองหน้า โดยฉกฉวยยังคงเป็นปัจเจกภายใต้อำนาจที่เรียกขาน และในขณะเดียวกันก็มีสำนักขบถของปัจเจกอื่นที่ไม่ขึ้นตรงต่ออำนาจและเลือกที่จะพูดหรือนำเสนอตัวตนปัจเจกในรูปแบบอื่นได้ ดังเช่นชาบูโร่ในฐานะตัวแทนความเป็นไต้หวันเลือกที่จะแสดงความไม่คุ้นชินกับชื่อที่มอบหมายความเป็นจีนให้กับเขา และถึงแม้เขาจะยอมรับชื่อ “ตง ไช่หลิน” อย่างเสียมิได้ก็ตาม เขาก็ได้มีการเลือกที่จะต่อรองใช้ชื่อ “ตง ไช่หลิน” ในปริบทพลสาธารณะซึ่งเป็นพื้นที่ที่อำนาจของความเป็นจีนดำรงอยู่อย่างเปี่ยมล้น ในขณะที่พื้นที่ส่วนตัวของบ้านและความสนิทชิดเชื้อเท่านั้นที่เขาจะใช้ชื่อชาบูโร่เพื่อระบุตัวตนของเขา อย่างไรก็ตามการต่อรองกับอำนาจของชาบูโร่ก็เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งเท่านั้น ในขณะที่พ่อ

⁷² แปลมาจากข้อความ “interpellation is a social scene that occurs through language and involves a performative aspect of naming, addressing, and calling” (Butler, 1997: 95 อ้างถึงใน Yaqoob, 2020: 13-14)

ของเขากลับมาใช้ประโยชน์จากการขอมถูกรียกขานเข้าสู่อำนาจด้วยการชิงประกาศชื่อความเป็นจีนให้ชาวโร้เสียก่อน เป็นการขอมอยู่ในอำนาจเพื่อจะเข้าไปต่อรองและเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจนั้น ดังเห็นเค้าลางการเล่นเกมทางการเมืองได้จากการให้เงินใต้โต๊ะต่อรองขอหนังสือคืนกับเจ้าหน้าที่คณะจีนชาตินิยมว่า “These people are obviously desperate and corrupt. There’s only one way to deal with people like that.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 33)

ตลอดทั้งเรื่องโดยเฉพาะช่วงครึ่งหลังในพื้นที่แปลกถิ่นเช่นสหรัฐอเมริกา เราจะเห็นได้ว่าชาวโร้พยายามเลี้ยที่จะนิยามตัวตนของเขาเข้ากับความเป็นจีน หรือไปถึงขั้นต่อต้านท้าทายความเป็นจีนเลยด้วยซ้ำดังเห็นได้ชัดเจนว่าเมื่อเขาและนักเรียนจากไต้หวันถกเถียงประเด็นการพัฒนาในไต้หวัน จู่ๆเขาก็โผล่ขจัดขึ้นด้วยความโกรธที่กำลึงพลุ่งพล่าน เมื่อลีเหวินเริ่มให้ข้อมูลที่เป็นแนวนโยบายโฆษณาชวนเชื่อของคณะจีนชาตินิยม “Railroads were built by the Japanese,” I blurted out... I had never spoken such words before, but now that they were out, more followed in a heady rush. “Schools, too,” I said.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 113) ความโกรธของชาวโร้นั้นพุ่งเป้าไปที่ความเป็นจีนที่เข้ามาเหยียบย่ำชาวไต้หวันในเหตุการณ์นองเลือด 228 ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป และยังสำคัญที่ความโกรธขึ้น ไปอีกจากการที่ชาวไต้หวันด้วยตนเองฟอกขาวเชิดชูความเป็นจีนอย่างออกนอกหน้า และถึงแม้ในดินแดนสหรัฐอเมริกาชาวโร้จะถูกเรียกโดยเหล่าคนอเมริกันว่า “ไช่หลิน” อันเป็นชื่อจีนของเขาก็ตาม แต่เขายังเลือกที่จะนิยามตัวตนของเขาด้วยชื่อญี่ปุ่น จนมีคนทักเสียดด้วยซ้ำว่าชาวโร้นั้นยึดถือชื่อญี่ปุ่นนี้ราวกับเป็นตราแห่งเกียรติยศ ถึงแม้เขาจะปฏิเสธและอ้างว่าเป็นเพียงความทรงจำในวัยเยาว์เสียเท่านั้น แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเลือกใช้ชื่อเรียกญี่ปุ่นนั้นเป็นการเลือกที่จะต่อรองหรือถึงขั้นปฏิเสธความเป็นจีน และทาบทาบตัวเองเข้ากับความเป็นญี่ปุ่นเป็นความพยายามในการกลับไปยึดถือกับความเป็นญี่ปุ่น

แต่ความเป็นญี่ปุ่นที่ชาวโร้ยึดถือไว้ก็เป็นเพียงภาวะครึ่งๆกลางๆ ที่ไม่อาจเรียกได้ว่าปรารถนาความเป็นญี่ปุ่น แต่น่าจะเรียกได้ว่าเป็นอาการโหยหาความทรงจำในอดีต (nostalgia) ยุคไต้หวันรุ่งเรืองภายใต้อาณานิคมญี่ปุ่นเสียมากกว่า และอาการโหยหาความทรงจำยุคอาณานิคมของไต้หวันนี้ได้สร้างปัญหาให้กับความเข้าใจโดยทั่วไปกับภาวะอาณานิคมที่เชื่อกันว่า หลังได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระแล้ว อดีตอาณานิคมนั้นจะเดินหน้าไปตามเส้นทางความก้าวหน้าของประวัติศาสตร์ไปสู่การสร้างชาติที่ไม่หวนคืนกลับมารำลึกถึงการถูกปกครองอีก แต่อาการโหยหาความทรงจำยุคอาณานิคมในบริบท(หลัง)อาณานิคมได้สร้างรอยปริแตกให้กับภาพอุดมการณ์

ความก้าวหน้าทางประวัติศาสตร์ที่เคลื่อนตัวจาก ภาวะอาณานิคมสู่หลังอาณานิคม จากการปลดแอก
 พื้นฟูสู่การสร้างชาติ อการโหยหาความทรงจำดังกล่าวไปทำให้อุดมการณ์ที่ว่าประวัติศาสตร์คือ
 เรื่องเล่าของความก้าวหน้าไปสู่สถานะที่ดีขึ้น แต่การโหยหาความทรงจำในอดีตนี้ได้แสดงให้เห็น
 ถึงอาการกระสับกระส่ายที่เกิดขึ้นจริงเนื่องจากเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมของการถูกปลดปล่อย
 เพื่อที่จะถูกปกครองอีกครั้ง (Ching, 2019: 90) หรือกล่าวในบริบทของไต้หวันให้ชัดเจนได้ว่า การ
 ได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคมญี่ปุ่นไปสู่การปกครองอีกครั้งด้วยคณะจีนชาตินิยมนั้นไม่
 นำไปสู่ความก้าวหน้าสร้างชาติดังคาดหมาย แต่กลับเป็นการเดินถอยหลังยิ่งกว่าถอยหลังเสียอีก
 นั้นทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกโหยหาอดีตยุคอาณานิคมญี่ปุ่นของไต้หวัน แต่หาใช่การคิดถึงยุค
 อาณานิคมอย่างที่เป็นจริงๆซึ่งเต็มไปด้วยความอยุติธรรมและการเลือกปฏิบัติ หากแต่เป็นจินตภาพ
 ถึงไต้หวันที่เจริญรุ่งเรืองภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นต่างหาก นี่เป็นจินตภาพโหยหาอดีตที่ถูก
 สร้าง ถูกจินตนาการถึงในห้วงเวลาการถูกยึดครองของคณะจีนชาตินิยมที่เลวร้ายสาหัสกว่าอย่าง
 เทียบไม่ถึง หรือกล่าวได้ว่าอารมณ์ความรู้สึกแรงกล้าต่อความเป็นญี่ปุ่นที่ถูกจินตนาการขึ้นนั้นเป็น
 ความปรารถนาที่จะกู้คืนสิ่งที่ไต้หวันสูญเสียไประหว่างการถูกจีนเข้าปกครองในนามของการ
 ปลดปล่อยนั่นเอง

การยึดถือความเป็นญี่ปุ่นของชาวยุโรปจึงเต็มไปด้วยสำนึกของความย้อนแย้งคัดค้านไปมา
 ระหว่างความเป็นญี่ปุ่น และความเป็นไต้หวันดังแสดงให้เห็นในบทเปิดเรื่องว่า “We all understood
 Japanese. Taiwan had been a Japanese colony since 1895. Japanese was our official language, and
 even our family name, Togo, was Japanese. But in our heads and in our home, we spoke and were
 Taiwanese, descendants of the Mainland Chinese.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 6) เป็นที่น่า
 สงเกตว่าการเมืองเรื่องของการเรียกขานในยุคอาณานิคมญี่ปุ่นนั้นแทบจะเป็นความสัมพันธ์แบบ
 เดียวกันกับความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นไต้หวันและความเป็นจีนเลย หรือกล่าวได้ว่าการเมือง
 เรื่องของภาษาผ่านชื่อเรียกขานนั้นก็บ่งบอกถึงภาวะตัวตนความไร้อิสรภาพของไต้หวันได้เป็นอย่างดี
 นั่นคือภาษาญี่ปุ่นในยุคหนึ่งสมัยหนึ่งเป็นภาษาในพื้นที่สาธารณะที่เปี่ยมล้นด้วยอำนาจของอาณานิคม
 และภาษาไต้หวันกลายเป็นภาษาภายในพื้นที่ส่วนตัวและครอบครัว ครั้นเมื่อจีนเข้ามาปกครอง
 ไต้หวัน ภาษาญี่ปุ่นและภาษาไต้หวันได้กลายมาเป็นภาษาของอดีตยุคอาณานิคมอันรุ่งเรืองและเป็น
 ภาษาภายในพื้นที่ครอบครัวของความใกล้ชิด ส่วนภาษาจีนนั้นก็เปี่ยมล้นด้วยอำนาจและ
 ความเป็นทางการที่รัฐใช้อำนาจบังคับควบคุมตามที่ชาวยุโรปเล่าให้เราฟังว่า “Outside, we were once
 again forbidden to speak our own language and forced instead to speak a foreign language. This

time it was Mandarin Chinese, the four tones of which—as opposed to the eight of Taiwanese, the atonality of Japanese—we were still training our ears to recognize.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 37)

การเป็นบุคคลสองเชื้อสองภาษาเองก็ล้วนบ่งบอกภาวะ“สองจิตสองใจ” (ambivalent) ของ ชาบูโร่/ตง ไช่หลิน หรือแม้กระทั่งตัวตนความเป็นไต้หวันเองเสียด้วยซ้ำที่ไม่ใช่ทั้งจีนและญี่ปุ่น แต่ ก็ได้รับอิทธิพลมาจากทั้งญี่ปุ่นและจีนในคราวเดียวกัน ดังนั้นหนทางที่จะสำแดงความเป็นตัวตน ออกมาจึงเป็นเรื่องของความคลุมเครือ หรือนิยามทาบทาบตัวตนเข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดังเช่นที่เขา ทำ กระนั้นก็ดีชาบูโร่เลือกที่จะทาบทาบตัวตนเข้ากับความเป็นญี่ปุ่นในสถานะที่เขาไร้ซึ่งความ ทรงจำที่ญี่ปุ่นกระทำเมื่อเข้ายึดครองไต้หวันจนกระทั่งเขาได้พบกับ เฉิน กงซู่ (Chen Kong-hsu) ผู้ ซึ่งมีความทรงจำบาดแผลกับเหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นบุกยึดครองเกาะไต้หวัน โดยเขาแสดงความสนใจต่อ ตัวชาบูโร่ที่ทาบทาบตัวตนกับญี่ปุ่นไว้ว่า “It’s truly fascinating to me how the Taiwanese hold on to the vestiges of Japanese colonialism, after all the Japanese did to us.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 133) หลังจากนั้นวิวาทะเรื่องความทรงจำของคนสองรุ่นที่ผ่านเหตุการณ์ความรุนแรงคนละ เหตุการณ์ของญี่ปุ่นและจีนได้เริ่มขึ้น ชาบูโร่ผู้ยังเด็กเกินกว่าจะเข้าใจความรุนแรงที่ญี่ปุ่นกระทำกับ ไต้หวัน เลี่ยงว่าสิ่งที่ทหารคณะจินชาตินิยมทำมันเป็นการสังหารหมู่มากกว่าการสู้รบ ในขณะที่การ สู้กับญี่ปุ่นนั้นในสายตาของเขาแล้วเป็นการสู้รบที่ดูมีเกียรติมากกว่า ในทางกลับกันนั้นแม้เฉิน กงซู่ จะไม่ได้เป็นประจักษ์พยานความรุนแรงเหตุการณ์ 228 เหมือนชาบูโร่ แต่เขาก็ประเมินจากเสียงเล่า ลือที่ได้ยินมาว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นก็ไม่ได้ต่างกับสิ่งที่ญี่ปุ่นกระทำกับไต้หวัน ไม่ว่าจะเป็นตอนบุก ยึดเกาะไต้หวัน หรือการปราบกบฏไท่จง (Taichung) ในปีค.ศ.1902 ซึ่งเหยื่อของความรุนแรงใน ครึ่ง นั้น ก็คือ พ่อ ของ เขา เอง “The Japanese government offered amnesty to any rebel who surrendered. Invited them to a celebration dinner. Wined and dined them. Killed them all. Three hundred and sixty of them. Very straightforward. One of them was my father.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 133) นั่นเป็นครั้งแรกที่ชาบูโร่ตระหนักว่าความเป็นญี่ปุ่นที่เขาทาบทาบตัวตน ด้วยนั้นก็แทบไม่แตกต่างอะไรกับกับความเป็นจีนที่เขาชิงชังเอาเสียเลย เป็นความรู้สึกที่เขาแสดง ออกมาให้เราเห็นว่า “For the first time, I felt ashamed of my Japanese clothes” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 133) การแสดงออกถึงตัวตนความเป็นไต้หวันมักถูกปกคลุมพันนาการไว้ไม่ด้วย อิทธิพลญี่ปุ่นก็จีนอย่างที่เฉิน กงซู่ได้กล่าวไว้ว่า “The Taiwanese have been subjugated so long they don’t even know how to express their own identity. All they can do is express loyalty to

different regimes.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 133) กระนั้นก็ดีตัวนวนิยายเองก็ได้พยายามแสดงให้เห็นกระบวนการทาบทามเทียบตัวตนทั้งสองแบบที่ทั้งส่งอิทธิพล และสร้างความคลุมเครืออันซับซ้อนให้กับความเป็นไต้หวัน

ตัวตนของไต้หวันนั้นมีมิติเหลื่อมซ้อนกันอยู่ระหว่างอิทธิพลความเป็นญี่ปุ่นและความเป็นจีน หรือกล่าวได้ว่าไต้หวันนั้นอาจเป็นทั้งญี่ปุ่นและจีน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ทั้งญี่ปุ่นและจีน ไต้หวันเป็นได้แค่เพียงเด็กกำพร้าแห่งเอเชีย (orphan of Asia) ผู้กอบกองเศษซากตัวตนความเป็นญี่ปุ่นบ้าง ความเป็นจีนบ้างมากรูปร่างอัตลักษณ์โดยมีจุดตัดแบ่งแยกสร้างนิยามความเป็นไต้หวัน ได้ชัดเจนว่าไม่ใช่ทั้งญี่ปุ่นและจีนล้วนมาจากเหตุการณ์ 228 ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นบาดแผลสร้างชาติของไต้หวัน หากแต่เหตุการณ์ 228 ก็เป็นเพียงผลการปะทุระเบิดออกมาของแรงดึงเครียดระหว่างชาวไต้หวันผู้ถูกกดขี่กับผู้ปกครองคณะจีนชาตินิยมที่สะสมมาตั้งแต่วันที่คณะจีนชาตินิยมก้าวเข้ามาปกครองไต้หวัน บังคับให้ชาวไต้หวันถอดอัตลักษณ์เดิมและบังคับกลืนกลายสวมอัตลักษณ์ความเป็นจีนเข้าไปใหม่ กลายเป็นการกดทับในชีวิตประจำวัน เป็นบาดแผลที่แต่ละคนต้องแบกรับคู่ขนานไปกับบาดแผลของชาติให้ทับถมเพิ่มทวีกันไปอีกชั้น แต่เดิมชาวไต้หวันในยุคการปกครองของอาณานิคมญี่ปุ่นล้วนถูกกดทับอัตลักษณ์เดิมและถูกสวมอัตลักษณ์ใหม่ จนกลืนกลายหลอมอัตลักษณ์ที่ถูกญี่ปุ่นกดทับและที่ถูกบังคับกลืนกลายเข้าด้วยกัน ครั้นคณะจีนชาตินิยมจากจีนแผ่นดินใหญ่เข้ามาปลดแอกก็หวังว่าจะได้ปลดแอกลืมหูลืมตาอำปามีเสรีภาพเป็นของตัวเองเสียที

ถึงแม้ชาวไต้หวันและชาวจีนจะมีเลือดเชื้อสายวงศ์วานเดียวกัน หากแต่ความต่างนั้นยิ่งเข้มข้นกว่าเลือด โดยเฉพาะฝ่ายจีนแผ่นดินใหญ่มองว่าไต้หวันเป็นผู้ทรยศเข้าร่วมกับญี่ปุ่นศัตรูคู่อาฆาต อีกทั้งไต้หวันเป็นได้แค่เพียงแหล่งทรัพยากรที่สูบเอาไปใช้ได้อย่างมหาศาล จึงอาจเรียกได้ว่านี่เป็นการปะทะระหว่างผู้มาใหม่ที่เห็นแผ่นดินนี้เป็นแผ่นดินทอง ในขณะที่ผู้อยู่มาก่อนवादฝันถึงการพัฒนากลับเผชิญหน้ากับทหารขอทานหิวโซแสนละโมภที่หลังไหลเข้ามา ภาพลักษณ์ทหารจีนในสายตาชาวไต้หวันจึงไม่ต่างกับหมูหิวโซ ซึ่งชาวบ้านก็พูดถึงพฤติกรรมประหนึ่งหมูหิวโซที่กินทั้งอาหารและความมั่งคั่งไปจากไต้หวันของทหารเหล่านั้นว่า “You see those pigs think they can just take what they want.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 36) ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจนักที่ภาพลักษณ์ทหารคณะจีนชาตินิยมที่เล่าผ่านมุมมองของชาบูโรจึงเลวร้ายดังที่เขาอุปสมองว่า “They sold everything they could remove except for our Japanese textbooks. These they set fire to in the courtyard, along with our desks, cooking over them in huge blackened woks and squatting

to eat on the ground, like the poorest of beggars.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 35) สภาพความเป็นอยู่ของทหารคณะจีนชาตินิยมล้วนเต็มไปด้วยความอนาถา ทั้งรื้อทุกชอกมุมอาคารเพื่อเอาทุกสิ่งอย่างที่ขายได้ไปขายแลกเศษเงิน และดำรงชีพเยี่ยงยาจกที่ยากจนที่สุด นั่นคือภาพลักษณ์แสนลำหลังของคนจีนในสายตาของคนได้หวนที่คุ้นชินกับความทันสมัยที่ญี่ปุ่นนำพามาถึงไว้ให้เป็นมรดกอาณานิคม เช่นนั้นแล้วย่อมไม่แปลกที่การปะทะกันจะเป็นเรื่องที่รอเพียงเวลาปะทุขึ้นมาเท่านั้น แม้การปะทุเป็นเหตุการณ์การประท้วงใหญ่จะเป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้ แต่เหตุการณ์นองเลือดสังหารหมู่ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1947 หรือที่เรียกกันว่าเหตุการณ์ 228 รวมถึงการกวาดล้างที่ตามมานั้นก็กลับเลวร้ายกว่าที่ใครจะคาดคิด

5.1.3 ความทรงจำบาดแผลของปัจเจกที่ทาบทับลงไปบนบาดแผลของความป็นชาติ

เหตุการณ์ 228 ในนวนิยายเดอะ เวิร์ด ชันเล่มนี้ หากมองในระดับพื้นผิวตัวบทแล้วอาจเป็นเพียงแค่เหตุการณ์ในฉากหลังและบริบทยุคสมัยให้ตัวละครชาบูโร่ได้ประสบและผ่านพ้นไปเสียเท่านั้น หากแต่เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วเหตุการณ์ 228 ที่เกิดขึ้นในฉากหลังนั้นอาจเป็นความพยายามนำเสนออย่างหลบเลี่ยง ไม่ให้ตัวละครชาบูโร่ได้พัวพันกับเหตุการณ์ความรุนแรงครั้งนี้ หรือไม่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงนี้โดยตรง ชาบูโร่เป็นแค่เพียงประจักษ์พยานความรุนแรงที่เกิดขึ้นในฐานะผู้อยู่ร่วมยุคสมัยกับเหตุการณ์นี้เท่านั้น แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าความทรงจำบาดแผลและเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับได้หวนจะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชาบูโร่แต่อย่างใด เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ซึมลึกเป็นส่วนหนึ่งของการก่อรูปอัตลักษณ์ของชาบูโร่ทั้งความทะยานอยากออกไปจากได้หวน หรือความชิงชังฝังลึกต่อความเป็นจีนก็ล้วนถือกำเนิดมาจากความทรงจำบาดแผลความรุนแรงเหตุการณ์ 228 ทั้งสิ้น แต่ความทรงจำบาดแผลดังกล่าวไม่ได้ปรากฏชัดอย่างโจ่งแจ้ง แต่เป็นไปในลักษณะแอบแฝงเป็นพลังผลักดันการกระทำของชาบูโร่ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจนักที่ที่ทำการบรรยาย หรือการเล่าเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ที่ทาบเทียบมุมมองของผู้อ่านเข้ากับตัวละครชาบูโร่แบบมุมมองบุคคลที่หนึ่งจะนำเสนอความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 อย่างหลบเลี่ยง ผู้อ่านจะลอบมองเห็นเพียงแค่เศษเสี้ยวและร่องรอยของความรุนแรงที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ครั้งนี้ผ่านสายตาของชาบูโร่เท่านั้น ดังที่เขาเห็นคราปร่องรอยความรุนแรงของบรรดาผู้ที่ถูกประหารชีวิตไปจากสีที่ถูกแต่งแต้มบนผืนธงสีขาวเหนือซานชาลารถไฟว่า

White banners hung over the train platform every day with the freshly painted names of those who had been executed that day: My classmate's father, a chemistry professor. My cousin's friend, a university student. Hundreds of students at Taiwan Normal University and Taiwan University had been arrested, obliterating entire departments. Mothers with drawn faces made the walk to the station every morning to look up at the banners, scanning them for the names of their sons. Had they been killed? Sent to the prison on Hue Sho To, Fire-Burnt Island? (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 47-18)

อาจกล่าวได้ว่าในทางหนึ่งแล้วชาบูโรเป็นเพียงผู้พบเห็นเหตุการณ์ 228 และผลกระทบ ความรุนแรงที่ตามมาหลังจากนั้นจากระยะห่างที่ปลอดภัย ด้วยสาเหตุที่พ่อของเขาเป็นนักการเมือง ท้องถิ่นที่เจ้าเล่ห์รู้รู้รู้ทางการเอาตัวรอดทำให้ครอบครัวเขาไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกวาดล้างบรรดานักการเมืองท้องถิ่นหลังจากที่กองเสริมทหารคณะจีนชาตินิยมยกพลขึ้นได้หัวในในวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ.1947 เพื่อกวาดล้างประชาชนได้วันที่กิดกบฏต่อคณะจีนชาตินิยม ดังนั้นครอบครัวของชาบูโรจึงสามารถหลีกเลี่ยงชะตากรรมที่เกิดกับผู้พิพากษาเมืองในเช้าวันถัดไปตามที่ชาบูโรเล่า ได้ว่า “the magistrate was dragged out of his house and shot in front of his wife and children.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 45) นอกจากนี้แล้วเหล่าปัญญาชนในอาชีพต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ นักศึกษา นักกิจกรรม แพทย์ ทนายความ รวมถึงใครก็ตามที่กล้าขัดขืนการปกครองของ คณะจีนชาตินิยมล้วนประสบชะตากรรมใกล้เคียงกับผู้พิพากษาเมืองทั้งสิ้น นั่นคือหากไม่ถูก ประหารยังทั้งเสียเดิวนั้นก็ถูกส่งไปขังคุกไว้ ทางเดียวที่ทำให้รอดจากสภาพการนี้คงเป็นเหมือนคำ เตือนจากโอรุญาติผู้เป็นหมอในเมืองของชาบูโรว่า “One thing you need to keep in mind, people who govern us now value only power. If you want to survive, you need to keep your mouth shut. You will have a more limited life, now that you have been expelled, but at least you are alive. Be grateful, lie low, and keep yourself out of trouble.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 47) การปิด ปากเงียบสงบเสียมเจียมตัวเพื่อยู่รอดกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ชาบูโรได้เรียนรู้เพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป หลังจากความกล้าแสนไร้เดียงสาของเขาทำให้เขาถูกไล่ออกจากโรงเรียนในวันเดียวกันกับวันเกิด เหตุการณ์ 228

นั่นทำให้เราไม่อาจจะเลยผลสืบเนื่องจากเหตุการณ์ 228 ที่ชาบูโร่เข้าไปเกี่ยวพันโดยบังเอิญ ในวันที่เกิดเหตุการณ์ 228 ขณะที่เขาเดินไปโรงเรียน เขาเห็นฝูงชนเดินรวมกลุ่มกันอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนหลังจากที่คณะจีนชาตินิยมเข้ามายึดอำนาจไป เขาบังเอิญได้ยินเสียงเสียงวาทสนทนาถึงเหตุการณ์เมื่อคืนวันที่ 27 กุมภาพันธ์ที่หญิงหม้ายชาบูโร่หรือลูกพี่ลูกน้องของเขาไป และมีคนที่เข้าไปช่วยถูกยิงเสียชีวิต นี่เป็นเหตุการณ์จุดชนวนการประท้วงที่กำลังจะเกิดขึ้น ระหว่างทางเขาได้เห็นป้ายต่อต้านชาวจีนว่า “THE DOGS GO AND THE PIGS COME!” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 37) ซึ่งมีความหมายโดยนัยที่ชาวไต้หวันรู้กันว่า หมาก็คือญี่ปุ่น และหมูก็คือจีน ภาพลักษณ์หมูจอมตะกละถูกผูกไว้กับการกระทำละโมภโลกมากของชาวจีนในไต้หวัน นี่จึงเป็นคำขวัญการต่อต้านและการแสดงความคับข้องใจที่ทรงพลังมากของชาวไต้หวันที่มีต่อหมาญี่ปุ่นที่เผ่นกลับไปแล้วได้หมูจีนเข้ามาปกครองแทนที่ ภาพหมูจอมตะกละกลายเป็นภาพสื่อความหมายล้อเลียนต่อชาวจีน ผู้ปกครองแสนโสโครกและโลภมาก และยังเป็นการพุ่งเป้าล้อเลียนภาพลักษณ์ของเงินอื้อ ตัวแทนผู้ปกครองเกาะไต้หวันในขณะนั้นที่ชอบบอกนโยบายชาตินิยมประชาชนชาวจีนโดยตรงอีกด้วย (Kerr, 2018: 98) นั่นคือภาพล้อเลียนที่ชาวไต้หวันได้โต้ตอบกลับความละโมภของผู้ปกครองในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

หากแต่ความเปรียบเทียบดังกล่าวยังถูกดึงกลับมาเสนอใหม่อย่างแนบเนียนด้วยการกระทำอย่างไร้เดียงสาของชาบูโร่ เขาวาดภาพลงบนผนังระหว่างรอกฐลีเข้ามาในห้องเรียนซึ่งภาพนั้นคือภาพหมูที่ถูกผูกโยงความหมายเข้ากับความเป็นจีน “tracing out a square Mainlander face with a round nose and a single hair growing out of the chin. “Teacher Lee,” I said. I curved out my line to make the potbelly” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 38) นั่นทำให้คำขวัญที่ปรากฏในป้ายประท้วงการต่อต้านนั้นและจะไปสอดคล้องกับภาพวาดบนผนังที่ชาบูโร่วาดและมีนัยล้อเลียนครูชาวจีนโดยวาดภาพคล้ายหมู การกระทำของชาบูโร่เป็นเพียงความสนุกไร้เดียงสาแบบเด็กๆ เท่านั้น “The nose I had drawn looked just like a pig’s snout. How could I possibly have drawn such a thing on a day like today? I hoped desperately that he would think it was something else, a caricature of some other person.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 38) แม้ ชาบูโร่จะยื่นขึ้นขอมรับว่าเขาเป็นคนวาดและพยายามพูดความจริงให้เหตุผลกับครูลีมากเท่าใด ครูลีก็เอาแต่คิดว่าชาบูโร่ทำทนายอำนาจและแหกกฎ จนท้ายที่สุดผลของการยืนยันในสิทธิความถูกต้องของตนนั้นก็ส่งผลให้เขาถูกไล่ออกจากโรงเรียนแห่งนั้น

แม้เหตุการณ์ดังกล่าวแต่ละจะเป็นเรื่องปมปัญหาส่วนตัวของชาบูโร่ที่บังเอิญเกิดขึ้นในวันที่เกิดเหตุการณ์ประท้วง 228 ขึ้นก็ตาม แต่เราสามารถมองให้ลึกลงไปได้อีกว่าความรุนแรงจากการใช้อำนาจในเหตุการณ์ 228 ถูกนำเสนอผ่านเหตุการณ์ในห้องเรียนซึ่งทำให้พื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะนั้นไม่อาจแยกจากกัน และนั่นทำให้ความรุนแรงที่ชาบูโร่เผชิญในช่วงเวลาเดียวกันกับเหตุการณ์ 228 จึงผสมกลมกลืนไปด้วยกันได้ ความรุนแรงที่ว่ำนั้นแสดงผ่านต่อเนื่องในพื้นที่ครอบครัว ทั้งพ่อของชาบูโร่ที่ทำร้ายเขาเนื่องจากเขาโดนไล่ออกจากโรงเรียน ซึ่งเขาบรรยายความเจ็บปวดรวดร้าวไว้ว่า “My head exploded with pain. I hit the floor, gasping. The pain was like a weight on my temple that I couldn’t lift, and I moved my legs like a squashed bug, trying to rise off the dark floorboards.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 42) รวมถึงแม่ของเขาที่ลงโทษด้วยการไม่แบ่งปันอาหารให้เพียงพอ นั้นทำให้อาการความหิวโหยของเขาที่แย่อยู่แล้ว ยิ่งแย่ลงไปอีก “Lying on my futon, trapped and despairing as I was, I developed stomach pains. Yet I was ravenously hungry...Since my expulsion, her rations were even harsher, and by the time she got to me, there was no meat left” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 45) บาดแผลและความเจ็บปวดทั้งหมดนั้นยังผลให้ชาบูโร่ป่วยและต่อมาถูกวินิจฉัยโดยโทรว่าเป็นภาวะโลหิตจาง ในจังหวะที่พอดิบพอดีกับผลพวงหลังเหตุการณ์ 228 กำลังระอุคุกรุ่น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าแม่ชาบูโร่จะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ 228 แต่เขาก็ได้รับผลกระทบความรุนแรงทางอ้อมในพื้นที่ครอบครัว และอาจกล่าวให้สุดโต่งได้กว่านั้นคือสภาพร่างกายของชาบูโร่ในตอนนั้นแทบทับไปกับสภาวะความปั่นป่วนเต็มไปด้วยทุกข์และบาดแผลของไต้หวันนั่นเอง

หลังจากถูกวินิจฉัยและได้รับวิตามินบำรุงร่างกายต่างๆชนิดอาทิเช่น “Sixty milliliters of vitamins—B6, B12, C, glucose, and who knows what else—every day for months without end.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 48) ร่างกายของชาบูโร่ก็ค่อยๆฟื้นตัวและแข็งแรงยิ่งกว่าเก่า ซึ่งแนบขนานไปกับสภาพโดยรวมของไต้หวันที่มีแม่จะมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกและการใช้อำนาจปราบปรามทางการเมืองก็ฟื้นตัวเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว “Despite the political oppression, Taoyuan, and Taiwan as a whole, was booming. The buildings along the street shot skyward, fueled by our economy, which had recovered—depending on whom you spoke to—either because of the Nationalist’s Land to the Tiller Act...or because of the restoration of our already robust Japanese infrastructure.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 50) ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลว่านี่เป็นผลมาจากการออกกฎหมายปฏิรูปที่ดินฉบับใหม่ของคณะจีนชาตินิยม หรือเป็นผลจากการฟื้นฟูระบบ

โครงสร้างเดิมที่แข็งแกร่งทนทานอยู่แล้วของญี่ปุ่น แต่ก็เป็นที่แน่นอนแล้วว่าเกาะไต้หวันกำลังฟื้นตัว และจะพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดดตามที่ปรากฏเป็นโครงสร้างดีกราม บ้านช่องที่กำลังก่อสร้างขึ้นใหม่บนที่ดินที่ถูกจัดสรรปันส่วนใหม่

ภาพเกาะไต้หวันที่กำลังเจริญรุ่งเรืองขึ้นหลังความวิบัติของเลือดทางการเมือง นั้นเป็นเหมือนภาพพาฝันที่มอบคำสัญญากลับไปยังชาวไต้หวันที่บอบช้ำจากบาดแผลความรุนแรงในเหตุการณ์ 228 ใ่ว่านับแต่นี้ใครต่อใครก็มีโอกาสสามารถเจริญเติบโตและมีความสุขในที่แห่งนี้ได้ แต่การเจริญเติบโตและมีความสุขที่ว่าก็มาพร้อมกับการยอมปิดตาปิดปาก ถูกกดทับสยบยอมต่ออำนาจเผด็จการในนามกฎอัยการศึก กลายเป็นความหวาดกลัวสีขาว หรือไวต์ เทอร์เรอร์ที่ผู้มีอำนาจหวาดกลัวต่อภัยคอมมิวนิสต์จนใช้อำนาจเผด็จการเข้าตรวจสอบจนความหวาดผวาท้องประชาชนได้แผ่ขยายไปทั่วทุกมุมสังคมไม่ว่าจะเป็นชาวไต้หวันหรือชาวจีนก็อาจถูกอำนาจเผด็จการนี้เข้าตรวจสอบซักข้อหา และถูกอุ้มหายไปได้หากพบว่าเป็นภัยความมั่นคงของรัฐ ระบอบเผด็จการเช่นนี้ดำรงอยู่ได้โดยมีผู้นำคณะจีนชาตินิยมเจียง ไคเชกเป็นสัญลักษณ์ปรากฏเป็นรูปเคารพอยู่ตลอดทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวไต้หวัน ไม่เว้นแม้กระทั่งยามชมภาพยนตร์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจกับคู่รักของตน ภาพการปรากฏของเจียง ไคเชกจึงมาพร้อมกับอำนาจเผด็จการชาตินิยมบีบบังคับจนทำให้ชาบูรู้สึกอึดอัด เมื่อเขาได้เข้าไปชมภาพยนตร์กับโยชิโกะ (Yoshiko) ผู้หญิงที่เขาตกหลุมรักตั้งแต่เด็กในการเดินทางครั้งแรกว่า

The lights dimmed, and the national anthem began. We stood at attention, watching the Nationalist army marching across the screen under the benevolent eye of Generalissimo Chiang Kai-shek. How many lives had he snuffed out with that paternal smile? Like the repeated sticks of a needle, the sight of that patriotic sequence made me sick to my stomach every time. (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 61)

เป็นที่น่าสนใจว่าความรู้สึกอึดอัดใจจนท้องที่ชาบูรู้สึกตอนยืนทำความเคารพท่านผู้นำเจียง ไคเชกนั้นยังไปจับแน่นภาพวาดพาฝันถึงสหรัฐอเมริกาดินแดนแห่งเสรีภาพที่เขาได้ชมเคียงข้างกับโยชิโกะ แต่เดิมนั้นเขามีความใฝ่ฝันถึงอเมริกาตามที่เขาได้ยินมาจากโทรุในตอนเด็กว่า “America itself—it’s a country founded on principles, on personal freedom.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 23) นั่นเป็นภาพฝันถึงเสรีภาพส่วนบุคคลที่เขาอยากไปให้ไกลจากครอบครัวนี้ ไปให้

ไกลจากบ้านแห่งนี้ แต่ภาพฝันนั้นก็เป็นที่มาของตอนแห่งเสรีภาพที่มีแต่ตัวเขาอยู่เพียงคนเดียว ในการดูหนังกับโยชิโกะครั้งนี้ภาพฝันนั้นได้แปรเปลี่ยนเป็นภาพฝันแสนหวานถึงเสรีภาพที่มีตัวเขาและโยชิโกะอยู่เคียงข้างด้วยกัน ภาพใบหน้าประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่ถูกสลักบนภูเขารัชมอร์ได้สื่อถึงอิสรภาพอันยิ่งใหญ่บนจอภาพยนตร์แต่ดูเป็นสิ่งที่หวั่นไหวยิ่งขึ้นด้วยระดับความใกล้ชิดทางกายที่ซาบูโร่บรรยายไว้ว่า “it was because my elation at having Yoshiko here beside me at last, so close that I could hear her gasp and feel the movement of her elbow as she brought her hand to her mouth in surprise” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 62) ได้ชักนำความใกล้ชิดทางใจที่ทำให้เขารู้สึกปิติถึงโชคที่ความปรารถนาของเขาได้เป็นจริงแล้วทั้งในการได้มาดูลงอเมริกันพร้อมกับโยชิโกะหลังจากที่เธอเคยพูดถึงในสมัยเด็ก ทั้งการได้เห็นหน้าเธอสักทีหลังจากเฝ้ารอคอยมานาน และในการได้เห็นสถานที่ยิ่งใหญ่ถึงการเหนือที่ใดในโลกนี้อย่างภูเขารัชมอร์ ความสุขน่ายินดีที่เขาประสบในห้วงยามนั้นได้ชักนำให้เขาหันไปกระซิบกับโยชิโกะว่าเขาอยากไปยังที่แห่งนั้น ภาพความฝันแสนหวานได้แปรเปลี่ยนเป็นแรงผลักดันให้เขาสอบชิงทุนเพื่อหนีไปจากแรงกดดันทั้งในพื้นที่ครอบครัว และในพื้นที่สาธารณะ ซาบูโร่ต้องการอิสระที่จะเติบโตและดำรงอยู่ได้อย่างเสรีไปพร้อมกับโยชิโกะผู้หญิงที่เขาจะรักไปตลอดชีวิต นั่นเป็นความปรารถนาของเขาและเธอที่ทั้งสองจะมีชีวิตที่ดีขึ้นไปพร้อมกับความอิสระ ดังคำกล่าวก่อนจากลาของโยชิโกะภรรยาสาวที่กำลังตั้งครรถ์อ่อนๆ ของเขาว่า “We’ll have a better life. We’ll be free—” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 87) นั่นคือคำอำลาตอนที่เขาจะไปอยู่ที่นั่น อเมริกาดินแดนที่เป็นสัญลักษณ์และภาพแทนแห่งเสรีภาพ แต่การได้มาซึ่งเสรีภาพที่ซาบูโร่ใฝ่ฝันและพุ่งเป้าไปให้ถึงนั้น ก็เต็มไปด้วยอุปสรรคบีบบังคับเขารอบด้านไม่ว่าจะเป็นเงื้อมเงาเผด็จการที่ตามหลอกหลอนเขาไปถึงที่อเมริกา แยกพันธนาการที่เรียกว่าครอบครัว รวมถึงความเป็นคนอพยพพลัดถิ่นในอเมริกาอีกด้วย

หากเราพิจารณาจากการเข้าสอบชิงทุนไปอเมริกาของซาบูโร่ให้ดีแล้ว เราจะเห็นร่องรอยปริแตกทางประวัติศาสตร์ที่ด้านหนึ่งเป็นฝันร้ายที่คอยหลอกหลอนซาบูโร่ในฐานะชาวไต้หวัน ที่รู้สึกปั่นป่วน “My stomach churned with nervous energy” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 85) เมื่อเขาเข้าสู่สนามสอบซึ่งเต็มไปด้วยร่องรอยความรุนแรงตกค้างในสถานที่ซึ่งเคยเป็นที่ประชุมเรียกร้องเสรีภาพของชาวไต้หวันต่อคณะจีนชาตินิยมหลังเหตุการณ์ 228 แต่กลับจบลงด้วยการสังหารหมู่คณะกรรมการเรียกร้องเสรีภาพ อาการท้องปั่นป่วนจึงอาจมองว่าเป็นได้ทั้งความตื่นเต้นในการเข้าสอบชิงทุนไปอเมริกา หรืออาจเป็นการรับรู้ถึงประวัติศาสตร์ความรุนแรงตกค้างที่ส่งผลถึงความรู้สึกมวนท้องทางกาย อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่งประวัติศาสตร์ความรุนแรงนี้ก็

แรงผลักดันให้เขาเดินบนเส้นทางความฝันเพื่อไปจากที่แห่งนี้ “In the same hall where a plea for democratic representation had ended in massacre, my pencil moved, deliberate and unstoppable as a locomotive, across the paper. I can go. I will go. I’ll go to the United States of America” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 86) ครั้นมาถึงสหรัฐอเมริกาดินแดนที่เขาคิดว่าเขาจะปลอดภัยจากอิทธิพลของเผด็จการของคณะจีนชาตินิยม เขากลับพบว่าเงื้อมเงาเผด็จการคณะจีนชาตินิยมได้ตามติดเขามาเป็นเงาตามตัวด้วย เจ้าหน้าที่รัฐของคณะจีนชาตินิยมได้แฝงตัวเข้ามาในอเมริกาเพื่อคอยสอดส่องควบคุมการกระทำของชาวไต้หวันที่ย้ายอเมริกาด้วยเช่นกัน ครั้งแรกที่ซาบูโร่รู้ตัวว่าเขายังไม่อาจหลีกเลี่ยงหนีอำนาจเผด็จการจากไต้หวันพ้น ปฏิกริยาทางกายของเขาแสดงออกให้เราเห็นอย่างชัดเจนว่า “My stomach clenched, and I felt, redoubled, that strange sense of limbo, of unreality.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 99) นั่นทำให้เราเห็นว่าการมาถึงอเมริกาของซาบูโร่ก็ไม่ได้ทำให้เขามีอิสระเสรีภาพอย่างที่เขาคาดฝันไว้สักเท่าใดนัก บ่อยครั้งในการดำเนินเรื่องช่วงครึ่งหลัง เราจะเห็นเจ้าหน้าที่รัฐของคณะจีนชาตินิยมผลุบๆ โผล่ๆ อยู่เบื้องหลังตลอดการเล่าเรื่องที่ซาบูโร่พยายามหลบเลี่ยงที่จะไม่มีปฏิสัมพันธ์กับพวกเขา

ดังเห็นได้จากฉากที่ซาบูโร่กำลังจะเดินกลับที่พักที่ชื่อว่า “ฟอร์โมซาน คลับ” (Formosan Club) ซึ่งเป็นคลับเล็กๆ ที่บริหารโดยกลุ่มการเมืองที่สนับสนุนเสรีภาพของไต้หวัน ในขณะที่เขากำลังเดินกลับที่พัก สายตาเขาเห็นเจ้าหน้าที่รัฐของคณะจีนชาตินิยมกำลังเดินด้อมๆ มองๆ อยู่ที่ฟอร์โมซาน คลับ ทำให้เขาปลีกตัวหลบออกมาให้พ้นสายตา เมื่อหลบพ้นแล้วเขาก็จะกลับเข้าที่พัก ปรากฏว่าฟอร์โมซาน คลับถูกปิด นั่นทำให้เขาไม่อาจกลับเข้าที่พักได้ เขาจึงเดินร่อนเร่ไปทั่วเมืองด้วยความทุกข์ลัดดกสุมใจหลังจากได้ทราบว่าโยชิโกะล้มป่วยเป็น วัณโรคและลูกชายของเขา ไค หมิง (Kai-ming) ล้มป่วยประสบชะตากรรมเดียวกับเขาเมื่อเขายังเด็ก แต่แล้วราวกับชะตาเล่นตลกที่ทำให้เขาเดินไปเจอร้านอาหารญี่ปุ่นร้านหนึ่งที่เจ้าหน้าที่คณะจีนชาตินิยมกลุ่มนั้นนั่งทานอาหารอย่างสุขสำราญกับคาซุโอะพี่ชายคนโตของเขา บังเกิดเป็นความเดือดดาลที่ทำให้เขาชิงชังครอบครัวของเขาเข้าไปอีก “The sight of Kazuo dining on fine food and sipping sake while my stomach was empty and Yoshiko succumbed to tuberculosis at home enraged me to no end” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 142) นั่นเกือบจะเป็นฟางเส้นสุดท้ายที่เขามีต่อครอบครัวของเขาที่ไต้หวัน ตลอดเวลาหลังจากซาบูโร่ย้ายอเมริกา เรายังเห็นการกระทำของครอบครัวเขาที่เกาะเขาเกินหวังให้เขาสร้างความมั่งคั่งให้กับครอบครัวด้วยการอ้างโวหารความกตัญญูรับผิดชอบต่อ

ครอบครัว แต่กลับสะสมเงินทองให้คาซุโอะมาเที่ยวเตร่ดื่มกินที่อเมริกา และปล่อยให้ภรรยาและลูกเขาอยู่อย่างเจ็บป่วย

5.1.4 บ้านอยู่หนใดที่ใจเพรียกหา

จากเหตุการณ์นี้เราจะเห็นว่า ภาพลักษณ์ครอบครัวของซาบุโร่แปรเปลี่ยนและกลืนกลายความหมายไปจนแทบจะเป็นหนึ่งเดียวกับความเปราะบางทางการเงินที่ปกครองได้หัวนอนในขณะนั้น การผสมกลมกลืนความหมายกันระหว่างครอบครัวและความเป็นชาตินี้ปรากฏในกระแสเสียงความเดือดดาลของซาบุโร่ระหว่างร่ำเรียนด้วยความขมขื่นว่า “Yet it was my own people who had beaten me down so that I might abandon my own wife and child—my mother, my father, my brother, and Generalissimo Chiang” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 140) ในคำพูดนี้เราจะเห็นภาพเชิง โศกในในฐานะผู้นำชาติถูกดึงลงมาอยู่ในระนาบเดียวกับความใกล้ชิดของครอบครัวซาบุโร่ อยู่เคียงข้างแม่ พ่อ และพี่น้องของเขาในฐานะพ่อแห่งชาติ ในฐานะครอบครัวเดียวกันที่ควรจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หากแต่กลับทำร้ายคนที่เขารัก และแย่งชิงสิ่งมีค่าของเขาไปในนามครอบครัว ในนามชาติ นั่นก็ยิ่งตอกย้ำภาพลักษณ์การที่ความเป็นจีนเข้ามาหาประโยชน์จากไต้หวันไปอีกคราหนึ่ง และหลังจากจากตอนนี้เป็นต้นไป ความเป็นครอบครัวที่ซาบุโร่สองจิตสองใจจะชิงชังหรือให้ความรักอยู่นั้น ได้มีความหมายเกาะเกี่ยวกับความเป็นจีนชนิดนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อย่างไรก็ตามผลพวงความเดือดดาลของซาบุโร่ที่โทรกลับไปยังไต้หวันด้วยความโกรธให้แม่ของเขาพาภรรยาเขาไปหาหมอนั้นสัมฤทธิ์ผลพร้อมกับความตั้งใจอย่างแน่วแน่แล้วว่า เขาจะต้องเรียนให้จบโดยไวและพาโยชิโกะมาอเมริกาให้ได้ แต่ความตั้งใจของซาบุโร่นั้นก็ไม่ได้ง่ายดาย หากมีแต่ความลำบากอยู่เต็มไปหมด เมื่ออเมริกาจะเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยคำสัญญาถึงเสรีภาพและความสุข แต่คำสัญญานั้นก็จอมปลอมและเลือกปฏิบัติกับผู้อพยพเช่นซาบุโร่ไม่แพ้ที่เกาะไต้หวัน แม้จะเป็นไปอย่างแนบเนียนจนไม่อาจสังเกตได้ง่ายดายก็ตามที การเลือกปฏิบัตินั้นปรากฏเป็นความท้าทายให้ซาบุโร่ได้พิสูจน์ตัวเอง ว่าเขามีความสามารถเหมาะสมจะผ่านการทดสอบเพื่อเป็นอเมริกันชนหรือไม่ ทั้งรูปแบบการใช้ชีวิตเยี่ยงอเมริกันชนที่วันหยุดต้องไปปีนเขา ตกปลา ซึ่งเขาผ่านการทดสอบการใช้ชีวิตแบบนี้มาด้วยความขยัน เขาไปปีนเขากับกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยที่กำลังตัดสินใจว่าจะเรียนทางสายการแพทย์ตามที่ครอบครัวเขาต้องการ หรือจะไปสายวิศวกรตามความฝันของเขาเอง การปีนเขาของเขาเป็นการปีนเขาด้วยงบประมาณของนักเรียน

ทุนที่ไม่มีความพร้อมในการเตรียมอุปกรณ์ใดๆ มาตัวเปล่าแต่ดูเหมือนว่าชาวอเมริกันที่ชวนเขามา นั้นจะไม่รอเขาแต่อย่างใดเลย คงเป็นไปตามห้วงคำนึงที่เขาคิดว่า “I wished they would wait for me, but no one waited in America, it seemed. I was forever chasing people—Ni Wen-chong, Gleason, Beck.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 122) การเป็นคนอพยพในต่างแดนคือการไล่ตาม คนในดินแดนนั้นไปในทิศทางเดียวกัน แม้จะช้ากว่ายากลำบากกว่า หรือได้รับการดูถูกเป็นตัวละคร มากกว่าดังที่เขาคิดขณะนอนนอกเต็นท์อย่างอับอายว่า “Inside those tents, I knew, everyone was laughing. I was nothing but an amusement for these people, all snug in their tents, laughing at the funny Japanese, Korean, Indian, or whatever they thought I was.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 124) นั่นคือการเลือกปฏิบัติที่กลายเป็นการทดสอบว่าชาบูโรจะทนและสู้เพื่อดำรงอยู่ในอเมริกาได้หรือไม่

ยิ่งไปกว่านั้นบททดสอบสำคัญที่สุดของชาบูโรก็คือการเรียนให้จบดังที่เขาคาดหวังไว้ แต่มาตรฐานการสอบนั้นก็เต็มไปด้วยการเลือกปฏิบัติที่ทาราวิกจะให้ความหวังที่เติมเต็มความฝันของชาวต่างชาติว่า คุณจะเป็นคนแรกที่ผ่านการทดสอบโหดหินที่มีแต่อเมริกันชนเท่านั้นที่ผ่านได้ ดังคำที่อาจารย์ชาวอเมริกันพูดให้ความหวังกับชาบูโรว่า “Chia-lin, I said no foreigner’s ever done it. That doesn’t mean you can’t.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 123) หรือที่เขาได้รับคำแนะนำจากชาวไต้หวันที่ยังอเมริกา ก่อนเขาว่า “You have to pass the qualifying exam before you do your thesis, and no Taiwanese or Mainlander has ever passed it here. Though I suppose you could” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 160) ความยากลำบากในอเมริกาที่ชาบูโรพบเจอนั้นอาจไม่ใช่ความยากลำบากที่เป็นจริงๆ หากเป็นชาวอเมริกันผิวขาว แต่นี่เป็นเรื่องเล่าความยากลำบากที่เหล่าบรรดาผู้อพยพรุ่นแรกล้วนประสบพบเจอกับการเลือกปฏิบัติให้ยากและท้าทาย หากผ่านบททดสอบนี้ผู้อพยพคนนั้นก็จะได้กลืนกลายเป็นชาวอเมริกันชนไป หรือกล่าวได้ว่าการเอาชนะอุปสรรคที่ขวางทางได้นั้นกลายเป็นเครื่องพิสูจน์ความสามารถและพิสูจน์ตัวตนดังที่ชาบูโรยึดถือไว้ว่า “Perhaps the only thing that matters is what we do in America” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 160)

ท้ายสุดแล้วแม้ชาบูโรจะพิสูจน์ตัวตนตามหนทางแบบอเมริกันชน ตามความฝันแบบอเมริกันจนสามารถพาโยชิโกะและไคหมิงมายังอเมริกาได้แล้วก็ตาม ทุกอย่างเลวเต็มไปด้วยกลิ่นของชีวิตชีวาและเปี่ยมล้นด้วยความสุขที่กำลังจะมาถึงตามคำสัญญาของฉากความฝันในโรงหนังที่

มีเขาอยู่เคียงข้างกับโยชิโกะ ภาพฝันกลายเป็นฉากความจริงของการพบกันเมื่อโยชิโกะมาถึงอเมริกาว่า “we embraced... She was slight in my arms, soft and vital, her breaths quicker than I remembered. I clutched her hard. I couldn’t believe I had almost lost her. My nose in her hair, I smelled peach blossoms, the scent of life.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 183) ทุกสิ่งอย่างล้วนเต็มไปด้วยกลิ่นของชีวิตครอบครัวที่พร้อมจะสร้างบ้านใหม่ของตนอย่างเสรีที่กำลังจะเริ่มต้นขึ้น แต่แล้วความเป็นชาติ ความเป็นครอบครัวที่เรียกขานซาบรุโร่ไปสู่การ(ถูก)ปกครอง สร้างตัวตนเขาให้ปรากฏขึ้นในนามซาบรุโร่/ตง ไช่หลินดูจะไม่ยอมปลดปล่อยให้เขาเป็นอิสระ หากแต่กลับพันนาการรัศมีตรงเขาด้วยคำว่ากตัญญูรู้คุณและหน้าที่ต่อครอบครัว แม้เขาจะได้ตัดสัมพันธ์กับพี่น้องและแม่ไปบางส่วนตั้งแต่เหตุการณ์คราวโยชิโกะล้มป่วยแล้ว คงมีแต่พ่อของเขาผู้เป็นตัวแทนของอำนาจความเข้มแข็งที่เขาอยากที่จะพิสูจน์คุณค่าตัวตนให้พ่อเขายอมรับ

ภาวะลูกคนที่สามในครอบครัวของซาบรุโร่ซ้อนทับไปกับการเป็นเด็กกำพร้าแห่งเอเชียของไต้หวัน ที่กระหายอยากการได้รับการยอมรับในสายตาผู้อื่น สำหรับซาบรุโร่แล้วการได้รับการยอมรับจากพ่อของเขาเป็นความปรารถนาหนึ่งเดียวที่ทำให้เขายังไม่ตัดสัมพันธ์กับครอบครัวที่ไต้หวัน ดังนั้นแล้วการที่พ่อของเขาบินมาเยี่ยมเขาถึงอเมริกาจึงเป็นหนทางในการพิสูจน์ตัวตนของเขาซึ่งที่เราลอบมองเห็นร่องรอยความปรารถนาที่เขาอยากเผชิญหน้าอยู่กับพ่อได้ลงๆ ในฉากการต้อนรับพ่อเขาสู่อเมริกาได้ว่า “We had never been alone for all my childhood except when I faced him in his armchair. Someone else had always been in the way—my siblings, my cousins, his colleagues, Nationalist agents, soldiers.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 191) นั่นคือร่องรอยความปรารถนาของซาบรุโร่ที่ต้องการได้รับการยอมรับและความรักจากพ่อของเขา แต่นั่นก็เป็นเพียงภาพความปรารถนาในความฝันเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงแล้วการกระทำของพ่อของเขาก็ไม่ต่างอะไรกับการที่ชาวจีนบุกกรุกเข้าไปสู่เกาะไต้หวันในนามความเป็นครอบครัว และสูบเอาความมั่งคั่งออกไป ในการมาเยือนอเมริกาครั้งนี้พ่อของเขาก็ทำตัวไม่ต่างอะไรไปจากปลิงดูดเลือดหรือหมูจินจอมละโมภเลย ดังที่เราเห็นในฉากการเผชิญหน้าแตกหักกว่าการระเบิดอารมณ์แตกหักของซาบรุโร่ยอมถูกมองจากสายตาพ่อเขาว่าเป็นการกระทำอกตัญญูต่อพ่อตัวเอง หากเป็นเขาคงเดิมที่ยังยึดถือคุณค่าความกตัญญูต่อครอบครัวคงไม่กล้าขัดใจ หากแต่เขาในตอนนี้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตตามวิถีทางแบบอเมริกันชนแล้ว คำตอบของเขาเลยกลายเป็นการจ้องมองกลับอย่างแข็งจันต่อสายตาจอมบงการชีวิตของพ่อเขา “I met his glare. The eyes were fearsome—black, unwavering. I had never stared back at them before. I had been too afraid.” (Julie Wu *The*

Third Son, 2013: 199) ในวินาทีที่เขาสบสายตากับพ่อ ชานูว์ก็ตระหนักได้แล้วว่าตลอดชีวิตเขาล้วนตกอยู่ในกำมือของพ่อเขาที่คอยลิดขิดชักนำบรรดาลูกๆ ให้ไปในทิศทางที่เขาต้องการตลอดมา แต่ราวกับสายสัมพันธ์สุดท้ายที่เชื่อมต่อเขาไว้กับพ่อครอบครัว และความเป็นชาติได้ขาดสะบั้นลง ในการกระทำจ้องมองกลับอย่างทำทนาย และกล่าวคำอำลาเพื่อปกป้องเสรีภาพของตัวเองในการไม่ยอมทำตามคำสั่งพ่อเขาอีกต่อไปว่า “Personal freedom...In America, it’s valued higher than life.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 199)

แต่ความพยายามจะปลดแอกตัวเองออกมาจากความเป็นชาติความเป็นครอบครัวก็สายเกินแก้ไปแล้ว ผลของการเพียรพยายามประนีประนอมกลับไปเป็นลูกคนโปรดจากลูกคนชังของชานูว์ กลับยังผลให้โยชิโกะที่กำลังท้องอ่อนๆ ต้องเหียวไปเหียวมาขึ้นรถลงรถตลอดเวลาที่พ่อของเขามาเยี่ยมทำให้ร่างกายของเธอแบกรับภาระอย่างหนักจนต้องคลอดก่อนกำหนด นั่นเป็นสิ่งที่เธอในฐานะแม่รู้ดีที่สุด “I know why. Because I have to get in and out of a car, all over everywhere... I’m mother, I know...Backseat all the time. Squeeze a bag, it break.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 201) ลูกที่กำลังจะเกิดในอเมริกา ลูกที่เกิดในดินแดนแห่งเสรีภาพกลับไม่ได้มาเกิด เกิดเป็นความสูญเสียบาดลึกลงไปใจของทั้งครอบครัวที่ไม่อาจเอื้อนเอ่ยความเสียใจต่อสิ่งที่สูญเสียออกมาได้ เป็นความเจ็บปวดที่ฝังลึกแต่ปรากฏเพียงแค่คำกล่าวผ่านๆ เพื่อกลบฝังความเจ็บปวดว่า “Our baby boy lived for a day, tiny and gasping, a ghastly translucent pink, the size of a trembling kitten. We didn’t have the heart, or the money, for a funeral.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 205) ประโยคไว้อาลัยถึงเด็กที่ยังไม่มาเกิดมีเพียงเท่านี้ในบทสรุปสุดท้ายของนวนิยายเรื่องนี้

และในบทสรุปท้ายของนวนิยายเรื่องนี้ เราจะเห็นครอบครัวสามคนพ่อแม่ลูกนั่งเรือตกปลา กัน ภาพนั้นเมื่อมองดูเข้าไปแล้ว แลดูจะเป็นภาพครอบครัวแสนสุขสันต์ แต่ภายใต้ภาพความสุขสันต์นั้นได้ซ่อนแฝงความทรงจำบาดแผลเอาไว้เบื้องหลัง เมื่อลูกที่ยังไม่มาเกิดและกำลังจะเกิดได้ตายไปเสียก่อน ลูกที่ตายไปในฐานะผู้สืบทอดและอนาคตของความเป็นอิสระเสรีในดินแดนภาพฝันแห่งเสรีภาพอย่างอเมริกากลับไม่ได้ถือกำเนิดขึ้น มีหน้าซ้ำต้นเหตุของการตายก็ยังคงมาจากการมาเยือนของพ่อของชานูว์ ซึ่งกลายสภาพเป็นภาพตัวแทนของอำนาจความเป็นชาติและความเป็นครอบครัวที่เข้ามาฉุดรั้งชานูว์ไว้ เราอาจอ่านจากการตายของเด็กที่ยังไม่มาเกิด หรือยังมาไม่ถึงนี้ ในเชิงภาพอุปมานิทัศน์ถึงสภาพความเป็นอยู่ของไต้หวัน ได้ว่า จีนได้ฉุดรั้งและคร่าชีวิตหรือภาวะความเป็นเสรีภาพของไต้หวันไป ทิ้งให้ไต้หวันต้องอยู่กับบาดแผล ต้องติดอยู่ในระหว่างบาดแผล

และชีวิตที่ต้องเดินต่อไป ในฉากจบของการตกปลาแสนสุขนี้ ชานูว์ร้องเพลงอย่างเสรีเพราะเขามีความสุข “I sang, because my heart was free. The sky clears after the rain; fish fill the harbor. We are the happiest couple in the world. Today’s reunion warms our hearts. We need never repair the broken net again.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 212) แต่เมื่อเรามองพิจารณาให้ดีแล้วนี่เป็นเพียงภาพความสุขปลอมประโลมใจ หรือเป็นการร้องเพลงเพื่อให้ตัวเองรู้สึกสุข มากกว่ามีความสุข จึงร้องเพลง เป็นการบังคับให้รู้สึกถึงความสุขที่เต็มไปด้วยความทรงจำบาดแผลที่ย้ำเตือนให้ตัวละครต้องมีชีวิตต่อไป เมื่อพิจารณาบทบาทของเพลงพื้นบ้านได้หวน ‘Repairing the Fisherman’s Net.’ ที่ชานูว์ร้องให้ดี เราจะพบว่าเพลงนี้ถูกใช้เป็นเพลงในการปลุกใจในเหตุการณ์ 228 “Looking at the net, my eyes redden—such a hole! I want to repair it but have not a thing . . . Who knows my pain? If we let it go today, our future is hopeless.” (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 41) ซึ่งโทฤกษ์พุดว่านี่เป็นเพลงพื้นบ้านได้หวนเพียงเพลงเดียวที่มีความสุขเพราะในท้ายที่สุดแล้วเหล่าปลาได้รับการซ่อมแซมและไม่ขาดอีกต่อไป แต่นั่นเป็นความสุขจริงหรือในเมื่อในฉากเหตุการณ์ 228 ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นผู้กลายเป็นหนึ่งในเหยื่อเหตุการณ์ 228 จากการตั้งคณะกรรมการเรียกร้องการปกครองอิสระให้กับไต้หวันได้กล่าวถึงเพลงนี้ในเชิงตั้งคำถามว่า “Happy?” ดังนั้นแล้วเพลงในตอนจบจึงไม่ใช่ความสุขสวยงาม หากแต่เป็นเพลงที่สะท้อนถึงความสุขตามสภาพเท่าที่ชีวิตที่เต็มไปด้วยประสบการณ์ความทรงจำบาดแผลให้เรามีชีวิตอยู่ต่อไปได้ ดังที่ชานูว์ได้ย้อนคิดถึงประสบการณ์การก้าวผ่านช่วงวัยมาถึงช่วงเวลาที่เขาตกปลาอย่างเป็นสุขระคนเศร้าในบทสุดท้ายว่า

One cannot truly start anew. Our little canoe was full with the memories of those who had died and those we had left behind...They were, together with the sights and sounds, the smells and tastes, the joy and the bitterness of our lives in Taiwan, grown into the very core of our nervous systems. They formed the reference points of all that we were now and all that we would ever experience. We felt their loss every day. But still I pushed my paddle through the New World water, sparkling and cold, and somehow we went along (Julie Wu *The Third Son*, 2013: 211)

กระนั้นก็เป็นที่น่าสังเกตว่าช่วงเวลาในเรื่องจบลงที่ปีค.ศ. 1962 แต่ในเวลาต่อมาไม่นานนัก ในปีค.ศ. 1971 ได้หวนในฐานะประเทศที่สูญเสียตำแหน่งที่นั่งในสหประชาชาติและความสัมพันธ์ทางการทูตให้กับจีน เนื่องด้วยการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา ดังนั้นแล้ว เดอะ เวิร์ด ชัน จึงเป็นนวนิยายที่เราสามารถมองความสัมพันธ์ในระดับประสบการณ์ของปัจเจก ผู้อพยพรุ่นที่หนึ่งเชื้อสายไต้หวัน ที่ คิ่นรอนจะมีอิสรภาพในอเมริกาแทบไปกับความทรงจำบาดแผลของไต้หวันได้อย่างพอเหมาะทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งว่าเสรีภาพของไต้หวันไม่เคยดำรงอยู่อย่างปลอดภัยในโลกใบนี้ เป็นมรดกความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา กับจีนแผ่นดินใหญ่จวบจนถึงปัจจุบัน

นวนิยาย เดอะ เวิร์ด ชัน เลือกใช้การเล่าเรื่องแบบนวนิยายก่อรูปอัตลักษณ์ เพื่อชี้ให้เห็นการเติบโตของตัวละครแทบไปกับการเจริญเติบโตของไต้หวัน โดยมุ่งสู่เสรีภาพอันสมบูรณ์ซึ่งท้ายสุดแล้วไม่อาจบรรลุถึงเสรีภาพได้อย่างคาดหวัง หากเพียงแต่ติดอยู่ระหว่างกลางความเป็นเสรีและพันธนาการจากอดีตที่หล่อหลอมอัตลักษณ์จนอยู่ภายใต้ความคลุมเครือ และยังส่งผลต่อปัญหาอัตลักษณ์ทางการเมืองในปัจจุบันของไต้หวันด้วย โดยการนำเสนอปัญหาดังกล่าวของไต้หวันในลักษณะที่อิงแอบไปกับเรื่องเล่าแบบ การก้าวข้ามช่วงวัย ที่แทบเรียกได้ว่าเป็นเรื่องราวชีวิตปัจเจกในยุคสมัยการเปลี่ยนผ่านของไต้หวันนั้น ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของความเป็นไต้หวันดังเห็นจากสภาพความเป็นบุคคลสองชื่อของตัวละครเอก นั่นคือสภาพความคลุมเครือที่ไม่อาจเลือกได้ว่าอัตลักษณ์ของไต้หวันจะอิงแอบกับญี่ปุ่นหรือจีน หรือควรรวมทั้งสองด้าน อีกทั้งตัวละครเอกยังฝึกฝนไล่ตามความฝันแบบอเมริกันซึ่งมีจุดมุ่งหมายไปสู่เสรีภาพ เราอาจอ่านการไล่ตามความฝันดังกล่าวควบคู่ไปในระดับของการเมืองในไต้หวันได้ว่า นั่นคือความฝันและความหวังที่จะเห็นการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยในไต้หวัน หรืออาจกล่าวได้ว่าความมุ่งหมายสู่เสรีภาพนั้นเป็นการสืบทอดจิตวิญญาณของเหตุการณ์การลุกฮือของประชาชนไต้หวันในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947

ถึงแม้ในนวนิยายจะไม่ได้นำเสนอภาพเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์มากนัก และปรากฏอยู่เพียงไม่กี่บทให้ผลของความรุนแรงของเหตุการณ์นั้นเป็นเพียงบริบทพื้นหลังทางประวัติศาสตร์ให้ตัวละครได้เผชิญผ่าน แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความทรงจำบาดแผลและความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 ที่เกิดขึ้น แม้จะปรากฏอย่างเจือจางในระดับตัวบท แต่ก็ได้ส่งผลกระทบเป็นการสะท้อนภาพความทุกข์ทนอดอัดของตัวละครในพื้นที่บ้านและครอบครัวแทบไปกับความรุนแรงจากเหตุการณ์ 228 รวมถึงการพยายามคิ่นรอนไปตามหาบ้านในแผ่นดินอื่นก็ล้วนมีเหตุผล

ผลักดันจากความทรงจำบาดแผลของไต้หวันนี้ทั้งสิ้น และถึงแม้โดยความมุ่งหมายส่วนตัวของตัวละครเอกจะเป็นการพาครอบครัวอพยพและสร้างตัวขึ้นใหม่ในสหรัฐอเมริกาตามแบบฉบับเรื่องเล่าของผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นแรกก็ตามที แต่เราก็สามารถอ่านความทรงจำบาดแผลที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันจากตัวละครดังกล่าวได้ว่า ความทรงจำบาดแผลของไต้หวันซึ่งเป็นจุดแตกหักของอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันถูกผสานหลอมรวมเป็นแรงผลักดันในการก่อรูปอัตลักษณ์ของตัวละครเอกตลอดทั้งเรื่องนั่นเอง

5.2 เดอะ ทูทูเอท เลกาซี มรดกความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และ บาดแผลสามัญของผู้อพยพพลัดถิ่นชาวไต้หวัน

เดอะ ทูทูเอท เลกาซีเป็นนวนิยายของเจนนิเฟอร์ เจ. โชว์ นักเขียนอเมริกันเชื้อสายจีนผู้แต่งงานกับชาวอเมริกันเชื้อสายไต้หวัน เธอได้รับแรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้จากการได้ไปเที่ยวพร้อมกับครอบครัวที่ไต้หวัน ระหว่างการไปเยือนไต้หวันเธอได้รับฟังประสบการณ์เปี่ยมอารมณ์บาดลึกของบรรดาญาติๆ ที่พากันเล่าเรื่องราวชีวิตในช่วงเวลาอันมืดมนของประวัติศาสตร์ไต้หวัน เธอรู้สึกซึ้งลึกซึ้งติดค้างไปกับการสังหารหมู่หลังเหตุการณ์ 228 รวมไปถึงการประกาศใช้กฎอัยการศึกสร้างความหวาดกลัวหรือที่เรียกถึงช่วงยุคสมัยนั้นว่าไวต์ เทอร์เรอร์ อันนำไปสู่การกดปราบประชาชนไต้หวันมาอย่างยาวนาน ผลของการเก็บจำความลับอันแสนเจ็บปวดของเหตุการณ์เหล่านี้ไว้ และบาดแผลเหล่านี้จะรั่วไหลไปยังคนรุ่นหลังได้ไหม นั่นคือสองคำถามสำคัญที่เป็นความคิดตั้งต้นของนวนิยายเรื่องนี้ (Chow "An Interview with Jennifer J. Chow, Author of the 228 Legacy", 2014) ด้วยความคิดดังกล่าวทำให้ทิศทางของนวนิยายเรื่องนี้เลือกที่จะสำรวจบาดแผลทางจิตใจและผลกระทบของเหตุการณ์ 228 ที่ซ่อนอยู่ลึกๆ ในชีวิตประจำวันของบรรดาตัวละครผู้อพยพพลัดถิ่นเชื้อสายไต้หวันแต่ละรุ่นแทนที่จะให้ความสำคัญกับรายละเอียดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในขณะนั้น อีกทั้งด้วยประสบการณ์ในการเรียนปริญญาโทด้านสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ทำให้เธอได้คลุกคลีกับการดูแลผู้สูงอายุนานนับปี ยังผลให้เธอสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ความยากลำบากในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงอุปสรรคการสื่อสารระหว่างรุ่นในงานของเธอรวมไปกับความทรงจำบาดแผลที่คนแต่ละรุ่นแบกรับเอาไว้ด้วยได้อ่านน่าสนใจ

นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในปีค.ศ. 2013 มีเนื้อหาวาดด้วยชีวิตของผู้หญิงสามรุ่นในครอบครัว “หลู” (Lu) ผู้อพยพพลัดถิ่นชาวไต้หวันในสหรัฐอเมริกา ซิลค์ (Silk) ผู้อพยพชาวไต้หวันรุ่นแรกมายังอเมริกาโดยแบกรับความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ไว้แต่เพียงผู้เดียว ลิซ่า (Lisa) ผู้อพยพชาวไต้หวันรุ่นที่ 2 ผู้ต้องแบกรับแรงกดดันจากการทำงานในอเมริกาไปพร้อมกับความสัมพันธ์ร้าวฉานไม่ลงรอยกับแม่ของเธอและยังต้องเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวผู้เป็นที่พึ่งที่แลดูจะพึ่งพาไม่ค่อยได้เสียเท่าใดนักให้กับแอ็บบี้ (Abbey) ลูกสาวของเธอ แอ็บบี้ในฐานะผู้อพยพชาวไต้หวันรุ่นที่สามที่ไม่อาจเป็นหนึ่งเดียวกับสังคมอเมริกันในโรงเรียนได้ เป็นผู้อยู่ระหว่างความเป็นอเมริกันและความเป็นไต้หวัน และยังเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างแม่ของเธอและอาม่า (ยาย) ของเธอ เรื่องราวเริ่มต้นขึ้นเมื่อลิซ่าถูกไล่ออกจากงาน ในสภาวะตกงานเช่นนั้นเธอจับผิดจับผลูได้เป็นคนดูแลชายสูงวัยผู้อพยพชาวจีนนามว่า แจ็ค (Jack) ผู้ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานภารโรงในโรงเรียนของแอ็บบี้ ด้วยภาวะที่เธอขาดพ่อมาตั้งแต่เด็กทำให้เธอยึดถือว่าแจ็คเป็นเสมือนตัวแทนของพ่อที่เธอไม่เคยมีมาก่อน จนเธอนำพาแจ็คไปหาซิลค์แม่ของเธอ แต่แล้วการปรากฏตัวของแจ็คได้ไปสะกิดความทรงจำบาดแผลที่ถูกกลบฝังของซิลค์จนเธอต้องออกปากไล่แจ็คไป แม้แจ็คพยายามจะขอโทษซิลค์เท่าใด เธอก็ยังไม่ยอมยกโทษให้เขาหรือปรึกษาใครกับลูกหลานของเธอ จนกระทั่งเธอตรวจพบว่าเธอเป็นมะเร็งปอด ความป่วยไข้ของเธอทำให้เธอเสียศูนย์จนยอมเปิดใจเล่าความทรงจำบาดแผลของเธอให้ลูกหลานเธอฟัง นั่นคือมรดกความทรงจำบาดแผลที่เธอแบกรับไว้แต่ผู้เดียวไม่ยอมส่งต่อให้เป็นภาระแก่ลูกหลาน แต่การเปิดปากเล่าบาดแผลของเธอกลับทำให้เธอได้เป็นอิสระมากขึ้นและได้ใกล้ชิดกับลูกหลานของเธอยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าแท้จริงแล้วเดอะ ทูทูเอท เลกาซีคือเรื่องราวของความสัมพันธ์การเยียวยาบาดแผลผ่านการแบ่งปันส่งต่อความทรงจำบาดแผลระหว่างรุ่นในครอบครัวนั่นเอง

5.2.1 โครงสร้างเรื่องเล่าและบาดแผลของคนสามัญ

โครงสร้างเรื่องเล่าของเดอะ ทูทูเอท เลกาซีนั้นเล่าผ่านมุมมองความคิดของตัวละครทั้งสี่ตัว คือ ซิลค์ ลิซ่า แอ็บบี้ และแจ็คสลับไปสลับมา แต่ละบทผู้อ่านจะได้รับรู้อารมณ์ความรู้สึกและความคิดของตัวละครในสถานการณ์ที่ตัวละครแต่ละตัวประสบพบเจอสลับไปสลับมาตลอดทั้งเรื่อง และบ่อยครั้งที่เรื่องถูกเล่าโดยใช้กลวิธีการเล่าแบบฉากย้อนความทรงจำของตัวละครเมื่อตัวละครนั้นประสบกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ชวนทำให้นึกถึงอดีต นั่นทำให้เรามองโครงสร้างเรื่องเล่า

ของนวนิยายเรื่องนี้ได้ว่าเป็นเรื่องตัดแต่งของความทรงจำของแต่ละตัวละครต่างรุ่นต่างวัยที่เข้ามาปะทะกันจนเผยให้เห็นความทรงจำบาดแผลหรือบาดแผลในชีวิตประจำวันของแต่ละตัวละครที่ต้องอดทนแบกรับไปในแต่ละวัน ยังผลให้ผู้อ่านรู้สึกร่วมได้ง่ายเพราะนี่ไม่ใช่แค่ความทรงจำบาดแผลของเหตุการณ์ 228 อันห่างไกลเพียงเหตุการณ์เดียวที่เป็นความทรงจำบาดแผลเดียวของเรื่อง หากแต่บาดแผลในชีวิตประจำวันที่ไม่มีใครมองเห็น หรือยอมเล่าให้ใครฟังต่างหากคือเนื้อหาใจความหลักของเรื่อง

การให้ความสนใจกับบาดแผลในชีวิตประจำวันในทางหนึ่งแล้วก็เป็นเหมือนคำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีต่อการศึกษาความทรงจำบาดแผลในกระแสหลักที่เทน้ำหนักให้ความสนใจไปที่บาดแผลอันเป็นผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์ใหญ่ในพื้นที่สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้เกิดการเชลลชี้ออก ผลกระทบจากสงครามเวียดนามทำให้เกิดการวินิจฉัยภาวะการป่วยทางจิต “พีทีเอสดี” แม้กระทั่งผลกระทบจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อย่างเป็นกระบวนการทั้งในเหตุการณ์ความรุนแรงโฮโลคอสต์ที่ชาวเยอรมันกวาดล้างชาวยิว หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์สังหารหมู่ที่ทหารคณะจีนชาตินิยมกระทำกับชาวดั๋นวันในช่วงเหตุการณ์ 228 ก็เรียกได้ว่าเป็นบาดแผลเหตุการณ์ความรุนแรงครั้งใหญ่ในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งการศึกษาความทรงจำบาดแผลในกระแสหลักพุ่งเป้าเข้าไปอธิบายศึกษาแทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวของขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีในช่วงยุคทศวรรษ 1980 ได้เปิดโปงให้เห็นบาดแผลในชีวิตประจำวันของผู้หญิงที่ถูกทำให้กลายเป็นความเจ็บปวดในพื้นที่ส่วนตัว ไม่มีใครเห็นหรือได้ยินมาก่อนได้กลายเป็นประเด็นทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมขึ้นมา ยังผลให้เกิดความสนใจและการศึกษาความทรงจำบาดแผลที่ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ซึ่งเป็นความทรงจำบาดแผลที่ดูผิวเผินแล้วเป็นบาดแผลส่วนตัว หากแต่บาดแผลเหล่านั้นล้วนดำรงอยู่และถูกปกปิดด้วยการกดทับอย่างเป็นระบบจากตัวสังคมเอง หรือเป็นสิ่งที่เราเรียกว่าบาดแผลเชิงโครงสร้างที่กดทับคนต่างๆ ไว้ไม่ว่าโครงสร้างนั้นจะถูกเรียกว่าปิตาธิปไตย การเหยียดเชื้อชาติ ทุนนิยม หรือระบอบเผด็จการก็ตามแต่ในแง่เน้นการเปิดโปงบาดแผลที่ดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันได้เพิ่มความลุ่มลึกและมีดิอันซับซ้อนให้กับการศึกษาความทรงจำบาดแผลควบคู่ไปกับความทรงจำบาดแผลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองต่างๆ ซึ่งบ่อยครั้งความทรงจำบาดแผลที่เป็นผลกระทบจากความรุนแรงในที่สาธารณะกลับปรากฏหลอกหลอนดำรงอยู่ในพื้นที่ของชีวิตประจำวันเสียมากกว่าด้วยซ้ำ นั่นทำให้อาจบางครั้งบาดแผลในชีวิตประจำวันอาจเป็นผลกระทบทางอ้อมจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่ใหญ่กว่านั้น หรือแท้จริงแล้วเส้นแบ่งความทรงจำบาดแผลในเหตุการณ์ความรุนแรงใหญ่ระดับสาธารณะกับ

บาดแผลในชีวิตประจำวันอาจพราเลือนจนแทบจะซ่อนทับกันดังเช่นที่นวนิยาย เดอะ ทูทูเอท ได้นำเสนอไว้

5.2.2 เราต่างก็มีบาดแผลในความเจ็บที่มองไม่เห็น

เรากล่าวได้ว่าบาดแผลมูลเหตุที่ทำให้ครอบครัวของซิลค์มีรอยปริแตกร้าวตั้งแต่แรกเริ่มนั้น เป็นผลมาจากความรุนแรงทางอารมณ์ของเหตุการณ์ 228 ที่ซิลค์พยายามแบกรับไว้แต่เพียงผู้เดียว แต่การแบกรับบาดแผลของซิลค์ไว้ทำให้ตัวตนของเธอจมลงอยู่กับบาดแผลในอดีต ไม่ยอมเปิดใจรับฟังลูกของเธอหรือยอมปริปากเล่าเรื่องราวในอดีตให้ลูกหลานของเธอฟังจนพอจะเข้าใจบาดแผลของเธอเลย การปิดกั้นตัวเองทำให้ตัวเธอก็สร้างบาดแผลทางอารมณ์ให้กับลิซ่าโดยไม่รู้ตัวมาตั้งแต่ยังเด็ก ฉากตอนหนึ่งที่ทำให้เราเห็นบาดแผลของทั้งซิลค์กับลิซ่าได้อย่างชัดเจนที่สุด คือเหตุการณ์ในตอนต้นเรื่องที่ลิซ่าพาแอ็บบี้มาเยี่ยมซิลค์เพื่อสานสัมพันธ์ภายในครอบครัวผ่านการเรียนรู้วัฒนธรรมได้วันผ่านภาษา ซิลค์สอนคำศัพท์ภาษาไต้หวันด้วยความเข้มงวด แม้แอ็บบี้จะกระตือรือร้นกระหายอยากเรียนรู้รากวัฒนธรรมของตน แต่ลิซ่ากลับมองเป็นเรื่องหยุมหยิมเล็กน้อย ไม่ได้ใส่ใจจนจบจนถึงการเรียนรู้การพูดภาษาไต้หวันว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อแสนทรมานจนทำให้เธอโดนซิลค์ตบเข้าที่หน้าอย่างจัง “Silk’s hand twitches in reflex, and she can almost feel the smack of her hand against Lisa’s cheek once more.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 23) การตบแก้มครั้งนี้ไม่ใช่การใช้ความรุนแรงครั้งแรกที่ซิลค์เคยกระทำต่อลิซ่า แต่เป็นการกระทำความรุนแรงซ้ำซ้อนที่ทำให้ภาพความทรงจำเมื่อครั้งลิซ่ายังเป็นเด็กในวัยเจ็ดขวบย้อนกลับมาหาซิลค์ว่า เธอได้เคยใช้ความรุนแรงตบหน้าลิซ่าในอดีตด้วยเหตุผลคำว่า “she had used the word “Chinese” instead of “Taiwanese.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 24)

การแยกความแตกต่างไม่ออกระหว่างความเป็นไต้หวันและความเป็นจีนนั้นเป็นสิ่งที่มีความรุนแรงแฝงเร้นอยู่ตลอดเวลาในห้วงประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของไต้หวัน เป็นเรื่องละเอียดอ่อนอย่างมากกับผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์ความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 มา เพราะเหตุการณ์ดังกล่าวได้กลายสภาพจากเหตุการณ์ความรุนแรงเป็นบาดแผลสร้างอัตลักษณ์ที่เป็นเอกเทศขึ้นมา และยังคงเป็นภาพความทรงจำบาดแผลที่ประทับฝังแน่นในจิตใจของผู้เป็นประจักษ์พยานผู้รอดชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าว คำพูดที่ว่าจีนหรือไต้หวันก็เหมือนกันนี้เป็นเสมือนกลไกเรียกคืนภาพความทรงจำบาดแผลในเหตุการณ์ 228 ของซิลค์ให้ฟื้นกลับคืนมาอีกครั้ง ดังที่เราเห็นในฉากที่ลิซ่าพาแอ็บบี้

มาเยือนบ้านซिल्ค์แล้วเขากล่าวว่า “We’re the same, then, both Chinese.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 52) คำพูดนั้นเสมือนเป็นการลบกลบความทรงจำบาดแผลและอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน รวมถึงเป็นการปฏิเสธความรุนแรงที่ชาวไต้หวันโดนกระทำในเหตุการณ์ 228 โดยตรงอีกด้วย ความรุนแรงดังกล่าวถูกกลบเกลื่อนด้วยโวหารของคนบ้านเดียวกัน ญาติพี่น้องที่สนิทกันและเหมือนๆกันเสียเท่านั้น แต่คำพูดดังกล่าวได้ดึงเอาภาพความทรงจำบาดแผลส่วนตัวของซिल्ค์ กลับมาเผยแสดงให้เราเห็นได้อย่างชัดเจน

With one word, the images of the Chinese Kuomintang soldiers from the massacre assault her... Lucky for her, she escaped that terror by hiding in the locked confines of her home. The one or two times a soldier found her, he left in disgust when he saw her ripe belly... the memory flashes continue. She recalls the piles of detached heads littering her homeland, evidence of the soldiers’ brutality. (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 52-53)

นั่นทำให้คำพูดในทำนองว่าไต้หวันกับจีนนั้นล้วนไม่แตกต่างกัน ได้นำภาพฝันร้ายของความทรงจำบาดแผลในไต้หวัน ที่เธอเคยเกือบจะถูกทหารคณะจีนชาตินิยมข่มขืน หากไม่ใช่เพราะเธอกำลังตั้งท้องลึช่าอยู่ รวมถึงภาพความโหดร้ายของทหารคณะจีนชาตินิยมที่ได้กระทำกับคนไต้หวันนั้น ได้ย้อนกลับมาหาเธออีกครั้งอย่างไม่ขาดสาย นั่นคือความหวาดกลัวที่แปรเปลี่ยนเป็นความเดือดดาลในกระแสเสียงและท่าทางขึ้นนิ้วไล่ออกจากบ้านที่เธอกล่าวกับแจ้คว่า “Chinese and Taiwanese people are not the same. If you can’t understand that, then you need to get out of my house.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 53)

ความโกรธเดือดดาลได้ซ่อนความหวาดกลัวของซिल्ค์ไว้เบื้องหลัง เช่นเดียวกับในอดีตที่เธอเคยสร้างบาดแผลความหวาดกลัวให้กับลูกเธอจำฝังใจในวัยเจ็ดขวบขึ้นมาปิดบังบาดแผลจากเหตุการณ์ 228 อย่างไม่ทันคิดแสดงออกเป็นการตบหน้าด้วยความโกรธ การกระทำของการโยนสาเหตุความขัดแย้งของบาดแผลความรุนแรงเหตุการณ์ 228 ให้กับเด็กที่ยังไม่รู้เพียงสาแยกไม่ออกว่าความเป็นไต้หวันและความเป็นจีนต่างกันตรงจุดไหน ยังผลให้ลิซามีที่ทำทางลบกับวัฒนธรรมไต้หวัน เนื่องจากเธอไม่เข้าใจและเข้าใจยังเจ็บปวดจากการพยายามเข้าใจความเป็นไต้หวันในตอนเด็กอีก เธอจึงเลือกทางออกในการนิยามตัวตนของเธอเข้ากับความเป็นอเมริกันแทน

ความเป็นได้หัววัน “No matter how many times she practices the words, she fumbles at the foreign-sounding language. Born and raised in the U.S., Lisa labels herself a pure American, no hyphenated identity for her” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 69) และไม่ว่าจะเป็นเรื่องบังเอิญหรือเป็นการนำพาของโชคชะตา การนิยามตัวตนของลิซ่าว่าเป็นคนอเมริกันแท้ๆ นั้นก็ไปพ้องกับความตั้งใจแต่แรกเริ่มของซิลค์ที่ว่าเธอตั้งชื่อ LISA ให้มีความคล้ายคลึง USA ดินแดนที่ซิลค์ตั้งใจจะเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง

เราจะเห็นได้ว่าความทรงจำบาดแผลอาจซ่อนตัวอยู่ในความรู้สึกสามัญอื่นใด หรือปรากฏเป็นเพียงความโกรธชั่ววูบที่สร้างบาดแผลอื่นทับถมกันไม่รู้กี่ชั้นต่อกี่ชั้นในการใช้ชีวิตร่วมกันในชีวิตแสนสามัญ เราอาจสร้างบาดแผลให้ต่อกันจนกว่าเราจะรู้สึกสัมผัสได้ถึงร่องรอยอารมณ์บาดแผลที่เราสร้างทิ้งไว้ นั่นคือสิ่งที่ซิลค์รู้สึกและตระหนักได้เมื่อเธอคบลิซ่าอีกครั้งในวัยผู้ใหญ่ แต่คราวนี้ต่างกันว่าเธอไม่ได้เพียงรู้สึกถึงบาดแผลของเธอเอง แต่เธอยังรับรู้ร่องรอยการปรากฏของบาดแผลความหวาดกลัวที่เธอสร้างทิ้งเอาไว้กับลูกบนใบหน้า “She sees fear flit across Lisa’s adult face, along with a widening of her chestnut eyes. She didn’t know that Lisa still carried the childhood memory with her, too.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 24) ในฉากตอนของบาดแผลที่ปริแตกของสองแม่ลูกทำให้เรารู้สึกถึงบาดแผลได้สองระดับ คือบาดแผลความหวาดกลัวของลูกผู้เคยถูกตบตีในวัยเด็ก และสองบาดแผลของผู้เป็นแม่ที่ตระหนักได้ว่าเป็นผู้ลงมือสร้างบาดแผลความหวาดกลัวให้กับลูกของตน ความสับสนเกี่ยวกับการอ่านสัญญาณความกลัวนี้ทำให้เธอหวนระลึกถึงความหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ 228 ที่เธอก็ซ่อนอยู่ในใจต้องประทับประคองตัวเองไปสงบสติอารมณ์ในห้องนอนลงกลอนประคอง บางครั้งความทรงจำบาดแผลของคนรุ่นก่อนอาจปรากฏในลักษณะเช่นนี้ อาจกลายเป็นการสร้างบาดแผลต่อคนรุ่นหลังเพื่อกลบเกลื่อนบาดแผลของตนเสียด้วยซ้ำ จนกว่าตัวตนอันแข็งแกร่งจะพังทลายลง นั่นคือตัวตนของซิลค์ที่เธอเก็บซ่อนไว้และเป็นเหมือนดั่งชื่อที่เธอโอบรับด้วยความยินดี เพราะเธอรู้ดีว่ากว่าเส้นไหมดิบจะกลายเป็นผ้าไหมอ่อนนุ่มนั้นต้องผ่านกระบวนการอันยากเย็นเหมือนที่เธอเผชิญเสียก่อน ความยากลำบากได้ขัดเกลาจนเธอแข็งแกร่งและไม่ยอมเปิดใจแม้จะต้องทุกข์ทรมานกับภาพความทรงจำบาดแผลที่ย้อนกลับมาเท่าใดก็ตาม ทุกครั้งที่ภาพฝันร้ายกำลังจะย้อนกลับมาเธอก็บังคับจิตใจตัวเองหลบลิให้ตัวเองหวนคิดถึงห้วงความทรงจำงดงามที่เธอมีร่วมกับทาโร่ หลู (Tarou Lu)สามีของเธอผู้ซึ่งปฏิเสธชื่อต้นของคนที่มารักความเป็นญี่ปุ่น แต่ยินยอมให้ใครต่อใครเรียกเขาว่าหลู ภาพการจีบกันครั้งแรกด้วยการขออนุญาตวาดรูปเธอได้ต้นชากระจะปรากฏขึ้นแทบทุกครั้งในการซ่อนตัวจากภาพฝันร้าย และ

ทุกครั้งยามหวนคิดถึงเธอมักจะเอื้อมไปเปิดตู้กล่องเก็บความทรงจำที่บรรจุสิ่งของที่มีความทรงจำถึงสามีเธออยู่ตลอด

แต่นั่นก็เป็นเรื่องย้อนแย้งอย่างแปลกประหลาดที่กล่องเก็บความทรงจำนี้เป็นสิ่งที่เธอตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะไม่มีวันให้ลิซ่าได้เห็นอย่างแน่อนดังท่าทีของเธอเมื่อลิซ่าเคาะประตูห้องเรียกเธอ “Silk pushes the box far into the back corner. She’s never shown the container to Lisa, and she wants it to remain that way.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 28) กล่องเก็บความทรงจำของซิลค์คือมรดกความทรงจำที่เธอหวงแหนเก็บกอดไว้กับตัวจนไม่แม้กระทั่งจะยอมเปิดเผยหรือพยายามส่งต่อแต่อย่างใดได้แต่กักเก็บแบกรับไว้อย่างเดียวดาย และน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าเราสามารถมองกล่องเก็บความทรงจำของซิลค์ได้ว่าเป็นทั้งวัตถุสิ่งของจับต้องได้ที่บรรจุความทรงจำอันแสนสวยงามไว้ และในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งย้ำเตือนถึงความทรงจำบาดแผลที่ถูกกักเก็บไว้ในจิตใจของตัวซิลค์เอง หรือเราอาจเรียกได้ว่ากล่องเก็บความทรงจำนั้นเป็น “It’s the container of her memories, the prison for her ghosts.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 128) เหตุผลหนึ่งที่ซิลค์ยังคงเก็บจำความลับและกล่องความทรงจำไว้เป็นความลับเพราะตัวเธอกำลังยึดติดสิ่งนี้เป็นตัวตนเดียวหนึ่งของเธอ นั่นทำให้เรามองได้ว่าแท้จริงแล้วกล่องเก็บความทรงจำอาจเป็นตัวแทนและอาการของการยึดติดแบบเศร้าโศกของซิลค์นั่นเอง

อาการยึดติดแบบเศร้าโศก หรือภาวะการเศร้าโศกนั้นซิกมันด์ ฟรอยด์ได้ให้นิยามไว้ในบทความ *Mourning and Melancholia* ว่าเป็นปฏิกิริยาตอบรับกับการสูญเสียรูปแบบหนึ่งที่เป็นพิษเป็นภัยต่อสุขภาพทางจิต เนื่องจากผู้สูญเสียไม่สามารถจะสละหรือถอดถอนความห่วงหาอาลัยต่อสิ่งที่สูญเสียไปได้ จนผสานเอาสิ่งที่สูญเสียมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน เป็นภาวะที่ควรรักษาให้หาย อย่างไรก็ตามภายหลังตัวฟรอยด์เองก็ได้เน้นย้ำในบทความ *The Ego and the Id* ว่ากระบวนการผสานรวมเอาความเศร้าโศกหรือหลอมรวมสิ่งที่สูญเสียไปมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนก็เป็นเรื่องจำเป็นต่อการสร้างตัวตนเสียด้วยซ้ำ (Boulter, 2011: 5-6) นั่นทำให้เรามองได้ว่าตัวซิลค์ก็คือผู้เศร้าโศกมาตลอดชีวิตไม่ยอมวางสามีผู้วายชนม์ให้จากไปอย่างสงบจากความทรงจำของเธอ เนื่องจากเธอเกรงว่าถ้าเธอปล่อยวางไว้ว่าลัยให้สามีเธอ เธออาจจะเผลอลืมเลือนสิ่งที่เคยเกิดขึ้น จะลืมเลือนต่อความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 นั่นทำให้เธอยังคงจะกักเก็บความทรงจำถึงเขาไว้ในตัวเธอเพื่อจดจำทุกรายละเอียดในความทรงจำที่เคยมีชีวิตอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ภาพความทรงจำอันงดงามนั้นเป็นที่หลบภัยจากภาพความทรงจำบาดแผลที่ผุดโผล่ขึ้นมาในชีวิตประจำวัน เพราะทุกครั้งที่เธอหวน

รำลึกถึงสามีของเธอ ตัวตนของเขาไม่เคยมีวันตายจากไปหากแต่ยังมีชีวิตสดใหม่อยู่เสมอ “Revealing the details of her past, she revives not a dull memory in her mind but her husband’s vibrant self.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 129) แม้ในทางหนึ่งแล้วการแบกรับจดจำสิ่งที่สูญเสียไปจะเป็นเสมือนพันธกิจผูกพันความทรงจำและความห่วงใยต่อผู้ที่ตายจากไป แต่ถึงกระนั้นก็ตามการแบกรับความทรงจำบาดแผลถึงผู้ที่ตายจากไปไว้แต่เพียงผู้เดียวมาอย่างยาวนานเกินไปอาจนำไปสู่อาการเจ็บป่วยเรื้อรังไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือสภาพจิตใจก็ตาม นั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับซิลค์

ความป่วยไข้จากการแบกรับความทรงจำบาดแผลโดดเดี่ยวมาอย่างยาวนานแสดงออกกับซิลค์ในฐานะความเจ็บ ความไม่เข้าใจ ความไม่ลงรอยไม่อาจเข้าใจกันได้กับลูกหลานของเธอ เธอเป็นเสมือนตัวหนังสือเก่าแก่ที่ถึงจะคุ้นเคยแต่ก็ไม่อาจอ่านหรือทำความเข้าใจได้ เป็นความรู้สึกที่เชื่อมต่อไม่ติด เป็นปริศนาที่ยังต้องการการไขคำตอบแม้จะแยมพรายถึงอดีตของเธอกับแอ็บบีเพียงทีละน้อยๆ ในช่วงแรกของเรื่องแอ็บบีมีการบ้านในการไล่รากวงศ์ตระกูลครอบครัวเธอ แต่เธอกลับแปลกประหลาดใจที่สายครอบครัวเธอนั้นไร้ร่องรอยการปรากฏของผู้ชายสักคน พ่อของเธอเป็นเพียงชายแปลกหน้าที่แม่ของเธอพบในคืนวันปาร์ตี้สุดเหวี่ยงคืนหนึ่ง แต่อาง(ตา)ของเธอนั้นเป็นใครกันนั้น ซิลค์อาม่า(ยาย)ของเธอจะให้คำใบ้ทีละนิดๆ หากเธอสามารถเรียนรู้ภาษาได้ห้วนได้ อย่างเชี่ยวชาญในการเขียนเขียนทุกวันเสาร์เป็นเวลาสามเดือนติด นี่คือการกิจวัตรปริศนาที่อาจใช้เวลาหลายปีหากเธออยากจะรู้ว่าอางของเธอเป็นใคร แต่คำใบ้ที่เธอได้นั้นปรากฏคำว่า “3. Fisherman hands... 1. Used last name only, 2. From Kaohsiung.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 34) และหากแอ็บบีถามลิซ่าว่าอางเป็นใครกันนั้น คำตอบของลิซ่าก็มีม่นพอกันเพราะเธอไม่ได้เคยเห็นแม่แต่รูปถ่ายของพ่อเธอสักใบ แค่ว่ารายละเอียดเล็กน้อยว่าพ่อเธอมีมือหยาบกร้านเธอก็เพิ่งจะรู้ตอนทีแม่ของเธอบอกกับแอ็บบี อย่างว่าแต่พ่อที่ตายจากไปตอนเธอยังไม่เกิดเลย แม้แต่แม่เธอก็ไม่อาจอ่านออกเข้าใจได้ หรืออาจเป็นอย่างที่ลิซ่าว่าไว้ก็ได้ว่าเธอไม่อาจเข้าใจสิ่งใดได้เลยไม่ว่าจะคนเป็น หรือคนตาย “If you can’t even talk to the living, then how can you connect with the dead?” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 46) ความไม่เข้าใจของลิซ่าและแอ็บบีที่มีต่อซิลค์แล้วในทางหนึ่งนั้นอาจถูกมองได้ว่าเป็นผลกระทบทางอ้อมของบาดแผลที่ตัวซิลค์เองเก็บกดไว้กับตัวเอง และเป็นบาดแผลทางอ้อมที่เธอเลือกปฏิเสธสิทธิ์ที่จะให้ลูกหลานของเธอรับรู้อดีตรากเหง้าของตนที่ได้ห้วน อันส่งผลต่อการนิยามอัตลักษณ์ของลิซ่าและแอ็บบีเองที่ไม่อาจเชื่อมต่อกับได้ห้วนในฐานะจุดอ้างอิงในการนิยามตัวตนได้ นั่นทำให้ลิซ่ารับมือกับความสูญเสียจุดอ้างอิงถึงได้ห้วนในลักษณะที่สร้างจุดนิยามตัวตนเข้ากับความเป็นอเมริกันแท้ๆ แต่ความเป็นอเมริกันก็ไม่ได้

ต้อนรับเธอเสียเท่าใดนัก เธอมักพบกับการเลือกปฏิบัติในการทำงานดังเช่นเหตุการณ์ที่เธอถูกไล่ออกจากงานในตอนเปิดเรื่อง รวากับว่าบ้านที่เธอดำรงอยู่ในสหรัฐอเมริกากำลังปฏิเสธการมีตัวตนของเธออยู่ ส่วนแอ็บบี้เองก็ไม่ต่างกับนักที่เธอไม่เคยรู้สึกว่ที่ที่เธอดำรงอยู่นั้นเป็นบ้านของเธอเลยสักนิด เธอจึงพยายามค้นหาสิ่งที่จะเรียกได้ว่าเป็นบ้านของเธอผ่านการกลับไปค้นหารากเหง้าในอดีตจากอาม่าของเธอ

อย่างไรก็ตามความไม่เข้าใจกันหรือการไม่รู้ถึงบาดแผลของกันและกันได้กลายเป็นความไม่เข้าใจกันในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่ลงรอยกันได้ขยายกว้างขึ้นอีกเมื่อซิลค์ได้แจ๊คออกจากบ้านของเธอ ลิซ่าผู้ซึ่งมองแจ๊คเป็นเสมือนตัวแทนของพ่อที่เธอไม่เคยมียังไม่อาจเข้าใจการกระทำอันไร้สาระของซิลค์นี้ได้เลย นั่นยิ่งทำให้เธอและแม่ของเธอทำตัวเย็นชาห่างเหินกันมากยิ่งขึ้น เหมือนเช่นความสัมพันธ์ห่างเหินยามทะเลาะระหว่างกันที่ผ่านๆ มาของแม่และลูกสาว ความเจ็บของซิลค์จึงเป็นการปิดกั้นตัวตนของเธอให้จมจ่อมอยู่กับบาดแผลในอดีตของตนแต่เพียงผู้เดียว แต่แล้วความป่วยไข้ของการกักเก็บความทรงจำบาดแผลไว้กับตัวของซิลค์ได้ปรากฏเป็นภาวะที่อาจเรียกได้ว่าเป็น “ความทรงจำบาดแผลเรื้อรัง” (chronic trauma) ที่จูดิธ เฮอร์แมน (Judith Herman) ให้นิยามว่าเป็นภาวะความป่วยไข้จากการประสบกับเหตุการณ์ก่อความทรงจำบาดแผลที่ดำเนินต่อเนื่องมายาวนานเรื้อรัง จนทำให้ผู้ประสบกับเหตุการณ์นั้นมีลักษณะปฏิกิริยาตอบสนองรุนแรง ทั้งรู้สึกแปลกประหลาดและตัดขาดความสัมพันธ์เชิงสังคม ไม่เว้นแม้แต่กับครอบครัวเดียวกัน (Herman, 1997: 37 อ้างถึงใน Atkinson, 2017: 3) แม้อาการของซิลค์ดูผิวเผินจะไม่ได้รุนแรงมากนัก แต่ผลกระทบของการแบกรับความทรงจำบาดแผลมายาวนานหลายสิบปีรวมถึงการใช้ชีวิตอยู่กับความหวาดกลัวมาตลอดชีวิต นั้นทำให้ร่างกายของเธอแบกรับภาระอย่างหนักหน่วงจนรับไม่ไหวอีกต่อไปจนป่วยไข้กลายเป็น มะเร็ง “She understands that decades of pent-up emotion have weakened her immune system... In her heart, Silk believes that it’s her ongoing fear from the 228 Massacre, when her husband was killed along with tens of thousands of innocent Taiwanese civilians, that’s created the cancer.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 74) ในชั่วยามที่ตัวตนของเธอแหลกสลายด้วยโรคร้ายใกล้เจ็บบ เป็นโมงยามที่เธอตระหนักได้ว่าท้ายสุดแล้วชีวิตก็เป็นสิ่งที่เปราะบางพร้อมแหลกสลายด้วยการกระทำของตัวเอง หรืออาจแหลกสลายไปได้ทุกเมื่อจากน้ำมือผู้อื่น การตระหนักได้ว่าเราตัวตนของเราไม่ใช่สิ่งที่แข็งแกร่งแน่นอน หากแต่วบไหวไปตามสิ่งที่เข้ามากระทบความรู้สึกของเราไม่ว่าสิ่งที่เข้ามากระทบจะเป็นสิ่งที่ดีหรือเลวร้ายก็ตาม นั่นทำให้เราต้องอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นเกิดเป็นสายใยความผูกพันต้องดูแลระหว่างกัน หากนั่นคือความหมายของ

ครอบครัว ความเป็นครอบครัวบนพื้นฐานของความห่วงใยได้เกิดขึ้นในฉากตอนตรงนี้ที่ซิลค์รู้ตัวว่าตัวเองกำลังهلكสลายด้วยโรคร้ายไข้เจ็บ

5.2.3 บาทแผลทำให้เราหันหน้าเข้าหาดูแลกัน

หากเราสังเกตฉากตอนที่ซิลค์กำลังล้มป่วยให้ดีแล้ว เราจะพบว่า เป็นจังหวะชีวิตแทบจะ จังหวะเดียวกันกับที่แอ็บบี้เผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนอย่างหนักหน่วง เหตุการณ์เริ่มขึ้นที่เธอไปงานปาร์ตี้ของบ้านเพื่อนและเผลอหลับไป เธอตื่นมาในจังหวะที่กำลังจะเกิดการข่มขืน เพื่อนร่วมชั้นของเธอขึ้น เธอเป็นประจักษ์พยานโดยบังเอิญในเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น แต่โชคคิ ที่เหตุการณ์นั้นยังไม่เกิดขึ้น เธอวิ่งไปเจอเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทันเวลาเสียก่อน แม้เธอจะเล่าความจริงให้ตำรวจฟังแต่ผู้กำลังจะก่อเหตุก็เป็นลูกญาติสนิทของเจ้าของบ้านผู้ซึ่งเป็นคนดังสุดป๊อปปูลาร์ใน โรงเรียนของเธอ หลังเหตุการณ์นั้นเธอถูกกล่าวหาว่าเป็นคนขี้โกหกกุเรื่องขึ้นมา ในภาวะวิกฤตที่ แอ็บบี้เผชิญทำให้ลิซ่ายอมวางความหมางเมินกับซิลค์ไว้ชั่วคราว “her daughter’s brush with danger compels Lisa to put aside trivial arguments and cling to her family, her constant source of support.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 108) กล่าวได้ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับคนที่เรามีสายใยความผูกพันด้วยนั้นจึงให้เราเข้าหากันมากขึ้น เพื่อที่จะได้ดูแลซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามการที่ลิซ่าไปเยี่ยมซิลค์คราวนี้ทำให้เธอเห็นสภาพแม่ของเธอที่อ่อนแออย่างที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ทั้งสภาพบ้านที่สกปรกเต็มไปด้วยจานชามมีคราบอาหารเหลือทิ้ง กองขวดไวน์เกะกะและร่างของแม่เธอที่ล้มฟุบอยู่ในห้องน้ำ

สภาพความอ่อนแอของซิลค์ทำให้ตัวตนของเธอที่เธอคิดมาตลอดว่าแข็งแกร่งดั่งภูผาเปราะบางจนเกือบهلكสลายลงได้นำพาไปสู่การดูแลกันและกันผ่านสายใยของครอบครัว ในจังหวะนั่นเองที่เรื่อนำไปสู่การเปิดเผยความทรงจำบาดแผลในอดีตดังที่ต่อมาลิซ่าไปบังเอิญเจอกล่องเก็บความทรงจำของซิลค์เมื่อเธอต้องเข้าบ้านไปอีกครั้งเพื่อหอบเสื้อผ้าไปให้แม่ของเธอที่กำลังพักฟื้น แรกเริ่มเธอเจอเพียงแค่อุญแจดอกหนึ่งและได้แต่สงสัยว่ามันเอาไว้ใช้ไขสิ่งใด จนกระทั่งเธอบังเอิญไปเจอกล่องไม้เข้ากล่องหนึ่ง ภายในนั้นบรรจุวัตถุความทรงจำของซิลค์ทั้งชุด ดอกซากุระแห่งกรัง ภาพสเก็ตซ์ของแม่เธอวัยสาวที่ดูใจดีกว่าตอนนี้ได้ต้นซากุระ กองจดหมายรัก ผูกด้วยริบบิ้นสีฟ้า รูปถ่ายของแม่เธอและผู้ชายคนหนึ่ง而她คิดว่า เป็นพ่อเธอ และภาพข่าวหนังสือพิมพ์ที่มีผู้ชายที่เธอคิดว่าเป็นพ่อเธอแต่งกายคล้ายนักวิทยาศาสตร์ ความลับของซิลค์ที่ลิซ่า

ค้นพบนำพามาแต่ความสับสนที่ต้องการคำตอบ “This is my dad? I thought Ma told Abbey that he was a fisherman. Lisa’s mind whirls in confusion. I don’t understand...And why would she lie to us?” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 128) เหตุใดแม่ของเธอต้องเก็บงำเรื่องราวและความทรงจำของพ่อเธอเป็นความลับกันด้วยนะ ผลพวงของการเจกलोंงเก็บความทรงจำของซิลค์ทำให้ลิซ่าเริ่มกลับมาค้นหาและตั้งคำถามกับตัวเองอีกครั้งว่าตัวเธอเป็นใครกันแน่ คำถามนั้นค่อยๆ ผุดผาดขึ้นในหัวคำนึงจากการอาการตกตะลึงที่ได้ล่วงรู้ความลับของแม่ตน

อาการตกตะลึงของลิซ่าไม่ใช่เพียงแค่การได้ล่วงรู้ความลับของแม่ตนเท่านั้น แต่เธอยังได้ตระหนักถึงน้ำหนักของมรดกความทรงจำบางอย่างที่อยู่กับเธอมาตั้งแต่เด็ก ในตอนนั้นจนถึงชั่วขณะก่อนที่เธอจะค้นพบกล่องใบนี้ เธอรู้สึกถึงอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างที่แว่นลอยอ้อยอิ่งเบาบางอยู่บนความสัมพันธ์ของเธอกับแม่มาตลอดทั้งชีวิต แม้แม่เธอจะไม่เคยเล่าสิ่งใดเกี่ยวกับพ่อของเธอ หรือเล่าอะไรเกี่ยวกับบ้านเกิดที่ได้หวนให้เธอฟังมากนัก แต่เธอก็พอจะจับสัมผัสจากลักษณะท่าทางและนิสัยใจคอของแม่เธอที่เธอแสนจะคุ้นเคยมาตลอดชีวิตว่า ต้องมีสาเหตุที่มาที่ไปจากเหตุการณ์ในอดีตสักอย่างที่ทำให้แม่เธอมีลักษณะนิสัยเช่นชาแบบนี้ ความคุ้นเคยในการใช้ชีวิตร่วมกับคนรุ่นก่อนจนคนรุ่นหลังพอจะจับสัมผัสได้ถึงน้ำหนักอันหนักอึ้งของมรดกความทรงจำบางอย่างของคนรุ่นก่อนนั้น อาจทำให้เรานึกถึงมโนทัศน์หลังความทรงจำของมาเรียนน์ เอิร์ช โดยเธอให้นิยามภาวะหลังความทรงจำว่าเป็น ภาวะที่ความทรงจำบาดแผลของคนรุ่นก่อนมีความเข้มข้นมากเกินไปจนไม่อาจสื่อสารได้โดยตรงกับคนรุ่นถัดมา แต่ความทรงจำบาดแผลนั้นก็ยังคงรุนแรงเสียจนคนรุ่นถัดมาใช้ชีวิตร่วมกับคนรุ่นก่อนสัมผัสได้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก ลักษณะท่าทาง นิสัยและความเจ็บที่ตกค้างจากความทรงจำบาดแผลนั้น คนรุ่นถัดไปในฐานะผู้แบกรับความทรงจำบาดแผลที่กระทอนกระแท่นนี้ต้องรับและปรับเสี้ยวตกค้างของความทรงจำบาดแผลของคนรุ่นก่อนมาเป็นของตน ผ่านการพยายามจินตภาพถึงประสบการณ์ที่คนรุ่นก่อนเผชิญมา (Hirsch, 2012: 5)

อย่างไรก็ตามแนวความคิดหลังความทรงจำนั้นวางอยู่บนรากฐานของการตระหนักว่าคุณตนเป็นทายาทผู้รับมรดกของความทรงจำอะไรสักอย่าง จนเกิดความพยายามจดจำความทรงจำใดความทรงจำหนึ่งที่ผูกพันกับคนรุ่นหลังอย่างแรงกล้าจนชักนำให้พวกเขาลงมืออะไรสักอย่างเพื่อรำลึกถึงความทรงจำนั้นๆ แต่บ่อยครั้งที่ความทรงจำนั้นกลับไม่ปรากฏเป็นสิ่งที่คนรุ่นก่อนเก็บงำความลับไม่แพร่พรายให้คนรุ่นหลังรับรู้ ดังเช่นที่ซิลค์กักเก็บความทรงจำในอดีตของเธอไว้เป็นความลับต่อ

ลูกหลานของเธอ เป็นความทรงจำบาดแผลที่คนรุ่นก่อนไม่ยอมส่งต่อ แต่ผลกระทบของมันก็ยังคงหลอกหลอนอ้อยอิ่งอยู่กับคนรุ่นหลังที่แม้จะไม่อาจรับรู้สาเหตุที่มาที่ไปได้ชัดเจน แต่ก็สัมผัสได้อย่างเบาบางดังเช่นที่ลิซ่ารับรู้ถึงลักษณะนิสัยของแม่เธอที่บางครั้งก็เย็นชาจนน่ากลัว แต่บางครั้งวาก็หุนหันพลันแล่นใช้ความรุนแรงดังจากการเผชิญหน้าดังได้กล่าวไปแล้ว หรือเราอาจกล่าวได้ว่าภาวะหลังความทรงจำแท้จริงแล้ว “มันไม่แม้กระทั่งจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการรำลึกจดจำความทรงจำแบบที่เรานึกถึงโดยทั่วไปด้วยซ้ำ อย่างว่าแต่เอ๋ยถึงเหตุการณ์เฉพาะหรือรายละเอียดของเหตุการณ์นั้นเลย ผู้คนส่วนใหญ่ไม่เคยตระหนักถึงความทรงจำบาดแผลที่ส่งผ่านมาถึงพวกเขาเลย แต่การขาดจิตสำนึกถึงมรดกความทรงจำบาดแผลนั้นก็ไม่ได้ขัดขวางการส่งต่อบาดแผลจากรุ่นสู่รุ่นเลย แม้จะขาดความตระหนักหรือสำนึกถึงบาดแผลนั้นได้อย่างน้อยนิด มันก็เป็นไปได้ที่ปัจเจกแต่ละคนจะแสดงอาการภาวะหลังความทรงจำบาดแผล ซึ่งพวกเขาสามารถลงมือกระทำการพูด และเขียนออกมาได้”⁷³ (Atkinson, 2017: 9) นั่นทำให้เราเห็นว่าแท้จริงแล้วภาวะหลังความทรงจำอาจเป็นสิ่งที่ตกค้างทางความทรงจำที่คนรุ่นหลังสัมผัสได้จากคนรุ่นก่อนผ่านลักษณะนิสัยใจคอ หรือความเงียบที่คนรุ่นก่อนเลือกที่จะไม่เล่า หรือถ้าหากจะเปล่งเสียงเล่าออกมาก็เป็นเป็นตอนที่ใกล้แตกสลายเต็มที่ดังที่ซิลค์เป็นแล้วก็ตามนั้น

ฉากตอนการเผชิญหน้าและเล่าเรื่องราวในอดีตอย่างเปิดใจได้เกิดขึ้นระหว่างสองแม่ลูก แม้จะมีระยะห่างของความหมายและความเข้าใจที่ลิซ่าไม่อาจเข้าใจได้นักดังปรากฏเป็นบทสนทนาที่ซิลค์กล่าวยอมรับความจริงว่า “Your dad died in the 228 Massacre.” แต่ลิซ่าตอบกลับในทันทีว่า “That sounds like a bunch of numbers to me.” เหตุการณ์สังหารหมู่ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์วันนั้นเป็นเสมือนแค่กลุ่มตัวเลขที่ลิซ่าไม่มีวันรู้สึกหรือเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ แต่สำหรับซิลค์แล้วตัวเลขเหล่านั้นไม่มีวันเป็นเพียงแค่ตัวเลขแต่คือทั้งชีวิตของเธอที่สูญเสียชีวิตไปและกล่าวถึงได้เพียงคำว่า “It’s much more than that... I’m sorry, Lisa, about not telling you about your dad.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 131) คำขอโทษของซิลค์คือการเปิดใจที่จะยอมรับให้ลูกหลานของเธอได้รับรู้ถึงมรดกความทรงจำบาดแผลของเธอผ่านการรับรู้ความจริงแม้จะเพียงสักเศษเสี้ยวหนึ่งก็ยังดี กำแพงที่

⁷³ แปลมาจากข้อความ “It does not even necessarily involve “remembering,” as we commonly think of it, at all. Most people will never be aware of the trauma passed on to them let alone specific events or details, but lack of consciousness of a traumatic legacy does not prevent its being carried from one generation to another. Even with little to no cognitive knowledge, it is possible for an individual to exhibit posttraumatic symptoms from which they can and do act, speak, and write.” (Atkinson, 2017: 9)

ขวางกั้นเธอและลูกสาวได้มีรอยแตกร้าวเสียที่จากคำขอโทษของเธอผู้เป็นแม่ที่ไม่ยอมให้ลูกเข้าใจในตัวเธอเลย “She knows a crack occurred in the wall between them when Silk surprised Lisa by apologizing. It’s the first step toward letting Lisa into her world and treating Lisa not like the wayward daughter, but as an equal adult.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 131) นับแต่นี้เธอจะไม่โดดเดี่ยวอยู่ในห้วงความทรงจำบาดแผลเพียงลำพังอีกต่อไปแล้ว นับแต่นี้จะมีคนที่พอจะเข้าใจเธอและยื่นเคียงข้างเธอในยามที่เธอเจ็บป่วยแม้มันจะสายเกินไปสักหน่อยก็ตามที

ในจังหวะที่ตัวคนเราอ่อนแอถึงขีดสุดในตอนนั้นเองที่เรารับรู้ถึงสายใยความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกับคนอื่น ๆ หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าเมื่อเราเปิดเผยบาดแผลส่วนตัวให้คนอื่นรับรู้แล้วนั้น แม้อื่นจะไม่อาจรู้สึกและเข้าใจบาดแผลนั้นได้อย่างลึกซึ้งพอ แต่นั่นก็เพียงพอแล้วที่จะนำพาให้ผู้คนเข้ามาใกล้ชิดดูแลกันและกัน กัน บาดแผลได้กลายสภาพจากความเจ็บปวดทรมานเป็นความผูกพันที่จะดูแลซึ่งกันและกัน และถึงแม้แต่ละคนจะมีวิถีจัดการกับบาดแผลของตนแตกต่างกันก็ตามแต่เราล้วนเชื่อมโยงถึงกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง นั่นคือสถานการณ์หลังจากซิลค์เล่าเรื่องความทรงจำบาดแผลของเธอให้กับลิซ่าและแอ็บบี้ฟัง เธอเริ่มสนิทชิดเชื้อกับลิซ่ามากขึ้นราวกับจะซดเซยช่วงเวลาที่ยสูญหายไป ในขณะที่ลิซ่าตระหนักได้ว่าคนนั้นไม่ใช่ปัจเจกที่จะมัวแต่จะหมกมุ่นกับเรื่องส่วนตัวของเธออีกต่อไป ตัวเธอค่อยๆเปลี่ยนไปด้วยท่าทีของความห่วงใยไม่ว่าจะด้วยการดูแลใกล้ชิดแม่ของเธอหรือการยื่นหยัดเคียงข้างแอ็บบี้ในช่วงเวลาที่ลูกของเธอต้องการ ดังที่เราเห็นท่าทีอันแข็งแกร่งของเธอเป็นครั้งแรกผ่านสายตาแอ็บบี้ผู้กำลังตกอยู่ในที่นั่งลำบากจากการถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนถึงขั้นที่เพื่อนร่วมห้องของเธอยื่นคำร้องให้ไล่เธอออก “She knows that her mom will not back down. It’s a strange feeling seeing Mom’s strength emerge.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 143) และแน่นอนว่านี่เป็นส่วนหนึ่งของการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติที่เราเห็นอยู่เบื้องหลังตลอดทั้งเรื่องโดยฉากตอนนี้แสดงผ่านคำพูดของผู้บริหารโรงเรียนว่า “Perhaps Abbey would enjoy going to a more diverse school with people of her own type.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 142) ความแข็งแกร่งของลิซ่าแสดงออกอย่างชัดเจนว่าเธอจะไม่ทนกับการเลือกปฏิบัติเช่นนี้อีกต่อไป เพราะเธอเข้าใจการเลือกปฏิบัตินี้ดีมาตั้งแต่ตอนต้นเรื่องที่เธอถูกไล่่ออกอย่างไม่เป็นธรรม เธอได้ตอบกลับต่อคำถามเชิงบังคับนั้นว่า “I am not sending Abbey into a different city for her schooling. I’m a taxpayer of Fairview, and my daughter deserves an education here.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 142-143) และอาจด้วยการที่ลิซ่าได้รับรู้บาดแผลส่วนตัวของแม่เธอ ทำให้เธอมีท่าทีที่ไวต่อการจับอารมณ์ความรู้สึกและบาดแผลของผู้อื่นตามไปด้วย ระหว่างที่เธอทำงานในร้าน

กาแพเธอเห็นลูกค้าคนหนึ่งที่เราสังเกตได้ว่า เธอคนนั้นก็แบกรับบาดแผลส่วนตัวไว้เฉกเช่นเดียวกับที่ลิซ่าเคยแบกรับไว้ “Lisa spots the familiar tired eyes, the ghost-like pallor, and the invisible weight dragging down the woman’s shoulders. Lisa sees the same physical signs of the mental stress she suffered before” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 176) ด้วยตัวตนที่เปลี่ยนแปลงไปจากการรับรู้บาดแผลของผู้อื่น ทำให้เธอเต็มไปด้วยความหวังไขและอย่างไม่รู้ตัวเธอก็เผลอถามออกไปว่าคุณเป็นอะไรไหมอย่างจริงจัง นั่นทำให้ผู้หญิงคนนั้นพร่ำพรูเรื่องราวหนักใจให้ลิซ่าฟัง การเปิดใจรับฟังปัญหาและบาดแผลของผู้อื่นทำให้เราเชื่อมต่อกับผู้อื่นได้ นั่นคือหนทางในการรับมือกับบาดแผลส่วนตัวของลิซ่า

ในขณะที่แอบบี้แสวงหาหนทางในการเยียวยาบาดแผลของการถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนผ่านการค้นหาตัวตนของเธอจากกิจกรรมที่เธอบังเอิญพบจากคำดูหมิ่นว่าเธอเป็นดราม่าวินจอมสร้างเรื่อง เธอก็อย่างตลกร้ายว่าถ้าเช่นนั้นก็ลองทำกิจกรรมชมรมการแสดงดูเสียเลยสิ นั่นทำให้เธอค้นพบตัวตนอีกด้านของเธอ ตัวตนด้านที่เธอสามารถปลดปล่อยบาดแผลออกมาผ่านการแสดง แม้ตอนแรกท่าทีของเธอจะเต็มไปด้วยความวิตกกังวลแต่เมื่อเธอเห็นร่างเงาของแม่เธอเข้ามาในฉากการแสดงครั้งแรกของเธอ เธอก็รู้สึกถึงความรู้สึกอุ่นใจจนสามารถกล่าวถ้อยคำที่เธอเตรียมการแสดงออกมาได้ อีกทั้งการตัดสินใจเข้าร่วมชมรมการแสดงทำให้เธอได้พบเพื่อนใหม่ผู้ชักนำให้เธอไปเข้าค่ายการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ที่นั่นเธอได้เยียวยาตัวเองผ่านการเล่าเรื่องราวเหตุที่ทำให้เธอจึงมายังค่ายแห่งนี้ ได้เรียงสาเหตุและเหตุการณ์จนนำไปสู่เหตุการณ์ที่เธอเผชิญที่งานปาร์ตี้แห่งนั้น ท่าทางการเขียนของเธอเต็มไปด้วยการปลดปล่อยบาดแผลของตัวเองผ่านการเขียน ดังที่เธอ บรรยายว่า “Then to Abbey’s surprise, she exposes herself on the page, describing the drugging by Vance. Her cheeks burn while writing the words, but at the end of the paragraphs, she feels calm and collected... It’s taken a full fifty minutes, twenty minutes over the allotted time, for Abbey to sort through her emotions.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 191) ผลของการปลดปล่อยบาดแผลของเธอลงเป็นตัวอักษรยังผลนำไปสู่การจับกุมชายผู้ล่วงละเมิดเด็กสาวได้ในที่สุด ซึ่งก็เป็นจังหวะพอดีกับที่ครอบครัวหลูตัดสินใจเดินทางกลับไปได้วันเพื่อรำลึกและเผชิญหน้ากับความทรงจำบาดแผลในอดีตเสียที

5.2.4 การกลับบ้านเพื่อเผชิญหน้ากับบาดแผล

ถึงแม้ว่าซิลค์จะได้สะสางเปิดใจกับลูกหลานของเธอแล้ว บาดแผลของเธอได้รับการปลดปล่อยออกบ้างแล้ว แต่จิตใจของเธอจะยังไม่ทางสงบสุขจนกว่าจะได้เดินทางกลับไปบ้านเกิดของเธอที่ได้วันดังแสดงออกเป็นความมุ่งมั่นผ่านคำพูดว่า “It’s about something for my mind and my soul. I need to go back to Taiwan.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 182) นี่คือการเดินทางกลับบ้านไปตามหาความทรงจำที่เธอสูญเสียและสูญหายไปจากการถูกบังคับให้เดินทางพลัดถิ่น หรืออาจเรียกได้นั้นคือความปรารถนาที่จะกลับบ้านของผู้พลัดถิ่น ไม่ว่าบ้านนั้นจะเป็นสถานที่ในความทรงจำอันห่างไกลแต่ใกล้ชิดทางความรู้สึก หรือแท้จริงแล้วเป็นเพียงภาพฝันถึงบ้านในจินตนาการที่ไม่ได้ดำรงอยู่อีกต่อไป แต่นั่นก็เพียงพอแล้วที่เป็นแรงปรารถนาให้ผู้พลัดถิ่นได้ย้อนหวนคืนกลับบ้าน นั่นคือแรงงูใจของซิลค์ที่จะกลับไปเยือนได้วันอีกครั้ง

แต่การกลับไปเยือนได้วันครั้งนี้กลับเป็นถึงย่ำเดือนถึงระยะห่างของความทรงจำระหว่างรุ่น เป็นระยะห่างของความทรงจำของผู้พลัดถิ่นที่เคยอยู่ที่แห่งนี้ ผู้ที่จดจำความทรงจำทุกรายละเอียดในที่นี่ได้ กับคนรุ่นหลังผู้ไม่เคยรับรู้หรือจดจำในความทรงจำว่าที่แห่งนี้คือบ้านของตน หากแต่ทำได้แค่เพียงพยายามเชื่อมต่อกับสถานที่แห่งนี้อย่างขัดฝืน เหมือนเช่นที่แอ็บบีกับลิซ่าพยายามทำตัวให้คุ้นเคยกับได้วันผ่านการชื่นชมวัตถุสิ่งของที่แฝงฝังความเป็นชาติซึ่งจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และการพยายามสร้างความคุ้นเคยนี้ยังแสดงออกผ่านความคิดของแอ็บบีว่า “she thinks art can reflect a nation’s history, and what better place than a building with the word “national” in it?” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 198) แต่สำหรับอามาของเธอสองแล้วสิ่งของที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ก็เป็นแค่สิ่งของแปลกปลอมที่ถูกขนย้ายเข้ามาพร้อมกับกองทัพคณะจีนชาตินิยมที่รุกรานเข้ามาในได้วัน สิ่งของเหล่านั้นไม่ต่างอะไรกับความเป็นจีนที่เข้ามาเบียดขับปกครองได้วันดังที่ซิลค์ให้คำตอบกับหลานของเธอที่ถามว่าซิลค์ชอบวัตถุจัดแสดงชิ้นไหน “You know, this whole place wasn’t here when I was around. It came later when the KMT showed up. They took all this mainland Chinese stuff and stored it here...Here you go, I don’t want it. This is supposed to be our national museum, not a mainland Chinese art locker.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 199) ในตอนนั้นเองที่ซิลค์เริ่มรู้สึกตัวแล้วว่า เธอไม่มีบ้านให้กลับอีกต่อไปแล้ว สถานที่ที่เธอเคยรู้จักได้ตายจากไปแล้วพร้อมกับการรุกรานแทนที่ของความทรงจำชาตินิยมกระแสหลักที่เชิดชูจอมเผด็จการอย่างเจียงไคเช็คเป็นผู้ก่อตั้งได้วันในขณะนั้น แต่เธอก็ยังไม่ได้

สิ้นหวังจนกระทั่งได้ไปเยือนอนุสรณ์สถาน เจียงไคเชกโดยบังเอิญในวันถัดมา ภาพความสิ้นหวังของเธอปรากฏเป็นรูปปั้นตั้งตระหง่านของเจียงไคเชก จอมเผด็จการที่สั่งการให้ทหารคณะจีนชาตินิยมรุกรานเข้ามาในไต้หวัน และปรากฏเป็นท่าทางของร่างกายที่สั่นไหวด้วยความโกรธระคน ความกลัวผ่านสายตาของลิซ่า “Her mother starts shaking next to her... Ma points to the metal figure, shakes Lisa off, and scoots away from the statue.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 205)

ในวินาทีที่ซิลค์เห็นความยิ่งใหญ่เป็นที่เคารพของจอมเผด็จการอย่างเจียงไคเชกแล้วเธอถึงกับพุดด้วยความเกรี้ยวกราดให้ลูกหลานของเธอฟังว่า “Chiang Kai-Shek brought the KMT over to Taiwan, and his son rules now... The KMT are still in power.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 205) เธอรู้ตัวแล้วว่าเธอไม่มีบ้านให้กลับไปอีกต่อไปแล้ว ความทรงจำถึงสถานที่ที่เธอคุ้นเคยไม่มีอีกต่อไปแล้ว นั่นทำให้เธอตอบรับคำถามเชิงปลอมโยนของลิซ่าที่ถามว่าไปหาสถานที่ที่มีความทรงจำดีๆ ของเธอกันเถอะด้วยเสียงหัวเราะขำขึ้นจนรู้ว่าให้ว่า “And where would that be, Lisa?” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 205) การกลับบ้านของผู้พลัดถิ่นนั้นผูกโยงกับสถานที่และความทรงจำอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก หรืออาจกล่าวตามเอ็ดเวิร์ด เคซี (Edward Casey) ได้ว่า “มีความเกี่ยวโยงอย่างลึกซึ้งระหว่างความทรงจำและสถานที่ เนื่องจากสถานที่เป็นที่ที่เหมาะสมในการบรรจุเก็บและรักษาความทรงจำไว้ ในขณะที่ความทรงจำในตัวของมันเองก็เป็นสถานที่ที่อดีตสามารถถูกรื้อฟื้นและดำรงอยู่รอดมาได้”⁷⁴ (Casey, 1987: 186 อ้างถึงใน Whitehead *Memory: The New Critical Idiom*, 2009: 10) หากความสัมพันธ์ระหว่างความทรงจำและสถานที่นั้นดำรงอยู่จริง การที่สถานที่ที่ซึ่งบรรจุความทรงจำถูกสลับเปลี่ยนหรือถอนให้กลายเป็นสถานที่ที่บรรจุความทรงจำอื่นที่ไม่คุ้นเคยอีกต่อไป นั้นย่อมทำให้สถานที่ที่เรียกว่าบ้านที่เคยคุ้นเคยกลายเป็นสิ่งแปลกปลอมที่ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นบ้านอีกต่อไป ความรู้สึกเช่นนี้ปรากฏอย่างชัดเจนเมื่อซิลค์เดินไปตามถนนหนทาง “she feels disoriented and scans the area for familiar landmarks. She sees the crowd stepping around her, focused on their own destinations, and panics. She doesn't belong here in this strange city” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 208) นั่นคือความรู้สึกของซิลค์ยามกลับมาเยือนไต้หวัน แต่ที่ย่ำแย่ถึงขีดสุดคือสถานที่เหล่านั้นกลับเต็มไปด้วยความทรงจำอันเอ่อถึงการเชิดชูความเป็นชาตินิยมจีนที่เข้มข้นทำลายชาวไต้หวัน นั่นทำให้ภาพความทรงจำต่อเหตุการณ์ 228 รวมถึงภาพทรงจำส่วนตัวที่

⁷⁴ แปลมาจากข้อความ “there is a strong affiliation between memory and place, for place is ‘well suited to contain memories – to hold and preserve them’, while memory is itself ‘a place wherein the past can revive and survive’”

เธอจดจำไว้กลายเป็นสิ่งชายขอบที่หากไร้ซึ่งหลักฐานหรือสถานที่การรำลึกจดจำก็ย่อมเสี่ยงจะสูญหายไปกับชีวิตที่กำลังดับสูญของเธอ

หรือบางทีความทรงจำก็เป็นเหมือนเส้นรื้อรอยของกาลเวลาที่จางลงไปในทุกขณะลมหายใจ แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่ามันจะหายไป มันอาจดำรงอยู่ในชอกหลืบความทรงจำอันลางเลือนของชีวิตสามัญของผู้คน มันอาจปรากฏเป็นเงาร่างจางๆ ช่วงขณะของการรำลึกถึงดังเช่นที่ซิลค์ได้รำลึกความหลังที่ริมสระน้ำในสวนหยางหมิงซาน (Yangmingshan) สถานที่เดียวกันกับที่เธอพบกับสามีของเธอ เธอสัมผัสได้ถึงร่องรอยบางเบาของอดีตที่หวนคืนกลับมาหาเธอในรูปของเสียงฝีเท้าของสามี แต่นั่นก็เป็นเพียงช่วงขณะของการรำลึกถึงความทรงจำส่วนตัวที่พราวเลื่อนไปพร้อมกับเวลาที่ผันผ่าน เป็นความทรงจำที่พร้อมดับสลายไปพร้อมกับตัวเธอ ในขณะที่ลูกหลานเธออาจเข้าใจได้เพียงรางๆ ว่าสถานที่แห่งนี้สำคัญต่อเธอมากเพียงไรผ่านวัตถุความทรงจำที่ซิลค์เก็บรักษาไว้อย่างหวงแหนในกล่องเก็บความทรงจำใบนั้น ความทรงจำที่ซิลค์กลับมาตามหาในได้วันนั้นก็ไม่ได้เป็นไปอย่างที่เธอคิดเสียเท่าไรนัก แม้เธอจะตั้งความหวังไว้ว่าจะตามหาความทรงจำที่หล่นหายไปพบ แต่สภาพสถานที่ทุกที่ที่เธอไปเยือนนั้นล้วนกลายเป็นสิ่งแปลกหน้าเต็มไปด้วยความทรงจำแบบจินตนิมิตไปเสียหมด แม้กระทั่งอพาร์ทเมนต์แห่งแรกๆ ที่เธอกับหลูได้ใช้ชีวิตแต่งงานด้วยกันก็ไม่เหลือเค้าโครงเดิม “Nothing in the apartment reminds her of her married days, and she feels happy to escape to the nearby park.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 211) ในขณะที่เธอกำลังสิ้นหวังยืนหลับตาพักใจอยู่ในสวนสาธารณะอยู่นั้น ลิซ่ากับแอ็บบี้ผู้นำสำรวจสวนสาธารณะไปก่อนหน้านี้เธอได้ไปพบกับอนุสรณ์รำลึกเล็กๆ ไร้การเหลียวแลซ่อนอยู่ในหลืบสวน พวกเธอจึงได้เรียกซิลค์ให้ติดตามและเดินมาดูอนุสรณ์รำลึกเล็กๆ แห่งนี้

Silk moves aside the branches and examines the stone plaque, a memorial for the 2 2 8 Massacre. It seems constructed in haste, no doubt because of the KMT leaders’ continued control over the country. The wobbly writing, though, spouts poetry: “We mourn for our loss, the depths of which we can never measure. 02-28-47.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 212-213)

อนุสรณ์สถานแห่งนี้แม้จะถูกสร้างอย่างฉาบฉวยแต่ก็แสดงให้เห็นว่าความทรงจำถึงความรุนแรงเหตุการณ์ 228 นั้นไม่ได้ถูกลืมเลือนหรือถูกกลบหายไปกับอนุสรณ์สถานความทรงจำแสน

ยิ่งใหญ่ของเจียงไคเชก ผู้คนธรรมดาสามัญยังคงจดจำเหตุการณ์นั้นในชอกหลิบความทรงจำที่เสมือนเป็นท่าทีการต่อต้านความทรงจำแบบชาตินิยมที่มีเจียงไคเชกเป็นบิดาผู้ก่อตั้งชาติอยู่ในที่เป็นการรำลึกถึงผู้ที่ตายจากไปจากการเรียกร้องเสรีภาพให้ไต้หวัน ผู้ชายชนม์ได้รับการจดจำอย่างที่ว่าควรจะเป็นแม้จะเป็นไปอย่างแอบซ่อนก็ตามที ณ อนุสรณ์สถานความทรงจำนี้เองที่กลายเป็นจุดตัดประสานระหว่างความทรงจำบาดแผลร่วมของผู้ผ่านพ้นเหตุการณ์ 228 และความทรงจำบาดแผลส่วนตัวของซิลค์ เบื้องหน้าแผ่นป้ายอนุสรณ์รำลึกนี้เองที่ซิลค์ได้ไว้อาลัยให้สามีของเธออย่างเหมาะสมเสียที “Silk realizes that this monument is the closest thing to a burial Lu will ever receive.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 213) และถึงแม้เธออยากจะแสดงความเศร้าโศกที่เธอแบกรับมาตลอดเวลา 50 ปี เป็นการรำไห้ให้กับชีวิตสามีที่เธอสูญเสียไปได้สักที แต่เธอรู้ว่าสิ่งที่เธอต้องการจริงๆ กลับเป็นการคืนดีเชื่อมต่อกับความทรงจำระหว่างคนเป็นและคนตาย “Lu, I’ve brought your daughter and granddaughter to see you.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 213) การกระทำของซิลค์คือการยอมปล่อยวางความทรงจำของตนและส่งต่อมรดกความทรงจำไม่ว่าความทรงจำนั้นจะเป็นความทรงจำอันแสนสุขหรือเป็นความทรงจำบาดแผลให้กับลูกหลานของเธอได้อย่างจริงๆ เสียทีผ่านการไว้อาลัย และลิซ่ากับแอ๊บบี้ต่างก็มารับการเป็นทายาทความทรงจำนี้ผ่านคำไว้อาลัย โดยเฉพาะกับลิซ่านี่เป็นครั้งแรกที่เธอรู้สึกและเชื่อมต่อกับพ่อของตนที่ตายจากไปได้อย่างแท้จริง “Dad, I’m sorry I never got to meet you,...I’m sad I didn’t ask enough questions about you when I was a child, but I know that I will never forget you now.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 213) การไว้อาลัยครั้งนี้ทำให้การกลับมาไต้หวันของซิลค์เติมเต็มความปรารถนาของเธอได้อย่างแท้จริงสักที เธอไม่มีอดีตคิดค้างอะไรกับที่แห่งนี้อีกต่อไป เธอจะกลับไปอเมริกาพร้อมกับดินที่เก็บมาที่บ้านเกิด การกระทำอันเป็นเครื่องหมายว่าท้ายที่สุดแล้วเธอก็ตามหาบ้านของเธอพบแล้วนั่นเอง บ้านของเธอที่สถิตอยู่ในความทรงจำอันแสนสงบสุขของเธอในบั้นปลายชีวิต

5.2.5 คำว่าบ้านนั้นเราสร้างด้วยตัวเราเอง

เราอาจกล่าวได้ว่าการกลับบ้านไปไต้หวันในครั้งนี้ก็เป็นเสมือนการเยียวยารักษาแผลใจของซิลค์ในฐานะผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นแรก และยังผลในทางอ้อมให้ลิซ่ากับแอ๊บบี้ในฐานะผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นที่สองและสามได้ย้อนกลับไปเชื่อมต่อกับความทรงจำถึงบ้านเกิดที่ไต้หวัน แม้จะเป็นความทรงจำแสนกระต่อนกระแท่นขาดพร่องไปหลายส่วนก็ตามที แต่ความทรงจำถึงบ้านเกิดของ

บรรดาผู้อพยพพลัดถิ่น โดยเฉพาะรุ่นที่สองและรุ่นที่สามก็มีระยะห่างทางด้านเวลาและสถานที่ ซึ่งหล่นหายไประหว่างรุ่นเป็นความทรงจำว่าแห่งเช่นนี้นั้นแล ภาพการกลับไปได้หวนในครั้งนี่ก็คือการเดินทางตามโทรปเรื่องเล่าวรรณกรรมผู้อพยพพลัดถิ่น อันมีตัวละครในฐานะภาพตัวแทนของผู้อพยพพลัดถิ่นได้กลับไปเยี่ยมบ้านเกิดที่ตนถวิลหา แต่แล้วจินตภาพบ้านเกิดที่ตนถวิลหาคิดถึงอยู่ทุกเมื่อกลับไม่ได้ดำรงอยู่อีกต่อไป หากแต่เป็นสิ่งที่ตนไม่เคยคุ้นอีกต่อไป ดังเช่นที่ซิลค์กลับมาได้หวนแล้วพบว่าความทรงจำถึงบ้านที่เธอแสนคุ้นเคยถูกแทนที่ด้วยความทรงจำแบบจินตนิมิตจนท่วมท้น การเดินทางกลับบ้านเพื่อค้นพบว่าภาพฝันของการกลับบ้านเป็นเพียงภาพมายาที่หล่อเลี้ยงชีวิตตนนั้น ได้ผลักดันให้บรรดาผู้อพยพเดินทางกลับไปบ้านที่ตนย้ายมาตั้งถิ่นฐานอีกครั้งเพื่อสร้างความหมายของบ้านขึ้นมาใหม่ หรือกล่าวได้ว่านี่เป็นพลวัตความหมายของบ้านสำหรับผู้อพยพพลัดถิ่น ที่ด้านหนึ่งแล้วบ้านหมายถึงบ้านเกิดต้นกำเนิดของตนอันถูกหล่อเลี้ยงด้วยภาพฝันหวานของการกลับไปคืนดีและเชื่อมต่อ ในอีกด้านหนึ่งแล้วคือความปรารถนาและความเป็นไป(ไม่)ได้ที่จะสร้างบ้านของตนขึ้นในที่ที่ตนดำรงอยู่ในปัจจุบัน (Stock, 2010: 25) นี่คือเส้นทางของการเดินทางกลับไปบ้านเกิดเพื่อรำลึกความทรงจำแล้วกลับมาสร้างบ้านของตนขึ้นใหม่ในดินแดนที่ตนอพยพพลัดถิ่นมา แน่นอนว่าหลังจากกลับจากได้หวนแล้ว ครอบครัวหู่ได้เริ่มสร้างความหมายใหม่ให้กับที่ที่ตนอาศัยอยู่จนกลายเป็นสถานที่ที่เรียกว่าบ้านได้อย่างเต็มปาก

ราวกับว่าเมื่อซิลค์วางความทรงจำอันเจ็บปวดให้พักลงอย่างสงบได้บ้างแล้ว ร่างกายของเธอก็ไม่อาจทนรับโรคภัยได้อีกต่อไป ไม่นานนักเมื่อเธอกลับถึงอเมริกาเธอก็ตรวจพบว่ามะเร็งได้ลุกลามร่างกายของเธออย่างรวดเร็ว เธอกำลังจะตายและคงเหลือเวลาอีกไม่มากนัก แต่เธอกลับรู้สึกว่ามีชีวิตชีวาอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ซิลค์ใช้ช่วงเวลาสุดท้ายในชีวิตไปกับการเดินทางไปสถานที่ต่างๆ เช่นกรุงโรมเพื่อเติมเต็มความฝันที่เคยสัญญาไว้ให้กับหลูสามีเธอ หรือแม้กระทั่งสำรวจเมืองแฟร์วิล (Fairview) ที่เธออยู่อาศัยมานานหลายสิบปีด้วยสายตาสดใหม่เป็นครั้งแรก ราวกับว่าเธอกำลังสำรวจบ้านแห่งใหม่ที่เธอละเลยมาแสนนาน ตลอดชีวิตเธอแฟร์วิลเป็นเพียงแค่ที่พำนักชั่วคราว หาใช่สิ่งที่เธอเรียกว่าบ้านไม่ อย่างไรก็ตามการได้กลับไปเยือนได้หวนบ้านเกิดที่เธอเฝ้านั่งได้ทำให้เธอตระหนักได้ว่าแฟร์วิลนั้นก็เป็บ้านของเธออีกแห่งเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เธอจึงเริ่มทำความคุ้นเคยกับแฟร์วิลเสียใหม่ผ่านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของเมืองแห่งนี้ ไล่ตั้งแต่ตามรอยประวัติศาสตร์การก่อตั้งเมือง ชมวิวทิวทัศน์แสนสวยเหมาะสมกับชื่อเมือง และแม้กระทั่งรับคำท้าชาเลนจ์กินเบอร์เกอร์จานยักษ์อันเป็นของมีชื่อเสียงของเมืองแห่งนี้ก็ตาม เธอทำทั้งหมดนี้เพื่อจะได้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเมืองเล็กๆแห่งนี้ได้อย่างเต็มที่ ดังที่เธอคิดขณะยืนถ่ายรูปในฐานะผู้

ชนะการชาเลนจ์ “She knows she will be remembered in Fairview now, no matter how small. Her grinning face will be posted on a bulletin board next to the restrooms.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 292) หรือกล่าวได้ว่าซิลค์ได้ใช้ชีวิตในช่วงบั้นปลายอย่างมีความสุขที่สุดแล้ว

หากซิลค์ใช้การท่องเที่ยวศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นหนทางในการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน (sense of belonging) ในอเมริกาแล้ว ลิซ่ากับแอ็บบีนั้นต่างก็มีวิธีสร้างความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของบ้านที่แตกต่างกันออกไป หากคำว่าบ้านและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบ้านนั้นผูกพันอยู่กับผู้คนแล้ว หนทางที่ลิซ่ากับแอ็บบีสร้างความคุ้นเคยเป็นส่วนหนึ่งของบ้านกระทำการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเล็กๆ ที่ก่อตัวขึ้นจากร่วมรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน ไม่ว่าจะเป็นลิซ่าที่เริ่มขยายกลุ่มให้คำปรึกษาแม่บ้านผู้ดูแลคนป่วยในนาม ซัพพอร์ต ซิสเตอร์ (Support Sisters) ข้ามเขาวงจากการทำงานคาเฟ่ หรือแอ็บบีที่ผันตัวไปเป็นอาสาสมัครทีนไมต์ (Teen Might) ช่วยเหลือผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมช่วยให้พวกเขารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจริงๆ ขึ้นมาสักที ต่างกับช่วงแรกที่พวกเขารู้สึกตลอดเวลาว่าเป็นส่วนเกิน ถูกเลือกปฏิบัติอยู่เสมอไม่ว่าจะในที่ทำงานหรือที่โรงเรียนก็ตาม พวกเขาดำรงอยู่อย่างไรตัวตนและไร้หลักแหล่ง เป็นผู้อพยพที่จำต้องอยู่ในห้องพาร์ตเมนต์เล็กๆ และกระเสือกกระสนค้นรณชีวิตอย่างเสียดายไม่ได้ หรือกล่าวได้ว่าในช่วงครึ่งแรกนั้นพวกเขอนแทบจะไม่มีที่ดำรงอยู่ในสังคมอเมริกันได้เลย จนกระทั่งพวกเขาในฐานะผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นที่สองและรุ่นที่สามได้กลับไปเยือนได้หัวนแล้วนั้น ชีวิตพวกเขาก็เริ่มมีที่ทางขึ้นในดินแดนสหรัฐอเมริกาอย่างเห็นได้ชัด ทั้งแวดวงสังคมที่พวกเขาสามารถพูดได้อย่างเต็มปากว่าพวกเขเป็นส่วนหนึ่งในแวดวงนั้น หรือแม้กระทั่งในตอนใกล้จบลิซ่ากับแอ็บบีก็สามารถมีบ้านเป็นของตัวเองได้สักที บ้านหลังนั้นเป็นทั้งบ้านที่พวกเขาได้อยู่อาศัยจริงๆ และเป็นที่พักพิงทางใจ โดยผ่านการเปลี่ยนสถานที่แสวงหาที่พักอาศัย (house) ให้กลายเป็นบ้าน (home) เปี่ยมล้นด้วยความทรงจำของครอบครัว นั่นทำให้พวกเขาไม่ใช่ผู้อพยพผู้ไร้บ้าน ไร้ความทรงจำอีกต่อไป หากแต่เป็นผู้อพยพผู้ตามหาบ้านในเชิงภาพมโนทัศน์เปรียบเทียบว่าในที่สุดพวกเขาก็หาที่ที่พวกเขาเป็นเจ้าของ และหาความทรงจำที่หล่นหายไประหว่างการอพยพพลัดถิ่นพบเสียที

อย่างไรก็ตาม การสร้างความหมายของบ้านในตอนจบนั้นก็ล้วนเต็มไปด้วยมวลอารมณ์ ความเศร้า และ การจัดการกับความรู้สึกสูญเสียยามเมื่อซิลค์จากไป โดยลิซ่ากับแอ็บบีต่างก็มีวิธีการรับมือกับการตายจากไปของซิลค์แตกต่างกันไป ในขณะที่แอ็บบีเลือกที่จะจมจ่อมจดจำทุกรายละเอียด

ที่เธอเคยพลาดไปในการใช้ชีวิตร่วมกับอาวมา ทั้งการรื้อของในกล่องเก็บความทรงจำของซิลค์มา พิจารณาจดจำทีละชิ้นๆ จนนำไปสู่การตามหาเรื่องราวของเหตุการณ์ 228 ในห้องสมุดเมืองที่เธอ พบว่าข้อมูลของเหตุการณ์ 228 นั้นมีอยู่น้อยมาก หากมีหลงเหลือไว้ก็เป็นอย่างที่เราเล่าไว้ว่า “the British author describes the 228 Massacre in three sentences. It figures that only a foreigner could write about it.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 304) ซ้ำร้ายข้อมูลที่เขียนไว้ก็เป็นเพียงคำบรรยายไร้อารมณ์ความรู้สึกถึงตัวเลขผู้เสียชีวิตที่ทำให้แbbie คุ้นเคย “She hates staring at the black wording. The calm print covers up all those innocent deaths. With one guileless sentence, the author obliterates her Ah-Gung.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 305) ความรู้สึกคุ้นเคยของแbbie ปีนทางหนึ่งแล้วเป็นปฏิกริยาของทายาทผู้รับมรดกความทรงจำบาดแผลที่ได้รับรู้ว่าชีวิตผู้บริสุทธิ์ ชีวิตของคนธรรมดาสามัญเช่นอาวมาของเธอได้ตายจากไปเหตุการณ์นั้น แต่กลับปรากฏเป็นเพียงตัวเลขไร้หัวใจ นั่นทำให้เธอรู้สึกหงุดหงิดใจจนเธอต้องการเก็บรักษาความทรงจำถึงอาวมาของเธอ ไว้ในการจดจำ ต้องการที่จะเก็บรักษาความทรงจำถึงผู้ที่ตายจากไปในเหตุการณ์ความรุนแรงครั้ง นั้น เธอจะเป็นผู้เก็บรักษาความทรงจำนี้เองโดยการนำแผ่นผั่งตระกูลที่เธอเคยทำเป็นการบ้านใส่ กรอบเก็บเอาไว้ “She smoothes out the paper and touches her grandfather’s name with reverence. If only I can keep his name alive somehow.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 305)

ทางฝากฝั่งลิซ่ากลับเลือกที่จะพยายามลืมความเจ็บปวดจากความสูญเสียนี้โดยฝังตัวอยู่กับการทำงาน และเตรียมที่จะย้ายบ้านออกจากบ้านที่แม่เธออยู่ เพราะเธอทนไม่ได้ที่จะอาศัยในบ้านที่มีแต่ความทรงจำถึงแม่ของเธออยู่ เธอเลือกที่จะย้ายไปที่แห่งใหม่เพื่อที่จะได้เริ่มต้นใหม่ นั่นนำไปสู่ การโต้เถียงของสองแม่ลูกจากการจัดการกับความสูญเสียที่ต่างกันดังเห็นได้จากความคิดของลิซ่าว่า “While I’ve been trying to empty the house of ghosts, Abbey’s been trying to invite them in.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 314) ขณะที่เธอจ้องมองแผ่นกระดาษผั่งตระกูลที่แbbie แหว่นไว้ใน ผ่นบ้านใหม่ของพวกเธอ ท้ายสุดแล้วลิซ่าก็เลือกที่จะโอบรับความสูญเสีย และเปลี่ยนการจงใจลืม เป็นการจดจำถึงความทรงจำของพ่อและแม่เธอ หรือกล่าวในอีกทางหนึ่งแล้วเป็นการโอบรับอัต ลักษณ์ความเป็นได้ผ่านทางการกลายเป็นทายาททางความทรงจำดังที่เราเห็นการบรรยายตัวเธอ เอาไว้ว่า “she knows that the clay from her mother’s homeland will still cling to her. Its legacy will remain in the memory of her father drumming in her heart, and in her mother’s courage coursing through her blood.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 325) นั่นทำให้เธอคืนดีกับแbbie ด้วยการสร้างกรอบไม้คันทนถาวรเพื่อเก็บแผ่นผั่งตระกูลไว้เป็นมรดกความทรงจำถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา

ไว้ในบ้านของพวกเธอ พร้อมกับทำพิธีการไว้อาลัยสุดท้ายให้แม่ของเธอด้วยการโปรยดินที่แม่เธอเก็บมาจากไต้หวันเพื่อบ่งบอกว่าพ่อกับแม่ของเธอได้เจอกันแล้วเสียที “Then she pours the rich dark earth of Taiwan out. Finally, she thinks, my mother and father are together again.” (Chow *The 228 Legacy*, 2013: 321)

เราอาจกล่าวได้ว่านวนิยาย *เดอะ ทูทูเอท เลกาซี* มีวิธีการนำเสนอความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 อย่างแยบยล นั่นคือเลือกที่จะไม่เล่าถ่วงนานไปกับประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้น หากแต่เล่าเป็นผลกระทบของเหตุการณ์ 228 ที่ได้ไหลซึมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครผู้อพยพพลัดถิ่นต่างรุ่นที่มีบาดแผลส่วนตัวต่างกัน แต่ต่างโน้มเอียงเข้าหากันผ่านการเปิดเผยบาดแผลของกันและกันจนนำไปสู่การประคับประคองเยียวยาซึ่งกันและกัน จนสร้างความหมายลึกซึ้งเปี่ยมอารมณ์ของคำว่าบ้านและครอบครัวขึ้นผ่านความทรงจำบาดแผลนั่นเอง ทำที่ของนวนิยายเรื่องนี้ทำให้เราได้ขบคิดต่อไปว่า จริงๆแล้วความทรงจำบาดแผลของคนเราก็คงอาจเป็นเช่นนั้น อาจเป็นสิ่งที่ไม่เคยถูกเปิดเผย ไม่เคยรับรู้ แต่เชื่อว่าผลกระทบของมันจะไม่มี หรือ ไม่ถูกส่งต่อเป็นสายใยที่ผูกโยงซึ่งกันและกัน อาจเป็นเช่นนั้นจนกว่าเราจะได้สัมผัสและรู้สึกถึงบาดแผลของผู้อื่นก่อน แล้วเราจึงหันมาสนใจบาดแผลของกันและกันอย่างจริงจังมากขึ้น

5.3 กรีน ไอส์แลนด์ การเขียนอัตลักษณ์ไต้หวันบนความเจ็บปวดของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์

นวนิยายกรีน ไอส์แลนด์เป็นผลงานของซอว์นา หยาง ไรอัน นักเขียนอเมริกันเชื้อสายไต้หวันรุ่นที่สอง ผู้ได้แรงบันดาลใจการเขียนนวนิยายเรื่องนี้จากการกลับไปเยือนบ้านเกิดที่ไต้หวัน เธอเคยให้สัมภาษณ์กับเว็บไซต์ *New bloom* ไว้ว่า ก่อนกลับไปไต้หวันหลังเรียนจบมหาวิทยาลัยในช่วงปีค.ศ. 1999 เธอไม่เคยรับรู้ถึงเหตุการณ์สังหารหมู่ 228 มาก่อน จนกระทั่งช่วงสุดท้ายของการอยู่ในไต้หวันเธอได้ไปเยือนพิพิธภัณฑ์สถานรำลึกเหตุการณ์ 228 รวมถึงการได้อ่านรายละเอียดเหตุการณ์จากหนังสือ *ฟอร์โมซ่า บีเทรียด* ของจอร์จ เคอร์ ได้นำพาความรู้สึกช็อคตกตะลึงฝังใจเธอว่า ทำไมถึงไม่มีใครรู้เรื่องนี้มาก่อนละ ถ้าหากมีคนอื่นได้รับรู้เรื่องราวประสบการณ์ชีวิตยากลำบากของชาวไต้หวันในเหตุการณ์สังหารหมู่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 รวมถึงช่วงการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาที่เรียกว่าไวด์ เทอร์เรอร์จะทำให้ความรับรู้ต่อไต้หวันเปลี่ยนแปลงไปขนาดไหนกัน

(Ryan "Interview: Shawna Yang Ryan", 2016) นั่นจึงเป็นแรงผลักดันให้เธอไปสัมภาษณ์ประสบการณ์ชีวิตของชาวไต้หวันและผู้อพยพเชื้อสายไต้หวันในอเมริกา ซึ่งเคยผ่านความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 ไม่ว่าจะได้รับผลกระทบทางตรงหรือทางอ้อมก็ตามที่ รวมถึงเรื่องเล่าของคนรุ่นหลังที่เคยได้ยินได้ฟังเรื่องราวเหตุการณ์ 228 จากคนรุ่นก่อนๆ เธอเก็บเรื่องราวชีวิตสามัญของผู้คนเหล่านั้นที่ชีวิตของพวกเขาไปเกี่ยวพันกับโศกนาฏกรรมการเมืองอย่างเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงประสบการณ์ชีวิตผู้อพยพรุ่นแรกของแม่เธอมาประกอบประกอบกันทีละนิด ถักทอเป็นเรื่องราวของนวนิยายเรื่องกรีน ไอส์แลนด์

ด้านหนึ่งแล้วนี่เป็นความพยายามถ่ายทอดประสบการณ์ อัตลักษณ์ ตัวตน และอารมณ์ความรู้สึกของคนไต้หวัน รวมถึงผู้อพยพพลัดถิ่นเชื้อสายไต้หวัน ที่หนีออกมาจากบ้านเกิดยามเผชิญหน้ากับความหวาดกลัวในยุคสมัยเผด็จการ ในอดีตลงมาเป็นเรื่องเล่า ส่วนอีกด้านหนึ่งนั่นก็เป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้อื่นในโลกภาษาอังกฤษให้เข้าใจสิ่งที่ไต้หวันเผชิญมา ทั้งสองแง่มุมนั้นคือจิตวิญญาณของนวนิยายเล่มนี้ที่ทำหน้าที่เป็นการเขียนเพื่อสร้างสะพานเชื่อมโยงประสบการณ์อัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันไปสู่โลกของผู้อื่น (Ryan "Interview: Shawna Yang Ryan", 2016) เจตนารมณ์นี้ปรากฏชัดตั้งแต่การใช้ชื่อเรื่องนวนิยายว่า “กรีน ไอส์แลนด์” ซึ่งมีความหมายถึงเกาะสีเขียว ชวนให้ผู้อ่านในโลกตะวันตกหวนระลึกถึงชื่ออีกชื่อหนึ่งของไต้หวันที่รู้จักกันมาอย่างยาวนานว่า “อีลฮาร์ ฟอร์โมซา” หรือเกาะแสนสวยนั่นเอง แต่ชื่อกรีน ไอส์แลนด์สำหรับชาวไต้หวันเองแล้วล้วนแฝงนัยถึงความเจ็บแสบเจ็บปวดร้าวรานของบรรดานักโทษการเมืองซึ่งถูกจับขังระหว่างยุคเผด็จการครองอำนาจ ด้วยว่าชื่อดังกล่าวเป็นชื่อเกาะเรือนจำที่รัฐเผด็จการใช้ขังบรรดานักโทษการเมืองนั่นเอง ความหมายแฝงนัยดังกล่าวยังปรากฏโดยนัยผ่านบทจารึก (epigraph) ก่อนเปิดเรื่องว่า “This green island night appears so peaceful. Darling, why are you still silent? —“ GREEN ISLAND SERENADE” (TAIWANESE LOVE SONG/SONG OF RESISTANCE)” (Ryan *Green Island*, 2016: 15) นอกจากนี้แล้วชื่อกรีน ไอส์แลนด์ของเกาะขังนักโทษการเมืองได้กลายมาเป็นชื่อนวนิยายนั้นยังสื่อนัยได้อีกว่าความเจ็บปวดของทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์อันมีเกาะกรีน ไอส์แลนด์เป็นภาพตัวแทนนั้นยังคงดำรงอยู่ในทุกอนุชีวิตของคนไต้หวัน หรือแม้กระทั่งยังซ่อนตัวอยู่ในชีวิตของผู้อพยพเชื้อสายไต้หวันในอเมริกาก็ตามที เป็นมรดกบาดแผลของความเจ็บและความหวาดกลัวที่ยังทำให้คนไต้หวันไม่กล้าส่งเสียงเล่าเรื่องประสบการณ์ของตนเสียเท่าไร ความเจ็บที่ก่อตัวเป็นความไม่เข้าใจต่อประสบการณ์บาดแผลสร้างอัตลักษณ์ของตนนี้คือสิ่งที่นวนิยายเรื่องนี้พยายามถักทอประสานความหมาย ด้วยเหตุนี้ขึ้นชื่อ

ของนวนิยายเล่มนี้จึงเผยถึงรอยประทับความเข้าใจต่อไต้หวันที่แตกต่างกัน แต่สามารถเชื่อมโยงให้เข้าใจกันได้ผ่านเรื่องราวในนวนิยายเรื่องนี้

เรื่องราวของนวนิยายกรีน ไอส์แลนด์เป็นเรื่องราวชีวิตตลอดหกทศวรรษของผู้เล่าในนามที่เรียกตัวเองว่า “ฉัน” (I) จัหวางแนบสนิทไปบนประวัติศาสตร์การเมืองไต้หวัน ผู้เล่าถือกำเนิดขึ้นในครอบครัวไช่ (Tsai) ในถิ่นหลังเหตุการณ์สังหารหมู่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 ก่อนที่คุนหมอไช่ พ่อของผู้เล่าจะถูกทหารคณะจีนชาตินิยมจับตัวไปในการกวาดล้างผู้เป็นปรปักษ์กับระบอบการปกครองของคณะจีนชาตินิยมในไม่กี่สัปดาห์ต่อมา ทำให้ตลอดชีวิตวัยเด็กผู้เล่าจำไม่ได้ด้วยซ้ำว่าพ่อของตนเป็นใครหรือมีหน้าตาเป็นอย่างไร จนกระทั่งหลายปีผ่านไปหลังการหายสาบสูญของพ่อ ชายแปลกหน้าที่เรียกตัวเองว่าพ่อก็ได้หวนคืนกลับสู่ครอบครัวด้วยสภาพพุงยวบยีนเต็มไปด้วบบาดแผลความเจ็บจากห้วงเวลาที่เขาหายสาบสูญไป การกลับมาของเขาทำให้ความเจ็บและรอยแตกในความสัมพันธ์ของครอบครัวดูจะเด่นชัดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของผู้เล่ากับพ่อเป็นไปอย่างห่างเหิน แม้ไม่ถึงกับร้าวรานแต่ก็เชื่อมต่อกันไม่ติดด้วยความเจ็บของบาดแผลและความผิดบาปจากอดีตของพ่อที่เป็นเงาหลอกลอนความสัมพันธ์ ผู้เล่าไม่อาจเข้าใจพ่อได้เลย จนกระทั่งหลายปีให้หลังเมื่อได้แต่งงานและกลายเป็นแม่คนแล้ว เจื่อมเงาเผด็จการจากอดีตยังได้ตามมาหลอกลอนผู้เล่าที่ได้กลายเป็นผู้อพยพย้ายถิ่นจากการแต่งงานมาถึงสหรัฐอเมริกา ในตอนนั้นเองที่ผู้เล่าถึงได้เข้าใจพ่อว่า เขายอมแบกรับบาดแผลและความรู้สึกผิดเพื่อปกป้องตนและครอบครัวจากรัฐเผด็จการ และด้วยเหตุผลเดียวกันนั้นเองผู้เล่าก็ได้จำใจสร้างบาดแผลและแบกรับความรู้สึกผิดนั้นเพื่อปกป้องครอบครัวของตนเช่นเดียวกัน นี่คือการมีชีวิตของผู้เล่าในฐานะภาพตัวแทนประสบการณ์ชีวิตของชาวไต้หวันที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 ดำรงชีวิตอยู่ในยุคสมัยไวด์ เทอร์เรอร์ จนประชาธิปไตยไต้หวันเบ่งบาน นี่คือการมีชีวิตของผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางประวัติศาสตร์และความทรงจำบาดแผลของไต้หวัน

5.3.1 โครงสร้างเรื่องเล่า: การเล่าเรื่อง ตัวตนและความทรงจำ

นวนิยายกรีน ไอส์แลนด์มีโครงสร้างเรื่องเล่าเป็นเสมือนบันทึกความทรงจำส่วนตัวของผู้เล่าในนาม(นับแต่นี้จะเรียกอย่างย่อว่าผู้เล่า)ตลอดเวลาหกทศวรรษ โดยจัหวางประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เล่าในฐานะชาวไต้หวันคนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบความรุนแรงทางอ้อมจากเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ตลอดช่วงชีวิตลงไปทับทบบนเส้นเรื่องเล่าประวัติศาสตร์กระแสหลักของ

ได้ห้วน ซึ่งว่าด้วยเส้นทางความก้าวหน้าจากระบอบเผด็จการอำนาจนิยมมาสู่ระบอบประชาธิปไตย อันรุ่งโรจน์ที่ปิดบังซ่อนเร้นความรุนแรงที่ว่า เส้นทางความก้าวหน้าในเรื่องเล่ากระแสหลักนั้นเต็มไปด้วยคราบเลือดและรอยน้ำตาของชีวิตสามัญที่ดับคืบไปในช่องว่างความเงิบงันทางประวัติศาสตร์ หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่าฉากละครชีวิตของผู้เล่าคนนี้เป็นภาพตัวแทนประสบการณ์ชีวิตรูปแบบหนึ่งของคนได้ห้วนที่สูญหายไปกับความเงิบในตลอดยุคสมัยเผด็จการ ความพยายามของนวนิยายเรื่องนี้คือการช่วยให้น้ำเสียงแสนสามัญเหล่านั้นที่ถูกเสียงก้องกังวาลเต็มไปด้วยเหตุผลแสนน่ารำคาญของประวัติศาสตร์กระแสหลักที่มักบัญญัติขึ้นโดยผู้ชายได้หยุดเงิบลงชั่วคราว และจงมาฟังเรื่องเล่าของคนสามัญผู้นิรนามที่เป็นทั้งผู้หญิง ลูกสาว แม่ และประชาชนชาวได้ห้วนคนหนึ่งที่ได้ใช้เสียงของตนในการบอกเล่าประสบการณ์ชีวิตที่ถูกกลืนหายไปจากประวัติศาสตร์ นั่นแลจะเป็นใจความที่สื่อออกมาจากบทจารึกก่อนเปิดเรื่องว่า “It doesn’t matter what they will make of you or your days: they will be wrong, they will miss the wrong woman, miss the wrong man, all the stories they tell will be tales of their own invention.—JANE HIRSHFIELD, “IT WAS LIKE THIS: YOU WERE HAPPY” (Ryan *Green Island*, 2016: 15) ซึ่งสรุปใจความของนวนิยายเรื่องได้ว่าเป็นความพยายามจะเล่าเรื่องจากปากเสียงคนธรรมดาสามัญที่ต่างก็มีเรื่องเล่าเป็นของตน แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่านวนิยายเรื่องนี้ปฏิเสธความเป็นเรื่องเล่าประวัติศาสตร์แต่อย่างใด หากแต่กลับฉวยใช้เส้นเรื่องแจ้งที่ของประวัติศาสตร์มาเป็นพื้นที่ให้เรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตของตัวละครเอกผู้นิรนามได้เต็มส้นขึ้นมาต่างหาก นั่นทำให้เรื่องเล่าของนวนิยายเรื่องนี้ร้อยรัดกวดเกี่ยวอย่างแยกจากกันไม่ขาดระหว่างปริณทลประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวของบ้านและครอบครัว กับปริณทลสาธารณะของเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ชาติ หรือเป็นเหมือนคำให้สัมภาษณ์ของตัวชอว์นา หยาง ไรอันเองว่า นวนิยายเรื่องนี้เป็นทั้งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นทั้งนวนิยายครอบครัว (domestic novel) จากมุมมองเฟมมินิสต์ และเป็นนวนิยายแนวการเมืองเขย่าขวัญ (political thriller) ไปในทีเช่นเดียวกัน (Ryan “Interview: Shawna Yang Ryan”, 2016)

เราจะเห็นโครงสร้างเรื่องเล่าพันเกี่ยวตัดข้ามระหว่างชีวิตส่วนตัวของผู้เล่ากับความเป็นเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ชาติได้อย่างชัดเจนหลายฉากตอนตลอดทั้งเรื่อง ผ่านกลวิธีการเล่าตัดสลับฉากระหว่างชีวิตส่วนตัวของผู้เล่ากับเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ทางการของได้ห้วน เพื่อชี้ให้เห็นว่าชีวิตส่วนตัวสามัญชีวิตหนึ่งที่อยู่ภายใต้ความเงิบงันของอำนาจเผด็จการจนกลายเป็นความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์มาตลอดทั้งชีวิตก็สามารถเขียนเรื่องเล่าของตนเอง

ไปบนเส้นเรื่องเล่าประวัติศาสตร์กระแสหลักได้ การตัดข้ามของเรื่องเล่าชีวิตสามัญบนเส้นประวัติศาสตร์ปรากฏชัดเจนตั้งแต่ประโยคเปิดเรื่องว่า “My mother Li Min’s labor pains began the night that the widow was beaten in front of the Tian-ma Teahouse.” (Ryan *Green Island*, 2016: 23) ซึ่งเป็นการจัดวางและตัดสลับฉากของสองเหตุการณ์ในคืนวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1947 นั่นคือเหตุการณ์ที่หลีหมิน (Limin) แม่ของผู้เล่าเกิดการเจ็บท้องคลอด ตัดสลับกับฉากเหตุการณ์การเข้ายึดนูหรี่เถื่อนของเจ้าหน้าที่คณะจีนชาตินิยมจากหญิงม่ายขายนูหรี่อันเป็นชนวนเหตุการณ์ 228 ในวันถัดไป กล่าวได้ว่าประโยคดังกล่าวเป็นการจัดวางให้ชีวิตของผู้เล่าซึ่งกำลังจะล้มตาคู่โลกเชื่อมประสานเข้ากับบริบททางประวัติศาสตร์ หรือกล่าวให้ถูกยิ่งกว่านั้นคือการเชื่อมต่อร้อยรัดระหว่างเรื่องเล่าการถือกำเนิดของชาวไต้หวันสามมัญคนหนึ่ง กับเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ซึ่งในทางหนึ่งแล้วก็ถือเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้สำนึกตัวตน อัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันได้ถือกำเนิดขึ้นมา เป็นบาดแผลสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติที่น่าเศร้าจากการกวาดล้างสังหารหมู่ โดยมีเชื้อไฟปะทุขึ้นจากการทำร้ายหญิงม่ายขายนูหรี่ผู้หนึ่ง

อย่างไรก็ตาม มุมมองการเล่าที่เชื่อมประสานระหว่างชีวิตส่วนตัวและเรื่องเล่าประวัติศาสตร์กระแสหลักนั้น ก็เป็นมุมมองที่ผู้เล่าประกอบสร้างความหมายผ่านการตีความความทรงจำของชีวิตตนเสียใหม่ และจัดวางเรื่องเล่าส่วนตัวนั้นอิงแอบลงบนเส้นประวัติศาสตร์กระแสหลักเท่านั้น ดังได้กล่าวไปแล้วว่าโครงสร้างนวนิยายเรื่องนี้เป็นเสมือนบันทึกความทรงจำของผู้เล่าตลอดหกทศวรรษ นั้นทำให้นวนิยายเรื่องนี้มีขนบการเขียนแบบเรื่องตัดแต่งของความทรงจำอันมีขนบที่ว่าผู้เล่ามักจะย้อนคิดกลับไปทำความเข้าใจตัวตนในอดีต และถักทอให้ความหมายใหม่หรือเปลี่ยนแปลงภาพความทรงจำให้สอดคล้องกับเรื่องเล่าของตัวตนในปัจจุบันเสมอ (Neumann, 2010: 335) นั่นทำให้เรื่องตัดแต่งของความทรงจำมักมีตัวตนของผู้เล่าซึ่งมีมุมมองแตกต่างกันอยู่สองมุมมองดำรงอยู่เสมอ นั่นคือตัวตนของผู้เล่าที่ดำรงอยู่ในกาลอดีต หรือก็คือผู้เล่าที่กำลังประสบกับเหตุการณ์นั้นๆ (experiencing I) (Neumann, 2010: 336) ดังเช่นผู้เล่าในนวนิยายกรีน ไอส์แลนด์ที่ประสบกับความเจ็บงันของพ่อและแม่ตั้งแต่ยังเด็ก ซึ่งเป็นผลกระทบทางอ้อมจากความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ โดยยังไม่อาจทำความเข้าใจความหมายของความเจ็บที่ห้อมล้อมตนในตอนเด็กได้เลย และตัวตนของผู้เล่าที่ดำรงอยู่ในกาลปัจจุบัน หรือก็คือผู้เล่าที่รำลึกนึกย้อนถึงตัวตนในอดีต เหตุการณ์ในอดีต (remembering I) (Neumann, 2010: 336) ตกตะกอนย้อนคิด ตีความอดีต ปรับแต่งเรื่องเล่าจนสามารถเล่าเรื่องของตัวตนในปัจจุบันขณะได้ ดังเช่นมุมมองและตัวตนของผู้เล่าที่ย้อนคิดไปในอดีตปรากฏตัวเป็นเสียงแทรกของพระเจ้าในเรื่องเล่าที่

ล่วงรู้อารมณ์ความรู้สึกทุกตัวละครเป็นอย่างดี และมักแสดงความคิดตั้งคำถามกับอดีตอยู่เสมอๆ ดังเช่นความสงสัยต่อแรงจูงใจในการทำร้ายหญิงม่ายชาวยุหรือว่าเกิดจากเหตุผลใด “And can shame—or pride—explain why the agent threw the widow to the ground, fumbled for his pistol, gripping it as if he would shoot, and then slammed the butt into her head? Was he merely saving face?” (Ryan *Green Island*, 2016: 24) หรือบางครั้งก็แสดงความรู้สึกแทรกออกมาในเรื่องเล่า ดังเช่นตอนที่คุณหมอไซ่กำลังจะเดินเข้าไปปราศรัยสนับสนุนการปกครองตนเองของไต้หวันหลังเหตุการณ์ 228 ผู้เล่าก็ส่งเสียงแทรกขึ้นมาจากอนาคตว่า “At this moment, I want to call out across the decades, “Baba, turn around. Go home.” (Ryan *Green Island*, 2016: 36) แต่ส่วนใหญ่แล้ว ตัวตนของผู้เล่าที่ล่วงรู้เหตุการณ์ทุกสิ่งอย่างในอดีต เข้าใจความหมายของความเจ็บของพ่อ แม่ และของตัวเองในอดีตเป็นอย่างดีนั้นจะซ่อนตัวอยู่เบื้องหลังฉากการเล่าเรื่องความทรงจำของตัวละครอื่น ปลอ่ยให้ตัวละครพ่อ แม่ และตัวตนในอดีตของตนได้เล่าเรื่องปลดปล่อยแสดงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาเมื่อเผชิญหน้ากับความเจ็บ ความรู้สึกผิด อันเป็นผลกระทบสืบเนื่องทางอ้อมจากความรุนแรงของเหตุการณ์ 228

เราอาจกล่าวได้ว่าการเขียนแบบเรื่องตัดแต่งของความทรงจำคือการย้อนคิดประกอบสร้างตัวตนจากสิ่งที่เคยเกิดขึ้นจากอดีต ในทำนองว่าฉันคือใครจากประสบการณ์ในอดีตนั้นเอง แต่บ่อยครั้งการประกอบสร้างตัวตนผ่านเรื่องเล่านั้นไม่เคยเป็นแม้แต่เรื่องส่วนตัวของปัจเจกผู้ใดผู้หนึ่ง หากแต่เป็นคำถามในเชิงอัตลักษณ์รวมหมู่ว่าเราคือใคร ดังเช่นนิยามความหมายของเรื่องตัดแต่งของความทรงจำว่าเป็นเรื่องเล่าที่ปัจเจก หรือทั้งวัฒนธรรมนั้นๆ บอกเล่าเกี่ยวกับอดีตของตน เพื่อที่จะตอบคำถามว่า ฉันคือใคร หรือจะพูดในเชิงรวมหมู่ว่า เราคือใคร (Neumann, 2010: 334) นั่นทำให้เรื่องตัดแต่งของความทรงจำอาจเป็นมากกว่าแค่ความทรงจำส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่ยังเป็นความทรงจำร่วมของคนกลุ่มหนึ่งได้ด้วยเช่นกัน นั่นจึงทำให้กล่าวได้ว่า “ฉัน” (I) ในการเล่าเรื่องของนวนิยายกรีน ไอส์แลนด์ไม่ใช่เพียงแค่ตัวตนของ “ฉันแต่เพียงผู้เดียว” อันเฉพาะเจาะจงถึงผู้เล่าผู้เป็นลูกสาวคนที่สี่ของครอบครัวไซ่เท่านั้น ดังคำประกาศว่า “I was born just after midnight on March 1, 1947. There was nothing spectacular about my birth.” (Ryan *Green Island*, 2016: 34) นี่คือการประกาศถึงการถือกำเนิดของผู้เล่า แต่ในขณะเดียวกันในห้วงยามหลังวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 สำนักตัวตนความเป็นไต้หวันก็ได้ถือกำเนิดขึ้นมาแล้วเช่นกันจากการประท้วงแตกหักทางประวัติศาสตร์กับความเป็นจีน นั่นทำให้ “ฉัน” (I) ในประโยคดังกล่าวไม่ใช่เป็นเพียงแค่ “ฉันแต่เพียงผู้เดียว” หากแต่เป็นภาพตัวแทนชาวไต้หวันทั้งหมดที่หมายถึงประสบการณ์หรือความทรง

จำร่วมกันของชาวไต้หวันต่อเหตุการณ์ 228 นั้นทำให้ประโยคดังกล่าวคือการประกาศถึงการถือกำเนิดขึ้นของอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันด้วยเช่นกัน โดยมุมมองดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เล่าได้มองย้อนกลับมารำลึกความทรงจำของตัวเองและประกอบสร้างความหมายของตัวเองผ่านประสบการณ์ความเจ็บและความทรงจำบาดแผลตลอดทั้งชีวิตแล้วเท่านั้น นั่นทำให้การทำความเข้าใจความหมายของความเจ็บที่ดำรงอยู่ตลอดชีวิตผู้เล่าในฐานะภาพตัวแทนประสบการณ์คนไต้หวันคนหนึ่งในช่วงหลังเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจความเจ็บที่ห้อมล้อมตัวตนของพ่อ แม่ และผู้เล่าเสียก่อน จึงจะเข้าใจความหมายของความเจ็บที่ประกอบสร้างตัวตนของผู้เล่าขึ้นมาได้

5.3.2 ความเจ็บบนบาดแผลของลูกผู้ไร้พ่อ และแม่ผู้ไร้สามีจากเหตุการณ์ 228

การถูกบังคับหายตัวไปของพ่อตั้งแต่ผู้เล่ายังอายุได้ไม่กี่วันนั้นทิ้งบาดแผลในความเจ็บที่อยู่กับชีวิตผู้เล่ามาตั้งแต่เกิด เป็นร่องรอยบาดแผลบางเบาที่ผู้เล่าไม่อาจรับรู้หรือเข้าใจได้ แต่ผู้เล่าก็ยังสามารับรู้ถึงน้ำหนักรับความเจ็บ และความหวาดกลัวบางอย่างภายในครอบครัวที่ทั้งอดีตและหนังก้องจนแม้ไม่เคยแม้แต่จะกล้าเล่าเรื่องของพ่อให้ได้ยินได้ฟังเลย ราวกับว่าพ่อของตนนั้นไม่เคยมีตัวตนอยู่บนโลกนี้ ความเจ็บแสนหนังก้องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวจนไม่กล้าแม้แต่จะเอ่ยถึงพ่อและสามีผู้สูญหายไปเป็นผลมาจากความหวาดกลัวต่ออำนาจเผด็จการที่กระจายอยู่ทั่วสังคมไต้หวัน หลังการประท้วงเหตุการณ์ 228 จนเกรงว่าหากพูดสิ่งใดออกไปจะเกิดการบังคับสูญหายไปโดยรัฐเผด็จการไต้หวันเหมือนเช่นการปราบปรามผู้เห็นต่างอย่างที่แล้วมา นั่นทำให้การพูดถึงเหตุการณ์ 228 หรือใครก็ตามที่ถูกบังคับสูญหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวกลายเป็นเรื่องต้องห้ามในพื้นที่สาธารณะ แล้วในท้ายที่สุดความหวาดกลัวก็รั่วซึมเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของครอบครัวกลายเป็นความเจ็บที่ถูกกดทับจนไม่สามารถพูดถึงผู้ที่ถูกบังคับให้สูญหายไปได้ ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับพ่อของผู้เล่า “My father had not disappeared. Nobody in my family spoke of him. My father did not exist. But the arrests that had been set in motion in 1947 continued. Martial law had never really ended” (Ryan Green Island, 2016: 81) แต่การถูกบังคับสูญหายและความเจ็บที่ตามมาในครอบครัวผู้เล่า นั้นก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนธรรมดาสามัญในไต้หวันในห้วงเวลานั้นแทบทั้งสิ้น “The disappearances were an island-wide secret. My father was not the only man who had evaporated. It seemed everyone knew someone, and it was simply unspoken” (Ryan Green Island, 2016: 81)

เมื่อความหวาดกลัวแผ่ปกคลุมทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว ความเจ็บจึงเป็นหนทางในการมีชีวิตรอดของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นแม่ผู้สูญเสียสามีที่ต้องกลักรื้อฟื้นความเจ็บไม่เล่าเรื่องของพ่อให้ลูกผู้ไร้พ่อฟัง ความเจ็บได้กลายเป็นสิ่งที่ผู้เล่าในวัยเด็กอายุเพียงเก้าขวบปีต้องคุ้นเคยและจดจำให้ขึ้นใจว่าสิ่งที่ได้ยินได้ฟังในครอบครัวเป็นสิ่งที่ไม้อาจแพร่พรายให้คนนอกรับรู้ หากเปลือยสิ่งที่ได้ยินมาจากที่บ้านแม่อาจถูกพาตัวไปก็ได้ นั่นคือสิ่งที่พี่สาวขุ่นเคืองเอาไว้ ความเจ็บจึงเป็นคำตอบที่ปลอดภัยจนแม้กระทั่งเด็กไม่รู้ประสีประสายังยอมทำตามด้วยเหตุผลว่า “I did not want Mama to go away. I promised to be silent.” (Ryan *Green Island*, 2016: 83)

แต่ความเจ็บก็อาจเป็นสิ่งที่ขัดกับนิสัยของเด็กวัยชน บ่ายวันหนึ่งผู้เล่าไปรื้อค้นเจอกระเป๋าเก่าๆ ใบหนึ่งมีสติ๊กเกอร์แปะไว้อ่านได้ใจความว่า “TOKYO” แต่ที่ทำให้สิ่งใดตกกว่าสิ่งใดคือม้วนธนบัตรและเหรียญเก่าๆ ที่ตนไม่เคยเห็นมาก่อน ผู้เล่าเอาเหรียญพวกนั้นไปซื้อขนม แต่กลับเจอสีหน้าเดือดดาลระคนหวาดกลัวของคุณป้าร้านขนมพร้อมปฏิเสธจะรับเงินราวกับสิ่งของที่ตนให้นั้นเป็นของต้องห้ามผิดกฎหมาย ซึ่งจะว่าไปแล้วธนบัตรและเหรียญเก่าเหล่านั้นก็เป็นสิ่งผิดกฎหมายของระบอบเผด็จการที่เข้ามาปกครองได้หวั่น วัตถุสิ่งของที่สื่อความถึงญี่ปุ่นล้วนเป็นสิ่งต้องห้ามผิดกฎหมายทั้งสิ้นในระบอบเผด็จการคณะจีนชาตินิยม แต่สำหรับแม่ของผู้เล่าแล้วการเก็บรักษาสีของเหล่านี้ไว้ ในทางหนึ่งแล้วก็เหมือนการเก็บรักษาสีของที่เป็นตัวแทนความทรงจำแสนสุขของเธอกับพ่อของผู้เล่าก่อนเหตุการณ์ 228 ดังที่เราได้เห็นเธอรำพึงขณะเข้ามาลอบโยนผู้เล่าที่เค ลี ม ห ลับ ว่า “Sweetie, I’m not mad. I don’t know why I kept it. It was Baba’s. You don’t remember him, of course. You were just a baby. The money is so old, just junk now; having it makes us look like...Bad people. That’s what scared Auntie. I know you didn’t know. I should toss it but...” (Ryan *Green Island*, 2016: 87) ในตอนนั้นผู้เล่าไม่อาจเข้าใจได้ว่าทำไมการเก็บเหรียญเหล่านั้นและการเลียงไม่พูดถึงพ่อในครอบครัวถึงเป็นสิ่งเลวร้าย “I was still afraid. A taboo paralyzed my mouth; “Baba” sat on my tongue like a stone and I could give no comfort to my mother” (Ryan *Green Island*, 2016: 87) แต่สิ่งที่แน่นอนกว่าคือนี่เป็นครั้งแรกที่แม่ยอมเปิดปากเล่าถึงพ่อ เป็นครั้งแรกที่ผู้เล่าสัมผัสได้ถึงตัวตนของพ่อที่ถูกความเจ็บและความหวาดกลัวกลืนกินไป และการที่สีของเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ในโลกใบนี้ทำให้ตัวตนของพ่อที่ตนไม่เคยแม้แต่จะรู้จักได้อยู่ร่วมโลกกับตนขึ้นมาจริงๆ

จากตอนดังกล่าวทำให้เราเห็นร่องรอยบาดแผลของความเจ็บที่เกิดจากการหายตัวไปของ พ่อและสามีได้อย่างชัดเจน ลูกผู้ไร้พ่อและไร้ความทรงจำถึงพ่อเพิ่งได้รับรู้ถึงตัวตนของพ่อผ่านวัตถุ สิ่งของที่แม่เก็บไว้ในความเจ็บ และถึงแม้แม่ผู้ไร้สามีจะรำพึงกับตัวเองว่า “Such a silly thing to keep, isn’t it? A silly little coin purse... Why didn’t I burn it with everything else?” (Ryan Green Island, 2016: 88) แต่การที่แม่ของผู้เล่าไม่สามารถเผาวัตถุสิ่งของเหล่านี้ได้ นั่นก็เพราะว่าเธอไม่ได้ ต้องการจะลืมเลือนเรื่องของสามีเธอไปพร้อมกับความเจ็บที่เข้ามากดทับครอบครวัเธอ แต่เธอ เลือกที่จะใช้ความเจ็บซึ่งไม่อาจส่งเสียงเล่าเรื่องราวความเจ็บปวดจากการสูญเสียสามีตน ไปสู่การ เก็บรักษาความทรงจำถึงสามีเธออย่างเจ็บเขิบผ่านวัตถุสิ่งของเหล่านั้นไว้เป็นเครื่องย้ำเตือนให้ จดจำสิ่งที่เธอได้สูญเสียไปจากความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 เราจะเห็นได้ว่าความเจ็บของตัวละครหลักนั้นได้เปลี่ยนความหมายไปจากการสยบยอมต่ออำนาจผ่านความเจ็บ ไปเป็นการต่อต้าน ผ่านการจดจำในความเจ็บแทน ปกติแล้วความเจ็บที่เกี่ยวข้องถึงประเด็นการจดจำความทรงจำใดๆ นั้นมักมีความหมายไปในทางการลบลืม หรือพยายามกลบฝังความทรงจำบางอย่างไม่ให้ถูกเล่า ออกมาได้ แต่ในบริบทสังคมเผด็จการเช่นได้หวั่นในยุคหลังเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์นั้น ความเจ็บไม่ได้หมายถึงการลืมโดยสมัครใจ หากแต่เป็นการใช้อำนาจสร้างความหวาดกลัวปิดปาก จนเกิดความเจ็บงั้น ดังเช่นความเจ็บทั่วสังคมได้หวั่นหลังการหายตัวไปของบรรดาผู้ชาย เหลือทิ้งไว้ก็แต่บรรดาหญิงผู้กลายเป็นแม่ม่ายไร้สามีไป ซึ่งเรื่องราวบาดแผลของหลักหมินก็เป็นภาพตัวแทน ประสบการณ์ความเจ็บงั้นได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามความเจ็บที่เกิดขึ้นนั้นก็เพียงความ พยายามลบลืมสิ่งที่เกิดขึ้นจากอำนาจเผด็จการ แต่สำหรับประชาชนชาวดั้หวั่นแล้วความเจ็บงั้น เต็มไปด้วยความหมายเอื้อล้นที่ยังไม่สามารถหาเสียงมาอธิบายการจดจำของตนได้ เป็นการจดจำใน ความเจ็บ เป็นสิ่งที่ไม่อาจลบลืม รอคอยสักวันที่ความเจ็บของตนจะสามารถเปล่งเสียงออกมาได้ และในการรอคอยอย่างเจ็บงั้นนั้นเองที่ความทรงจำของคนรุ่นก่อนส่งต่อไปยังคนรุ่นถัดไปได้ ไม่ ว่าจะผ่านลักษณะท่าทางการใช้ชีวิตในชีวิตประจำวันอย่างไม่รู้ตัว หรือผ่านการเก็บวัตถุสิ่งของเพื่อ เป็นเครื่องย้ำเตือนว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชีวิตตนนั้นเป็นเรื่องจริง ทำให้การเก็บรักษาวัตถุสิ่งของ ที่สามีตนเคยใช้งานจนถูกสาวไปพบด้วยความบังเอิญจึงมีความหมายถึงการจดจำไว้เช่นนั้น

แต่การจดจำถึงสามีตนในความเจ็บของหลักหมินในทางหนึ่งแล้วก็เป็นสิ่งที่มีมาโดยตลอด ในขนบการเล่าเรื่องเหตุการณ์ 228 ของได้หวั่น หรือกล่าวได้ว่าความเจ็บเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ใน ขนบเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลร่วมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 228 มาโดยตลอด โดยเฉพาะความ เจ็บของผู้หญิงในเรื่องเล่าเหตุการณ์ 228 พวกเธอปรากฏตัวขึ้นเพื่อใช้เสียงเล่าเรื่องแทนบรรดา

ผู้ชายที่ถูกพรากจากพวกเธอไป ในขณะที่เรื่องเล่าประสบการณ์บาดแผลของพวกเธอจากการสูญเสียคนผู้เป็นที่รักได้ถอยกลับไปอยู่ในชอกหลืบความทรงจำและความเจ็บ รวบรวมว่าการดำรงอยู่ของพวกเธอมีเพียงเพื่อที่จะเป็นแค่ประจักษ์พยานผู้พบเห็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับบรรดาผู้ชายของเธอ ในขณะที่เรื่องราวบาดแผลทางอ้อมจากเหตุการณ์ 228 ของพวกเธอได้ถูกความเจ็บปวดบึงจากการทำหน้าที่เป็นประจักษ์พยานนั้นไปเสียแล้ว (Sylvia Li-chun Lin, 2007: 1566 Kindle Location) นั่นคือชนบเรื่องเล่าความทรงจำร่วมที่เคยเป็นมาของผู้หญิงได้หันต่อเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ เราจะเห็นได้ว่าบทบาทของตัวละครหลี่หมินในฐานะแม่ผู้ไร้สามีในทางหนึ่งแล้วก็เป็นเหมือนประจักษ์พยานความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับการถูกบังคับอุ้มหายไปของสามีเธอ ดังจากที่เธอเห็นสามีของเธอถูกพาตัวไปต่อหน้าต่อตาเธอโดยมีทหารอีกคนเล็งปืนจ่อหน้าเธอขวางทางไว้ อยู่แต่ก็เป็นอย่างที่ได้กล่าวไปข้างต้นความเจ็บของหลี่หมินก็ไม่ได้หมายความว่าความถึงการยอมตกอยู่ใต้อำนาจการกดทับ แต่ภายใต้ความเจ็บนั้นล้วนเต็มไปด้วยการดิ้นรนที่จะขี้อยู่ความทรงจำไว้ในความเจ็บ ทำให้เธอทั้งไม่อาจจดจำและไม่อาจหลงลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสามีเธอได้ แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานแค่ไหนก็ตาม อาการของหลี่หมินจะสลับพุ่งไปพุ่งมาตลอดระหว่างการเฝ้ารอคอยด้วยความกระวนกระวายใจ สลับกับความรู้สึกผิดที่มีบางขณะเธอเกือบจะใช้ชีวิตตามปกติได้แล้ว จนหลงลืมเรื่องราวของสามีเธอไป อาการดังกล่าวได้กลายสภาพเป็นบาดแผลกลัดหนองตลอดทุกชั่วยาม

On bad days, she would spend an hour listening to the clock, as if each tick was a mark on a scroll of time measuring the space between his leaving and his return. On good days, hours would pass in which her husband did not cross her mind; then suddenly she would remember, and she would punish herself for forgetting. (Ryan Green *Island*, 2016: 81)

ในสภาพเช่นนั้นเธอจึงเป็นผู้ติดอยู่กับห้วงความทรงจำบาดแผล ชั่วขณะเธออาจจะหลงลืม แต่เมื่อเธอนึกขึ้นมาได้ ความรู้สึกผิดที่หลงลืมนั้นได้หวนกลับมาย้ำเตือนเธอว่าความทรงจำถึงสามีเธอเป็นสิ่งที่เธอจะต้องไม่หลงลืม หรืออาจกล่าวในอีกแง่ได้ว่าเธอยังไม่อยากลืม และการหายตัวไปของสามีเธอนั้นจำเป็นต้องได้รับการจดจำ นั่นทำให้เธอไม่แม้แต่จะคิดก้าวผ่านความทรงจำบาดแผลและเดินหน้าใช้ชีวิตต่อไป หรือหากเธอจะคิดสักแวบหนึ่งความรู้สึกผิดก็จะผุดขึ้นมาราวกับผีหลอก

หลอนย้ำเตือนให้เธอจดจำถึงสามีผู้หายสาบสูญของเธอ แม้ว่าเธอจะรู้สึกหัวเราะไห้ตาม ประเด็นดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนขณะเธอเลือกซื้อหนังสือมือสองในตลาดผ่านท่าทางความรู้สึกที่เธอได้รับคำชมจากชายหนุ่มคนขายหนังสือถึงสำเนียงฝรั่งเศสของเธอ ในฉากนี้เราเห็นนัยของบรรยากาศชวนฝันถึงความรักที่อาจก่อกำเนิดขึ้นได้ชัดเจน เมื่อพิจารณาความเขี้ยวชวนฝันถึงชีวิต แสนรันทมนต์ที่ดำรงอยู่ในอดีตจากการบรรยายฉากนี้

She names some French authors she read at university, when it was sexy and exhilarating to read in the park or a café and utter French names aloud... Is it only nostalgia that recalls the flecks of paint on her fingers as she turned the pages, and the little craving in her mouth for a cigarette, which seemed outrageous and bohemian? She has trouble distinguishing her real memory from her fantasy of it. (Ryan Green *Island*, 2016: 81-82)

ในฉากนี้เราเห็นความปรารถนาของความเขี้ยวของหญิงสาวที่ยังต้องการใช้ชีวิตตามความปรารถนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฉากนี้เราเห็นการรำลึกถึงความทรงจำอันแสนสุขก่อนความรุนแรงทางการเมืองจากภายนอกจะเข้ามารบกวนชีวิตแสนสุขของเธอ เป็นความทรงจำแสนสุขชวนหวานให้นึกถึงจนเธอเกิดการเคลิ้มฝันไปกับเรื่องรักพาฝันที่อาจเกิดขึ้นได้จากคำชมของชายหนุ่ม ท่าทางขวยเขินของเธอบ่งบอกได้อย่างชัดเจน “The flutter in her stomach surprises her; she has felt nothing like it for years.” อย่างไรก็ตามในประโยคถัดมาแทบจะทันทีความรู้สึกผิดได้เอ่อล้นขึ้นมา “Guilt quickly replaces the moment of flirtatious joy. Her husband, she reminds herself. Her poor husband.” (Ryan Green *Island*, 2016: 82) ความรู้สึกผิดได้ผลักดันให้เธอรีบถามกลับไปทันทีว่าหนังสือราคาเท่าไร ทางชายหนุ่มจะให้หนังสือเธอเป็นของขวัญเนื่องจากหนังสือเหล่านี้คงไม่มีใครอ่านแล้ว เธอได้แต่ปฏิเสธและยื่นเงินให้เขาไปขณะที่ความปรารถนาและความละอายใจจับเคี่ยวอยู่ภายในจิตใจ “Desire counterbalanced by shame. The bookseller is determined to win her over. He tucks the money into the knot of string that binds the books and presents the package to her.” (Ryan Green *Island*, 2016: 82) แต่ชายหนุ่มก็ยังคือด้านยื่นเงินมากับมัดหนังสือ เธอจึงเลือกที่จะวิ่งหนีออกไปโดยทิ้งทั้งหนังสือและเงินไว้ที่นั่น เพราะเธอรู้ว่าของขวัญนั้นย่อมมาพร้อมกับคำสัญญาและข้อผูกมัดที่เธอไม่อยากเอาตัวเข้าไปผูกมัดในความสัมพันธ์อื่นใดอีก

ในฉากดังกล่าวเราจะเห็นว่าตัวละครหลักหมินได้ตกอยู่ในภาวะการมีชีวิตอยู่กับความทรงจำบาดแผลที่ตรึงรั้งไม่ให้เธอได้เริ่มต้นใหม่จนนำไปสู่การลืมเลือนสิ่งที่เกิดขึ้น อันที่จริงแล้วเธอเลือกที่จะอยู่กับความทรงจำบาดแผลและความเจ็บที่ห้อมล้อมบาดแผลนั้นเสียเอง เธอจึงต้องคอยบอกกับตัวเองว่า “She must be vigilant against forgetting, she tells herself...composes herself, worrying at the talisman of memory as if her pain will lessen her husband’s.” (Ryan *Green Island*, 2016: 82) ในแง่หนึ่งการไม่ลืมของเธออาจแสดงถึงความหวังลมๆแล้งๆถึงการกลับมาของสามีเธอ แต่ในอีกแง่หนึ่งอาจเป็นการสื่อผ่านว่าเธอจะต้องไม่หลงลืมความรุนแรงที่ทำให้สามีของเธอสาบสูญไป ยิ่งไปกว่านั้นในฉากนี้เราเห็นแรงตึงเครียดระหว่างความทรงจำทรมานให้ถึงความสุขที่จะเปิดทางให้กับการเริ่มชีวิตใหม่อีกครั้งโดยปล่อยวางให้อดีตอันเจ็บปวดพักอย่างสงบ กับความทรงจำบาดแผลที่ย้ำเตือนถึงความสูญเสียผ่านความรู้สึกผิดได้อย่างชัดเจน และความรู้สึกผิดที่ว่าไม่ใช่เพียงการตระหนักรู้ว่าตนเกือบจะสามารถเริ่มต้นความสัมพันธ์ใหม่อื่นใดที่จะเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์เก่าเท่านั้น แต่เป็นความรู้สึกผิดที่ถ้าหากเธอก้าวขาเข้าไปในความสัมพันธ์นี้แล้วท้ายที่สุดเธอก็จะลืมเลือนสามีของเธอและสิ่งที่ทำให้สามีของเธอหายสาบสูญไป ในแง่นั้นแล้วความรู้สึกผิดที่เกิดขึ้นแท้จริงแล้วคือความรู้สึกผิดที่จะลืมเลือนสามีของเธอ และลืมเลือนความรุนแรงของเหตุการณ์ 228 ที่เกิดขึ้นกับทุกคนในไต้หวัน ท้ายที่สุดแล้วเธอจึงเลือกจมอยู่กับการจดจำความทรงจำในความเจ็บและรอคอยวันที่สามีและพ่อของลูกเธอกลับคืนมา

5.3.3 ความเจ็บบนบาดแผลของพ่อผู้กลับมา และระยะห่างของความเจ็บ

ระหว่างพ่อกับลูก

การกลับบ้านของพ่อหลังจากหายตัวไปนานนับสิบปีอาจเป็นภาพฝันหวานถึงการกลับคืนมาของภาพครอบครัวสุขสันต์ที่แม่และผู้เล่าปรารถนาอยู่ลึกๆในความเจ็บนั้น เป็นความปรารถนาที่จะได้คุณพ่อธรรมดาๆคนหนึ่งกลับมา ดังที่ผู้เล่าเขียนคำขอพรว่า “I wish Baba would be normal. Ordinary. A father who worked a real job, who drank tea and played mah-jongg with his friends” (Ryan *Green Island*, 2016: 131) แต่ภาพฝันหวานถึงครอบครัวแสนสุขที่ย้อนกลับคืนมากลับไม่เป็นดังที่แม่ของผู้เล่าวาดฝันไว้ “All those daydreams of his return, family completed. She had never considered this...All those naive canvases she’d painted of reunited families against idyllic landscapes. She had considered only happy endings.” (Ryan *Green Island*, 2016: 107) หากแต่เต็ม

ไปด้วยข่าวลืออันบ่งบอกอารมณ์ความไม่ไว้วางใจต่อกันในหมู่ประชาชนผู้มีชีวิตอยู่ในยุคสมัยการใช้กฎอัยการศึกไว้ได้ เทอร์เรอร์ได้เป็นอย่างดีว่า “For some, his return was an intimation of disgrace: What price had Dr. Tsai paid? What deviled deal had he made?.” (Ryan *Green Island*, 2016: 105) เนื่องจากเป็นที่รู้กันดีในความเงียบงันโดยไม่ต้องประกาศพูดกันว่า กฎหมายว่าด้วยการยุบเลิกเป็นศัตรูของรัฐในยุคสมัยไว้ได้ เทอร์เรอร์นั้นร้ายแรงเทียบเท่ากับความตาย ชำรายด้วยกฎหมายบทบัญญัติการประณามที่ญาติพี่น้องหรือมิตรสหายจำเป็นต้องแจ้งทางการให้ทราบถึงแนวโน้มความเป็นไปได้ถึงการกระทำของผู้ติดยุบเลิกปดรัฐทำให้ชีวิตผู้คนในยุคสมัยไว้ได้ เทอร์เรอร์เต็มไปด้วยความหวาดระแวงกันเอง ในสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยความหวาดกลัวเช่นนั้น ใครก็สามารถเป็นคนทรยศได้ไม่ว่าแม้แต่ญาติสนิท หรือเพื่อนตาย “Spies...were everywhere. It was our national duty to watch for suspicious behavior, to report unsavory words...they all could be spies. Even the old friend sitting before you.” (Ryan *Green Island*, 2016: 164) ดังนั้นอิสรภาพของพ่อผู้กลับมาจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงความหวาดระแวงในความเงียบงันอัดได้พบว่า คุณหมอไซได้ทำข้อตกลงใดๆกับคณะจีนชาตินิยมหรือไม่ถึงได้รับการปล่อยตัว นั้นเป็นคำถามที่ลอยล่องอยู่ในความเงียบงัน และความเงียบงันนี้เองที่เป็นสิ่งบ่งบอกตัวตนของพ่อผู้กลับมา ไม่ว่าจะอาการเงียบงันแปลกแยกจากทั้งครอบครัว สังคม เหม่อลอยไปในห้วงความคิด และหวาดระแวงคุ้มดีคุ้มร้ายเหมือนตอนที่เขาเหม่อลอยและปล่อยนกออกจากกรงที่ถูกชายของเขาเลี้ยงเอาไว้ สภาพนกในกรงยังอาจทำให้เขานึกถึงภาพความทรงจำบาดแผลในอดีตที่เขาเคยถูกพรากเสรีภาพไป แต่ทั้งความรู้สึกและการกระทำของเขา กลับเป็นเสมือนสิ่งที่จมลงสู่ความเงียบงันที่ไม่มีใครหยั่งถึง ดังปรากฏในห้วงความคิดแผ่ขยายของเขาว่า

Who was this man who had come in her son-in-law's stead?

This man who ruled the dinner table with his mood, who punished his children like soldiers, who set loose his son's pets. What was recognition? she thought. She had recognized his face the day he arrived, but she could not say she knew this man who moved without sense. (Ryan *Green Island*, 2016: 127)

จนแทบเรียกได้ว่าพ่อผู้กลับมานั้นเป็นการกลับมาของคนแปลกหน้าอย่างสิ้นเชิงเสียด้วยซ้ำ อาจเรียกได้ว่ามีหลุมบรยากาศความเงียบงันอัดล้อมรอบตัวพ่อผู้กลับมาออกจากคนอื่นใน

ครอบครั้ว แต่ความเจ็บที่ว่าหากเราสังเกตให้ดีกลับเต็มไปด้วยร่องรอยบาดแผลจากอดีตที่ไม่อาจเล่าให้คนอื่นฟังได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของความเจ็บที่ถูกบีบบังคับด้วยสังคมเผด็จการ หรือความเจ็บโดยสมัครใจดังที่จะได้เห็นต่อไป แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าบาดแผลเหล่านั้นทิ้งร่องรอยไว้ในความเจ็บและพฤติกรรมท่าทางในชีวิตประจำวันของเขา

At dinner, we watched his shaking hands as he brought his bowl to his mouth, the chopsticks clattering in his finger. I stared at his damaged teeth until my mother snapped at me to keep eating. For days, Baba refused to leave the house. He would not bathe and he carried his stench through the rooms behind him, like the shadow of a shadow. (Ryan *Green Island*, 2016: 109)

ทั้งท่าทางการจับถ้วยจับตะเกียบช้อนข้าวเข้าปากที่มีฟันบิ่นหักด้วยอาการสันเทา หรือการเก็บตัวไม่ยอมอาบน้ำของเขาล้วนเป็นร่องรอยบาดแผลจากอดีตที่ติดอยู่ในความเจ็บซึ่งไม่อาจใครเข้าใจได้ เป็นช่องว่างของประสบการณ์บาดแผลที่พ่อผู้กลับมาแบกรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ภาพประสบการณ์บาดแผลเป็นสิ่งที่พ่อผู้กลับมาส่งจำได้อย่างไม่ลืมเลือน ไม่ว่าจะเป็นภาพการถูกทรมานตั้งแต่เขาถูกจับไปไต่สวนในข้อหาทรมานโดยถูกจับมัดรวมกับนักโทษคนอื่นๆ ด้วยเส้นลวดแทงทะลุฝ่ามือเขาเชื่อมกับฝ่ามือคนอื่นๆ ด้วยกัน “They were being strung together like fish for market.” (Ryan *Green Island*, 2016: 56) หรือจะเป็นภาพการถูกสอบสวนด้วยการทรมานเพื่อรีดเค้นข้อมูลในคุก “In the interrogation room, shackled by a rusting leg iron that chafed his skin, he was shown twenty-eight methods of torture and asked to choose the one he preferred. Hung by the arms bound in front or bound in back? Four limbs strung up?” (Ryan *Green Island*, 2016: 71) ภาพจำทั้งหมดเป็นสิ่งที่เขาไม่มีวันลืม แต่เขาก็ไม่อาจบอกเล่าความเจ็บปวดที่เผชิญมาให้ใครฟังได้เลย เนื่องจากมีเพียงหนทางเดียวที่จะบรรเทาหรือลดระดับความรุนแรงของการทรมานได้บ้างหนทางนั้นก็ไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจากการเขียนคำสารภาพความจริงที่เกิดขึ้นในวันนั้นที่เขาปราศถึงการปกปิดตนเองของได้หัวน หากแต่ความจริงนั้นอาจเป็นเพียงรายละเอียดที่ถูกเสริมแต่งเข้ามาในเรื่องเล่าก็เป็นได้ “Truth, ‘Sincerity,’ ‘honesty,’ and ‘accuracy’ were all synonyms, but with different connotations. Which kind of truth did they want? What kind of truth—if any—would set him free? Truth is in the details. Yes, Baba thought. Details, minute and exact, weave a fabric of

truth” (Ryan Green Island, 2016: 72) นั้นหมายความว่าเรื่องเล่าความจริงของคุณหมอไช้อาจไม่สำคัญเท่ากับเขาได้ให้รายชื่อผู้เป็นปรปักษ์กับคณะจินชาตินิยม และนั่นคือการตัดสินใจทรยศเพื่อมีชีวิตรอดของเขา

ประสบการณ์บาดแผลของคุณหมอไช้เรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างเส้นแบ่งทางจริยธรรมระหว่างฟากฝั่งเหยื่อผู้ถูกกระทำความรุนแรง (victim) และผู้มีส่วนร่วมกระทำความรุนแรง (perpetrator) โดยปกติแล้วในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองและชาติพันธุ์ต่างๆนั้น เรามักจะเข้าใจกันไปเองว่าเส้นแบ่งระหว่างเหยื่อและผู้กระทำนั้นมีขอบเขตตัวตนที่ชัดเจน อันยังผลให้การศึกษาความทรงจำบาดแผลโดยรวมนั้นเทน้ำหนักความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจไปยังเหยื่อผู้ถูกกระทำ จนทำให้เกิดการขู่ว่าการศึกษาความทรงจำบาดแผลนั้นต้องยืนอยู่บนฐานการร่วมรู้สึกและพยายามเข้าอกเข้าใจประสบการณ์บาดแผลของเหยื่อผู้ถูกกระทำ จนละเลยความจริงที่ว่าผู้กระทำความรุนแรงก็สามารถมีประสบการณ์บาดแผลได้เช่นเดียวกัน หรือถ้าหากเส้นแบ่งตัวตนระหว่างเหยื่อและผู้กระทำนั้นไม่ได้มีขอบเขตอย่างชัดเจน หากผู้ร่วมกระทำการนั้นเองก็เป็นเหยื่อที่ถูกบังคับให้ร่วมทำความผิดเช่นคุณหมอไช้ ประสบการณ์บาดแผลของคนเหล่านั้นจะส่งเสียงไปถึงผู้อื่นได้อย่างไร หรือจะมีผู้ยอมเปิดใจรับฟังประสบการณ์บาดแผลเปื้อนมลทินเช่นนี้หรือไม่ หรือหากผู้ที่มีประสบการณ์เช่นนั้นยังรอดชีวิตอยู่ในขณะที่ผู้อื่นซึ่งคือแพ่งไม่ยอมร่วมมือกับผู้กระทำการด้วยนั้นกลับสิ้นชีพไป ผู้มีชีวิตรอดด้วยการร่วมมือกับผู้กระทำจะแบกรับความรู้สึกผิดและความอับชจากการกระทำของตนเช่นไร คำถามดังกล่าวทำให้เกิดความเงิบโอบล้อมประสบการณ์บาดแผลของคนเหล่านั้น เพราะพวกเขาเชื่อว่าความผิดที่เขาได้กระทำลงไปอาจไม่มีใครเข้าใจหรือยอมรับการกระทำเพื่อมีชีวิตรอดนั้นได้เลย พวกเขาคือคนบาปที่ถูกสาปด้วยมโนสำนึกรู้สึกผิดของตนให้เงิบเสียงลง นั่นคือประสบการณ์บาดแผลที่อยู่บนเขตแดนสีเทา (grey zone) ซึ่งพริโม เลวี (Primo Levi) นักเขียนชาวอิตาลีเชื้อสายยิวได้เขียนบทความจากประสบการณ์บาดแผลที่เขารอดชีวิตจากค่ายกักกันชาวยิวของนาซีเยอรมัน โดยเขาได้นิยามเขตแดนสีเทาว่า เป็นเขตแดนที่เหยื่อผู้ยอมประนีประนอมและให้ความร่วมมือกับผู้กดขี่ในหลายๆทางเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของในค่ายกักกัน หรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่ได้มีไว้ให้กับเพื่อนนักโทษคนอื่น (Bond and Craps, 2020: 124) เขตแดนสีเทาที่มีแต่ความคลุมเครือและความเงิบของตัวตนระหว่างเหยื่อผู้ถูกกระทำหรือผู้ร่วมกระทำผิดนั้นคือเขตแดนที่คุณหมอไช้ถูกบังคับให้เลือกก้าวเท้าเข้าไปด้วยความรู้สึกผิด ดังที่เขาเลือกเขียนคำสารภาพอย่างไม่เต็มใจว่า “Yes, he had wanted Taiwan to rule itself. Yes, he had uttered thoughts disloyal to the KMT. But these were only ideas, only words. Baba did not

believe himself guilty, but he wrote himself so. My father confessed it all.” (Ryan *Green Island*, 2016: 73)

การเผชิญหน้ากับความรุนแรงรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะทางกายหรือทางจิตใจที่บอบช้ำกลายเป็นความทรงจำบาดแผลจากการจำใจก้าวขาเข้าไปในเขตแดนสีเทาของผู้ยอมทรมานเพื่อให้มีชีวิตรอด จึงไม่น่าแปลกใจนักที่พ่อผู้กลับมาแบกรับบาดแผลความเจ็บแสบแสนอภัยต่างๆ ซึ่งเขาไม่อาจอธิบายหรือเล่าให้คนในครอบครัวฟังได้ เพราะเขารู้อยู่เต็มอกว่าเรื่องของเขานั้นจะไม่มีใครสามารถเข้าใจความรู้สึกเขาได้เลย นั่นทำให้บังเกิดเป็นความเจ็บอันน่าอึดอัดในพื้นที่ครอบครัวเมื่อเขาพ้นโทษและกลับคืนสู่ครอบครัว หรือเราอาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ที่เขาเจอในคุกเกาะกรีน ไอส์แลนด์ไม่เคยหายไปจากเขาเลย หากแต่ประทับฝังแน่นอยู่กับตัวเขาตลอดเวลา จนผลกระทบความรุนแรงทางอ้อมที่เขาเจอมานั้นได้รั่วไหลออกมาทำร้ายคนที่เขารักในพื้นที่บ้านและครอบครัวอย่างไม่อาจควบคุมได้ แม้บ้านและครอบครัวจะเป็นสิ่งที่เขาปรารถนามาตลอดเวลากลับมาก็ตาม

เราจะเห็นจากการใช้อำนาจความรุนแรงทางอ้อมของพ่อผู้กลับมาได้อย่างชัดเจนจากการบังคับให้ผู้ซึ่งเป็นเด็กอยู่ในตอนนั้นต้องท่องสูตรคูณให้ถูกต้องให้ได้ ไม่เช่นนั้นต้องอดข้าวเย็น เขาใช้ความเข้มงวดประหนึ่งผู้คุมนักโทษควบคุมลูกของตนจนเกิดบรรยากาศความอึดอัดบนโต๊ะอาหาร ซึ่งควรจะเป็นบรรยากาศของความสุขได้ทานอาหารที่ตั้งใจทำอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา และแลกเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทสนทนา บรรยากาศความสุขและความเข้าใจเช่นนั้นได้กลายเป็นความเจ็บอัดแน่นไปด้วยแรงอารมณ์ และความไม่เข้าใจกัน ไม่ว่าจะเป็นการถวิลตามองพร้อมคำพูดเฉียดเฉือนของเขา อาการป้างป้างแสดงความไม่พอใจของแม่ยาย อาการทำนิ่งเฉยหลบเลื่อนสถานการณ์ของใครหลายคนในครอบครัว หรือแม้กระทั่งน้ำตาไหลรินอย่างเงียบเชียบของหลี่หมิน จากตอนความเจ็บนำอึดอัดบนโต๊ะอาหารเหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบทางอ้อมจากความรุนแรงที่เขาได้ประสบมาทั้งสิ้น เพราะเขาไม่อาจเล่าหรือแสดงสิ่งที่เคยเกิดขึ้นกับเขาให้คนอื่นรับรู้ได้เลย สิ่งที่เขาทำจึงเป็นการแสดงออกความรักในรูปแบบความเข้มงวดกับลูกสาวคนโปรดของเขา ดังที่ผู้เล่าได้เล่าให้ฟังในภายหลังว่า “This was how I learned that I was his favorite child.” (Ryan *Green Island*, 2016: 112)

ความเจ็บบบนบาดแผลที่พ่อผู้กลับมาแบกรับไว้ทำให้จากความสุขสมบูรณ์ที่คืนกลับสู่ครอบครัวกลายเป็นภาพฝันหวานไปเสียเท่านั้น บางขณะตัวตนของคุณหมอใช้ที่ทุกคนในครอบครัวรู้จักได้กลับมาใช้ชีวิตอย่างปกติ แต่บางครั้งก็ปรากฏขึ้นมาเป็นส่วนใหญ่คือตัวตนของพ่อ

ผู้กลับมาที่ผู้เล่าคุ้นเคยเป็นอย่างดี ตัวตนของผู้ทุกซ์ทนจากบาดแผลร้าวรานที่ไม่อาจมีใครเข้าใจได้ เพราะแท้จริงแล้วสิ่งที่ทุกคนในครอบครัวไม่สามารถปฏิเสธได้เลยก็คือพ่อผู้กลับมานั้น ได้แตกสลายลงไปแล้ว “Baba was like a carefully pieced together eggshell delicately cupped in Mama’s hands. One breath and—glue would be no use, the seams would open anew, and all of us would scramble to gather him up.” (Ryan *Green Island*, 2016: 108) พวกเขาจึงทำได้แต่เพียงพยายามประคองเศษซากของชายผู้ครั้งหนึ่งเป็นสามีและพ่อ และนับแต่นั้นคือชายผู้แตกสลายไร้เกียรติที่พวกเขาจำเป็นต้องทนอยู่ร่วมกันไป แม้จะมีบางคราวที่พวกเขาไม่สามารถเข้าใจการกระทำของพ่อผู้กลับมาดังได้กล่าวไปแล้วได้เลยก็ตาม

ภาพการกลับมาของพ่อผู้แหลกสลายอาจคงสภาพเดิมไว้ได้นานกว่านั้น หากเงื้อมเงาเผด็จการได้หวนไม่ได้แผ่ปกคลุมทั่วสังคมจนสามารถบีบบังคับการกระทำของอดีตนักโทษการเมืองได้ การมาเยือนขามวิกาลถูกแทนที่ด้วยการบุกรุกเข้าหาซึ่งหน้ายามกลางวันของเจ้าหน้าที่รัฐคณะจีนชาตินิยม จนอาจกล่าวได้ว่า “Fear grew more exuberantly in full sunlight.” (Ryan *Green Island*, 2016: 118) การมาเยือนที่มาพร้อมกับการบังคับข่มขู่ให้พ่อผู้กลับมา เขียนจดหมายถึงซู หมิงเกา (Su Ming Guo) เพื่อนผู้ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศกลับมาสู่กับดักที่ได้หวน “Write: Honorable Su Ming Guo...Start out chatty. Tell him you’ve been released from prison because the political climate has changed. Tell him about the freedom you have now. Tell him about...how wonderful it is to see your daughter...Encourage him to come home.” (Ryan *Green Island*, 2016: 119) แน่นอนว่าเขาไม่อาจปฏิเสธการบังคับนี้และจำยอมต้องร่วมมือเพื่อปกป้องครอบครัวไม่ให้ได้รับอันตรายจากการข่มขู่ครั้งนี้ พ่อผู้กลับมาได้กลายเป็นคนทรยศดังที่ใครต่อใครหวาดระแวง ความรู้สึกผิดกัดกินเขาจากภายใน เป็นอีกครั้งที่เขาระลึกขึ้นมาได้ว่าการมีชีวิตรอดนั้นช่างไร้เกียรติสิ้นดี ความตายคงเป็นหนทางเดียวในการไถ่โทษ นี่คือนิยามแห่งความหวังค่านึงของเขา “he thought of killing himself. He could strangle himself... In suicide, he saw the possibility of redemption.” (Ryan *Green Island*, 2016: 133) ตอนนี้เขาตระหนักแล้วว่า การได้รับอิสรภาพนั้นก็ไม่ต่างจากเดิมเลยสักนิด ลูกในเกาะกรีนไอส์แลนด์ยังคงตามมาหลอกหลอนเขาอยู่ตลอดเวลา ไม่สิอำนาจเผด็จการที่ตามหลอกหลอนเขานั้นได้แผ่ขยายความหวาดกลัวออกมาจากเกาะกรีน ไอส์แลนด์ไปทั่วไต้หวันแล้วต่างหาก ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใดเขาก็ยังแบกรับความรู้สึกผิดอยู่ในความเงียบอยู่รำไป “He was six months out of prison. He had dreamed of the sky, and then discovered its endlessness a burden” (Ryan *Green Island*, 2016: 133)

จากการบังคับเขียนจดหมายนั้นล้วนเต็มไปด้วยความตึงเครียดกดดันยิ่งยวดโดยมีผู้เล่าในวัยเด็กได้เป็นประจักษ์พยานในความเจ็บต่อการกระทำของพ่อที่ในตอนนั้นผู้เล่าก็ยังเด็กเกินกว่าจะเข้าใจ แม้แรงกดดันในเวลานั้นเป็นสิ่งที่ผู้เล่ารู้สึกหวาดกลัวจนไม่อาจยับยั้งได้จนมีเสียงกาน้ำดังขึ้นขัดจังหวะ พ่อต้องออกปากเตือนสติว่า “Turn off the kettle,” my father said, his eyes still closed; I could have been nothing more than a maid. Unseen, unheard” (Ryan *Green Island*, 2016: 120) สถานะของผู้เล่าในตอนนั้นแทบจะเรียกได้ว่าแทบเทียบได้แนบสนิทกับสถานะโดยทั่วไปของผู้หญิงและเด็กที่เติบโตมาในยุคหลังเหตุการณ์ 228 และสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ ด้านหนึ่งที่ไม่อาจเข้าใจได้อย่างเต็มที่ว่าเกิดอะไรขึ้น หรือไม่อาจเข้าใจในการกระทำของบรรดาผู้คนที่ดั้นร่นเอาชีวิตรอดจากการบังคับให้สูญหายไปในยุคสมัยเผด็จการ นั้นทำให้ผู้เล่าเป็นประจักษ์พยานผู้ทนแบกรับความเจ็บอันไร้เกียรติต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับพ่อของตน แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นความเจ็บของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนและแม่ เป็นบาดแผลของการทนมีชีวิตอยู่รอคอยการกลับมาที่ไม่อาจล่วงรู้ว่าจะกลับมาเมื่อใด เป็นแม่ผู้ปราศจากสามี “women I had heard about growing up, mothers without husbands.” (Ryan *Green Island*, 2016: 148) หรือต้องทนร่วมมีชีวิตอยู่กับบรรดาผู้แตกสลายที่กลับมาจากการสูญหายไปนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าแบบไหนล้วนก็มีสถานะราวกับไม่เคยถูกมองเห็นหรือไม่เคยถูกได้ยินเลยตลอดยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ แต่การไม่ถูกได้ยินหรือไม่ถูกมองเห็นไม่ใช่ว่ามันจะไม่มีอยู่ มันอาจจะรอเวลาสักวันที่ผู้คนพร้อมจะรับฟังเรื่องราวแสนเจ็บปวดเหล่านี้ ผู้เล่าต้องใช้เวลายาวนานนับสิบปีจนพอจะเข้าใจน้ำหนัการกระทำของพ่อในเหตุการณ์วันนั้นได้ แต่จนกว่าจะถึงวันนั้นผู้เล่าก็ต้องอยู่กับช่วงชีวิตวัยเด็กที่เต็มไปด้วยการแตกสลายร้าวรานของคำว่าครอบครัว พี่สาวและพี่เขยแยกตัวไปอยู่ตามลำพังหลังแตกหักกับพ่อผู้กลับมา แม่ผู้ไร้สามีได้แต่ทนอยู่ร่วมกับสามีผู้กลับมาอย่างซากหักพัง ผู้เล่าในวัยเด็กฝันสลายกับคำว่าครอบครัว “Family. I decided the word was meaningless, some dream sold to us by storytellers and government men.” (Ryan *Green Island*, 2016: 136)

ตลอดชีวิตวัยเด็กผู้เล่าอยู่กับความอึดอัดที่เกิดจากบาดแผลความเจ็บของพ่อและแม่ซึ่งไม่สามารถเปล่งเสียงเล่าออกมาได้โดยตลอด ความเจ็บนำอึดอัดจนหายใจไม่ออกเป็นความรู้สึกที่ผู้เล่ารู้สึกตลอดเวลาที่อยู่ในบ้าน จนอยากจะหนีออกไปไกลๆ จากความเจ็บนำอึดอัดเช่นนั้น แรกเริ่มผู้เล่าย้ายไปอยู่กับพี่สาวในเมืองชั่วคราวเพื่อหลีกเลี่ยงความอึดอัดของความเจ็บในบ้าน แต่ความเจ็บนำอึดอัดจนหายใจลำบากเช่นนั้นก็หาได้จากไป ความเจ็บแสนอึดอัดที่ผู้เล่ารู้สึกในบ้าน หรือแม้แต่พื้นที่สาธารณะเปิดโล่งข้างนอกก็ยังรู้สึกนั้นแทบจะเป็นสิ่งเดียวกับความหวาดกลัวที่แผ่ปก

คลุมได้หวนในยุคไวด์ เทอร์เรอร์ ความรู้สึกอัดอัดที่ผู้เล่ารู้สึกนั้นก็ เป็นสิ่งที่ล่องลอยในบรรยากาศของได้หวนที่คนแทบไม่รู้ถึงน้ำหนักของความเจ็บและความหวาดกลัวที่บีบรัดคนได้หวนอยู่เลยแม้แต่คนเดียว หากผู้เล่าไม่ได้พบกับเว่ย (Wei) หนุ่มนักเรียนนอกลูกชายของครอบครัวเพื่อนสนิทของพ่อกับแม่จากสหรัฐอเมริกาผู้เต็มไปด้วยจิตวิญญาณเสรีชน เขาเป็นคนแรกที่กล้าทำลายความเจ็บของเผด็จการที่ปกคลุมบรรยากาศได้หวน และพูดเรื่องการเมืองได้หวนอย่างชัดเจนให้ผู้เล่าได้รับรู้เป็นครั้งแรก จนผู้เล่าต้องย้อนกลับไปถามหาความจริงของเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนที่ตนจะเกิดจากพี่สาว นั่นเป็นครั้งแรกที่ผู้เล่ารู้ว่าบาดแผลความเจ็บที่ล้อมรอบครอบครัวตน เป็นผลจากการบังคับหายตัวไปของพ่อจากอำนาจเผด็จการ และสิ่งที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของผู้เล่าอาจไม่ใช่สิ่งที่เกิดกับครอบครัวตนเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนได้หวนทั่วไปในยุคสมัยนั้น “We weren’t the only ones. Su Ming Guo wasn’t the only one. You have to assume we weren’t unique. There were thousands like us.” (Ryan *Green Island*, 2016: 148)

บางทีการรับรู้บาดแผลของครอบครัวหรือของคนรุ่นก่อนอาจเรียบง่ายกว่าที่เราคาดคิดไว้ แม้จะมีความเจ็บปกคลุมมาอย่างยาวนานแค่ไหนก็ตาม เราอาจแค่รอจังหวะเวลาให้เราพร้อมที่จะถามเพื่อให้เรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลได้พรั่งพรูออกมา แต่บางครั้งเรื่องราวความทรงจำบาดแผลทั้งหลายนั้นอาจเป็นสิ่งที่เจ็บปวดเกินกว่าจะเล่าได้ในขณะหนึ่ง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเรื่องเล่าเหล่านี้จะไม่ถูกเล่าขาน อาจจะต้องทิ้งระยะเวลาจนกว่าบาดแผลเหล่านั้นตกตะกอนเสียก่อน หรือจนกว่าเราจะหาทางรับมือกับบาดแผลเหล่านั้นได้พอที่จะเรียกบาดแผลเหล่านั้นว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเรา “That’s just our life” (Ryan *Green Island*, 2016: 149) หรือบางทีการจะเล่าถึงความทรงจำใดๆ ออกมาได้ นั้นอาจขึ้นอยู่กับการต่อรองระหว่างความทรงจำนั้นๆ กับบริบทการเมือง สังคม วัฒนธรรมที่ครอบงำเรื่องเล่าความทรงจำหลักในสังคมขณะนั้นก็เป็นได้ เหมือนเช่นที่ คุณตาของผู้เล่าเคยเล่าถึงความทรงจำครั้งแรกเริ่มที่ญี่ปุ่นบุกได้หวนในคืนวันฝนตกว่า “This rain reminds me of when I was young and the Japanese first arrived in Taiwan.” (Ryan *Green Island*, 2016: 95) เรื่องเล่าความทรงจำของคุณตาที่ตนได้ยินนั้นผิวเผินแลดูเป็นแค่การพรั่งพรูความทรงจำของคนแก่ในสมัยที่ญี่ปุ่นยึดครองได้หวน หากแท้จริงแล้วนี่คือวิธีการหนึ่งในการส่งต่อความทรงจำ ซึ่งในทางหนึ่งแล้วก็เป็น การต่อต้านไม่ยอมรับเรื่องเล่ากระแสหลักของความเป็นจีนชาตินิยมที่ถูกสอนในโรงเรียน ผ่านเรื่องเล่าความทรงจำของคนเฒ่าคนแก่ที่ยังระลึกได้อยู่เสมอว่าตัวตนความเป็นได้หวนนั้นแตกต่างจากความเป็นจีน ดังที่คุณตาได้ส่ายทักก่อนเริ่มเล่าว่า “Of course not. This is not national history.” (Ryan *Green Island*, 2016: 95) เรื่องเล่าการถูกยึดครองจากญี่ปุ่นที่ถูกเล่าในยุคสมัยการถูก

ยึดครองจากคณะจีนชาตินิยมได้บ่งบอกถึง สภาพเรื่องเล่าความทรงจำที่พยายามก่อตัวขึ้นใน ชีวิตประจำวันในบ้านของคนไต้หวันผ่านชีวิตที่กำลังดำเนินไปอยู่ในแต่ละวัน การเล่าเรื่อง เหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์ของพี่สาวผู้เล่าก็ไม่ต่างกันนัก นี่คือเรื่องเล่าชีวิต และความทรงจำ ของคนไต้หวันที่ปฏิเสธจะเชื่อและจดจำเรื่องเล่าแบบคณะจีนชาตินิยม

นั่นคือสิ่งที่ผู้เล่าได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจมูลเหตุบาดแผลและระยะห่างของความเจ็บระหว่าง ตนกับพ่อในตอนนั้น แม้ไม่อาจเข้าใจน้ำหนักของบาดแผลความรู้สึกผิดที่พ่อมีต่อเพื่อนของเขาได้เลย ก็ตาม ได้แต่สังเกตท่าทีความหมกมุ่นที่พ่ออยากไปเจอและขอโทษต่อชู หมิงเกาว่า “Su Ming Guo was nothing more than a name to me. Three syllables I heard only on the worst days of my life. To Baba, the name had a history, memory, intimacy. In a way that I could not imagine, the name was a person.” (Ryan *Green Island*, 2016: 162) ในตอนนี้ผู้เล่าทำได้แต่เพียงเป็นประจักษ์พยานใน ความเจ็บ ผู้พยายามเข้าใจการกระทำของพ่อผ่านการสังเกตการณ์จากตอนที่พ่อพยายามขอโทษชู หมิงเกาด้วยท่าทีสงสารเห็นใจ แม้พ่อของผู้เล่าได้พร่ำบอกถึงระยะห่างของอดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว “These mistakes—they were of the times. The past,” Baba stuttered, his tone pleading with Uncle Su to believe him. The past. The past was dead, gone, irrelevant. His desperation made my chest tighten with pity.” (Ryan *Green Island*, 2016: 164) แต่เขาก็รู้ตัวดีที่สุดว่า อดีต ความเจ็บ ความรู้สึกผิด และความทรงจำบาดแผลของเขานั้นภาระของเขาแต่เพียงผู้เดียว เหมือนที่เพื่อนเขา ตอบกลับการขอโทษนอกเหนือจากการให้อภัยว่า “Your burden is your own.” (Ryan *Green Island*, 2016: 164) การแบกรับบาดแผลและมีชีวิตต่อนั้นเป็นเรื่องของเขาเพียงคนเดียวเท่านั้น

ถึงแม้ผู้เล่าจะตระหนักถึงระยะห่างของความเจ็บที่ขวางกั้นชีวิตของตนกับพ่อแล้ว แต่นั่น ก็ไม่อาจขจัดความรู้สึกและความปรารถนาที่จะหนีไปจากความเจ็บนำอดีตอันฝังใจในสังคมไต้หวัน คง มีแต่การแต่งงานกับเวย์หนุ่มนักเรียนนอกผู้อยู่อาศัยในอเมริกาเท่านั้นที่จะเป็นทางหนีของตนได้ แม้ จะยังลังเลใจต่อการแต่งงานที่ตนไม่ได้รู้สึกรัก แต่การย้ายออกจากบ้านไปก็เป็นสิ่งเข้ายวนใจ เหมือนภาพฝันถึงอเมริกาที่ผุดขึ้นมาหลังจากคำขอแต่งงานของเวย์ว่า “California. All I knew about it was artificial, stereotypes, ideals: sunshine, oranges, movie stars, Disneyland...I fought to unsee my new life, to remember how grating he could be, how sure of himself.” (Ryan *Green Island*, 2016: 175) แต่การได้หนีออกจากบ้านที่เรียกว่าไต้หวันก็เป็นแรงจูงใจที่มากพอในการ ตัดสินใจแต่งงานและยังได้รับการส่งเสริมส่งจากครอบครัวเช่นที่ผู้เล่าได้ถามแม่ว่าตนควรจะแต่งงาน

กับเวย์ดีหรือไม่ แม้ความรู้สึกของตนจะยังเป็นแค่ชอบ ยังไม่ถึงกับรัก คำตอบของแม่เป็นไปในเชิงว่า ความรักไม่ใช่ทุกอย่างสำหรับชีวิตคู่ ผู้เล่าอาจยังไม่เข้าใจความนัยคำพูดของแม่ในตอนนี้อย่างแท้จริงแล้ว บางครั้งการแต่งงานอาจเป็นเรื่องของครอบครัวมากกว่าความรัก นั่นทำให้ชีวิตแต่งงานของผู้เล่ากับเวย์ดีเริ่มขึ้นด้วยการจัดการของครอบครัวทั้งสอง นับแต่นั้นไปผู้เล่าจะได้ย้ายหนีไปจากความเจ็บปวดที่ครอบครัวและบ้านของตนเสียที

5.3.4 ความเจ็บป่วยในยุคสมัยเผด็จการที่ยังคงตามหลอกหลอนผู้อพยพชาวไต้หวัน

การอพยพย้ายถิ่นไปสร้างครอบครัวในสหรัฐอเมริกาทำให้ผู้เล่าหนีไปจากความเจ็บและความหวาดกลัวจากการถูกเผด็จการปิดปาก ดำเนินชีวิตด้วยจิตวิญญาณเสรีภาพ และรื่นรมย์ไปกับชีวิตใหม่ตามความฝันแบบอเมริกันจนเกือบจะหลงลืมความเจ็บปวดที่แสนคุ้นเคยไปทีเดียว เราอาจสรุปภาพรวมของชีวิตผู้อพยพย้ายถิ่นตามที่คุณเล่าให้ฟังว่า

The American Dream, and for a while, it was...as if I had taken over another woman's life...I drove a station wagon, went to dinners with Wei's colleagues, gave birth in a sterile hospital coaxed along by women I'd never met before. And perhaps most strange was how normal it all felt, how easily I slipped into it... Yet, my story was an immigrant's tale told a million times over; in the everyday movement, it became pedestrian. (Ryan *Green Island*, 2016: 198)

นั่นคือวิถีชีวิตของผู้เล่าในอเมริกา วิถีชีวิตที่แทบแยกไม่ออกจากภาพผู้อพยพย้ายถิ่นธรรมดาสามัญที่มหาและไล่ตามชีวิตที่ดีกว่าในสหรัฐอเมริกา จนกล่าวได้ว่าสำหรับผู้เล่าแล้วมีบางขณะที่ตนคิดว่าไต้หวันช่างอยู่ห่างไกล แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้ชีวิตของผู้เล่ากับเวย์ดีตัดขาดกับไต้หวัน ในฐานะบ้านเกิด ที่อเมริกาแห่งนี้ที่ผู้เล่าสามารถใช้สิทธิและใช้เสียงแห่งเสรีภาพที่ตนมีทำสิ่งใดก็ได้ รวมถึงการร่วมเดินขบวนประท้วงรัฐบาลเผด็จการไต้หวันและเรียกร้องประชาธิปไตยโดยการปกครองตนเองของไต้หวันจากต่างแดนได้อย่างเต็มเสียงก็ก้องแทนเสียงความเจ็บงั้นในไต้หวัน ดังปรากฏบนป้ายการประท้วงที่ผู้เล่าร่วมเดินขบวนเรียกร้องประชาธิปไตยไต้หวันในอเมริกา “They

bore signs reading END MARTIAL LAW IN TAIWAN! and FREE POLITICAL PRISONERS IN TAIWAN! Dressed like a student, I stood on the corner of Bancroft Way with my Leica and documented the protest at Wei's request.” (Ryan *Green Island*, 2016: 197) แต่เสียงก็ก้องของการเรียกร้องประชาธิปไตยได้หวนในต่างแดนก็ไม่ได้รอดพ้นสายตาของอำนาจเผด็จการที่จ้องจะสยบเสียงเสียงดังกล่าวลงแต่อย่างใด ในขณะที่ผู้เล่าใช้สิทธิการร่วมประท้วงของพลเมืองอเมริกันเพื่อได้หวน เผด็จการก็มีวิธีแบบเนียนในการปิดปากสร้างความหวาดกลัวเป็นความเงียบแสนอึดอัดที่ผู้เล่าคุ้นเคยดี ความเงียบนำหวาดกลัวยังคงตามมาหลอกหลอนในรูปของสายสืบจากคณะจีนชาตินิยมที่ตามรังควานขอให้ผู้เล่าช่วยจับตามองการเคลื่อนไหวในอเมริกาที่อาจเป็นปรปักษ์กับคณะจีนชาตินิยม “I don't want anything from you except your vigilance.” (Ryan *Green Island*, 2016: 202) คำขอดังกล่าวทำให้ผู้เล่าชะงักลงชั่วคราวนึกถึงการกระทำของพ่อเมื่อหลายปีก่อนตอนที่ตนยังเป็นเด็กไม่ประสีประสา สลับกับใบหน้าลูกสาวทั้งสองคนที่ตนจะต้องไปรับจากโรงเรียนในอีกหนึ่งชั่วโมงข้างหน้า คราวนี้เองที่ผู้เล่าเพิ่งจะเริ่มเข้าใจน้ำหนักการกระทำที่พ่อเคยทำลงไปเพื่อปกป้องตนกับครอบครัวในไต้หวัน ผู้เล่าขังน้ำหนักรู้แล้วว่าหากคายความลับคงปลอดภัยต่อเวย์และลูกๆ มากกว่า “The police would never arrest Wei. Spilling secrets would make him safer. The only price I'd have to pay was with my conscience. The torment would solely be my own.” (Ryan *Green Island*, 2016: 203) หากจะรู้สึกผิดก็คงเป็นแต่เพียงสามัญสำนึกของตนที่ยอมให้ความหวาดกลัวต่ออำนาจเผด็จการครอบงำการตัดสินใจ จนแม้กระทั่งการเปิดปากเล่าเรื่องที่ตนโดนข่มขู่ ผู้เล่าก็ยังรักษาไว้เป็นความลับไม่แพร่พรายให้เวย์รับรู้ ด้วยเกรงว่าจะทำให้เวย์เป็นกังวล แต่การตัดสินใจเช่นนั้น “Not fate. Free will. Malleable. Choices burned to ash, new lives shooting up from the devastation. Wasn't that why I had come to California?” (Ryan *Green Island*, 2016: 206) กลับทำให้ความเงียบแสนอึดอัดที่ผู้เล่าอดสอ่หนึ่อออกมาจากไต้หวันย้อนกลับมาหาตนอีกครั้งในสหรัฐอเมริกาพร้อมกับภาพการตัดสินใจเขียนจดหมายล่อลวงของพ่อย้อนกลับมาหลอกหลอนการตัดสินใจของผู้เล่าอีกครั้ง

แต่การตัดสินใจร่วมมือกับเผด็จการครั้งนั้นพร้อมกับการไม่บอกให้เวย์รับรู้ได้ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้เล่ากับเวย์มีช่องว่างความเงียบเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจและไม่ยอมหันหน้าคุยกัน เหมือนเช่นที่มีความเงียบแผ่ปกคลุมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับพ่อในตอนเด็ก แรกเริ่มอาจจะเป็นเพียงการตัดสินใจทำอะไรสักอย่างโดยไม่ปรึกษาให้ถื่ถื่ถื่จนทำให้ชีวิตครอบครัวผู้อพยพย้ายถิ่นแสนปกติสุขในอเมริกาได้หายวับไป เช่นการที่เวย์ออกปากช่วยเหลือให้ที่พักรับแก่

นักโทษการเมืองผู้ลี้ภัยออกจากไต้หวันนามว่าเจีย เป่า (Jai Bao) ก่อนจะมาบอกผู้เล่าในภายหลัง หลังจากที่เขาได้ตัดสินใจไปก่อนแล้ว การมีเจีย เป่าผู้ลี้ภัยการเมืองอยู่อาศัยชั่วคราวในครอบครัวยังทำให้ช่องว่างความเจ็บในความสัมพันธ์ของผู้เล่ากับเว่ยยิ่งขยายห่างออกไปอีกทีละนิดๆอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว ระยะห่างนั้นแรกเริ่มอาจมาจากการที่ผู้เล่าได้ใกล้ชิดเจีย เป่ามากขึ้นในฐานะผู้แปลบันทึกชีวิตการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยไต้หวันของเจีย เป่าออกสู่โลกภาษาอังกฤษ ความใกล้ชิดที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เล่ากับเจีย เป่าเกิดขึ้นบนห้วงคำนึงคิดของการเขียนและการแปล ระหว่างการแลกเปลี่ยนบทสนทนาถึงคำที่เหมาะสมในการบรรยายประสบการณ์ของคนไต้หวัน “Rather than ‘oppressive,’ how about ‘brutal’?... ‘Brutal’ is so dramatic. ‘Oppressive’ is much more measured.” (Ryan *Green Island*, 2016: 239) และหากว่ากันตามตรงแล้วการชันอาสาเป็นผู้แปลบันทึกการต่อสู้ของเจียเป่าก็เป็นความปรารถนาเล็กๆของผู้เล่าอยู่ในที่ว่าการเล่าประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่เคยประสบมา “I longed to write stories of my own too, though I didn’t dare admit it. So I sated my hunger transforming Jia Bao’s words” (Ryan *Green Island*, 2016: 239) แต่ความเจ็บบั่นนำอึดอัดซ่อนแฝงความหวาดกลัวต่ออำนาจเผด็จการที่ผู้เล่าเผชิญมาทั้งชีวิตได้กดทับความกล้าและเสียงที่ตนต้องการจะถ่ายทอดประสบการณ์ให้จมลงอยู่ในความเจ็บ ที่พอจะทำได้ก็เพียงแค่เร็นเงาซ่อนตัวเป็นสื่อกลางให้เสียงและประสบการณ์การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของเจีย เป่าได้ส่งเสียงออกมาในโลกภาษาอังกฤษเท่านั้น

การเป็นคู่สนทนาระหว่างผู้เขียนและผู้แปลทำให้ความสัมพันธ์ของผู้เล่ากับเจีย เป่ายังมีความใกล้ชิดมากขึ้นยิ่งขึ้น และยังใกล้ชิดมากขึ้นการถูกบีบบังคับให้ทรยศก็ยังเป็นเรื่องน่าเจ็บปวด น้ำหนักการทรยศหักหลังที่พอของผู้เล่าเคยทำเป็นสิ่งที่ไม่อาจเข้าใจได้และคิดฝังแน่นเป็นฉากวนเวียนในห้วงความทรงจำของตน จนถึงวินาทีที่ผู้เล่าได้ตัดสินใจทรยศต่อเจีย เป่าลงไป ผู้เล่าถึงได้เข้าใจการกระทำของพ่อทั้งหมด การหว่านล้อมแกล้งบังคับโดยใช้ความหวาดกลัวเป็นเครื่องมือของสายสืบจากคณะจีนชาตินิยมล้วนเต็มไปด้วยลูกเล่นสกปรกของการหลอกลวง ค่อยๆยกระดับจากการข่มขู่อ้างถึงครอบครัวผู้เล่าในสหรัฐอเมริกา ไปจนถึงการใส่ร้ายเจีย เป่าเพื่อให้ได้ต้นฉบับบันทึกการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยของเจีย เป่ามาทำลาย แต่เหตุผลสุดท้ายที่ผู้เล่ายอมจำนนมอบต้นฉบับบันทึกก็คือพ่อของตนเอง แม้คณะจีนชาตินิยมจะอ่อนกำลังลงมาก แต่ในไต้หวันความเหี้ยมโหดหวาดหวายยังคงแผ่ปกคลุมอยู่ พ่อของผู้เล่าในวัยเกือบเจ็ดสิบปีถูกเชิญตัวไปสอบสวนอีกครั้ง “I realized Baba’s arrest wasn’t to punish Wei. It was for me. To scare me into giving up the manuscript.” (Ryan *Green Island*, 2016: 284) เพื่อความปลอดภัยของพ่อ ผู้เล่าจึงยอม

มอบต้นฉบับที่ยังแปลไม่เสร็จของเจีย เป่าให้กับสายลับคณะจีนชาตินิยมไป หากการเขียนจดหมาย หลอกล่อให้เพื่อนสนิทกลับมายังได้หัวนคือการทรยศของพ่อ การทรยศของผู้เล่าก็คือการยอมมอบ ต้นฉบับประวัติชีวิตการต่อสู้ของชาวไต้หวันคนหนึ่งให้แก่เผด็จการได้ทำลายทิ้ง เป็นการยอมให้ เผด็จการได้ใช้อำนาจชั่วร้ายสยบเสียงแห่งเสรีภาพที่จะเล่าเรื่องราวชีวิตของคนไต้หวันให้จมลงสู่ ความเจ็บและความหวาดกลัวอย่างที่เคยเป็นมาตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 228 และถึงแม้จะยังมีต้นฉบับ อีกชุดที่ซุกซ่อนอยู่ในบ้านของผู้เล่า แต่ตนก็ไม่กล้าพอที่จะจะต้อง “I hid the evidence of my broken conscience, the copy of Jia Bao’s manuscript that I’d kept from Mr. Lu, out of sight in the attic, deep in a box amid my college essays.” (Ryan *Green Island*, 2016: 295) เพราะ นั่น คือ หลักฐานการทรยศหักหลังที่ผู้เล่าได้ทำกับเจีย เป่า และในอีกทางหนึ่งต้นฉบับที่ซุกซ่อนอยู่ก็คือของ คู่ต่างหน้าของเจีย เป่าที่ผู้เล่ายังไม่อาจทำใจยอมรับได้กับการตายจากไปอย่างกระทันหันของเขา

เป็นอีกครั้งที่ความเจ็บจนแสนเจ็บปวดที่แม้แต่เสียงร้องไห้ก็ไม่อาจเปล่งเสียงออกมาได้ แผ่ปกคลุมชีวิตของผู้เล่า ในความเจ็บหลังการตายของเจีย เป่า ผู้เล่านั้นแทบกลายจนอยากจะโอบ กอดและร้องไห้ไปกับเว่ย “Would I have let Wei pull me to his chest and, in that cradle, would I have felt permitted to cry out my pain? Hell yes. In the end, what was intimacy? What could have been more intimate than our dear friend’s death?” (Ryan *Green Island*, 2016: 295) แต่ดูเหมือนว่า ช่องว่างความเจ็บในความสัมพันธ์ของผู้เล่ากับเว่ยนั้นกว้างเกินกว่าที่สื่อสารกันได้แล้ว “My mother had yielded to Baba’s silences, but I was not my mother’s daughter. ..“Please, Wei. Talk to me.” He would not speak.” (Ryan *Green Island*, 2016: 296-297) ความเจ็บและความไม่เข้าใจกันจึง กลายเป็นสิ่งที่ปกคลุมความสัมพันธ์ของทั้งสอง แม้จะมีบางขณะที่ทั้งคู่สนทนากันแต่ก็ดูเหมือนจะ คุยกันคนละเรื่อง คนละทิศทางเหมือนกับวิธีการรับมือความโศกเศร้าที่ต่างกันไป เว่ยออกไปวิ่งเพื่อ ลืมความเศร้า ในขณะที่ผู้เล่าหลบหลีกเข้าไปโลกของการเขียนเพื่อปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึก ออกมา ยิ่งเขียนก็ยิ่งเข้าใจความรู้สึกของเจีย เป่าที่มีต่อบันทึกของเขา

In writing, I discerned too the power that Jia Bao must have felt while working on his book, sorting out the mayhem of his experiences into a sane narrative. Understanding this, my betrayal felt doubled. Taking the manuscript had not been just theft, but emasculation. The

nausea that surfaced when Jia Bao came to mind became a constant pall
that I couldn't shake. (Ryan *Green Island*, 2016: 298)

ยิ่งผู้เล่าเข้าใจถึงเสียงแห่งเสรีภาพที่เปล่งออกมาผ่านการเขียน การทรยศโดยการตัดตอนไม่ให้เสียงนี้ส่งไปถึงผู้อ่านที่อาจเข้าใจประสบการณ์ของคนได้หวั่นยิ่งเพิ่มน้ำหนักความรู้สึกผิดเข้าไปอีกจนผู้เล่ายังไม่สามารถกลับไปแปลบันทึกชีวิตของเขาเป็นการไถ่ถอนโทษได้ในตอนนี้ บางครั้งบาดแผลอาจต้องใช้เวลาในการเยียวยา เราอาจซ่อนตัวอยู่ในความเจ็บของการหลงลืมชั่วคราวราวกับว่าเหตุเกิดของบาดแผลนั้นไม่เคยเกิดขึ้น หรือจนกว่าเราจะรับมือกับมันได้มากพอที่เรียกบาดแผลนั้นว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเรา หรือจนกว่าเสียงที่ไม่มีใครเข้าใจนั้นมีคนพร้อมรับฟังขึ้นมา นั่นคือสิ่งที่ผู้เล่าได้แบกรับเอาไว้จนกว่าจะสะสางความรู้สึกและแปลบันทึกของเจียเป่าให้สำเร็จได้ในหลายสิบปีให้หลัง ดังแสดงให้เห็นผ่านน้ำเสียงมั่นใจว่าตนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์บาดแผลได้แล้วว่า “I had been too close before... Now I could see, clearly, the subtext—the struggle and yearning—that had lain beneath. During my edits, I finally sloughed away my illusions of romance and regret and grazed the sharp edge of who Jia Bao—and I and Wei—had been.” (Ryan *Green Island*, 2016: 377-378) แต่จนกว่าจะถึงเวลาที่ผู้เล่าสะสางความรู้สึกเช่นนั้นได้ ชีวิตก็ยังเต็มไปด้วยบาดแผลความเจ็บปวดที่ต้องแบกรับและยังต้องดำเนินต่อไป ในช่วงปีค.ศ. 1982 หรือราวหนึ่งปีหลังการตายของเจีย เป่าก็เป็นเวลาที่ผู้เล่าได้กลับมาได้หวั่นเพื่อไว้อาลัยเจีย เป่าอย่างเหมาะสมเสียทีผ่านการส่งเต้ากระดูกของเขากลับคืนสู่ครอบครัว การส่งเต้ากระดูกกลับคืนสู่ครอบครัวและมีคนร่วมแสดงความรู้สึกไว้อาลัยอย่างเหมาะสมอาจเป็นหนทางเดียวที่ทำให้บาดแผลความเจ็บและความรู้สึกผิดเบาบางลง ดังที่ผู้เล่าแสดงความรู้สึกไปกับภรรยาของเจีย เป่าว่าตนก็คิดถึงเพื่อผู้จากไปเช่นกัน การยอมรับความรู้สึกเช่นนั้นได้ปลดปล่อยความรู้สึกผิดออกไประดับหนึ่ง “The admission lacked the desperation of the lovestruck or guilty. It was simple empathy.” (Ryan *Green Island*, 2016: 318)

นอกจากนี้แล้วการกลับมาได้หวั่นในคราวนี้อาจเป็นหนทางเยียวยารักษาบาดแผลใจของผู้เล่าก็เป็นได้ หากลูกคนที่สามในท้องตนได้ลืมตาออกมาดูโลกพร้อมหน้าพร้อมตากับครอบครัวแสนอบอุ่น แต่นั่นก็เป็นเพียงความเพ้อฝันท่ามกลางความสั่นคลอนของภาพครอบครัวที่กำลังจะแตกสลายด้วยการนอกใจของเว่ย นี่เป็นครั้งแรกที่ผู้เล่าสัมผัสได้ถึงน้ำหนักความเจ็บปวดของการถูกทรยศหักหลัง ความหมายเบื้องหลังของระยะห่างของความเจ็บที่ผ่านมาคือการปิดบังการทรยศ

นั่นเอง แม้เว่ยจะเข้ามาสารภาพเพื่อขอการให้อภัย แต่การให้อภัยนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เล่าไม่อาจให้อภัย หรือร้องขอการให้อภัยได้เลยเพื่อพิจารณาจากเรื่องที่ผ่านมา “What was forgiveness? I wanted to ask him, even as I realized my own hypocrisy: after all, I had never confessed to him about Mr. Lu. But this was different. This was betrayal by heart and body.” (Ryan *Green Island*, 2016: 307) ในความร้าวรานจนจะพังทลายของครอบครัว ผู้เล่าคิดแม้กระทั่งการหย่าขาดกับเว่ยและพาลูกๆ กลับมาอยู่ได้หัววันเสียด้วยซ้ำ แม่แม่ของตนจะห้ามไว้ก็ตามที่ ด้วยว่าแนวคิดเรื่องความรักของแม่ และของผู้เล่า นั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง “Our ideas of love were clearly different; where I saw devotion, she saw duty. I cared how one felt, while to her what one did was what mattered.” (Ryan *Green Island*, 2016: 323) แต่เป็นที่แน่นอนแล้วว่าการกลับมาได้หัววันครั้งนี้สำหรับผู้เล่าแล้ว คือการจบความสัมพันธ์ นั้นทำให้ในช่วงเวลาสุดท้ายที่อยู่ในได้หัววันคือการใช้เวลาที่เหลืออยู่กับเว่ย ให้ดีที่สุดก่อนจากลา

นั่นคือสิ่งที่อาจเกิดขึ้นหากไม่มีเงื้อมมือของคณะจีนชาตินิยมเข้ามาชักใยให้เหตุการณ์พลิกผันเป็นอื่น ระหว่างการพักที่โรงแรมที่ทั้งคู่เคยพบกันครั้งแรก ทั้งคู่ได้รับการเชื้อเชิญเกมบังคับจากเจ้าหน้าที่คณะจีนชาตินิยมให้ออกเดินทางไปด้วยกัน ในการเดินทางครั้งนี้ผู้เล่าได้เข้าใจประสบการณ์ทุกสิ่งอย่างที่พ่อเคยเผชิญระหว่างเวลาสิบปีที่หายไปอย่างชัดเจนกับตัว ในฉากการสืบสวนค้นชื่อผู้มีส่วนร่วมในแผนการทางการเมืองที่เว่ยเข้าไปเกี่ยวข้องนี้ ผู้เล่าถึงได้เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกเลี้ยวหนึ่งของพ่อ “I felt linked through the years to Baba by this moon, which had witnessed it all. Had he stood here too, under its gaze, thinking of his sleeping children? I longed to say to him: Baba, I understand.” (Ryan *Green Island*, 2016: 335) ประสบการณ์ ความทุกข์ทรมาน และความเจ็บของพ่อที่ไม่เคยถูกเล่า ในตอนนี้ผู้เล่าเข้าใจเศษเสี้ยวของประสบการณ์ความเจ็บงั้นนั้นแล้ว การถูกทรมานสืบสวนค้นเอาชื่อผู้เป็นปรปักษ์กับระบอบเผด็จการคณะจีนชาตินิยมที่ผู้เล่าประสบนั้นช่างต่างกับสภาพทางการเมืองในได้หัววันเสียจริง ว่ากันว่าในช่วงต้นทศวรรษ 1980 ความหวาดกลัวในยุคไวด์ เทอร์เรอร์และความเข้มข้นของการบังคับใช้กฎอัยการศึกนั้นเบาบางลงพร้อมกับสภาพการเมืองและสภาพสังคมที่เปิดกว้างรับเสรีภาพมากขึ้น แต่นั่นก็อาจเป็นคำอธิบายที่ถูกให้ความหมายย้อนหลังหลังจากที่ได้หัววันกลายเป็นประชาธิปไตยในอีกสิบปีข้างหน้า หรือเป็นเพียงคำปลอมประโลมถึงความหวังว่ายุคแห่งความโหดร้ายกำลังสิ้นสุดลง แต่ในระหว่างการขู่ขู่อยู่ในอำนาจของคณะจีนชาตินิยมให้ครองอำนาจนำให้ยาวนานที่สุดนั้น มีชีวิตชาวไต้หวันอีกไม่รู้เท่าไรต่อเท่าไรที่ต้องทุกข์ทรมานดับสิ้นไป ดังที่ผู้เล่าคิดคำนึงว่า “Brutality

belonged to the previous decade. Does brutality ever get old? I wondered. Each generation brings a new group of men who have not yet learned the guilt of the last. They need to feel bones breaking under their very own fingers to know for sure how they feel about it.” (Ryan *Green Island*, 2016: 334) บางทีความโหดร้ายทารุณตลอดยุคสมัยไว้ต์ เทอร์เรอร์อาจไม่เคยสิ้นสุดลง อาจลอยอ้อยอิ่งเป็นความเจ็บในอากาศจนกว่าประสบการณ์เรื่องเล่าของพวกเขาเหล่านั้น รวมถึงประสบการณ์ของผู้เล่าได้ถูกเล่าขานส่งต่อไปยังคนรุ่นถัดไป นี่เป็นสิ่งที่ผู้เล่าได้รับรู้จากประสบการณ์ความเจ็บปวดของตน

แต่ประสบการณ์ที่ผู้เล่าประสบนั้นกลับสร้างบาดแผลครั้งใหญ่ในชีวิตอีกครั้ง การถูกจับไปทรมานสืบสวนในครั้งนั้นทำให้ผู้เล่าแทงลูกคนที่สาม เป็นความสูญเสียครั้งใหญ่ที่ตนกับเวย์ไม่อาจก้าวข้ามไปได้ เพราะนั่นคือการสูญเสียอนาคตความเป็นไปได้ที่ทั้งคู่จะมีร่วมกันกับลูก “I could see in his eyes the baby taking on this name, this history. No longer nameless, our son was Yu. I could see what he might have been. I could see already how he would have Wei’s nose, but my chin. I imagined him fighting with his sisters.” (Ryan *Green Island*, 2016: 342) สิ่งที่ทั้งคู่สามารถทำเพื่อลูกที่ไม่อาจลืมตามาตุโลกใบนี้ได้ก็เพียงแต่รำลึกจดจำใบหน้าและร่างกายของลูกในความเจ็บ แต่ความเจ็บในคราวนี้หาใช่ความเจ็บที่ทำให้เกิดช่องว่างบนความสัมพันธ์ระหว่างกัน หากแต่เป็นความเจ็บที่เต็มไปด้วยบาดแผลที่ทำให้เราต้องหันหน้ามาดูแลกันและกัน นั่นคือสิ่งที่ทำให้ผู้เล่าเข้าใจความหมายของความรักที่แม่คอยบอกอยู่เสมอมา เพราะบางครั้งแค่คำว่ารักอาจไม่เพียงพอที่จะถักทอสายใยความผูกพัน แต่ความหวังใจจากการได้รับรู้บาดแผลของการสูญเสียที่รู้สึกร่วมกันจนต้องหันหน้าเข้าหาเพื่อจะดูแลกันต่างหากคือสิ่งที่สร้างความผูกพันของสิ่งที่เรียกว่าครอบครัว ดังที่ผู้เล่าตระหนักได้ในท้ายที่สุด

I realized that this was what Mama had meant by love. A shared experience, a shared history, a shared trauma: this is what made us a family. No one else could understand it... Now I understood there was something stronger than fate. Choice. It was ugly and quotidian and lacked romance, and that was exactly what gave it its strength. So, like my mother, I chose to stay. (Ryan *Green Island*, 2016: 343)

5.3.5 จมอบความเห็นใจแต่ผู้ที่อยู่ในความเงียบงัน

หลังจากเหตุการณ์คราวนั้นผู้เล่าก็ไม่ได้กลับบ้านมาได้หัวนอีกเลย จนกระทั่งยี่สิบปีให้หลัง ในช่วงปีค.ศ.2003 คราวนี้ผู้เล่ากลับมาเพื่อมาดูแลและบอกเล่าแม่ของตนเป็นครั้งสุดท้าย การเดินทางกลับบ้านมาได้หัวนครั้งนี้นอกจากจะเรียกได้ว่าเป็นการกลับมาเพื่อบอกเล่าผู้เป็นแม่แล้ว ยังเป็นการกลับบ้านมารำลึกถึงและรับช่วงต่อความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ต่างๆ ที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ ได้หัวนในปัจจุบันของผู้เล่าอีกด้วย เนื่องจากผู้ที่ประสบกับเหตุการณ์ความทรงจำบาดแผลต่างๆ ของได้หัวนได้ถึงคราวดับสูญไปมากแล้ว ดังเช่นการตายจากไปของแม่ “A week ago, I’d spoken to my mother; now, her lifetime—spanning from colonialism through a world war, nearly four decades of martial law, and then democracy—was diminished to dust.” (Ryan *Green Island*, 2016: 376) รวบรวมว่าความทรงจำต่างๆ พร้อมจะดับสูญลึ่มสิ้นไปพร้อมกับชีวิตที่แตกดับของคนรุ่นก่อน และสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหมือนกับสถานที่ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นจุดที่หญิงม่ายขายบุหรี่ยูกทำร้ายจนเป็นชนวนเหตุการณ์ 228 กลับกลายเป็นสถานที่ประกอบการอื่นไร้ความทรงจำใดๆ ถึงเหตุการณ์ 228 เช่นที่ผู้เล่ากลับไปเยือนป้ายรำลึกถึงจุดที่หญิงม่ายขายบุหรี่ยูกทำร้ายว่า “The plaque was easily missed. Cars parked beside it, pedestrians walked past it without a second glance, businesses opened and closed before it. Something had happened here once, but other things had too, and life went on.” (Ryan *Green Island*, 2016: 376)

บางครั้งชีวิตก็เป็นเช่นนั้น มีสิ่งเกิดขึ้นมากมายกลายเป็นความทรงจำที่ซ้อนทับกันมากมาย จนไม่อาจแยกชั้นของความทรงจำได้แน่ชัด เหมือนเช่นความเงียบและความหวาดกลัวต่ออำนาจเผด็จการในได้หัวนนั่นได้กลายเป็นความทรงจำเลือนรางไปเสียแล้วในความทรงจำของคนได้หัวนบางส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความทรงจำต่อเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในได้หัวนได้รับการจดจำย้อนหลังอย่างถ้วนหน้าในฐานะความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านจากเผด็จการอำนาจนิยมสู่ประชาธิปไตยโดยไร้การนองเลือด แต่ก็มีชั้นของความทรงจำอื่นซ้อนทับอยู่ในเสียงของความทรงจำแบบนี้ เป็นเสียงย้ำเตือนว่าเราต้องไม่ลืม “We have to remind ourselves to remember.” (Ryan *Green Island*, 2016: 376) นั่นคือความทรงจำของความเงียบและบาดแผลตลอดทั้งชีวิตของผู้เล่าที่เติบโตมาในยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ ชีวิตของผู้เล่าอาจเป็นเรื่องราวสามัญของผู้คนในยุคหนึ่งที่ใครๆ ก็เคยประสบ แต่เรื่องราวสามัญเช่นนั้นกลับไม่เคยถูกเล่าขานเสียเท่าใดนักในพื้นที่ความทรงจำหลักใดๆ หลังได้หัวนเป็นประชาธิปไตยแล้ว ความทรงจำของคนธรรมดาสามัญถูกกลืนหายไปกับเรื่อง

เล่าของเหยื่อผู้เสียชีวิตเพื่อประชาธิปไตย หรือไม่ก็เป็นผู้สนับสนุนเผด็จการแสนชั่วร้ายก็เท่านั้น ไม่มีที่ทางให้กับการรำลึกความทรงจำของคนธรรมดาสามัญที่ต้องต่อรองกับระบอบเผด็จการเพื่อมีชีวิตรอดสักเท่าใดนัก นั่นยังผลให้การกล่าวอ้างว่าประชาธิปไตยได้วันนั้นเป็นการเปลี่ยนผ่านโดยไร้การนองเลือดนั้นเป็นการจงใจละเลยชีวิตของผู้คนที่ดับสิ้นไปในความเจ็บ เป็นการกล่าวอ้างที่ละเลยการต่อต้านในความเจ็บของคนธรรมดาสามัญผู้สูญหายตายจากและถูกหลงลืมที่ดำเนินมาตลอดหลายสิบปีในช่วงเวลาแห่งความหวาดกลัว ด้วยเหตุนี้ทำให้อนุสรณ์สถานรำลึกเหตุการณ์ 228 หรือ สวนสันติภาพ 228 ที่ผู้เล่าได้ไปเยือนหลังจากที่จัดการกับงานศพของแม่แล้วนั้นอาจมีความหมายถึงการรำลึกถึงสันติภาพของการเปลี่ยนผ่านยุคสมัย เสียมากกว่าการรำลึกถึงผู้เสียชีวิตลงอย่างเจ็บเขิบเขิบเปลี่ยวดายตลอดการเปลี่ยนแปลงอันไร้การนองเลือดนี้ ถึงกระนั้นอนุสรณ์สถานเหตุการณ์ 228 ก็อาจถูกช่วงชิงให้ความหมายได้ว่าเป็นการรำลึกถึงบรรดาผู้เสียชีวิตตลอดยุคสมัยเผด็จการ กลายเป็นสิ่งรำลึกเตือนใจที่แพร่กระจายไปทั่วทุกมุมสังคมในฐานะสินค้าทางวัฒนธรรม “It had a logo. There was a movie, a CD, books. There were T-shirts and hats. It had gone from a national secret to a branded industry.” (Ryan *Green Island*, 2016: 354) แต่ถึงที่สุดแล้วการรำลึกจดจำในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกระแสหลักนั้นก็อาจยังไม่มีพื้นที่ให้กับชีวิตของคนธรรมดาสามัญผู้จมลงสู่ความเจ็บเช่นแม่ของผู้เล่า “Would she even associate herself with the stories inside, or was her life too singular to be linked to the rows of black-and-white pictures and dioramas of disaster?” (Ryan *Green Island*, 2016: 354) หรือพ่อผู้ขายวิญญาณเพื่อความอยู่รอดของตัวเองและครอบครัวเหมือนเช่นคนธรรมดาสามัญในตลอดยุคสมัยเผด็จการได้วันที่ไร้การจดจำใด

My father wasn't executed. He was arrested. He disappeared.

He came back, not a saint, but a man. He was angry, sad, on occasion happy. He scolded us, cursed us, loved us as best he could. My mother did the same...It was more than a commemorative hat or T-shirt, or a picture on a wall in a museum. It was more than a story (Ryan *Green Island*, 2016: 378)

ด้วยเหตุนี้การรำลึกจดจำเรื่องเล่าของชีวิตสามัญที่ไม่มีแม่แต่พื้นที่ในอนุสรณ์รำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 228 หรือได้รับการจดจำจากความทรงจำเรื่องเล่ากระแสหลัก ก็คือการสร้าง

เรื่องเล่าจากเสียงในความเงียบของผู้คนธรรมดาสามัญในไต้หวันที่ตกหล่นหายไประหว่างเสียงเรื่องเล่ากระแสหลักของประวัติศาสตร์และความทรงจำ นวนิยายกรีน ไอส์แลนด์จึงเป็นการพยายามลักทอประสานชีวิตสามัญที่ไม่เคยปรากฏขึ้นในหน้าประวัติศาสตร์ ได้เปล่งเสียงเล่าเรื่องของตัวเองเป็นภาพตัวแทนประสบการณ์ของชีวิตผู้คนสามัญที่มีชีวิตอยู่ในไต้หวันในยุคสมัยนั้นขึ้นมา

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

จากการศึกษาตัวบทคดีสรรทั้ง 5 เรื่องในประเด็น “ขาดแคลน และความทรงจำ: เรื่องเล่า เหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในไต้หวัน” ผู้เขียนได้พบว่าเรื่องเล่ากับความทรงจำนั้นมีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ขาดจากกันในการนิยามอัตลักษณ์ บ่อยครั้งเรื่องเล่าเป็นผลผลิตของความทรงจำที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทที่ผันแปรของตัวตน ไม่ว่าจะเป็นในระดับตัวตนของปัจเจกหรือระดับความเป็นชาติก็ตาม กระทั่งความทรงจำชนิดที่กล่าวอ้างกันว่ามีลักษณะเป็นขาดแคลนฝังจำจนไม่อาจเปลี่ยนแปลงเช่นความทรงจำขาดแคลน ก็ย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงทำความเข้าใจขาดแคลนเพื่อสร้างเรื่องเล่าให้เกิดการสื่อสาร ถ่ายทอด และส่งทอดความทรงจำขาดแคลนนี้ต่อไปยังบุคคลอื่นๆ ได้ไม่ว่าจะด้วยการเล่าผ่านปากคำอย่างกระตือรือร้นหรือผ่านสื่อความทรงจำอื่นใด ด้วยเหตุนี้สื่อเรื่องเล่าความทรงจำทางวัฒนธรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม ภาพยนตร์ หรือแม้กระทั่งวิดีโอเกมจึงเป็นพื้นที่พิเศษที่ทำให้ขาดแคลน และความทรงจำส่วนตัว หรือแม้กระทั่งความทรงจำขาดแคลนของชาติซึ่งอาจหลบซ่อนหรือซ่อนทับกับความทรงจำร่วมอื่นใดในสังคมได้นำเสนอเรื่องเล่าของคนออกมาได้

ด้วยเหตุนี้อัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันซึ่งมีความทับซ้อนอย่างแยกไม่ขาดจากความทรงจำขาดแคลนเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ในการเขียนเรื่องเล่าตัวตนของตนเอง หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันนั้นเป็นสิ่งที่ถูกเขียนและถูกประกอบสร้างผ่านบริบทแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม ดังที่ได้อธิบายอย่างละเอียดไปในบทที่ 2 ว่าสำนึกตัวตนความเป็นไต้หวันนั้นถือกำเนิดมาจากขาดแคลนการถูกกดปราบอย่างเหี้ยมโหดตลอดยุคสมัยเผด็จการไต้หวัน ผลจากการถูกกดปราบทำให้เรื่องเล่าความทรงจำ และความทรงจำขาดแคลนตลอดยุคสมัยเผด็จการจมลงสู่ความเงิบงันและหาวดกลัว จนกระทั่งไต้หวันเข้าสู่ยุคสมัยกระแสความทรงจำแบ่งบานพร้อมกับการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย เรื่องเล่าความทรงจำต่างๆ ที่เคยถูกกดทับให้อยู่ในความเงิบจึงผุดเกิดขึ้นมาใหม่ผ่านการครุ่นคิด จดจวบ ปรับปรุงสร้างสรรค์อดีต จน

กลายเป็นสื่อความทรงจำวัฒนธรรมให้คนรุ่นหลังได้รำลึกจดจำถึงความทรงจำบาดแผลที่สร้างอัตลักษณ์ความเป็นได้วันขึ้นมา

แต่สื่อความทรงจำทางวัฒนธรรมใดๆ ที่ถูกผลิตสร้างขึ้นหลังเหตุการณ์ความทรงจำบาดแผลไปแล้วนั้น ก็เป็นเหมือนกับเรื่องเล่าความทรงจำอื่นใดในสังคมที่มีลักษณะกระจายและเปลี่ยนแปลงไปตามการคัดสรรเลือกที่จะจดจำสิ่งใด ซึ่งส่งผลต่อการเลือกที่จะเล่าสิ่งใด ในรูปแบบไหน รวมถึงสร้างความรู้สึกลงในอารมณ์เฉกใดด้วยเช่นกัน นั่นทำให้ตัวบทคัดสรรทั้ง 5 เรื่องที่แม้จะถูกสร้างขึ้นเพื่อรำลึกความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ เช่นเดียวกัน แต่ก็ล้วนมีท่าทีในการเลือกเล่าความทรงจำบาดแผลเรื่องเดียวกันในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งเน้นย้ำความกระจายกระจายของความทรงจำ ไปพร้อมกับข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ตัวบทคัดสรรทั้ง 5 เรื่อง ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ว่าความทรงจำบาดแผลนั้นมีได้มีแต่เพียงท่าทีหยุดนิ่งสนิท แข็งแรงความทรงจำบาดแผลนั้นไว้เช่นเดิม หากแต่มีพลวัตและเปี่ยมล้นด้วยพลังการสร้างสรรค์แผ่เร้นที่จะปรับแปรความทรงจำบาดแผลนั้น ให้กลายร่างเป็นเรื่องเล่าอื่นใดได้หลากหลายรูปแบบในการสร้างความรู้สึกร่วมกับผู้สืบทอดเรื่องราว

ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์สามารถปรากฏแผ่หรือควบคู่ไปกับเรื่องราวความรักใคร่ซึ่งรักหักสวาทในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายในนวนิยายเรื่อง *เดอะ ลอส การ์เดน* ได้ ซึ่งในทางหนึ่งแล้วการนำเอาความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ซึ่งกลายเป็นจุดอ้างอิงอัตลักษณ์ความเป็นได้วันมาวางคู่ไปกับเรื่องราวความรักใคร่ของปัจเจกที่ดูผิวเผินแล้วไร้แก่นสาร ก็เป็นการได้กลับเสียงดังระงมในยุคเริ่มต้นความทรงจำแบ่งบานว่าวรรณกรรมได้วันที่มีคุณค่าต้องเป็นวรรณกรรมที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องความเป็นชาติเท่านั้น แต่หลัองในฐานะหัวหอกของนักเขียนหญิงกลุ่มเรื่องเล่าพาฝันที่ปลดแอกเรื่องเล่าของเพศหญิงออกจากขนบวรรณกรรมได้วันตั้งแต่ยุคทศวรรษ 1980 ได้ลบคำสบประมาทนี้ โดยสอดประสานระหว่างเรื่องราวความรักใคร่เข้ากับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ความเป็นได้วัน ผ่านการปะทะกับบริบททางประวัติศาสตร์ ในท่าทีที่ว่าได้วันเป็นทั้งญี่ปุ่นและจีน แต่ไม่ใช่ญี่ปุ่นหรือจีน แต่ได้วันคือได้วันที่เจริญเติบโตมาจากรากฐานของสองวัฒนธรรม และปริแตกตัวตนจากเหตุการณ์ความรุนแรง 228 แต่อีกด้านก็เป็นความพยายามนำเสนอความทรงจำบาดแผลของปัจเจกคนหนึ่งในยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ ที่ด้านหนึ่งแล้วเป็นผู้แบกรับมรดกความทรงจำบาดแผลของครอบครัว และมรดกความทรงจำของได้วันไว้ทั้งที่ไม่มีใครสนใจใยดีกับความทรงจำนี้เลยก็ตาม และยังคงต้องทน

รับกับบาดแผลส่วนตัวจากการเข้าไปต่อรองในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชายหญิงเพื่อบรรลุเป้าหมายในการรักษามรดกความทรงจำนี้ไว้ ในนวนิยายเรื่องนี้เราได้เห็นว่าความทรงจำบาดแผลจากอดีตได้ปรากฏย้อนคืนมาผ่านการเทียบเคียงกับบาดแผลความรู้สึกเจ็บปวดจากความรักในปัจจุบัน ทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงทางความรู้สึกระหว่างบาดแผลคนละชนิดกันแต่ก็เชื่อมโยงส่งเสียงสะท้อนหากัน แม้จะไม่ชัดเจนขมุกขมัว คล้ายๆว่าจะเป็นร่องรอยบาดแผลต่างๆของคนรุ่นก่อนที่เผชิญหน้ากับความรุนแรงโดยตรง จนส่งผลกระทบต่อภาพถ่ายความทรงจำและความรู้สึกมายังคนรุ่นถัดไป ราวกับว่าร่องรอยบาดแผลนั้นอาจยังไม่ได้หายไปไหน แต่ซ่อนแฝงอยู่กับเรา และคอยหลอกหลอนย้ำเตือนเราว่า บาดแผลความรุนแรงตลอดยุคสมัยเผด็จการ ได้วันนั้นยังไม่เคยจบสิ้น แต่กลายเป็นมรดกความทรงจำที่อยู่กับคนได้วันตลอดไป

ถึงแม้กาลเวลาจะผ่านพ้นยุคสมัยกระแสความทรงจำแบ่งบานที่ชาวใต้หวนพากันแสวงหาอัตลักษณ์มาถึง 20 ปีแล้วก็ตาม แต่ความทรงจำบาดแผลในยุคสมัยเผด็จการไวต์ เทอร์เรอร์ ก็ยังคงดำรงอยู่เป็นฝักรอยหลอกหลอนสังคมได้หวน ด้วยเหตุนี้การอธิบายความทรงจำบาดแผลด้วยอารมณ์ความรู้สึกหลอกหลอน หวาดกลัวสิ่งที่ถูกปิดซ่อน และหลงลืมทิ้งไว้ในอดีต ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการเล่าเรื่องแนวสยองขวัญจึงเหมาะสมที่จะใช้เทียบเคียงความรู้สึกกับการเปิดเปลือกความทรงจำบาดแผลยุคสมัยเผด็จการของใต้หวนให้ปรากฏขึ้นอีกครั้ง อีกทั้งด้วยรูปแบบเฉพาะของสื่อวิดีโอเกมที่เปิดโอกาสให้ผู้เล่นเสพรับ โอบอุ้มความรู้สึกร่วมกับตัวละครอย่างเต็มเปี่ยม ก็ยิ่งทำให้ผลกระทบของความทรงจำบาดแผลในยุคสมัยเผด็จการได้หวนยิ่งปรากฏชัดต่อผู้เล่นมากเท่านั้น นั่นคือสิ่งที่แสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนในสื่อวิดีโอเกมสยองขวัญ ดีเทนชั่น ซึ่งเป็นการเล่นสวมบทบาทจำลองห้วงสภาวะความทรงจำบาดแผลของผู้ที่ประสบกับความรุนแรงทางอ้อมของยุคสมัยเผด็จการได้หวนจากมุมมองคนยุคปัจจุบันที่มีระยะห่างของกาลเวลานับสิบๆปี การเล่นสวมบทบาทจำลองสมมติเป็นตัวละครที่มีความซับซ้อนของวัยรุ่น ขับเคลื่อนด้วยแรงอารมณ์จนทำให้ผู้อื่นประสบกับความรุนแรงในยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ จนตนเกิดความรู้สึกผิดและเกิดเป็นภาวะความทรงจำบาดแผลของคนนั้น ได้ช่วยให้ผู้เล่นซึ่งเป็นคนยุคปัจจุบันร่วมรู้สึกและพยายามเข้าอกเข้าใจมิติที่ซับซ้อนของยุคสมัยไวต์ เทอร์เรอร์ที่เกิดขึ้นในอดีต และยังผล ผลักดันให้สังคมใต้หวนตระหนักถึงบาดแผลยุคสมัยเผด็จการที่ยังคงค้างคาไว้ความยุติธรรมอยู่ในสังคมของตัวเอง นั่นคือสิ่งที่การวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีวรรณกรรมคัดสรรทั้ง 2 เรื่องอย่างละเอียดในบทที่ 4 ได้ชี้ให้เราเห็นว่า ภายในใต้หวนเองเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลยุคสมัยเผด็จการได้มีการเปลี่ยนแปลงจาก

การพูดถึงอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวันในยุคสมัยกระแสความทรงจำแบ่งบาน ไปสู่การตระหนักถึงมรดกความทรงจำบาดแผลที่ยุคสมัยเผด็จการทิ้งไว้ให้และยังไม่ได้รับการสะสางให้เรียบร้อย

ในขณะที่การวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีวรรณกรรมคัดสรรอีก 3 เรื่องในบทที่ 5 ได้บ่งชี้ให้เห็นว่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวด์ เทอร์เรอร์สำหรับกลุ่มนักเขียนอเมริกันเชื้อสายไต้หวันรุ่นที่สองในสหรัฐอเมริกา นั้นยังคงเน้นย้ำถึงประเด็นอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน ซึ่งด้านหนึ่งแล้วก็แลดูมีความคล้ายคลึงร่วมกับจิตวิญญาณงานวรรณกรรมไต้หวันในยุคความทรงจำแบ่งบานช่วงทศวรรษ 1990 ในไต้หวัน หากแต่การนำเสนอความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ในงานเขียนของกลุ่มนักเขียนอเมริกันเชื้อสายไต้หวันรุ่นที่สองนั้นล้วนถูกผลิตสร้างในบริบทของการอพยพพลัดถิ่นมาสู่แผ่นดินสหรัฐอเมริกา เพื่อบ่งบอกว่าตัวตนของเราเป็นใครในดินแดนแปลกหน้าแสนคุ้นเคยแห่งนี้ผ่านการกลับไปเล่าย้อนถึงความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ในฐานะจุดอ้างอิงอัตลักษณ์ของบ้านเกิดที่ตนจากมา

นั่นคือท่าทีที่เห็นได้อย่างชัดเจนจากนวนิยาย *เดอะ เวิร์ด ชัน* ซึ่งเป็นการย้อนกลับไปเขียนเรื่องเล่าของผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นแรกจากจินตนาการของผู้อพยพพลัดถิ่นรุ่นที่สอง ผ่านขนบการเขียนนวนิยายก่อรูปอัตลักษณ์ของเด็กไต้หวันคนหนึ่ง ที่อพยพหนีความยากแค้นและอำนาจเผด็จการไต้หวันมาจากบ้านเกิด โดยมีความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 ซึมลึกเข้าไปเป็นแรงจูงใจให้หนีออกมาแสวงหาอัตลักษณ์ และสิ่งที่เรียกได้อย่างเต็มปากว่าบ้านในสหรัฐอเมริกา แต่สหรัฐอเมริกาก็อาจไม่ใช่บ้านที่ต้อนรับเหล่าผู้อพยพผู้ไฝ่ฝันถึงดินแดนแห่งเสรีภาพเสียทีเดียวนัก ดังเช่นประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติของบรรดาตัวละครผู้อพยพพลัดถิ่นเชื้อสายไต้หวันได้ชี้ให้เราเห็นตลอดการวิเคราะห์ในบทที่ 5 ว่า การเป็นพลเมืองอเมริกันนั้นจำเป็นจะต้องรับเอาค่านิยมอุดมการณ์ความฝันแบบอเมริกันมาไว้เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์เคียงข้างกับอัตลักษณ์ความเป็นไต้หวัน ซึ่งผู้ที่ยอมรับค่านิยมทั้งสองแบบได้ก็จะสามารถกลืนกลายเป็นผู้อพยพพลัดถิ่นเชื้อสายไต้หวันในสหรัฐอเมริกาได้อย่างสุขสมบูรณ์พร้อม แต่นวนิยายเรื่องนี้ก็แสดงให้เห็นว่ากระบวนการก่อรูปอัตลักษณ์ของผู้อพยพพลัดถิ่นชาวไต้หวันในอเมริกานั้นเป็นสิ่งที่บกพร่องไม่สมบูรณ์เสมอไม่ว่าจะความสองจิตสองใจเลือกไม่ได้กับการจะผสานรวมตัวตนเข้ากับความเป็นญี่ปุ่น ความเป็นจีน หรือแม้กระทั่งความอยากเป็นอเมริกันที่ตนถูกปฏิเสธ เป็นได้แค่ลูกผสมของทั้งสามสิ่งอย่างที่ถูกบังคับให้มีความสุขเท่าที่มีกับสภาพที่เป็น หรือถูกบังคับให้อยู่ร่วมกับความทรงจำบาดแผลของ

คนให้ได้นั่นเอง นั่นอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละครเชื้อสายไต้หวันที่ได้มาเจออพยพเข้ามาในสหรัฐอเมริกา

แต่สำหรับตัวละครผู้ถูกบังคับให้อพยพพลัดถิ่นออกจากไต้หวันมาด้วยเหตุผลของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 แล้ว สหรัฐอเมริกาอาจเป็นที่พำนักอยู่อาศัยชั่วคราว จนกว่าเหล่าผู้อพยพพลัดถิ่นจะได้กลับไปเยือนบ้านเกิดอีกครั้ง เพื่อรำลึกถึงอดีตที่สูญหายไปพร้อมกับการตระหนักว่าบ้านเกิดที่ตนไฝฝืนเพื่อที่จะกลับไปนั้น ไม่ได้มีอยู่จริงอีกต่อไป การสูญเสียบ้านเกิดอย่างแท้จริงทำให้ตระหนักได้ว่าบ้านที่ตนอยู่อาศัยในสหรัฐอเมริกาต่างหากคือที่พำนักของผู้อพยพพลัดถิ่น ทำให้กล่าวได้ว่าการอพยพพลัดถิ่นในด้านหนึ่งแล้วก็เป็นความทรงจำบาดแผลของเหล่าผู้อพยพพลัดถิ่นเช่นกัน ซึ่งจะตระหนักได้ถึงมรดกความทรงจำบาดแผลนี้ก็ต่อเมื่อได้ย้อนคืนกลับบ้านเกิดที่ไม่มีอยู่อีกต่อไป แต่เหนืออื่นใดยิ่งกว่าอาการโหยหาบ้านเกิดของผู้อพยพพลัดถิ่นชาวไต้หวัน คือ ร่องรอยความทรงจำบาดแผลที่เกิดจากความรุนแรงเหตุการณ์ 228 นั้นได้แทรกซึมเข้าไปอยู่ในชีวิตประจำวันในบ้านที่สหรัฐอเมริกา เป็นลักษณะนิสัยทางความเจ็บที่ส่งต่อบาดแผลอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัวไปยังคนรุ่นลูกรุ่นหลานที่เรารัก เป็นบาดแผลของความเจ็บที่ไม่เข้าใจกันได้ในครอบครัว ซึ่งอาจเยียวยารักษาได้ด้วยกันหันหน้าเข้าหากันและปลอบโยนกันและกัน เป็นการปรับเปลี่ยนความทรงจำบาดแผลให้กลายเป็นพลังการเยียวยารักษาใจที่ยึดเหนี่ยวสัมพันธ์กันด้วยการหันหน้าเข้ามาดูแลซึ่งกันและกัน นั่นคือสิ่งที่นวนิยาย *เดอะ ทูเพอเท เลกาซี* ได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับความทรงจำบาดแผลเอาไว้

กระนั้นก็ดีความทรงจำบาดแผลก็ยังเป็นสิ่งที่อาจเล่าไม่ได้หากขึ้นอยู่กับบริบทที่เต็มไปด้วยความหวาดกลัวจากอำนาจเผด็จการจนทำให้ร่องรอยบาดแผลที่เกิดขึ้นจมลงสู่ความเจ็บ แต่ในความเจ็บนั้นอันเกิดจากความหวาดกลัวก็ไม่ได้หมายถึงการลืมเลือนเสียทีเดียว หากแต่เป็นการเลือกที่จะเจ็บไม่ว่าจะด้วยเหตุผลเรื่องความหวาดกลัวต่ออำนาจเผด็จการ หรือกลัวว่าเรื่องเล่าของตนนั้นเป็นที่ยังไม่มีใครพร้อมรับฟังจึงได้แต่รอเวลาที่บาดแผลเหล่านั้นจะได้ถูกเอ่ยถึง มีคนเข้าใจและจดจำบาดแผลนั้นได้ หรือรอจนกว่าเราพร้อมที่จะอยู่กับบาดแผลนั้นให้ได้โดยไม่รู้สึกเจ็บปวด ถึงสามารถบอกเล่าความทรงจำบาดแผลเหล่านั้นย้อนหลังด้วยท่าทีย้อนกลับไปทำความเข้าใจ ดีความ และสร้างสรรค์ออกมาเป็นเรื่องตัดแต่งของความทรงจำได้ และถึงแม้ว่าประสบการณ์เรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลเหล่านั้นจะแตกต่างและแปลกแยกจากความทรงจำบาดแผลที่เป็นภาพจำของความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ ในแง่ที่ว่าเรื่องเล่าความทรงจำ

บาดแผลดังกล่าวไม่ใช่เรื่องเล่าของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรง หากแต่เป็นเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลของผู้ที่อยู่ในความคลุมเครือว่าจะเป็นผู้กระทำผิดก็ไม่ใช่ จะว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ไม่เชิง เป็นผู้ที่จำยอมขยวิญญูณให้เผด็จการเพื่อมีชีวิตรอด การเข้าไปสำรวจเรื่องเล่าความทรงจำบาดแผลที่คลุมเครือโดยแสดงท่าทีเห็นใจในความเป็นมนุษย์นี้คือประเด็นที่นวนิยาย *กรีน ไอส์แลนด์* ได้เลือกนำเสนอออกมา

6.2 ข้อเสนอแนะ

ตัวบทวรรณกรรมคัดสรรทั้ง 5 เรื่อง ได้ชี้ประเด็นให้เห็นถึงความแตกต่างหลากหลายและพลังในการสร้างสรรค์ออกจากทางตันของสภาวะความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์เทอร์เรอร์ไปสู่การนำเสนอประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความทรงจำบาดแผลที่ส่งเสียงสะท้อนเชื่อมต่อความรู้สึกเจ็บปวดของความทรงจำบาดแผลอัตลักษณ์ได้วันที่ต้องอยู่ได้อำนาจความเป็นจีนในอดีต เข้ากับความรู้สึกเจ็บปวดในความรักของหญิงสาวที่อยู่ได้อำนาจปิตาธิปไตยในยุคปัจจุบัน ความทรงจำบาดแผลที่สามารถให้ผู้อื่นสามารถเข้าไปเล่นสวบบทบาทจำลองบาดแผลจนเกิดความร่วมรู้สึก ความทรงจำบาดแผลที่กลายเป็นพลังผลักดันในการก่อรูปร่างอัตลักษณ์ ความทรงจำบาดแผลที่ยังส่งผลสืบเนื่องต่อไปอีกหลายรุ่นจนกลายเป็นสิ่งที่ดึงคนต่างรุ่นเข้าหากัน หรือความทรงจำบาดแผลอื่นที่อาจไม่เข้ากรอบเรื่องเล่าหลักในสังคมได้อัอย่างน่าดูชม กระนั้นก็ยังมิมีประเด็นอีกพอสมควรที่พอจะชี้ให้เห็นแนวทางว่าความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และ ไวต์ เทอร์เรอร์ในได้วันนั้นยังสามารถศึกษาขยายประเด็นต่อไปได้อีกว่า

หากศึกษาเจาะลึกลงไปในกลุ่มตัวบทยุคความทรงจำแบ่งบานในยุคทศวรรษ 1990 เปรียบเทียบกับตัวบทในยุคทศวรรษ 2010 อาจเห็นความแตกต่างในการนำเสนอภาพความทรงจำบาดแผลจากฐานวัยที่เติบโตมากับสภาพสังคมได้วันในยุคสมัยเผด็จการ กับท่าทีการนำเสนอที่แตกต่างออกไปจากฐานวัยที่เติบโตมากับสภาพสังคมประชาธิปไตยอย่างไร หรือปรากฏในรูปแบบใด ซึ่งเราพอจะเห็นเค้าลางความแตกต่างนี้ได้จากตัวบทนวนิยาย *เดอะ ลอสการ์เดน* และสื่อวิดีโอเกมของขวัญ *ดิเทนชั่น* อันเป็นสื่อความทรงจำที่ผลิตสร้างขึ้นในได้วันได้อย่างคร่าวๆว่า ตัวบทที่ถูกผลิตสร้างขึ้นในยุคทศวรรษ 1990 อาจยังมีที่ท่าอิหลักอิเหลื่อไม่กล้านำเสนอความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์อย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากความหวาดกลัวต่อกฎอัยการศึกที่เพิ่งยกเลิกไปอาจยังมีผลตกค้างอยู่ นั่นทำให้การนำเสนอจึงออกมาซ่อนแฝงในเรื่องเล่า

ประเภทอื่น ดังเช่นซ่อนแฝงในนวนิยายโรแมนติคพาฝันอย่าง *เดอะ ลอสการ์เดน* โดยให้ความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์กลายเป็นฝันร้ายในอดีตของตัวละครเอกที่แสวงหาความรัก ในขณะที่ผลงานที่ถือได้ว่าเป็นตัวแทนยุคทศวรรษ 2010 อย่างวิดีโอเกมสยองขวัญ *ดี เทนชั่น* กลับกล้าเอาความทรงจำบาดแผลในอดีตของไต้หวันมาทำเป็นวิดีโอเกมให้คนได้ลองเข้าไปเล่นอยู่บนบาดแผลของผู้อื่น ซึ่งในทางหนึ่งแล้วก็อาจเชื่อมโยงกับปัญหาทางจริยธรรมได้ว่าบาดแผลของผู้อื่นนั้นไม่ควรถูกฉวยใช้เอามาเป็นสิ่งบันเทิงเพื่อความเพลิดเพลิน แต่ในอีกด้านหนึ่งนี่คือความกล้าหาญของคนรุ่นหลังความทรงจำบาดแผลที่สามารถสร้างโลกจำลอง ซึ่งทำให้คนรุ่นหลังสามารถเข้าไปร่วมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับความทรงจำบาดแผลและประวัติศาสตร์ในอดีตของไต้หวันได้ หรือเราอาจกล่าวได้ว่าความทรงจำบาดแผลในรุ่นหลังนั้นสามารถถูกสร้างสรรค์และแปรสภาพไปสู่การรำลึกจดจำที่กลายเป็นเรื่องของคนอื่นกรุ่น เป็นเรื่องของคนรุ่นหลังความทรงจำบาดแผลได้

ยิ่งไปกว่านั้นเรายังสามารถศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของความยุติธรรมยามเปลี่ยนผ่านที่ยังมีผู้ได้รับผลกระทบอีกมากมายที่ยังไม่ได้แสดงตัวตน อาจด้วยว่าเรื่องเล่าประสบการณ์ของตนนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ได้มีเส้นแบ่งชัดเจนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกระทำจนเข้ากรอบเรื่องเล่าความทรงจำในกระแสหลัก หากแต่ทั้งเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกระทำและผู้ร่วมกระทำการในความรุนแรงอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว เนื่องด้วยในยุคสมัยเผด็จการนั้นการทรยศเพื่อมีชีวิตรอดนั้นได้กลายเป็นเรื่องปกติแสนชินชา แต่การปรากฏขึ้นของเรื่องเล่าวรรณกรรมโดยเฉพาะกับตัวบทวิดีโอเกม *ดี เทนชั่น* และนวนิยาย *กรีน ไอส์แลนด์* ที่กล้าจะเล่าถึงความทรงจำบาดแผลของผู้ที่อยู่ในความคลุมเครือว่าจะเป็นผู้กระทำผิดก็ไม่ใช่ จะว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ไม่เชิงนั้นอาจช่วยให้เสียงของคนเหล่านั้นที่อยู่ในความเงียบได้กล้าเปล่งเสียงเล่าเรื่องของตัวเองออกมาบ้าง ซึ่งก็อาจเรียกได้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกระแสการศึกษาความทรงจำบาดแผลที่เรียกร้องให้หันกลับไปทบทวนและมองภาวะความทรงจำบาดแผลของผู้มีส่วนร่วมในการกระทำ ความรุนแรงต่างๆเสียใหม่ แต่นั่นก็อาจนำมาสู่คำถามทางจริยศาสตร์ว่า ความทรงจำบาดแผลของผู้กระทำการในเหตุความรุนแรงนั้นควรได้รับการยอมรับมากแค่ไหน เมื่อพิจารณาพร้อมกับความทรงจำบาดแผลของเหยื่อผู้ถูกกระทำ

นอกจากนี้แล้วเราอาจจะศึกษาความทรงจำบาดแผลอื่นในไต้หวันที่ยังไม่ได้รับการพูดถึงมากนักเช่น มรดกความทรงจำบาดแผลยุคอาณานิคมญี่ปุ่นที่ถูกทำให้ลดระดับความสำคัญลงเมื่อเทียบกับความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 228 และไวต์ เทอร์เรอร์ซึ่งปกครองไต้หวันด้วยความ

หว่าดกลั้วมา 40 กว่าปี ในขณะที่อาณานิคมญี่ปุ่นได้เข้ามามีอิทธิพลถึง 50 ปีก่อนหน้า ก็อาจ
ปกครองได้วันด้วยอำนาจอาณานิคมที่โหดร้ายไม่ต่างกันนัก นั่นทำให้การศึกษาถอดรื้ออิทธิพล
อาณานิคมญี่ปุ่น รวมถึงภาวะหลังอาณานิคมในวรรณกรรมได้วันก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจไม่น้อย
ทีเดียว

บรรณานุกรม

- Atkinson, Meera. *The Poetics of Transgenerational Trauma*. Bloomsbury Academic, 2017.
- Baker, Timothy C. *Contemporary Scottish Gothic : Mourning, Authenticity, and Tradition*. Palgrave Macmillan, 2014.
- Baldick, Chris. *The Concise Oxford Dictionary of Literary Terms* Oxford University Press, 2001.
- Bennett, Jill. *Empathic Vision: Affect, Trauma, and Contemporary Art*. Stanford University Press, 2005.
- Berry, Michael. *A History of Pain: Trauma in Modern Chinese Literature and Film*. Columbia University Press, 2008.
- Bond, Lucy and Stef Craps. *Trauma: The New Critical Idiom*. Routledge, 2020.
- Boulter, Jonathan. *Melancholy and the Archive: Trauma, Memory, and History in the Contemporary Novel*. Continuum International Publishing, 2011.
- Caruth, Cathy. *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative and History*. Johns Hopkins University Press, 1996.
- Chang, Lung-chih. "Island of Memories: Postcolonial Historiography and Public Discourse in Contemporary Taiwan." *International Journal For History, Culture And Modernity*, vol. 2, no. 3, 2014, pp. 229-44.
- Chen, Chia-Li and Min-Hsiu Liao. "National Identity, International Visitors: Narration and Translation of the Taipei 228 Memorial Museum." *Museum & Society*, vol. 15, no. 1, 2017, pp. 56-68.
- Chen, Harrison. "The Graveyard at the Center of Taiwan's White Terror Period." *Taiwan reporter*, 2016, <https://www.twreporter.org/a/white-terror-liuzhangli-english>.
- Chen, Ketty W. "Disciplining Taiwan: The Kuomintang's Methods of Control During the White Terror Era (1947-1987)." *Taiwan International Studies Quarterly*, vol. 4, no. 4, 2008, pp. 185-210.
- Chen, Shih-fang. "Banned Taiwanese Pop Songs under Japanese Rule and Nationalist Martial Law." 2021, <https://www.taiwangazette.org/news/2021/3/21/banned-taiwanese-pop-songs-under-japanese-rule-and-nationalist-martial-law>.
- Ching, Leo T. S. *Anti-Japan : The Politics of Sentiment in Postcolonial East Asia*. Duke University

- Press, 2019.
- Chow, Jennifer J. *The 228 Legacy*. Martin Sisters Publishing, 2013.
- . "An Interview with Jennifer J. Chow, Author of the 228 Legacy." Interview by Anna, May 19 2014, <https://www.taiwaneseamerican.org/2014/05/interview-jennifer-j-chow/>.
- Chung, Jake. "White Terror Database Released." 2020, <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2020/02/27/2003731700>.
- Craps, Stef. "Beyond Eurocentrism: Trauma Theory in the Global Age." *The Future of Trauma Theory: Contemporary Literary and Cultural Criticism*, Routledge, 2014, pp. 45-61. Sam Durrant and Robert Eaglestone Edited by Gert Buelens.
- Cvetkovitch, Ann. *Depression: A Public Feeling*. Duke University Press, 2012.
- Dawley, Evan N. "Closing a Colony: The Meanings of Japanese Deportation from Taiwan after World War II." *Japanese Taiwan: Colonial Rule and Its Contested Legacy*, Bloomsbury Academic, 2015, pp. 115-32. Andrew D. Morris.
- Erl, Astrid. *Memory in Culture*. translated by Sara B. Young, Palgrave Macmillan, 2011. *Palgrave Macmillan Memory Studies*, Andrew Hoskins and John Sutton.
- Felman, Shoshana. "Benjamin's Silence." *Traumatic Affect*, Cambridge Scholars Publishing, 2013, pp. 22-58. Meera Atkinson and Michael Richardson.
- Fleischauer, Stefan. "The 228 Incident and the Taiwan Independence Movement's Construction of a Taiwanese Identity." *China Information*, 2007, pp. 373-401.
- Ganteau, Jean-Michel. "Working-Through." *The Routledge Companion to Literature and Trauma*, Routledge, 2020, pp. 131-40. Colin Davis and Hanna Meretoja.
- Haddon, Rosemary. "From Pulp to Politics: Aspects of Topicality in Fiction by Li Ang." *Modern Chinese Literature and Culture*, vol. 13, no. 1, 2001, pp. 36-72.
- Hartnett, Stephen J. et al. "Postcolonial Remembering in Taiwan: 228 and Transitional Justice as "the End of Fear"." *Journal of International and Intercultural*, 2019, pp. 1-20.
- Hillenbrand, Margaret. "Trauma and the Politics of Identity : Form and Function in Fictional Narratives of the February 28th Incident." *Modern Chinese Literature and Culture*, 2005, pp. 49-89.
- Hioe, Brian. "Interview: Detention (返校)." 2017, <https://newbloommag.net/2017/02/22/interview-detention-game/>.

- Hirsch, Marianne. *The Generation of Postmemory: Writing and Visual Culture after the Holocaust*. Columbia University Press, 2012.
- Hong, William. "Indiecade 2017: Detention – Red Candle Games Interview." 2017, <https://www.confreaksandgeeks.com/detention-interview/>.
- Hsiao, Ling-Yu. "Contesting the Past in the Present: A Critique of Transitional Justice Scheme in Taiwan." *Department of Sociology*, vol. Doctor of Philosophy, PhD Thesis, University of Cambridge, 2018.
- Huang, Hsuan-Yi and Hsiao-Lan Chen. "Constructing Collective Memory for (De)Colonisation: Taiwanese Images in History Textbooks, 1950–1987." *Paedagogica Historica*, vol. 55, no. 1, 2019, pp. 101-20.
- Jacobs, J. Bruce. "'Taiwanization' in Taiwan's Politics." *Cultural, Ethnic, and Political Nationalism in Contemporary Taiwan*, PALGRAVE MACMILLAN, 2005, pp. 17-54. John Makeham and A-chin Hsiau.
- Jortay, Coraline. "Miyuan, (Re)Imaginings of the Japanese Legacy, and the Making of Postcolonial Discourse in 1990s Taiwan." *MONDE CHINOIS*, vol. 58, 2019, pp. 82-93.
- Kagan, Richard C. "Martial Law in Taiwan." *Bulletin of Concerned Asian*, vol. 14, no. 3, 1982, pp. 48-54, <https://doi.org/10.1080/14672715.1982.10412657>.
- Kerr, George H. *Formosa Betrayed*. Camphor Press, 2018.
- Langsberg, Alison. *Prosthetic Memory: The Transformation of American Remembrance in the Age of Mass Culture*. Columbia University Press, 2004.
- Lee, Daphne K. "'Detention': A Clichéd Salute to Freedom." *The News Lens*, 2019, <https://international.thenewslens.com/feature/2019-tghff/127773>.
- Li, Ang. *The Lost Garden*. translated by Sylvia Li-chun Lin, A Columbia University Press, 2015.
- Library Thing Blog. "Author Interview: Julie Wu on 'the Third Son'." Interview by Jeremy Dibbell, Library Thing Blog, May 28 2013, <https://blog.librarything.com/2013/05/author-interview-julie-wu-on-the-third-son/>, October/16/2021.
- Lin, Hsiao-ting. *Accidental State: Chiang Kai-Shek, the United States, and the Making of Taiwan*. Harvard University Press, 2016.
- Lin, Sylvia Li-chun. *Representing Atrocity in Taiwan: The 2/28 Incident and White Terror in Fiction and Film* Columbia University Press, 2007.

- Liu, Tiff. "Detention Postmortem: Localizing a Taiwanese Game for Western Audiences." 2017, <https://www.gamedeveloper.com/design/detention-postmortem-localizing-a-taiwanese-game-for-western-audiences>.
- Lowenstein, Adam. *Shocking Representation: Historical Trauma, National Cinema, and the Modern Horror Film*. Columbia University Press, 2005.
- Morris, Andrew D. "Introduction: Living as Left Behind in Postcolonial Taiwan." *Japanese Taiwan: Colonial Rule and Its Contested Legacy*, Bloomsbury Academic, 2015, pp. 3-23. Andrew D. Morris.
- Morris, James X. "The 228 Incident Still Haunts Taiwan." 2019, <https://thediplomat.com/2019/02/the-228-incident-still-haunts-taiwan>.
- Neumann, Birgit. "The Literary Representation of Memory." *Cultural Memory Studies an International and Interdisciplinary Handbook*, De Gruyter, 2010, pp. 333-43. Ansgar Nünning Astrid Erll.
- Olick, Jeffrey K. et al. "Introduction." *The Collective Memory Reader*, Oxford University Press, 2011, pp. 9-98. Jeffrey K. Olick.
- Onega, Susana et al. "Introduction." *Traumatic Memory and the Ethical, Political and Transhistorical Functions of Literature*, Palgrave Macmillan, 2017.
- Rawnsley, Gary D. and Ming-Yeh T. Rawnsley. "The Media in Democratic Taiwan." *Taiwan since Martial Law*, University of California, Berkeley & National Taiwan, 2012, pp. 394-416. Editor David Blundell.
- Red Candle Games. "Detention." Red Candle Games, January 12 2017.
- Rigney, Ann. "Plenitude, Scarcity and the Circulation of Cultural Memory." *Journal of European Studies*, vol. 35, no. 1, 2005, pp. 11-28.
- . "Transforming Memory and the European Project." *New Literary History*, vol. 43, no. 4, 2012, pp. 607-28.
- Ryan, Shawna Yang. *Green Island*. Alfred A. Knopf, 2016.
- . "Interview: Shawna Yang Ryan." Interview by Brian Hioe, New Bloom, 6 20 2016, <https://newbloommag.net/2016/06/20/interview-shawna-yang-ryan/>.
- Sedgwick, Eve Kosofsky. *Touching Feeling: Affect, Pedagogy, Performativity*. Duke University Press, 2003.

- Shackleton, Allan J. *Formosa Calling: An Eyewitness Account of the February 28th, 1947 Incident*. Camphor Press, 1998.
- Shaw, Katy. *Hauntology: The Presence of the Past in Twenty-First Century English Literature*. Palgrave Macmillan, 2018.
- Smethurst, Tobi. "Playing Dead in Videogames: Trauma in Limbo." *The Journal of Popular Culture*, 2015, pp. 817-34.
- Smethurst, Toby and Stef Craps. "Playing with Trauma: Interactivity, Empathy, and Complicity in the Walking Dead Video Game." *Games and Culture*, 2015, pp. 269-90.
- Sneider, Vern. *A Pail of Oysters*. Camphor Press, 2016.
- Stock, Femke. "Home and Memory." *Diasporas: Concepts, Intersections, Identities*, edited by Kim Knott and Seán McLoughlin, Zed Books, 2010, pp. 24-28.
- Stolojan, Vladimir. "Transitional Justice and Collective Memory in Taiwan." *China Perspectives*, 2017, pp. 27-35.
- Sung, George. "Democratization in Taiwan: Lifting the Blacklist." *Taiwan's Struggle Voices of the Taiwanese*, ROWMAN & LITTLEFIELD, 2014, pp. 47-60. Shyu-tu Lee and Jack F. Williams.
- TaipeiTimes. "Removing Memorials to a Dictator." 2017, <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2017/02/26/2003665711>.
- . "Unrecorded 228 Victims to Receive Justice, Tsai Says." 2019, <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2019/02/28/2003710545>.
- Taiwandc. "Formosa Killings Are Put at 10,000." taiwandc 02 03 <https://www.taiwandc.org/hst-1947.htm>.
- TaiwanFocus. "New Investigative Report on 228 Incident to Be Issued in July." 2019, <http://focustaiwan.tw/news/aip/201902240007.aspx>.
- Thabet, Tamer. *Video Game Narrative and Criticism: Playing the Story*. Palgrave Macmillan, 2015.
- Tu, Kuo-ch'ing. "Subjectivity and Tradition in Taiwan Literature." *Taiwan's Struggle: Voices of the Taiwanese*, Rowman & Littlefield, 2014, pp. 99-106. Shyu-tu Lee and Jack F. Williams.
- Volkan, Vamik D. "Large-Group Identity, International Relations and Psychoanalysis." *International Forum of Psychoanalysis*, 2009, pp. 206-13.
- Wang, Fu-chang. "Why Bother About School Textbooks?: An Analysis of the Origin of the Disputes

over Renshi Taiwan Textbooks in 1997." *Cultural, Ethnic, and Political Nationalism in Contemporary Taiwan*, PALGRAVE MACMILLAN, 2005, pp. 55-99. John Makeham and A-chin Hsiau.

Whitehead, Anne. *Memory: The New Critical Idiom*. Routledge, 2009.

---. *Trauma Fiction*. Edinburgh University Press, 2004.

Wu, Julie. "Listening to Dad: Julie Wu on "the Third Son"." 2013,

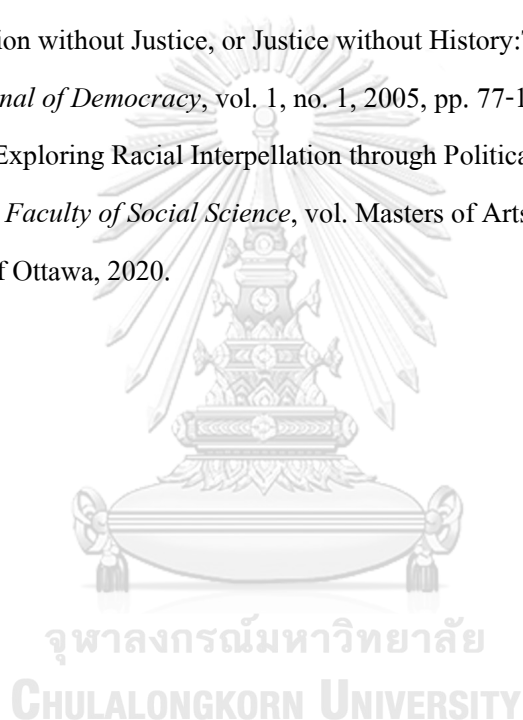
<http://www.columbiamedicinemagazine.org/webextra/spring-2013/node%3Atitle%5D-1>.

---. *The Third Son*. Algonquin Books, 2013.

Wu, Naiteh. "Transition without Justice, or Justice without History: Transitional Justice in Taiwan."

Taiwan Journal of Democracy, vol. 1, no. 1, 2005, pp. 77-102.

Yaqoob, Mahrukh. "Exploring Racial Interpellation through Political Satire." *Department of Criminology Faculty of Social Science*, vol. Masters of Arts in Criminology, Thesis, University of Ottawa, 2020.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

รณฤทธิ์ มณีพันธุ์

วัน เดือน ปี เกิด

30 พฤษภาคม 2538

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี
พ.ศ. 2558

สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (วรรณคดี) จาก
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีพ.ศ. 2561

ที่อยู่ปัจจุบัน

118/21 ปาล์มสวีทคอมเพล็กซ์ ถนนพหลโยธิน
แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กทม. 10220

ผลงานตีพิมพ์

บทความ "การสวมบทบาทจำลองความทรงจำบาดแผลเหตุการณ์ 14 ตุลา
เทอร์เรอร์ในสื่อวิดีโอเกมของขวัญ "ดีเทนชัน" (Detention)" ในวารสาร
"วารสารศาสตร์" ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน-ธันวาคม 2565